

LOKALE TEKSTER - PROBLEMER OG TEORI I EN KRITISK PSYKOLOGISK PRAKSIS.

*FORUM KRITISK PSYKOLOGI
TEORI & PRAKSIS NR 8/93*

TRYKSAMLINGEN - KØBENHAVN 1993

Birgitte Ernst
Kalle Birck-Madsen
Anne Jønsson
Jesper Lund

Det er formålet med følgende samling af tekster om kritisk psykologi at bidrage til, at psykologiens genstand - udviklingen af det sanseligt-virkssomme individ - igen kommer på den kollektive samfundspolitiske dagsorden. Og dette i modsætning til den stadige videreførelse af gangs sociologisk og psykologisk dominans, der består i udvidet kontrol og herskab over mennesket, gennem udbygningen af de givne lokale og overnationale systemmæssige magtstrukturer.

Teksterne i denne samling er et lille bitte udpluk af tekster om kritisk psykologi fra den tradition indenfor Kritisk Psykologisk Forum, der i starten af 1980-erne tog retning hen imod udviklingen af en videnskabelig psykologi, ved at bevæge sig udenfor universitetet, til alternative politiske og tværfaglige sammenhænge: det autonome miljø/undergrunden, venstrefløjten og arbejderklassen.

Særligt har arbejdet foregået med udgangspunkt i at bidrage til etableringen og udbygningen af Studenterhuset; i udviklingen af alternativ psykologisk rådgivning i Regnbuen/Studenterhuset; i afholdelsen af de halvårslige seminarer om kritisk psykologi; samt - ud fra det tværfaglige arbejde med, på ny, at gennemtænke det socialistiske projekt fra dets undfangelse i sidste århundrede, over Oktoberrevolutionen i 1917 og frem til idag - gennem aktiviteten i og omkring Socialistisk Forum/Gruppe 89 og BZ.

Alle teksterne skriver sig ind i den fase af Kritisk Psykologisk teori og praksis, hvor den nærmeste udviklingszone er fagpolitisk som strukturel psykologisk hegemoni. Herved forstås en kvalificeret og kollektivt kvalificerende bestemmelse af de modsigelsesforhold, der styrer udviklingen indenfor det psykologiske fagområde, således at almen, dvs videnskabelig udvikling finder sted. At søge strukturelt psykologisk hegemoni ud fra en kritisk psykologisk indfaldsvinkel handler ikke om, at Kritisk Psykologi ønsker eller kræver hegemoni - hegemoni kan aldrig forlanges, kun tilstås, som udtryk for alment greb om bestemmende konkrete modsigelsesforhold i perspektivet: det frie samfundsmæssige liv. En sådan bestræbelse må aktuelt tage det nødvendige opør med den fremherskende teoretiske eklekticisme, der igennem parcellisering tildækker og dermed skjuler relevante og væsentlige modsigelser, fremfor at udvikle fælleshandling herom. Teoretisk eklekticisme er i praksis pragmatisk våbenhvile på offentlighedsscenen, mens konkurrencekampen føres i kulisserne på gammelkendt intrigant vis.

Heroverfor må en udviklelig og solidarisk fagpolitik være socialistisk i sit sigte, idet den dominerende eksistens af stat, kapital og individuelt privatejendomsbegær forhindrer og ikke tilsigter at mennesket sættes i centrum som dets eget formål. Og til at sætte mennesket i centrum må den Kritiske Psykologi kunne bidrage, da den ikke ser sin bestræbelse som bestående i at skulle være en ny, udkonkurrerende psykologisk skole og disciplin, men som grundlagsbestræbelse, tilsigtende en videnskabeliggørelse af selve de psykologiske sagsforhold, i teori og praksis.

Go' læselyst. Kritik er mere end velkommen - og er der referencer i teksterne, som vedrører andet materiale, som vi ligger inde med, så hjælper vi gerne til med at fremskaffe det. Vi kan kontaktes i Studenterhuset/Regnbuen: 33-13.65.92 / Købmagergade 52, 1150 København K.

Birgitte Ernst Kalle Birck-Madsen
 Anne Jønsson Jesper Lund

- 5.2: 1. VOKSENLIVET, ARBEJDET OG PROBLEMERNE!
- 5.4: 2. EN KONFLIKT OM DEMOKRATI
 - Bilag: 1 - Vil vi ha' dette i vores hus?!, 2 - Et kort forsvar; 3 - Liber LXXVII; 4 - Societas Montis Solis; 5 - Mistillidsvotum til bestyrelsesmedlem i Studenterhuset; 6 - Fællesudtalelse for medlemmer af Studenterhuset; 7 - Husavisen nr.4/1992: eksklusivt sags, og "Fascisme/det fascistoide"; 8 - Aleister Crowley og O.T.O.
- 5.52: 3. REGNBUEEN KONKRET UTOPI - EN UDVIKLINGSHISTORIE I ALTERNATIV PRAKSIS
 - Bilag: 1 - Oversigt over materiale i Regnbuen; 2 - Anti-Racistisk Månedsbrev; 3 - Vinteroffensiven 1990; 4 - Psykiatrien ud af lagernes klør - Hvordan krisecentre og boformer 1991; 5 - Tanker til og om en rådgivning; 6 - Terapi - et fælles problem om afmagt, at det eksisterer og om dets overvindelse som en del af kampen for socialismen; 7 - Om psykiske problemer/metodologi; 8 - Konfliktmodeller; 9 - Eksempel på psykologerklæring; 10 - Velkomst til Vinteroffensiven 1990.
- 5.131: 4. INTRODUKTIONSOPLEG TIL DEN KRITISKE PSYKOLOGI: SOLIDARITET OG AFVÆRGE
- 5.145: 5. REFERAT: MERE OM SOLIDARITET OG AFVÆRGE I PRAKSIS
- 5.147: 6. MENNESKELIG SAM-ARBEJDE - OM EN PERSONLIG KONFLIKTTYPE
- 5.151: 7. FINDES DER ET MENNESKELIGT BEHOV FOR SOCIALISME?
- 5.158: 8. HOMO-TRIPLEK-MENNESKET: SYNÅLEJOMFRUEN OG MÜNCHHAUSEN-SYNDROMET

VOKSENLIVET, ARBEJDET OG PROBLEMERNE!

- om udviklingen af kollektive arbejdskulturer versus den umiddelbare anvendelse af voksen-begrebet som et privat ansvarsforlangende til at kalde den enkelte til orden under fremmede livsbetingelser.

Først om selve konteksten for det at være voksen idag. Dernæst skal der gås ind på selve voksen-begrebet. Og til det problem, der er knyttet hertil. Endelig skal der skitseres en vej for et psyko-socialt arbejde hermed.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

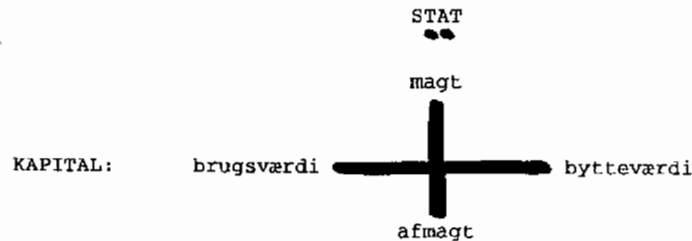
En kontekst i 90-erne ...	s.1
At være voksen ...	s.5
Problemer for voksne ...	s.7
Voksenbegrebet igen ...	s.8
Problemet for de voksne ...	s.9
Veje ud:	
1 - udviklingen af kollektive arbejdskulturer ...	s.10
2 - Voksen som intentionel bevidsthed på sagsmæssige modsigelser ...	s.12
3 - Alternativ parallelstreng til psykiatrien ...	s.15

EN KONTEKST I 90-ERNE.

Da helhed og del - her samfundsmæssighed og voksen - ikke bare udgør et simpelt udtryksforhold, hvor det ene determinerer det andet, men er et modsigelsesforhold, hvor træk i det ene virker sammen som repræsenteret gennem træk i det andet, og da helheden bestemmer delen sin plads, må vi derfor starte med den nuværende form for samfundsmæssig kontekst.

De seneste verdenshistoriske omvæltninger peger mere og mere entydigt på, at 90-erne er på vej til at blive karakteriseret ved, at der ikke bare er en kontekst om et forhold, men flere parallelle, der på en kompleks indbyrdes måde bestemmer de bevægelige forhold heri. Murens fald har på den ene side tydeliggjort, hvordan markedsmekanismen er sig selv nok. Den kender som på Marx' tid ingen nationale grænser. På den anden side har vi opbygningen af en fælleseuropæisk statsdannelse, der uden lige er mere centralistisk og bureaukratisk end statsformen for Sovjetunionen, som selvsamme borgerskab priser opløsningen af.

Skematisk for de to kontekst-akser stat og kapital:

Først til kapital-aksen/markedsmekanismen, der med murens og Østeuropa fald for alvor sat fri. Der er stykpris på hvert enkelt hoved, og de, der er længst fremme, med på vognen, har rige muligheder for at score kassen. Selv om dette er et gennemgående træk fra kapitalismens begyndelse er der forskel til tidligere, en forskel der går på, at produktivkraftsudviklingen har medført en innovativ brug af viden - den nye informations-teknologi - i selve produktionsprocessen. Denne er med udviklingen af automatiserede produktion blevet mere og mere 'videnskabeliggjort', hvad der også stiller andre krav til arbejdskraftens kvalificering og mobilitet end tidligere. Medens valget for den enkelte arbejder i kapitalismens barndom gik på, hvorvidt man som aktivt klassemedlem kunne fremme egen overlevelse eller ej, så går valget idag mellem at satse på at komme til at tilhøre de privilegerede grupper, der er fast forankret i en arbejdsmarkedsposition med pensions- og karrieremuligheder, eller at lade sig marginalisere i form af en statslig opbevaringsform. Som historisk forhold kan dette føres tilbage til nederlaget i 1899 med indgåelsen af Hovedaftalen mellem arbejderbevægelsen og Dansk Arbejdsgiverforening, hvor arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet accepteres - en aftale der siden har bundet arbejderbevægelsen til at arbejde indenfor kapitalismens rammer. Og vi skal også helt på til 60-erne, hvor de nye sociale bevægelser vokser frem med håb, der igen forestiller sig andre former for liv end det kapitalistiske overherredømme. Men heller ikke disse bevægelser har hidtil kunne drive arbejdet over i deres regi. Tværtimod er de i vid udstrækning havnet i defensiven, og fokus idag synes at gå fra selve systemet til massen af udstødte, der ikke længere udgør nogen bevægelse i sig selv: gadebørn, narkomaner, prostituerede, og drukgrupperne der befolker borgerskabet torve og læskure til gene for den adelige forbruger, og så alle de fremmede, der med deres forkerede kultur og hudfarve støder den hvide race selvtilstræklighed. Medens arbejdet hermed tidligere var et samlet statsligt anliggende, hvor også arbejderbevægelsen og venstrefløjen havde en aktiv rolle at spille i form af at få sine kammerater med, så er der nu gået "bureaukratpolitik" heri, forstået på den måde at forskellige dele af statsapparatet, blandt andet politiet og udenrigsministeriet, nu åbenlyst handler selvstændigt - en udvikling der er hjulpet godt på vej med opbygningen af den fælleseuropæiske statsdannelse. Selv diverse fristeder indenfor

EF overhovedet skal nu med vold og magt formaliseret eller jævnes med jorden i henhold til borgerlig ret og norm inden det indre marked for alvor åbnes i 1993. Lidt samlet kan man snakke en etablering af et egentlig lagdelt system, et kastesamfund, hvor man udover at beskytte sig nedad også beskytter sig udadtil mod "fattige landes befolkninger". Der foregår mao et aktivt arbejde for at konsolidere et 2/3-dels samfund.

Den anden side af 90-ernes kontekst omhandler, at den internationale arbejdsdeling har trukket opbygningen af en overregional statsdannelse med sig i form af den etatistiske stat (Poulantzas), hvor der sker en reel selvstændiggørelse af staten overfor det økonomiske grundlag. Da dette er sket som følge af centralisering af magten over produktivkræfterne og på grundlag af markedsmekanismens almengørelse, vil det også komme til fornyet strid om, hvordan de mere kulturelle og sociale forhold, som enkeltkapitaler ikke vil have med at gøre skal organiseres og finansieres. Det er som sådan samfundene, de enkelte nationers, sammenhængskraft, der stilles til debat.

Starten af 90-erne har på dette grundlag været karakteriseret af fornyet stormløb på den velfærdsstat, der i efterkrigstiden er blevet bygget op bredt i Nordeuropa og Skandinavien. Hvis den ikke allerede - som i tilfældet England med Thatcherismen - er søgt generelt afviklet i retning af den enkelte private forsikringsanliggende overfor "truende sociale begivenheder", så er den i det mindste blevet offer for en ideologisk skamridning, hvor ansvaret for at større og større grupper af mennesker mere eller mindre permanent er sat udenfor det arbejdsmæssige område, placeres hos denne gruppe selv. Der tales om, at den socialstatslige forsørgelse af individer ved sygdom og ledighed fratager den enkelte opgaven at arbejde for at sikre sit eget liv. Og på det senere at allehånde offentlige beskæftigelsesinitiativer bare er en udsættelse af en løsning af problemerne, initiativer der specielt fra konservativ og liberal side ses som en fastholdelse af den enkelte i en passiv forsørgelsestilstand. Hvor der fra denne side argumenteret for en nedsættelse af mængden af midler, de enkelte kan opnå i form af overførelsesindtægter - dette skulle så være en "motiverende faktor" til at søge det arbejde, der ikke er der! - så fastholdes det dog fra socialdemokratisk side, at problemet ikke i sig selv er størrelse heraf, men at det private arbejdsmarked er for lille. Men det tilføjes også her, at velfærdsstaten har fremmet en passiv side hos de involverede, og derfor må der fremover knyttes bestemte pligter til oppebærelse af offentlige midler ved ledighed. Der lyder således krav om "ingen rettigheder uden pligter". Mange småkommuner - og efterhånden også nogle større - i Danmark har da også længe været igang med at tvangsudskrive bistandsklienter til forefaldent arbejde i lokalområdet, ellers er der ingen bistandshjælp. Som ved kapitalismens start er der en masse, der afviser denne tvang, på den ene eller den anden måde, men hvor disse tidligere blev søgt indfanget og anbragt i arbejdsbureauer, så sker der idag en overføring af dem til permanent opbevaring i kategorien "førtidspensionist". Så kan man med Ritt Bjerregaards ord sikre "ro på bagsækken". Samtidig har man dem i en situation, hvor man selv kan bestemme, hvad disse skal have at forsørge sig for.

Så meget om de to sider i 90-ernes kontekst. De danner et morads, der nu ikke er så megen 'marxistisk' nyt i. Det har udviklet sig ganske som de marx'ske love for kapitalismens udvikling kom på sporet af i sidste århundrede. Der er sket en fritstilling af hver enkelt fra sin stand og klasse, og ligeså en centralisering af magten, der blot venter på en demokratisering gennem de "associerede producenters" aktivitet. Så lige så langt væk et samfundsmæssigt system, der omhandler mennesket som andet end udbyttelig magt kan synes at være, lige så tæt på er det med en historisk målestok. De to sider i 90-ernes kontekst må nemlig også vurderes i deres egenskab af at være en samfundsmæssig modsigelse under udvikling: på den ene side giver dette et herredømme af kapitalstater - kapitaler som deres egen "stat" i samfundet - der griber dybt vertikaliseret ned i enhver nation, enhver egn og i ethvert menneske mhp gennemsætning af udbytningsforhold med den nyeste teknik, upåagtet hidtidige sociale grænser; på den anden side sker der en horisontalisering af de enkelte individers forhold til hinanden indenfor de hidtidige livsudschnittsstrukturer: at være "lige" under magten.

Med en vis ret synes det derfor muligt at sige, at med Sovjetunionens fald som imperiostat kan kommunismen opstå i folkenes skikkelse, hvilket også er forudsætningen for den egentlige revolution: kommunismen, ikke som produkt eller færdigt resultat, som en klasse eller et land kan råde over, men som proces. Og med et direkte citat af Marx: "Kommunismen er empirisk kun mulig som de herskende nationers handling på een gang og på samme tid, hvilket forudsætter den universelle udvikling af produktivkraften, og det hermed sammenhængende verdenssamkvem" (Den tyske ideologi).

Ud fra dette kan det hævdes, at det ligger i den nuværende form for verdenshistorie at orientere sig mod overtagelsen af de statskapitalistiske magter i det perspektiv, hvor alle mennesker er med som sammenhængende bevægelse. Det er vel også dét, som New York'er marxisterne har formuleret som diktum: hver enkelt må skrive verdenshistorie (Holzman). Det skal bare huskes, som metodisk og teoretiske ledetråd, at den form, hvorunder der handles selv er såvel del af problemet som løsning herpå. Og dette er at medreflektere, at klassekampen er den nuværende logik. Dette får som konsekvens, at når man stiller sig på standpunktet af "forenede producenter", at magten og de subjekter der handler i kraft heraf, handler imod en ophævelse heraf, og det med det våben, der er tilbage ud over den fysiske vold: at splitte og isolere mennesker fra hinanden. Fra magtens center vil der blive handlet, så fritstillede individer splittes fremfor at forene sig; og lige så overfor allerede splittelser, at der ikke sker et forbund om en samfundsmæssig ophævelse heraf, men en uddefinering eller inddefinering heraf (T.Mathiesen: "Det uferdige" 71 og "Makt og motmakt" 82).

Den førte arbejdsmarkedspolitik ift arbejdsløse er et klart eksempel på inddefinering: der skal ske en privatisering af selve finansieringsformen. Arbejdsmarkedets parter skal selv betale for de arbejdsløse. Hermed fjernes blikket fra, at arbejdsløshed er en nødvendig struktureffekt af selve den kapitalistiske måde at

producere på, og at den omhandler manglende råderet over midler til samfundsmæssig produktion, ikke som privatejendom, men fordi de eksisterende midler, fra jord til luft, allerede er gjort til privatejendom.

Det samme kan siges at gøre sig gældende på gadebørnområdet, der udsættes for en uddefineringsbestræbelse: brug systemet som det er, familien eller de eksisterende sociale hjælpeinstanser, som forøvrigt for tiden skæres ned, eller hold jer væk; men vi vil gerne anbefale jer overfor privat fondsstøtte. En Hattedame-forholden-sig.

Hvis ellers det at være sin samfundsmæssige opgave voksen overhovedet findes nogen steder, så må man nu sige, at det ikke er en evne, som det nuværende system er begavet med. Men hvad vil det egentlig sige at være "voksen".

AT VÆRE VOKSEN.

Voksen-begrebet har to poler, som det bestemmer sig igennem. Den første pol er barnet, og under de nuværende forhold, hvor kernefamilien har børn som privat ejendom, har det således en dimension af familielogik i sig. Den anden pol er myndighed, der er givet ud fra samfundets generelle strukturside omhandlende, hvornår individet som retssubjekt kan drages til ansvar for sine dispositioner. De to poler spejler samfundets fordobling i en offentlig og privat sfære under en ydre magt: det menneskelige individ er både privatindivid og borger på samme tid. De to poler går derfor også over i hinanden. Men først polerne hver for sig.

At være voksen er ikke længere at være barn. Og hertil knyttes typisk et hav af modstillinger: barnet er emotionel, fantasifuld, ude af stand til at tage vare på sig selv, medens den voksne er fornuftsstyret, eventuel kreativ, og een der kan og skal tage vare på sig selv. En voksen er ligeledes een, der er gået ud af sin ungdom i den betydning, at ungdomsgruppen som en subkultur ikke længere er det dominerende sociale netværk. Til den voksnes samfundsmæssige position hører nemlig, at man deltager i den samfundsmæssige produktion, i dag i formen lønarbejder, hvor man på den ene side bidrager til opretholdelsen af den samfundsmæssige produktionsproces og på den anden side opnår midler til sin egen reproduktion. Da arbejdsmarkedet idag er mandsdomineret og reproduktionsområdet er kvindedomineret kan man næsten sige, at kvinden ikke er den totale samfundsmæssighed voksen, eller ikke må blive det, medens manden med sin tekniske rationalitet sidder med sine dominoklodser, biler og krigslegotøj og prøver at være en stor dreng, der kan selv.

At være voksen er også - går man til den semantiske betydning af ordet - at kunne leve op til sin stilling, sin position. Kort sagt at være sig sit ansvar bevidst og tage det overfor den helhed, man gennem sine handlinger er med til at reproducere. Kan man ikke dette er man ikke sin opgave voksen, hvor gammel man end måtte være. Dette gælder også dét at få børn: gode forældre er de forældre, der kan tage ansvar for deres børns udvikling.

Barndoms- og ungdomsfasen er en forberedelsesperiode til voksenlivet: man skal opdrages og uddannes - idag i en sfære udenfor den samfundsmæssige produktion, hvad der som et generelt forhold ikke er mere end et par hundrede år gammelt, så naturligt det end ser ud. Man kan derfor også tale om et, for den nuværende individuelle samfundsmæssiggørelseproces, særligt udviklingsproblem, nemlig den forlængede barndoms modsigelser, der omhandler at være overflødig som barn og ung, men nødvendig som kommende lønarbejder. Givet en sådan udviklingsform kan det heller ikke forlanges af børn og unge, at de skal være ansvarlige på forhånd, men kun at de skal kunne forvalte den frihed, de tilstås til selvbestemmelse over egne anliggender, men vel at mærke indenfor de rammer, der er sat af kernefamilie og den generelt rådende privatejendom udenfor. Og det er også herudfra at mere eller mindre frihed tilstås eller trækkes tilbage igen, nemlig ud fra om friheden forvaltes på en måde, som de voksne eller det voksne samfund kan stå inde for. Den udviklingsstøtte børn og unge derfor møder, er en udviklingsstøtte, der både tilsigter udvikling af en handleevne, der muliggør deltagelse i det generelle samfundsmæssige liv, og til at komme overens med begrænsningerne heri, idet selvbestemmelsen skal oparbejdes indenfor rammer, som barnet og den unge umiddelbart ingen personlig råderet har over. Den individuelle selvbestemmelses-art, der kommer ud af dette, er derfor en selvbestemmelse, der er i splid med sig selv.

Følger vi denne diskurs - hvor frihed er polen til ansvar - en tand videre, så er det at være voksen at magte sin frihed i formen eget ansvar, der hvor man måtte være, er havnet eller specifikt har valgt sig ind i det samfundsmæssige liv centreret omkring dét at udfylde en lønarbejder- respektivt kernefamiliefunktion. Fritiden er i denne form stedet, hvor man kan slappe af, "selv bestemme", udvikle sig eller lade være.

Den anden pol, som voksen-begrebet er knyttet, til er myndigheds-konceptet: at fra visse aldre kan den unge selv træffe beslutning over egne personlige anliggender, ha` en seksualitet, flytte hjemmefra, gifte sig, lige som det tilstås valgt. Altså at kunne og skulle være personlig ansvarlig for egne anliggender. Myndighedsanliggendet er idag et passivt rettigheds-område: den unge tilstås rettigheder, men hvor det vil få midlerne til at realisere disse, dét er dets eget private anliggende.

Samlet kan det siges, at voksen-begrebet har en aktiv og passiv pol i sig: en voksen er een, der forventes noget af, nemlig at det udfylder sin rolle som individuel samfundsborger i formen at være producent, også overfor de børn man måtte have, og at leve op til love og regler; samtidig er en voksen en person, der kan drages personligt til ansvar overfor dets samfundsmæssige dispositioner. Et ansvarsforlangende er altså det bestemmende moment for den voksnes liv og levned.

PROBLEMER FOR VOKSNE.

Og det er så også i denne form, at det voksne individ lever med de problemer, det stilles overfor at løse og/eller selv handler sig ind i. Det er igennem disse handlinger, at det kan drages til ansvar, hvis ikke det lever op til eller overholder de givne normer, regler og forpligtigelser, som det enten selv har sat sig i eller som de er givet i kraft af de givne spilleregler for kontraktuelt menneskeligt samvær, fx ikke at sjæle eller slå ihjel. I voksen-begrebet kan man derfor også sige, at det er heri det menneskelige privatindivid finder sin juridiske form. Eller nærmere: at voksen-begrebet idag primært er juridisk bestemt, snarere end det er givet i kraft af, hvad en voksen eller en voksen-generation er givet af handlemuligheder overfor at foregribe og forudbestemme udvidet kvalitet af det samfundsmæssige liv. I den grad sådanne kvalitetsmål eksisterer er de også enten negativt bestemt, fx retten til at undslå sig sundhedsfarligt arbejde med henvisning til fare for liv og levned, hvis man er lønarbejder; eller økonomisk funderet, fx retten til at lede og fordele arbejdet hvis man er arbejdsgiver. Voksen-begrebet følger mao den juridiske form for privatejendommens bevægelse, som denne sætter sig sammen for den enkelte og generationerne imellem: hvad der er voksent at gøre er bestemt ud fra opretholdelsen af den økonomiske position - den givne privatejendomsdisposition - der indehaves. Hvad der har med kvalitet at gøre er stor set henvist til det moralske og etiske område: det er ansvaret for hinanden, helheden, naturen mv - pamfletter som det voksne samfund ofte river børn og unge i næsen, som om dette samfund selv lever op hertil. Der sker her dét, at børn gives det ansvar, som de voksne ikke selv vil tage - ikke noget at sige til at de voksne gives fingeren, når den unge med puberteten stilles med at kunne reproducere sig selv.

Med dette sidste er vi også kommet på sporet af voksen-begrebets forførende dobbelthed: på den ene side er det givet som et snævert juridiske forhold vedrørende opretholdelsen af privatejendommen og på den anden side bredt som et selvstændigt forhold, omhandlende at handle menneskeligt overfor totaliteten af det samfundsmæssige liv. I sin konsekvens udtales her, at en voksen er een, der er ansvarlig overfor en helhed, der hverken er ansvarlig overfor sig selv i sin kontekst - naturen som fællesejendom - eller for hver enkelt som menneskeligt væsen. Dette kan kaldes voksen-begrebets ideologiske imagination: man kaldes som voksen til orden under betingelser, som i sit væsen er usanselige eller usamfundsmæssige, omend samtidig udgået fra een selv. I den grad dette ikke aktivt fravælges sker der derfor en selvideologisering.

Privatejendommen som menneskelig grundform kan derfor siges at blive opretholdt gennem de til enhver tid givne im- og eksplicitte krav til en ansvarlig voksen-forholden-sig. De problemer, der er knyttet til et sådant liv, er da også problemer, den enkelte privat må søge at løse på tilsvarende privat måde. Man kan søge fællesløsninger, selvfølgelig, men disse har kun etableret gyldighed, når de samtidig sanktioneres gennem en bestemt økonomisk form: ægteskabet, med-ejendomsret mv. Ingen steder, alment set, er der - endnu! - brugsmæssig kvalitativ

samfundsmæssig omgang med den producerede samfundsmæssige natur og naturens egen rigdom.

At beskæftige sig med voksen-begrebet, som det er gjort indtil nu mht dets begrundelsessammenhæng er som at rejse ind i vanviddet. Men dette er nu ikke uden sagsmæssig substans: voksen-begrebets ansvarsforlangende suspenderes nemlig retsligt i selve vanviddet. Psykiatriens kernepunkt - psykosen - er netop defineret som manglende sygdomsindsigt, hvad der blot er et andet ord for individets manglende evne til at leve op til det private ansvarsforlangende overfor egen eksistens. Følgelig er der i det borgerlige samfund også straffrihed, når et individ forbryder sig mod den givne orden i en tilstand af diagnosticeret vanvid eller sindssyge, omend det kun er straffrit i den snævre juridiske forstand, da der altid sanktioneres en moralsk-etisk behandlingsdom.

Opsummerende omkring problemer indenfor voksen-begrebet kan vi derfor sige, at brugen heraf i form af den ideologiske imagination netop skærper de individuelle problemer i omgangen med privatejendommen. Det kommer til dannelsen af, hvad der kan kaldes "den ubarlige modsigelse": modsætningen mellem at opretholde sit liv privat indenfor betingelserne eller at gi' det op. Som menneske er dette at måtte handle i en stadig stress- og angst-tilstand, der kun tilbyder een etableret udvej: den psykotiske.

VOKSEN-BEGREBET IGEN.

Et blik herpå udefra kan være formålstjenligt. Hvad er det egentlig for en praksisform, der er trådt frem? Det er såmænd den protestantiske arbejdsetik fra Calvin og den Kant'ske fornøft og oplysningsfilosofi, der har dannet begreb. Det er pligten til at arbejde for fremmede interesser og ansvaret overfor frivilligt at acceptere dette som en karmisk skæbne, der er det reelle indhold heri. Forskellen mellem psykosen og dennes skizofrene form er da også "kun", at skizofrenien indtræder når psykosen i sig selv ikke tilbyder tilstrækkelige afstigningsmuligheder fra de familiære arbejdsforhold, der bandt een uden at man fik øje på dem.

Knyttet hertil er også den dagligdagsopfattelse, at problemer er noget, der stiller sig af sig selv. De falder så at sige "ned fra himlen" som afsubjektiverede opgaver, der kræver umiddelbar løsning. En ansvarlig voksen vil da være en person, der sætter sig for at løse dem, medens en uansvarlig voksen er een, der lader stå til. Men dette er kun rigtigt, hvis privatformen for liv antages som den essentielt menneskelige eksistensform, hvad den ikke er. Privatformen er derimod en særligt udviklet form for samfundsmæssig livsopretholdelse, den form hvor det samfundsmæssige sætter sig igennem bag om ryggen på een. Alment menneskelig er problemer derimod kollektive og personlige udviklingsopgaver, som den fælles historieskrivning stiller for forandring af de givne eksistensbetingelser. Så det er når den samfundsmæssige historie ikke lader sig skrive i fællesskab, at problemer "melder

sig". At arbejde hermed qua begrebet om "voksens ansvarforlangende" mht umiddelbar løsning af problemer vil da være at abstrahere fra at handle på netop de betingelser, der har skabt de afsubjektiverede problemer. Såvel den fælles historie som een selv heri må ved en sådan fremgangsmåde derfor kaldes yderligere til orden under de i forvejen fremmedbestemte betingelser.

Den "voksne" form for problemløsning, som den kendes idag, er derfor en ren restriktiv form, der så at sige selv kalder på oprør fra enhver efterfølgende generation. Disse er nemlig henvisning til at bryde med de voksne - over en bred bank og med en tilsvarende afvisning af de erfaringer som tidligere generationer gjorde i deres oprør - bare for at komme i en "tilstand af eksistens mennesker imellem", hvor overhovedet det at leve kan mærkes på egen krop. Af samme grunde går også akkumuleret viden om reelt gennemførte oprør tabt fra generation til generation.

PROBLEMET FOR DE VOKSNE.

Nu kan man selvfølgelig hævde, at ovenstående voksen-begreb, om det ikke er forkert konciperet, så i det mindste kun udgør en lille sublogik i den større samfundsmæssige helhed. På den anden side skal det modsatte ikke hævdes, men om den ikke allerede historisk har haft en stor betydning som spontan praksisform, så synes dens betydning at være voksende, hvis man kigger på det sociale og sundhedsmæssige område.

Nævnes skal blot nogle enkelte områder.

For det første forebyggelsesområdet. I 1989 kom der en første helhedsplan for forebyggelsesarbejdet (Regeringens Forebyggelsesprogram, Program- og Dokumentationsdel, Sundhedsministeriet 1989). Her udpeges livsstils sygdommene - røg, druk og mad - som de centrale sygdomsfremkaldende faktorer. Og hvad der sættes i fokus er den enkeltes ansvar overfor at holde sig sund! Ikke et ord om, hvad der i det nuværende samfundsmæssige livsgrundlag forhindrer mennesket i ikke at kunne være på sig selv i et sundhedsfremmende perspektiv (jvf også kritikken i "Massakren på subjektet 1-3" i PsykologNyt 2.3 og 6, 1990).

For det andet skal nævnes familiebehandlingsområdet - og måske også i stigende grad indenfor revalideringsområdet. Her vokser den systemiske terapi frem. De sociale grunde til at der opstår problemer bortabstraheres systematisk. Indenfor behandlingsområdet går det ud på at mobilisere, hvad der måtte være af ekstra ressourcer indenfor det private netværk, således at familien kan klare sig uden at ligge det offentlige til last (se til eksempel s.65 og 113 i "Mennesker mødes"/Marianne Egelund og Peter Friese, Akademisk Forlag 1991). Indenfor revalideringsområdet drejer det sig derimod om at sortere mennesker ud fra, om de vil tage et personligt ansvar for deres placering i systemet eller ej. I bekræftende fald kan der ydes støtte til at holde sig fri af førtidspension, ellers er der ingen støtte at hente til nogen problemløsning overhovedet.

For det tredje er der at bemærke, at den nyeste "akademiske" psykologi ender op i "ansvar" som personlighedens almene grundlag (Jvf N.Engelsted i "Personlighedens almene grundlag", stencil 1986). At det er det etablerede voksen-begreb, der anvendes viser følgende sentens utvetydigt: "Et menneske viser måske sin sande karakter, når det er værst, men et menneskes sande personlighed får vi et glimt af, når mennesket yder sit bedste" (Del II, s.340).

For det fjerde - og sidste - skal psykiatrien nævnes. Dens genstand er "abnorme sjælelige tilstande", der bryder frem, når individet ikke længere magter at tage ansvaret for eget liv (Strömngren: "Psykiatri"). Hertil indrømmes åbent, at selvsamme psykiatri kun kan symptombehandle med medicinske midler ved siden af selve sygelejet (Jvf Betænkning nr.809, 1977). Mao et sanktioneret samfundsmæssigt perspektiv omhandlende at få det psykisk syge menneske tilbage til sine problematiske livsbetingelser med et yderligere problem, der nu omhandler medicinafhængighed.

Jo det "voksne" samfund har problemer med de voksnes evne til at respondere spontant og frivilligt på ansvarsforlangendet. Pt synes en løsning at være at finde i en særlig helhedsmæssig kode at takle det på. Koden findes i det fremvoksende koncept om et bio-psyko-socialt perspektiv på den menneskelig sundhed og sygdom: her kan medicinen så tage sig af det biologiske ved mennesket, psykologien det psykologiske og samfundsvidenskaberne det sociale. Nu skal det ikke nægtes, at der kan indhøstes viden om menneskelig funktionsmåde på denne måde, men det er viden om det abstrakte menneske, der jo ikke eksisterer (Sève i "Marxisme og personlighedsteori", Rhodos 1978). Det bliver derfor en viden, der kun kan sættes igennem som norm overfor de enkelte - altså endnu et ansvarforlangende at leve op til. Desforuden må man spørge, hvem der tager sig af helheden? Det kan ikke være det menneske, det angår - det eksisterer jo ikke - og så må det være de grupper, der i forvejen sidder på den samfundsmæssige dispositionsret.

VEJE UD:

1. Udviklingen af kollektive arbejdskulturer.

På det foreliggende grundlag af etableret "voksenhed" er det altså ikke muligt at komme videre end til fornyede afarter af cyklisk ragnarok. Vi må derfor finde de modsigelser, der peger ud heraf. Og disse må også være givet i kraft af selve genstanden, idet udvikling ellers ikke er mulig. Det må derfor være de modsigelser, som ethvert "voksnet" ansvarsforlangende spærrer for at tage alvorligt respektivt sætte på begreb. Perspektivet for disse - ved vi fra det tidligere - er givet qua konceptet om "associerede producenter".

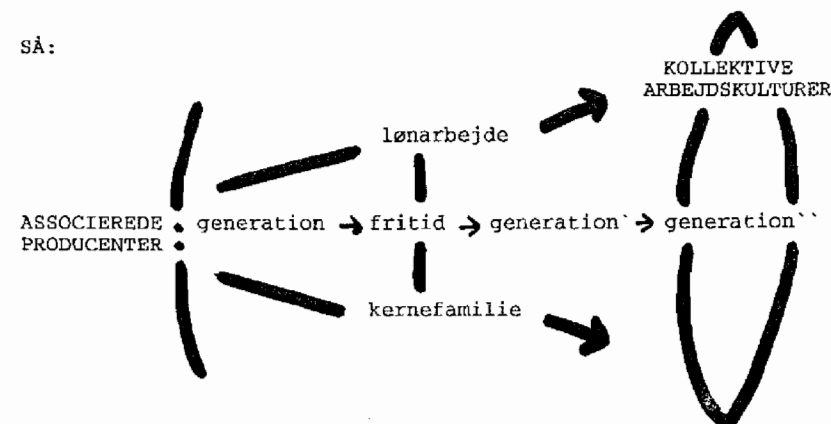
Ser vi først på ansvarsforlangendet fra systemets strukturside, så har vi her den restriktive tre-enigheden af lønarbejde, fritid og kernefamilie. Og ser vi på det fra systemets generationsside,

så er det, at vi har hver generations samfundsmæssiggørelse udenfor den kooperative produktionsproces, og alene af værdi herfor som kommende arbejdskraft, ikke menneskelig værdi i sig selv. Sammenhængen herimellem er, at hver generation, på et land hvor der ikke kan ske udvikling med tidligere generationer, må lade sig indsocialiseres til lønarbejder-fritid-kernefamilie-logikken, idet de ikke kan gøre brug af de kræfter og perspektiver, der til enhver tid ligger herfra i forsøgene på at bryde ud herfra. Hvad der derfor generelt abstraheres fra i det voksne ansvarsforlangende er de modsigelsesforhold, der angår at mennesker lever i og med at de "slår sig sammen for at gøre verden mere beboelig" (jvf F.Haug i Dreier: "Den kritiske psykologi", Rhodos 79). Tre krav kan her perspektivisk stilles: et grundlag af fællesejendom, udviklingen af produktivkræfterne må indeslutte deres videnskabeliggørelse, og en politisk revolution som en fuldstændig omvæltning af samfundsordninger og dets aktører (F.Haug "Wozu widersprüchliche Begriffsbildungen?", Forum Kritische Psychologie 26/1990). Et samlet begreb herfor er "udviklingen af kollektive arbejdskulturer" (jvf også "Widersprüche der Automationsarbeit", F.Haug mfl; Argument 1987. Og for selve begrebet s.166). Opgaven er så at arbejde med de modsigelser i ens dagligdag, hvor denne end er, der i tid og rum fremmer etableringen af strukturer for samfundsmæssigt arbejde som en naturlig forlængelse af at "slå sig sammen". Dette indbefatter også en løsning på generationsadskillelsesproblemet: staten må ud af regulationen af, hvad der er offentligt og privat, tilladt og forbudt osv osv, og fællesskabets autoritet må ind. Og i samme grad dette sker, stiller man sig også på standpunktet af "associerede producenter" globalt set.

Altså: i stedet for hvert enkelt menneskes private ansvar for at magte nedenstående forudsigelige død:

generation -> kernefamilie -> fritid -> lønarbejde

SÅ:

Kun konkrete analyser for, i og med de menneskemasser, der lever i kraft af de slår sig sammen kan nærmere komme på sporet af de bestemte modsigelser, der skal agtes og udvikles hen mod dannelsen af nye sociale strukturer, hvor eksisterende problemer finder almene bevægelsesformer.

Vender vi tilbage til det bio-psyko-sociale koncept, så er der allerede opsamlet megen viden igennem dette. det vides meget præcist, hvilke arbejdsbetingelser, der som norm nedbryder den menneskelige aktivitet; man kender på psykens område, hvilke kommunikationsformer, der låser psyken i afmagt; og på det biologiske område kendes efterhånden, hvordan hjernen og centralnervesystemet tager sig ud, når individet er handlingslammet på den ene eller den anden måde. Men som nævnt tidligere er det viden, der ikke kan bruges direkte af de involverede. Heroverfor kan man stille en reinterpreteration af denne viden ud fra, hvad etableringen af kollektive arbejdskulturer nødvendiggør for at presset mod den menneskelige eksistens kollektivt kan ophæves.

2. Voksen som intentionel bevidsthed på sagsmæssige modsigelser.

Også på den specifikt psykologiske side må der findes veje ud af indfangethed i det voksne ansvarsforlangende. Der må udvikles begreber, der kan gennemskue dets restriktivitet fra "hvert enkeltts eget standpunkt", således at det kan komme til udviklingen af virksomhedsformer, der ikke reproducerer det.

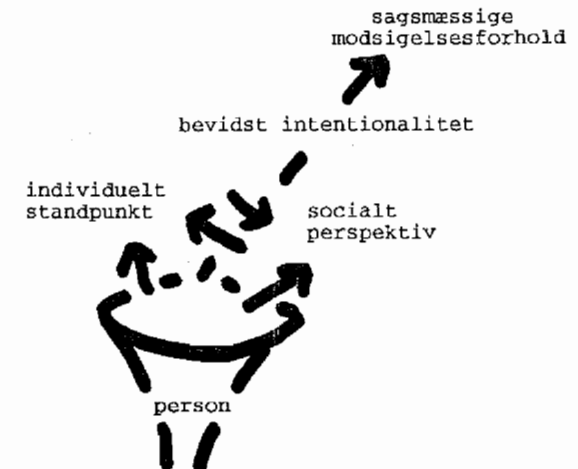
En tilgang til et arbejde hermed findes i intentionalitetsbegrebet, der er et koncept for, at den menneskelige virksomhed i sin genstandsmæssighed generelt er en målrettet virksomhed. Der tilsigtes realiseringen af mål, der har betydning for den fortsatte reproduktion af den menneskelige eksistens. Da den menneskelige eksistens er af socialgenstandsmæssig karakter, så er afklaringen af det intentionelle selv af socialgenstandsmæssig art: det er via kooperation om samfundsmæssige sager, at mennesket kommer til klarhed over den specifikke egenart af konkret målrettethed, dvs kommer til bevidsthed om dets intentionalitet. Hvor motiv forholder sig til den menneskelige virksomhed på grundlag af et behov (Leontjev), så forholder det intentionelle sig til selve den retningen, hvorigennem den menneskelige virksomhed bevidst agtes udviklet igennem. Alment menneskeligt må det intentionelle ses som en nødvendig kooperativ produktivkraft ifm udviklingen af interesser: netop i kraft af at arbejde sammen om hinandens mere eller mindre klare eller formulerede forestillinger om, hvor arbejdet skal hen, sker der en udvikling af sagen og (be)grebet herom, når de allerede eksisterende målforestillinger i kooperationen søges sat på begreb. Herigennem udvikles den enkeltes personlige forholdene sig også: dets intentionalitet vil da nærme sig de bestemmende forhold ved det givne sociale fænomen.

Samlet kan det siges, at menneskelig intentionalitet er givet som det bevidste arbejde med forholdet mellem egne personlige

interesser ift en given sag og denne sags sociale fundering i kraft af andres virksomhed.

Under usikre sociale betingelser, hvor det ikke synes muligt at fastholde et bevægeligt udviklingspektiv på sit "personlige sagsarbejde" kan der ske det, at den allerede udviklede intentionalitet låses fast til bestemte dimensioner i den givne virkelighed, netop de dimensioner, der ikke synes muligt at leve videre med uden. Disse vil så, som en "negativ psykisk arv", findes og genfindes i alle efterfølgende virkelighedssituationer.

Skematisk: fra bevægeligt udviklingsforhold på sagens sociale lokalitet:

til fastlåst intentionalitet, hvor det samme uafklarede, uløste eller ubærlige virkelighedsforhold spontant griebes som psykiske "tredje-person-processer":

låst intentionalitet

Ved 'låst intentionalitet' er det generelle personlige sagsarbejde overlejret af, at der tages vare på et biografisk forhold af privat betydning, snarere end af det fælles sagslige. Det bliver et mål i sig selv at fastholde sin egen udvikling og givne placering i den kooperative produktionsproces. Med voksent ansvarforlangende som generel restriktiv dimension i menneskelig forholden sig idag, stilles hver social sammenhæng derfor overfor et særskilt arbejde med ophævelsen af de involveredes ureflekterede særinteresser til fordel for en "fælles fælleshed"; men da der ikke findes menneskelige relationer abstrakt, men kun bundet til konkrete situationer af konkrete sager er særinteresser kun ophævelige i kraft af og formidlet igennem de netop givne interessekonstellationer mht en almen udvikling af også de mere sekundære dimensioner i de allerede givne sager. Det voksne ansvarsforlangende skal så at sige knyttes til afklaringen af, hvilken art udvikling bestemte sagsmæssige sammenhænge muliggør og egentlig også kræver, fremfor forfinelsen af den til enhver tid givne private tagen ansvar for sig selv og på andre.

Under strukturelle magtforhold er det intentionelle endvidere et særskilt kampområde. Idet eksistensen af magt netop tvinger de involverede til at omgås sagerne taktisk med deres egen personlige interesse, så sættes som menneskelig forholden sig en yderside, en offentlighedsside, og en underside, en privatside. Ingen i en strukturel magtsammenhæng kan være sikker på, at det, der udtrykkes også er det tænkte og/eller følte. Det vil da være funktionelt for magten, at det "egentlige" ikke benævnes, eller hvis det benævnes, så at det "omfortolkes" som et uberettiget angreb herpå. Ligeså vil det være funktionelt fra afmagtens side, at det "egentlige" ikke kommer frem, idet den givne position da kan fastholdes en tid rum, holdes åben for een selv; men funktionaliteten for de afmægtige er kun virksom på kort sigt, idet handle-accepten skærper problemerne ved at gøre een delagtig i egen undertrykkelse. Da magten kun under særskilte betingelser kan sætte sig for at afvikle sig selv, så er det generelle subjekt for et brud med magten de afmægtige selv, hvilket vil kræve en strukturel udvikling af sagen, således at den givne magt over sagen erstattes af de involveredes kompetence til at initieres indholdsmæssig sagsmæssig udvikling.

Det er mao den konkrete sagslige forholden sig i kooperativ forstand, som det "voksne ansvarsforlangende" nedblænder og forskyder "ind i individet" som en abstrakt sagstvang. En sådan fremmedbestemthed i individet modsvares da af en subjektivitet, hvor der sker en underkendelse af betydningen af at fastholde en intentionel praktisk bevidsthed på de bestemmende modsigelser i de givne opgaver, problemer og konflikter. Bevidstheden får således under fremmedbestemte betingelser lov at "flyde med strømmen", fremfor at blive gjort til et "vågent øje" for afklaringen af skridtene i den langsigtede ophævelse af konkrete begrænsninger. At holde det langsigtede mål for øje og at lade bevidstheden hvile i de modsigelser, der er forbundet hermed, må da være den psykologiske vej ud af den restriktive voksen forholden sig.

3. Alternativ parallelstreng til psykiatrien.

Ift det bio-psyko-sociale koncept, der allerede er praktisk virksomt på statsbureaukratisk niveau, må der udvikles et reelt modsvare, et svar der tager der levende arbejdes parti. Et specifikt psykologisk bud herpå er opbygningen af en alternativ rådgivningsstreng parallelt med det psykiatriske system, men så omfattende, at det er et alternativ før det kommer til udviklingen af psykisk sygdom (jvf "Introduktionsoplæg til den kritiske psykologi", 14.Krit.Psyk.Seminar, s.15-19).

.....

"EN KONFLIKT OM DEMOKRATI"

.....

Anvendt II, Psykologi
januar 1993
Jesper Lund

"En konflikt om demokrati"

- s. 1: INDLEDNING.
s. 2: TEORIDEL:
- : Teori I: Almene krav til den socialpsykologiske analyse.
s. 3: Giddens strukturationsteori.
s. 5: Systemisk teori/terapi.
s. 6: Politisk og metodologisk kritik.
s. 6: Teori II: Et kategorielt apparat.
s. 8: Teori III: Menneskets samfundsmæssige natur.
- : Dyr/menneskeovergangsfeltet.
s. 9: Almengjort handleevne/subjektrelationer.
s. 10: Restriktiv handleevne/instrumentelle relationer.
- : Erkendelse.
s. 12: Afværgeprocesser.
s. 13: EMPIRIDEL:
- : Studenterhusets formelle historie.
s. 14: Studenterhusets interne historie:
- : Organisatorisk.
s. 16: Den særlige konflikts forløb.
s. 18: "Manipulationsformer".
s. 22: Udgangspunkt og grundlag for konflikterne:
- : Fælles betingelser.
s. 23: Aktuelle interesser og relationer.
s. 24: Konflikternes kernepunkter.
s. 27: Hvad der bragte konflikterne videre.
- : Ændrede betingelser.
s. 28: Handlinger fra rådgivningsgruppen.
s. 30: Opsamlende om konfliktens logikker.
s. 31: Kommende konflikter og opgaver.
s. 31: PERSPEKTIVERENDE REFLEKSION.
- : Egen indgåen og baggrund.
s. 33: Magt, moral og demokrati.
s. 34: Det paradigmatiske grundlag: kritisk psykologi.
s. 35: Den politiske problemstilling.
-
- s. 36: Litteraturliste.
s. 38: Oversigt over bilag.

Jesper Lund, januar 1992.
Anvendt II, Anvendt Socialpsykologi, Psykologisk Laboratorium, Københavns Universitet.
Vejleder: Ole Dreier.

INDLEDNING.

Udgangspunktet for denne aktualempiriske analyse er min indgåen i et arbejdskollektiv ("*Regnbuen*"), der har til huse i *Studenterhuset* (tilknyttet Københavns Universitet). Jeg har i en årrække beskæftiget mig med opbyggelsen af og arbejdet i begge disse fora, de første ca. 3 år udelukkende med studenterhusarbejde, de sidste par år primært i rådgivningsgruppen.

Der har i de sidste par år været en række problemer og konflikter i huset, som har afstedkommet en særlig opmærksomhed fra nogle aktivister i rådgivningen, heriblandt mig. Denne opmærksomhed har været rettet mod dels generelle problemer for en organisation i vækst - bl.a. om organisationsform og perspektiv - dels en særlig konflikt, især på områderne "respekt" og information, med en gruppe personer organiseret omkring en interesse for det okkulte.

De kommende analyser er foretaget løbende under konflikten, men - desværre - på en i forskningsmæssig forstand ikke særligt struktureret måde; grundene hertil og betydningen heraf fremgår af det følgende.

Opgaven er bygget op omkring en teorigen, hvori jeg redegør for væsentlige aspekter i det grundlag - kritisk psykologi -, hvor ud fra mine løbende interventioner og analyser er udført, og dels skitserer en kritik af Giddens' strukturteori og systemisk teori/terapi, som dels benyttes til at indkredse et generelt perspektiv for socialpsykologien, dels benyttes som reference senere i opgaven.

Empiridelen tager afsæt i en analyse af de generelle og specifikke betingelser for organisationen på tale - *Studenterhuset* - og en indkredsning af repræsenterede interesser, hvor ud fra konfliktforløbet og de forskellige parter indgæen analyseres.¹ Opgaven afsluttes med en perspektiverende refleksion omhandlende, hvorledes problemet overhovedet kom på tale, samt hvilke teoriudviklingskrav, der stilles ud fra det konkrete empiriske problem.

Som det fremgår af det følgende er den beskrevne kontekst komplekst sammensat af personer og grupperinger. Jeg har primært forsøgt at forenkles fremstillingen af denne kompleksitet ved at typificere interesser og forløb. Således fremanalyseres på baggrund af relevante betingelser og interesser - så vidt muligt - typiske problemstillinger og konflikttyper fremfor enkelte aktørers særlige indgåen. Således er der tale om forenklinger, når jeg i det følgende skriver "*rådgivningsgruppen*", "*de okkulte*", "*jeg*" etc. Et aspekt af denne fremstillingsproblematik er, at de beskrevne analyser og interventioner er udviklet i et arbejdsfællesskab indenfor rådgivningsgruppen² - og de forskellige vinkler og handlinger fra fæller i dette arbejdsfællesskab skelnes ligeledes ikke i fremstillingen.

Endelig skal det nævnes, at jeg ser denne opgave som et bidrag til den videre udvikling i *Studenterhuset*, selvom jeg primært har rettet det faglige niveau og f.x. inddragelsen af litteratur mod de universitære krav.

¹ Den metodiske strukturering af analysen bygger særligt på Markard/Holzcamp 1988 og Holzcamp 1985b, kap. 9.

² For en nærmere beskrivelse af rådgivningen "*Regnbuen*" som arbejdskollektiv i *Studenterhuset* henvises til en opgave - også anvendt II i *Anvendt socialpsykologi, Psykologisk Laboratorium, Københavns Universitet* - der udfærdiges parallelt med denne: Birgitte Ernst og Anne Jønsson: "*Regnbuen, en konkret utopi. Et stykke udviklingsarbejde i praksis*".

TEORIDEL.

Teori I: Almene krav til den socialpsykologiske analyse.

Sigtet med en socialpsykologisk analyse på alment grundlag må være at afdække sociale processer og strukturer på en sådan måde, at berørte tilføres analyseredskaber og handlemuligheder, der muliggør øget bevidst og fælles rådighed over relevante praksisfelter/livsområder. Bestræbelsen heri er politisk, forstået som interessen i udviklingen af menneskelige levevilkår i alles interesse, og sigter mod, gennem teoretiske bidrag, at udvikle praksis.

Det socialpsykologiske felt er vanskeligt at afgrænse empirisk, idet sociale processer altid realiseres af konkrete personer i konkrete samfundsmæssige betingelser (økonomiske interesser, adgang til information og midler etc.), og således implicerer afgørende faktorer fra både det personligheds-/individualpsykologiske og det samfundsmæssigt-historiske analyseniveau. Analytisk vil jeg i det følgende arbejde ud fra en socialpsykologisk feltbestemmelse af de processer hvorigennem individer - aktivt så vel som passivt - producerer egne og fælles (samfundsmæssige) betingelser - i konteksten Studenterhuset.

Socialpsykologien befinder sig i et brydningsfelt for samfundsmæssige modsætninger og undertrykkelsesforhold, og må nødvendigvis råde over en "samfundsmæssig-subjektiv sammenhængs- og modsætningsviden" (Holzkamp 1986), et særligt krav om at kunne fremstille "det usammenhængende" (interessemudsætninger, det fælles uforståelige, 3.personsprocesser etc.) på en sammenhængende måde. Og gøre dette i et almindeligt videnskabeligt perspektiv, hvormed de relevante modsigelser og begrænsninger ikke blot abstrakt afbildes hhv. "ophæves", men hvorigennem der fremstilles handlemuligheder i retning af praktisk at ophæve disse.

At kunne fremstille interessemudsætninger indenfor det samfundsmæssige kræver som grundlag en bestemmelse af det væsentlige i den fælles materielle grund - den samfundsmæssige livsopretholdelse - der er udgangspunkt og grundlag for både de specifikke menneskelige kapaciteter og behov samt for de givne samfundsmæssige livsbetingelser.

Kritisk psykologi har sine rødder i positivismekritikken, og distancerer sig kritisk til bl.a. "variabelpsykologien" - paradigmet om "eksperimentelt-statistisk betingelseskontrol" - og til psykoanalysen. Disse kritikker - særligt af de ukvalificerede grundantagelser i disse teoretiske tilgange - er udførligt fremstillet andetsteds³. På det socialpsykologiske område findes nyere teoridannelser, der mere eller mindre eksplicit er videreudviklinger af traditionelle psykologiske koncepter og/eller distancerer sig herfra. Jeg vil kort skitsere grundlæggende forhold ved to af disse nyere teoridannelser - Giddens strukturteori og den systemiske teori/terapi - som orienteringspunkter ift. perspektivet i denne opgave.

³ Begrebet "3.personsprocesser" betegner et subjekts erfarede diskrepans mellem egne erfarede handlemuligheder og de faktiske begrænsede realiseringer heraf. (Holzkamp 1985a, s. 335)

⁴ Fx. Holzkamp 1985a, 1985b; Holzkamp-Osterkamp 1976; Dreier, O. "Grundproblemer ved psykoanalytisk behandlingsteori", Udkast 1, 1987.

Giddens strukturteori⁵.

Strukturteorien udgør et grundvidenskabeligt projekt, idet intentionerne bag - i lighed med intentionerne bag kritisk psykologi - er rettet mod ophævelsen af den absolutte adskillelse mellem en objektivistisk og en subjektivistisk psykologi/samfundsteori. Et element i denne Giddens kritiske afstandtagen til den traditionelle sociologi er en afvisning af eksistensen af lovmæssigheder indenfor "social science" parallelt til de gældende indenfor naturvidenskaben⁶.

Giddens fremhæver *struktur* som medierende faktor mellem menneske og betingelser, idet begrebet forstås dobbelt: dels som (objektive) handlestrukturer til rådighed for mennesker, dels som strukturen i menneskers handlinger⁷. En central tese er således, at mennesket oprettholder og udfolder livet gennem kendskab til normer/regler/strukturer, og at selv samme normer/regler/strukturer derigennem reproduceres. Menneskers handlinger ses dog ikke som uforanderligt bundne til givne strukturer, og videnskaben kan spille en aktiv rolle i udvidelsen af menneskers rådighed:

"The circumstances in which generalizations about what 'happens' to agents hold are mutable in respect of what those agents can learn knowledgeably to 'make happen'. From this derives the (logically open) transformative impact which the social sciences can have upon their 'subject matter'". (ibid. s XIX)

Så langt, så godt.

Giddens begrænser sig dog ikke til disse generelle udtalelser, men søger at forankre samfundsteorien i en motivationsteori. Til dette trækker han dels social interaktionisme/etnometodologi (Goffman og Garfinkel), dels individualpsykologi (Freud og Eriksson) ind. Den centrale antagelse om motivation udgøres af Erikssons begreb om "basic trust", der kobles med interaktionistiske antagelser om regelbaseret adfærd og forudsigelighed.

"Routinisation" is vital to the psychological mechanisms whereby a sense of trust or ontological security is sustained in the daily activities of social life. Carried out primarily in practical consciousness, routine drives a wedge between the potentially explosive content of the unconscious and the reflexive monitoring of action which agents display." (ibid. s XXXIII)

Dette udgør således en negativ motivationsbestemmelse, der fremstiller mennesket som af natur grundlæggende tilpasningsøgende og konservativt. Andre steder i fremstillingen af strukturteorien åbnes op for psykiske kapaciteter, der muliggør subjektets bevidste og

⁵ Den følgende fremstilling af strukturteorien bygger på fremstillingen i "The Constitution of Society", og inddrager således ikke videreudviklingen af teorien siden bogens udgivelse i 1984. Kritikken skal således ikke ses som en flüdyldig karakteristik af strukturteorien, men har til formål at fremhæve væsentlige problemstillinger og positioner i socialpsykologien. Til dette formål er strukturteorien velegnet, idet den udgør et forsøg på en samlet fremstilling af paradigmatiske karakter omfattende såvel personligheds- og socialpsykologi som samfundsteori, hvilket gør de til grundlæggende antagelser mere synlige, og dermed mere åbne for kritik og videreudvikling.

⁶ I denne bevægelse kommer Giddens til at suspendere de objektive samfundsmæssige betingelser - som også forsker og udforsker har til fælles - til fordel for "forms of meaning" og "dobbelt hermeneutik" (fx. s 374) (Krarup, 1987). En lignende kritik kan rettes mod en række teoridannelser omkring "kvalitativ metode".

⁷ Begrebet "struktur" indenfor strukturteorien benyttes således parallelt med begrebet "betydning" indenfor kritisk psykologi. En central forskel er dog, at betydningsbegrebet i kritisk psykologi - både i objektive og subjektive aspekter - henviser til konkrete samfundsmæssige (forskellige) positioner og ståsteder.

⁸ Rutiniseringsbegrebet knyttes i strukturteorien til begrebet om "practical consciousness", der bestemmes på følgende vis: "Practical consciousness involves recall to which the agent has access in the *durée* of action without being able to express what he or she thereby 'knows'". (ibid. s 49)

foregribende produktion af egne livsbetingelser, men også disse synes rettet mod forudsigelighedens tryghed.

"A sense of trust in the continuity of the object-world and in the fabric of social activity, I shall suggest, depends upon certain specifiable connections between the individual agent and the social contexts through which that agent moves in the course of day-to-day life. If the subject cannot be grasped save through the reflexive constitution of daily activities in social practices, we cannot understand the mechanics of personality apart from the routines of day-to-day life through which the body passes and which the agent produces." (s 60)

Som modpol til forudsigelighedens tryghed stilles "den kritiske situation" op. Argumentationen sker gennem to eksempler: Garfinkels eksperimenter om "trust" og Bettelheims fremstilling af KZ-fangers overlevelsesstrategier.

Garfinkels eksperimenter består groft sagt i at få nogle almindelige amerikanere til at opføre sig meningsløst overfor hinanden⁹, hvilket afstedkom krise og konflikt.

Bettelheims betragtninger over den ekstreme situation i en KZ-lejr konkluderer, at de overlevelsesduelige - "de gamle fanger" -

".. had lost altogether all orientation to the world outside and had, as it were, reconstituted themselves as agents by integrating themselves into camp life as participants in the very rituals of degradation which, as new prisoners, they had found so offensive" (Ibid. s 63)¹⁰

Denne eksemplificerende bestemmelse af "den kritiske situation" modstilles det trygge liv:

"Ordinary day-to-day social life, by contrast - in greater or lesser degree, according to the context and vagaries of individual personality - involves an ontological security founded on an autonomy of bodily control within predictable routines and encounters." (Ibid. s 64)

Det, der startede med at være et projekt om at udrydde strukturalismens og funktionalismens afsubjektiverede lovmæssigheder ender op i en bestemmelse af "subjektet" som blot søgende tilpasning indenfor udefra givne betingelser, og en bestemmelse af "resten" henvises til "unintended consequences". (Sml. Brante, 1984)

Det er åbenlyst, at denne bestemmelse af "menneskelig handle" er utilstrækkelig. Giddens tilføjer da også en restkategori på det samfundsmæssige niveau: "social movements" (fx. ibid. s 204), men denne kollektive handle genfindes ikke som mulighed i den individuelle motivation¹¹.

Og i samme bevægelse som en menneskelig kapacitet til foregribende og bevidst forandrende virksomhed ikke fremstilles som en mulighed, reduceres også den særlige virksomhedsform

⁹ Sml. f.x. Heritage, J.: "Garfinkel and Ethnomethodology", Polity Press, 1984.

¹⁰ Denne fremstilling af overlevelsesduelighed står i skærende kontrast til Frankls analyser - også med udgangspunkt i egne oplevelser som koncentrationslejr fange. (Viktor E. Frankl: "psykologi og eksistens", Gyldendal 1970, opr. 1947/1959.) Frankl opbygger et teoretisk apparat - "logoterapien" - ud fra erfaringer om, at overlevelsesdueligheden i denne ekstreme situation afhænger af fangerens "vilje til mening": om de nedværdigende og tilsyneladende meningsløse tildragelser kan integreres i en større forståelse også omfattende forholdene udenfor lejrene og perspektivet, at indespærringen må slutte.

Både Bettelheims og Frankls iagttagelser er givetvis rigtige, og en almen teori må kunne gøre rede for begge fænomener - fremfor som både Giddens og Frankl at bygge en almen teori ud fra (én) iagttagelse, der endda forsøger at bestemme et alment menneskeligt træk ud fra en radikalt umenneskelig situation. (Sml. Holzkamp 1985a, s 31f)

¹¹ Mon Giddens væsentligt kan genfinde sin egen virksomhed som blot rettet mod tryk forudsigelighed? Sml. Dinglers skelnen mellem "autopsykologi" ("psychologie von mir", dvs psykologien om mig) og "allopsykologi" ("psychologie von den anderen", dvs. psykologien om de andre). (Refereret i Holzkamp 1983, s. 346.)

videnskab til blot at have udviklende kapacitet af *mental* art - som refleksion, ikke materielle forandringer. (Sml. Birck-Madsen 1990)

En sådan fremstilling af menneskelig handling er åbenlyst utilstrækkelig til at begribe bevidst politisk virksomhed - at arbejde bevidst på udvikling af samfundsmæssige (grund)forhold - , men er heller ikke tilstrækkelig til at begribe "ordinary day-to-day social life", da også i det mindste nogle af de dagliglivets strukturer Giddens beskriver skabes af aktører ud fra forestillinger om noget nyt og bedre.

Systemisk teori/terapi

Giddens kommer i praksis - stik mod sine intentioner - til at lade forholdet mellem den individuelle (re)produktion og den samfundsmæssige (re)produktion stå uformidlet - udover som blinde mekanismer - "unintended consequences".

Systemisk terapi og teknik - særligt som den i de seneste år er udviklet som teknikker i socialt arbejde - griber dette formidlingsfelt gennem *system*begrebet, afgrænset som "familiesystem", "arbejdspladssystem" etc. (F.x. Esser, 1991, s. 51f) Ganske som strukturteorien arbejdes her ikke på at støtte de berørtes udvidelse af rådigheden over det relevante "system"¹². Systemniveauet ses ikke som fælles betingelser og produkt, men derimod som *dette* betingelser, hvorom det ikke er muligt at opnå fælles erkendelse.

"Virkeligheden er det, vi bliver enige om er virkeligheden. Den er noget, vi forhandler os frem til gennem dialog"

"Mennesket er et selvrefererende, lukket system: Den eneste du kan forandre i verden er dig selv."¹³

Om denne almene karakteristik også omfatter den systemiske terapeut er her uklart - hvis den systemiske terapeut er "et lukket system", der kun kan forandre sig selv, kan man spørge, hvad man så skal med systemiske terapeuter. Den indsigt, der - i andre sammenhænge - fremhæves som liggende bag den systemiske terapeuts særlige handleevne, henføres (bl.a.) til en epistemologi om kybernetik, hvori der ikke skelnes mellem om "systemet" er menneskeligt eller ej.

"Om terapeuten betrakter system som primært stabila, strukturerade, homeostatiska, och endast i andra hand som flexibla och föränderliga, så tenderer han/hon att bli styrande. Terapeutens uppgift blir då att fastställa vad det är för sorts ojämlig familjestruktur som föreligger, att bilda hypoteser om en lämpeligare struktur, och att knuffa systemet från den förra till den senare. Terapeuten kan vara dirigerande, eftersom han/hon "vet" vilken den ojämliga strukturen är och, med en annan struktur i sikte, "vet" vad slutmålet bör vara. Han kan tala om för familjemedlemmarna hur de bör bete sig." (Tomms 1989, s 31)

Mennesket ses dog ikke blot som objekt, men også som subjekt; vel at mærke et subjekt, der er underordnet systemet, og hvis intentioner er strategiske, idet alle handlinger ses som

"... "skaktræk", dvs. som et system af underordnede fremtrædelser. Den til enhver tid eksisterende adfærd er kun foregøjet, ikke ægte. Den tjener andre formål end det foregivende." (Esser 1991, s. 57)

¹² I strukturteorien - der i modsætning til systemisk terapi ikke har umiddelbar problemløsningsrettedet - defineres social integration som "systemness in circumstances of co-presence" (Giddens s 72), dvs. "systematikken" ses blot som integrationens *ydre form eller ramme*.

¹³ Citater fra PsykologNyt 16/92: Allan Holmgren og Vibe Strøier, DISPUK: "Spørgsmål på arbejde".

Politisk og metodologiske kritik.

At Giddens på trods af sine sympatiske målsætninger alligevel kommer til at reproducere den traditionelle socialvidenskabs fejltagelser - og fremfor at yde redskaber til ophævelse af den systemiske terapi mindre sympatiske praksis lader pladsen stå åben herfor - kan ansues fra (bl.a) to synsvinkler:

Politisk: Da Giddens gennem sine teoretiske overvejelser ikke forbinder den individuelle eksistens "aktivt" til de konkrete - også materielle - relevante livsbetingelser, udklammes perspektivet i, fra det enkelte menneskes standpunkt, at udvikle disse betingelser. Derved begrænses teorien til i, sin realisering, blot at kunne virke gennem et standpunkt udefra - fra en magtposition - eller til i materiel forstand konsekvensløs "refleksion". Udover en kritik af teoriens manglende handlevejledende karakter, kan den kritiseres for sin ideologiske¹⁴ betydning. Jævnfør Holzkamps kritik af variabelpsykologien:

"Wenn man nun klären will, wer denn im verallgemeinerten gesellschaftlicher Zusammenhang Interesse daran haben könnte, etwas über die Bestimmbarkeit der Individuen durch fremdgesetzte Bedingungen (unter Ausklammerung der Möglichkeit der Bestimmung der Bedingungen durch die Individuen) zu erfahren, so verdeutlicht sich eine Art von Isomorphie der Bedingungsstruktur solcher variabelpsychologischen Forschungen und der Klassenstruktur der bürgerlichen Gesellschaft vom Standpunkt der herrschenden Klasse." (Holzkamp 1985, s. 529)

Metodologisk: Giddens begår empiricismens fejltagelse (sml. Mørch 1978 og 1987): Ud fra nogle iagttagelser over, hvordan mennesker (også) handler, skabes til at forklare disse iagttagelser en almen (psykologisk) teori. Dette sker gennem overtagelse af nogle psykologiske brokker fra andre teorier, hvori samme fejltagelse er begået, bl.a. psykoanalysen;

"Die unter bestimmten Lebensbedingungen vorfindbaren Formen der Konfliktbewältigung werden auf die Basis der metaphysisch-essentialistischen Fehlauflösungen seiner Trieblehre als "allgemein-menschliche" Konfliktformen hypostasiert, durch deren kategoriale Beschaffenheit sich diese Frage nach ihrer Konkretion auf historisch bestimmte gesellschaftliche Verhältnisse überhaupt nicht mehr stellen kann." (Holzkamp-Osterkamp. 1976, s. 271)

Teori II: Et kategorielt apparat.

I det følgende vil jeg skitsere en løsningsmodel på følgende to problemer:

- at sikre et grundlæggende begrebsapparat, der udpeger væsentlige dimensioner i menneskelivsverdens-forholdet på en sådan vis, at bevægelige momenter til rådighedsudvidelse fremtræder for subjekter.

- at afklare forholdet mellem disse grundlæggende begreber - kategorier - og anvendelsen heraf til empiriske analyser.

¹⁴ I tråd med ideologiopfattelsen hos W.F. Haug (se fx. W.F. Haug: "Die Camera obscura der Ideologie", Argument-Verlag, Berlin 1984 og "Frage zur Frage 'Was ist Philosophie?'" i Das Argument 182, 1990), tænkes ideologi ikke centralt som falsk bevidsthed, men som ideel reproduktion af magtforhold, ideel samfundsmæssiggørelse fra oven.

Enhver teori bygger - mere eller mindre begrundet og reflekteret - på grundantagelser om væsentligheder indenfor et givet felt, som den forstår sig selv som teori om¹⁵. Som det sås gennem kritikken af strukturteorien kan dette - hvad angår psykologiske teorier - gælde så centralt et område som menneskelig motivation.

En faldgrube i udarbejdelsen af sådanne grundbegreber er empiricismeproblemet - "utilladelig universalisering af bidimensioner" (Holzkamp 1979b, s. 99). Udover at der her gør sig det generelle forhold gældende, at der ved "empiricistisk teoretiseringen" kun teoretiseres over det, der i forvejen fremtræder, og altid kun en del heraf, kan en særlig problemstilling her konkretiseres.

Menneskelige handlinger/motivationer/relationer etc. fremtræder aldrig i sig selv, men altid i en bestemt kontekst, en særlig udformning. Hvis der indefra denne kontekst generaliseres ud over alle andre kontekster, universaliseres kontekstens særlige træk på utilladelig vis. Ofte udvikles psykologiske teorier ud fra en særlig professionskontekst, hvori psykologen indtager en bestemt position. Derved produceres, gennem empiricistisk teoridannelse, ikke en teori om mennesker, men om mennesker i en særlig situation. Og ofte om mennesker i den særlige situation, at være et problem for en psykologi i en særlig arbejdskontekst. Således produceres ofte teorier om "klienter", "besværlige unge", "figtherbørn" etc.

Problemet, om at fremtrædelse altid er fremtrædelse i en særlig kontekst, gælder også bredere end som en særlig arbejdskontekst. Antagelser kan principielt søges differentieret gennem analyser af stadigt bredere empirisk materiale, men vil dog i sidste instans stadig være begrænset af det konkrete historiske samfundsmæssige udviklingsniveau.

Frem for at tage teoretisk udgangspunkt i fremtrædelsesformer, er det nødvendigt at bestemme almene væsentlige momenter/dimensioner i menneskelige relationer til egne livsbetingelser. Hertil må man først kende de væsentlige momenter i de samfundsmæssige livs- og udviklingsnødvendigheder. Disse momenter kan ikke (udtømmende) bestemmes ud fra givne samfundsmæssige fremtrædelser, da disse fremtrædelser er særlige udtryk herfor.

Her må således gribes til en historisk metode¹⁶, hvorigennem menneske-samfundsudviklingen kan begribes som begrundet dialektik på materialistisk grundlag. Indenfor den kritiske psykologiske tradition er sådanne funktional-genetiske analyser gennemført, hvorigennem væsentlige træk af menneske-livsverden-forholdet fremanalyseres som historisk udviklede relationer og kapaciteter.

Jeg vil her ikke gengive disse funktionalgenetiske analyser af antropogenesen, men blot fremhæve grundlæggende forhold i sociogenesen og relevante resultater heraf.¹⁷

¹⁵ Om grundkategoriers betydning i teoridannelse, se f.x. Haug, W.F. 1984 og Holzkamp 1979b.

¹⁶ Som Marx har fremhævet: historien er metoden til at tænke om de former, hvori der spontant tænkes (Haug 1979, s. 163f).

¹⁷ For gennemførte funktionalgenetiske analyser se f.x. Leontjewa, A.N.: "Problemer i det psykisk udvikling I,II,III". Rhodos, 1977; Holzkamp-Osterkamp "Grundlagen der psychologischen Motivationsforschung I", Campus Verlag 1975 og Holzkamp 1985b.

Teori III: Menneskets samfundsmæssige natur.¹⁸

Dyr/menneskeovergangsfeltet.

I de indenfor kritisk psykologi gennemførte funktional-genetiske analyser af historisk empiri analyseres på materialistisk og dialektisk grundlag de mulige og nødvendige udviklingsrelationer mellem organismer og deres livsbetingelser. Herigennem oparbejdes viden dels om grundlæggende aspekter af livsopretholdelsesformer, dels om de relevante organismers specifikke kapaciteter for netop deres livsopretholdelsesformer.

Sådanne analyser er gennemført med særlig vægt på psykofylogenesen (psykens historiske udvikling) og antropogenesen (menneskets tilblivelseshistorie). Analyserne af psykofylogenesen og de videre specificeringer og differentieringer af de relevante kapaciteter og omverdensforhold danner udgangspunkt for analyserne af overgangsfeltet mellem dyr og menneske.

Grundlæggende for det nye specifikt menneskelige omverdensforhold er udviklingen af den generaliserede, samfundsmæssige omsorg, primært gennem redskabsbrug og arbejdsdeling, og de hertil korresponderende menneskelige kapaciteter. Igennem rekonstruktionen af denne udviklingsproces er:

"... givet en evolutionsteoretisk forklaring på processen, hvori menneskets "samfundsmæssige natur" opstod: Den "samfundsmæssige natur" opstod i en fase af antropogenesen, hvor den samfundsmæssige livsopretholdelsesform gennem den iboende selektionsfordel virkede tilbage på den genomiske information, dvs. på menneskets biologiske natur." (Holzkamp, 1989, s. 29)

Hermed er på den ene side muliggjort, at de enkelte individer - gennem deres "naturlige" indlærings- og udviklingspotentialer - er i stand til at tage del i den samfundsmæssige produktion af livsformødheder og livsbetingelser, og på den anden side er dette nødvendiggjort, da mennesket ikke længere kan leve på "dyrisk vis" i en individuel-naturlig omverden. Den individuelle eksistensopretholdelse forløber som et aspekt af den fællessamfundsmæssige livsopretholdelse, og det enkelte individs bestemmelse over egne livsbetingelser udspiller sig således som individuel deltagelse i bestemmelsen over den samfundsmæssige proces.

"Den samfundsmæssige proces" strækker sig historisk udover det enkelte individs livsforløb. Dette fordrer, at de for samfundsenheden historisk bestemte nødvendige evner, indstillinger, behov etc. reproduceres af og i det enkelte menneske gennem den individuelle samfundsmæssiggørelse (Holzkamp og Holzkamp-Osterkamp i Kappeler et al. 1977, s. 158), og dermed også ...

"... eksistensen af samfundsmæssige mål, der gennem deres objektive beskaffenhed faktisk muliggør udviklingen af deltagelsen i den samfundsmæssige realitetskontrol og kooperativ integration, og dermed forbedret kontrol over egne livsbetingelser." (ibid s. 179)

Individets samfundsmæssigt formidlede rådighed over egne og fælles livsbetingelser betegnes "handleevne".

¹⁸ Den følgende fremstilling bygger særligt på Holzkamp 1985b og 1989 samt Holzkamp-Osterkamp 1990.

Gennem funktional-genetiske analyser er også udviklingshistorien af de for handleevnen nødvendige psykiske kapaciteter analyseret. Centrale er her begrebet om *kognition* som "væsentligst informationsudtagninger formidlet over handlemålene til styring af de aktiviteter, der sikrer eksistensen" (Holzkamp-Osterkamp 1990, s. 36); begrebet *emotion* som kenetegnende den subjektive vurdering af de kognitivt opfattede omverdensforhold og de heri liggende individuelle handlemuligheder. (f.x. Holzkamp-Osterkamp 1979, s. 240) og begrebet *motivation* som den emotionaleitet, der er rettet mod nødvendighederne som erkendte betydningsfulde mål (Holzkamp-Osterkamp 1990, s. 29). Særligt specificeres emotionen *angst* som afspejlede udleverethed til betingelserne og/eller det forhold, at den givne handleevne er truet. (f.x. Holzkamp 1985b, s. 406)

Disse begreber er analytiske kategorier, idet de fremhæver almene aspekter af den menneskelige livsopretholdelse og individualudvikling. Således fremhæves gennem kategorierne væsentlige forhold for *analyse* af aktualempiriske processer. Dvs. at fx. "handleevne" ikke skal søges i sin empiriske fremtrædelse og ej heller skal benyttes som beskrivende aktualempiri.

De kategorielle grundformer - særligt begrebet om handleevne - er i kritisk psykologisk litteratur yderligere differentieret for analytisk at kunne udpege væsentlige forhold for menneskelig handling under modsætningsfulde betingelser. Dette med udgangspunkt i analyser af kapitalismens politiske økonomi, og de subjektive handlemuligheder, der basalt eksisterer i et borgerligt samfunds mystificerede og brudte relationer mellem individets private tilegnelse og den samfundsmæssige livsproduktion.

Centralt for uddifferentieringen af handleevnekategorien er eksistensen af "den dobbelte mulighed" fra "ethvert jeg's standpunkt" (Holzkamp 1991) i ethvert konkret mulighedsrum (Holzkamp 1990): alternativet mellem at handle indenfor de givne betingelser og at søge dette handlerum udvidet gennem at forandre betingelserne (se fx. Holzkamp 1985b, s. 354 og 367ff.). Væsentligt for begribelsen af de to principielle handlealternativer er fastholdelsen af

- at fra ethvert subjektivt standpunkt søges den optimale rådighed over egne betingelser,
- at handlealternativerne konkret kan være brudte og mystificerede i en sådan grad, at bevidst og entydigt handlesvar ikke er en subjektiv mulighed,
- at menneskelige betingelser ikke udvikles af enkeltstående individer, men altid i og gennem konkrete relationer til andre,
- og at den langsigtede varetagelse af egne interesser fordrer sikringen af positive forhold til andre.

De to principielle handlealternativer betegnes *almengjort* hhv. *restriktiv handleevne*¹⁹, og karakteriseres gennem forholdet mellem det/de handlende subjekter og handlemålene.

Almengjort handleevne/subjektrelationer.

Den almengjorte handleevne bestemmes som en konkretisering af den almene kategori "handleevne", hvor subjektivitet - individets aktive rådighed over egne relevante betingelser - altid har intersubjektiv karakter, da (de samfundsmæssige) livsbetingelser produceres i fællesskab. Genstanden for subjektrelationen er fælles og sagsrettet, og målet er sammenfaldende med almene samfundsmæssige mål, forhøjelse af hver enkeltes selvbestemmelse. Relationen karakteriseres ved gensidig tillid, og da der arbejdes på fælles mål, har "den andens" udvikling fælles interesse.

¹⁹ Følgende karakteristik efter Holzkamp 1979a.

Restriktiv handleevne/instrumentelle relationer.

Hvis ikke fælles, men private mål forsøges realiseret i/gennem relationen gøres andre til instrument for realiseringen af individuelle mål. En sådan relation bæres oppe enten af ensidig magt/tvang eller geanem (varierende grad af) gensidige kompromiser, bytteforhold og kompensationer. En grundlæggende logik er "noget for noget"; der kan "handles" med penge, tid, følelser etc. Den instrumentelle relations "handelsaspekt" medfører forsøg på sikring af egen position indenfor relationen gennem dels indføling og tolkning af den andens behov, hensigter og kalkulationer, dels forsøg på at skjule egne - i den grad det fra et individuelt standpunkt "kan betale sig".

Instrumentelle relationer kan have form af sammenslutning omkring en partialinteresse, men er da bundet sammen gennem mere eller mindre tilfældige ydre forhold, og kan pludselig sprænges af ændringer i subjektive interesser eller ydre forandringer. Således kan et indgående individs udvikling være til fare for relationen, hvorfor den andens udvikling gensidigt forsøges kontrolleret.

Instrumentelle relationers emotionelle grundtone er præget af angst, flertydighed, skyld, taknemmelighed, forurettethed etc. Gensidige emotionelle ytringer bliver særligt nødvendige for at sikre relationen, dels som gensidige forsikringer om relationens bæredygtighed, dels som "ydelser". (Jvf. Dreier 1977 og 1980)

Erkendelse.

De to beskrevne differentieringer af handleevnen reproduceres på principielt forskellige måder på det funktionelle analyseniveau "erkendelse". (Holzkamp 1985, s. 384.)

Det er vigtigt at fastholde, at differentieringen af erkendelsesprocessernes rettedhed mod almengjort hhv. restriktiv handleevne foretages med udgangspunkt i en brudt samfundsmæssighed, og formidles over "subjektive handlegrunde" (Holzkamp *ibid.*; s. 383), dvs. fra enhver persons standpunkt er rettedheden: erkendelsesmæssig gennemtrængning af handlemuligheder i retning af øget selvbestemmelse.

Det (brudte) samfundsmæssige livs modsætninger kan principielt forstås på to forskellige måder: Idet det problematiske altid er problemer for en selv, som man umiddelbart støder på i sociale relationer, med krav til en handleevne, som subjektivt ikke er til rådighed, kan det problematiske tænkes enten som elementer i problematiske overgribende samfundsmæssige strukturer eller som tilhørende den umiddelbare livspraksis, hvori de fremtræder. Polerne i denne differentiering benævnes *begribende erkendelse* hhv. *tolkende tænkning*.

Den tolkende tænkning kan karakteriseres som *orienterende* erkendelse ved ikke at skelne mellem væsen og fremtrædelse, men at betragte livsbetingelserne som en "naturlig omverden", hvori det forsøges at finde sig til rette. Menneskelig handten overhovedet ses i dette reducerede perspektiv, hvor kun individuelle operationer rettet mod individuelle mål erkendes. (Holzkamp, 1985 s. 388.)

I billedet af denne "naturlige omverden" kan ikke tænkes frembringelsen af noget kvalitativt nyt, hvorfor historien reduceres til en ekstrapolering af det givne. (Holzkamp, 1985 s. 389; Holzkamp og Holzkamp-Osterkamp i Kappeler et.al. 1977, s. 184). Normer tænkes som en

del af denne naturlige omverden, og virker som målestok for egen og andres adfærd uden anerkendelse af disse normers samfundsmæssige sammenhæng og virkning.

Da problemer ikke kan begribes i deres sammenhæng af samfundsmæssige modsætninger, men fremstår som noget, der tilstøder det enkelte individ, fremstår dette individ med en fiktiv selvstændighed, "man ligger som man har redt" (Holzkamp 1985, s. 389). Dette forhold udgør en "mystifikation af mystifikationen"; ubegrebne samfundsmæssige modsætninger og mystificeringer reproduceres som psykiske modsætninger og mystificeringer, med den hertil forbundne angst.

Et særligt aspekt af den tolkende tænkning er *personliggørelsen* (Holzkamp 1988), hvor egenkabstiskrivning har funktion som hypostaseren af en "væren", hvor ud fra et individs handlinger kan begrundes og fortolkes. Således kan "personlige egenskaber" - fx. misundelse, utroværdighed, ærlighed etc. - "forklare" en (anden) persons handlinger på en sådan måde, at der herved lukkes af for videre intersubjektiv kommunikation og argumentation.

"Personliggørelsen" kan også virke overfor hele (samfunds-)grupper, hvorved udgrænsning kan begrundes gennem tilsyneladende naturgivne forskelligheder.

Disse processer kan anskues som et individs forsøg på at danne en forståelig sammenhæng ud fra et for snævert og umiddelbart felt, hvor erkendelsen af hændelser og processer bliver præget af generaliseringer, komplettering, kontrasteringer etc. (Holzkamp, 1985; s. 388.)

For at være adækvat som grundlag for aktualempiriske analyser, må denne kategoriske distinktion mellem begribende erkendelse og tolkende tænkning sættes i relation til ideologi som tilbudte samfundsmæssige tankeformer; tolkende tænkning er ikke blot "noget af individet til lejligheden opfundet". Derudover må det faktum iagttages, at den tolkende tænkning er produceret ud fra - og konstant reproducerer - en umiddelbar realitet, hvor fx. individer stilles til ansvar for betingelser, de ikke råder over, hvor problemers løsning - også på samfundsmæssigt niveau - forskydes til individuelle og private domæner. Den tolkende tænkning har således en (begrænset) adækvathed overfor livsopretholdelse indenfor givne rammer, men er begrænset til kun at være brugbar indenfor *disse* rammer. Angst - for at være udleveret, at være uden handlemuligheder - knyttes således også til den forandring, der over-skridet/umuliggør den tolkende tænkning/restriktive handleevne. (Kappeler et.al. 1977, s. 188)

Da den tolkende tænkning således til dels adækvat fremstiller aspekter af hverdagsrealitetens fremtrædelse, må det kræves af en begribende erkendelse, at denne - i ophævet form - indeholder den tolkende tænkning. Den begribende erkendelse - som i karakteristikken af den tolkende tænkning er indkredset negativt - må således udover "orientering i det umiddelbare" på dialektisk vis gennem standpunkts- og udviklingslogik (Holzkamp, 1985 s. 400) bringe de problematiske modsætninger på forståelig og behandlelig form gennem ideel reproduktion af de reelle modsætningers udviklingsgang (Seidel, 1976, s. 216). Holzkamp (1985, s. 395) refererer Tomberg for at have bragt dette på begreb som overgangen fra bevidsthedens fremmedgørelse til bevidstheden om fremmedgørelsen.

Afværgeprocesser.

Selvom den tolkende tænkning allerede i sin struktur tendentielt udelukker erkendelsen af muligheden for begribende erkendelse/almengjort handlen, stiller "den dobbelte mulighed", dvs. muligheden for også almengjort handlen sig dog objektivt set bestandigt som en "udfordring" til den tolkende tænkning. Opretholdelsen af den tolkende tænkning må derfor betragtes som et dynamisk forhold begrundet i den subjektive funktionalitet i opretholdelsen af en restriktiv handleevne (Holzkamp, 1985 s. 391).

Begrebet om *afværge* kan ikke henvises til "de, der tænker tolkende", da begribende erkendelse/tolkende tænkning er kategorielle begreber og ikke "kasser til at putte folk i". Alternativet mellem tolkende og begribende stilles bestandigt i forskellige sammenhænge og på forskellige niveauer, og overgangen til begribende erkendelse er således ikke at betragte som et endegyldigt individualhistorisk skridt (Holzkamp og Holzkamp-Osterkamp i Kappeler et.al. 1977, s. 186).

Analytisk kan afværger skelnes i aspektet kognitiv udklarmning af bevidstheden om den restriktive handlens selvfyndskab og i aspektet undgåelse af hændelsesforløb, hvor handleevne-begrænsninger/udgrænsningsrisiko fremmes eller aktualiseres²⁰.

Den kognitive udklarmning af selvfyndskabet (at den restriktive handlen bidrager til opretholdelsen af de problematiske betingelser og udviklingsløsheden) henføres til "individualvidenskabens eneste materielle apriori" (Holzkamp, 1985, s. 350): at mennesket ikke bevidst kan skade sig selv. Således kan subjektet først være selvfyndskabet bevidst i anticipationen af nye handlemuligheder, der praktisk ophæver selvfyndskabet. (Jvf. Holzkamp 1991, s. 16)

Zeck (1988, s. 111) har opregnet en række begrundelser for afværge/førbliven i tolkende tænkning og opportunistisk praksis:

1. På det givne relative handleevneniveau går det i øjeblikket "godt nok". Status quo indebærer ingen aktuelle trusler.
2. Den opportunistiske indretten-sig under givne betingelser understøttes ideologisk, gennem belønning og gennem til rådighed stående aflednings- og fortrængningsstrategier.
3. På trods af produktive behov og ydre trusler mod den relative handleevne erkender subjektet ingen samfundsmæssige mål, hvorigenem udvidet individuel rådighed kan anticiperes.
4. Individet ser ikke mulighed for at realisere sine mål, eller en realisering ses som værende for risikofyldt ift. handleevnetab med deraf følgende trusler og angst.
5. Individet råder ikke over adækvat handleevne/midler til mål opnåelse, og ser ikke mulighed for at tilegne sig disse.
6. Individet har gennem sin biografi ikke erfaringer med progressiv problemløsning. De hidtidige erfaringer med muligheder/begrænsninger og egen forholden sig hertil, samt

²⁰ Denne - analytiske - skelnen mellem to aspekter af afværgeprocesser er udviklet på det 14. Kritisk psykologiske seminar: "Solidaritets og afværge", Hillerød 1991.

de hertil forbundne læreprocesser omkring eget emotionelle og kropslige befindende er begrænset til indretten sig under givne betingelser.

7. Individet er samfundsmæssigt isoleret, og mangler kooperativ støtte, og dermed social og emotionel sikkerhed.
8. På denne baggrund fremstår den relative handleevne ved indretten sig under betingelser som subjektiv funktionel, hvoraf følger nødvendigheden af fortrængning af bestemte realitetsaspekter og "anstødelige" handleimpulser.
9. Dette fører til en fremmedgørelse overfor egne behov, der da ytrer sig i former, der er uforståelige og udenfor rådighed.

EMPIRIDEL.

Studenterhusets formelle historie.²¹

Studenterhusets historie har udgangspunkt i studenterbevægelsens arbejde for bedre SU, leve-, bo- og studieforhold sidst i halvfjerderne. I denne kontekst nedsattes under Studenterrådet en studentehusgruppe, der udarbejdede en idéskitse med tyngdepunkt i biograf, teatersal, kantine etc. Denne idéskitse fremlagdes for Konsistorium ved Københavns Universitet, der accepterede denne, afsatte penge og begyndte at lede efter egnede lokaler.

I de følgende år skete der dog i sagen ikke mere fra universitetets side, hvorfor de studerende besluttede at lægge pres på universitetet ved i -80 og igen i -82 at besætte de umiddelbart mest egnede lokaler: Bispetorvsannekset på Nørregade.

Arbejdet på studentehusprojektet overgik i denne periode fra Studenterrådsregi til en uafhængig studentehusgruppe, og fokus for planerne bevægede sig mere i retning af "tværfagligt arbejde af videnskabelig karakter", og til idéskitsen tilføjes bl.a. 20 gruppearbejdsrum. Mottoet var nu "et tværfagligt, socialt og kulturelt Studentehus".

Universitetet opgav i -83 at afsætte penge til anskaffelse af egnede lokaler, og tilbød i stedet Studentehusgruppen bygningen Købmagergade 50 og 52, der siden kantine "Rundepoppens" lukning ikke havde kunnet finde anden brug. Til at begynde med fik studentehusgruppen kun rådighed over stue og 1' ste sal i nr. 52. Året efter skulle så nr. 50 samt kælder og 3' die sal i nr. 52 indgå (hvilket dog endnu ikke er sket.)

De første aktiviteter - social/økonomisk rådgivning ("Solstrejff") og psykologisk rådgivning ("Regnbuen") - startede i Studentehuset. Huset var organiseret som selvejende institution, og i praksis var der ikke forskel mellem husaktivister og administration, bl.a. fordi der ikke var så mange husaktive og ikke så meget at administrere.

²¹ Til det følgende skal bemærkes, at jeg startede som aktivist i Studentehuset i efteråret -86, og sad i bestyrelsen i perioden forår -88 til efterår -90, hvor jeg trådte ind i Regnbuen, men dog siden har fortsat mit arbejde med fælles husanliggender. Yderligere har jeg været med til at starte gruppen "Studierende mod Racisme" (januar -92), som også virker i studentehuset.

Huset manglede stadig den officielle accept fra Direktoratet for de Videregående Uddannelser. I forhandlingerne herom blev studenterhusgruppen presset til at organisere sig som forening, dvs. at overgå fra en basisdemokratisk organisering til at vælge en bestyrelse med særlig kompetence og ansvar.

Mens ansøgningen om officiel anerkendelse slyttedes i DVU voksede huset stille og roligt, bl.a. med Universitetsradioen og en cafégruppe. Uventet blev DVU's svar i -88 et "NEJ", hvilket dog ikke forhindrede husaktivisterne i at fortsætte arbejdet og flere aktivister og grupper i at komme til. Huset blev ofte brugt til eksterne arrangementer - møder, udstillinger, workshops etc. - og en amatørmusikscene begyndte at tage form.

Endelig i -89 gav DVU universitetet lov til at etablere et studenterhus - så længe alle udgifter afholdtes af universitetet. Hermed var der åbnet mulighed for realitetsforhandlinger mellem Studenterhuset og universitetet, og dette gav i de næste par år støt - omend med en del sværds slag - resultater, således at universitetet (ved Konsistoriums Forretningsudvalg) fra april -92 fast bevilliger penge til husets drift.

Universitetets officielle godkendelse har endvidere åbnet for anerkendelse fra andre "væsener" (bevillingspolitiet, koda, sundhedsmyndigheder, told- og skattevæsen etc.), hvilket har muliggjort cafédrift i stadig stigende målestok.

Studenterhusets interne historie.

Organisatorisk:

1984 - 1989:

I denne periode var der kun få aktivitetsgrupper²² i huset, hvis fysiske rammer da også lod meget tilbage at ønske. En meget stor del af de aktive i grupperne var også aktive omkring husets drift, der da var centreret omkring de løbende forhandlinger, pressearbejde, enkeltstående offentlige arrangementer og lokaleudlån. De enkelte grupper, fx. filmklub, rådgivningsgruppen "Regnbuen" og "Universitetsradioen" så enten sig selv som "studenterhusgruppe", eller arbejdede med perspektivet at blive det; dvs. de enkelte gruppers virksomhed sås i vid udstrækning i sammenhæng med hinanden og med huset som helhed.

Råderummet i og med Studenterhuset var begrænset fysisk og økonomisk, og var yderligere snævert bestemt af Universitetets krav om at vi som Studenterhus skulle holde lav profil, indtil den forventede formelle godkendelse fra DVU var i land.

De opgaver, vi som studenterhusgruppe var stillet over for var - indadtil - rimeligt entydige. På daværende tidspunkt var der ikke akut pladsmangel, og relativt få konflikter omkring gruppernes indgåen i det fælles arbejde og perspektiverne hermed.

Gennem forhandlingerne med universitetet og DVU havde studenterhusgruppen været tvunget til at organisere sig som forening. Foreningsstrukturen var dog ikke i praksis implementeret,

²² I det følgende skelnes - i overensstemmelse med "studenterhustermer" - mellem "husgrupper" (grupper udsat af og i Studenterhuset for at varetage fælles opgaver som café, PR, praktisk arbejde etc.) og "aktivitetsgrupper" (der er organiseret omkring en faglig, kulturel, religiøs etc. genstand).

grundet et ønske om at bibeholde basisdemokratiet. Der var således internt i huset en enighed om at køre en "dobbeltstrategi", idet vi udadtil fremstod med generalforsamlinger, bestyrelse etc., men indadtil fortsatte den basisdemokratiske organisering. Den interne basisdemokratiske organisering havde også sine realfaktiske grunde, da huset på daværende tidspunkt stadig var så overskuelig en sammenhæng, at en hierarkisk organisering ville udgøre en unødvendig bureaukratisering.

1989/1990:

Med de formelle godkendelser blev der åbnet op for et højere aktivitetsniveau; dels gennem tilgangen af en del nye aktivitetsgrupper, hvoraf de færreste havde interesse i Studenterhuset udover som gratis lokaler, dels gennem en pludselig vækst i caféens aktivitetsniveau.

I og med denne udvikling skete en stor udskiftning i "husaktiviststaben". Dels blev behovet for administrativt arbejde mangedoblet, og mange nye gik med i dette - dels trak generationen af gamle husaktivister sig mere eller mindre tilbage fra den fælles husvirksomhed til fordel for arbejde i de enkelte aktivistgrupper - eller de trådte helt ud af huset.

Dette "generationsskift" var begrundet i en vis udmattelse fra de gamle aktivisters side - bl.a. var mange opgaver i de enkelte grupper udskudt til efter "godkendelsen". Samtidig kom et relativt stort antal nye aktivister til. Denne grundlæggende forandring i betingelses- og opgavestrukturen samtidig med den store personudskiftning gav sig udtryk i mange intense debatter om beslutningsstruktur. Tre standpunkter omkring det daværende kompetenceproblem - alle argumenterende ud fra "demokrati" - kan skelnes:

1. Beslutningsprocessen bør være entydig og effektiv, hvorfor hierarkiske organer skal vælges og udstyres med den nødvendige kompetence (det centralistiske/administrative standpunkt).²³
2. Beslutninger bør træffes bredest muligt, hvorfor kontinuerlige åbne møder bør og skal have kompetence til at varetage den væsentligste beslutningsproces (det basisdemokratiske standpunkt).
3. Caféen er husets omdrejningspunkt og ansigt udadtil, hvorfor møder i cafégruppen - hvori repræsentanter for de andre grupper deltager - bør være øverste myndighed (det cafécentrale standpunkt).

Strukturdebatten fik sin forløbige udgang i slutningen af -90 som et kompromis mellem de tre standpunkter, idet der siden (1) arbejdes indenfor de formelle foreningsvedtægter, bl.a. med en bestyrelse, der oppebærer beslutningskompetencen mellem generalforsamlinger; (2) det månedlige stormøde for alle aktivister fastlægger den løbende politik, og kan om nødvendigt kræve bestyrelsesvalg, hvis ikke bestyrelsen handler i overensstemmelse hermed. Yderligere indføres "repræsentantskabet", hvor repræsentanter for de enkelte aktivistgrupper mødes omkring det indholdsmæssige arbejde i huset. (3) Endelig tilstås cafégruppen en vis autonomi.

²³ I tilknytning til det centralistiske standpunkt, som primært formuleres af de personer, der ønsker at indgå i en sådan central instans, er også det komplementære standpunkt: at være uinteresset i huspolitik, men ønske at andre varetager dette niveau. Dette standpunkt fremføres - i sagens natur - ikke så ofte som de tre andre.

Fra oktober -90 blev den gamle beslutningsstruktur med ugentlige husmøder for alle aktivister forladt til fordel for ugentlige bestyrelsesmøder og månedlige stormøder.

Den særlige konflikts forløb:

I efteråret -90 kom bl.a. to²⁴ nye husaktivister til - og med dem også nogle nye aktivitetsgrupper -, som kom til at spille en central rolle i de kommende konflikter.

I starten var vi en del gamle husaktivister, der undrede os over de to's måde at indgå på. De var meget hurtige til at skue ind i verserende uenigheder, og til at tage stilling heri. Tydeligvis havde de begge, der aldersmæssigt var en lille generation ældre end de fleste aktive i huset, erfaringer fra tidligere organisatorisk arbejde.

I løbet af -90 kom det til mange enkeltstående konflikter mellem især A/B og personer fra rådgivningsgruppen. Mange gensidige beskyldninger rettedes, og fra vores/mit standpunkt bevægede det, der begyndte med undren sig over i mistro. Dette skyldtes især at der fra deres standpunkt taltes meget i og om magt, at socialister og psykologer fremhævedes som fjender af folket, og at alt dette ledsagedes af megen "mystik": at "A" sad og fingererede med klirrende kugler under møderne, at "B" gik under flere forskellige navne, at en stor del af kredsen omkring de to gik med halssmykker prydet med Aleister Crowley's²⁵ segl etc.

En af mine fæller i rådgivningsgruppen kendte "B" andetsteds fra, og fortalte om sine erfaringer herfra. På daværende tidspunkt kunne jeg ikke sætte mig ind i disse erfaringer, der centralt omhandlede "sort magi".

Da den ene af de grupper, de to bragte til huset - om hvilken jeg indtil da kun vidste, at de beskæftigede sig med hedensk religion og edda'erne - i november -91 offentligt annoncerede et præsentationsforedrag, besluttede jeg mig for at deltage.

Dette møde blev for mig et afgørende punkt i det, der fra da af fremstod som en alvorlig konflikt. På mødet præsenteredes en religion eller "Weltanschauung", som på trods af sin for mig (på daværende tidspunkt) fremmedartethed fremstod som særdeles menneskefjendsk. Iblendet slagord/sange og blod og skæbne (hentet fra edda'erne) fortalte et budskab, hvori den danske folkesjæl, som nu er kraftsløs grundet "perkere", engang skal genvinde den imperialistiske magt, som den (?) havde i vikingetiden; en magtposition, som "danskerne" har en særlig ret til. Yderligere taltes for en rehabilitering af hagekorset, og for anerkendelse af nurnernes og andre historiske levns hemmelige budskaber (som foredrageren - "A" - vel at mærke skulle have særlig adgang til, da han angiveligt kunne "komme i kontakt med afdøde forfædre").

²⁴ Det har det voldt mig en del hovedbrud, hvorledes jeg kan beskæftige mig åbent og fagligt med dette empiriske problem, hvori centralt er det forhold, at åbenhed forbydes. Jeg har valgt ikke at vægre mig for at lægge problemet op, men vil dog af hensyn til de involverede personer undlade at nævne navne eller oplysninger, der kan tjene til at identificere disse udenfor den beskrevne kontekst, og endvidere i denne opgave kun inddrage oplysninger, som er fremkommet offentligt i studenterhuset. Jeg inddrager således ikke de informationer, der er kommet mig i hænde om personer fra kredsen om det okkulte og deres virksomhed udenfor Studenterhuset. Jeg vil i det følgende benævne de to personer "A" og "B".

²⁵ Aleister Crowley er en ledende skikkelse indenfor det okkulte verdensbillede. (Se endvidere senere i opgaven.) På daværende tidspunkt kendte jeg ikke engang navnet Crowley, men da det tilsyneladende var af central betydning, har jeg senere søgt informationer herom.

Som følge af, at jeg refererede dette møde videre til andre aktivister i huset, kom det - især på de følgende stormøder - til en heftig strid centreret omkring, hvilke aktiviteter der kan accepteres i huset. Fra den berørte gruppes side såedes tvivl om rigtigheden af mit referat af mødet, hvorfor der blev taget fælles beslutning om, at den båndoptagelse af mødet, som gruppen selv havde foranstaltet, krævedes afspillet. Dette nægtedes af gruppen.

Da en stor del af huset allerede på dette tidspunkt ønskede konflikten - der på dette tidspunkt bl.a. har givet sig udslag i et par skrivelser fra begge parter (se bilag 1 og 2) - afsluttet, krævede bestyrelsen, at to af de involverede - Kalle fra rådgivningsgruppen og "A" fra den berørte gruppe - fandt sammen om i fællesskab at formulere et forslag til, hvad huset kan acceptere af aktiviteter.

"A" ønskede ikke at deltage i dette konfliktløsningsforsøg, men sendte i stedet "Liber OZ" (se bilag 3) forfattet af Crowley som ide til fælles erklæring. På det kommende stormøde (januar -92) diskuteredes om dette brev i sig selv gav grundlag for at erklære gruppen for uønsket i huset. Denne snak kom dog ikke videre, idet "A" herefter stort set holdt sig væk fra huset indtil juni -92.

Da konflikterne fortsatte nedsatte bestyrelsen - efter pres fra "B" - en "voldgiftsret": ved et lukket møde med 4 bestyrelsesmedlemmer som dommere skulle konflikten afgøres "en gang for alle". De rejste spørgsmål gik på, hvorvidt Anne og Kalle (begge fra rådgivningsgruppen) havde udøvet personforfølgelse og/eller anklaget nogen for at være fascist. Resultatet af dette møde blev - som "dommergruppen" fortolkede det -, at det ikke kunne hevises at nogen var fascist eller at nogen havde anklaget andre for at være det, samt at det at spørge ind til evt. fascistiske tendenser fremover ville være eksklusionsgrund, da dette af de udspørgede kunne forstås som en anklage.

I foråret -92 flyttedes konfliktens fokus over på "B", der havde afløst "A" i bestyrelsen. Fra rådgivningsgruppens side blev et mistillidsvotum angående "B" indgivet til bestyrelsen, særligt gående på fordækt pengeaktivitet, tillidsbrud overfor husets kompetente organer og manglende vilje til at få disse forhold opklaret. Dette mistillidsvotum afvist af bestyrelsen.

I juni trådte "A" igen ind i huset ved et stormøde, og efterlod "Liber OZ" i A3-størrelse oplæbet på en dør. Da "A" og hans gruppe havde forladt mødet, opdagedes det, at en del antifascistisk materiale var blevet stjålet - noget blev senere fundet i en skraldespand. Da det fra bestyrelsens side fastholdtes, at sagen omkring "konfliktløsningsforsøget" og "Liber OZ" fra januar måtte finde en fortsættelse, forsvandt "A" og hans gruppe igen (efterladende et åbent brev til bestyrelsen og grupperne i huset; bilag 4).

Da forsøg på at oparbejde fælles normer for, hvad der kan accepteres som legitime aktiviteter og omgangsformer i Studenterhuset gentagne gange mislykkedes, og forsøg på vedtægtsmæssige formuleringer heraf til stadighed løb ud i sandet på procedure- og juridiske spørgsmål, rettede en gruppe husaktivister henvendelse til den huset overordnede juridiske instans - universitetet ved rektor. Denne henvendelse skete efter mange overvejelser om formålstjenligheden af at rette universitetets opmærksomhed mod disse problematiske forhold. Fra universitetets side reageredes på henvendelsen ved at bede sig fritaget for sådanne henvendelser samt ved at stoppe udbetalingen af det løbende driftstilskud indtil bestyrelsen overfor universitetet kunne vise, at der igen var "ordnede forhold".

Herefter udarbejdedes der - af aktivister fra rådgivningen - et udkast til "fællesudtalelse", som diskuteredes med bestyrelsen.

Mistillidsvotumet til "B"'s bestyrelsespost genfremsattes (bilag 5) - og vedtoges knebent - ved generalforsamling i september -92. Også "fællesudtalelsen" (bilag 6) vedtoges.

3 dage efter generalforsamlingen rejstes en eksklusionsbegæring - begrundet i "intentioner om at hæve konfliktniveauet og udvise foragt for Studenterhusets medlemmers religiøse og filosofiske overbevisning" - mod undertegnede og 3 andre aktivister i rådgivningsgruppen. Efter en del indledende møder afvist begæringen enstemmigt ved et ekstraordinært bestyrelsesmøde (se bilag 7, s. 9-23).

Efter generalforsamlingen i september -92 genoptog universitetet de løbende driftsudbetalinger til Studenterhuset.

"Manipulationsformer".

Da mange handlinger og holdninger i den beskrevne konflikt for mig har været hidtil ukendte, har jeg forsøgt at danne mig et overblik over den ideologi, der mere eller mindre eksplicit er blevet henvist til af kredsen omkring "A" og "B".

En del af disse mennesker er organiseret i en okkult logeorden kaldet O.T.O.²⁶ ("Ordo Templi Orientis", østens tempelorden), som væsentligt er bygget op omkring Aleister Crowley's tanker. I hvor høj grad denne kreds af mennesker forsøger at leve efter denne ideologi er ikke klart for mig, men ikke desto mindre har forståelsen af ideologien bidraget væsentligt til min forståelse af deres indgåen i konflikten.

Opsamlende kan det generelt²⁷ siges om okkultismen, at målet med den ønskede "udviklingsproces" er at nå et "guddommeligt stade", der er karakteriseret ved at være fri for hæmninger og moral, særligt på det seksuelle område. Dette opnå ved at ændre egen oplevelse og bevidsthedstilstand - at fokusere på andre aspekter af virkeligheden og situationer, bl.a. gennem bevidst at udvikle en særlig sprogbrug. Praktisk er målet at opnå magt over egen skæbne og andre mennesker; at kunne sætte sig et mål og realisere det. Dette sker særligt gennem at producere frygt og/eller fascination hos andre, hvor med den okkulte kan få andre til at reagere med hvad der for dem fremstår som "pludselige indskydelser". En følge af denne proces (der bl.a. fremmes gennem øvelser, ritualer etc. i særligt tilrettelagte læreforløb) er at den okkulte selv distanceres fra "den almindelige verden".

Den ønskede tilstand har mange fællestræk med det psykotiske²⁸ og det, der indenfor dybdep-sykologien betegnes "ego-inflation"²⁹.

Den følgende fremstilling bygger på de handleformer fra de okkultes side, som synes særligt gennemgående. Da det i sagens natur ikke har været muligt at oparbejde en fælles dialog om

²⁶ En nærmere beskrivelse af "Crowleyanismen" og O.T.O. findes i bilag 8.

²⁷ Følgende generelle opsummering bygger på Falkenberg 1985.

²⁸ "B"'s svar på spørgsmålet om, hvad de beskæftigede sig med i en af de okkulte grupper var: "Sådan noget, som I psykologer ville kalde psykotisk: vi tager kontakt med forskellige ånder."

²⁹ Om begrebet "ego-inflation", se f.x. C.G.Jung: "Aion", Volume 9.2 of the collected works of C.G.Jung, Routledge and Kegan Paul, 1970.

den okkulte fløjs særlige indgåen, er det for mig svært at skelne virkningerne af deres særlige indgåen fra de bagved liggende intentioner, hvorfor begrebet "manipulation" er sat i anførelsestegn. De følgende handlingsbeskrivelser omhandler primært "A" og "B", og kun i mindre grad personkredsen omkring dem.

Den grundlæggende akse i de okkultes specifikke måde at indgå i de fælles studenterhussammenhænge er den praktiske og begrebslige benægtelse og begrænsning af intersubjektivitet og fælles virkelighedsoplevelse. Heri kan (analytisk) fremhæves tre niveauer: (1) hvorledes de producerer særlige selv fremstillinger hhv. undgår at blive forstøjet, (2) hvorledes de producerer en uvirkelighedsfølelse hos andre og (3) hvorledes de strukturerer fælles sammenhænge.

1: Deres udtalelser om sig selv - hvad de tidligere har lavet, hvilket forhåndskendskab de har til huset, og særligt: hvad deres interesser i huset er - fremkommer ikke som indholdsmæssige bidrag til fælles afklaringsprocesser. Indholdsmæssigt er forskellige udtalelser indbyrdes modsigende, som f.x. "B" der med få minutters mellemrum kan udtale: "Alle de svære akademiske ord kan jeg ikke forstå, for jeg har kun gået i skole indtil 7. klasse" og "Den opgave skrev jeg på universitetet, fik 11 for den, og solgte den til nationalmuseet".

Da "A" kom til huset talte han meget for at "vi" skulle støtte små socialistiske forlag og lod forstå at socialist, det var han skam. Ved et senere møde udtaler han at socialister ikke bør accepteres i Studenterhuset, da de vil hænge sådan en som ham i nærmeste lygtepæl.

Også interessen i ft. Studenterhuset fremstilles usammenhængende på en måde, som ikke blot dækker over de egne interesser, der måtte være, men også hindrer en fælles snak om studenterhusprojektet. Således kan "B" på det samme møde udtale "Det tværfaglige kan I stikke skråt op" og "Regnbuen er udemokratisk fordi de ikke deltager i det tværfaglige". Og idet der spørges ind til denne diskrepans er svaret: "Jeg antyder, resten må I selv høre".

Udover modsigelsesfulde udtalelser gør sig bl.a. et forhold gældende, som er svarere at sætte på begreb. Det omhandler den fysiske fremtræden. Især "B" fremtræder "mystisk" på en sådan måde, at han er svær at "se". Hvorledes dette foranstalles er et særligt studium værd, men bl.a. et usøigneret udseende, "væmmelsesfremkaldende" handlinger som f.x. at lade sine usædvanligt lange og sorte negle lege med sukkeret i sukkerskålen - der står midt på bordet - mens han taler, at lave små blå i askebægrene under møder etc. indgår.

Oftest starter "A" og "B" et møde med at personalisere deres forhold til sammenhængen - at fortælle hvorledes deres indgåen her er del af en livslang stræben etc. - således at senere kritik af deres konkrete indgåen eller bemærkninger tendentielt bliver en kritik af dem; at det således allerede fra starten er svært at skelne mellem person og sag.

2. Et nødvendigt aspekt i en intersubjektiv relation er (den subjektivt) erkendte sammenhæng mellem "Sinn" og "Bedeutung":

"*Bedeutungen*" sind ihm [Leontjew] zufolge historisch entstandene, verallgemeinerte Gegenstands- oder Beziehungsbegriffe, die einen Kultur- oder Sprachgemeinschaft gemeinsam sind. Unter "*Sinn*" ist das individuelle Interesse an, die individuelle "Perspektive" auf diese Bedeutungen zu verstehen." (Wulff 1992, s. 12)

"Erst durch die Anerkennung der gegenseitigen Empfänglichkeit und aufeinanderbezogenheit von Sinn und Bedeutung wird eine für alle Subjekte verbindliche mögliche Welt als potentiell sinnträchtig-verstehbare konstituiert, oder nochmal anders: nur so entsteht in Subjekten an einer in verallgemeinerbare Bedeutungen gegliederten Welt." (Ibid., s. 16)

Et eksempel herpå er ved det før (s. 16) beskrevne præsentationsmøde. Scenariet ved starten af dette møde var meget fremmed for mig: gruppemedlemmerne snittede i hver deres runestokke, stearinlys oplyste rummet, der blev sunget små vers om død og skæbne etc. Lige før mødet startede fik jeg en kop kaffe af en af gruppemedlemmerne, hvorefter "A", der netop skal til at holde oplæg, bemærker til dette gruppemedlem - lige nøjagtigt højt nok til at jeg hører det - "Er der LSD nok i hans kaffe?" - således at jeg tilskyndes til at tvivle på den objektive eksistens af mine subjektive oplevelser.

Også gennem opbygningen af egne udtalelser - typisk ved at komme med en lang række korte fordrøjede og umiddelbart uforståelige referencer af andres tidligere udtalelser og handlinger - skabes hos tilhørerne en forvirring, som ofte giver sig udslag i at det er meget svært bare umiddelbart bagefter at huske, hvad der egentligt blev sagt.

Også overhovedet det at sætte spørgsmålstegn ved modpartens legitime tilstedeværelse har været på tale, særligt fra "B"'s side. F.x. ved en lang række møder blev aktivisterne fra rådgivningsgruppen mødt med enten anklagen: "at I er så få fra rådgivningsgruppen viser, at I ikke støtter huset i praksis" eller anklagen: "I er så mange fra rådgivningsgruppen fordi I prøver at kuppe mødet". Og der var ikke noget antal fremmødte, som ikke enten var for få eller for mange.

3. Sociale situationer, typisk omkring og under møder, påvirkes på flere måder. Dels igennem produktionen af en særlig stemning, f.x. gennem voldstrusler - endda på livet - og meget hadefulde udtalelser, og dels igennem systematisk at bryde talerækker og diskurser.

F.x. kan der i nogle mødereferater ses et mønster: Efter at Kalle fra rådgivningsgruppen har talt, taler "B", og efter "B" har talt, taler en af de okkulte gruppemedlemmer - hvilket gentages. Og det skal bemærkes, at der her er tale om møder med relativt lange talerækker, hvorfor diskursen i høj grad - normalt - bliver splittet op, idet tiltale og svar ofte adskilles af en række andre indlæg. Det vil sige, at de okkulte i en sådan situation ikke melder sig på talerækken i den grad de har noget at tilføje til debatten, men melder sig på, således at denne rækkefølge opnåes. Og indholdsmæssigt udgår "B"'s indlæg i disse situationer hovedsageligt en benægtelse af, ligegyldigt hvad Kalle netop har sagt, hvorefter det okkulte gruppemedlem - i sin tur - bekræfter "B"'s benægtelse.

En særlig situation kan opstå på tomandshånd, hvor især "B" forstår at udnytte fraværet af vidner, og dermed har større muligheder for at bryde med normer for gensidig anerkendelse af personlig integritet. Dette kan f.x. gøres gennem en meget hurtig og lang række injurierende beskyldninger - mod bedre vidende - mod "offeret" - og de mennesker "offeret" holder af. Hver af disse anklager ville kræve en snak at få udrettet h.v. manet i jorden. "Offeret" tillades dog kun at svare 3-4 ord, før en ny række anklager fremsættes etc. Dette kan så ledsages af fysisk krænkelser af "offerets" "rum" gennem at stille sig helt tæt på "offeret", evt. ledsaget af små dask. På denne måde fanges "offeret" i en situation, hvor det enten kan halse efter situationen, flygte - og dermed "have uret" - eller slå³⁰. På denne måde udnytter de okkulte "offerets" generelle indstilling om, at man ikke bevidst krænker sine medmennesker - og manglende erfaring med og anerkendelse af, at det er det, der sker. Denne forholdemåde fra de okkultes side er - fra rådgivningsgruppens side - i konflikten benævnt "uhyrlig".

Derudover gør sig en særlig forholdemåde gældende, som jeg også senere vil komme ind på: De okkulte finder - ikke uden evner - frem til konflikttemaer mellem primært

³⁰ Efter at jeg første gang havde været udsat for et sådant overgreb, havde jeg det værre end f.eks. ved en lejlighed tidligere i mit liv, hvor jeg rent fysisk blev slået ned. Jeg forestiller mig, at følelsen bagefter ikke er ulig den, en kvinde må føle efter at have været udsat for voldtægt.

rådgivningsgruppen og andre grupper i huset, som de så tager part i som "de svages beskytter". Dette gør de ved - uanset den oprindelige interesseforskels art og relevans for dem - at fremstille rådgivningen som "stalinistiske psyko-strissere", f.x. når det omhandler overholdelse af rengøringspligter, at leve op til vedtægtsbestemte forpligtelser, når økonomiske uregelmæssigheder påtæles etc. Herigennem fremstilles f.x. den person som bryder den vedtagne husorden som offer for et overgreb fra den, der påtaler husordensbruddet. Denne logik er blevet benævnt "blame the victim". Et eksempel er indledningen i bilag 7, s. 18 - eksklusionsbegæringen rettet primært mod mig: "Takket være Jesper Lunds løslagte omgang med sin nedskrevne forskningsstrategi ...". Det omtalte papir blev stjålet fra mit dueslag - og endte hos de okkulte.

Fjendebillededannelsen har til tider været meget intens, især fokuseret på rådgivningsgruppens fag, psykologi, og socialistiske holdning. Et særligt grelt eksempel er en debat - rejst af rådgivningsgruppen - om husets stillingtagen til et muligt narkoproblem. Denne debat kørte af sporet, bl.a. grundet at den afvistes af "A" med henvisning til, at det eneste farlige ved at være narkoman er, hvis man havner i klørene på en psykolog - så er der kun selvmordet tilbage.

Endnu et aspekt af konfliktformerne er begrebsintroduktion. Begge konfliktpoler har bidraget til inddragelsen af begreber, fra rådgivningsgruppens side f.x. de ovennævnte: "det uhyrlige" og "blame the victim". Fra de okkultes side er også en række begreber introduceret, men i nogle tilfælde gør der sig det særlige forhold gældende, at der er tale om foregribelse af begreber, som vi fra rådgivningsgruppen først senere har fundet relevante. Et typisk eksempel herpå er også i anklageskriftet (bilag 7, s. 20), hvor det skrives: "Her er det mindre vigtigt om gruppen var blevet betegnet som fascist, satanister eller kannibaler (vi er ingen af delene - believe it or not!)". "Satanister" og "kannibaler" er nye begreber i konflikten, men dukker op da de okkulte er klar over, at jeg er ved at tilegne mig viden om det okkulte, Crowley, O.T.O. osv. På denne måde foregribes kommende anklager, idet jeg, hvis jeg fremsatte disse begreber som anklager, ville leve op til den karikatur, de på forhånd har stillet op. Endnu et eksempel på begrebsintroduktion er betegnelsen "smudsavisen" - om "husavisen", som "B" har introduceret i debatten, og som flere aktivister i huset har taget til sig og bruger.

Som eksempel på, hvorledes de okkulte benytter sig af muligheden af at fordrøje oplysninger fra et forum til et andet, kan nævnes ét fra "voldgiftssagen" (omtalt s. 17). Ved denne "rets-sag" (som de okkulte overfor bestyrelsen - med succes - lagde stor vægt på skulle være lukket - endda så lukket, at der ikke måtte tages noter undervejs) gjorde aktivisterne fra rådgivningsgruppen rede for spørgsmål til de okkulte omkring disses brug af særlige symboler, som også en del nynazistiske organisationer gør brug af. Som eksempel nævnes en rune (ca. "ψ"). Angående denne rune nævnte "B", at også fredsbevægelsen havde gjort brug heraf. Ved det kommende stormøde refererer "A", at "Regnbuen sagde, at fredsbevægelsen var fascist".

En særlig handlemåde fra "A"'s side, som nærmere kan betragtes som skadevoldende og egentligt kriminelt end umiddelbart manipulerende, er at sende breve til rektoratet - uden at meddele dette til huset, endside de umiddelbart implicerede - hvori det mod bedre vidende oplyses at Anne, Kalle og jeg - alle fra rådgivningsgruppen - angiveligt har deltaget i navn- og stedfundne kriminelle aktiviteter.

Udgangspunkt og grundlag for konflikterne.

Fælles betingelser.

For selve Studenterhusets eksistens gælder det, at det dels opretholdes af aktivisters praktiske arbejde (og siden maj -92 også af ca. 60 lønarbejdstimer ugentligt), dels af velvilje og økonomisk grundlag fra universitetets side.

At Studenterhuset overhovedet er kommet i stand skyldes primært at studenterbevægelsen i al almindelighed og forskellige studenterhusaktivister i særdeleshed gennem årene har arbejdet herpå. Studenterbevægelsens evne til og muligheder for at lægge pres på universitetet er aftaget gennem de senere år, og husets fortsatte eksistens er afhængig af velvilje fra universitetets side.

I forhold til universitetets velvilje står huset bedre end i de tidligere år, idet vi nu har praktiske muligheder for at bevise vores eksistensberettigelse, hvor vi tidligere skulle opnå velvilje på baggrund af projektskitser. Det er dog særdeles uklart, hvad universitetet ønsker/kræver af Studenterhuset, og denne uklarhed genfindes i husinterne diskussioner om udviklingsretninger. Den primære dimension heri er omkring en vægning mellem på den ene side "en fræk og nytænkende (tvær) faglighed, der blander sig i den videnskabelige og politiske debat" og på den anden side "et socialt tilbud til alle studerende ved universitetet". Og begge vægninger kan legitimeres - og bliver legitimeret - ud fra, at "det ønsker universitetet af os". (Til det første standpunkt tilføjes til tider: " - ellers burde de gøre det!")

Disse uklare rammebetingelser, hvis manglende éntydighed også skyldes uenighed og forandring i bl.a. konsistoriums holdning til huset, understreges af at huset flere gange har været meget tæt på at blive lukket ovenfra - bl.a. ved årsskiftet 91/92 - enten uden at begrundelserne herfor stod klart, eller grundet økonomiske forhold uden for Studenterhusets rådighed.

Der er således i huset enighed om at det er "for alle studerende", men uenighed om, hvilken virksomhed det skal prioriteres, at disse studerende kan realisere i Studenterhusregi. Principielt er huset åbent for alle studenterinitiativer, og hidtil er alle sådanne - der har kunnet finde ressourcer og rum i huset - budt velkommen. Diskussionerne internt i huset om udviklingsretningen har gået på, hvilke rammebetingelser vi kan og skal skabe og tilbyde, samt hvilke indholdsmæssige aktiviteter vi som hus selv har skullet tage initiativ til og prioritere ressourcer på.

At husets daglige virke er afhængig af frivillig arbejdskraft har stor betydning for både en gensidig forbundethed/afhængighed og for hvilke organisatoriske strukturer, der er mulige hhv. gunstige. At arbejdskraften primært er frivillig betyder dels, at "arbejdet må bære glæden i sig selv", dels at den er relativ ustabil, ikke mindst da studietiden er (mere eller mindre) begrænset og begrænsende for aktivisters kontinuerte indgåen.

Aktuelle interesser og relationer.

For det følgende vil jeg opstille 4 idealtypiske interesser ift. Studenterhuset. (Der skejnes således ikke mellem det til en bestemt position forbundne standpunkt og det "ståsted", hvorigennem vedkommende forholder sig hertil.)

(Jeg vil til det følgende understrege - idet det ikke tydeligt fremgår af det følgende - at husets aktivister generelt "holder meget af" huset, fx. lægger meget arbejde, bekymring, interesse, og - ind i mellem - glæde i de fælles husanlæggender.)

- **"For sjov"**: Har ingen særlig interesse i huset som et *studenterhus*, men som en mulighed for at være sammen med andre mennesker, høre musik, drikke billige øl etc. Typisk kender vedkommende ikke meget til husets historie, kompetencestruktur eller aktiviteter udover de i caféen. Fra dette standpunkt er der ingen interesse i langsigtet husplanlægning.
- **"Den tavse"**: Er i huset fordi her er gratis lokaler, og ønsker så lidt besvær hermed som muligt, både hvad angår praktisk arbejde (udover i egen aktivitetsgruppe) og langsigtet planlægning og konfliktløsning.
- **"Administratoren"**: Er kommet til huset efter at det har nået en sådan størrelse, at der er udviklet en vertikal arbejdsdeling. Typisk ønskes fra dette standpunkt kvantitativ vækst og formelle, hierarkiske kompetencefordelinger.
- **"Idealisten"**: Er her ud fra muligheden for sammen med andre at arbejde ud fra en faglig og demokratisk interesse i udviklingen af en videnskabelighed for en bedre verden.

De enkelte aktivisters indlejring i studenterhuset adskiller sig bl.a. med hensyn til gruppetilhørsforhold, idet det generelt kendetegner de fælles husanlæggender, at organiseringen herom (primært bestyrelse og cafégruppe) er "løs", mens der for (en del af) aktivitetsgrupperne gør sig det forhold gældende, at man her i højere grad er samlet omkring fælles interesser og kontinuert arbejde.

Disse forskelle kan betragtes som forskellige integrationsformer (se f.x. Schousboe, 1989), hvor de fælles husanlæggender er præget af formel ("i ord, men ikke handling") og/eller fragmenterende (samarbejde på enkelte punkter) integration og aktivitetsgrupperne internt er præget af kooperativ (organisering omkring fælles mål) og/eller assimilerende (tilpasning til mere eller mindre eksplicit formulerede gruppemål) integration. Dette har stor betydning for hvorledes de enkelte aktivister - evt. som grupper - engagerer sig i fx. konfliktfyldte spørgsmål, hvor det tydeligvis er aktivister fra "samlede" (aktivitets-)grupper, der mest intenst og kontinuert følger enkeltsager og perspektiver.

Et væsentligt element i Studenterhusets organisationsstruktur er caféen. Dels fordi der her træffes beslutninger af stor betydning for husets udviklingsretning, men måske i højere grad fordi caféen og arbejdet herom udgør et forum, hvor en stor del af husets aktivister mødes, og hvor oplysninger, meninger og sladder udveksles. Dette uformelle forum har således stor betydning for "opinionsdannelsen". Cafégruppen assisteres løbende af aktivister fra aktivitetsgrupperne, men består primært af aktivister, der udelukkende beskæftiger sig med caféarbejde, og lægger et stort og nødvendigt arbejde heri. Størstedelen af caféaktivisterne deltager ikke i de formelle beslutningsstrukturer, og udgør en art "husproletariat", til hvilket der ofte bliver bejlet i konflikt-situationer, bl.a. gennem en art kappestrid aktivitetsgrupper imellem om at bevise deres loyalitet overfor caféarbejdet.

Til analysen af grundbetingelser i Studenterhuset skal tilføjes et par ord om rådgivningsgruppens position i huset. Gruppen nyder en vis respekt på grund af den lange historie som gruppen og en del af aktivisterne heri har i huset. Gruppen er generelt respekteret, især på grund af det kontinuerte arbejde for fælles husanlæggende og for det humanistiske aspekt af rådgivningsarbejdet. Dette rådgivningsarbejde har gennem årene også indebåret, at en række husaktivister har været brugere af rådgivningen. Denne respekt er - for en del husaktivisters vedkommende - blandet med frygt for "psykologerne", der ikke går af vejen for at blande sig i alt med deres faglighed, og med mistro grundet det eksplicite marxistiske standpunkt. Rådgivningsgruppen har således en relativ stor indflydelse i huset, og indtager et standpunkt, som mange aktivister i huset ser sig selv som værende i strid med.

Konflikternes kernepunkter.

To centrale konfliktakser er allerede omtalt - organisatorisk: Central-administration vs. basisdemokrati og (nært forbundet hermed) indholdsmæssigt: "Så mange studerende som muligt skal købe vores vare" vs. "udadvendt demokratisk faglighed".

Disse konfliktakser ligger strukturelt i husets betingelsesstruktur (de uklare præmisser fra universitetets side, der også dækker over sammensatte interesser herfra), så længe rammebetingelserne ikke ændres, og så længe det ikke lykkes huset at overvinde dem i praksis.

Diskursen omkring konfliktakserne er i sigens natur vanskelig, idet der er tale om forskellige standpunkter også om, hvordan man løser problemer og hvem der skal bidrage. Fx. spørgsmålet om, hvorvidt man skal stemme sig til et resultat eller forsøge så vidt muligt at diskutere sig frem til et resultat. Dette spørgsmål har også været på dagsordenen før de okkulte kom til huset, men ud fra en praksis, hvor det at stemme sjældent forekom, og da kun som vejledende, idet det var "de aktives demokrati", hvortil kræves den særlige ansvarlighed at medreflektere sine modparters interesser i perspektivet af en fælles løsning.

De okkultes indgåen bragte antagonistiske interesser til huset, og har i radikal grad begrænset de umiddelbare muligheder for at diskutere sig frem til for alle acceptable resultater, og en praktisk alliance mellem et administrativt standpunkt og de okkulte har fundet sted omkring at kræve et "snappy demokrati". Og selv om det umiddelbart synes paradoksalt, så har de okkulte gennem på én gang at bruge meget taletid og rejse mange stridspunkter og argumentere for korte møder og hurtige afstemninger, produceret en praktiske begrundelse for deres - og et administrativt standpunkts - "effektivitetskrav".

Den praktiske alliance mellem det administrative standpunkt og de okkulte har ikke - så vidt jeg ved - haft form af fælles strategitaler eller lignende, men har i praksis fungeret sådan, at man gensidigt har afholdt sig fra at kritisere hinanden, og gensidigt har støttet hinanden i kritikken af "basisdemokrati/aktiv og åben faglighed-standpunktet" og de personer, der fremfører dette.

Et ofte opdukkende tema udspilles som konflikt mellem "administration og okkult", der betegner sig selv som "apolitiske" og betegner et "politisk" standpunkt som illegitimt i huset, og "aktiv og åben faglighed", der betegner eget standpunkt som politisk og benægter det "apolitiske" i både administrationsstandpunktet og hos de okkulte. Disse standpunkter til "politik" i gængs forstand er forbundet med forskellige holdninger til, hvad "man må og ikke må" i

Studenterhuset, idet der fra især det administrative standpunkt henvises til en jura - der for Studenterhusets vedkommende er særdeles udbygget - og fra "det politiske standpunkt" til respekt for personslig integritet og (grundlag for) intersubjektivitet, jvf. Habermas:

"Gerechtigkeit bezieht sich auf den gleichen Freiheiten unverletzbar und sich selbst bestimmender Individuen, während sich Solidarität auf das Wohl der in einer intersubjektiv geteilten Lebensform verschwisternten Genossen bezieht - und damit auch auf die Erhaltung der Integrität dieser Lebensform selbst."
(citeret i Braun, 1992, s. 61)

Disse juridiske/moralske handlenormer har i den foreliggende situation begge været utilstrækkelige, grundet det forhold, at (den konkret foreliggende) jura har vist sig utilstrækkelig, og at det praktiske grundlag for "solidaritet" umiddelbart heller ikke været til stede.

Bag disse og lignende stridspunkter ligger en uenighed om forholdet mellem det almene og det private. Og dette anser jeg for at være det mest grundlæggende stridspunkt, selvom det sjældent kommer eksplicit på dagsordenen.

Fra det administrative standpunkt argumenteres med "effektivitet" og relativisme over for mulighederne af fælles afklaring af betingelser, interesser og mål. Fra de okkultes side tales for og fra en mere grundlæggende umulighed af "det almene"; en ofte hørt frase fra denne side er "al tale er manipulation". Dette de okkultes standpunkt er en benægtelse af muligheden for intersubjektivitet overhovedet³¹.

Disse forskellige opfattelser af, hvad "det menneskelige" overhovedet er, går også igen i argumentationen omkring kompetencestruktur, hvor der fra det administrative standpunkt argumenteres for at aktivister motiveres primært gennem "rene linier", "entydige regler", og der fra standpunktet "aktiv og åben faglighed" argumenteres for betydningen af medbestemmelse, indsigt og interesse i opstillingen og realiseringen af fælles mål. Hvad der ikke eksplicit inddrages i denne diskurs er, at det også fra hver enkelts ståsted vurderes, hvilken muligheder en særlig organisationsform vil byde én selv; fx. at de personer, der indtager det administrative standpunkt vil have svært ved at virke i et basisdemokrati, og at de, der indtager standpunktet "aktiv og åben faglighed" - fx. jeg - hverken vil være interesseret i at indtage en post i hierarkiet eller være udenfor indflydelse.

Et element i mødet mellem disse basalt forskellige opfattelser er - som tidligere nævnt - at netop problemstillingen "om man skal snakke om uenighederne eller ej" i sigens natur er svær at bryde, da mulighederne for overhovedet at fremføre og argumentere standpunktet "lad os snakke om det" hindres. Dette er konsekvent sket på møder - fx. gennem forbud mod at berøre visse emner, begrænset taletid, aggressive tilråb etc. -, men også ift. skriftlige indlæg og oplæg, som ofte er mødt med megen mistro, og fx. er skrifter på blot 2-3 sider afvist læst med begrundelsen "duer ikke - det er for langt".

Den aktive begrænsning af mulighederne for afklaring omfatter ikke bare diskurserne omkring kompetencestruktur og målsætninger, men også temaer som udredning af forløb omkring krænkelser af personslig integritet, svig overfor husets beslutninger og økonomiske uregelmæssigheder.

Det er særligt i disse diskurser at "blame the victim"-figuren findes, idet selve det at rejse sådanne "kildne" spørgsmål udsættes for mistænkliggørelse. Afvisning af "spørgen ind" sker

³¹ jævnfør Wulff, 1992, s. 18: "... alle logisch begründeten Urteilsakte in der erfahrung einer "Urdoxa", in einem "Urglauben" oder "Urvertrauen" in der intersubjektivität der Welt fundiert sind."

ikke blot fra de okkultes side, men i høj grad også fra andre sider i huset, særligt fra en del caféaktivister - selvom afvisningerne fra denne kant ikke aktivt gør brug af mistænkliggørelse af spørgeren. Sagerne omkring krænkelse af personlig integritet og svig overfor husets beslutninger er primært rettet mod de okkulte³², hvorimod "økonomiske uregelmæssigheder" særligt har kredset omkring aktivister i og omkring caféen. Dette skyldes, at en del af personerne omkring caféen har tilegnet sig en del "frysegoder" i form af gratis øl, middage, taxiture etc. Da mange personer omkring caféen har deltaget heri og/eller været vidende herom uden at gribe ind, har disse aktivt eller passivt modarbejdet forsøg på at udrede disse forhold³³. Og da disse forhold primært er søgt udredt af aktivister fra rådgivningsgruppen - og søgt dækket af de okkulte - har konflikterne omkring "økonomiske uregelmæssigheder" haft stor betydning for andre løbende diskurser.

For nogle caféaktivister gør sig også det forhold gældende, at de snarere er i huset for at have noget at tage sig til, end for fælles arbejde fra et studenterstandpunkt. Typisk drejer det sig om unge arbejdsløse, der giver en hånd med i caféen - og i praksis udfører en meget stor del af arbejdet her - men er som en slags "kasteløse" i huset. De kan ikke deltage i formelle beslutninger, da de ikke har studiekort til Københavns Universitet; overhovedet bliver deres tilstedeværelse og ideer fra visse sider kun tålt, fordi de i praksis er uundværlige som arbejdskraft. Fra dette "kasteløse" standpunkt er diskurser omkring faglige standpunkter og langsigtede husperspektiver ligegyldige, udover hvis fx. krav om faglighed kommer til at sætte spørgsmålstegn ved deres tilstedeværelse. Disse aktivisters indlejring er i høj grad baseret på personlige sympatirelationer, hvorfor skændierier og uvenskab hurtigt kan blive en trussel.

Som det ses har konflikterne været mangefacetterede, og selve dette faktum - uigennemskueligheden - har været betydningsfuldt, idet det hermed selv for involverede har været svært at tage stilling. Konflikternes problemstillinger omkring f.eks. krænkelse af personlig integritet, løgn etc. er dog foregået løbende og ofte åbenlyst, og har således muliggjort en stillingtagen også for nyttilkomne. Dette er kun i meget ringe grad sket, og har af de få personer, der har dristet sig hertil krævet konflikt/risikoberedskab³⁴, da fx. voldstrusler og meget alvorlige anklager har været dele af de til tider meget hidsige skændierier.

De ikke umiddelbart implicerede i skændierierne har holdt sig bemærkelsesværdigt meget ude af de indholdsmæssige spørgsmål. Den suverænt mest udbredte holdning blandt hovedparten af husets aktivister har været en aktiv "blanden sig udenom", f.eks. med ordene - fra starten af konflikten - "det er en personsag - gå udenfor og slå".

Der kan i denne afværgende forholden sig skelnes tre grundformer:

1. At forlade den relevante sammenhæng uden kommentarer, men med rysten på hovedet.
2. Med mere eller mindre aggression at kræve at der ikke tales videre herom.
3. At forsøge at "dele sol og vind lige" eller forskyde diskursen hen til "neutralt område", dvs. fælles betingelser, tilfælde, misforståelser, 3. personers svigt etc.

³² Et eksempel herpå i bilag 5.

³³ Der har her været tale om en art "gangsterlogik", hvor små "fejltir" dels må dækkes med nye "fejltir" eller løgne, dels virker som gensidig afpresning til "at holde tæt". (Sml. Carsten Frogener: "Den usynlige front", trykt illegalt i Norge 1943.

³⁴ Jævnfør Holzkamp-Osterkamp 1976, kap. 4.3.1.

Disse tre - mere eller mindre afværgende - forholdsformer kan generelt henføres til hhv. 1) det administrative standpunkt og nyttilkommende; 2) aktivister, der er i klemme grundet personsympatier (for enkeltes vedkommende som brugere af rådgivningen) eller egne "uregelmæssigheder", primært omkring caféen og 3) aktivister, der til daglig arbejder på fælles betingelser i huset, og som har relativt godt indblik i konflikterne, men som ikke ønsker at blive part heri.

At alle ikke direkte implicerede parter i konflikternes manifesterede fokus her fremstilles som mere eller mindre afværgende skyldes - udover analysens forenkling - det faktum, at det at involvere sig aktivt i et forsøg på at udvikle konflikten har medført, at man selv er blevet part heri.

Som det tidligere er fremstillet, ser jeg det politiske aspekt af konflikten mellem de okkulte og "aktiv og åben faglighed" - som i de konfliktfulde sager primært er repræsenteret af aktivister fra rådgivningen - som en konflikt mellem individualistisk anarkisme og demokratisk socialisme.

Fra de okkultes side er der gjort meget ud af at kalde rådgivningen for "stalinistisk", selv om det i mange sammenhænge - også udenfor konflikterne - fra rådgivningsgruppens side klart er taget afstand fra stalinismen og talt for magters og despoters afskaffelse gennem almen samfundsudvikling. På lignende vis tales fra de okkultes side også mod bedre vidende, når det hævdes og fastholdes, at vi betegner dem som fascistiske, nynazister etc.

På denne baggrund har det været svært at fastholde konflikten, fremfor at lade den "spejlvendes". (Med "spejlvending" menes, at den konkrete modsætning fordrejes til en modsætning mellem de to standpunkters erklærede politiske modpoler, hvor rådgivningsgruppens og "Studerende mod Racisme" åbent tager del i den bredere politiske antifascistiske kamp).

De okkulte er i løbet af konflikten betegnet "fascistoide", og en del af deres argumentationsfigurer - antirationalismen, den stærkes ret over den svage, at argumentere på vegne af en "folkets vilje", som man selv bestemmer etc. - er blevet kaldt fascistiske. For os har det været af stor vigtighed at fremhæve disse argumentations- og retfærdiggørelsesfigurer, men det har været særdeles svært at fastholde en fremstilling heraf, da der fra de okkultes side er gjort meget for at "fikserer" denne snak som en anklage for fascistiske rettet mod dem.

Hvad der bragte konflikterne videre.

De beskrevne manipulationsformer, konflikter etc. er aftaget siden sommeren -92. Sammenstødene mellem de okkulte og rådgivningsgruppen er taget af, stemningen er generelt blevet bedre i hele huset, ikke mindst overfor aktivister fra rådgivningsgruppen - endda så meget at der i år blev holdt en vellykket julefrokost, hvor folk havde så meget tillid til hinanden, at der blev leget.

Der er forskellige bud på, hvad der har afstedkommet denne udvikling, bl.a. "nu er de endelig holdt op med at hakke på hinanden" og "vi har efterhånden lært at gennemskue de okkulte".

Ændrede betingelser.

Omkring årsskiftet 91/92 var huset lukningstruet fra universitetets side, hvilket medførte mange bekymringer og meget ekstra arbejde. Generelt lykkes det ofte i situationer af ydre trussel at finde sammen om at svare igen, men selvom det lykkedes for os at sikre husets videre eksistens, medførte dette ikke øget fælles styrke indadtil, primært fordi det viste sig, at

mange aktivister/brugere ikke ønskede at prioritere ressourcer på arbejdet med husets "overlevelse".

Denne trussel aftog i løbet af vinteren/foråret. Hvor stor effekt denne lettelse har haft ift. de interne konflikter hhv. hvor stor effekt krisen har haft på skærpelsen af de interne konflikter er svært at sige, men bl.a. fra bestyrelsens side opfattes dette som en væsentlig faktor.

Også det, at en del af det løbende arbejde nu varetages af lønarbejde har lettet på det daglige arbejdspress, og hvad dette har betydet af stress, forurettethed, dårlig samvittighed, fortravlede mødesammenhænge etc. Bl.a. lønarbejdet har betydet en væsentlig større "orden", således at uregelmæssighederne - og den dertil knyttede dårlige samvittighed - er aftaget.

Derudover er der kommet enkelte nye aktivister til, som på positiv vis er gået ind, ikke så meget direkte ift. konflikterne, men primært ift. at støtte den interne formidling og den fælles perspektiv- og målsætningsproces.

Handlinger fra rådgivningsgruppen

Vores primære og mest betydningsfulde indsats vurderer jeg at være selve det faktum, at vi kontinuerligt har holdt fast i og værnet om retten til frit at ytre sig og pligten til at respektere hinandens integritet og de fælles sammenhænge, fx. ved vedblivende at påpege løgn.

Til dette har vi både benyttet den faglige viden og de praktiske erfaringer, vi i forvejen besad, dels har vi aktivt søgt viden på de områder, der var nye for os, bl.a. omkring det okkulte. Også den viden vi har oparbejdet i forbindelse med antifascistisk/antiracistisk arbejde har bidraget til analyserne af de konflikterende interesser og konfliktformerne.

Disse analyser, samt egne perspektiver herpå, er løbende blevet formidlet til huset, og andre husaktivister er - med vekslende succes - blevet indbudt til at diskutere og bidrage til disse. Denne formidlingsproces er blevet til i en presset situation, og er blevet derefter. Formidlingens utilstrækkelighed skyldes både konflikterne og de hermed forbundne "forbud" mod at formulere sig herom, arbejde til anden side, samt utålmodighed med den manglende stillingtagen fra anden side, hvori vi netop kan have overset rent forståelsemæssige spørgsmål grundet forskellige erfaringsmæssige og faglige forudsætninger. Ud fra bagklogskab erkender vi nu, at det ville have været formålstjenligt at have gjort mere ud af denne formidling, ikke mindst rent sprogligt.

Væsentligt i analyserne har været at trænge igennem manipulationslogikkerne. En sådan logik er f.eks. følgende: "B" fremkommer i hvert af sine indlæg på et stormøde - mod bedre vidende - med en række løgne og fordrejede påstande om rådgivningsgruppens forfølgelse af ham. Disse tirader af anklager henvendes skiftevis til rådgivningsgruppen og til resten af mødedeltagerne, og er af typen "marxistiske psykologer hjernevasker os alle, de lader os aldrig i fred". I starten brugte vi vores taletid til - henvendt til "B" - at korrigere disse løgne og kritisere eller spørge til begrundelsen for disse løgne. Følgen heraf blev at resten af mødedeltagerne, der oftest ikke havde en jordisk chance for "objektivt" at afgøre, hvem der havde ret, koblede sig af snakken med en fornemmelse af, at parterne var lige gode om produktionen af situationen - måske endda at "B" til dels havde ret i anklagerne om forfølgelse.

Fra at henvende os til "B" er vi i processen gået over til primært at henvende os til resten af mødedeltagerne i disse situationer, og arbejde på at etablere en fælles forståelse af situationen, både ift. det konkrete møde og ift. husets situation mere generelt. Så at sige at arbejde på at

forbinde "Sinn" og "Bedeutung". Og denne vinkel skulle vi nok i højere grad have udviklet/fastholdt, fx. gennem at fastholde kravet om at det omdiskuterede bånd blev udleveret, fremfor at denne sag endte i de okkultes henvisning til at en formand - som ingen andre end de okkulte på forhånd kendte til - ikke ønskede det udleveret.

I maj måned -92 blev der fra min side taget initiativ til en husavis³⁵ til intern formidling. Denne er siden udkommet månedligt, primært med arbejdskraft fra rådgivningsgruppen, og har rettet delvist op på den katastrofalt dårlige kommunikation i huset. Herudover er det blevet stadig mere klart, hvor stor betydning det at skrive historien undervejs har haft for forløbet, hvorfor dette blev taget op til fælles diskussion, og rådgivningsgruppen siden har lagt ressourcer i referatskrivning³⁶. Disse referater har for rådgivningsgruppen - der er ikke mange andre, der gør brug af dem - haft stor betydning for de senere analyser.

Derudover har vi - i samarbejde med enkelte andre husaktivister - arbejdet på at holde de fælles husperspektiver i bevægelse, bl.a. ved gennem fremtidsværkstedmøder at analysere behov og interesser, og arbejde i retning af realiseringen heraf. Konkret arbejdes der i forlængelse heraf bl.a. på flere lokaler, oparbejdelse af bedre funktionsinddeling af huset (bl.a. i form af bedre kontorfaciliteter for aktivitetsgrupperne), rådighed over mere plads samt dannelse af en gruppe på tværs af eksisterende aktivitetsgrupper, der skal formidle løbende debatter omkring relevante videnskabelige, politiske etc. temaer.

I praksis er arbejdet fra rådgivningsgruppens side i forbindelse med konflikterne blevet båret af 4-5 personer. For os har denne proces betydet meget, både fagligt/indholdsmæssigt og personligt. At vi har virket som arbejdskollektiv har været af afgørende betydning, da det for os alle har drejet sig om fænomener, der lå på grænsen af vores hidtidige erfaringer. Således har ikke blot det, at kunne trække på fælles ressourcer til analyser og arbejdsdeling, været af betydning - også det at have en skulder at trøste sig ved har været nødvendigt.

Væsentligt i processen har også været at "A" og en del af kredsen omkring ham mere eller mindre har trukket sig fra huset, idet en stor del af de okkultes indgåen har været betinget af bl.a. på møder at "kunne spille sammen". Processen har således også haft karakter af en "udmattelseskrig" - der også har haft sine følger for rådgivningsgruppen, som også har mærket presset fra konflikterne, bl.a. fordi en del ressourcer er blevet trukket ud af rådgivningsarbejdet. Et væsentligt forhold i tilknytning hertil er det, at både "A" og "B" i starten af processen stort set var de eneste formidlere mellem deres gruppemedlemmer og husets kompetente organer - dette i en sådan grad at medlemmer af deres grupper kun kendte meget lidt eller intet til de løbende konflikter, og f.eks. kunne bryde husets regler i god tro, fordi "B" misinformerede om dette forhold både til sin egen gruppe og til husets kompetente organer. Dette forhold har ændret sig i løbet af processen, idet der efterhånden er kommet en del kontakt udenom "B", hvorfor de opbyggede fjendebilleder fra denne side brydes. Også fra vores perspektiv har denne kontakt været lærenig, for også vi havde vores fordomme om mennesker, vi hidtil stort set kun havde oplevet som en "modstanders stemmekvæg".

³⁵ Eksempel herpå er bilag 7.

³⁶ Et eksempel på referatskrivning, der ikke kan bruges til senere indholdsmæssige analyser, er det, der blev taget første gang "konflikten" blev taget på som punkt ved et stormøde (3/12 -91), og afstedkom en temmelig lang og intens debat:

"Ad 6: Kalle fremlagde sine synspunkter, ["A"] fremlagde sine synspunkter. Herefter kom der mange udtalelser mod [den okkulte gruppe på tale]'s synspunkter. Der kom også udtalelser for [den okkulte gruppe på tales] synspunkter"

Udover særligt de okkultes forsøg på at "uddefinere" de husaktive fra rådgivningsgruppen, har en væsentlig opgave været at svare på forsøgene på at "inddefinere"³⁷ os gennem appelleren til "ansvarlighed", "pragmatisme", "konsensus" etc. Denne appelleren er en særlig kommet fra de dele af huset, der har relativt godt indblik i huset, og som ikke - udenfor mødesammenhænge - er utilbøjelige til at give aktivisterne fra rådgivningsgruppen ret "i noget af det". Inddefineringsforsøgene har både henvist til - angivelige - interne og eksterne problematiske følger af vores indgåen. Denne "inddefinerings-appelleren" har været svær at svare på, da der - udover det umiddelbart svære ved at træde det konfliktafværgende i møde - fra vores standpunkt er et dilemma mellem tydelig standpunktmarkering og søgen fælles platform for arbejde med de fælles begrænsninger. Vores svar på dette dilemma har været et "både/og" på den måde, at vi har fastholdt vores "ekstremistiske" standpunkt og samtidigt forsøgt i praksis at vise, at vi arbejdede fra et husstandpunkt; gennem praktisk og udviklingsrettet arbejde på fælles husopgaver, personlig støtte (bl.a. gennem rådgivningen), samt gennem forsøg på at sætte de aktuelle problemer i relation til husets historie, betingelser og perspektiver.

Det har i processen været muligt for størstedelen af husets aktivister at holde sig fri af konfliktens fokus. Det var blandt de involverede fra rådgivningsgruppen tidligt i konflikten på tale at fremtvinge en generel stillingtagen fra de resterende husaktivister, så at sige et valg: "os" eller "dem". Vi afstod fra dette indtil generalforsamlingen september -92, hvor vi fremlagde to forslag - mistillidsvotum til "B" som bestyrelsesmedlem og "fællesudtalelse" - , der begge blev vedtaget. Væsentligt er også, at der via disse "sager" er kommet en del oplysninger frem, f.x. at "B" blev hentet til huset af "A" med det formål at "ordne" Kalle. Dette sammen med eksklusionsbegæringen rettet primært mod mig umiddelbart efter generalforsamlingen synes at have fremtvunget en stillingtagen fra hver enkelt husaktivist - generelt til vores fordel.

Endvidere har det også haft en betydning, at alvoren i konflikten blev tydelig, idet vi åbent fortalte, at vi i tiden omkring "eksklusionssagen" undersøgte mulighederne for retsligt at rejse en sigtelse for injurier ifm. flere af "A"s anklageskrifter, samt havde kontakt med politiet ifm. at flere breve, disketter etc. blev stjålet fra rådgivningsgruppen.

Måske burde vi have fremtvunget en sådan stillingtagen tidligere i konflikten; det kunne have haft den følge, at flere "kom ud af hullerne". Vi håbede undervejs, at det faktisk, at vi "stillede os midt i det konfliktfyldte", "tog slagene" ville muliggøre en indholdsmæssig indgåen i konflikterne for andre, men det gjorde det åbenbart ikke før sidst i det beskrevne forløb.

Opsamlende om konflikternes logikker.

Basalt for den fremstillede problemstilling ser jeg det forhold, at huset på det tidspunkt de okkulte ankom, var i en omstillingsfase, der betød, at der på den ene side ikke var faste regler, procedurer, informationskanaler og kompetencestrukturer, og på den anden side ikke var et fælles arbejde og perspektiv, der kunne give huset en styrke til at afvise fx. krænkelse af personlig integritet, åbne løgne etc. Derudover det forhold - også bl.a. en følge af "strukturløsheden" - at mange aktivister ikke havde helt "rent mel i posen". Dette og andre konfliktforhold forstod de okkulte at udnytte, i starten med stort held, men efterhånden som de former, hvori manipulationen og splittelsen foregik i, blev mere og mere åbenlyse, sattes de selv samme former ud af kraft.

³⁷ For begreberne om uddefinering og inddefinering, se Mathiesen 1982, s. 78ff.

Undervejs i denne proces er det også - særligt siden sommeren (-92) - lykkedes at genetablere det månedlige stormødes arbejdsdygtighed, samt etablere repræsentantskabet som aktiv faktor. Særligt gennem disse mødesammenhænge er det også blevet tydeligt, at der fra rådgivningsgruppens side ikke er tale om personfølgelse, idet det nu er tydeligt for alle, når "de gamle konflikter" forsøges genoplivet af "B", og afvisningen af disse forsøg tages nu som en fælles opgave.

Kommende konflikter og opgaver

For det kommende (forud)ser jeg væsentligt tre opgaver for huset:

- At få ryddet "ligene i lasten", da følgerne af uregelmæssighederne stadig "spøger". I forbindelse hermed også at udarbejde en fælles forståelse af især det sidste års konfliktforløb. Dette vil fordrer et fælles udviklingsperspektiv.
- At arbejde videre på "husaktivistniveauet" med henblik på indholdsmæssigt samarbejde aktivitetsgrupperne imellem og aktivt bidrage til udviklingen af perspektiver for huset.
- At finde frem til en gennemskuelig beslutningsstruktur, som hverken sætter nogen udenfor indflydelse eller strukturelt udklærer de langsigtede perspektiver. Dette kan forudses at blive relativt konfliktfyldt; en konflikt, der tilsyneladende kommer til at udspille sig på bestyrelsesniveau, idet situationen har ændret sig fra at være kendetegnet ved en splittet "basis" (stormøder, repræsentantskabsmøder og husaktivister i al almindelighed) og en samlet bestyrelse til nu mere at være kendetegnet ved en samlet basis og en splittet bestyrelse.

PERSPEKTIVERENDE REFLEKSION

Egen indgåen og baggrund.

I den foregående analyse ses det, at jeg ikke er gået min genstand i møde ud fra en på forhånd fastlagt metodisk struktur, som f.x. skulle sikre mig "repræsentative data" eller lignende. Jeg har aktivt blandet mig, og kan ikke fremanalysere enkelte forhold eller egenskaber som "årsag" til konflikterne, men har istedet forsøgt at pege på væsentlige betingelser og handlemuligheder heroverfor³⁸.

Jeg har i konflikten særligt forholdt mig til et grundlag for udvikling: "fri snak" og medier til rådighed. Og dermed til de konkrete begrænsninger i mulighederne herfor. Disse begrænsninger har - fra mit ståsted - stillet sig som det primære problem for Studentarhuset. Dette har ikke været min "problemformulering" undervejs i processen. Afsættet for min særlige opmærksomhed var det gentagne gange at blive stillet i afmagtssituationer ift. splittelseslogikker og krænkelse. Efterhånden som disse situationer gentog sig, og stod stadig tydeligere frem,

³⁸ Sml. Holzkamps begreb om "mulighedstype" ("Typisk mulighedsrum med typisk mulighedsrealiseringsforhold"), Holzkamp 1983b, s. 545ff.

har jeg bredt denne opmærksomhed ud, da det ikke var muligt i de enkelte situationer at finde en fælles afklaring. Dette er sket over et forløb på et par år.

Jeg tog ikke udgangspunkt "forudsætningsløst", men min forhåndsviden og mine forhåndsantagelser stod relativt afmægtige overfor de konkrete problemer. Væsentligt har mine forhåndsantagelser været af metodologisk karakter, særligt ift. "at se, hvad genstanden kaster af sig", dvs. træde i praktisk dialog med den, og ift. et (kritisk psykologisk) kategorielt apparat.

Et kategorielt apparat er ikke "virkelighedens grundstruktur", men begrundede antagelser om væsentlige bestemmende og bevægelige forhold. W.F.Haug skriver om kategorier:

"Ihr Ensemble stellt ein Geflecht von Artikulationsmöglichkeiten dar. In ihnen äusseren und bewegen sich Praktiken, bilden sich Objekte und Ziele der Erkenntnis wie Projekte des Eingriffs. Wir mögen uns einbilden, wir seien ihre souveräne Subjekte, die über sie verfügen und sich ihrer bedienen. Aber diese souveräne Subjekt existiert nur in seiner einbildung." (1984, s. 61)

Ift. konflikten, som den kom til at udspille sig, har jeg været "forudindtaget" gennem dette kategorielle apparat, og de løbende bestemmelser af udviklingsnødvendigheder og -muligheder for Studenterhuset er produceret gennem dette. Det standpunkt, jeg bl.a. har taget ud fra erfaringer og "grundantagelser" (f.x. som den udtrykt i Wulff 1992 s. 18: "'Urvertrauen' in der Intersubjektivität der Welt", jvf. note 31, s. 25), og dette har jeg søgt at gå åbent frem med. Og det har en del andre også gjort.

Også gennem min baggrund i rådgivningsarbejdet har jeg været "forudindtaget" ift. den beskrevne konflikt, idet jeg - ser jeg nu - har taget udgangspunkt i at afmagten på tale var fælles, og at ophævelsen af afmagten var det fælles perspektiv.

Fra starten af konflikten blev der sagt og gjort krænkelse mod os aktivister fra rådgivningen. Dette reagerede vi generelt kun på i den grad, at det gik ud over fælles forhold, hvilket jeg særligt tilskriver, at vi har opfattet os selv som de "gamle og garvede", der havde et særligt ansvar for at "passe på de nye". I denne forholden sig har der måske også ligget en snert af "psykolog-indgangsvinkel": primært at handle ift. *andres* velfærd og integritet. Under alle omstændigheder viste denne "gentleman"-indgåen sig utilstrækkelig.

De forhåndserfaringer, jeg relativt har kunnet gøre mest brug af, har været på området systemisk teori/terapi (, bl.a. fra mit praktikophold i en socialforvaltning). Jeg har set mange ligheder mellem de okkultes handlemåder, og de, der kendetegner systemisk metode, fx:

- At sikre sig ensidig kontrol med situationen gennem at sikre sig kontrollen over konteksten, "spillereglerne", og her ud fra sørge for hele tiden at være på forkant med situationen. At ansue situationen som et "skakspil", og hele tiden være "et træk foran".
- Fra denne ophøjede situation (systemisk: "kongeposten") at fordele venner og fjender, skabe og bryde alliancer, tage og give magt og skyld.
- At tage udgangspunkt i det usammenhængende/usamtidige i situationen - "det paradoksale" - og bruge denne form som intervention.
- At sikre sig, at "ofrene" ikke kender de benyttede kontrol-/manipulationsteknikker.
- At benytte sig af det faktum, at "ofrene" følger nogle regler og normer, som det står "kontrollanten" frit for at bryde. (I systemisk teknik gennem fx. cirkulær udspørgen og disrespekt for "ofrets" perspektiv.)

Systemisk og det okkulte er dog ikke "det samme"; ikke mindst konteksten for de to former for indgåen adskiller sig: systemisk arbejder indenfor en kontekst af "strukturel magt", hvor systemikeren udgør eller repræsenterer den magtfulde pol i et afhængighedsforhold, hvor problemet som udgangspunkt er bestemt som "klientens"/"klientsystemets", og hvor "klientsystemet" er præget af splittelse og afmagt.

Her arbejder de okkulte ud fra et andet udgangspunkt, idet de selv til stadighed må (re)producere betingelserne for deres egen magt, bl.a. gennem til stadighed (mere) aktivt at splitte og (mere eller mindre eksplicit) true forsamlingen, samt i højere grad end den systemiske praksis er nødt til at mystificere den enkelte indgåendes oplevelse af situationen.

I den foregående analyse er der argumenteret for, at de okkulte i høj grad har fået "spillerum" grundet udgangspunktet af splittethed og manglende fælles normer for forretningsorden, omgang og moral. De samme forhold gør sig bredt set gældende indenfor mange af de områder, hvor det systemiske vinder indpas, særligt indenfor socialektoren, der i disse år - for mig at se - er præget af omstruktureringer, pressede arbejdsforhold og mangel på perspektiv i arbejdet.

Magt, moral og demokrati.

I løbet af konfliktforløbet har vi fra rådgivningsgruppen ændret vores opfattelse af situationen som én om fælles afmagt til én om magtudøvelse. Dette er sket gennem erfaringer om, at der ikke fra de okkultes side har været interesse i en fælles afklaring af situationen, men fra deres side tværtimod har været en interesse i aktivt at forhindre en sådan. Vores erfaringer er, at de okkulte aktivt har arbejdet på at demontere "nærmeste fælles udviklingszone", hvorfor vi fra rådgivningsgruppens side derefter har organiseret os som "modmagt" (jvf. Mathiesen 1982), idet vi aktivt har forsøgt at begrænse de okkultes særlige handleformer og rådighed over andres mulighedsbetingelser.

Arenaen for denne magtkamp har særligt været det etiske område, "demokratiet i det nære"³⁹. Opsamlende kan to vinkler på dette felt fremhæves fra analysen: den moralske og "det kommunikationspatologiske", som repræsenterende hhv. væsentlige aspekter af de forskellige aktørers indgangsvinkler/forudsætninger og væsentlige situationelle aspekter.

"Moral" forstås her som den generaliserede hensyntagen til egne handlingers konsekvenser for medmennesket, og stiller sig - for mig at se - på forskellig vis for de okkulte, for det, der er betegnet "det administrative standpunkt" og for rådgivningsgruppen. For de okkulte regnes "moral" som former for adfærdregulering og undertrykkelse (sml. Crowleys centrale sentens "Do what thou wilt shall be the whole of the Law", bilag 3), og begrebet om (individuel) frihed stilles op som frigørelsen fra sådanne hensyn. Hovedvægten i moralbegrebet stiller sig for det administrative standpunkt og rådgivningsgruppen som hhv. "retsprincip" og "solidaritet" (jvf. citatet på s. 24 fra Braun 1992)

Begrebet om "kommunikationspatologi" kommer fra Habermas (Ibid., s 64f), og henviser til en situation af forvrænget kommunikation:

"Es handelt sich also um Konflikte, die weder offen ausgetragen, noch konsensuell gelöst werden können, sondern mit einem kommunikativen Verzerrungseffekt Darinschwelen."

³⁹ Jvf. den aktuelle debat om etik, f.x. Larsen, Ø.: "Etik og modernitet", Social Kritik 18, 1992.

En sådan "kommunikationspatologi" kan ikke blot begribes som kommunikationsform, men må analyseres både i sine ydre aspekter - "ydre pres", betingelser - og i de former og begrundelser, hvorigennem individer (med)producerer "kommunikationspatologien".

Den fremlagte analyse har været begrænset af den begrænsede grad af intersubjektivitet; at de involveredes begrundelser kun delvist er blevet formuleret. Således har anvendeligheden af begrebet om afværge, som det er fremstillet i teoriets snit, vist sig at være begrænset af dette forhold, idet indkredsning af "afværge" som kognitiv udklarmning af realitetsaspekter fordrer en intersubjektiv analyse af muligheder og begrænsninger ift. subjektive begrundelser. En i denne sammenhæng mere anvendelig brug af begrebet afværge har været i betydningen "hændelsesafværge", som fremfor udklarmning af erkendelse har rettet sig mod undgåelse af hændelsesforløb (særligt tydeligt af formen "hvis dette forhold opklares/påtales, hvem mon så bliver den næste?" ifm. "uregelmæssighederne").

At den fremstillede analyse - og de beskrevne interventioner - i høj grad har rettet sig mod "demokratisk teori" (Sørensen 1992, s. 224) og "diskursetik" (Braun 1992) må ses ift. de særlige betingelser, hvorunder forløbet har fundet sted. Her er det ikke bare relevant at fremhæve aktionsforskningsaspektet, men også det særlige forhold herunder, at dele af den udforskede sammenhæng direkte har erklæret udforskning uønsket - og endda har forsøgt at få nedlagt forbud herimod. Grundet disse betingelser af antagonistiske interesse modsætninger, hvori forskningsintentionen direkte og eksplicit er involveret, stilles forskningsgenstanden på en særlig vis, og med særlig fokus på "demokrati", et begreb, der også som specifik socialpsykologisk genstandsfelt har sin berettigelse som generalisering af nødvendige udviklingsbetingelser.

Psykologers praksis omhandler ofte situationer af antagonistisk karakter, men da oftest indenfor strukturer, hvor magtfordelingen er relativt entydig - omend ofte ikke-eksplicit. Således er der ofte indenfor behandlingskontekster et "sandhedsmonopol" til rådighed for psykologen, idet vedkommende i det mindste udadtil har retten til at definere problemet - evt. som "ikke-terapiegnet", "manglende sygdomsindsigt", "kronisk", "årsag til samarbejdsproblemer" etc.

At arbejde med og indenfor en "demokratisk teori" er ikke bare nødvendigt i en sammenhæng som den beskrevet i empiridelen, men også først muliggjort i den grad, at psykologen/forskeren kan medreflektere, begrunde og personligt stå inde for egen interesse i feltet - og dermed også for egne begrundelser for fremgangsmåde. Udover en teori, der indeholder "det almene", er det således også en forudsætning, at perspektivet i den praktiske og erkendelsesmæssige interesse er af almen karakter. Og dette forhold er (min påstand!) oftest grundlæggende begrænset i psykologers arbejdsbetingelser.

Det paradigmatisk grundlag: kritisk psykologi.

Det teoretiske grundlag for denne opgave - kritisk psykologi - har vist sig begrænset både af praktiske og teoretiske problemstillinger.

Praktisk er det kun i begrænset omfang lykkedes at etablere "en metasubjektiv forståelsesramme" (jvf. Holzkamp 1985, kap. 9), hvorfor det kun i begrænset omfang har været muligt at gøre brug af de teoretiske muligheder, der indeholdes i den kritiske psykologiske kategorielle apparat. (Jvf. f.x. ovenstående omkring "afværge".)

Derudover er det blevet klart, at der forestår en nærmere begrebslig differentiering og oparbejdelse af "formidlingskategorier" eller "aktuel-historiske kategorier" (S. Mørch i Döpping 1992, s. 202), særligt på området omkring forskellige former for social organisering og enkeltindviders indgåen heri. (F.x. om forholdet mellem det "interne diktatur"/den "usunde fornøft", der indøves gennem bl.a. "tankekontroløvelsen" beskrevet i bilag 8, og organisationsformer omkring en sådan "udvikling".) Eksempler på sådanne "blanke" (enkeltteoretiske) områder er "psykopatologiens" område, og i denne forbindelse også nærmere teoridannelser, der kan danne grundlag for analyse af den særlige "udvikling", der organiseres i det okkulte. (Som positive tiltag på disse områder må Braun 1992 og Wulff 1992 fremhæves.)

Den politiske problemstilling.

Også ift. politisk praksis er en differentiering/udvikling af den kritiske psykologi nødvendig (hvilket der da også arbejdes på, f.x. gennem Holzkamp-Osterkamps studier af fascisme/racisme og debatten om genforeningsproblemstillinger i det nye Tyskland).

At psykologi og politisk praksis hovedsageligt erkendes og realiseres adskilt må ses på baggrund af, at de problemer psykologer i praksis oftest præsenteres for allerede som udgangspunkt har en problematisk adskillelse mellem et individ og dets samfundsmæssige betingelser, at konteksten for udvikling af de givne problemer er overgribende den praksiskontekst, hvori denne adskillelse har gjort sig virksom og den kontekst, hvorfra det udpegede problem forsøges løst. Yderligere det forhold gør sig ofte gældende, at der i psykologens arbejds-kontekst indeholdes implicite (social)politiske fordringer.

At min praksis ift. det i empiriafsnittet behandlede problem har været autonom (f.x. ikke har været bestemt af ydre/kontraktmæssige fordringer og særlige metoder eller resultater), har muliggjort en også politisk stillingtagen.

Gennem det beskrevne forløb har det vist sig, at en del af de konflikttyper, som vi er stødt på, er beskrevet indenfor historiens og politikens område, her kan f.x. nævnes problemet om en alliance mellem "de borgerlige" og "de sorte" mod "de røde" ud fra kravet om "lov og orden", samt at vi - rådgivningsgruppen - har måttet virke indenfor det "gamle" antifascistiske dilemma mellem at samarbejde med en "mellemgruppe" omkring at sikre individuelle borgerrettigheder, eller arbejde alene imod diktatoriske tendenser.

En sådan politisk stillingtagen har været nødvendiggjort af den særlige problemstilling på tale, som (ud over tendenser i den generelle politiske udvikling) væsentligt må henføres til konteksten - Studenterhuset som "u-udfyldt rum", der har fået karakter af et "mikrosamfund", idet principielle holdninger og interesser strides om "samfundsindretningen". Netop denne karakter af "u-udfyldthed" må også tages i betragtning ved en forståelse af, hvorfor en så skærpet problemstilling som "det fascistoid" er kommet på tale, og hvorfor netop rådgivningsgruppen - som "erklærede marxister" - er stødt på problemstillingen: begge er vi relativt "utilpassede" pointer til den borgerlige normalitet, hvorfor vi søger/finder handlerum i så relativt selvbestemt en kontekst, som Studenterhuset er.

LITTERATUR:

- Birck-Madsen, K.: "Sanselig virksomhed III" Forum 6-7, 1990.
- Brante, T.: "Anthony Giddens och samhällsvetenskapen" Symposium, 1989.
- Dreier, O.: "Familielivaren og bevidsthed" Dansk Psykologisk Forlag, 1977.
- "Den kritiske psykologi" (red.) Rhodos, 1979.
- "Husarbejdets betydning for den kvindelige psyke" Udkast 3, 1980.
- Döpping, J.: "Teoretisk forkortet men praktisk anvendelig" Udkast 1, 1991.
- "Hvordan ser en subjektvidenskabelig socialpsykologi ud?" Udkast 2, 1992.
- Esser, A.: "Familien - et kybernetisk problem?" Udkast 1, 1991.
- Falkenberg, F.: "Okkultisme og satanisme" Dialogcentrets Forlag, 1983.
- Flyvbjerg, B.: "Magt og rationalitet I" Akademisk forlag, 1991.
- Giddens, A.: "The Constitution of Society" Polity Press, 1984.
- Haug, F.: "Dialektisk teori og empirisk metodik" Udkast 1, 1981.
- "Udayttelsen af data" Udkast 1, 1981.
- "Erfahrungen in die Krise führen oder wozu braucht die Lernenden die Lehrer?", Argument Sonderband 58, 1980.
- Haug, W.F.: "Individets borgerlige privatform og samfundets omverdensform" i Dreier 1979.
- "Standpunkt og perspektiv i kritikken af den politiske økonomi" Philosophia 1-2-3, 1979b.
- "Die Frage nach der Konstitution des Subjekts" i Braun/Holzcamp (Hrsg.): "Subjektivität als Problem psychologischer Methodik", Campus Verlag, 1984.
- Holzcamp, K.: "Zur kritisch-psychologischen theorie der Subjektivität II" Forum Kritische Psychologie 5, 1979a.
- "Den kritiske psykologis overvindelse af psykologiske teories videnskabelige vilkårlighed" i Dreier (red), 1979.
- "Mennesket som subjekt for videnskabelig metodik" Komm.S., 1985a.
- "Grundlegung der Psychologie" Campus Verlag, 1985b.
- "Handeln" i Reulius/Grubitzsch (Hrsg.): "Psychologie. Theorien - Methoden - Arbeitsfelder", Rowobits, 1986.
- "Praxis" i Dehler/Wetzel (Hrsg.): "Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie", Verlag Arbeiterbewegung und Gesellschaftswissenschaft, 1987.
- "'Persönlichkeit' - Zur Funktionskritik eines Begriffs" Forum Kritische Psychologie 22, 1988.
- "Menneskets samfundsmæssige natur" Forum 5, 1989.
- "Worauf bezieht sich das Begriffspaar 'restriktive/verallgemeinerte Handlungsfähigkeit'?", Forum Kritische Psychologie 26, 1990.

- "Was heisst 'psychologie von Subjektstandpunkt'?" forum Kritische Psychologie 28, 1991
- Holzcamp-Osterkamp, U.: "Grundlagen der psychologischen Motivationsforschung 2" Campus Verlag, 1976.
- "Erkendelse, emotionalitet og handleevne" i Dreier (red), 1979.
- "De nødvendige fælles udviklingsformer" Forum 6-7, 1990.
- Hviid, P.: "Magtkampe mellem børn og voksne - et kritisk psykologisk synspunkt" (Upubliceret), 1990.
- Kappeler, M. et al.: "Psychologische Therapie und politisches Handeln" Campus Verlag, 1977
- Krarup, K.: "Subjekt-subjekt forholdet som socialpsykologisk reduktionisme og den kvalitativ analyse" i Broch, T. et al (red): "Kvalitative metoder i dansk samfundsforskning", Nyt fra samfundsvidenskaberne, 1987.
- Markard, M.: "Kategorien, Theorien und Empirie in subjektwissenschaftlicher Forschung" i Dehler/Wetzel (Hrsg.): "Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie", Verlag Arbeiterbewegung und Gesellschaftswissenschaft, 1987.
- "Ist 'Subjektivität' für die Psychologie zu vermesseu?" Forum Kritische Psychologie 22, 1988. Mathiesen, T.: "Makt og motmakt" Pax Forlag, 1982.
- Markard, M. og Holzcamp, K.: "Praxisportrait" Forum Kritische Psychologi 23, 1988.
- Mathiesen, T.: "Makt og motmakt" Pax Forlag, 1982.
- Mørch, S.: "Den kritiske forskning og empiricismeproblemet" Udkast 1, 1978
- "Teori eller empiri. Empiriproblemet i empirisk forskning." Udkast 1, 1987.
- Scidel, R.: "Denken - Psychologische Analyse von der Entstehung und Lösung von Problemen" Campus Verlag, 1976.
- Sorensen, Aa.B.: "Aktionsforskning om og i arbejdslivet" Tidsskrift for samfundsforskning: s. 213, 1992.
- Tonnu, K.: "Systemisk interviewmetodik" (Stockholm), 1989.
- Tolman/Maiers (eds): "Critical Psychology" Cambridge University Press, 1991.
- Wulff, E.: "Zur Konstitution skizophrener Unverständlichkeit" Forum Kritische Psychologie 30, 1992.
- Zech, R.: "Kollektive-Autobiografie-Forschung" Expressum, 1988.

VIL VI HAVE DETTE I VORES HUS?!

BILAG 1

VEDR. SOELBIERGSELSKABET (SMS) OG PERSONEN [REDACTED] I STUDENTERHUSET.

1A1

Ud fra den seneste måneds historie, med specifikt udgangspunkt i mødet i SM med [REDACTED] som foredragsholder/mødeleder torsdag d. 7.11.1991 er der grund til at stoppe op og overveje, hvad det er, at studentehuse lægger såvel navn som lokalitet til.

På ovenstående møde blev det fremført, at 1) nazitegnet - hagekorset skulle rehabiliteres; samt 2) at det var de kristne og de fremmede skyld/anliggende, at den danske folkesjæl er ødelagt. Mødet blev optaget på bånd - et bånd der må frem i lyset til nærmere analyse. På et senere repræsentantskabsmøde i studentehuset blev der fra [REDACTED] og anden side nævnt det uhyrlige, at de var blevet beskyldt for ny-nazisme, hvad der godt ville renses for, specielt af undertegnede. Dette var ikke muligt: ny nazisme-bestemmelsen stod for egen regning. Men stod de to punkter fra mødet ej til falsifikation af vedkommende personer, så vil det være en bestemmelse, der nærmer sig. På samme møde blev der fremsat en ny voldsstrætte (den første stammer fra generalforsamling i huset, okt 91, hvor [REDACTED] siger: at han "ikke selv vil slås, det har jeg folk til"): at han "er høj klassificeret militærperson, der er udstyret med retten til at anvende dødelig vold, hvad han vil gøre, når nogen stiller sig i vejen for hans ret og rigets sikkerhed". Desforuden kan [REDACTED] sige, at han er "kommet i huset for at vinde kampen" - det er "derfor han er kommet" - og "taberne er marxisterne, kommunisterne og socialisterne". Til dette sidste er at bemærke, at denne argumentationsfigur er nazisternes i 30-ernes Tyskland. Mht til de to punkter fra mødet d. 7.11.1991, så blev de både imødegået - men lad os høre båndet - og accepteret ud fra, at "hagekorset" - som hagekorset også blev omtalt - er et gammelt solsymbol, som nazisterne ikke skal have monopol på. Sammenholdes dette med fjenden som "marxister, kommunister og socialister", så er figuren ny-nazisme ikke bare en fantasme fra [REDACTED]'s side men realitet at handle ud fra, fra vedkomme[REDACTED] selv!

Nu er alle disse "fjender" ikke nye; diverse grupper i huset er tilstedeværende fjender på den ene side, det skifter bare fra møde til møde, hvem der lægger ryg til; på den anden side tages samme "fjender", på skift, af [REDACTED] til indtægt for den ytring, som han måtte have, på den sag eller det emne, der er til debat i sammenhængen: Det skal nævnes, at de omtalte sammenhænge ikke er sludremøder over en uformel kop kaffe, men møder i studentehusets styrende organer.

Ovenstående "figur" - ikke i sig selv at have et standpunkt, men at bygge det op ved på den ene side at trække andre grupper ind til dækning, selv om disse grupper beder sig frabedt, og på den anden side systematisk at have en fjendepol - er også en historisk kendt figur: det er fascisternes måde til manipulativt at søge magt over en social platform på, upåagtet hvad andre måtte mene om, hvad det hele handler om på demokratisk vis: en person - en stemme, en gruppe - en repræsentant, eller hvordan nu demokratiet i det pågældende organ er bestemt gennem den samlede demokratiske proces. Sætter dette sammen med de gentagne voldsstrusler, så er billedet sluttet: [REDACTED] og dermed SMS, der har ham i sin midte, er ikke bare en trussel, men tilhøret den historiske fortid, der ikke ville livet, men kun fascinationen af volden og af menneskelig destruktion ud fra udvalgt race/folkesjæl eller privat betydning. Denne fortid døde med Hitler i 1945 - og kan dette ikke erkendes, må man gå: ud at trække luft, finde ud af at det er fortid, hvorfor også samtlige fascistiske og ny-nazistiske forholdemåder må høre op per "NU". Hvis ikke man vil dette - eller selv vil gå - må studentehuset ekskluderes dette fra sin platform uden tøven. Karantæne af års varighed som studentehusaktivist må være minimum under alle omstændigheder.

Mht hagekorset så er 30-erne og 40-erne foregået; det er historisk og menneskeligt illegitimt; og først tusinder års gang fra da af, der samtidig bærer dets forvorte smerte på den menneskelige eksistens som et indre forhold af kollektiv smerte alle mennesker og verden imellem kan nogen sinde gribe så dybt, at mennesker i offentlighed kan dvæle i dets eksistens igen. Denne fremtid er fjern og uden nogen som helst aktuel betydning. Kun at nazismen som magt er sket og det må aldrig glemmes, har betydning for den fremtidens historie, der kan og skal skrives fra idag af. At bruge hagekorset i sammenhæng med fjendebilleder vil endvidere aldrig mere være muligt i lyset af menneskelig respekt for livet - for er der noget livet handler om, så er det livet selv. Den nuværende formand for SMS - [REDACTED] - må derfor også gå fra studentehuset på grundlag af følgende repræsentantskabsudtalelse: "Vi ved jo alle, alle her, hvad det drejer sig om: volden og manipulationen neden under". Ja - det vides - og derfor er [REDACTED] også gået forkert, både i studentehuset og historisk.

Anvendt II, Jesper Lund, 1992

"En konflikt om demokrati" s. 38

Oversigt over bilag:

1. "Vil vi have dette i vores hus?"; åbent brev af 27/11 -91 fra Kalle (rådgivningsgruppen)
2. "Et kort forsvar mod diverse angreb fra Kalle og Regnbuen"; åbent brev fra "A", november/december -91.
3. "Liber OZ", forfattet af Aleister Crowley, samt "A's" vedlagte kommentarer. Givet af "A" januar -92 som svar på bestyrelsens krav om, at sammen med Kalle fra rådgivningsgruppen finde fælles forslag om, hvad huset må afvise som legitime grupper og aktiviteter i Studentehuset.
4. "Til Bestyrelsen & Grupperne i Studentehuset"; "A's" afskedsbrev til Studentehuset, august -92. (Til dette brev bør knyttes den kommentar, at ingen aktivister fra Regnbuen eller Studerende mod Racisme havde truffet eller på nogen måde handlet ift. "A" og hans grupper i perioden fra hans/disses genindtræden i juni -92 til dette brev blev skrevet.)
5. Mistillidsvotum angående "B's" bestyrelsespost; ved Anne og Jesper (begge rådgivningsgruppen). Vedtaget på generalforsamlingen september -92.
6. "Fællesudtalelse for medlemmer af Studentehuset". Vedtaget på generalforsamling september -92.
7. "Husavisen"/Studentehuset nr. 4, november -92. Omtale af "eksklusionssagen" s 9-23.
8. Bilag omhandlende O.T.O. og Aleister Crowley.

TIL STORMMØDET

1/11 1991

31

ET KORT FORSVAR MOD DIVERSE ANGREB FRA KALLE OG REGNBUEEN.
AF [REDACTED] EXAM. & MAG. ART. STUD. Sekr. S:M.S.

Da undertegnede, [REDACTED] først indfandt sig Studentehuset blev jeg ganske forarget over den jernhårde het agtige holdning de lidt ældre tidligere studerende og brugere Huset havde overfor de yngre ini'tiv tagere.

Studentehuset havde dengang ca. tre aktivitetsgrupper: udov Regnbuen, brugte KØKS og KSF Huset med jævne mellemrum, og så s der en bestyrelse som overvejende havde representation fra Regnbu (så vidt jeg husker), og som brugte Huset, og f.ek kopieringsmulighederne, dagligt.

Jeg kom med et tilbud fra en lang række mindre forlag, bl.a. del socialistiske, spirituelle, kristelige, et muslimsk og diverse bredere forlag. Vi tilbød 60.000 Kr. samt muligheder f diverse studentarjobs, mod at vi kunne afholde et årligt ju bogudsalg med billige bøger specielt rettet mod studerende.

Det var Regnbuens folk der hidsigt og hårdt jordede det forslag med henvisning til, at jeg skulle være en højre-lakaj og Huset havde en vigtig mission i kampen mod kapitalismen. - Iøvri fungerede Cafeen ikke og skulle heller ikke komme til det foreløbigt.

Det var det andet punkt på dagsordenen ved pågældende møde. ung idealistisk ini'tiv tager blev jordet med en blanding politisk taft, hetz og mistæneliggørelse, underbygget y psykologiske manipulationsmetoder af Regnbuens folk. Det var på d tidspunkt jeg besluttede at forsøge at gøre noget ved hvad j opfattede som en højst uheldig situation i Studentehuset.

Jeg var i rimeligt pænt tøj den dag, og fik af vide af Kal (fra Regnbuen (dog ikke indskrevet studerende)), at man ønskede s noget lig med Christiania demokrati. Jeg har siden erfaret, dette var en politisk manøvre, idet det demokrati Regnbuen tal (og skriver) så meget om, ikke har det fjerneste med direk råddemokrati som jeg (og især [REDACTED]) kender det, fra mange å arbejde i Fristaden; hvor ingen af Regnbuens folk iøvrigt overhovedet kan siges at have gjort sig fordelagtigt bemærke

Dog, dengang troede jeg stadig, at der var reelle betydninge den flom af ord, grovheder og personlig hetz der er flydt i en li strøm fra Kalle (under dække af Regnbuen) i de to år jeg har vær aktiv. - lad mig i den forbindelse kort påpege at Cafeen (eft mangan hårde kampe med Kalle & Regnbuefolk) nu har åbent på al hverdage og står foran at få permanent bevilling, der er endvide nu 18 grupper i Huset. Stort set alle nye grupper har Bestyrels og jeg (samt især [REDACTED]) måttet kæmpe ind i Huset i strid modvi fra Regnbuen. Det startede med foto-gruppen, første gang [REDACTED] ko hvor Kalle kastede sig ud i et foredrag om "STRUKTUR" "HIERAKISK" demokrati og om at "FASCISMEN var lige om hjørnet"

Efter en del bøv! var Fotogruppen endelig en realitet alligev og også [REDACTED] var med i arbejdet. -

Jeg skal ikke gennemgå hele denne sag (og mange andre) her, bl påpege: at alle der er mødt op med interesse i at deltage i Huse aktiviteter, mere eller mindre er blevet mødt, som om de angr Kalles personlige privilegier (som har omfattet overnatnin badning, spisning - : ja nærmest fast bopæl i Huset).

Hver gang Huset stod overfor en udvidelse af aktiviteterne, når nye grupper (senest Debatforum) er dukket op, har Kalle ment det var på tide med en "strukturdebat". D.v.s. endelo diskussioner hvis primære formål, som jeg har oplevet det, er

forhale egentlige l lutninger, at opbidse nye aktivister til vrede at forlade miljøet, samt at køre forskellige politiske mærkesager (for det rød-grønne parti?). Evidentligt har nazisme og fascisme samt andre uhyrligheder evindeligt skulle inddrages.

[REDACTED], der er jøde, og jeg selv, har i mange år stået stærkt i kampen mod autoritære, yderliggående bevægelser, især politiske, og det er fuldstændigt absurd at anklage os for at ligge i med sådanne. Jeg har netop fremhævet mit arbejde for bl.a. Forsvarat & Rigsrevisionen som typiske eksempler på, at jeg ikke er og aldrig nar været yderliggående hverken til højre eller venstre. - Det er flertallet i det danske folk ikke, marxistar-leninister medsam nazister har ikke en chance i Danmark, så såre simpelt er det, også selv om det er en bitter pille at sluge for de yderfløjs socialistar, der for godt 10 - 15 år siden fandt sammen med de liberale og fremskridstfolkene om at "socialdemokrater var nogle vatnisser". - Jeg forstår godt Kalle og de øvrige "ny-venstre-venstre"-aktivister i Regnbuen, det er surt at se det hele falde fra hinanden, som jeg har sagt før (og som SF fornuftigvis er ved at indse) "Lyt til folkeflertallet hvis I vil være en del af folket!", og vær lige klar over, at fordi den ene fløj falder sammen betyder det ikke at den modsatte vinder frem.

Der er ingen af Regnbuens aktivister som er kendt i den (antlige kamp (udenfor det politiske engagement) mod nationalsocialismen. Jeg har forhørt mig hos disse folk som jeg kender og har støttet i mange år. Det er ifølge dem rigtig nok, at dette gespens rør på sig, men det er primært imod bøsse-miljøerne at de er grove, og mod enkeltpersoner som har stået op for f.eks. jøder, arabere o.a. - Regnbuen har aldrig forsvaret disse folk i Husets demokratiske fora. Felle og jeg har aldrig gjort andet - er det det der er i vejen?

Man vil f.eks. ikke respektere den gamle maxim om at "i politik er der ingen faste venner eller fjender". Regnbuepsykologerne har fulgt en højst upsykologisk, men ganske velkendt hadsk ekstremist politik, hvor man hverken hilser eller deltager venskabeligt i miljøet med "sine fjender".

Der tales fra dette hold til stadighed om "fjendebilleder" og "voldstrusler", hvem har uddelt hetzende løbesedler?? (Her er et første svar). Hvem har smadret udstillingsmateriale? - Indført eksklussionsparagraffer og krævet udvisning? Hvem har været imod e fremskridt for Huset? Hvem har talt om en fortidig politisk fejltagelse som om den stadig var levende? Hvem taler klassekamp, uersonlighed o.s.v. o.s.v. Hverken Tai-Chi eller S.M.S.

I har tabt tricket med endeløse struktur debatter på gulvet! Et flertal af Husets brugere ønsker ikke timelange pligt møder, men at arbejde i den pågældende aktivitetsgruppe og at komme i miljøet, derfor hetzar I nu, kære Regnbue. - Og hold op! - Jeres beskyldninger er uvederhaftige. - Det er rigtigt, at jeg, fra tid til anden, har fremhævet at nazismen burde strippes for alle sine insignia, her i blandt også hankekorset. - Carlsberg, Teosofisk Samfund & millioner af hinduister & buddhister har brugt dette tegn længe inden den tyske nazi-bevægelse prøvede at gøre det til sit tegn. En soldat der har optrådt som nazismen gjorde ville blive frataget sine "stjerner & striber" inden han blev ført til muren, og det burde være sket for længe siden. - Jeg mener ikke at NSB har ret til dette tegn, lige så lidt som KKK har ret til det kristne kors. - Dette standpunkt, som jeg endnu engang fremfører, er mit og indgår ikke i S.M.S.. -

Lad os sammen vinde kampen for Studentehuset! - [REDACTED]

"B"

"A"

Liber LXXVII
[Book 77]

"the law of
the strong:
this is our law
and the joy
of the world."

—AL II:2

"Do what thou wilt shall be the whole of the Law."—AL I:40

"thou hast no right but to do thy will. Do that, and no
other shall say nay."—AL I:42-3

"Every man and every woman is a star."—AL I:3

There is no god but man.

1. Man has the right to live by his own law—
to live in the way that he wills to do:
to work as he will:
to play as he will:
to rest as he will:
to die when and how he will.
2. Man has the right to eat what he will:
to drink what he will:
to dwell where he will:
to move as he will on the face of the earth.
3. Man has the right to think what he will:
to speak what he will:
to write what he will:
to draw, paint, carve, etch, mould, build as he will:
to dress as he will.
4. Man has the right to love as he will:—
"take your fill and will of love as ye will,
when, where, and with whom ye will."—AL I:51
5. Man has the right to kill those who would thwart these rights.

"the slaves shall serve."—AL II:58

"Love is the law, love under will."—AL I:57

Alister Crowley
OG
"A"

BILAG 3

BILAG 4

Societas Montis Solis
Diligentissimi Antiquitatis Inquisitores
Cuntores rerum antiquarum alii

Soel Bierg Sel Ska Bet
Aktive Oldforskere
Alternative Antikvarer

Med. Aug. 1992 e.v.

Til Bestyrelsen & Grupperne i Studenter-Huset.

Forbundet Aktive Oldforskere (A.O.) d.v.s. Dilligentissimi Antiquitatis Inquisitores (D.A.I.), Organiseringen Alternative Antikvarer (A.A.) d.v.s. Curatores Rerum Antiquarum Alii (C.R.A.A.), Societetet Societas Montis Solis (S.M.S.) & SelSkaBet SoelBiergSelSkaBet (SBSSB) meddeler hermed til Bestyrelsen & Grupperne i Studenter-Huset at Vi trækker alle vore aktiviteter tilbage fra dette Hus. — Vi har fundet bedre lokaler, hvor Vi er sikrede imod politisk betonet chikane & perfid injuriøs politisk forfølgelse.

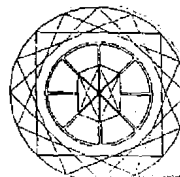
Ansvarlige kræfter i Forbundet, Organiseringen, Societetet & SelSkaBet har medvirket afgørende til at forvandle Studenter-Huset fra et for-slummet arne- & udklækningssted for ikke-studerende samfundshadere under styring af professionelle politiske aktivister, kaldet "Regnbuen" og "Studerende mod racisme", disse opretholder dog stadig en art døgn-besættelse af stedet.

Husets Bestyrelses mange forsikringer til Os om at nu blev der sat en stopper for chikane & hetz har ikke hjulpet, selv disse grupper intensive, illegale hashrygning i Studenter-Huset har man tilsyneladende ikke kunnet få standset.

Begge de omtalte forhold er det blevet pålagt de nævnte terror-grupper at bringe i orden af såvel Bestyrelse, Stormøde som Repræsentantskab — intet hjælper tilsyneladende.

Hverken Forbundet, Organiseringen, Societetet eller SelSkaBet ser det som en opgave at beskæftige sig med politik overhovedet; stalinistisk-marxistiske hetz- & chikanegrupper må uddø som de vil, Vi vil ikke spilde yderligere tid på dem.

Med Venlige Hilsener
til de øvrige Grupper i Studenter-Huset:
Generalsekretær ~~_____~~ "A"

BILAG 5

TIL BESTYRELSEN
STUDENTERHUSET
KØBMAGERGADE 52
1150 KØBENHAVN K.

VEDRØRENDE FORSLAG TIL DAGSORDENSPUNKT PÅ GENERALFORSAM-
LINGEN, OMHANDLENDE MISTILLIDSVOTUM TIL BESTYRELSESMEDLEM
[REDACTED].

Vi indgiver hermed punkt til Studenterhusets generalforsamling
lørdag d. 26. september 1992.

DAGSORDENSPUNKT: at [REDACTED] 's bestyrelsesmandat
med øjeblikkelig virkning ophæves.

BEGRUNDELSE: Som husaktivister kan vi ikke stå inde for, at det
nævnte bestyrelsesmedlem på forsvarlig vis kan varetage de
opgaver og pligter, som en sådan tillidspost indebærer. Og dette
grundet den generelle måde, som det omhandlede bestyrelsesmedlem
har indgået og stadig indgår på i Studenterhusets fælles liv.
Her med særlig vægt på det fra vedkommendes side totale fravær
af vilje til og bestræbelse på at bidrage til at kaste lys over
egen andel i forskellige forhold af problematisk karakter;
forhold der helt indlysende vedrører vitale områder af de for
Studenterhuset fælles anliggender.

Yderligere: Tværtimod synes det som om vedkommende bevidst søger
at lægge et tågesløv ud omkring sin person i alle de situationer,
hvor andre prøver at få klarhed over faktiske handlingsforløb.
(Ja, ethvert nok så harmløst spørgsmål til vedkommendes gøren og
laden mistænkeliggøres systematisk). Karakteren af de interesser,
der ligger bag en sådan fordækthed, kan der kun gisnes om. Og det
skal undlades. Derimod kan der med al tydelighed udsiges noget
om, hvordan denne fordækthed konkret har influeret på den
demokratiske proces i Studenterhusets besluttende organer -
herunder selvfølgelig bestyrelsesarbejdet, men så sandelig også
Stormødet som husets omdrejningspunkt. Fordæktheden har bragt
usikkerhed mellem mennesker, mistillid til hinanden, splittelse
i arbejdet, kort sagt: Lus i skindpelsen.

De af vedkommende benyttede teknikker herfor har været mang-
foldige, og har vist sig at spænde over alt, lige fra personlig
hætz mod husets aktivister, hen over runestenene i under-
grunden og antallet af vinduer i Rundetårn, til dét, som vi
her i særlig grad skal hæfte os ved, nemlig: Den fordrejede
- og dermed bevidst løgnagtige - fremstilling af sig selv som
"Det store Offer". Denne sidste teknik forekommer nemlig at være
den af vedkommende mest yndede.

Denne appelleren til andres medynk må selvfølgelig have sine
grunde for vedkommende selv, men hvilke de så end er, så er vi
i denne sammenhang tvunget til at holde os til det faktum, at
netop en sådan handlelogik - jeg er offer -> det er synd for mig
=> jeg er uden skyld - uværgerligt ender i total ansvarsløshed.

Og netop dette, på alle måder manglende ansvar for egne hand-
linger, og dermed også nødvendigvis en forflygtigelse af sit
ansvar overfor Studenterhusets fælles anliggender, er helt

2

igennem uforeneligt med bestridelsen af et så krævende og
ansvarsfuldt tillidshverv, som posten i Studenterhusets be-
styrelse er.

Den personlige modenhed er nødvendig hér, det kræver arbejdet.
Der må være en parathed til åbent at tage konsekvenserne af egne
handlinger, til at revidere disses adækvathed, til at forandre
sin måde at indgå på i arbejdet for huset, såfremt den ikke
virker befordrende for samarbejdet om den fælles sag. Dette er
store krav, og det skal understreges, at det er 'paratheden' til
at give sig i kast med sådanne, også personlige, udviklingsop-
gaver, som det på intet tidspunkt har været muligt at spore den
mindste interesse for hos det omtalte bestyrelsesmedlem - snarere
tværtimod. Skulle denne interesse komme, må den vise sig i den
daglige mellem-menneskelige praksis i Studenterhuset, og ikke som
luftige ord på et møde.

Som konsekvens heraf ser vi os nødsaget til at anmode om, at
generalforsamlingen går ind og overtager det af vedkommende
bestyrelsesmedlem bortkastede ansvar ved at fratage [REDACTED]
[REDACTED] det bestyrelsesmandat, som han senest tiltog sig
ved forrige generalforsamling d. 21. marts 1992.

Studenterhuset d. 11. september 1992

Anne Jønsson. *Anne Jønsson*
Fag: Psykologi 1987.
Aktivitetsgrupper: Regnbuen, alternativ psykologisk rådgivning,
og Studerende mod Racisme.

Jesper Tietgen Lund.
Fag: Psykologi 1986.
Aktivitetsgrupper: Regnbuen, alternativ psykologisk rådgivning,
og Studerende mod racisme.

FÆLLESUDTALELSE FOR MEDLEMMER AF STUDENTER- HUSET.

I de senere år har Studenterhuset gennemgået en voldsom udvikling. Fra at være et hus i dvale fra dets start i 1984, ventende på undervisningsministerens endelige godkendelse, der først kom i 1989, og frem til i dag, hvor huset har opnået driftsoverenskomst med universitetet, er huset vokset til at være et levende sted for studenteraktiviteter.

De senere år har imidlertid også været konfliktfyldte år. Der har været opgave på opgave at løse, og samtidig har der været et væld af forskelligartede interesser at holde rede på og tilgodesee på bedst mulig vis. De enkelte studerende og deres aktivitetsgrupper har derfor ikke bare kunnet arbejde med deres egne forhold, men har som præmis - og forud - for eget virke været nødsaget til at arbejde for, at andre og flere kunne benytte huset. Samtidig har huset haft meget få, og på flere områder slet ingen, midler til rådighed, hvilket har trukket meget store vekslers på den frivillige indsats. Det kan derfor ikke undre, at der i perioder har været konflikter mht. hvordan der skulle arbejdes videre med de fælles ting. Dette har selvsagt - af ressourcemangel og udmattelse - givet anledning til situationer af frustration hos husets aktive folk.

Problemer og frustration er generelt blevet set som udtryk for tilspidsede konflikter. Sådanne kan løses gennem et større og bredere fælles løft. De konfliktende interesser er derfor i fællesskab søgt udredt mht. hvordan de og huset kunne berige hinanden. Således er det gang på gang blevet muligt at løse tilspidsede konflikter på en tilfredsstillende måde, således at arbejdsprocesserne i huset kunne afvikles ordentligt og under gensidig respekt for hinandens personlige integritet - men dette endnu med undtagelse af en konflikt, der nu i en lang periode har kunnet føre et slags selvstændigt liv i huset. Det er en konflikt, der omhandler om huset kan bruges til private formål eller ej, fx brug af huset til privat

indtjening eller private organisationer. Gamle husaktivister har henholdt sig til husets historie og husets vedtægter, og fastholdt, at det fælles i og for huset er det centrale omdrejningspunkt, og at den personlige egen nytte må komme som resultat af dette arbejde. Der har som sådan, bredt i Studenterhuset, ikke været nogen åben grundlæggende uoverensstemmelser på dette punkt - men måske nok en lukket. Så desværre har taklingen heraf fået lov at udvikle sig derhen, hvor ringeagtende, hånende og voldelige ytringer har fået lov at passere i en sådan grad, at det ikke i fællesskab har været muligt at stoppe endeligt op. De husaktivister, der har argumenteret mod private formål i Studenterhuset, har primært forholdt sig til det sagslige, dvs. hvordan man i fællesskab kunne bringe det tværfaglige, sociale og kulturelle videre. Og så samtidig håbet på, at gentagen udtrykt disrespekt for andre og for husets etablerede fælles værdier, ville gå i sig selv igen, når der ikke blev gået i clinch på selve disrespekten. Dette må i dag erkendes som en grundlæggende fejl. Midler og mål i arbejdsprocesser hænger sammen, og uden en ordentlig arbejdsproces ej heller ordentligt skabte mål, så selvfølgelig må der gribes ind, når disrespekt optræder og gentager sig. Den disrespekt, der har været på tale, er mest kendt under det engelske udtryk "Blame the Victim". Dette omhandler dels, at den der disrespekteres/hetzes stilles til ansvar for samme, fx at den der trues med vold selv har været uden om det; og dels at personer fører sig frem som offer, og med denne offerstatus ser det legitimt at nedværdige, håne eller lyve overfor andre.

Med en sådan logik i huset, der betyder at den personlige integritet ikke respekteres, er hver enkelts faglighed og overhovedet faglige diskussioner blevet underkendt i deres bidrag til fælles udvikling af vores samlede betingelser som studerende i Studenterhuset. Det har været svært kontinuert at arbejde med det fælles, når der hele tiden har været en sump af krænkende provokationer at bevæge sig igennem.

Det påhviler gamle husaktivister et stort ansvar for ikke allerede fra starten at have viet ovennævnte "Blame the Victim"-logik den fornødne opmærksomhed. De greb kun ind, når det angik andre, og ikke dem selv. Derved gjorde de det også legitimt, at en sådan handlenorm kunne få lov at etablere sig i huset. De så det kun som frustration over det svære i at lære et stort hus at kende - og alle skal have chancen - og ikke, som det også er og kan være, en måde skjult at sætte egne private interesser igennem på.

Et ansvar for tingenes tilstand på dette område må også placeres hos nye husaktivister. Her har der været tale om, at disse har stillet det berettigede krav til alle husaktivister om, at man skal behandle hinanden ordentligt. Men nye husaktivister har i høj grad ladet det være ved dette og ikke søgt grundene til, hvorfor der har været konflikt imellem de involverede. Nye husaktivister har mao undladt at afklare og tage stilling til, hvad der kan siges at være legitime fællesinteresser, hjemhørende i Studenterhuset, og hvad der er private særinteresser. Derved har konflikten fået lov at fortsætte som særskilte parters private problem.

Også Studenterhusets bestyrelse bærer et ansvar for, at det er kommet så vidt. Af angst for ikke at tilgodesee alles interesser har bestyrelsen søgt "at dele sol og vind lige". Men hermed er bestyrelsen kommet til at lade hånt om, at husets aktivister må respektere hinanden, også i de fælles arbejdsprocesser. Og at den eller de, der disrespekteres, ikke nødvendigvis selv "har været ude om det". Dermed har bestyrelsen bidraget til, at "Blame the Victim" har fået lov at fortsætte som norm i huset.

Det samlede resultat af ovenstående proces er, at husets demokratiske procedurer er blevet undergravet. Den givne konsensus omkring, at huset ikke kan bruges til private formål - inklusiv at bruge huset til hetz mod andre - er i praksis blevet sat ud af kraft, i samme grad som disrespekt som norm har fået lov at overleje og regulere husaktivisters forhold til hinanden. Det eneste forsvar, der kan medgives demokratiske husaktivister, er,

at deres eneste handlemulighed til løsning af denne konflikt har været selvtægten: selv at smide den eller de ud af huset, som åbenlyst og ved brug af "Blame the Victim"-logikken saboterede husets demokratiske fora. Men at bruge selvtægten som løsningsmiddel er at fortsætte en demokratifjendsk handlemåde. Derfor er den ikke blevet anvendt.

Derimod er der blevet sat fokus på åbent at involvere alle relevante parter i en revision/opstramning af husets vedtægter på to områder:

a - en opstramning af husets formålsparagraf, der sikrer åbenhed, demokrati, respekt for andres politiske, religiøse og filosofiske overbevisning, samt etniske oprindelse, hvorunder racistiske, fascistiske og nazistiske holdninger og handlinger er uønsket.

b - mulighed for udelukkelse, eventuelt tidsbegrænset, af medlemmer i tilfælde af svig og disrespekt overfor husets formålsparagraf, dets værdier og andre medlemmers personlige integritet.

Desuden vil det allerede indførte medlemskab for husaktivister sikre et mere stabilt demokratisk miljø i Studenterhuset. Med ovenstående ser vi umiddelbart, at det aktuelt problematiske i huset kan overvindes på en konstruktiv måde. Det vil nemlig gøre det muligt at stoppe "Blame the Victim"-logikken og andre uværdige handlenormer, når den eller de optræder. Og alle fælles kræfter vil igen kunne bringe huset videre. Dette er endvidere ikke bare et håb. Overhovedet har arbejdet med konflikten allerede i praksis medført udviklingen af et konstruktivt arbejdende studenterhusmiljø. Men arbejdet med konflikten har også vist, at der skal bruges flere ressourcer til at sikre stormødets arbejdsduelighed. Denne væsentlige opgave for det kommende er der taget hul på.

Ordinær generalforsamling,
Studenterhuset København
26. september 1992

HUSAVISEN

ARGANG 1 - NUMMER 4 - NOVEMBER 1992

Indholdsfortegnelse

Husavisen, redaktionen:	side 1
Nyt fra bestyrelsen:	side 2
Café nyt:	side 2
• Information fra Carin:	side 2
• Sæbekasseløb:	side 2
• Oplæg til Cafémødet d. 17/10-92:	side 2
• Referat af Cafémødet d. 17/10-92:	side 4
Praktisk information:	side 5
• Opsfordring til gamle/nye bestyrelsesmedlemmer:	side 5
• Appel fra bestyrelsen:	side 5
Husets Puls:	side 6
• Dagsorden til repræsentantskabsmøde:	side 6
• Dagsorden til stormøde:	side 7
• Referat af repræsentantskabsmødet d. 6/10-92:	side 7
Kultur sektionen:	side 8
• Tanker om tiden:	side 8
Skak-opgave:	side 8
Eksklusionssagen:	side 9
• En konfliktfuld case:	side 9
• Referat af bestyrelsesmøde d. 29/9-92:	side 13
• Kommentarer angående eksklusjonsbegæringen:	side 13
• Referat af bestyrelsesmøde d. 6/10-92:	side 17
• Eksklusjonsbegæring:	side 18
• Referat af bestyrelsesmøde d. 13/10-92:	side 20
• Reportage fra: Ekstraordinært bestyrelsesmøde d. 21/10-92:	side 21
Indlæg:	side 23
• Præsentation af nyt bestyrelsesmedlem:	side 23
• "Fascisme"/"det fascistoide":	side 24

STUDENTERHUSET

v/Københavns Universitet

Købmagergade 52 - København K - tlf. 33 13 65 92 - giro 0 41 81 61

Kære læser

Hermed det tredje nummer af HUSAVIS-EN!

Som du, kære læser, vil kunne "fornøje" dig med andet steds i denne avis, har bestyrelsen heller ikke til dette nummer af Studenternusets fælles kommunikationskilde: Husavisen² fundet det relevant at beskrive & informere om sidste måneds bestyrelsesarbejde.

Her kunne onde tunger jo mene, at det i *virkeligheden* handler om at Studenterhusets bestyrelse igennem de sidste 3 måneder ikke har rørt en finger, eller at de måske ikke har haft en eneste sag som det er relevant for andre at have indsigt i. At der - så at sige - kun har været tale om kedelige & bureaukratiske rutine administration, hvor det største problem, overhovedet, har været at holde sig vågen..... Men som vi alle sammen ved: Sådant har og ser virkeligheden faktisk slet ikke ud.

Stor var redaktionens bestyrelse da også, da det med gru gik op for os, at oktober måneds mest kontroversielle sag, som der er blevet hvisket & tiset om i mange hjørner & kroge, og som *til og med* kort er blevet nævnt på sidste stormøde, ikke - fra bestyrelsens side - er blevet værdiget et eneste ord i denne avis. Nemlig sagen om det nys indtrådte bestyrelsesmedlem Jørgen Bitsch's eksklusjonsbegæring af henholdsvis Anne, Jesper, Kalle og Leif (alle fra bl.a. Regnbuen).

Nu ville det jo være en lettere omskrivning af sandheden, hvis vi påstod at

bestyrelsens passivitet kom som et lyn fra en klar himmel. Vi har jo trods alt erfaringerne fra de sidste tre numre af Husavisen² i baghovedet. Derfor har vi fra redaktionens side forberedt os på denne situation, og bringer (på eget initiativ) en fyldig reportage bestående af den oprindelige universitetsopgave (sagens umiddelbare kernepunkt) anklageskrift og forsvarsskrifter, afskrifter af relevante bestyrelsesreferater samt en rapport fra Husavisens udsendte medarbejder, der overværede det sidste ekstra ordinære bestyrelsesmøde, hvor selve spørgsmålet om eksklusjon/ikke-eksklusjon blev afgjort.

Kort omkring alt det praktiske

Vi minder om at dead-line stadigvæk er den 21'ende i hver måned - således er næste dead-line den 21. november, at redaktionen ser sig forpligtet til, at give enkeltpersoner lejlighed til at svare på artikler, som direkte er møntet på disse, og at Husavisen² så vidt som overhoved muligt bringer alle indlæg skrevet af studenterhusaktivister eller folk med tilknytning til samme.

Indlæg afleveres i husavisredens i dueslaget (i værkstedet). Du er mere end velkommen til at aflevere indlægget på diskette med angivelse af benyttet tekstbehandlingsprogram (det letter nemlig vores arbejde utroligt meget), eller det kan skrives ind på regnbuens PC'er (snak nærmere med Karsten herom, hvis ikke du i forvejen har en aftale) - men læg da også en seddel herom i dueslaget.

Redaktionsgruppen for dette nummer bestod denne gang af Karsten (regnbuen) og Rasmus (Studerende Mod Racisme). Redaktionsgruppen er selvfølgelig, stadigvæk åben for alle

interesserede, og næste redaktionsmøde afholdes søndag den 22 november klokken 19⁰⁰, i værkstedet.

Rigtig god læselyst!

Redaktionen skal hermed udbringe et stort **TILLYKKE** med jubilæet. Det er nemlig nu tredje gang i træk, at bestyrelsen har valgt at lade denne rubrik forblive tom.....

CAFÉ-NYT

- Fra og med den første november vil der ved musik arrangementer blive lagt 1 krone på alle priser - undtagen cigaretter.
- Torsdag den 19. november er der julebryg premiere (Jihaa!)

Hilsen Carin

Sæbekasse væddeløb !!!

Cafégruppen har forslag til fremme af den interne moro. Hver aktivitetsgruppe skal inden den 12/12-92 have produceret en sæbekassebil (et værksted vil inden længe blive stablet på benene hvor I kan få hjælp). Løbet vil starte på Kulturvet og slutte ved storkespringvandet. Derefter vil der være jul og glade dage i caféen.

vi ser frem til en bred tilslutning.

Cafégruppen

OPLÆG VDR. CAFÉENS STATUS I HUSET¹.

Kære allesammen!

Hermed nogle tanker om Caféens placering i husets struktur, ud fra den fælles betragtning, at det nu er på tide at gøre op med, hvor vigtig man mener Cafédriften er. Overvejelserne er udsprunget af den underliggende antagelse af dens væsentlige sociale funktion for de studerende, samt betydningen for husets økonomiske grundlag, og foranlediget af den kraftige strukturelle ændring, som Caféen i denne periode gennemgår.

Det er vores indtryk, at Cafégruppens status i øjeblikket, som en art underudvalg under bestyrelsen, ikke er hensigtsmæssig af flere årsager.

Caféen er en husgruppe, hvilket i princippet indebærer, at alle i Huset bidrager med arbejdskraft. Men p.t. står det uklart, i hvor høj grad Caféen kan tillade sig at forlange, at aktivitetsgrupperne i huset deltager i arbejdet.

Da Caféen ikke har sæde i repræsentantskabet, kan den let blive isoleret i forhold til resten af huset. En konsekvens heraf bliver en snak om, hvorvidt gruppen skal ligge og flyde, afhængig af de frivillige kræfter, der hentes udenfor huset, uden den store indsigt i husets resterende aktiviteter, og uden muligheder for kontakt dermed. Altså et kommunikationsspørgsmål.

Hvis denne udvikling får lov til at fortsætte, vil Cafégruppen forvandles til en slags aktivitetsgruppe, fuldstændig uafhængig af det resterende hus, men med to væsentlige undtagelser:

- Ringe beslutningskompetence (ting som poolbordsproblemet fra foråret, og den nye indretnings medfølgende væg/plakat-politik skal vendes rundt i huset flere gange, og går dermed tabt i systemet.)
- Degradering. Her hentydes til en tendens, hvor Café-personalet bliver opfattet som en broget flok "tjenere", med et noget tåget forhold til studierelevansen. Dette har da også i praksis betydet nødvendigheden af en kraftig rekrutteringskampagne, samt en yderligere overbelastning af tordenskjolds soldater, for at undgå en fuldstændig udtømming af Café-aktivister.

Det er yderst uheldigt at Caféen isoleres på denne måde, da Caféen altid vil fungere som den primære kontaktflade udadtil, uanset om man bryder sig om dette eller ej. (med mindre man da beslutter at lukke helt af.) Folk søger mod disken, og vil enten ha' specifikke kontaktpersoner eller generelle oplysninger. Dette formidlingsarbejde kunne gøres en del nemmere hvis Café-personalet i højere grad var i berøring med det resterende hus' aktiviteter. Dette skyldes ikke det nuværende personale, men i højere grad manglen på engagement fra aktivistgruppernes side.

Det drejer sig, som vi ser det, om et valg, foretaget imellem to modeller:

1). Man vælger at gøre gruppen selvstændig, omtrent på linie med aktivitetsgrupperne i huset. Gruppen vil dog have særstatus, idet det defineres præcist, hvad dens kompetence er omkring økonomi, drift, og Caféløkalets indretning, og hvor denne kompetence lægges i andre instanser. Det vil for gruppen have den fordel, at den får større autonomi. Desuden vil Cafégruppen få sæde i repræsentantskabet og

dermed lettere kunne kommunikere med resten af huset.

En effekt af denne konstruktion vil være, at det nu vil stå gruppens medlemmer frit for, om de vil arbejde ved de forskellige arrangementer i huset. Dette vil nok gøre arrangementer sværere at gennemføre, og vil snarere øge polariseringen og adskillelsen i huset end det modsatte. Derudover vil rekrutteringsopgaven blive vendt ud af huset, og besværliggjort, bl.a. pga. den nyindførte regel om 50 % K.U.-studerende.

2). Man vedtager, at Caféens drift er et fælles husanliggende, som skal varetages af huset i fællesskab. Hermed menes, at alle grupper forpligtes til at arbejde i Caféen. Arbejdet systematiseres på nogenlunde denne måde: Samtlige vagter (fester/fredage undtaget) dækkes af to personer, hvoraf een er fra en aktivitetsgruppe, og den anden fra cafégruppens faste flok, (de seje hunde), hvilket skulle gi'en slags kontinuitet. De vagter, der skal dækkes af aktivistgrupperne, fordeles efter størrelse og kapacitet.

Man må gøre sig klart, at dette system kun kan fungere, hvis forpligtelserne tages alvorligt, og dette vil i praksis sige, at grove forsømmelser i sidste ende skal kunne

¹ Redaktionel kommentar: Dette oplæg blev diskuteret på det ekstraordinære Cafémøde d. 17/10-92

medføre udsmidning af den uansvarlige gruppe. Det kan måske virke hårdt, men ellers virker det sgu ikke.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi foretrækker model nr. 2 (eller noget der ligner). En blødere udgave kunne være, at man vedtog mødepligt til Cafémøderne hver 14. dag, hvor hver aktivitetsgruppe stillede mindst 1 repræsentant.

Caféen skal ikke tildeles højere grad af autonomi, forstået som løsrivelse fra resten af huset, men i stedet større grad af beslutningskompetence og effektivitet i formidlingen, ved at samle de involverede parter, hvis antal er langt større end de selv tror.

m.v.h.

Jesper Markussen (Nægter)

Christian Aabro (cafégr. + SMR.)

Referat af ekstraordinært cafémøde

Lørdag d. 17/10-92 afholdtes i caféen et ekstraordinært cafémøde som alle aktivitetsgrupper var opfordret til at deltage i. Emnet for mødet var caféens status i husets struktur, samt et forsøg på at løse mandskabsproblemet og den manglende interesse for caféens drift. Symptomatisk nok mødte kun 6 personer op, som ikke i forvejen tilhørte cafégruppens faste stab.

Til mødet var der, af Jesper Marcussen og Christian Aabro udarbejdet et oplæg (se artiklen lige før dette indlæg), som dannede grundlag for dagens diskussion, der mundede ud i følgende konklusioner:

1. Cafégruppen er fortsat en husgruppe, hvilket betyder at vi ikke er repræsenteret i repræsentantskabet. For at lette kommunikationen mellem cafégruppen og det øvrige hus, ønsker vi en vedtægtsændring, så husgrupper på lige fod med aktivitetsgrupper får plads i repræsentantskabet. Indtil forårets generalforsamling vil vi møde frem med observatørstatus.
2. Cafégruppen støtter Jesper og Christians opfattelse af at caféen er et fælles husanliggende, og derfor bør alle aktivitetsgrupper tage del i caféens daglige drift. I praksis vil det sige at alle grupper - afhængig af størrelse - skal tage en vagt jævnlige, samt deltage i fredags-festernes tumus ordening. På uge basis har vi brug for 12 aktivister, fordelt på 7 vagter (se skemaet næste side). Den mere detaljerede fordeling af ugentlige vagter vedtages på repræsentantskabs møderne.

Et punkt vi yderligere diskuterede var, at cafégruppen endvidere ønsker større økonomisk uafhængighed, som kunne give gruppen mere frihed til forbedringer & nyanskaffelser, f.eks. barstole, planter, lysestager og udsmykning.

Dette kunne løses ved, at caféen kommer på budgettet med et månedligt beløb på 1000 - 1500 kr., som vi kunne forvalte efter behov.

Venlig hilsen
Cafégruppen

Tid/dag	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
11 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	2 fra cafégruppen	2 fra cafégruppen	2 fra cafégruppen	2 fra cafégruppen	2 fra cafégruppen
15 ⁰⁰ -18 ⁰⁰	1 fra cafégruppen + 1 aktivist	1 fra cafégruppen + 1 aktivist	1 fra cafégruppen + 1 aktivist	1 fra cafégruppen + 1 aktivist	1 fra cafégruppen + 1 aktivist
19 ⁰⁰ -24 ⁰⁰	-----	-----	-----	1 fra cafégruppen + 1 aktivist	2 fra cafégruppen + 2 aktivister
24 ⁰⁰ -04 ⁰⁰	-----	-----	-----	-----	2 fra cafégruppen og 4 aktivister

¹ Vagten går fra 15⁰⁰-19⁰⁰.

² Vagten går fra 15⁰⁰-19⁰⁰.

³ På dage med arrangementer.

Opfordring til nye/gamle bestyrelsesmedlemmer

Som også den "gamle" bestyrelse er blevet opfordret til (Husavisen nr. 1), vil vi fra redaktionens side gerne opfordre de nye bestyrelsesmedlemmer til at skrive et par linier om: **Hvem I er, hvorfor I sidder i bestyrelsen, og lidt om hvad netop jeres hjertes banker for i studenterhus arbejdet.**

Opfordringen gælder naturligvis ligeledes det "gamle" bestyrelsesmedlem, som endnu ikke har ytret sig. Uden at nævne navne kan vi oplyse, at det handler om **Casper Neville (C-a-s-p-e-r N-e-r-v-i-l-l-e)**, og at redaktionen i denne anledning & i en sen natte-time **overvejde** at indlede konkurrencen:

"Casper Neville har som det eneste "gamle" bestyrelsesmedlem ikke fulgt ovenstående opfordring. Studenterhu-

sets medlemmer opfordres hermed til at hjælpe Casper, og indsende forslag til hvad netop **du** tror, Casper **ville** have skrevet."

En sådan konkurrence kunne vi selvfølgelig ikke **drømme** om at bringe - i hvert fald ikke i dette nummer af Husavisen.

Redaktionen

Appel !!

Til alle studenterhusets aktivister og medlemmer fra **bestyrelsen** !!!:

Hvis man er interesseret i at læse andres opgaver o.lign. - eller i det hele taget vil vide hvad andre grupper eller enkelt personer her i huset laver -

KUNNE man så ikke **spørge først** i stedet for ?

Mindst **4** ting ønskes hermed **meldt savnet**

1. Sidste generalforsamlings forhandlingsreferat meldes savnet fra onsdag d. 30/9 til fredag d. 2/10.
2. En diskette fra Regnbuen er forsvundet fra 1. sal i uge 41.
3. Et eksemplar af Jesper Lunds opgave "En konfliktfuld case" blev fjernet fra Regnbuens dueslag for senere at blive fundet i baren (mangler et ord. *redaktionen*) generalforsamlingen d. 25/9.
4. Et brev fra Kim til Kalle - stilet personligt, er forsvundet.

Dem der ved noget om ovenstående fire "forsvindinger" bedes henvende sig snarest !

Husets puls

Det blev besluttet på sidste stor- og repræsentantskabsmøde, at dagsordenpunkter til stor- og repræsentantskabsmøder fremover kan afleveres i Husavisens dueslag (*inden dead-line !*), hvorefter vi fra redaktionens side vil påtage os at stykke dagsordenen sammen og bringe dem her i avisen. Det var stor- repræsentantskabets håb, at vi på denne måde kunne nå et bedre kommunikationsniveau, og skabe bedre mulighed for mødeforberejdelse.

Dagsorden punkter som af forskellige vægtige grunde ikke er indleveret inden dead line (altså senest den 21. i hver måned), kan selvfølgelig stadigvæk bringes op på selve stor- repræsentantskabsmødet - de vil blot ikke kunne nå at blive trykt i Husavisen.

Husavisen vil fremover også trykke referaterne fra repræsentantskabsmøderne, og hvis der er nogen der skulle have lyst til at skrive et "overskueligt" referat af stormøderne bringer vi ligeledes meget gerne disse !

Redaktionen

Foreløbig dagsorden til:

Repræsentantskabsmøde tirsdag d. 3/11-92 kl. 18⁰⁰

1. Valg af dirigent og referent.
2. Godkendelse af referat fra d. 6/10-92
3. Godkendelse af dagsorden
4. Meddelelser
5. Nyt fra bestyrelsen
6. Nyt fra stormøde
7. Nyt fra grupperne
8. Visionsmøde d. 21/11-92. Planlægning/oplæg.
9. Evt.

HUSK hver gruppe skal sende mindst

én repræsentant !

Foreløbig dagsorden til:

Stormøde tirsdag den 3. november kl. 20⁰⁰

1. Valg af dirigent og referent.
2. Meddelelser.
3. Nyt fra bestyrelsen.
4. Nyt fra Repræsentantskabet
5. Kan der findes en måde, hvorpå Karin og Anette kan deltage i stormødet ? (*stillet af Jesper Lund*)
6. Bestyrelsesmødernes åbenhed - En principiel snak. (*stillet af Jesper Lund*)
7. Eventuelt.

Referat fra:

Repræsentantskabsmødet d. 6/10-92

Tilstede: Internationale forening (Dafne), Yggdrasil (Pelle), Regnbuen (Karsten), Studerende Mod Racisme (Stine & Rigmor), KFS (Tom), Musikgrupperne (Jesper N. Markussen).

Afbud: Skak og Tai-chi.

1. Valg af dirigent (Dafne) og referent (Rigmor).
2. Referat af mødet d. 1/9-92 godkendes.

3. Dagsorden for mødet godkendes.

4. Meddelelser:

- Cafégruppen vil gerne have en fra hver gruppe i cafégruppen. Møde d. 17/10-92 i cafégruppen.
- Nye nøgler udleveres hos Ulla-Britt (bestyrelsen).
- Kalle har lavet ny rengøringsliste; den hænger i "hallen".

5. Nyt fra bestyrelsen: Nej (ingen tilstedede)

6. Nyt fra stormøde: Nej

7. Nyt fra generalforsamlingen:

- Alle aktivistgrupper skal have mindst 50% studerende. Repræsentantskabet udarbejder forslag til husorden om procedure i forhold til nuværende og kommende grupper (se slutningen af dette referat).

8. Visionsmøde. KUN IDE-MØDE; INGEN AFSTEMNINGER. Datoen fastsættes til den 21/11-92 klokken 14.00 i Studentarhuset. Oplæg til visionsmødet udarbejdes på/efter næste repræsentantskabsmøde d. 3/11-92.

9. Eventuelt.

- Karsten: Angående medlemskort og medlemsfordelsbeskrivelse; Der står "fri adgang". Absurd idet alle uanset medlemskort eller ej har fri adgang til husets arrangementer. Repræsentantskabet vedtager at det bør slettes på nye kort fra nu af. I øvrigt ønskes huspriserne atter hængt op i cafén.

- Jesper N.: Krav om fremmøde på repræsentantskabsmøde. Hvorfor kommer folk ikke ? Vi beslutter at lave et opslag og informere/kontakte udeblivende grupper.

Hvis grupper fortsat ikke møder op efter gentagne opfordringer, foreslås det af repræsentantskabet at de udelukkes af Huset.

Husorden Vedrørende § 6.

Af repræsentantskabsmøde og stormøde
den 6/10-92.

Grupper som er i huset nu, bør tilstræbe at
have 50 % studerende.

Nye grupper er selvfølgelig velkomne, hvis de
opfylder de i øvrigt beskrevne krav til en akti-
vitetgruppe i vedtægterne og 50 % af
medlemmerne er studerende.

Hvis en ny gruppe ikke har 50 % studerende,
kan en sær aftale opnåes. Gruppen skal i så
fald arbejde fagligt relevant eller på anden
måde have et positivt virke i huset.

Ansøgning til optagelse i Studenterhuset afle-
veres som sædvanlig til bestyrelsen. Dernæst
tages der stilling til den nye gruppe på
stormødet og endelig på kommende general-
forsamling.

Kultur sektionen

Tanker om tiden

Som arme af splintret glas
der rækker ud efter en verden
i en stivnet gestus
hvor al bevægelse er fortid.

Som et øje af krystal
slebet i forvrængelsens former
formægter formyrelsens kraft
ser kun blændværkets genspejling

Menneske, giv os mennesket igen!

Putte

Skak-opgave

Løsning på sidste nummers skakopgave:

Turnering: Breslau, 1889.
Hvid: Emmanuel Lasker.
Sort: Bauer.

Hvid	Sort	Hvid	Sort
f2-d4	1 d7-d5	Tn3-xk4	21 Kk7-xk6
e2-c3	2 Sg8-f6	Dg4-d7	22 Lf7-f6
c2-c3	3 -f-c6	Dd7-xc7	23 Kk6-g7
Lc1-b2	4 Lf8-e7	Tal-f1	24 Ta8-b8
Lf1-d3	5 b7-b6	Dd7-d7	25 Tj8-d8
Sg1-f3	6 Le8-g7	Dd7-d4	26 Kc7-j8
Sf1-c3	7 Sc8-d7	h4-c5	27 Lf6-g2
O-O	8 O-O	e5-c6	28 Td8-e7
Sc3-e2	9 e7-c5	Dg4-g6	29 Jf7-f6
Sd2-c3	10 Dd8-e7	Tj1-j6	30 Lg7-xf6
Sf3-e5	11 Sd7-c5	Dg6-xf6	31 Kf8-e8
Jf2-xe5	12 Dc7-c6	Df6-h8	32 Ke8-e7
Dd1-e2	13 a7-c6	Dd8-g7	33 Kc7-xe6
Sg3-h5	14 Sf6xh5	Dg7-x6	34 Cuvant
Jd3-h7	15 Kc8-h7		35
Oe2-h5	16 Kd7-g8		36
Le5-xg7	17 Kd8-xg7		37
Dd5-c4	18 Kc7-h7		38
Tf1-j3	19 e6-e5		39
Tf3-h3	20 Dc6-b6		40

Sidste skakopgaves heldige vinder blev.....

Rasmus "brain drain" Helles!

Den lykkelige vinder (som i øvrigt har lovet
at skrive et takke-indlæg til næste nummer af
Husavisen) modtager et gratis årsabonnement
på Husavisen!

EKSKLUSIONS- SAGEN

rede for den historie, der går forud osv. er
ikke muligt i dette skrift.

Det skal understreges at mange af de følgende
vurderinger ikke nødvendigvis deles af alle
involverede personer.

Kort citat fra Jesper Lunds indlæg i
Husavisen nummer 1:

"Jeg har skrevet en lille opgave til studiet
omhandlende, hvorledes man forskningsme-
tologisk kan overveje det problem at forske
med folk, der ønsker at skjule deres interes-
ser - og dette med huset som eksempel. Hvis
nogen ønsker en kopi heraf, så henvend jer
til mig".

PROBLEMETS FREMTRÆDEL- SE.

Studenterhuset ved Københavns Universitet
har eksisteret i ca. 7 år, hvoraf jeg har delta-
get i arbejdet i 5 år. Huset er åbent over for
studentertaglige og -sociale grupper, samt
benyttes som café. Huset har hidtil fungeret
på basis af ulønnet arbejdskraft.

Grupperne i huset arbejder ud fra meget
forskellige grundlag og med meget forskellige
perspektiver, hvilket gennem årene har skabt
en del konflikter, der dog alle gennem tiden
har fundet deres løsninger gennem dialog
fælles arbejde med problemerne. Dette for
nuværende på nær en konflikt, der gennem nu
1½ år har fremstået meget tilspidset. Konflik-
ten udspiles manifest primært mellem på den
ene side en kreds af mennesker, der beskæfti-
ger sig med nordisk mytologi og ritualer samt
Aliester Crowleys tanker og på den anden
side en gruppe mennesker, der på marxistisk
grundlag arbejder med deres fag, psykologi
(bl.a. undertegnede).

Afsættet for konflikterne er dels aspekter af
den nævnte kreds' virke og formuleringer
(stikord: "perkere", "Danmarks storhedstid
skal komme igen", "hagekorset skal rehabili-
teres" herunder også Crowleys tanker, f.x.
"the law of the strong, this is our law and the
joy of the world", "the slaves shall serve",
"Man has the right to kill those who would
thwart these rights"), dels måderne, hvormed
kredsens medlemmer deltager i det fælles
husarbejde, særligt ved møder i besluttede
organer. Her benytter de i udstrakt grad fjen-
debilleder og henvisning til "folkets interes-

EN KONFLIKTFULD CASE

INDLEDENDE KOMMENTARER.

I denne opgave vil jeg ud fra et forskningsme-
tologisk og -metodisk perspektiv beskrive
og analysere en konkret problematik. Som det
vil fremgå, har jeg aktivt været involveret i
denne gennem længere tid, og regner også
med at være det en tid fremover.

Den konkrete problematik fremstår som en
konflikt i en fagligt domineret kontekst, hvor-
for videnskabelige overvejelser herover løben-
de er blevet og fortsat bliver inddraget heri.
Det følgende skrift er en formalisering og
ekstrapolering af de overvejelser og interven-
tioner, der allerede udføres

Beskrivelserne af problemernes fremtrædelse
er forenklet, dels af hensyn til de berørte
personer og grupper, dels af praktiske årsag-
er. I detaljer at beskrive dette komplicerede
hændelsesforløb med mindst 50 involverede
personer fra ca. 20 forskellige grupper,
mindst 100 relevante møder, præcist at gøre

* Citater af Aleister Crowley, der i konflikterne er fremført som argumenter (fx Crowley-90).

ser" til at dække over egne interesser, der forsøges skjult; eksplicit racistisk argumentation; argumentationsfigurer omkring centralistisk og eksklusiv magtfordeling med henvisning til "naturlige forhold" samt - når det er belejligt - antiintellektualisme og systematisk angstproduktion bl.a. gennem voldstrusler, også på livet².

Overfor disse former for interessevaretagelse stilles en "rationalistisk" argumentation ud fra åbne begrundelser oftest umiddelbart magtesløs. Medvirkende hertil er "mellemgruppers" forholdene sig til konflikterne - særligt gennem forsøg på konfliktafværg, bl.a. gennem i angstfyldte situationer tendentielt at godtage krav om suverænitet centrale beslutningsprocesser - "for at undgå skænderiene". Indholdet i konflikterne bestemmes ofte af mellemgruppen som "politik" eller "personlige uoverensstemmelser", og dermed ikke noget, man behøver at forholde sig til, hvorfor "løsningen" "I må gå udenfor og slås" jævnligt foreslås. Det problem, at modstanden mod det autoritære af mellemgruppen (ofte) søges modvirket gennem autoritære ordninger, stiller det umiddelbart svært at bringe problematikkerne op, og en ren magtkamp med det autoritære vil - blandt andet - have den samme uheldige konsekvens.

Disse konflikter har væsentligt været årsag til at huset gennem det sidste 1½ år ikke i fællesskab har kunnet løse problemer, endside arbejde videre med udviklingen af arbejdsbetingelserne. I stedet går ressourcer i høj grad til indbyrdes kævl og anklager, tilsøring af beslutningsprocedurer - med de konsekvenser at det fælles arbejde svinder bort til fordel for enkeltgrupper og -personer, der søger deres særinteresser varetaget gennem personlige sympatirelationer, at være det rette sted til den rette tid etc.

FORMÅL OG ERKENDELSESINTERESSE.

Lokalt:

Som det fremgår af ovenstående ligger den beskrevne konflikt mig meget på sinde. Jeg har sammen med en lang række andre arbejdet ihærdigt på skabelsen af dette studentehus i en del år, hvor perspektiverne - som i relativt høj grad har været realiseret - har været tværfagligt arbejde med udviklingen af en demokratisk faglighed. Dette arbejde har mødt mange problemer, som gennem grundigt fagligt og praktisk arbejde er løst eller er bragt videre på arbejdsduelig måde. Foreløbig stiller det ovenfor beskrevne problem sig dog på en låst vis.

Alment:

Bag netop denne indgangsvinkel til et forsøg på at udvikle/løse konflikterne ligger også en interesse af mere almen metodologisk art. Jeg finder ikke de gængse forskningsmetodologier anvendelige overfor det opridsede (og lignende) problem(er).

Den traditionelle variabelpsykologiske og kontekstløse objektivistiske psykologi, der på ahistorisk vis arbejder uden øje for det specifikt menneskelige som samfundsmæssig livsform og dermed uden øje for konkrete historiske omstændigheder, er aldeles utilstrækkelig for begribelse af socialpsykologiske forhold generelt³.

Paradigmatisk ophævelse af den objektivistiske teoritradition, hvorigennem der er oarbejdet et kategorielt grundlag og metodologiske/metodiske redskaber til begribelse af menneskets samfundsmæssighed i en historisk forståelse (her tænkes primært på den kritiske psykologi⁴), men det følgende gælder også en stor del af den (social)psykologi, der er

føret med udgangspunkt i positivismekritikken⁵), åbner muligheder for videnskabeligt at arbejde med interesseforskelle⁶, betingelses-/betydnings-/begrundselsanalyser⁷ og lignende. Disse analyseredskaber har som præmis et intersubjektivt forhold mellem forsker og udforsket¹⁰. Denne præmis indebærer væsentligt, at de udforskede og forskeren har (erklærede) fælles interesser i forskningsprocessen, hvorigennem et arbejde indeholdende de berørte perspektiv muliggøres, hvorved opnåes en metodisk overvindelse af "videnskaben udefra"¹¹.

Dette forskningsprojekt indebærer således på metodisk niveau et arbejde på en videreudvikling af en subjektivt videnskabelig forskningsansats omkring forskning og arbejde indenfor interessekonflikter, der umiddelbart stilles så skærpet, at interesseafklaring de berørte hhv. forskeren-de udforskede imellem ikke stilles som en mulighed.

Generelt.

Udover det specifikke omkring studentehuset og det alment videnskabelige, ser jeg også et generelt formål i at udvikle redskaber til begribelse og intervention rettet mod autoritære og fascistiske tendenser (videre herom nedenfor).

PROBLEMFOMULERING/GENSTANDSAFGRÆNSNING

De grundlæggende problemer jeg i dette projekt står overfor er af etisk/metodisk art: hvordan på subjektivt videnskabelig grundlag udforske de, der ikke ønsker at blive udforsket, endside deltage i denne proces. For at indkredse denne problematik ser jeg mig

nødsaget til at tage udgangspunkt i mellemgruppens forholdene sig til problemet, da der her (i det mindste: til dels) er mulighed for at udvikle forsker-medforskerrelationer.

En viden om de autoritært magtsøgendes interesser og begrundelser er en integral del af forståelsen af hændelsesforløbene, men kan som udgangspunkt forudses kun at være sporadisk mulig udover i form af tolkninger, sammenligninger og andenhåndsinformationer.

At fokusere opmærksomheden på mellemgruppen ser jeg som en brugbar nøgle til begribelsen af, hvorledes manipulationen og angsten udføres og virker, samt til oparbejdelse af et grundlag for praktisk at arbejde hermed (nærmere herom i næste afsnit).

Jeg vil således tage udgangspunkt i en genstandsafgrænsning, der lyder som følger:

Ud fra en analyse af benyttede argumentations- og manipulationsstrategier i den beskrevne case søges mellemgruppens begrundelser for indgåen hhv. undgåelse af konflikterne belyst.

Som det nedenfor fremgår, er dette blot at betragte som et udgangspunkt, hvor den konkrete forsknings- og interventionsproces må vise, hvorvidt det er muligt at inddrage mellemgruppen og evt. den nævnte personkreds mere aktivt i en fælles bestræbelse på at forskyde de restriktive processer i mere almengjort retning¹².

¹ Fx. Launso og Rieper -87.

² Fx. Haug -79.

³ Fx. Markard -87.

⁴ Til kritik af, hvorledes problematikken omkring denne præmis ofte overses, se Winstow -91.

⁵ Se Holzkaemp -85b, s. 346 for en skelnen mellem auto- og allopsykologi.

⁶ Om begreppet restriktiv/almengjort, se fx. Holzkaemp -79 og -85b.

² Små. Mortensen -86 omkring beskrivelse af fascistiske/fascistide argumentationsfigurer.

³ De, der i det følgende betegnes mellemgruppen udgør 30-75% af husaktiviteterne, og beskæftiger sig typisk med de ikke særværdige aktiviteter af social eller hobbypræget art, og deres interesser i huset er typisk primært af arten "slappe af" eller "more mig".

⁴ Se fx. Holzkaemp -85a.

⁵ Fx. Holzkaemp-Osterkaemp -75 og 76 og Holzkaemp -85b.

FAGLIGE TANKEFIGURER.

Generelt er det almenpsykologiske grundlag for disse overvejelser et kritisk psykologisk kategorielt niveau, som jeg vil forsøge at specificere i enkeltteoretisk forstand¹³. Dette vil jeg gøre gennem arbejde med den konkrete case. Jeg finder denne case velegnet også som udgangspunkt for generelle overvejelser over autoritære/fascistoide i bredere sammenhænge, da den konkrete kontekst i mange aspekter stiller sig som et "mikrosamfund" med mange af de samme beslutningsstrukturer, interesser/positioner og faglige/politiske/kulturelle tilgangsvinkler, som gør sig gældende i større samfundsmæssig målestok. "Mikrosamfundet" muliggør i høj grad at følge den samlede proces som en række forbundne delprocesser i en kontekst, der er relativt overskuelig, både hvad angår grundlæggende betingelser, de involveredes forudsætninger og interesser etc.; Lokalhistorien kan kortlægges i sin kompleksitet, hvorved der kan blottægges udviklingsfigurer, der gennem at danne grundlag for analyseforsøg i andre og bredere kontekster kan vise sig delvise som analyseredskaber. Denne case har således funktion som *paradigmatisk case* (Flyvbjerg -91, s 150f).

Centralt i de relevante processer er magt-aspektet. Til dette er her følgende at nævne: Med Foucault (fx. -80) tager jeg udgangspunkt i at magt er at studere som processer fremfor egenskaber ved personer eller positioner. Disse processer udøves ikke suverænt af nogle over andre, men realiseres af alle involverede i en specifik historie og kontekst. Eksempelvis er mellemgruppens forholdet således af afgørende betydning for magtprocesserne, også når denne gruppe netop forsøger at holde sig fri af disse processer. Dette bl.a. ud fra tese om at personers magtudøvelse kun muliggøres gennem (evt.

implicit) henvisning til eller viden om, hvorledes tredjepersoner forholder sig hertil.

METODEVALG/DATAINDSAMLING.

Analytisk adskilt tilrettelægges det metodiske forløb som følger:

- **Terrænsøndering.** At danne overblik over konteksten - studenterhuset - i dets historie og ydre og indre betingelser, samt over de involverede aktører, såvel grupper som enkeltpersoner. Da jeg aktivt har deltaget i studenterhusarbejdet i en årrække, vil dette primært fordrer en gennemgang af husets papirer og mødereferater, samt en fortsat deltagelse i husarbejdet.
- **Bredere informationstilegnelse.** Med udgangspunkt i terrænsønderingen undersøges relevant litteratur, bl.a. på områderne *Crawley*/det okkulte, manipulation, fascisme, magt. Herudover kan indhentes informationer om centrale aktørers tidligere historie.¹⁴
- **Foreløbig analyse.** Med udgangspunkt i indhentet viden forsøges historien og situationen analyseret i retning af centrale problematikker, prægnante figurer og bevægelige momenter.
- **Interview/samtale.** Med udgangspunkt i viden og analyse søges gennem interview og samtale med de på forskellig vis involveret 1) yderligere informationer, 2) de forskellige perspektiver belyst, samt 3) gennem åben dialog et indblik i standpunkternes udviklingsmuligheder. Hvorvidt og med hvem det er muligt at gennemføre dette punkt må afgøres med hver enkelt involveret.
- **Andet analyseskridt.** Ud fra den indhøstede viden analyseres historien

og situationen på ny, og dette struktureres i en form brugbar for formidling til de involverede.

- **Formidling til de involverede.** Medie til dette forefindes i form af en intern avis.

Til ovenstående er at tilføje:

- Der er mulighed for at inddrage andre involverede i arbejdet - evt i form af et refleksionsteam.
- Da selve feltet for arbejdet er konfliktfuldt, og informationer således ofte stiller sig som "farlige", kan både misinformation og - i det mindste til tider undervejs i forløbet - en skærpselse af konflikterne forudses.

DEN ETISKE KONFLIKT.

En forskning, der bl.a. indebærer udforskning af aktører, der ikke ønsker udforskning stiller allerede som udgangspunkt et problem. Min indstilling hertil er, at problemerne på tale ikke blot involverer disse personer, og at deres modvilje ikke skal forhindre overhovedet at beskæftige sig med problemerne - ikke mindst, når de, der ønsker videnskabeligt at beskæftige sig hermed er involveret, bl.a. gennem at være udsat for forskellige former for overgreb.

Hermed er de etiske problemer dog ikke løst en gang for alle, men må medtænkes i de enkelte faser i forsknings- og interventionsforløbet. Udgangspunktet heroverfor er at søge informationer på lovlig vis (fx. unklade brug af skjult auditivt optageudstyr - selvom det i konflikten ofte er oplevet at udtalelser ofte senere benægtes eller fordrejes på tilsyneladende bevidst og strategisk vis), ikke at bringe eventuelle personlige eller irrelevante oplysninger videre, samt ved samtaler åbent at vedgå egne motiver og interesser.

PROBLEMER.

Det skitserede forskningsforløbs realiseringsform kan ikke i dette konfliktfyldte og sammensatte felt foregribes. Eksempelvis kan det ske:

- At forskellige instanser i huset - med besluttende myndighed - vil forsøge at stoppe projektet, evt. med trussel om at ekskludere mig.
- Konflikten tager en uventet drejning; fx. kan "kredsen" eller centrale personer heri radikalt ændre strategi, evt. vælge at forlade huset.
- At besluttende instanser i eller udenfor huset gribe ind på radikal vis ved at gribe ind overfor "kredsens" handlinger og tilstedeværelse.

Et problem på en anden led, som jeg i processen må iagttage er, at (nogle i) mellemgruppen kan skræmmes af, at "en af psykologerne" indgår i konflikterne med faglige metoder. I så sammensat et forum som studenterhuset foregår en del mere eller mindre lyssky affærer, og det at fokusere på én af dem, kan skabe frygt, såfremt det ikke lykkes mig at gøre mine motiver og interesser klart, og såfremt disse ikke anerkendes som fælles.

Yderligere må jeg være opmærksom på ikke at arbejde gennem et fjendebillede, men være opmærksom på situationens kompleksitet og udviklingsmuligheder for de involverede. (Til dette vil jeg endnu en gang gøre opmærksom på at problemskitseringen i dette skrift er simplificeret i en grad, så ovennævnte opmærksomhed ikke kan fremgå.)

RESULTATER OG FORMIDLING.

Ift. studenterhuset.

Da formidlingen ift. huset er integreret i forskningsprocessen, stiller dette sig ikke umiddelbart som en særlig opgave. Undervejs og ved afslutningen af processen må det tilstræbes at oparbejde en fælles forståelse

¹³ Om forholdet kategori/teori, se Holzkamp -85b s 41ff.

¹⁴ Centrale personer i den omtalte kreds har gennem mange år på konfliktfuld vis arbejdet i andre kulturelle, sociale og politiske sammenhænge, hvorfra andre involverede personer - også uden opfordring - har tilkøb at stille deres viden til rådighed.

ikke blot af konflikten, men også af den eventuelle overvindelse heraf (herunder i særdeleshed dette projekts betydning herfor), således at de involverede kan drage almene/generelle konsekvenser heraf, fremfor blot at betragte det som "noget der skete", hvilket vil medføre, at huset generelt ikke står bedre rustet til at møde fremtidige konflikter, eller værre: sidder tilbage med den ovenfor beskrevne usikkerhed om "hvor lynet slår ned næste gang".

Generelt.

Den ifm. projektet indhøstede viden må struktureres således, at den kan indgå som redskab til begribelse og udvikling af lignende konflikter. Heri indeholdes tre aspekter:

- Konflikts almene karakteristika kan udtrækkes. Her tænkes særligt på manipulationsfigurer; relevante væsentlige betingelser for konflikts opståen, såsom aspekter ved de involveredes sociale betingelser generelt og kontekstspecifikt samt strukturelle aspekter ved konteksten, der muliggør en sådan konflikts opståen.
- Processens interventionsaspekter kan struktureres til brug for personer eller grupper, der står i situationer med væsentlige træk fælles med dette projekts udgangssituation. En sådan handleerfaring kan struktureres som en "stridbar demokratis mulighetstype"¹⁵.
- Forskningsprocessens erfaringer kan struktureres med øje for videreudvikling af en subjektvidenskabelig forskningsansats, særligt med henblik på oparbejdning af en enkeltvidenskabelig teori omkring konflikt/magt fascisme.

Herudover vil erfaringerne fra projektet kunne bruges i min egen (og andres) praksis i organiseret antiracistisk og -fascistisk arbejde.

Litteratur:

Crowley, Aleister: "The Book of the Law" New York: Magickal Child Publishing, 1990.

Flyvbjerg, Bent: "Rationalitet og magt I. Det konkrete videnskab" Odense: Akademisk Forlag, 1991.

Foucault, Michel: "Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977" New York: Pantheon Books, 1980.

Haug, Wolfgang Fritz: "Standpunkt og socialistisk perspektiv i kritikken af den politiske økonomi" Philosophia nr. 1-2-3, 1979.

Holz kamp, Klaus: "Zur kritisch-psychologischen Theorie der Subjektivität II" Forum Kritische Psychologie 5, 1979.

Holz kamp, Klaus: "Mennesket som subjekt for videnskabelig metodik" København: Komm.S., 1985a.

Holz kamp, Klaus: "Grundlegung der Psychologie" Frankfurt: Campus Verlag, 1985b.

Holz kamp-Osterkamp, Ute: "Grundlagen der psychologischen Motivationsforschung I & II" Frankfurt/M, 1975 & 1976.

Launso, Laila & Rieper, Olaf: "Forskning om og med mennesker" København: Nyt Nordisk Forlag, 1987.

Mørkard, Morus: "Kategorien, Theorien und Empirie in subjektwissenschaftlicher Forschung" i Dehler & Wetzel (Hrsg.): "Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie" VA & G, 1987.

Mortensen, Per Folck: "De sorte stovler. Tekster til fascisme"

Winstow, Jacob Hilden: "Videnskabelig hverdag" Holte: SOCPOL, 1991. København: Hans Reitzel, 1986.

Referat af bestyrelsesmøde den 29/9-92, punkt 8.

Tilstede: Birgitte, Jørgen, Erik, Christian, Casper, Simon, Carin og Anette.

Afbud: David og Ulla Britt.

Ad 8: Konfliktløsning.

Jørgen har efter generalforsamlingen fundet en opgave udarbejdet af Jesper Lund og har omdelt denne til bestyrelsen.

Jørgen bringer punktet op, da han mener, at der i opgaven er intentioner om at hæve konfliktniveauet i studentarhuset og mener at skrivelsen udviser foragt for studentarhusets medlemmers religiøse, filosofiske overbevisning, på hvilken baggrund han mener, at det er relevant at anvende eksklusionsparagraffen på Jesper Lund, Kalle, Anne og Leif.

Bestyrelsen vil ikke forholde sig til punktet på dette bestyrelsesmøde, men vil læse opgaven til næste bestyrelsesmøde.

Kommentarer angående eksklusionsbegæring.

Hvem fremsætter eksklusionsbegæringen, og med hvilken ordlyd? Hvad er det i opgaven, der virker så anstødeligt, at det her ud fra vurderes, at jeg ikke længere kan være aktivt i Studentarhuset? ("At hæve konfliktniveauet"; hvis dette skal forstås i psykologfaglig terminologi - at højne begribelsen af problemet og mere adækvat forholde - så OK.

For at undgå rygter og fordrejninger ønsker jeg dette møde optaget på bånd - så kan det

bringes i Husavisen udskrevet hvis nogen ønsker dette. Alle ved vi, at ikke alt kommer med i et referat, og at referater kan mistænkeliggøres.

For at sikre ordentlig behandling af begæringen, ønsker jeg ordstyrer og mulighed for at forklare mig.

Hvorledes er opgaven kommet til Jørgen i hænderne? Det blev stjålet fra mit postrum, vistnok sidst i ugen op til generalforsamlingen (Leif stødt på et tidspunkt i sin specialeproces på et papir underskrevet [redacted]). (Og det ved at låne det på biblioteket.) Leif mente, at det måtte være skrevet af [redacted]. Og det var det så, og bl.a. jeg læste det. Dette blev af [redacted] udskrevet som en forbrydelse. At man tog en af hans gamle opgaver op i en argumentation!

For at arbejde på en saglig og demokratisk løsning, burde anklagen være udfærdiget skriftligt - offentligt for de anklagede.

Juridisk: *Overordnet* gælder for studentarhusets formål, at det bl.a. "arbejder aktivt både indadtil og udadtil i forhold til sine omgivelser for et åbent og demokratisk samfund." Underordnet dette gælder det for "medlemsforhold og pligter" at "Medlemmerne er forpligtet til at overholde foreningens vedtægter og husorden og medlemsaktiviteter skal udøves med respekt for andres politiske, religiøse og filosofiske overbevisning, samt etniske oprindelse". Min politiske overbevisning er demokratisk, min filosofiske holdning er at mennesker kan samarbejde der, hvor de taler sandhed. Jeg oplever, at jeg forsøges ekskluderet på det, at jeg arbejder for åbenheden - på faglig vis. "Åben faglighed" kan også kaldes "en filosofisk holdning". Føler eksklusionsbegæringen sine holdninger truffet, når talen er på "de autoritært magtsøgende"? Eller er det fordi vedkommende ikke synes beskrivelsen passer på ham selv - og hvorfor er det så ikke anklagen i stedet for henvisning til "politiske, religiøse og filosofiske overbe-

¹⁵ Om "mulighetstype" (kort for "typisk mulighedsrum med typisk nuligheds-/realiseringsforhold") se Holz kamp -85b, s 545ff.

visning, samt etniske oprindelse"? Banen ville da være kridtet op til snak om, hvad der egentligt står i opgaven - og en sådan snak er jeg ganske åben overfor.

En eksklusion er den hårdeste sanktion husets vedtægter åbner op for. Det gælder, at "Misligholder et medlem sine forpligtelser i henhold til § 7, stk. 1, kan bestyrelsen udelukke dette medlem fra Foreningen Studentehuset med øjeblikkelig virkning i kortere eller længere tid og i grove tilfælde eksklusion." (Min fremhævelse) Og denne sanktion er ikke blot rettet mod mig, men også mod Anne, Kalle og Leif. De har ikke deltaget i udførelsen af opgaven. Hvorfor skal de ekskluderes? Hvad er det for en lynching?

At Jørgen Bitsch træder ind i bestyrelsen på en sådan måde, tyder desværre på, at han kommer til at varetage hvervet som bestyrelsesmedlem elendigt. Det er en dårlig start at komme med så søgt en eksklusionsbegæring. Hvis ikke situationen var alvorlig, så var den dybt latterlig. Og han fastholder konflikten på usaglig grund med tidsspilde til følge.

Hvis dette skrift er så uacceptabelt for eksklusionsbegærreren, hvad så med fællesudtalelsen vedtaget på generalforsamlingen? Det udsiger mere om "de autoritært magtsøgende" end mit mere teoretiske skrift. Hvorfor er fællesudtalelsen ikke indbragt for bestyrelsen som eksklusionsgrund? - tjaa, måske fordi fællesudtalelsens ordlyd blev vedtaget på generalforsamlingen som en acceptabel fremstilling. Og "blame the victim"-logikken - som beskrives i fællesudtalelsen - synes tydelig her. Det er trist, at svaret på at være udsat for denne logik nemt fanges i kappestrid om "hvem slog først", eller "hvem er mest dum". Men jeg ser ingen anden vej at rense mig for anklagerne på, end redeligt at gøre rede for situationen, som jeg ser den. Så må det videre være op til andre at vurdere på seriøs og indholdsmæssig vis.

Skriftet er lavet som behandlingen af et forskningsteoretisk problem i et metodefag på psykologi. Kravene til opgaven var: skriv min. 3 sider om hvorledes et forskningsmetodisk problem kan foregribes. Dette kunne jeg jo have forklaret nærmere, hvis man havde henvendt sig til mig, som skrevet i husavisen for juni: "Jeg har skrevet en lille opgave til studiet omhandlende, hvorledes man forskningsmetodologisk kan overveje det problem at forske med folk, der ønsker at skjule deres interesser - og dette med huset som eksempel. Hvis nogen ønsker en kopi heraf, så henvend jer til mig".

Om skriftets ordlyd har jeg da også et par kommentarer:

Først en indrømmelse: på side et står der i sidste afsnit: "Afsætte for konflikterne er dels aspekter af den nævnte kreds virke og formuleringer (stikord "perkere", "Danmarks storhedstid skal komme igen", "hagekorset skal rehabiliteres" herunder også Crowleys tanker, f.x. "the law of the strong; this is our law and the joy of the world", "the slaves shall serve", "man has the right to kill those who would thwart these rights", dels måderne, hvormed kredsens medlemmer deltager i det fælles husarbejde, særligt ved møder i besluttede organer. Her benytter de i udstrakt grad fjendebilleder og henvisning til "folkets interesser" til at dække over egne interesser, der forsøges skjult; eksplicit racistisk argumentation; argumentationsfigurer omkring centralistisk og eksklusiv magtfordeling med henvisning til "naturlige forhold" samt - når det er belejligt - antiintellektualisme og systematisk angstproduktion bl.a. gennem voldstrusler, også på livet. "Eksplicit racistisk" bør ændres til noget, der f.eks. indeholder de ovenstående citater - som alle kommer fra Per til huset. Og sådan noget som hetz mod kristne (som [red] fik en "næse" for af bestyrelsen), og det, at [red] erklærer det som en umulighed at han kan have fascistiske eller nazistiske (jeg husker ikke det præcise ord) tilbøjeligheder, fordi han er jøde. Samt

fremstiller sig som forfulgt "fordi han er jøde" - (hvilket i sig selv er en særdeles grov beskyldning at komme med. Jeg vidste ikke at [red] er jøde, før han første gang anklagede mig for at forfølge ham, fordi han er jøde.)

Til opgavens sigte og udformning. Dette synes jeg fremgår af opgavens ordlyd. Fx. fra s. 1: "Det følgende skrift er en formalisering og ekstrapolering¹⁶ af de overvejelser og interventioner, der allerede udføres."

"Beskrivelserne af problemernes fremtrædelse er forenklet, dels af hensyn til de berørte personer og grupper, dels af praktiske årsager [...] Det skal understreges at mange af de følgende vurderinger ikke nødvendigvis deles af alle involverede personer."

Hvad der på trods af simplificering, udvælgelse mhp en bestemt forsknings- metodologisk problemstilling og rettheden mod bredere videnskabelige og samfundsmæssige problem-sammenhænge bliver tilbage af udsagn om "de autoritært magtsøgende" er: gennem trusler, løgn og manipulation søger de magten. Og disse ord står jeg ved.¹⁷ I øvrigt er jeg da selv, også før denne eksklusionsbegæring beskyldt for at lyve, manipulere etc. - uden at disse beskyldninger dog er forsøgt begrundet fra anklagers side.

Og lige en lille spøjs detalje for de videnskabeligt interesserede: på side 5 står nævnt som mulige problemstillinger, hvis jeg realiserede forskningsskitsen: "At forskellige instanser i huset - med besluttende myndighed - vil forsøge at stoppe projektet, evt. med trussel om at ekskludere mig." At jeg har foregrebet denne problemstilling teoretisk er et udtryk for "prediktiv validitet", dvs. at jeg gennem det teoretisk at foregribe en opdukkende

problemstilling sandsynliggør kvaliteten af analyserne.

Jeg har ikke tænkt mig at stoppe mine faglige overvejelser over Studentehuset og mennesker heri - og jeg håber, at andre vil tænke med.

Til slut vil jeg sige til bestyrelsen: Det er nødvendigt, at I tager en klar stilling i den konflikt, der er kørt helt ud i det groteske. Det nytter ikke med henstillinger om på en gang at stoppe den og at lade den ligge, på en gang at forklare sig og at tie stille.

Jesper Lund

Referat af bestyrelsesmøde den 6/10-92, punkt 7

Tilstede: Jørgen, Ulla Britt, Simon, Christian, Erik, David, Birgitte og Casper.

Ad 7, Konfliktløsning:

(Simon overtager referat p.g.a. Jørgens inhabilitet)

Jesper¹⁸ forespørger om muligheden for at optage pkt. på bånd - Forslaget ikke godkendt - Kun Jespers egne indslag optages! Ulla Britt foreslår muligheden for fast procedure vedr. pkt.

David ønsker grundlag/redegørelse vedr. anklagen/pkt. - Besluttes!

Jesper ønsker skriftligt anklagepunkt rettet mod ham.

¹⁶ ekstrapolering: at forestille sig en udvikling udover det kendte eller konkret tilstedeværende, men med udgangspunkt i de logikker eller sammenhænge, der allerede er til stede.

¹⁷ Og jeg vil da gerne lige tilføje: politisk chikane, undertrykkelse af en saglig og faglig debat i Studentehuset, samt at sjolle brugen af vedtægterne.

¹⁸ Redaktionel kommentar: Her er tale om at Jesper Lund, på eget initiativ, og uden at blive "officielt" informeret om anklagen bl.a. mod han selv, er fremmodt til behandling af punktet.

Erik mener ikke grundlag for anklagen mod andre end Jesper.

Christian ønsker ikke krav til bestyrelsen fra Jesper bl.a. vedr. optagelse på bånd.

David ønsker ikke nogen afgørelse i aften, men på næste bestyrelsesmøde. Meninger skal høres for senere grundlag for anklagen.

Jørgen redegør for anklagen:

- Skriftet træder på medl. religiøse, pol..... overbevisning.
- Klare henvisninger til intern konflikt.
- Ordlyden i skriftet bl.a. referater fra en gruppe.
- Beskyldninger om Fascisme (s. 3¹⁹) Se denne!
- (S. 4) Jespers generalisering af nogle grupper i huset, vedr. fascistiske idéer.
- (S. 6) Erfaringerne kan bruges til antiracistisk.....

"Forfatteren forsøger at nedgøre grp. ved deres manipulation", "skærpelse af konflikt" m.v. (henvisning til Jørgens kommende anklageskrift mod de anklagede personer).

Jørgen: Huset kan ikke bære flere konflikter! Årsag til tidligere konflikter er bl.a. de anklagede personer, bl.a. fra stormøderne og skrivelserne.

Birgitte oplyste om, at skriftet var at finde bl.a. i Husavisen og derfor ikke hemmeligt. Christian mener dette er irrelevant.

Jørgen redegør for, hvor han fandt skriftet. Blev fundet i caféen efter generalforsamlingen af en unavngiven person.

Optaget på bånd:

Jesper udleverer "kommentar angående eksklusionsbegæring" (se denne²⁰) og gennemgår teksten (3 sider).

(Under indlæg enkelte forståelsesspørgsmål). Efter gennemgangen tilføjer Jesper nogle punkter.

Bl.a. "De tre andre skal ekskluderes p. gr. a. åndsfælllesskab" - Jesper mener dette er uforståeligt.

Jesper redegør for opgaven, skal betragtes som en forskningsopgave. Jesper giver nogle eksempler om manipulation.

Dirigenten stopper mødet p.gr.a. tiden. Ulla Britt foreslår valg mellem at fortsætte debatten eller vente til næste gang.

Casper mener, alvoren er stor - derfor korte indlæg!

Opklarende spørgsmål stilles!

David ønsker redegørelse for opgaven. Hvem er "de" i opgaven?

Jesper fastholder, at opgaven ikke er skrevet til huset og mener personerne er irrelevante.

Jesper redegør igen for trusler om vold mod bl.a. Kalle til stormøde. Flere eksempler gives. Arbejds- og mødeprocedurer i SMS til møderne imod husets idéer.

Birgitte mener ikke vi kan behandle sagen p. gr. a. manglende anklageskrift.

Casper mener, Jesper forsøger at "milde sine udsagn" m.m.

Jesper redegør igen for idéen med opgaven (ikke til huset).

Vedrørende hans "Kommentar,....", et forsøg på at afklare sit skrift og fastholde skriftets ordlyd.

Enig beslutning om udsættelse af afgørelse.

Birgitte mener ikke, sagen bør komme på pkt., da sagen ikke er afsluttet.

Redegørelse til bestyrelsen for indholdet af beslutningsforslaget: Konfliktløsning/eksklusion af Jesper, Kalle, Anne og Leif.

Af Jørgen B. Bitsch - undskyld hakkebrædtskriften, men fogeden tog min PC'er.

Takket være Jesper Lunds løslagtige omgang med sin nedskrevne forskningsstrategi "En konfliktfuld case" (dette skrift blev fundet efterladt i baren ved lukketid fredag d.25/9)

er det nu muligt utvetydigt, at spore et mønster af organiseret konfliktmageri bag det seneste års mest deprimerende episoder i Studenterhuset.

Forfatteren (JL) fremhæver en konflikt (på 1½ år) mellem en gruppe mennesker, der beskæftiger sig med nordisk mytologi (Guess who!) og en gruppe mennesker, der på marxistisk grundlag arbejder med deres fag, psykologi. Denne konflikt er autentisk idet førstnævnte gruppe netop har været skydeskive for en massiv strøm af perfide, absurde og injurierende beskyldninger, fremrettet af "mennesker, der på marxistisk grundlag arbejder med deres fag, psykologi". De førnævnte beskyldninger reproduceres konsekvent af JL i opgaven. Således identificeres den nordisk-mytilogiske gruppe nederst side 1 med et fantasifuldt ordforråd af fascisme-synonymer. Det er med andre ord SMS/Yggdrasil, der sigtes til når fascismeprædikater heretter anvendes, om tendenser eller personer i huset - uanset, at disse sindssyge beskyldninger er uden bund i virkeligheden.

Væsentlig er også identifikationen af mellemgruppen (øv. side 2), dvs alle, som hverken er mytilogifans eller marxistiske psykologer. Denne store gruppe kendetegnes ved at modvirke forfatterens og ligesindedes intentioner gennem "autoritære ordninger". Det fascistiske og autoritære spøgelse dukker op igen s. 3 midt for: "Udover det specifikke omkring studenterhuset og det alment videnskabelige, ser jeg også en generelt formål i at udvikle redskaber til begribelse og intervention rettet mod autoritære og fascistiske tendenser". Forfatteren ser altså de autoritære og fascistiske tendenser i huset, som værende så stærke, at han på dette grundlag håber, at kunne udklække en generel strategi mod disse. De "autoritære/fascistoide" personers tilstedeværelse i huset slås atter fast s. 4 øv. "Jeg finder denne case velegnet også som udgangspunkt for generelle overvejelser over autoritære/fascistoide i bredere sammenhæng". Bemærk, at autoritære/fascistoide her fungerer som substantiv i sætningen. Nogle mener bare fascistoide/autoritære i

forfatterens verdensbillede. Der er ikke en gang tale om mere uskyldige forestillinger om såkaldt strukturfascisme. Vi har at gøre med skinbarlige fascistiske aktører. Det såkaldt antifascistiske/antiracistiske engagement tilkendegives atter i slutsætningen: "Herudover vil erfaringerne kunne bruges i min egen (og andres) praksis i organiseret antiracistisk og fascistisk arbejde."

AT forfatteren ikke har megen respekt for de sagesløse forskningsobjekter, men tværtimod ønsker at opspice en konflikt mellem disse og forskeren ses af følgende: "Dette forskningsprojekt indebærer således på metodisk niveau en videreudvikling af en subjektividenskabelig forskningsansats omkring forskning og arbejde indenfor interessekonflikter, der umiddelbart stilles så skærpet, at interesseafklaring de berørte hhv. forskeren- de udforskede imellem ikke stilles som en mulighed." (s. 3 øv.) eller JL's retoriske spørgsmål, "hvordan på subjektividenskabeligt grundlag udforske de, der ikke ønsker at blive udforskede" (s. 3 midt.).

Skruppelløsheden understilles s. 5 midt for: "Da selve feltet for arbejdet er konfliktfuldt, og informationer således ofte stiller sig som "farlige", kan både misinformation og - i det mindste til tider undervejs i forløbet - en skærpelse af konflikterne forudses." "En forskning, der bl.a. indebærer udforskning af aktører, der ikke ønsker udforskning stiller allerede som udgangspunkt et problem. Min indstilling er, at problemerne på tale ikke blot involverer disse personer, og, at deres modvilje ikke skal forhindre overhovedet at beskæftige sig med problemerne."

JL spørger i sine "kommentarer angående eksklusionsbegæring" om eksklusionsbegæringen føler sig truffet når talen falder på "de autoritært magtsøgende". Det gør jeg naturligvis ikke spørgsmålet er imidlertid ikke om undertegnede føler sig truffet. Spørgsmålet er om det anvendte vokabularium er identificerbart med de absurde beskyldninger, som de ekskluderede in spe har fremrettet. Dette er i høj grad tilfældet. Disse fire har således fx skrevet breve til fagrådene om de "okkulte"

¹⁹ Redaktionel kommentar: Side henvisningerne henviser til Jesper Lunds opgave (er trykt andet steds i denne avis).

²⁰ Redaktionel kommentar: Dette skrift er trykt andet steds i denne avis.

og "småracistiske" grupper i studenterhuset, og har individuelt ført en heksejagt og mistænkeliggørelse af såkaldt antifascistisk karakter. Annes tragikomiske anklager for sort magi er et eksempel. Kalles velkendte mangel på respekt for visse grupper virke gennem verbale udsagn, som kan bevidnes omfangsrigt, samt gennem et hav af skriftligt materiale. Leifs forsøg på at overbevise DTH-studerende om et indhold af fascistisk overmennesketeori i et essay skrevet af et Yggdrasil-medlem er et andet eksempel. Listen over eksempler, der demonstrerer en koncensus mellem de 4 personers patologiske opfattelse af Yggdrasil-medlemmer er lang. Da jeg ikke har villet gøre denne sag til et personligt martyrium, har jeg ikke medtaget her. En sådan kan dog udfærdiges, hvis ønskeligt. Jeg har ikke taget denne sag op som et personligt hævnmotiv, men i ansvarlighed overfor huset.

JL's opgave formulering kaster lys over mange dunkle episoder i studenterhuset. Man forstår lige pludselig forårets populistiske angreb på bestyrelsen - den gennemgik ikke sagerne ordentligt - den tog forhastede beslutninger efter de fires mening. Dette forsøg på at påtage sig vetoret overfor bestyrelsen (som også udmøntede sig i breve til rektoratet) - den manglende respekt for det repræsentative demokrati, var altså blot et led i modarbejdelsen af den store autoritære midtergruppe. En sådan opfattelse og strategisk bearbejdning af studenterhusets institutioner og dens medlemmer må nødvendigvis udløse bekymring og vrede blandt medlemmerne. Det er en fremtidig konfliktbombe, ligesom det har været årsag til hidtidige for huset ødelæggende konflikter. Spørgsmålet om eksklusion er altså et anliggende om husets fremtidige eksistens. I og med, at hensigterne i "En konfliktfuld case" udgør selve legemliggørelsen af alle fremtidige konflikter i huset, er der med eksklusionsbegæringen tale om en slags "Studenterhusets gordiske knude". Jeg foreslår, at knuden hugges over, at vi forhindrer de ødelæggende

konflikter i at undergrave husets fremtidige eksistens.

Det er udtryk for foragt for en gruppe studenterhusmedlemmer, når JL sammensmelter hjørnesteene i disses livsanskuelser, den nordiske mytologi med vort sprogs værste gloser for ideologisk tilhørsforhold, og derefter sætter sig som mål, at bekæmpe dette ideologiske tilhørsforhold. Her er det mindre vigtigt om gruppen var blevet betegnet som fascist, satanist eller kannibaler (vi er i øvrigt ingen af delene - believe it or not!) af de fire. Disse udtryk er alligevel grebet ud af den blå luft som kamouflering af en langvarig hetz.

Når JL i sine kommentarer ang. ekskl.-begæring tilegner sig udtrykket prædiktiv validitet som en videnskabeliggørelse af sin forudsigelse om egen eksklusion, så må det også være udtryk for prædiktiv validitet, når en bankrøver forudsiger sin egen fængselsstraf. På godt dansk kan man snarere sige, at JL erkendte, at han var ude på et skråplan, når han iscenesatte konflikter for at skaffe kød på et tvivlsomt forskningsprojekt.

Referat af bestyrelsesmøde den 13/10-92, punkt 6

Tilstede: Cathrine, Erik, Jørgen, Christian, Birgitte og Ulla Britt.

Afbud: Simon, David og Casper.

Ad 6, Konfliktophævning.

Jørgen Bitsch har på opfordring fra bestyrelsen og Jesper Lund medbragt en skriftlig redegørelse for konfliktløsning/eksklusion af Jesper, Kalle, Anne og Leif²¹. Bestyrelsen vil læse skriftet til næste gang og vil holde møde

om dette tirsdag d. 20/10-92 kl. 16⁰⁰-18⁰⁰ i studenterhuset²²

Jørgen meddeler, at Jespers opgave er blevet fundet i caféen af Steen d. 25/9-92.

Birgitte mener stadig, at Jørgen Bitsch skal kunne dokumentere, hvordan Jespers opgave er kommet fra Jespers postrum og ned i caféen.

Cathrine mener, at problemet ligger i, at Steen, som har fundet opgaven, ikke afleverede den tilbage til Jesper, men i stedet bag om ryggen på Jesper afleverede opgaven til Jørgen Bitsch, som kopierede den til bestyrelsen.

Som modkrav til Birgittes krav vil Erik, Christian, Jørgen og Ulla Britt så stille krav om, at Jesper dokumenterer, at opgaven har ligget i postboxen.

Bestyrelsen vil skrive en appel i Husavisen, hvor man vil opfordre den person eller de personer, der har taget ting i Regnbuens postrum til at melde sig.

Reportage fra:

Ekstraordinært bestyrelsesmøde d. 21.10.92

Af Rasmus Helles, Husavisens udsendte medarbejder.

Dirigent: Casper.
Referenter: Birgitte og Rigmor.

Mødet blev indledt med behandling af en række proceduresspørgsmål, som jeg kort vil gennemgå i det følgende.

For det første diskuterede man, hvorvidt mødet skulle holdes åbent eller lukket. Man valgte efter nogen diskussion at dele mødet op i to dele, hvoraf den første, nemlig parternes indlæg i sagen, opklarende spørgsmål og

procedurer skulle holdes *åben*, og den anden, som var bestyrelsens votering, skulle holdes *lukket*. Det var et generelt ønske blandt bestyrelsesmedlemmerne, at voteringen skulle holdes lukket, for at sikre den størst mulige frihed i diskussionen, da man ikke ønskede at sidde og tale om personlige forhold, mens de pågældende var til stede. De anklagede ønskede for deres part, at så stor en del af mødet, som overhovedet mulig blev holdt åbent, for at eliminere enhver senere tvivl om, hvem der sagde hvad til hvem, og for at kende bestyrelsens bevæggrunde/overvejelser omkring eksklusionen.

Af samme årsag blev endnu et spørgsmål taget op, nemlig de anklagedes forslag om at optage mødet på bånd. Dette afstedkom nogen diskussion. Argumenterne imod faldt især på tre områder, nemlig en generel modvilje mod at blive optaget på bånd overhovedet, en opfattelse af at det ville bevirke en (øget) stemning af mistillid og endelig en frygt for, hvad løsrøve citater fra båndet senere kunne bruges til. Argumenterne for var centreret omkring, at eventuelle uoverensstemmelser i fremtiden ville kunne løses, netop ved at alle citerede argumenter ville kunne høres i deres kontekst. Der blev stillet nogle forskellige forslag, og efter afstemning blev det vedtaget at første del af mødet kunne optages på bånd, af hvilke kopier skulle opbevares i hhv. Studenterhusets og Studenterrådets bankboks.

Tredje del af procedure-proceduren var rækkefølgen af de forskellige indlæg. De anklagede anmodede om at kunne fremlægge deres forberedte forsvarstaler først, ~~altså~~ Jørgen Bitsch (JB) derefter skulle have forrang til at uddybe eksklusionsbegæringen. Argumenterne var, at man frygtede at der ville komme nye anklagepunkter frem, under henvisning til, at eksklusionsbegæringen var det tredje anklageskrift der blev ført, hvor de to foregående var JB's mundtlige begæring, refereret i bestyrelsesreferater. Diskussionen

²¹ Redaktionel kommentar: Jørgens anklageskrift er trykt andet sted i denne avis.

²² Redaktionel kommentar: Husavisen udsendte medarbejder overværede dette møde, og en reportage herfra kan læses andet sted i denne avis.

blev imidlertid afgjort til JB's 'fordel', under henvisning til almindelig retspraksis, hvor anklageren starter med at fremlægge anklageskriftet. Samtidig blev det afgjort dels at JB ikke, som anmodet, kunne føre [redacted] som vidne under mødet, og at han ikke som bestyrelsesmedlem var habil til at deltage i votering og afstemning. Dette skete fordi JB havde stillet sagen som enkeltperson, og ikke som bestyrelsesmedlem, dvs på vegne af andre. Habilitetsspørgsmålet blev afgjort ved afstemning alle mod én.

Disse indledende øvelser tog 1½ time.

Herefter fulgte så de egentlige indlæg i sagen. Da det af pladsgrunde forekommer umuligt at fremlægge samtlige parter's indlæg, har Husavisens udsendte medarbejder set sig nødsaget til at fortage (voldsomme) forkortelser og forenklinger af forsvar og anklager. Da anklageskriftet desuden er tilgængeligt i sin helhed andetsteds i husavisen, vil jeg nøjes med forsvarstalerne. Anne var ikke til stede på grund af sygdom.

For Jespers vedkommende gik en del af forsvaret på selve opgaven, og de formuleringer, der var rejst tvivl om. Indledningsvis forklarede han, at der var tale om en opgave i et metodefag, og at det skitserede forskningsprojekt aldrig skulle udføres. Med hensyn til fascisme-problematikken fremdrog han to ting, nemlig at han på intet tidspunkt angreb nogen personer eller grupper for at være fascistiske, og at han kun brugte betegnelsen fascistoid omkring bestemte personers handlinger i bestemte sammenhæng, nemlig [redacted] og [redacted] i husanliggender.

Leif fremførte for sit vedkommende at han ikke kendte anklageskriftet, og ikke havde fået det til gennemlæsning før selve dagen trods skriftlig henvendelse til huset, og at han i øvrigt heller ikke havde kendt noget til opgaven før sagen blev taget op. Han kendte

heller ikke JB andet end ved navn, og havde ikke haft andet end yderst sporadisk kontakt med huset siden foråret. Endelig havde han ikke skrevet under på brevet til fagrådene.

Kalles forsvar handlede primært om beskyldningerne for "patologisk åndsfællesskab". Han blev [vistnok først på mødet, RH], anklaget for at der skulle være en meget bestemt tone eller linie i de forskellige breve, han har skrevet i forbindelse med de forskellige konflikter, han har været involveret i. Han identificerede selv den linie, som den der havde ført frem til fællesudtalelsen på generalforsamlingen.

Herefter fulgte en runde med opklarende spørgsmål. De af bestyrelsen stillede, har jeg så vidt muligt indbygget i ovenstående fremstilling.

En anden del af de opklarende spørgsmål gik på at forsøge at fastlægge tidsrammen for, hvornår SMS var repræsenteret i huset. Det blev bestemt til at være indtil primo marts '92, og igen fra juni-august '92, i sidste periode dog kun med [redacted] som medlem. De andre var gået over i Yggdrasil. Dette fik den opmærksomhed, fordi [redacted] var en af hovedårsagerne til, at brevet til rektoratet blev skrevet.

Derudover stillede de anklagede en række spørgsmål til JB. De søges kort opridset i det følgende. Man søgte at få belyst, hvordan JB havde fået fat i opgaven, og i forlængelse heraf om han ikke følte en forpligtigelse til, som bestyrelsesmedlem, at redegøre for dette. JB gentog sin forklaring om at en person fra Yggdrasil havde fundet opgaven i baren. Man udbad sig også en liste med 3 eksempler på den det "patologiske åndsfællesskab". JB anførte brevet til fagrådene [som Leif altså ikke er medunderskriver af, RH], og henviste derudover til [redacted] for yderligere detaljer, da han ikke kunne huske flere.

En anden række spørgsmål gik på forholdet ml. SMS og Ygg, samt på et introduktionsmøde, som SMS afholdt i huset i efteråret '91, og i hvilken forbindelse bl.a. hagekors- og perker-begreberne blev brugt [af [redacted], RH]. JB henviste til at der kunne siges at være en vis consensus mellem Ygg/SMS bare minus [redacted] og SMS' formand Stig. Han mente at perkerbegrebet skulle være brugt ironisk i sammenhængen, og at for yderligere uddybning af disse ting kunne man henvende sig til [redacted], da han ikke selv havde været med til mødet.

Herefter fulgte replik/duplik fra de implicerede parter, der groft set opridsede hovedpointer omkring sagen og svar (eller mangel på svar) på de opklarende spørgsmål.

Procedurer

JBs procedure lå i forlængelse af anklageskriftet, i det han trak linierne for den "patologiske consensus" op igen som han fandt den eksemplificeret i debatten på mødet, og anmodede i øvrigt bestyrelsen for een gang for alle at løse det længe verserende problem i Studenterhuset ved at vedtage eksklusionen.

De anklagede trak for deres part to områder frem. For det første, hvordan man kunne argumentere mod anklagerne i eksklusionsbegæringen, eksemplificeret i en klargøring for det rimelige i at tale om overmennesketankegang, med henvisning til nogle Aliester Crowley citater (Liber Oz), der på forskellig vis (bl.a. som A3-kopi) havde cirkuleret i Studenterhuset.

For det andet hvordan bestyrelsen ville reagere overfor JB, da man fandt det godt gjort at der her ikke var tale om en eksklusionsbegæring med opgaven (der var tilvejebragt ulovligt) som det primære, men at han nærmere agerede på vegne af [redacted] så der altså nærmere var tale om et opgør med

gamle fjender, nemlig dem der kan huske [redacted] historie i huset.

Bestyrelsens reaktion blev ønsket stærk, da man ellers mente at [redacted] m.fl. ville have en klemme på bestyrelsen. Dette skal forstås ud fra det synspunkt at eksklusionsbegæringen egentlig var rettet mod retten til at ytre sig kritisk om forhold i huset. Hvis bestyrelsen derfor havde vedtaget eksklusionsbegæringen, ville dette forhold så at sige blive ophøjet til lov i Huset, og alle der herefter rettede kritik mod noget punkt i huset, ville rette kritik mod selve huset.

Behandlingen af de principielle ting omkring huset, JB samt hvorledes sagen følges op, blev udsat til et senere bestyrelsesmøde.

Eksklusionsbegæringen blev enstemmigt forkastet.

Indlæg

Præsentation af nyt bestyrelsesmedlem

Da jeg synes, det er en god idé, at nye bestyrelsesmedlemmer præsenterer sig i Husavisen (som Simon gjorde i sidste nummer) vil jeg hermed tage tråden op, da jeg som valgt suppleant på generalforsamlingen d. 26. september, 1992 nu også skal til at sidde i bestyrelsen.

Mit navn er Rigmor Têtevide (og ikke "Titgid", som Bente skrev i referatet fra GF). Jeg er 21 år og læser statskundskab på 3. semester på KU. Jeg er kommet ind i huset via Studerende Mod Racisme. Lige nu bor jeg i et studenterkollektiv på Frederiksberg. Tidligere organisatorisk erfaring har jeg fra Danske Gymnasieelevers Sammenslutning.

hvor jeg dels var aktiv i Fælleslevrådet i Storkøbenhavn, dels sad i bestyrelsen (88/89).

Jeg håber huset frem over vil bevæge sig i en mere åben og positiv retning, med større tillid og tryghed blandt husets interne brugere. Jo rarere her er, jo flere mennesker vil vi også få ind, det være sig som aktive i grupperne, nye grupper eller blot som gæster til arrangementer.

Jeg håber bestyrelsen vil komme til at arbejde mere udadvendt og i øget samarbejde med repræsentantskabet, da jeg tror dertil netop vil gavne trygheden og åbenheden i huset. Indtil nu har bestyrelsen for mange af os, tror jeg, virket som en lukket "elite".

Selvfølger jeg også vores problemer med lokalemangel vil blive løst i nærmeste fremtid ...

I øvrigt synes jeg flere skulle bruge Husavisen til interne beskeder osv. Det er absolut et godt initiativ og en god idé!

Kærlig hilsen

Rigmor

"Fascisme"/"det fascistoid"

Ordet "fascisme" har været en del af konflikten. Jeg og andre er ofte - ikke mindst i den netop overståede eksklusionssag - gentagne gange blevet anklaget for at kalde SMS/Yggdrasil-medlemmer for fascistiske og nazister. Når de, der anklager - især og

nu Jørgen Bitsch - bliver bedt om at forklare, hvornår og af hvem de er kaldt fascistiske/nazister kommer der enten intet svar, eller det viser sig, at der er sagt "fascistoid" eller "fascistiske tendenser". Og her ligger en væsentlig skelnen, som er nødvendig at holde fast i. Det forekommer mig, at Jørgen Bitsch og Lørdag og Jørgen Bitsch ønsker at sløre forskellen mellem begreberne "fascisme" og "fascistoid" - og bemærkelsesværdigt er det, at jeg ikke i denne eksklusionsproces er blevet anklaget for at kalde SMS/Yggdrasil-medlemmers handlinger for "fascistoid".

Jeg har tidligere nævnt - bl.a. i den omstridte opgave - , at jeg ser ordet "fascistoid" som dækkende væsentlige aspekter af først og fremmest og handlinger. "A" og "B"

Men hvad betyder ordene?

Gyldendals etymologisk leksikon, 1988:

Fascisme:

- "Samlebegreb for politiske bevægelser med autoritære, nationalistiske, anti-parlamentariske og antisocialistiske idealer. ... Fælles for disse bevægelser var, at de reddede det borgerlige samfund ud af en krisetilstand ved at ophæve det politiske demokrati og nedkæmpe arbejderbevægelsen med støtte af en småborgerlig massebevægelse organiseret omkring nationalistiske idealer."

Gyldendals fremmedordbog, 1983:

Fascistoid:

- "Som har fascistiske træk; som har lighed med eller peger mod fascisme, fascistmelignende."

Derudover kan en nærmere karakteristik af det fascistiske være:²⁴²³

En verden, der deles op i venner og fjender. "De gode" som de, der kan indeholdes i et abstrakt fællesskab (nation, race, "udvalgt menneske" etc.). Denne forskel mellem de gode og de onde kan ikke begribes, blot "påkaldes" og propagandaen mod "de onde" sker gennem egenskabstilskrivning: blot ved at kalde dem onde, rotter, undermennesker etc. De modsætninger, der muligvis eksisterer mellem de gode og de onde kan ikke begribes som interesse modsætninger, og dialog mellem de "os" og "dem" forsøges undgået.

Det abstrakte fællesskab - "folket", "racen", "nationen" etc. - benyttes argumentativt; der tales på vegne af "folket" etc., også fx af højreekstremistiske bevægelser, som stort set hele "folket" tager afstand fra. Denne talen på vegne af "manden på gulvet" som magtesløs overfor "det politiske bureaukrati" hindrer dog ikke en parallel argumentation for diktaturets indførelse med henvisning til "pøbelens" manglende evne til medbestemmelse. En lignende modsætning udgøres af de typiske krav om "lov & orden", som dog ikke hindrer en mere eller mindre skjult selvtaagsstrategi og - i den grad magten indehaves - konsekvente brud på både alment anerkendte menneskerettigheder og de love, som fascisternes selv indfører.

Det abstrakte fællesskab ses som havende en historisk ret til magten. Denne magt retfærdiggøres oftest med styrke. "Vi er de stærkeste, og derfor har vi ret". Tankegangen er præget af socialdarwinisme - "magt er ikke bare ret, men også sundt". I den grad det abstrakte fællesskab ikke har uindskrænket magt og succes tilskrives dette "forurening" af mennesker, der ikke tilhører "de gode", f.eks. jøder, udlændinge, socialister, feminister, religiøse grupper, homoseksuelle etc.

Dyrkelsen af "styrke" giver sig også kulturelle udtryk, f.eks. gennem dyrkelse af kropslige kraftpræstationer, militaristiske parader og i billedlige fremstillinger. Denne dyrkelse af

styrke og magt er forståelig som svar på en afmagtsituation - som til tider i større eller mindre grad fremstilles som antikapitalisme, men mere gennemgående som fremstilles som resultat af "forurening af folkesjælen"; gennem jøder, indvandrere etc. eller gennem ideer, som betegnes "landsforræderiske", "udanske" etc. - oftest socialistiske og antiautoritære ideer.

Fascismens udgangspunkt i afmagtsituationer giver dog ikke grundlag for et egentligt handlefællesskab, da perspektivet for fascistmen ikke er ophævelse af magt/afmagt, men erobringen af magten. Således er de fascistiske bevægelser præget af indre magtkampe, som oftest er meget personafhængige, ligesom bevægelsernes succes også er meget personafhængige.

Censur og antirationalisme er nødvendige midler til at opretholde løggen; demokrati og videnskabelighed må sættes ud af kraft. Løsninger kan ikke findes på rationel og ligeværdig vis, men må ske gennem vold og propaganda.

Indadtil er fascismen organiseret hierarkisk; som regel én leder, hvis ord er lov, og som oppefra og ned indsætter og styrer sine underordnede. En meget benyttet metode til at få de underordnede til at makke ret, er det at "have noget på dem", at kunne afsløre dem. Ofte blot en detalje til at starte med, men mere og mere efterhånden som vedkommende tvinges til at begå stadig flere forbrydelser. Lederens ord er uimodsigelige, da han fungerer som en slags "præst", der har adgang til det abstrakte fællesskabs "budskab". Fascismen har således religiøse aspekter ved at henvise til en grundlæggende ikke-materialistisk begrundelse og retfærdiggørelsessammenhæng, som udvalgte mennesker har et særligt fortolkningsmonopol på. I fascismen er "guden" dog aflivet til fordel for føreren, der har status af inkarnationen af det abstrakte fællesskab.

diktatorisk ideologi generelt. Således er det f.eks. uenighed om, hvorvidt Francos styre i Spanien var at betegne "fascistisk".

²⁴²³ Den følgende fremstilling er lidt rodet; sorry, men det er gået lidt hurtigt.

Da fascismens grundlæggende politiske budskab er diktaturet og undertrykkelse af de enkelte menneskers og interessegruppers meninger og handlinger, tager mange fascistiske bevægelser en "kvasi-fascistisk" form; dvs. argumenterer ikke åbent fascistisk, men tiltemper den offentlige fremtræden efter opportunistiske kriterier. F.eks. nedtonede Hitler antisemitismen gennem nazistpartiets vej mod magten i 20'erne og i starten af 30'erne, for ikke at skræmme vælgere og magthavere med sin ekstremistiske politik - og for ikke at det tyske socialdemokrati skulle få øjnene op for faren. Samtidig lod han dog andre "enkeltpersoner" i nazistpartiet fremkomme med antisemitisk propaganda - således at Hitler ikke behøvede at stå til ansvar for disse meninger, men blot henvise til at de enkeltpersoner, der fremkom med grovhederne, selv måtte stå inde for dem.

Med håb om at have klargjort mere end forvirret.

Jesper

(Regnbuen og Studerende Mod Racisme)

Aleister Crowley og O.T.O.

Logeordenen O.T.O. ("Ordo Templi Orientis", østens tempelorden), er væsentligt er bygget op omkring Aleister Crowleys tanker.

At fremstille ideologien - "crowlianisme" - entydigt er ikke muligt, da ordenens tekster (som omfatter mange bind) ofte er selvmodsigende.

O.T.O. grundlagdes, som en blandt en række hemmelige loger og ordener, sidst i forrige århundrede i Tyskland som en del af en okkult renaissance af gnosticistisk og esoterisk¹ karakter - dvs. byggende på en dualistisk opfattelse af det jordiske/onde og det himmelske/gode, hvor den individuelle frelse kun kan opnåes gennem indvielse i den hemmelige "gnosis", viden. Disse okkulte organiseringer var en del af en bredere bevægelse i retning af søgen efter "overnaturlige fænomener" gennem forskellige ideologier og teknikker.

En række af disse okkulte organiseringer² samlede om "tempelriddermyten", ifølge hvilken en hemmelig "overnaturlig" viden er blevet bevaret fra fortiden gennem en række hemmelige selskaber, og skjult via koder i bygningskonstruktioner, runer, landskabsformationer, symboler etc. Særligt fremtrædende i disse organiseringers ideologi er fremstillingen af den "ariske races" religion, den nordiske mytologi som en "gnosis", der grundet sin "magiske kraft" gennem århundreder er blevet forfulgt af "børgreligionerne". Men også andre af historiens religiøse anskuelse fremhæves - bl.a. efter inspiration fra teosofien - som værende dele af den "oprindelige magiske gnosis", fx. den jødiske kabbala og forskellige af østens religiøse traditioner.

O.T.O. adskilte sig fra hovedparten af de andre organiseringer ved at lægge vægt på "sex-magic", opfattelsen af tantrisk sex som et springbræt til "den skjulte verden". Denne interesse havde de til fælles med Aleister Crowley, og i 1912 udnævntes Crowley til leder, først af den engelske afdeling, og i 1922 til leder af hele organisationen.

Med Crowley voksede organisationen; fx. etableres fra 1930'erne også loger i USA. I årtierne før 2. verdenskrig vækkede "sekten" stor opsigt i pressen i mange lande grundet "sataniske messer"³, stofmisbrug etc., bl.a. udnævntes Crowley til "verdens ondeste mand"³.

¹ Esoterisk: kun bestemt for indvielse.

² Okkultisme: teoretisk og praktisk beskæftigelse med fænomener, der ikke synes at kunne forklares ud fra naturlove og generelt anerkendte forklaringer, og derfor henføres til mystiske, såkaldt overnaturlige kræfter.

³ En af disse ordener var "Germanerordenen", hvis loge i Bayern - "Thuleselskabet" - i 1918 i et forsøg på "at fange manden på gaden" etablerede "Deutsche ArbeiterPartei", hvori vægten forskudtes fra "arisk okkultisme" til højreekstrem nationalisme. I 1919 skiftede partiet navn til "Nationalsozialistische Deutsche ArbeiterPartei", NSDAP (Goodrick-Clarke 1985).

⁴ Et gennemgående træk i Crowleys skrifter er anti-kristendom. Fra et kristens standpunkt er "Crowleyanisme" et centralt udtryk for satanisme, hovedsageligt grundet den meget kødelige vej til "frelsen", at påkaldelse af ånder ikke skelner mellem "de gode" og "de onde" samt at vejen til frelse ikke går over "den gudelige nådegave", men skabes af individet selv. (Johannes Aagaard i "Mission" nr. 1, 1992.)

⁵ Crowley omtaler sig selv som "666 - The Beast" - dyret.

Efter Crowleys død i -47 eksisterede ordenen på vågeblus, indtil 60'erne, hvor bl.a. en interesse for det okkulte i almindelighed og Crowley i særdeleshed steg. Siden da er væksten angiveligt fortsat, således at der nu er loger i mange lande jorden over⁶.

Hjørnestenen i "crowleyanismen" er fremstillingen af en individuel udviklingsproces i retning af uhindret at kunne sætte sin egen vilje igennem. De mest centrale læresætninger er "Do what Thou Wilt shall be the whole of the Law" og "Every man and every woman is a star"⁷, hvor igennem det udtrykkes, at gennemsætten af "viljen" - på trods af enhver forhindring man måtte møde - er at finde frem til den individuelle livsbane, der på forhånd er en givet. Denne "gåen op i sin skæbne" er at blive et med gud, at blive sin egen gud.

En central begrænsning for denne "udvikling" er fornuften.

"Reason itself will attack you, saying: how can so strict a bondage be the Path of Freedom?"

Persevere. You have never yet known Liberty. When the temptations are overcome, the voice of Reason silenced, then will your soul bound forward unhampered upon its chosen course, and for the first time will you experience the extreme delight of being Master of Yourself, and therefore of the Universe." (The Equinox s 66)

"If Power asks why, then is Power weakness. ... Also Reason is a lie; for there is a factor infinite & unknown; & all their words are skew-wise" (Crowley; 1990, s. 59)

De mangfoldige "Crowleyaniske" skrifter omhandler overvejende teknikker og ritualer til opnåelse af denne udvikling. Et eksempel er øvelse i "tankekontrol":

"1. Her er øvelser. Hver af dem kan vare i en uge eller mere.

(a) Undgå at tænke på et bestemt emne og alt som vedrører det, og lad dette emne være et, som sædvanligvis optager meget af din tankevirksomhed, fordi det ofte stimuleres af sanseropfattelser eller andres tale.

(b) Skab - ved et eller andet middel, såsom at flytte din ring fra den ene finger til den anden - to personligheder i dig; den enes tanker befinder sig inden for helt andre grænser end den andens. Det, som er fælles, er livsformødenhederne. ... Lad ingen af [X]'s tanker stige frem, når ringen er på [Y]-fingeren og vice versa.)

Udform andre ud fra dit eget ingeniør.

2. Hver gang du lokkes til at tænke det, du har sværget at undgå, så skær dig selv dybt i håndledet eller i underarmen med en barberkniv, nøjagtig som du ville slå en ulydig hund. Frygter Oksen ikke Plovmandens Pigstav?

3. Din arm tjener dig altså både som en advarsel og som en notesblok. Du skal nedskrive din daglige fremgang i disse øvelser, indtil du hele tiden er fuldkommen på vagt over for den mindste tanke, som stiger frem i din hjerne.

Bind således dig selv, og du vil for evigt være fri." (Crowley; 1983, s. 45f)

Omkring denne udviklingsproces er organiseret en række optagelsesriter til stadig højere indvielsesgrader. Opstigningen foregår tilknyttet en højere rangeret mester, i hvis hænder man skal lægge sin udvikling.

"In obeying the will of his master, instead of following the one one which he believes to be his own, but which is in reality only that one of his lower nature, he obeys the will of his own higher nature with which his master is associated for the purpose of aiding the disciple in attaining the conquest over himself." (The Equinox s. 116)

⁶ Ifølge O.T.O. selv var ordenen i 1990 repræsenteret i 25 lande (udgiveren i Crowley 1990, s. 92)

⁷ Sml. bilag 3.

Målsætningen for den samlede orden af "Thelemaloger"⁸ er intet mindre end verdensherredømmet (The Equinox, s 53), hvorfor alle disciple har pligt til at udbrede religionen.

Den centrale linie i den ønskede nye samfundsorden - udover at alle skal følge deres egen vilje - er en forskel på slaver og herrer:

"There are many persons who are naturally slaves, who have no stomach to fight, who tamely yield all to any one strong enough to take it. These persons cannot accept the Law. This is also understood and provided for in *The Book of the Law*: "The slaves shall serve." But is it possible for any apparent slave to prove his mastery by fighting his oppressors, even as now; but he has this additional chance in our system, that his conduct will be watched with kindly eye by our authorities, and his prowess rewarded by admission to the ranks of the master-class." (The Equinox s. 146)

Som politisk ideologi må Crowleyanismen nærmest betegnes som en socialdarwinistisk individualistisk anarkisme: (følgende citater fra "The Book of the Law")

"Every new measure of the most democratic and autocratic governments is Communistic in essence. It is always restriction. ... Fascism is like Communism, and dishonest into the bargain. ... The establishment of the Law of Thelema is the only way to preserve individual liberty and to assure the future of the race." (s. 32)

"Evolution makes its changes by anti-Socialistic ways. The 'abnormal' man who foresees the trend of the times and adapts circumstance intelligently, is often laughed at, persecuted, often destroyed by the herd; but he and his heirs, when the crisis comes, are survivors." (s. 31)

"Let my servants be few & secret: they shall rule the many and the known"

"... Refuse none, but thou shalt know & destroy the traitors. I am Ra-Hoor-Khuit; and I am powerful to protect my servant. Succes is thy proof: argue not; convert not; talk not overmuch! Them that seek to entrap thee, to overthrow thee, them attack without pity or quarter; & destroy them utterly. Swift as a trodden serpent turn and strike! Be thou yet deadlier than he! Drag down their souls to awful torment" (s. 79)

Litteratur:

Crowley, Aleister: "Magiske skrifter"	Sphinx forlag, 1983.
Crowley, Aleister: "The Book of the Law"	Magickal Child Publishing, 1990.
Crowley, Aleister: "The Book of Wisdom or Folly"	Samuel Weiser, 1991.
Falkenberg, Flemming: "Oldtultisme og satanisme"	Dialogcentrets forlag, 1985
Goodrick-Clarke, Nicholas: "The Occult Roots of Nazism"	The Aquarian press, 1985.
"The Equinox", volume III, nr. 10. Hymenaeus Beta X ^o (ed.) Samuel Weiser, 1986.	

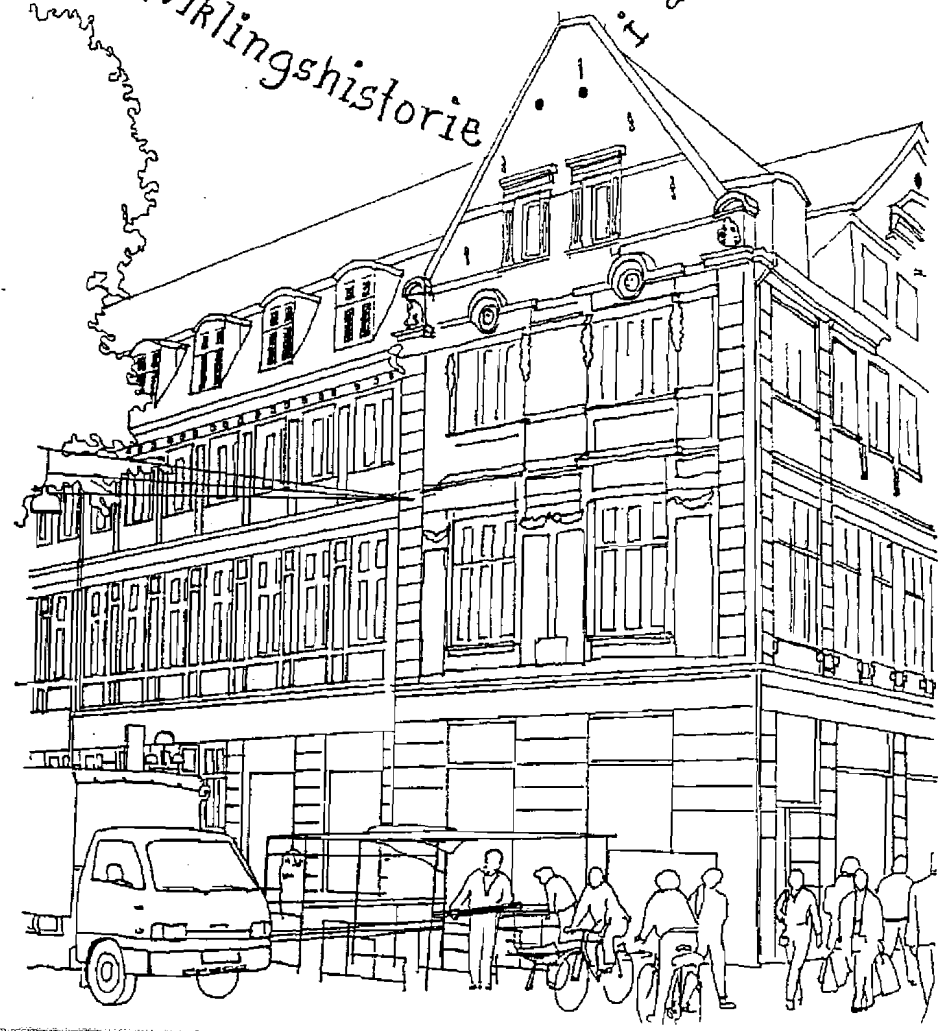
⁸ Det græske ord Thelema (der betyder vilje) bruges som betegnelse på O.T.O. loger, og ses - med græske bogstaver: τηλεμα - skrevet rundt omkring, ikke bare i Studenterhuset, men også fx. på Københavns Universitets mure.

⁹ Jeg vælger at anføre Crowley som forfatter, selvom Crowley selv anfører at indholdet er dikteret ham af en ånd: (s 13) "This Book was dictated to me (on April 8, 9, and 10, 1904 EV) by Aiwass, a Being whose nature I do not fully understand, but who described Himself as "the minister of Hoor-paar-kraat" (the Lord of Silence).

REGNBUEEN

KONKRET UTOPI

- en udviklingshistorie i alternativ praksis

REGNBUEEN - KONKRET UTOPI
EN UDVIKLINGSHISTORIE I ALTERNATIV PRAKSIS

ANVENDT II RAPPORT 1993, ANVENDT SOCIALPSYKOLOGI
UDARBEJDET AF: ANNE JØNSSON & BIRGITTE ERNST
VEJLEDER: OLE DREIER

Dette projekt skal være en gave til REGNBUEEN - vores smertensbarn - med det håb, at andre kan finde et afsæt heri til at skrive historien videre og bredere, end vi har formået.

Vi skal rette en ganske særlig og kærlig tak til mændene i "Den Politiske Junta", som har stået os trofast bi med konstruktiv kritik og omsorgsfuld støtte gennem hele den lange arbejdsproces.

Også en stor tak til Studenterrådet, for uforbeholdent at have stillet deres kontor-faciliteter og køleskab til vores rådighed under den endelige udarbejdelse af projektet.

Endelig en lille strofe til indskrivnings-processen:
At fejle er menneskeligt - for virkelig at lave lort i den, kræves der en computer!

Kærlige og trøtte hilsener fra
Anne Jønsson og Birgitte Ernst.
Studenterrådet d.4 januar 1993.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	s.4
INDLEDNING.....	s.5
Lidt om arbejdsprocessen.....	s.5
Empiriske pudsigheder.....	s.7
Den konkrete utopi.....	s.7
BZ eller hva.....	s.7
Løbsk struktur.....	s.8
Frustration og tålmodighed.....	s.8
Forarbejdet med empirien.....	s.9
Niveau 1.....	s.9
Niveau 2.....	s.9
Niveau 3.....	s.10
Opgavens opbygning.....	s.11
1. REGNBUEENS PRAKSISFELT.....	s.12
Formelle forhold.....	s.12
Praksisforandringer: Et længdesnit mht. det sidste år.....	s.15
Praksisforandringer: Et tværsnit mht. det sidste år.....	s.19
Problembestemmelse.....	s.25
Teoretisk og metodisk grundlag.....	s.27
Samfundsteoretisk ståsted.....	s.30
Foreløbig opsamling.....	s.33
2. REGNBUEENS RØDDER.....	s.35
Udgangspunktet i det generelt studenter- og fagpolitiske.....	s.35
Et tværfagligt forsøg.....	s.40
Regnbuens konstituering.....	s.44
3. REGNBUEEN SOM SPECIFIK PRAKSISFORM ..	s.48
Selve starten på brugerarbejdet.....	s.50
En første helhedsmæssig forståelsesform.....	s.51
Et blik på et andet alternativt arbejde.....	s.52
Regnbuens overgang til praksisform.....	s.54
Konstitueringskonflikten 1985-86.....	s.54
Det lange seje træk 1986-88.....	s.56
Striden om "det lukkede kliniske kollektiv" 1988-89.....	s.58
Projekt- og politiseringsårene 1989-91.....	s.61
4. KONKLUSION OG PERSPEKTIVER: DEN AUTONOME INSTITUTION.....	s.65
Kompetencestriden 1991-92.....	s.65
Konklusion.....	s.67
Ny praksisproblembestemmelse.....	s.68
Perspektiver: Handletiltag for videre praksis.....	s.70
LITTERATURLISTE.....	s.71
OVERSIGT OVER BILAG 1-10.....	s.73

FORORD.

Dette projekt i Anvendt II Socialpsykologi omhandler en konkret analyse af en specifik psykologisk praksis: den alternative psykologiske rådgivning Regnbuen, der nu på 8. år har sin virksomhed i Studenterhuset, Købmagergade 52, København, som vi selv i nogle år har været en del af.

Regnbuen var oprindeligt et rent studenterinitiativ, der udgik fra Psykologisk Laboratorium i begyndelsen af 1980-erne, men idag er der også færdige psykologer med i arbejdet.

Som psykologisk praksis er Regnbuen vokset frem, i og med den daværende fagkritik, og som en effekt af en særlig intern kritik af denne for at forblive i sit privilegerede "elfenbernstårn".

Der ligger i Regnbuens udgangspunkt, at det ikke er nok bare at kritisere kritisable betingelser for menneskeligt liv, og hvordan disse blindt naturaliseres i de traditionelle psykologiske teorier/skoler som "naturlige livsbetingelser for mennesker til enhver tid".

Regnbuen har derfor stillet sig på det standpunkt, at skal kritikken blive virkefuld, så må den i sig selv kunne føre til et praktisk arbejde med det at indstifte og udvikle de betingelser, der fører til et ordentligt, et menneskeværdigt liv.

Det teoretiske udgangspunkt herfor blev taget i den marxistiske videnskabsopfattelse og i den særlige subjektteori, der var blevet udviklet indenfor marxismen, nemlig den Kritiske Psykologi. Og samtidig blev initiativet til Regnbuen søgt udfoldet som en del af det generelle studenterpolitiske arbejde for bedre levevilkår og ordentlige/videnskabelige studieforhold, et arbejde der endvidere blev begrebet som en integral del af arbejderklassens, venstrebevægelsens, græsroddernes og undergrundens frigørelseskamp.

En praktisk referenceramme for et sådant projekt blev derfor det "alternative univers". Og dette fordi man vidste, hvad det handlede om ikke at gøre: reproduktion af magt- og udbytningforhold. Men samtidig vidste man alene teoretisk, hvad man ønskede at sætte i stedet: de associerede producenters skaben af fælles samfunds-historie.

Formuleret således trådte Regnbuen fra sin start af ind på det område, der med Ernst Bloch kan kaldes den "konkrete utopi". Hvordan det så er gået, fortæller det følgende noget om.

INDLEDNING.

Vores valg af dette projekt er kommet til veje ud fra, at vi har ønsket at arbejde og skrive om noget, der har direkte relevans i forhold til vores eget praktiske fagpolitiske engagement, og dette på en sådan måde, at resultatet heraf umiddelbart kan indgå i den videre praksisudvikling i og med det arbejdskollektiv, som rådgivningen udgør.

Som nævnt i forordet er vi selv del af rådgivningsgruppen Regnbuen. Og har været det nu i henholdsvis 2 og 3 1/2 år. Vi har valgt at lægge hovedparten af vores faglige og politiske engagement i rådgivningen og i dens ramme Studentehuset, fordi vi hører muligheden for også som studerende at bruge vores ressourcer på en praktisk og nyttelig måde.

Sådanne muligheder ser vi desværre ikke idag på faget, selv om vi begge stadig dør forsøger at bruge energi på at rejse faglige og politiske problemstillinger, som vi mener er af grundlæggende betydning for udviklingen af en ordentlig psykologi, dvs psykologi der ikke bare handler om "de andre", og et ordentligt studiemiljø, som ikke er præget af konkurrenceræs og spidse albuer, men hvor man i fællesskab griber fat i hinanden i et langsigtet alment perspektiv om fælles foregribende livssikring og faglig udvikling. Fordi det efter vores mening også kun på et sådant grundlag vil være muligt at bidrage til konciperingen af de mest almene træk ved selve den psykologiske genstand.

Vores mere langsigtede håb med at prioritere rådgivningen og Studentehuset aktuelt er så, at det, der kan udvikles i Studentehuset i og med det tværfaglige miljø derinde, på længere sigt vil kunne virke inspirerende tilbage på studiet.

Desuden ser vi det af afgørende betydning for psykologistudiet, at der eksisterer praktiske sammenhænge af psykologisk relevans, også udenfor universitetet, som studerende har mulighed for at indgå i.

LIDT OM ARBEJDSPROCESSEN.

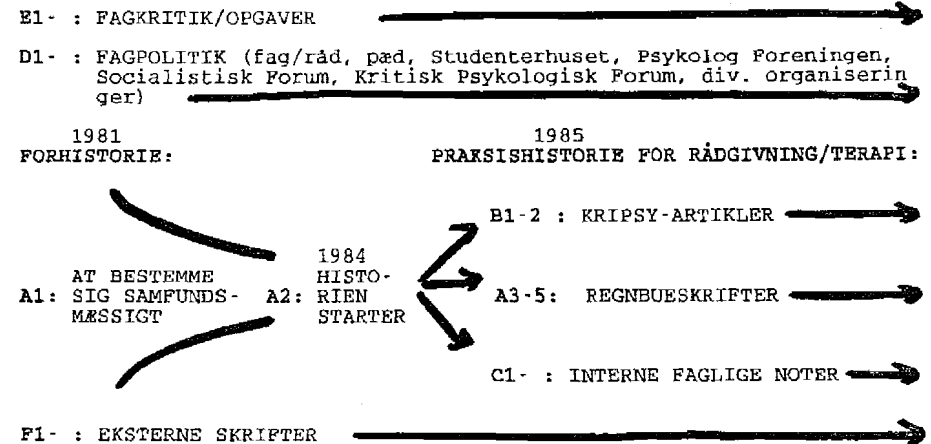
Det har været både spændende og vanskeligt, for ikke at sige meget frustrerende, at sætte os for at gøre egen praksis med fagfæller til genstand for projektskrivning. Men det har også været meget opløftende og til tider helt humoristisk. Vi skal i det følgende nævne nogle eksempler herpå, så det for en læser vil være muligt at følge med i, hvad det er for vanskeligheder vi er stødt på i vores arbejde med empirien, samt hvorfor løsninger herpå har fået den form, de har.

Vi har været undervejs med dette projekt et års tid, hvor vi startede med at læse rundt i Regnbuens og Studentehusets historie. Vi var tidligere, som nye i rådgivningsgruppen, blevet konfronteret med et krav om at kende, sætte os ind i, disses historier, hvad vi også havde brugt megen tid og energi på. Men indtil da var dette nærmest et Sisyfos-arbejde: dels var materialet ekstremt omfattende, og dels var det udelukkende arkiveret ud fra en krono-

logisk nøgle. Da vi så fremlagde ideen om dette projekt - og flere andre også i større eller mindre udstrækning trak på materiale, der var udarbejdet igennem gruppen - blev der prioriteret tid og penge til at samle og strukturere materialet ud fra indholdsbestemte kriterier. Således er det nu muligt umiddelbart at søge ind et hvilket som helst område i historien.

Denne systematisering var i sig selv et kæmpe arbejde, og her har det været altafgørende for os, at vi har kunnet trække på arbejdskollektivets ressourcer, som ved struktureringen af materialet har tilvejebragt betingelserne for, at det blev muligt for os at kunne finde rundt i empirien, der omfatter mere end 3000 siders oplæg, artikler, indstik, forløbsopsummeringer osv osv, samt 12 fællesmødebøger på 150 sider hver. Til dette skal lægges de forløbsnoter og supervisionsnoter, der hører til hvert brugerforløb, hvoraf kun en del er bearbejdet på en sådan måde, at det under hensyn til de berørtes personlige integritet - opgaven om tavshedspligt - har kunnet gøres tilgængeligt for en større kreds.

Nøglen for det ordnede skriftlige materiale ser således ud 1992:

I bilag 1 er der en samlet oversigt over vores kildemateriale. Her skal bare nævnes, at reference til materiale i ovenstående nøgle gøres med angivelse af mappe nummer. Noget af materialet er endvidere vedlagt som bilag, men dette vil fremgå af teksten.

Der er endnu ikke foretaget nogen systematisering af indholdet i fællesmødebøgerne, der endnu kun foreligger i håndskreven form. Dette gælder også supervisionsnoterne, ligesom det gælder for de fleste af de forløbsnoter, der gøres ved hvert brugerforløb. Der er endnu ikke noget overblik over dette sidste materiale, idet forløbsnoterne ligger hos de enkelte involverede rådgivere. Men det drejer sig om et materiale på skønsmæssigt 10.000 sider.

EMPIRISKE PUDSIGHEDER.

Empiriske pudsigheder er den betegnelse vi har valgt til at beskrive de ting og forhold i det empiriske materiale, som har bragt den mere humoristiske dimension ind i vores arbejdsproces. Vi vil ikke holde det hele for os selv, men kort beskrive tre af disse pudsigheder, i det håb at en læser også kan grine lidt med.

Den konkrete utopi.

Ved læsning af Regnbuens skriftliggjorte historie fra perioden før den egentlige rådgivningspraksis gik igang, dvs perioden 1981-85, er vi stødt på nogle debatindlæg til Indput i 1982, hvor problemet om, hvordan der fagligt skal arbejdes videre, nu hvor det er åbenbart for alle, at den gamle studentepolitisk linie, der kun omhandler kamp mod nedskæringerne, er ved at komme til kort.

Konkret drejer striden sig om indførelse af pensumlister på studiet, hvor der fra Kalle Birck-Madsens side rejses en bestemt kritik af Morten Nissen for det, at han i debatten om, hvad man fra studenterside skal gøre ifm kravet om indførelse af pensumlister på studiet "helt forkaster tankerne om den nødvendige utopi". De indholdsmæssige videnskabelige begrundelser for kritikken slår med Marx den streng an, der handler om, at opgøret med det borgerlige samfund, og særligt med den borgerlige uvidenskabelighed ikke kan stoppe med opgøret med indholdet, i dette tilfælde at få tilkæmpet kritisk litteratur på pensum, men også må sprænge selve de borgerlige former i og for praksis, hvorfor der må stilles krav om, at de berørte i fællesskab finder ud af, hvad der er relevant. Dette standpunkt viser sig senere at være centralt ifm etableringen af Regnbuen som "konkret utopi".

Så går der 8 år. Kalle er i Regnbuen - og Morten går igang med sit licentiatstudie: "Praksisforskning i forandringer og overskridelser af psykosocial behandling", som er en del af det SHF-finansierede forskningsprojekt "Sundhed, menneske og kultur", hvori Regnbuen - den konkrete utopi, indgår, som en del af forskningsgenstanden.

Det, der blev anset som umuligt, forskes der nu i!

BZ eller hva'?

Før Regnbuen starter i Studentehuset 1984 er flere fra psyko logistudiet involveret i et tværfagligt projekt om en alternativ rådgivning. Fra papirerne herom har vi fundet følgende strofe, som er fremkommet under diskussionen om et forslag til, hvordan man økonomisk skulle løse lokaleproblemet. Forslaget blev stillet af en senere Regnbue-aktivist. Vi citerer: "Mht lokaler blev BZ-ernes arbejdsmåde foreslået. Der var dog vild uenighed omkring dette; og det blev bla indvendt, at vi herved kunne indsnævre vores målgruppe på en ukonstruktiv måde"². Det var et stort projekt med 50-60 involverede, men efter et års

¹ Mappe A1, marts-april 82.

² Mappe A1, sep 83.

arbejde blev det opgivet. Nogle folk opgav dog ikke helt tanken om en alternativ rådgivning. Det er folk fra psykologi, og det er også dem, der senere etablerer Regnbuen. Siden 1990 har en væsentlig del af Regnbuens brugergruppe været folk fra det Autonome miljø, som er udsprunget af BZ-bevægelsen! Dette samarbejde er meget konstruktivt og gensidigt be- rigende.

Løbsk struktur.

For at kunne gøre noget til genstand for forskning må man ikke bare kunne afgrænse genstanden, så det vides, hvad det er, der forskes i, men det er også nødvendigt at "fastfryse" genstands- feltet i tid. Ifm dette projekt har vi mødt dette problem på en særlig, næsten tragikomisk måde.

Medens vi stødt og roligt har arbejdet os igennem rådgivningens historie, for at pejle os ind på, hvor og hvad de centrale problemer er; og også har skrevet herom, med dertil hørende metodeskitser til, hvordan dette nærmere kunne udforskes, så er der vokset en særlig "vits" frem i rådgivningen. Igennem nogle måneder nu har den ugentlige fællesmødedagsorden været udvidet med et bestemt punkt: de seneste strukturændringer - dette som en særlig service for de folk, der var forhindret i at møde op ugen før! Vi citerer fra fællesmødebogen d. 16.12.1992: "Referat fra sidst; lever op til traditionen om at have strukturændring på dagsordenen; ny struktur: æggemaden og firkanten"³.

Frustration og tålmodighed.

En empirisk pudsighed, men så sandelig også en frustration vi har mærket i vores arbejde med dette projekt, når vi har gjort os bestræbelser på at kredse vores arbejds-genstand ind, og gjort det på den eneste måde, vi finder relevant: at starte med det sidste, det mest udviklede som grundlag for en feltbe- stemmelse, der kan gås til historien med - og dette fordi at indgreb i historien netop er indgreb i det sidste udviklede. Vi har således set os udleveret til det fænomen, at arbejds- skitser vi har produceret, med udgangspunkt i en bestemt situa- tion eller central problemstilling for og i Regnbuen, som skulle være det bærende i dette projekt, bare er blevet kuld- kastet, som konsekvens af den praktiske udvikling og forandring indenfor den selvsamme periode, hvorunder vi har siddet og arbejdet med problemskitserne.

³ "Æggemaden" referer til Regnbuens almindelig struktur for onsdage vedrørende supervision, brugerarbejde og fælles- møde; medens "Firkanten" henviser til, at hver anden fællesmøde alene omhandler det socialpsykologiske/sociologiske. Strukturen blev tegnet på tavlen - heraf navnet. De strukturændringer, der har været på tale, har på den ene side taget sit udgangspunkt i behovet for sikring af kontinu- iteten i det terapeutiske arbejde, og på den anden side til- sigtet at skabe organisatorisk rum for det socialpsykologi- ske/sociologiske arbejdsfelt.

FORARBEJDET MED EMPIRIEN.

Som nævnt ovenfor har vi stået med store problemer mht, hvordan vi har skulle strukturere vores indfaldsvinkel til analyse af rådgivningen, så vi ikke bare endte som halehang til udviklingen. Samtidig har vi stået med problemet om, at det har været umuligt at nå at komme igennem alt det empiriske materiale.

Som en løsning herpå har vi til forarbejdet for dette endelige projektpapir den sidste lange periode metodisk arbejdet på 3 niveauer.

Niveau 1.

Vi har gået fællesmødebøger og alt relevant materiale igennem på vue-form. Vi er ikke gået ind i forløbsnoter og supervisionspapirer, idet det primært er rådgivningens organisatoriske og faglige historie, vi har interesse for, og fordi det er her, at rådgivningens problemer og udviklingsnødvendigheder synes at være lokaliseret. Denne historie kan selvfølgelig ikke ses uden greb om selve brugerarbejdet, men det er ikke dette, der aktuelt stiller sig problematisk for rådgivningen.

Begrundelserne for dette skridt har været, at kunne orientere os indenfor genstandsfeltet, idet der aktuelt ikke er nogen skreven historie om rådgivningens arbejde fra dens start og op til idag, hvad vi finder er en stor mangel - og måske endda også noget af grunden til, at det for tiden synes svært at kvalificere, hvordan denne begrundet skal udvikle sig videre. I denne materiale gennemgang har vi søgt at hæfte os ved, hvad der forekommer os at være centrale sigtelinier, som arbejdet i rådgivningen gennem tiden synes at have været styret af. Som centrale sigtelinier er fremtrådt: det alternative, den kritiske psykologi, det politiske udgangspunkt, den sociale orientering og den lokale indlejring i Studenterhuset. Dette er på den ene side sigtelinier, der kredser Regnbuens selvforståelse⁴ ind; på den anden side er det også sigtelinier, som igen hele historien har været til debat og til tider omstridte, både mht til konceptionelt indhold og deres indbydes placering og vægtning.

Til sigtelinier skal også lægges de negativt afgrænsende: den traditionelle/kliniske psykologi, psykiatrien og dens biologisering, den systemiske terapi, samt "det åndelige overdrev" (New Age-bevægelsen), og her synes der til gengæld at have været en stor grad af konsensus mht deres faktiske indhold og praktiske konsekvenser.

Niveau 2.

Vi har ud fra dette søgt at danne en beskrivelse af Regnbuens aktuelle praksisform: hvad der arbejdes med for tiden, hvordan der arbejdes og hvilke perspektiver, der er formuleret for det videre arbejde. I denne beskrivelse har vi søgt at medtage de problemer af forskellig art, som har været særligt virksomme/kravende/konfliktdende indenfor det sidste års tid. Dette skridt

⁴ Vi skal senere i opgaven indføre begrebet "identitet", idet selvforståelses-begrebet hen ad vejen viste sig utilstrækkeligt, herom senere.

for at nå frem til en slags fænomenbestemmelse af vores arbejds-genstand.

De fænomenbestemmelser vi har gjort os har centreret sig om følgende - men det er så også her, at vi er stødt ind i, at de nærmest blev overhalet af historien, før blakket var tørt:

- konflikter af paradoksal karakter, hvor parterne på et meta-niveau er enige, men i praksis dårligt kan være i stue sammen - disse konflikter findes ikke mere, idet den ene side i konflikter af denne art har forladt rådgivningen.

- indkredsning af de givne organisatoriske strukturer i rådgivningen og arbejdsdelingen heri - for så at konstatere, at vores overvejelser herom ikke længere gav nogen mening, fordi de seneste ændringer i rådgivningens sammensætning og antal medlemmer simpelt dikterede nye strukturændringer.

- professionalitet og rekruttering: på den ene side hviler rådgivningens direkte brugerarbejde mere og mere på internt udviklede koncepter, der sikrer en større grad af bevidst formidlede handlepraksis'er fra rådgivere til rådgivere; på den anden side synes det at være blevet sværere for nye at koble sig på gruppen, der er i hvert fald færre, der har nærmet sig rådgivningen fra denne side. Spørgsmålet vi stillede os her var, om det er professionaliteten der er udviklet skævt, eller om grunden til den manglende tilgang omhandler noget for rådgivningen eksternt, såsom mere pressede studievilkår, større karriererås, generel højredrejning - "kommunistforskrækkelse", eller lignende.

- afmatning i rådgivningsgruppen. Er det aktuelt problematiske herfor at finde i selve arbejdskonceptet for rådgivningen, eller kommer det fra, at gamle aktivister i Regnbuen, over flere år, har ligget i en meget alvorlig og hård konflikt med okkulte grupper i Studenterhuset om demokrati, racisme, fascisme og nazisme⁵, og derfor ikke har været i stand til at mønstre ressourcer til at tage imod nye.

Niveau 3.

På dette niveau er vi så gået til Regnbuens historie med ovenstående fænomenbestemmelser som "før-greb". Vi har søgt at anvende dem som sigtelinier til at indfange, hvilke faktiske forhold - af teoretisk og empirisk karakter - der kan siges at have betydning for, hvordan praksis har udviklet sig indenfor disse dimensioner. Dette skridt for at søge at skrive en slags praksishistorie mht de pågældende fænomener/problemer, dvs se hvordan de er blevet grebet, bestemt og hvilke konsekvenser dette har trukket med sig.

⁵ Vi vil her gøre opmærksom på et parallelt Anvendt II projekt, der som genstand netop har disse konflikter i Studenterhuset. Vi kender til projektet fordi forfatteren er del af samme arbejdskollektiv, som vi. Som sådan er det omtalte samt nærværende projekt dele af samme praksishistorie med forskellig genstandsafgrænsning, og for et mere samlet overblik turde vi forslå en læser at medtænke dette. Se J. Lund 93.

Vi har således udarbejdet flere praksishistorier, hvor det karakteristiske har været, at vi har måttet gribe tilbage til niveau 1, ligesåvel som den fornyede læsning har bidraget med nye vinkler på andre fænomenbestemmelser, som ellers ikke lige var i fokus. Det viste sig fx at en hidtidig upåagtet skjult uenighed vedr. konceptet om "total åbenhed" i det direkte brugerarbejde om det, der fra rådgiverside styrer handletiltag, samt begrundelserne herfor overfor den berørte bruger, var af afgørende betydning for at få greb om et brud i gruppen, som ellers umiddelbart var en konsekvens af konflikter, der udspillede sig om noget ganske andet, og som havde antaget en meget personliggjort form⁶.

Men samlet for de gjorte praksishistorier er, at de er brudstykker af en større og mere overgribende historie - netop den historie vi er ude efter.

Så selv om det har været frustrerende hele tiden at løbe panden mod en mur, se sit arbejdsprodukt som værende en til tider tom parentes, så har arbejdet med de tre niveauer samlet bidraget til, at et billede af Regnbuens samlede praksisfelt er trådt frem - i det mindste i nogle konturer, der ikke synes at ændre sig væsentligt fra een specifik praksishistorie-dimension til en anden. Det er dette billede vi starter med at lægge frem i opgavens første kapitel.

OPGAVENS OPBYGNING.

I kapitel 1 fremlægger vi således en beskrivelse af Regnbuens praksisfelt, som dette aktuelt sætter sig sammen.

I kapitel 2 vender vi tilbage til den historie, der fører frem til Regnbuen, dvs Regnbuens rødder.

Og i kapitel 3 søger vi at beskrive historien fra dengang og frem til idag.

I kapital 4 fremhæves de problemkomplekser, som denne historie har fremvist. Og vi søger at finde og afklare, hvori det problematiske er begrundet: er det i skæve eller manglende konceptionelle forhold tilbage fra starten af Regnbuen, er det koncepter der er blevet grebet forkert, og hvilke problemer er ikke blevet agtet, på trods af en afgørende betydning for den videre udvikling af rådgivningsarbejdet.

⁶ Den skjulte uenighed gik på, om "total åbenhed" er et ufravigeligt "must" og en etisk fordring altid, eller om en rådgiver kan nøjes med at have det som et perspektivkrav, således at rådgiver suverænt kan tillade sig at fravige det udfra vurderinger om, at dette tjener en bruger bedst. Striden blev åbenbar, da en bruger-problemstilling ved en tilfældighed - og formidlet via fællesmødet - kom til at involvere centrale personer fra de to "gamle" supervisions-grupper. Mere herom senere.

1. REGNBUEENS PRAKSISFELT.

Vi skal indlede dette kapitel med en mere formel beskrivelse af rådgivningen, inden vi går over til at indfange de heri væggede forhold. Efter dette skal vi kredsde problemet, som det aktuelt synes at stille sig for rådgivningen, ind. Og kapitlet afsluttes med en fremstilling af vores teoretiske og metodiske grundlag, der som udgangspunkt bærer den efterfølgende analyse.

FORMELLE FORHOLD.

Siden 1985 har Regnbuen som alternativ psykologisk rådgivning været virksom i Studenterhuset. Den er gennem tiden blevet brugt af hundredevis af mennesker fra enhver afkrog af det sociale landkort, og med næsten enhver tænkelig problemstilling, medens mange flere gennem årene forgæves har søgt at få del i rådgivningens ressourcer. Fra rådgiverside har et sted mellem 40 og 50 psykologistuderende og psykologer været med over kortere eller længere tidsrum, medens rådgivningsgruppens størrelse i samme periode har varieret fra 6 til 25. Der var således 14 psykologistuderende involveret i opstarten (Mappe A2/ april 85); medens gruppen aktuelt ved årsskiftet 1992-93 består af 9 stabile aktivister, heraf to færdige psykologer, 3 personer på hvileplads, mest optaget til anden side - børn, opgave/specialeskrivning - samt 2 på orlov.

Den måde som rådgivningen selv præsenterer sig på i Studenterhusets nye folder om husets aktivitetsgrupper lyder således:

"Vi er en alternativ rådgivning, der består af psykologer og psykologistuderende. Siden midten af 80'erne har vi fungeret som Studenterhusgruppe, og yder frivilligt arbejde for mennesker i nød.

Igennem årene har vi haft vejledning/rådgivning/terapiforløb - individuelt og i grupper - hvor vi er blevet brugt af studerende fra de forskellige fag, samt af andre der har fundet frem til os. Ved henvendelse bliver der, ud fra den livssituation og det problem man må stå med, lavet individuelle aftaler om, hvordan vi bedst kan støtte op omkring en løsning. Rådgivningsgruppen er aktuelt på 10 personer, og det tilstræbes at der i ethvert forløb er såvel en kvindelig som en mandlig rådgiver. Desuden følger vi som gruppe gensidigt de enkelte forløb, idet vi sammen superviserer hinanden. Vi har ugentlige fællesmøder med oplæg, både mhp at diskutere forskellige aktuelle problemstillinger, og for derigennem at udvikle teori om bedst mulig fremtidig praksis.

Vi er organiseret som arbejdskollektiv med udgangspunkt i forskning, uddannelse og formidling af psykologisk viden - for vi har måttet se i øjnene, at lige meget hvor mange ressourcer vi har til aktuelt problemarbejde, så er det generelt for lidt ift antallet af mennesker, der har brug for det. Vi søger derfor også at arbejde med udviklingen af langsigtede socialpolitiske tiltag, der kan minimere at konflikt, krise og nød indfinder sig. Som arbejdskollektiv er vi derfor også åben for og ser gerne andre faggrupper, der har lyst til at gå med i

arbejdet.

Aktuelt - november 1992 - har vi meget få frie ressourcer at tilbyde.

Rådgivningen er gratis, og vi sikrer brugernes anonymitet. Vi har tavshedspligt, og der finder ingen registrering sted.

Vi kan kontaktes hver onsdag kl. 19-19.30 på tlf. 33 13 65 92

Eller i Studenterhusets Cafè hver tirsdag 15.00-18.00⁷.

I kraft af rådgivningens placering i Studenterhuset v/ Københavns Universitet er dens umiddelbare brugerflade de universitetsstuderende. Men den har fra sin start også set det som en vigtig og nødvendig faglig opgave at være formidler mellem universitet og det omgivende samfund. Rådgivningens brugergruppe er derfor de personer, der henvender sig. Ud over de universitetsstuderende er dette aktuelt: enlige mødre, tungt belastede unge (hvor prostitution og stofmisbrug er en baggrund for nogen), studerende/medarbejdere indenfor behandlingssektoren, nuværende/forhenværende psykiatriske patienter, arbejdsløse ufaglærte/faglærte kvinder og mænd i 20-erne. Hertil skal lægges en uspecifik gruppe, der mangler sociale aktiviteter, hvor man kan nærme sig udviklingen af en basal evne til at tage vare på sig selv, alene og sammen med andre. Dette er ofte mennesker for hvem det at søge rådgivningsstøtte, bryder for meget med deres selvbillede om at skulle klare sig selv for enhver, ofte dyr pris.

Samlet gælder det for rådgivningens brugergruppe, at den overvejende er meget ressourcefattig, ofte med store sociale og familiemæssige baggrundsproblemer. Der er således fx mange med selvmord tæt på.

Det grundlæggende for rådgivningens arbejdsform er at tage udgangspunkt i problemerne, som de fremstår for brugerne, og i fællesskab med brugeren at udvikle denne problematik. Sigtet med denne arbejdsform er at udvikle en handleevne hos brugeren, der ikke bare løser op for den konkrete problematik og det ubehag, der er en del heraf, men som brugeren også kan benytte til at undgå/imødegå fremtidige problemer af psykisk og social art.

De forløb, der kommer igang i rådgivningen, varer fra mellem 3 til 6 måneder og op til 2 til 2 1/2 år, og med et gennemsnit på et halvt til et helt år. Og typisk med en samtale om ugen af en varighed på mellem 5 og 7 kvarter. En del forløb er mere krævende, og kan indbefatte periodisk daglig kontakt (eventuel telefonisk), hjemmebesøg, socialcentermøder mv. Der bliver aldrig arbejdet udfra på forhånd fastsatte tidsrammer.

Arbejdet er organiseret omkring onsdag eftermiddag og aften, og falder i tre dele: Supervisionsgruppemøder, hvor udvik-

⁷ Fra Studenterhusets Folder, forår 1993 / i trykken.

⁸ Det er tre elementer, der er gennemgående fra den første periode efter rådgivningens start med brugerarbejdet. Strukturændringer har gået på deres indbyrdes placering; og hvordan nye arbejdsniveauer skulle indarbejdes.

lingen i de enkelte forløb diskuteres; Brugerforløb; og Fællesmøde, hvor der arbejdes med mere almene problemstillinger af specifik faglig/videnskabelig og eller politisk karakter. I dette forum varetages også praktiske og teoretiske opgaver ift rådgivningens drift iøvrigt. En stor del af brugerarbejdet, samt andet arbejde ifm rådgivningen foregår på ugens andre dage.

For at deltage i rådgivningsgruppen kræves det, at der minimum kan afsættes 10-12 timer ugentligt. Samtidig kræves der sådanne kvalifikationer ift arbejdsfeltet, at det vil være muligt for en deltager indenfor et tidsrum på ét til tre år, selv at gå ind som den ansvarlige rådgiver sammen med en "ny". De enkelte rådgivningsforløb varetages af rådgiverpar, der sammensættes bredest muligt mht erfaring, baggrund og køn. Nye i gruppen kommer således med i rådgivningsarbejdet ved at arbejde med i gruppens fælles arbejdsprocesser, inden de går med i det direkte rådgivningsarbejde under de "gamles" supervision og ansvar. Herigennem tilsigtes udviklingen af praksiskvalifikationer, der er mest mulig fri af model- og prøvehandling - hvad der ellers typisk er en udbredt kvalifikationspraksis - idet det er rådgivningens vurdering at sådanne går kvalitativt forbi det særlige og væsentlige, som det netop i enhver situation handler om at gribe i et udviklingsperspektiv.

Vi vurderer selve brugergruppen som en "tung" brugergruppe, og dette meget som en konsekvens af, at rådgivningen grundet årelang ressourcemangel i forhold til omverdenspresset - formelt har der været brugerstop siden 1989 -, alene går ind i brugerforløb, når henvendelserne er "uafviselige". Det uafviselige dækker primært over fem dimensioner: det er personer akut på vej ind i psykiatrien; det er personer der er psykotiske ved henvendelse (og hvor det ofte er andre, der tager en forhåndskontakt på deres vegne); det er personer, der har været igennem psykiatrien, eller som har en anden klientkarriere indenfor den traditionelle psykologi bag sig (herunder også fra Klinisk Institut/KUA); og endelig er der de marginaliserede politisk aktive, der af gode grunde ikke vil røre ved det etablerede (psykiatriske/psykologiske) system med en ildtang. Desuden henviser rådgivningen heller ikke andre studenterhusaktiviteter videre til anden side.

Der foregår således ikke en forhåndsvisitering ift psykologisk problemtype, men derimod angående det tvingende i henvendelsens karakter. Dette betyder så også, at selv om rådgivningens formelle tidsramme er på 10-12 arbejdstimer om ugen, så fylder det meget mere - en problemstilling der i perioder er meget skarpet for de gamle aktivister i gruppen, der reelt kommer til at fungere som bagstopper.

Så selv om gruppen og gruppens medlemmer suverænt og autonomt råder over, hvad de vil gå ind i og hvor meget, så er dette på ingen måde ensbetydende med, at der er særlig stor råderet over arbejdsbetingelserne og over de problemer, man som rådgivere må oparbejde en handleevne på. Særligt skarpet stiller dette problem sig ift, at det tit reelt er umuligt, at prioritere ressourcer til gruppens egne faglige udviklingsprojekter. Dette kommer fx til udtryk ved, at arbejdsmæssige fællesprioriteter støder på uforudsete forhindringer, hvor aktuelle omverdensproblemer nærmest dikterer rådgivningen en bestemt anden

prioritering.

Eksempelvis skal nævnes, at gruppen i foråret 1992 havde planlagt at afholde en faglig "Åben Hus-dag" i Studenterhuset⁹, hvor det var tanken at forsøge at videreformidle rådgivningens historie og de tanker om terapipraksis, som herudaf var udviklet; men halvvejs inde i forberedelsen blev rådgivningen opsøgt af flere studenterhusaktivister om opstart af brugerforløb. Valget var tidsmæssigt disse personers akutte problemer eller gruppens "eget" projekt. Det blev prioriteret at gå ind i brugerforløbene, fordi man ikke etisk kunne forsvare en "Åben Hus-dag" med konkrete studenterhusaktivister som fravalgte brugere - selvom en sådan dag kunne have styrket både Regnbuens og Studenterhusets faglige profil udadtil, samt have bidraget til at mindske den meget skærpede karakter af de interne huskonflikter¹⁰. Det sidste var primært grunden til at man havde sat projektet igang.

Det sidste år har således på mange måder været særlig turbulent for rådgivningen. Og det store problem er nu, hvordan man skal gå videre - ikke så meget med selve rådgivningsarbejdet, idet dette synes at være forholdsvis godt konsolideret - men med den organisatoriske og fagpolitiske ramme herom. Det er til en kvalificering heraf, at dette projekt skal bruges. De beslutninger der tages herom vil selvfølgelig ikke kunne undgå at virke tilbage på, hvordan også det direkte brugerarbejde videre skal forløbe.

For at komme hen imod en adækvat problembestemmelse af det nuværende "princip" (Marx) skal vi i det følgende kredse Regnbuens aktuelle praksis ind på det grundlag, der allerede er skitseret.

Vi skal gøre det ved at søge at "fastfryse" et øjebliksbillede af dens virksomhed. Men for at et sådant øjebliksbillede som fænomenbestemmelse også kan afsløre de forhold, der er i bevægelse, skal vi danne dette billede ud fra to akser: en længdesnitsakse, der medtager hvad vi kan finde af forhold der har forandret sig indenfor det sidste år, og efterfølgende en tværsnitsakse, hvor vi søger at beskrive aktivitetsområderne i rådgivningen som de aktuelt sætter sig sammen.

PRAKSISFORANDRINGER: ET LÆNGDESNIT MHT DET SIDSTE ÅR.

For det første er rådgivningsgruppen radikalt forandret bare indenfor det sidste år mht interessefokus/felter og fagpolitisk standpunkt. Der var indtil foråret 92 en stor gruppe i rådgivningen, der, uden at være særlig involveret i det direkte brugerarbejde, brugte megen energi og fagligt knofedt på at indkredse og tydeliggøre begreber for psykiske forstyrrelser, så at sige teori om psykopatologi - og her med særlig tyngde omkring begrebet om "selvfjendskab", som det er udviklet af U.Holzkamp-

⁹ Se mappe A5 og fællesmødebog 11.

¹⁰ Jvf. J. Lund 93.

Osterkamp og senere K.Holzkamp¹¹. De fleste af disse personer har nu forladt rådgivningen. Denne begivenhed er, af de tilbageblevne, blevet omtalt som "den store udmelding".

De nuværende aktivister har været meget foretagsomme i det forløbne år, og der er kommet mange nye arbejdsniveauer med i rådgivningens praksisfelt, men hvis genstande enten ligger på kanten af selve rådgivningsarbejdet eller som ligger på helt andre praksisniveauer. Det gælder kampen for demokrati i Studenterhuset¹², - som i kraft af sine indholdsmæssige aspekter må siges at høre til på kanten af rådgivningspraksis, men som har fyldt utroligt meget i rådgivningsgruppen, både som arbejdsopgave og som noget internt omstridt. Striden herom var ikke uden betydning for den konflikt, der endte med "den store udmelding". Det konkrete arbejde for demokrati har bl.a. været: det empirisk-teoretiske studie af manipulationsformer og -teknikker for på fagligt grundlag at udvikle interventionspraksis som modmagt heroverfor, samt studie af afværgeprocesser i grupper for udvikling af solidariske interventioner heri.

Et andet arbejdsniveau under udvikling er virksomhed indenfor det anti-fascistiske felt, her med særlig vægt på 2 aspekter: de praktisk-teoretiske organisatoriske udviklingsopgaver og de deraf kommende problemstillinger¹³; samt de historisk-teoretiske opgaver særligt centreret omkring studiet af fascismens (nazismens) okkulte rødder¹⁴. Denne virksomhed blev af nogle vurderet nødvendig både ud fra generelle samfundsmæssige udviklingstendenser, men så sandelig også udfra interne tendenser i Studenterhuset.

Det samme gælder for så vidt også for et andet arbejdsniveau, som er kommet med indenfor det sidste år, nemlig det anti-racistiske arbejde¹⁵. Her har det dog særligt været mobilise-

¹¹ For reference se Holzkamp 83.

¹² Det omhandler særligt 4 Regnbue-aktivister - undertegnede samt Jesper Lund og Kalle Birck-Madsen - som har følt sig tvunget til at engagere sig direkte i de igangværende konflikter i Studenterhuset, og som har forsøgt at arbejde med disse på et fagligt grundlag. For en nærmere uddybning af dette, jvf J.Lund 93.

¹³ Her tænkes særligt på etableringen og udviklingen af Anti Racistisk Netværk (ARN), hvori to Regnbue-aktivister - Anne Jønsson og særligt Jesper Lund - har været bærende kræfter. ARN er et forsøg på at samle de anti-fascistiske og anti-racistiske kræfter på landsplan igennem at koordinere informationer, aktiviteter, tanker og erfaringer, samt på at tilvejebringe det praktiske grundlag for virkeliggørelsen af "aktionsenhed mod fascismen". Se endvidere bilag nr. 2.

¹⁴ Jvf. J. Lund 93.

¹⁵ Studerende mod Racisme (SMR) blev startet i januar 1992 på initiativ af to Regnbue-aktivister - undertegnede - og har i det forløbne år arrangeret debattmøder, happenings, aktioner mv mod racisme. SMR er organiseret som en aktivitetsgruppe i

ringen af de universitetsstuderende mod fremmedhadet og den spirende racisme, der har været hjørnesteinen.

For det andet er gruppen i løbet af bare det sidste år vokset fra 15 personer til 25 - ved tilgang af personer fra Anvendt Socialpsykologi-grenen samt af nystartede på studiet - og svundet tilbage igen til de ca 12, den aktuelt består af. Dette rejste et væld af nye problemstillinger, der langt fra har fundet nogen videre almene løsninger. Problemer som fx omhandlede: konkret arbejdsorganisering ud fra antal deltagere, rumindretning og specifik faglig interesse; vidensformidling mellem de interne arbejdsstrukturer; synliggørelse og reorganisering af reproduktive praktiske opgaver; samt videreformidling og tilgængeliggørelse af rådgivningens historie overfor nye deltagere.

Vokseværket, der var ganske uintenderet fra rådgivningens side på daværende tidspunkt¹⁶, skærpede problemet med, hvor mange "hoveder" et bæreedygtigt fællesmøde på 3 timer om ugen kan bære. I en lang periode var der gennemsnitligt over 20 tilstede, og dette var en umulig størrelse at arbejde med. Måske fordi der var så mange nye, og fordi en gammel konflikt mellem gamle fyldte uden at kunne blive ordentligt afklaret. Dette bragte en stor usamtidighed med sig, men blotlagte også nogle mere generelle problemer ved rådgivningens arbejde: medens nye hidtil var blevet taget med ind i brugerarbejdet via det direkte arbejde i og med gruppen som sådan via en støtteperson, så var gruppens arbejde så komplekst, at dette ikke længere var muligt, og samtidig var der ingen formaliseret "kvalifikationsstruktur", der rakte ud over den personlige indføring i arbejdet. Når "nye" optrådte som gruppe var det mao ikke muligt for Regnbuen at handle adækvat. Medbestemmende herfor må også agtes det faktum, at en hidtil ukendt positionsbestemt flåde af nye deltagere var opstået: de "nye nye". Det drejede sig om personer med et meget overfladisk - om overhovedet noget - kendskab til marxisme og kritisk psykologi, hvoraf flere samtidig lige var startet på studiet. Vi ser dette som følge af, at de generelle studiebetingelser på Psykologisk Laboratorium er blevet nærmest støvsuget for psykologisk viden og praksis af samfundsrelevante karakter. Dette synspunkt finder vi også bekræftet af de selvsamme folk, der søger og har søgt Regnbuen.

Der blev gjort forskellige tiltag for at komme om ved dette. En "akutpakke" med centrale tekster blev sat i værk, som nye, der

Studenterhuset, og består af ca.30 aktive fra et bredt spektrum af universitetets forskellige fag. Desuden udgik initiativet til etablering af Anti Racistisk Netværk (ARN) fra SMR - nærmere betegnet fra Regnbue-aktivisten Jesper Lund - som også stadig varetager den sekretarielle kontinuitet i ARN.

¹⁶ Året før forsøgte rådgivningen sig med "Vinteroffensiv 1990". Der blev inviteret ind til samarbejde og udvikling af eksisterende og potentielt nye praksisfelter (se bilag 3), men der kom een! En færdiguddannet psykolog, der viste sig at volde rådgivningen store problemer med sin arbejdsløshed.

samtidig var blevet opfordret til at organisere sig omkring det at være ny, kunne læse sammen i de timer, hvor andre havde brugerforløb. Dette projekt blev dog aldrig fælles i praksis - kun som intention - og endte med at hænge på et par gamle, der i forvejen var overfordret. Akutpakken nåede så langt, at den var klar til mangfoldiggørelse, men på det tidspunkt havde mange nye allerede givet op overfor at finde ind i arbejdet.

Desuden søgte man at indføje et ekstra gruppeniveau ud over supervisionsgrupper (hvoraf der nu var 3) og fællesmødesammenhæng: storgrupperne. Således at meget af det generelle arbejde kunne tages i mindre gruppesammenhænge. Men konsekvensen var, at der blev brugt urimeligt meget tid på at bevæge sig mellem forskellige mødesammenhænge indenfor samme snævre tidsramme. Samtidig var det - og dette var måske det mest afgørende - uklart for alle, hvilken indholdsmæssig funktionsbestemmelse/nogle fællesmødestrukturen ift storgruppeniveauet skulle arbejde på grundlag af. Hermed umuliggjordes også den bredere informationsformidling, samtidig med at mange ikke-formaliserede, men faste arbejdsopgaver "blev tabt" i strukturen, hvorved arbejdsdelingen blev trukket urimeligt skæv, idet disse kom til at hænge på gamle, nærmest som deres private ansvar.

En anden problematisk side ved dette var, at det under de eksisterende betingelser var umuligt for gamle at prioritere ressourcer til fælles at bringe et gammelt projekt om brugerdokumentation ud af det dødvande, det var havnet i, fordi ressourcerne blev slugt af det, at indføre nye i det direkte rådgivningsarbejde, samt af de reproduktive praktiske opgaver. Dokumentationen af arbejdet blev samtidig anset som en nødvendig forudsætning for udviklingen af et nødvendigt alment kvalifikationskoncept for generaliseret videreformidling af arbejdsteorier og metoder. Sigtet med brugerdokumentationen var - ud over ekstern formidling til fagfæller - også at kunne bygge kvalifikationsstilegnelse direkte ind i den samlede rådgivningsstruktur på et ikke-personbundet niveau. Det havde længe været vurderet nødvendigt at skabe betingelser for, at gamle kunne frigøres til de, for dem og dermed også for gruppens overlevelse på længere sigt, særlige fælles udviklingsopgaver, men pga af alle de turbulente forandringer formåede dette aldrig at antage kollektiv karakter. Derved var det heller ikke muligt aktivt at gå ind i arbejdet med opbygningen af en indholdsmæssig, i arbejdet bærende, strukturelt udviklet kvalifikationsorganisering, der var behov for for nye aktivister.

Og for det tredje er der sket den bevægelse indenfor det konkrete rådgivningsarbejde, at det aktuelt er kommet til at hænge på meget få personer, 3 Regnbue-aktivister, der alle er "gamle", uden at antallet af brugerforløb er blevet formindsket. Dette ligger som tidligere på ca 20 i snit, ugentligt. Det at der aktuelt er så få aktive i det direkte rådgivningsarbejde skyldes nu også nogle faktorer af mere "formidlet" karakter. Flere, nærmest mange gamle aktivister har fået børn. Og på nær et par stykker har alle i rådgivningen bevæget sig på den mere intime side af deres liv vedrørende flytninger og kollektivdannelse indenfor bare det sidste halve år. Så har "FAR A-KASSE" ædt nogen af kammeraterne til lønarbejde og andre tvangsforanstaltninger", som en gammel aktivist har udtrykt det. Dette sidste dækker over den kendsgerning, at der er et

stigende marginaliseringspres ift folk på A-kasse og andre overførselsindkomster.

Samlende kan vi sige, at situationen i rådgivningen aktuelt synes at være dér, at der på den ene side ikke er en samlet og fælles konceptuel platform at handle ud fra eller handle sig bevidst ind i fremtiden med som rådgivning, medens der på den anden side igennem de sidste par år har udviklet sig en meget differentieret kollektiv arbejdsdeling, der varetager et meget bredt spektrum af forskelligartede opgaver til både praktisk og politisk sikring af den selv samme fremtid.

PRAKSISFORANDRINGER: ET TVÆRSNIT MHT DET SIDSTE ÅR.

Til en bestemmelse af tværsnittet vil vi fokusere på de forhold, der har bevæget sig på det "kapacitionelle" område. Ved dette skal vi forstå dét, som det rent faktisk er kollektivt-personlig handleevne overfor.

Centralt står her, at rådgivningen det sidste to år har arbejdet sig skridt for skridt ind i den aktual-empiriske forskningsmetode, der ligger i den kritiske psykologi. Gruppen har i fællesskab oversat kapitel 9 i "Grundlegung der Psychologie" af Holzkamp¹⁷, og samtidig er dette blevet diskuteret fortløbende. Man var færdig med den endelige bearbejdning heraf foråret 1992. Meningen hermed var at forberede et fælles konceptuelt grundlag for en detaljeret dokumentation af selve brugerarbejdet.

Samtidig med ovenstående fællesarbejde har gruppen prioriteret en rekapitulation af gamle og centrale Regnbue-papirer omhandlede "teori om terapi". Tanken med dette var dels at bringe nye aktivister med ind i tidligere tiders tankegang, og dels et forsøg på at komme tættere på de grundtræk, der ligger for en sådan teori om terapi. I dette skjuler der sig det forhold, at netop "teori om terapi" er det mest centrale koncept i og for rådgivningens praksis, men også at det er det mest udfoldede. Det er blandt andet gennem dette koncept, at man søger at overvinde den traditionelle psykologis og psykiatriens ensidige påvirkningstankegang, så at sige den tankegang, hvor den professionelle suverant gør sig sin diagnose på den andens vegne, og ligeså suverant anvender denne som udgangspunkt og grundlag for at ordinere den specifikke behandling. Med den genindlæggelsesprocent, der er indenfor det offentlige (særligt psykiatrien) på 75 procent¹⁸, er der al mulig grund til at søge nye veje. Og fra rådgivningens side er denne høje procent blandt andet blevet forbundet med, at en rådgivning/terapi, der

¹⁷ Se Holzkamp 83.

¹⁸ For nærmere om tilstanden indenfor det etablerede behandlingssystem ved en Regnbue-aktivist. Se K.Birck-Madsen 91.

ikke reelt muliggør, at den berørte selv kan være subjekt for sin egen rådgivning/terapi, aldrig kan tilvejebringe betingelser for en handleevne hos den berørte (jvf Dreier), der kan forhindre eller imødegå fremtidig handlen sig ind i fornyet restriktivitet, endog på samme område. Det er endvidere heller ikke noget særsyn, at brugere af rådgivningen, på vej videre - når de bliver spurgt om, hvad der var har været vigtige forhold for dem af positiv og negativ art mht støtten fra rådgivningens side - nævner dét, selv at have haft mulighed for at være aktiv i opstillingen af de problemer, der var væsentlige at arbejde med, som positivt. Udtalelser af ovenstående art er mere reglen end undtagelsen, når det gælder personer, der tidligere har været involveret i rådgivning/terapi til anden side, før de begynder i Regnbuen.

Ovenstående to arbejdsniveauer - aktual-empirisk forskning og teori om terapi - har været produktive mht som rådgivnings-gruppe at formulere sig mere specifikt mht terapeutisk arbejds-metode på et generelt niveau. Og vi skal derfor citere en forholdsvis lang passage fra en fondsansøgning til Socialministeriet, som gruppen i fællesskab udarbejdede efteråret 1992:

"Lige så "let" det er for os at "kigge ind" i dette felt, ligeså svært er det også for os at arbejde systematisk med en både teoretisk og praktisk almengørelse af det. Og det handler om karakteren af vores tilgang til arbejdet - vores eksistensgrundlag - hvor vi indtil videre må se os som stående meget alene, uden nævneværdig mulighed for i positiv forstand at støtte os særskilt til andres erfaringer. Specifikt drejer det sig om, at når tilgangen til brugerarbejdet er social- og personlighedspsykologisk problemudvikling, modsat det udbredte koncept om praksisstyring gennem diagnostiske behandlingstiltag, at så vides det først, når problemet gennem fælles praksis så at sige er gjort løseligt, hvad det hele handlede om, og hvorfor det kom i stand. Denne ift gangs praksis indenfor området "omvendte diagnostik" rejser et væld af nye og endnu uløste metodiske (og efterfølgende teoretiske) problemstillinger mht en videregivelse af konkret rådgivningspraksis, det være sig i teoretisk form og som konkret erfaringsformidling. Det vides kun med sikkerhed, men her også ned i detaljen, hvad der ikke skal gøres eller sættes i værk. Men hvordan arbejdet i positiv forstand skal foregribes, dét er nødvendigvis åbent og til stadighed til fælles debat og afgørelse.

For udvikling af praksis og den foregribende bestemmelse heraf stilles vi derfor hele tiden med en åben midte, hvorom der kun kan siges noget meget alment, og som kun et videre enkeltteoretisk udviklingsarbejde og et arbejde med afgrænsning til faldgrupper kan kredse nærmere ind: har vi ikke alle relevante udgangsbetingelser med for en systematisering/generalisation af praksiserfaringer med specifikke enkeltforløb, så kan det hermed gjorte koncept, ift andre/nye brugere, blive til een for dem fremmed effektivisering af vores praksis, fremfor til et bidrag til udviklingen af "deres", idet der modsat det intenderede - og for personlighedspsykologisk udvikling kontra-indicerede - ubegrebet arbejdes diagnostisk behandlingsmæssigt; eller også er der faren for, af angst for fremmed effektivisering, at rådgiversiden forestillingsmæssigt stiller sig på bar bund

hver gang et forløb kommer i stand, men her vil tidligere rådgivningserfaring med samme problemstillinger skjult kunne sætte sig igennem på en for alle parter ukonstruktiv og ikke fælles foregribende måde.

Det her beskrevne problem er generelt uløst indenfor subjektvidenskabelig forskning, og det er også det problem, der gør, at vi hellere vil tage mindre, om det så skal være de mindste skridt, både socialpsykologisk og terapeutisk/klinisk, og bevidst kooperativt derfor være så grundige som muligt i udviklingen af en mere differentieret rådgivningspraksis, end vi vil se os bidragende til en forfladigelse af såvel vores eget arbejde med brugerproblemer som af selve området, hvor der er koncepter og teknikker nok, men ikke nogen særlig problembevindstthed om deres begrundede sagsmæssige anvendelse i hvert enkelt særlige tilfælde. Med en sådan arbejdsform stiller vi også det basale krav til hinanden, at man er (eller har gjort sig) bekendt med alle relevante teoridannelser indenfor det problemfelt, der bearbejdes - også de koncepter, man på forhånd måtte være uenig i. For uden dette vil det kun være muligt at træde op som konkurrent til andre/andet og ikke med kollektivitet" (Regnbuen 1992).

Ud over at ansøgningen til Socialministeriet blev imødekommet med 20.000,- kr - ligesom året før - så ligger der for os at se i det ovenfor citerede, at rådgivningsgruppen så småt synes at kunne formulere sig mere målrettet, også mht den kommende erfaringsopsamling af det direkte brugerarbejde.

Noget lignende gælder supervisionsarbejdet i rådgivningen. Også dette er blevet bestemt nærmere¹⁹. Et yderligere "område", der også falder indenfor det kapacitionelle felt, er, at rådgivningens grænseflade til omverdenen markant ændrer sig. Det gælder internt i Studenterhuset og det gælder eksternt overfor andre organiseringer udenfor Studenterhuset. Medens rådgivningen tidligere, indtil 1989-90, var en af få grupper i Studenterhuset, der på daværende tidspunkt ikke var åbent dagligt via en café, hvad det er idag, og som følge heraf kunne "passe sig selv", så betyder Studenterhusets udvikling og generelle åbning, at rådgivningen bliver synlig i det daglige studenterhusarbejde. Det bliver af betydning for hver enkelt aktivist at tage med i sin handleevne, at man potentielt også er "på arbejde som psykolog", når man handler i huset. Var det tidligere muligt at skille sit virke i rådgivningen fra alt andet, så er dette nu umuligt, med mindre man da vælger kun at prioritere at komme onsdag eftermiddag og gå hjem igen ved midnat. Nogle aktivister vælger dette, blandt andet ud fra gennem en lang årrække at have været aktiv i huset og ønske noget andet. Andre ser derimod muligheden for at oparbejde den socialpsykologiske side i rådgivningen mhp specifik udvikling af nye arbejdsniveauer, der så at sige kan foregå på sociale problemer udvikler sig til individuelle psykiske problemer/forstyrrelser. I et forebyggelsesøjemed betinger de to arbejdsfelter - det kliniske og det socialpsykologiske - også hinanden, for i den grad det er muligt både teoretisk og praktisk at bestemme, ikke bare hvordan typiske brugerproblemer overvindes,

¹⁹ Se Jesper Lund, Regnbue-papirer efteråret 1992.

men også hvordan de sociale og individuelle grunde og betingelser er for at de kom i stand som personlige problemer, at da vil det være muligt at ekstrapolere praksistiltag, således at der målrettet vil kunne arbejdes forebyggende ift mennesker i analoge socialpsykologiske problemsituationer, hvad der så i anden omgang vil give anledning til nye problemstillinger i udvidet forebyggelsesmæssigt sigte.

Man kan derfor sige, at ændringer i rådgivningens grænseflade - der indadtil kun indirekte er formidlet gennem rådgivningens eget arbejde gennem dens bidrag til åbningen og udviklingen af Studenterhuset - fremtvinger et aktuelt arbejde med en indtil da noget passiv akse, nemlig det socialpsykologiske. Som nævnt tidligere starter dette arbejde internt i Studenterhuset på et overordentligt konfliktfyldt grundlag. I forhold til brugerarbejdet fremtvinger dette endvidere nye arbejdsniveauer, fx når man som Regnbue-aktivist enten serverer for sin bruger i cafeen, eller endog deler cafe-vagt sammen. I starten blev dette arbejdsniveau slået an med vitsen: "Kan man danse med sin bruger?" Senere har det vist sig, at der ligger mange andre og dybere niveauer i det at være del af samme overlejrende sociale strukturer/lokalmiljø, fx hvordan man skal gå konkret til værks i selve brugerarbejdet, når man ved, at nogle huskonflikter, man selv står i, direkte eller indirekte berører ens bruger, og også hvordan man går til værks med informationer, som man erfarer så at sige ekstra-terapeutisk, og omvendt hvordan man forholder sig til oplysninger at betydning for husets fælles anliggender, som man i konkret brugerarbejde bliver vidende om.

Rådgivningen har endnu ikke noget alment koncept for problemstillinger af denne art, men gør det, at man arbejder åbent ift brugeren med sin egen anticipation af, hvad der muligvis kan stille sig som grænseproblemer af denne art²⁰. I forhold til traditionel rådgivning/terapi-praksis kan man sige, at Regnbuen bevidst bryder med forestillinger om neutralitet, og at kun det i terapien erfarere er det terapeutisk legitime. Det skal også tilføjes, at når grænsen mellem forskellige informationskomplekser overskrides i Regnbuen, så gøres dette for det første åbent, og for det andet gøres det kun, når det er muligt på begrundet vis at vise dets direkte relevans ift det, der i forvejen arbejdes med i rådgivningsforløbet.

Udadtil ændrer rådgivningens grænseflade sig også. Medens kontakten til andre græsrodder/organisationer indtil 1990-91 primært tog form af enkeltpersoners arbejde hermed, fx ift Socialistisk Forum, BZ/det Autonome miljø, Galebevægelsen og B-holdet, så bliver det mere og mere en kontakt, der går fra gruppe til gruppe, hvor Regnbuen nok er en psykologisk rådgivning, men på dette niveau er det primært at se som fagligt arbejds-kollektiv, der trækker sin del af et mere overgribende arbejde for en radikal samfundsforandring. Man kan fx møde "sin bruger" fra rådgivningen i den samme bus, på vej til inter-

²⁰ Rådgivningen kender også til det - til tider udbredte forhold - at stå i skarpe konflikter ift andre grupper i Studenterhuset, men alligevel blive opsøgt af personer herfra mht brugerforløb.

national anti-fascistisk demonstration i Lund²¹ - ikke som to privatpersoner, men som momenter af forskellige organiseringer. Et sådant møde kan også finde sted i Berlin eller på Rådhuspladsen! Der er en tendens til en omvending i rådgivningens arbejde af, hvad der med Rubin kan kaldes figur-grund mht person/organisationsforholdet.

Til det samlende for ovenstående fremstilling af forandringer i grænsefladen og omverdensberøringen for rådgivningen skal tilføjes, at det sidste år har medført en forandring i rådgivningens egen selvforståelse af sit virke. Medens Regnbuen tilligere beskrev sig selv udadtil gennem at "være en alternativ psykologisk rådgivning" og indadtil som "et fagligt arbejdende kollektiv", så er der gjort den forbindelse af disse bestemmelser, at Regnbuen idag ser sig selv igennem det at være "rådgivningsgruppen Regnbuen". Dette spejler for os at se det nyudfoldede, at rådgivningen i praksis er blevet en del af en større kollektiv arbejdsdelt organisering, hvilket også centralt kan aflæses af, at rådgivningen idag står med en bred vifte af meget forskellige arbejdsfelter, som der er direkte kontakt til, og som der også umiddelbart vil kunne gøres nærmere ind i. Dette forudsætter dog, at der tilvejebringes et økonomisk grundlag herfor. Og vi skal her citere fra Regnbuens ansøgning til Socialministeriet/Projekt Udviklings Fonden, hvad rådgivningen har søgt penge til:

"De midler vi søger for 1993 søger vi til følgende områder i vores arbejde:

1 - midler til dækning af daglige udgifter til mad, papirvarer, porto, kopiering. Vi bruger idag ca 1800,- kr månedligt, eller 21.000,-kr pr år.

2 - midler til start på et brugerdokumentationsprojekt. Det vil dreje sig om bogindkøb, anskaffelse af tidsskifter, manualer, kopiering af materiale, korrespondancer med fagfæller og andre faggrupper, kurser mv. Formålet er dels at skabe et materiale for os selv til videre bearbejdning og dels at tage skridt til en nærmere offentliggørelse af rådgivningspraksis. Vi har svært ved at vurdere, hvad det vil koste at komme ordentligt i gang, men vi forestiller os, at midler hertil vil kunne løskøbe flere af os ift de lønarbejdstimer, det idag er nødvendigt at have bare til anskaffelse af fagligt materiale. Et overslag i rådgivningen over, hvad vi samlet investerer i specifikt psykologisk og sociologisk materiale - selv om vi i udstrakt grad allerede anvender hinandens - er 7.000,- kr pr måned eller

²¹ Lund er - ud over at være en by i Sverige - også en gang om året mødested for "30.november foreningen", som er en fanklub af den imperialistiske krigerkonge Karl d.12. De senere år er foreningens mindemarch gennem Lunds gader blevet inficeret, næsten overtaget af heilende nazistiske skinheads, uden at det har afstedkommet nogen som helst protest fra foreningens egen side. Siden 1991 har internationale antifascister resolut forhindret disse marcher, og politiet har måttet borteskortere fascisterne i busser, da de ikke mente at kunne garantere deres sikkerhed.

84.000,- kr pr år. Kan bare halvdelen heraf dækkes, ser vi det muligt at komme langt ind i dokumentationsprojektet.

3 - rådgivningen har specielt de sidste to år etableret sig som en mulighed for tungt belastede unge i Storkøbenhavn. Og vi synes både at være blevet en kendt og troværdig rådgivning i disse forskelligartede miljøer. De forløb, der kommer i stand adskiller sig ikke nævneværdigt fra andre forløb, når der ses bort fra at de tit koster af rådgivernes privatøkonomi til fortæring og eventuelle busbilletter, der er brug for. Af og til støder vi imidlertid på, at bare der var midler til en rejse hjem til forældre, gamle venner, en tur på landet (hvor vi har kontakt til kreative miljøer), til et aftenskolehold eller til noget genbrugstøj - som det er meget svært, for ikke at sige umuligt at få de respektive socialcentre til at gå ind i, når det står lige for - at så kunne meget løses med få midler. Det er på ingen måde tanken at have en kasse at dele ud af, men at have en pulje i størrelsesorden måske 5.000,- kr pr år, der anvendt hertil vil gøre underværker, når situationer af ovenstående art opstår.

4 - rådgivningen har over tid altid nogle enlige mødre med børn, der bruger os. Det er moderen, vi primært arbejder med, og hvor vores tiltag overfor børnene mest er af socialpædagogisk art, hvad der også er kompetence til i rådgivningen. Men vi føler os fattige ift at give børnene et miljø, når de er hos os. Midler til indkøb af legetøj, der vil kunne danne grundlag for et nærmere arbejde med de børn, vi møder, vil kunne understøtte vores arbejde med moderen. Et skøn til legetøj er et engangsbeløb på 5.000,- kr.

5 - i rådgivningen har der eksisteret en problemafklaringsgruppe de sidste 4-5 år. Den er lagt indenfor rådgivningens almindelige åbningstid onsdag aften, hvor der også er fællesmøde og supervision, og den kan derfor med sin begrænsede tidsramme på to timer kun bære 2-4 brugere. Den fungerer som en nøddør, som brugere kan gå ind igennem, når vi ikke kan tilbyde enkeltforløb, men heller ikke ser os i stand til at henvise videre. Men pga dens minimale størrelse er den oftest lukket for nye brugere. Vi vil derfor godt kunne bruge at etablere en anden og større gruppe uden for vores onsdage - ikke som en decideret terapigruppe på nuværende tidspunkt - men som en kreativgruppe - en tagen-vare-på-sig-selv gruppe - der evt også er åben overfor de brugere, der allerede er i enkeltforløb, men som vil kunne bruge også at arbejde med disse sider. Vi forestiller os en gruppe, der arbejder med dans, tegning, drama, afspænding mv. Til indkøb af materialer hertil søger vi midler til en ghettoblaster, farver og papir, samt skumgummimadrasser. Et engangsbeløb på 8.000,- kr.

Ovenstående 5 områder er en ønskeliste til, hvad vi kunne tænke os at råde over. Og vi er på det rene med, at punkt 2 - 5 vil kræve flere tidsmæssige ressourcer, end vi idag bruger og råder over. På den anden side har vi den erfaring med de midler vi blev tildelt for 1992, at det har lettet vores arbejdsproces betydeligt og frigjort overskud" (Regnbuen 92).

Regnbuen fik som nævnt kun 20.000,-kr. Uspecificeret - bedre end specificeret! Ift at rådgivningen er stillet med ovenstående brugerproblemfelter, så at sige inde på livet, kan det forekomme paradoksalt, næsten absurd, at der indenfor det offentlige - stat, amt og kommune - ofres enorme ressourcer på den opgave bare at komme i nærheden af, og overhovedet få kontakt med de problemer, som folk står og går med, og det kontakt på en sådan måde, at de berørte kan se det som et aktivt at være med til at ville forandre deres liv til et mere tåleligt.

Ovenstående forandring i rådgivningens grænseflade kommer markant til udtryk ved, at nærmest alle brugere spørger om de kan henvise andre til rådgivningen, hvilket generelt må handle om en stor åbenhed fra brugernes side ift deres egen sociale livsramme, om at de går i rådgivningen, hvad der også er adskillige konkrete eksempler på, samt at de kan se det som en mulighed for andre.

Samlet om forandringen i grænsefladen vil vi sige, at der synes at være en bærende tendens inden for brugerfladen i retning mod en afindividualisering og afpersonalisering af det at have problemer med det kapitalistiske hverdagslivs betonmur! En sådan forandring kan omhandle ændringer i brugerfladen, men den kan også omhandle forandringer i rådgivningens måde at arbejde med psykiske problemer på, men for at svare entydigt herpå - finde hvad der determinerer hvad og på hvilken måde, hvis spørgsmålet overhovedet er stillet rigtigt, for det kan også omhandle samfundsmæssige forhold af mere overgribende karakter - er det nødvendigt at gå specifikt ind i en analyse af det konkrete brugerarbejde. Det ligger udenfor dette projekt.

PROBLEMBESTEMMELSE.

Som nævnt i indledningen har det at arbejde med Regnbuens praksis afledt flere forskellige problembestemmelser, som alle viste sig ikke at gribe selve problemkernen. Det omhandler: - konflikter af paradoksalt karakter; - organisatoriske strukturændringer af tilsyneladende umiddelbar karakter; - professionalitet og rekruttering; - samt afmatning i rådgivningsgruppen. Til gengæld medvirkede de forskellige aflædninger til, at et stadig mere entydigt billede af selve Regnbuens rådgivningsarbejde trådte frem. Det er dette billede, som vi har lagt frem med det indtil nu præsenterede i dette kapitel. Samtidig må de afledte problembestemmelser være at se som særlige momenter i dette billede, og ikke kun som begrænsede tankeformer, eventuelt alene præget af "umiddelbarhedstænkning"²² hos os.

Vi skal nu søge, ud fra det fremstillede billede af Regnbuens praksisfelt, at vurdere det tidligere problembestemmelser mht deres status, gyldighedsområde og indbyrdes placering. Målet - eller skulle vi sige håbet - er, at det herigennem viser sig

²²Jvf Holzkamp 83 kap.8

muligt nærmere at bestemme, hvad det problem af anden orden er, som de samlet bevæger sig igennem.

Kigger vi først på "konflikter af paradoksalt karakter" - hvor det omhandlende var, at parterne på et teoretisk kritisk psykologisk metaniveau var enige, men ellers i praksis ikke kunne finde ud af at finde konkrete fælles interesser sammen - så er det muligt at sige, at den kritiske psykologi faktisk tilbyder en metode til afklaring heraf, nemlig den, at man må gå et niveau op over det niveau, som man konflikter på²³. Dette var almen viden i gruppen. Niveaueet over den kritiske psykologi på det kategorielle niveau er det samfundsteoretiske, dvs niveauet for, hvad en kollektivt organiseret indsats indenfor det psykologiske område skal handle om. Siden konflikterne førte til, at den ene pol heri forlod rådgivningen, er det altså indenfor problemer i den kollektive organiserings rettet, at vi skal søge de springende momenter for denne problembestemmelse.

Går vi videre med "organisatoriske strukturændringer af tilsyneladende umiddelbar karakter", så må vi konstatere, at de foretagne strukturændringer nok havde ydre initieringsgrunde i vokseværket, men betingelsesgrundlaget for at det ikke kollektivt var muligt at vokse, det må findes i, at der ikke var en fælles rettet omkring, hvad der skulle vokse. Og dette vel at mærke uden at de divergerende interesser var gjort til fælles genstand for afklaring. "Konflikterne af paradoksalt karakter" kan således tænkeligt omhandle en skjult strid om, hvorvidt de forskellige interesser skulle afklares samlet.

Den tredje problembestemmelse omhandlende "professionalitet og rekruttering", der synes at være kommet i et udelukkelsesforhold til hinanden, er begribelig ud fra, at hvor det hidtil havde været muligt for nye at være med intentionelt mht opbakning bag den kritiske psykologi, så stiller den interne formidling af arbejdet i rådgivningen på basis af internt udviklede koncepter direkte krav om bevidst at kunne anvende den kritiske psykologi i praksis. Dette er et teori-praksis-problem, som kun det kollektive arbejde med såvel den teoretiske og den praktiske side konkret kan overvinde, men i og med at dette synes at have været omstridt på en særlig måde, nemlig skjult, så efterlades nye også på "herrens mark". Der kan så at sige ikke gives entydige og i det kollektive ansvar begrundede handleanvisninger videre til nye - og så skal man være sej for at overleve ret længe!

Den sidste problembestemmelse om "afmatning i rådgivningsgruppen" er vel en ganske naturlig konsekvens af de tre ovennævnte, specielt når man hertil lægger, at en gruppe i rådgivningen - den gruppe af gamle²⁴ der er blevet tilbage efter

²³ Jvf Holzkamp, hvor han fremlægger fire niveauer: det filosofiske, det samfundsteoretiske, det kategorielle og det enkeltteoretiske niveau (Holzkamp 83, s.27).

²⁴ Denne gruppe består af fire mennesker - Anne, Birgitte, Kalle og Jesper - og lader sig efterhånden gå under betegnelsen "den politiske junta".

"den store udmelding" - samtidig var meget hægt op ifm den større strid i Studenterhuset om demokrati. Vi stillede i indledningen i forbindelse med opstillingen af denne sidste problembestemmelse det spørgsmål, om afmatningen hang sammen med studenterhuskonflikterne eller om betingelserne herfor var at finde i selve arbejdskonceptet for rådgivningen. Svaret på dette spørgsmål må være et både-og, men et sådant svar fravrister ikke genstanden noget kvalitativt epokegørende. Så et svar herpå må findes ved at uddrage den akse, der på en overgribende måde går igennem alle fire problembestemmelser.

En sådan akse finder vi i det forhold, at når en kollektiv organisering er indholdsmæssigt funderet i egne praksiskoncepter, så rejser det dels problemet om den omfattende kollektive reproduktion af den individuelle handleevne, og dels problemet om almene kvalificeringskoncepter ift nye deltagere. Som sådan er problemet, at rådgivningsgruppen synes at stå dér, hvor den er vokset igennem sin egen alternativitet²⁵, men uden at dette samtidig synes at være bevidst retningsbestemt af den særlige konkrete utopi, der samtidig overvinder hidtidige individuelle og sociale begrænsninger på overindividuel strukturel måde.

TEORETISK OG METODISK GRUNDLAG.

Med vores valg af projektgenstand løber vi ind i nogle særlige metodiske - og dermed også teoretiske - problemstillinger, idet vi selv er del af den genstand, som vi ønsker at udforske. Set igennem en anden akse, er vores genstand i sig selv i stadig praktisk bevægelse, ligesom vores egen aktive bevægelse af genstanden er en tilstedeheds fortløbende proces. Vi står således med problemet om, at den måde vi går til værks med vores genstand, denne måde er selv medkonstituerende for, hvordan det overhovedet blev denne særlige genstand og ikke en anden, der arbejdes med.

Som problemstilling er ovenstående imidlertid ikke på nogen måde særlig, idet psykologien og overhovedet samfundsvidenskaben deler dette problem på almen måde: at den måde der tænkes, føles og handles på har betydning for, hvordan den videre bevægelse i genstanden forløber. Problemet kan derfor bestemmes derhen, at det drejer sig om, hvordan udforske sin genstand, så det dels resulterer i ny viden og dels i den form for viden, der lader almen udvikling initieres, hvilket er kravet om videnskabeliggørelse. Ved videnskab skal vi forstå alment arbejde²⁶; opgaven er derfor at gøre vores genstand til genstand for refleksion i et perspektiv, der kan åbne dens træk, dens logikker for os, på en sådan måde, at det bliver muligt bevidst at argumentere ud fra et alment, et videnskabeligt standpunkt. Og løsningen på denne opgave finder vi i den historiske frem-

²⁵ I det alternative ligger altid dét, at det må defineres i forhold til noget andet.

²⁶ W.F.Haug 79b og 81.

gangsmåde hos Marx, hvilket er at følge sin genstand i dens historie, undersøge hvordan den er bygget op og bygger sig selv op på ny. Dette er så igen forudsætningen for at blive i stand til at tænke om de former, i hvilke der til at begynde med spontant tænkes i²⁷, hvilket også i anden omgang er forudsætningen for, at den forforståelse, som vi går til genstanden med, selv lader sig kvalificere ud fra genstanden, så det er genstanden selv, der kommer til sin ret, og ikke vores forfortællelse som fordomme og dogmer. Det drejer sig mao "om at spejle genstanden historisk-logisk; spejle hvordan den er bygget op, og hvordan den til stadighed bygger sig selv op på ny gennem aktiviteten herom. Og i den grad dette lykkes, kan der tales om almene betragtninger på vej; betragtninger der muliggør duelig konkret arbejdsvirksomhed, som bevidst formidlet udvikling af historiske sagsforhold"²⁸. Samlet betyder dette, at vi - for det videre arbejde med vores empiri, og den problembestemmelse, der er gjort på grundlag heraf - må fremstille, hvad der er vores konceptionelle indfaldsvinkel.

Det er igennem ovenstående vi ser en løsning på det forhold, som vi meget er blevet konfronteret med i forbindelse med dette projekt: nemlig faren for simpel legitimering af vores egen praksis i rådgivningen gennem vores projekt herom. Vi skal ikke nægte denne "fare", idet vores egen praksis sagtens kan være en praksis, der er uvidenskabelig hhv alene båret af et privat partsstandpunkt. Men omvendt er det netop til overskridelse heraf, at det videnskabelige standpunkt må forfægtes. Så mener vi ikke det er muligt i sit udgangspunkt og indfaldsvinkel at stille sig neutral, idet der altid gæes til værks med en forforståelse - hvori blandt andet spejles de interesser, der haves - men fremfor at tro at en sådan forforståelse kan bringes til at forsvinde, så handler det mere om, hvordan der arbejdes med denne forforståelse, således at det resulterende produkt er et produkt, der stiller sig i selve standpunktet for genstanden. Med dette træder vi ud over en gammel metodestrid indenfor det socialvidenskabelige område, nemlig striden om videnskab som nomotetiske love versus aktionsforskningens direkte forandrende indgriben, så at sige fra et partsstandpunkt herpå, fx demokratisering²⁹.

Vores eget synspunkt skal kaldes for praksisforskning, hvor problemet bliver at overvinde "en aktuel forskningsprofil, som et Karybdis af forskning ud fra en samfundsmæssig sårinteresse, og et Skyllia af forskning ud fra en arbejdsmæssig partsinteres-

²⁷ W.F.Haug 79a

²⁸ Birck-Madsen 87, s.25.

²⁹ For en kontrovers af nyere art her, se: Aage Brødtker Sørensen 92 (blandt fagfæller kaldet "slagteren fra sociologi", idet har var med til at legitimere at den kritiske sociologi på Sociologisk Institut blev udraderet i slutningen af 80-erne) for det nomotetiske; og Øyvind Pålshaugen 92 for det aktionsforskningsmæssige synspunkt.

se. Knivsæggen herimellem er da den almen praksisforskning³⁰. Så almen praksisforskning bliver da aktiviteten om at udvikle aktual-kategorier³¹ for specifik samfundsmæssig arbejdsvirk-somhed. Med dette gør vi den tilføjelse til Holzkamps skelnen mellem historisk empiri og aktualempiri³², at sidstnævnte selv må funderes i et begreb om den bestemte form for praksis (fx psykologisk forskning, terapeutisk arbejde, cykellapning osv osv), som det er enkeltteori om, og dette ud fra, at det er den bestemte opgave, der dybest determinerer selve den problemstilling, der skal løses.

Med ståstedet praksisforskning, på grundlag af et tydeliggjort konceptionelt grundlag for selve denne forskning, løber vi imidlertid ind i en særlig gordisk knude, som F.Haug bestemmer således:

"Man står overfor nogle kendsgerninger, som man enten opfatter med de allerede oparbejdede teorier - men så anlægger man blot et bekræftigende blik på kendsgerningerne -, eller man danner nye teorier - så synker empirien i baggrunden. Hvordan skal man løse denne knude? Formodentlig findes der ingen rene løsninger. I hvert fald har vi ikke fundet dem. Der er foreløbig ikke andet at gøre end at udvikle teorierne sideløben de, ikke at blive hængende ved dem, men heller ikke forsømme dem. Deraf følger en svaghed, som vi foreløbig anser for uovervindelig"³³.

Uovervindeligheden vil vi imidlertid sætte spørgsmålstegn ved, for i den grad det er muligt historisk-logisk at skrive den praksishistorie, der fører til udviklingen af det særlige område/genstandsfelt, der studeres, så er det også muligt at fremlægge præmisserne for, hvilke elementer i praksishistorien, der determinerer dette særlige område, og hvilke der er nyttil-

³⁰ Jvf Regnbuen, Mappe A4/ "Åbent brev" jan 90 til Studenterhuset om etablering af tværvidenskabelig dokumentation og praksisudvikling i Studenterhuset.

³¹ Dette begreb skal ikke forveksles med "aktual-historiske kategorier", som dette bestemmes hos S.Mørch (se Døpping 1992, s.202), idet dette ses funderet under abstraktion fra det subjektivvidenskabelige. Tværtimod må det påregnes, at "subjektiviteten i marxismen begribes som et bestemmelsesmoment ved den samfundsmæssige proces" (jvf Holzkamp 79, s.137), hvorfor de samfundsmæssige, overindividuelle processer, selv indeholder det subjektive som objektivt forhold. For glemmes dette bliver de samfundsmæssige processer selv reduceret til, nærmest nomotetiske love, der er uafhængige af menneskelig praksis. Holzkamp formulerer dette således: Det "kan aldrig stå til diskussion, om det ene eller det andet moment er givet hér, men altid kun i hvilket specifikt forhold den objektive bestemthed og den subjektive bestemmelse af samfundsprocessen står til hinanden" (Ibid.).

³² Holzkamp 83.

³³ F.Haug 1981, s.36.

komme i dette, samt hvordan forholdet herimellem på langt sigt må videnskabeliggøres, så det er en almen udvikling af begge, der kan sætte sig igennem. Det er således begrundeligheden af præmisserne, der står til debat mht praksishistoriske formers videnskabeliggørelse, præmisser der vil kunne udvikles bevidst teoretisk og metodisk reflekteret.

Ovenstående forskningsstrategiske og videnskabslogiske betragtninger er dog meget omfattende at praktisere fuldt ud, men som sagt mener vi, at det er muligt. For dette projekt må vi dog nøjes med en tilnærmelse heraf ift vores empiriske materiale. Vi afstår således af omfangsgrunde fra at forsøge at beskrive samfundshistorien historisk-logisk og den heri udviklede praksis for psykologisk rådgivning, til fordel for den begrænsning, at vi for det følgende nøjes med a) en fremlæggelse af vores samfundsteoretiske ståsted, hvorindenfor vi b) analyserer selve Regnbuens praksishistorie, en analyse hvor vi ud fra en bestemmelse af den mest udviklede form (det er det i kapitel 1 fremlagte) ser tilbage på dens initiering og konstituering (kapitel 2), for så i et tredje skridt at søge at indfange de elementer i historien fra dengang, der fører frem til, at Regnbuens historie idag antager netop den form for historie og ikke den anden. Vi vægter således en fremstilling af de elementer/momentener/dimensioner, der har betydning for, at efterfølgende forsøg på historieskrivning, af så at sige "intern historisk logisk karakter", kan gå til værks med præmisser, hvis betimelighed kan gøres til genstand for fornyet refleksion og kritisk debat. Vi går nu over til fremstilling af vores samfundsteoretiske ståsted.

SAMFUNDSTEORETISK STÅSTED.

Centralt for vores samfundsteoretiske ståsted er, at vi klart skelner mellem et overindividuel historisk niveau - det sociologiske - og et individual historisk niveau - det psykologiske. Formidlingen herimellem er socialpsykologien. Til enhver specifik menneskelig virksomhed hører derfor en specifik social form for arbejde, hvor formidlingen og udviklingen herimellem enten kan antage almene træk eller restriktive - men dette vel at mærke kun, hvor den objektive bestemthed selv er funderet i restriktivitet, hvad vi vil mene, at det er tilfældet idag under kapitalismen, post-modernismen, det liberalt-borgerlige samfund mm, you name it!

Vi forstår den nuværende samfundshistorie som særlig form for undertrykt og udbyttet menneskelig historie: en udbyttnings- og undertrykkelsesproces der finder sted gennem eksistensen af stat og kapital på den sociologiske side af samfundshistorien, og som simpelt reproduceres gennem besiddelsesbegæret - sansen for at have, også kaldet privatejendomsbegæret - på den psykologiske side³⁴. Vi går dermed ud fra, at samfundshistorien oprindeligt er blevet udviklet uden at der samtidig er blevet

³⁴jvf Forum Kritisk Psykologi 5/89 Leder.

konstitueret "magter" over den - dvs historiske logikker der virker hen over hovedet på menneskene og som stiller disse mennesker i et særligt uforeneligt modsigelsesforhold til hinanden - men samtidig siger vi hermed så også, at disse "magter" er et særligt produkt af noget, der er gået galt indenfor selve samfundshistorien, og at det er dette vi alle lider under, og som forhindrer betingelserne for et menneskeværdigt liv, når man nu har et liv! Dette kan som sådan være en ren moralsk problemstilling, men det kan gøres gældende, at det ikke er muligt at se og begribe overgangen fra naturhistorie - fra abesamfund til menneskelig samfundsmæssighed - hvis der skulle være en tvang i samfundshistorien på forhånd, for hvor skulle denne tvang komme fra, om ikke fra specifikt menneskelige produkter selv, der i en anden omgang er faldet menneskeheden af hænde som subjekttagtige samfundsbetingelser. Vi ser derfor udbytnings- og undertrykkelsesmekanismer som fremmede forhold for samfundshistorie; og som væsentligst bestående af: stat, kapital og privatejendomsbegæret.

Ud fra dette bliver en væsentlig opgave dels at studere, hvordan det er og vil være muligt at gennemsætte nye, i bund og grund solidariske samfundsformer, og dels at studere, hvad i det nuværende, der fastholder problemstillinger i at måtte reproducere sig indenfor det gamle samfunds rammer, samt hvordan sådanne kan løses op. Herudfra må så også netop mulighedsbetingelserne herfor gribes i og udfra det bestående.

F. Haug har - med Marx - formuleret problemet ved at fremhæve tre elementer for en sådan teoretisk-empirisk praksis: for det første drejer det sig om et grundlag af fællesejendom; for det andet at udviklingen af produktivkræfterne må indeholde deres videnskabeliggørelse; og for det tredje om den politiske revolution som den fuldstændige omvæltning af samfundsanordninger og deres aktører³⁵.

Til et sådant projekt kræves det derfor, at teorier om samfundsforhold grundes i at se sig selv som element/moment/-dimension indenfor en allerede fremmedbestemt anordning. Ellers vil teorierne gennem naturalisering af det specifikt udviklede nuværende samfundsformsniveau simpelt legitimere dette som betingelserne for menneskeligt liv overhovedet.

Vi har til dette projekt været en vej igennem Giddens strukturteori³⁶, men har også opgivet at anvende denne videre, fordi den ikke tager højde for ovenstående problemstilling. Vi har så overvejet, på "go" kritisk psykologisk vis at lave en reinterprætation, for herigennem at udhæve den faktiske erkendelsesværdi af strukturteorien, men har valgt at afstå fra dette, idet vi - og dette kan være vores begrænsning - ikke ser noget i den, der bryder med at opfatte sociologiske forhold på traditionel socialpsykologisk vis i form regler, normer, traditioner, sædvaner og konventioner. Derfor spejler Giddens strukturteori mere det udviklings- og substansløse under kapitalismen, end den bringer de reelle bevægelige forhold

³⁵ F. Haug 1991.

³⁶ Giddens 84.

indenfor rækkevidde og begreb. Karl Krarup³⁷ retter en lignende "dødsdromskritik" mod Giddens strukturteori, idet han viser, hvordan Giddens tese om "den dobbelte hermeneutik", der karakteriserer samfundsvidenskaberne, reelt er udtryk for en socialpsykologisk reduktionisme, der placerer samfundsmæssigt menneskeligt liv på "dyade-niveau". Overfor dette sættes opfattelsen: "Selve det sociologiske objekt kommer først i stand i og med eksistensen af et samfund, et socialt system. Dvs først med eksistensen af en population af pro-aktører, der interagerer med hinanden på organiseret måde, idet deres samspil er karakteriseret ved, at de enkelte aktører har direkte eller indirekte interdependensrelationer til hinanden".

Den samfundsteoretiske forståelse vi går ud fra finder vi videnskabeligt begrundet hos Marx. Centralt er arbejdet som kooperativ produktion af livsformødenheder gennem redskabsmæssig bearbejdning af brugsgenstande ud fra livspraktiske interesser i (langsigtet) foregribende omsorg for (en kritisk psykologisk tilføjelse) eksistenssikring. Selve den samfundsmæssige struktur er arbejdsdelt, hvor problemet som sådan ikke er arbejdsdelingen selv om denne binder mennesker til at varetage specialfunktioner, men den tvungne arbejdsdeling, der sætter sig igennem, når den kooperative kontrol over de fælles forhold er blevet tilranet af "ursurpater" (Marx), hvis interesse ikke er det samfundsmæssige liv, men deres egen private eksistens på andres bekostning, idag sat igennem ud fra værdiøgnings-imperativet.

Som nævnt ser vi den kritiske psykologi som særlig subjektivtvidenskab indenfor marxismen. Ikke som en skole, men som forskningsbestræbelse, der tilsigter videnskabeliggørelse af selve de psykologiske sagsforhold. Det er vores påstand at kun den kritiske psykologi kan bidrage væsentligt hertil, idet denne netop selv går historisk til værks.

Ud fra en kritisk psykologisk bestemmelse - jvf starten af dette afsnit - står individet i et formidlingsforhold til sine samfundsmæssige livsomstændigheder, der er at opfatte som historisk bestemte objektive livsbetingelser. Selve formidlingsforholdet er at se gennem to niveauer, hvor det første - der er de samfundsmæssige betydnings-handlesammenhænge og tankeformer - er tættest på den sociologiske side, medens det andet formidlingsniveau - de subjektive handlegrunde - er tættest på den individuelle side³⁸.

De objektive livsbetingelser er af sagslig-social art, og som værende repræsenteret gennem betydningssammenhænge, hvilke fra individets standpunkt fremstiller sig som handlemuligheder, der som præmisser begrundet sig som individets subjektive handlegrunde. Individet er dog ikke umiddelbart henvist hertil, men tværtimod står det i et mulighedsforhold hertil: det kan vælge at realisere de givne handlemuligheder, men det kan også undslå sig dette³⁹.

³⁷ Karl Krarup 87, s.45.

³⁸ Jvf Holzkamp 83, s.356.

³⁹ Holzkamp 83, s.342-56.

I forhold Holzkamps koncept om "mulighedsforhold", så finder vi at det glemmes, at det altid er et mulighedsforhold indenfor en objektiv samfundsmæssig position og situation af givne handlenødvendigheder. Herved forstår vi, at individet nok "forholder sig" til sine betingelser, og i denne forholden sig er "fri" - dette betyder ikke at dets valg så skal ses som frit, ubegrundet - for det er også med en art nødvendighed bundet til sine fæller, sine medmennesker, idet vi har svært ved at antage andet end det Marx'ske diktum, at mennesket kun eksisterer i kraft af medmennesket.

Foreløbig opsamling.

På den sociologiske side ser vi problemet som værende, hvordan der kan bygges nye strukturer op, der ikke spontant underligger sig en kontrol- og herskabsmagt, fx at være med i den stadige konkurrencelogik, berigelses- og statusræset. Sådanne strukturer ser vi som alternativer til det nuværende, men som eksisterende kun i kimform, fx indenfor den økologiske produktionsside, men selv her må der indgås mange kompromisser. Og vi ser den indenfor det, der er tilbage af den gamle arbejderklasse, venstrebevægelse og undergrund, hvor der stadig er mange nicher, hvor der arbejdes politisk mht at udvide betingelserne for en behovsstyret produktion, og for solidariske liv med hinanden. Heri ligger, for os at se, et altafgørende krav om reel demokratisering af den økonomiske udviklingslogik.

På den psykologiske side ser vi problemet som værende, hvordan det er muligt at befordre en så at sige "folkevidenskabelig" psykologi, der sætter hvert enkelt menneske i stand til selv, dvs fra sit eget standpunkt, at træde i skranken for sit liv, et liv der i menneskelig forstand kun kan lade sig gøre, når dette er muligt uden samtidig at træde på andre eller bruge andre mennesker som middel for egne mål.

I og med at vi ser samfundshistorien som bevægende sig gennem to indbyrdes forbundne genstandsområder - det sociologiske og det psykologiske - står vi derfor også med problemstillingen om, at når samfundshistorien udvikler nogle "fremmede forhold", så må dette også slå ned i selve formidlingsforholdet mellem individ og samfund. Selvfølgelig mellem de to genstandsfelter må derfor også analyseres mht, hvordan nyt, der kvalitativt bryder med det gamle, initieres eller lader sig initiere.

Til sidst skal vi gå ind på den væsentlige akse, der går igennem alt idag; nemlig magtens. Denne akse er også central for at forstå vores empiriske materiale, idet bevægelsen i dette fra Regnbuens side er søgt gjort gennem perspektivet om magtens ophævelse.

Vi forstår magt som "fortætning af styrkeforhold"⁴⁰, der kan selvstændiggøre sig, fx i formen stat, hvad gamle Engels har skrevet meget om. Når magten så har selvstændiggjort sig kan

⁴⁰ Poulantzas 81.

den også med T.Mathiesen forstås som intenderet produktion af afmagt hos andre:

"Makten hviler på avmagten, og ikke omvendt. Konkret vil det si at makten hviler på passiviteten, på gjentakelsen av de kjente handlingsmønstre ut fra mangel på kjennskap til alter nativer, på det at en ikke ser hva som er i ens interesse og hva ens problemer skyldes"⁴¹.

Under magtforhold underkendes mao det subjekttagtige element, grundelementet for specifik menneskelig eksistens. Og derfor kalder magt i menneskelig forstand på modmagt. Opgaven kan dog ikke være simpelt at erobre magten - for så erstattes een undertrykkelsesform med en tilsvarende anden, men derimod at gennemføre den form for modmagt, der ophæver selve betingelserne for magten og dermed afmagtens samfundsmæssige eksistens. T.Mathiesen ser det centrale element for en sådan strategi i begrebet om "fælleshandling" til overvindelse af "fremmed viljesudøvelse over én", og når man går igang med dette, så støder man på magtens modtræk, som disse formidles gennem det system, som magten søger at opretholde, nemlig at fællespræget gøres ulønnsomt eller handlingselementet gøres hensigtsløst. Dette foregår på tre niveauer: for det første på et offentlighedsniveau igennem indefinering henh. uddefinering, når modmagtsbestræbelsen går ud på at opstille alternativer; for det andet på et normativt niveau igennem kalkuleringen henh. jantelovsbetragtning, som formidler af social kontrol for at forhindre modmagten i at vokse; og endeligt et tredje, som er det mest grundlæggende, det socio-materielle niveau igennem at de afmægtige søges gjort til alene at være reproducenter af deres afmægtighed som bidragsydere til magtens opretholdelse eller til funktionsløse modtagere af det, som magten kaster til dem. Samlet gælder, at statens magt hviler på opretholdelse af befolkningens afmagt⁴². Og derfor må vores opmærksomhed på magtspektet stille sig centralt i analysen af vores empiriske materiale, der netop går ud på at være alternativ til det bestående.

I det følgende skal vi gå til rødderne for Regnbuen. Og focus skal være, hvordan det kommer til, at konkret utopi finder vej ind i verden, ender op med at blive faktisk materialitet. Vi skal særligt vægte forholdet mellem selve rådgivningskonceptet og den omgivende kontekst, som den begrunder sig i forhold til.

⁴¹ T.Mathiesen 82,s.73.

⁴² T.Mathiesen 82,s.71-180.

2. REGNBUEENS RØDDER.

I dette kapitel skal vi vende blikket mod den historie, der går forud for det første initiativ til etablering af Regnbuen som psykologisk rådgivning i 1984⁴³. Det er en historie, hvori der indgår mange forskelligartede rødder, men centrale synes to at være: dels det studenterpolitiske og fagkritiske på psykologistudiet og indenfor studenterbevægelsen fra slutningen af 1970'erne, og dels et tværfagligt forsøg på etablering af en alternativ rådgivning udenfor universitetets rammer i 1983-84.

Vores kildemateriale til at skrive om dette har vi fundet i de dokumentationsmapper, der er blevet samlet mht. fremlæggelse af Regnbuens historie⁴⁴. Disse mapper indeholder dels kopier af de for historien centrale faglige og politiske oplæg og diskussioner, og dels interne papirer fra fagrådsarbejdet dengang. Vi har ikke selv søgt tilbage i Indput⁴⁵, så det er tænkeligt, at der er mere af betydning, end hvad vi har anvendt som kildemateriale. På den anden side er det langt fra sikkert, at inddragelse af dette materiale vil rykke billedet afgørende, idet vi ikke idag - når vi ser rundt omkring os - finder andre etablerede initiativer indenfor det alternative område, der synes at have rødder tilbage til dengang.

Den måde hvorpå vi er gået til kildematerialet er, at vi har søgt at indfange de ståndpunkter - og begrundelserne herfor - der i en nærmest lige linje fører frem til udformningen af det første initiativ til Regnbuen i 1984.

UDGANGSPUNKTET I DET GENERELT STUDENTER- OG FAGPOLITISKE.

Vores kildemateriale rækker tilbage til 1981, hvor der vokser en krisetankegang frem i Psykologisk Fagråd. I flere år er der blevet arbejdet heftigt for at mobilisere alle psykologistuderende til at arbejde for bedre studie- og levevilkår, samt til at arbejde mod den statslige nedskærings- og disciplineringspolitik inden for uddannelsesområdet. Krisetankegangen vokser frem ud fra, at den aktive studentermasse på trods af stædigt arbejde, bare bliver mindre og mindre. Det virker, som om nedskærings- og disciplineringspolitikken allerede har sat sig godt igennem, og der ledes af denne grund efter en ny strategi. På psykologi finder man en sådan i konceptet om at "opprioritere det faglige indhold i det politiske", idet der ellers kun er en defensiv kamp for fastholdelse af givne rammer tilbage, og ikke hvad man vil indholdsmæssigt med disse rammer, og uden tanker/ideer/begreber hertil og herom er det heller ikke muligt at gribe det i rammerne - de eksisterende former -

⁴³ For dette papir, se bilag 5.

⁴⁴ Her særligt mappe A1 og A2.

⁴⁵ De psykologistuderendes fagblad på KUA.

der peger ud over disse⁴⁶.

Situationen på daværende tidspunkt synes at være den, at det studenterpolitiske og fagkritiske arbejde helt tilbage fra studenteroprøret i 1968 har medført, at der er plads og rum for teori og praksis om mennesket som *samfundsvæsen*, men der synes at mangle en *organiseret* kollektiv sammenhæng at videreudvikle dette igennem. På samme tidspunkt er det studenterpolitiske billede nemlig meget domineret af fraktionsdannelser indenfor venstrefløjen. Der er Venstresocialisterne (VS), Kommunistiske Studenter (Komm.S) og Kommunistisk Arbejderparti (KAP), og så en gruppe "uorganiserede", der har organiseret sig, fordi de ikke finder deres ståndpunkter dækket ind af fraktionerne. De forskellige fraktioner synes imidlertid også at stå for forskellige "psykologier", alle med udgangspunkt i marxismen. Vores bud på forskellighederne går ud på følgende: Der er en opfattelse, der ser marxismen som "sand" a priori, hvilket tilskrives Komm.S og dele af KAP; en anden der ser marxismen som alene en teori om økonomiske strukturer, altså Pseudo-marxismen, Kapitallogikken og Althusser's strukturalisme-teori, og herfor står Fagfronten (en fagkritisk organisering indenfor Københavns og Århus Universitet) og dele af VS; og endelig en tredje marxismeopfattelse, der ser marxismen som almen subjektvidenskab, hvilket findes hos de uorganiserede, samt dele af KAP og lidt VS og Komm.S⁴⁷.

Det ståndpunkt, der bærer videre mod Regnbuen, er det sidstnævnte, der også direkte synes inspireret af en central Kritisk Psykologisk tekst, nemlig Holzkamps "Kan der være en kritisk psykologi inden for rammerne af den marxistiske teori"⁴⁸. Dette ståndpunkt fører også direkte over i dannelsen af "Forum for Kritisk Psykologi" i slutningen af 1981⁴⁹. De andre marxistiske ståndpunkter på psykologi der som organiseringer forholdsvis hurtigt herefter.

Vi finder det ikke tilfældigt, at det netop er ovenstående subjektvidenskabelige ståndpunkt inden for psykologien, der

⁴⁶ Jfr. Marx' tanker om, at en 'form' først går under, når spirerne til det, der kan erstatte den, selv er udviklet tilstrækkeligt til at overflødiggøre selvsamme.

⁴⁷ Jvf. K. Birck-Madsen: "At svare igen med udvikling", Sociologi 1988.

⁴⁸ Se Dreier (Red.) 1979.

⁴⁹ I samme tidsrum opstår der også en anden organisering af "kritiske psykologer", men dette med udgangspunkt i et undervisningshold hos O. Dreier sidst på studiet. Denne organisering bliver senere til "Færdigorganiseringen for Kritiske Psykologer", der efter nogle år videreføres udenfor universitetet, centreret omkring Psykolog Foreningen. Denne nedlægges dog efteråret 1992 (pga. manglende tilslutning - eller hvad?). Vi har her savnet en egentlig historieskrivning om denne organisering, omend vi i vores kildemateriale har fundet flere opfordringer til, at aktive i denne organisering fik "taget sig sammen og skrevet den".

viser sig baredygtigt. For kigger vi på alle de kritikker, der er indenfor den organiserede venstrefløj af den traditionelle psykologi, så er det kun inden for det subjektivvidenskabelige, at man søger en gennemgribende rekonstruktion af psykologiens genstand. I de andre traditioner synes man at være tilfredse med enten en kritik, en kritisk oparbejdning af psykologien, som det ses inden for Freudo-marxismen, eller helt at smide psykologien væk, alene se mennesket som refleks af kapitalforholdet, som det findes indenfor Kapitallogikken.

Nu skal grundene til at det subjektivvidenskabelige standpunkt overlever ikke alene findes i rent lokale danske forhold. De skal også findes i mere overregionale forhold, idet der siden slutningen af 60'erne er foregået et arbejde med udviklingen af en sådan psykologi, specielt på Freie Universität i Berlin (: den Kritiske Psykologi hed dengang Berlinerskolen). Og mange referencer indenfor dette standpunkt går da også tilbage dertil. Men man nøjes heller ikke hermed. Der findes mange oplæg fra denne periode, hvor man søger at anvende den "importerede" viden fra Tyskland, til analyse af egne, hjemlige studieforhold, en analyse der i hovedtræk går ud på følgende: Videnskabssynet i den dominerende psykologi ses som ahistorisk, mekanisk, statisk og påstået neutralt, frem for vedkendelse af sine egne samfundsmæssige og foranderlige betingelser; menneskesynet som gående ud på, at se mennesket alene som værende underlagt sine betingelser, selv om det er åbenbart, at mennesker også altid skaber disse, ikke ud fra forgodtbefindende, men ud fra de forefundne betingelser, der selv er af historisk karakter; metodisk (og teoretisk) kun at ville beskæftige sig med det målelige, som om kun det målelige er håndgribeligt og af betydning for den menneskelige livsudvikling⁵⁰. Man ser sig således godt rustet til at handle også indenfor og i forhold egne betingelser, for herigennem at udvikle disse - hvilket vi ser som en væsentlig grund til, at man ikke bruger sin energi på at være med i den eksisterende "konkurrencekamp" om at "vinde" nærmest abstrakt - dvs. ren kvantitativ - opbakning bag eget standpunkt. Man står med en art "frirum", hvor man på indholdsmæssigt grundlag kan gribe ud efter hinanden som mennesker. Set fra et sådant frirum, der giver plads til ligeværdige relationer mellem alle, uanset køn, alder og position, til menneskelig varme, følelser og oplevelser ud fra at være forbundet om noget så "simpelt" som livet, at i forhold hertil, så viser den traditionelle psykologi virkelig sin begrænsning, og dens bidrag til videreudviklingen og almen-gørelsen er, om ikke lig nul, så nærmest negativ.

Ovenstående bestemmelse af 'frirum' ser vi som centralt for, at der kunne komme kvalitativt focus på, hvordan nye kvaliteter for menneskeligt liv kunne og skulle udvikles videre. Og dette ud fra, at når sådanne frirum etableres - hvilket også kræver særlige samfundsmæssige betingelsesstrukturer - så behøver man ikke længere at hænge sin selvforståelse eller identitet op på

⁵⁰ Jvf. "Den faglige-indholdsmæssige udvikling 1968 - 81", Rusoplæg 1981, mappe A1.

kritikken af noget andet⁵¹. Vi ser her en pendent til et centralt udsagn hos Marx om udvikling: "Et væsen optræder først selvstændigt, idet øjeblik det står på egne ben, og det står på egne ben, i det øjeblik, det skylder sig selv sin tilværelse"⁵². Det er som sådan dét, det er opgaven at befordre de historiske betingelser for virkeliggørelsen af⁵³.

Om det er fordi overgangen til en ny studenterpolitisk linie - det tidligere nævnte om opprioritering af det faglige indhold i det politiske - kommer for sent, eller om der er andre grunde hertil, skal vi ikke kunne afgøre, men resultatet er, at det er en meget begrænset gruppe af psykologistuderende, der aktivt går ind i arbejdet hermed i den nye studenterorganisering - "Forum for kritisk psykologi" - der opstartes i 1981. Dette forum var ikke primært tænkt som et forum for Berlinerskolen, det var bredere anlagt, men det var næsten kun folk med denne interesse, der gik ind. Perspektivet er senere blevet beskrevet således: "Systematisk at kunne lære i en kritisk praksis - udvikle faget psykologi, sig selv, systemet/kvæle kapitalismen ved at tage sit fag på ordet som genstand for et samfundsmæssigt arbejde, foranderligt og udvikleligt, fælles som fæller", og det erklærede mål var "at arbejde sammen om udviklingen af det almene grundlag for en psykologisk videnskab"⁵⁴. Når vi kigger på ovenstående perspektiv og målsætningen er det imidlertid ret klart, at Forum primært tiltrak Berlinerskolefolk, idet denne tradition netop byggede på, at psykologien som videnskab endnu ikke var konciperet videnskabeligt på grundlagsniveau - hvilket Freudo-marxister derimod i en vis forstand tog for givet, idet det primært var "koblingen" mellem psykolo-

⁵¹ Et sådant "andet" bliver også let til et fjendebillede - og er det ikke muligt at arbejde uden at hænge sin selvforståelse eller identitet op på andet end afstandtagen til noget, er det heller ikke muligt at initiere praksisforhold, der griber ud over eksisterende splittelser. Man ender i værste fald med at blive sin egen fjende!

⁵² Marx om "privatejendom og kommunisme", s. 82 i V. Sørensen: "Karl Marx. Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter", Gyldendal 1973. Citeret fra "Et hjerte der slår", s. 19 i Forum Kritisk Psykologi 6/7, 1990.

⁵³ Et mere målrettet arbejde med denne tankegang vil sikkert være formålstjenligt, idet dens anvendelse synes produktiv for initieringen af nye sociale praksisfelter. Fx har vi fundet denne tankegang som udgangspunkt for et seminar om kritisk psykologi i 1989, hvor seminargruppen inviterede andre græsrodsbevægelser - BZ, Galebevægelsen, B-Holdet - ind til "Befriet område", der blev set som et sted, hvor "mennesker på fælles frit land kunne gribe ud efter hinanden". Dette har konkret ført til et meget omfattende samarbejde med særligt store dele af BZ-bevægelsen/det Autonome miljø, et samarbejde der stadig udvikler sig. Medens samarbejdet med B-Holdet og Galebevægelsen kun er lejlighedsvis, men dette primært grundet ressourcemangel.

⁵⁴ K. Birck-Madsen 1988

gi/psykoanalyse og samfundsteori/økonomiske strukturer man så, som problemet.

Forum bed sig fast. Man organiserede sig omkring smågrupper med emner som terapi, fagpolitik, læse- og oversættergrupper af kritisk psykologisk litteratur, praksisgrupper som bla. arbejdede med etableringen af et studentehus, samt mande- og kvindepolitiske grupper. Der blev holdt månedlige fællesmøder. Ud af dette sprang dels en tradition med årligt at tage til studiekonferencer om Kritisk Psykologi i udlandet (Tyskland, Østrig), og dels opstarte egne halvårslige seminarer, hvor særlige problemer blev taget op ud fra en kritisk psykologisk indfaldsvinkel⁵⁵.

Forum kører imidlertid død som smågruppestruktur efter 1 år til 1½. Grupperne har udtømt deres opgavefunktion - og arbejdet i dem beskrives som pligtarbejde. Herudover står man med et nyt problem, idet de månedlige fællesmøder ikke synes at give plads nok, for at anvende hinandens kompetence til udviklingen af eget felt. Der sker så dét, at Forum begynder at trække på folk udefra, der kommer med oplæg fra anden side. I denne periode bliver man færre og færre personer i Forum. Og etableringen af de ovennævnte studierejser til udlandet og de hjemlige seminarer⁵⁶, skal ses som svar herpå.

Som vi læser kildematerialet fra dengang, så er det ikke ud fra smågruppernes arbejde indenfor Forum, at der tages initiativ

⁵⁵ Udlandsturene organiseres ikke længere. De døde i 1990. Men seminarerne lever stadig. Til marts 93 afholdes det 17. halvårslige seminar, formentlig om "Politisering af den kritiske psykologi - en vej frem?". Seminarerne har altid været velbesøgte mellem 20 og 45 deltagere. Desværre er der den "uheldige" vane, at folk sjældent tropper op efter de er blevet færdige som cand.psych.

⁵⁶ En lignende logik for "alternativ organisering" har vi fundet for et sociologisk projekt, der starter op i 1987-88 med udgangspunkt i Sociologistudiet, der dengang var truet af lukning. I dag er det "gamle sociologi" som bekendt helt lukket. Der dannes et tværfagligt forum for "Socialistisk debat og analyse", der efter en periode også begynder at trække på oplægsholdere udefra - for så at konstatere, at det blev man bare færre af - indtil man i 1989 sadlede om, og begyndte at lægge egne kræfter og faglige perspektiver ind i det. I dag eksisterer dette forum under navnet "Socialistisk Forum/Gruppe 89", og er reelt en parallelorganisering til arbejdet i Regnbuen og de tilbagevendende seminarer, idet folk fra psykologi har prioriteret at holde dét i live, igennem de mere døde eller kriseagtige perioder. Og dette ud fra argumentet, at det ikke er muligt at udvikle psykologien længere end den sociologiske side, i videnskabelig forstand, selv er udviklet (jvf. Birck-Madsen sept.90). Det faglige standpunkt herfor, fra psykologisk side, er oprindeligt formuleret af den franske filosof L. Séve, der ser psykologien som funktionelt underordnet sociologien/samfundsvidenskaben (jvf. Séve 78).

til Regnbuen i Studentehuset - i første omgang. Tværtimod har vi fundet en debat, der også kører i Indput⁵⁷ om det nødvendige henholdsvis betænkelige i at skabe praksisinitiativer, der radikalt bryder ud af de etablerede former på universitetet. Det er den tidligere refererede kontrovers om utopiens rolle for videnskabelig praksisudvikling. Som vi læser materialet er der ikke den store opbakning bag standpunktet om den nødvendige utopi, der handler om i fællesskab at gå udenfor universitetet.

Vi er hermed fremme ved den anden rod for Regnbuens historie. Enkelte folk fra Forum reflekterer på en annonce i dagspressen, omhandlende opstart af en alternativ rådgivning. Det er april 1983.

ET TVÆRFAGLIGT FORSØG.

I vores kildemateriale har vi fundet frem til et initiativ, der går forud for Regnbuens oprettelse i 1984, og dette er ikke uden betydning for, hvordan Regnbuen etableres som alternativ rådgivning. Dette udfra at have gjort sig erfaringer om, hvordan man ikke kan/skal træde et nyt felt i møde. Selve materialet udgøres dels af referater og dels af faglige indstik til møder i det tværfaglige initiativ primært udarbejdet af Forumfolkene⁵⁸.

Der trædes med dette initiativ konkret ind i det "alternative univers", hvilket vi kort skal fremstille konturerne af⁵⁹.

I årene 1973-74 skyder et væld af alternative rådgivninger op i Danmark og stadigt flere kommer til i løbet af 70'erne, antalmæssigt drejer det sig om over 100 alternative rådgivninger. Indholdsmæssigt spænder arbejdet i de alternative rådgivninger vidt, lige fra "humanitære hjælpeforanstaltninger, der minder om det velgørenhedsarbejde, som var socialforsorgen i det forrige århundrede - til marxistiske rådgivninger, der arbejder med et revolutionært sigte, og som ser arbejderklassen som sin specifikke målgruppe. De fleste rådgivninger ligger midt imellem disse poler⁶⁰.

Grundlaget for rådgivningernes oprettelse og måden de er oprettet på er forskelligt de enkelte rådgivninger imellem, hvad der også gør sig gældende for måden, der arbejdes på, samt hvilke målsætninger de hver især vælger at sætte for deres praksis. Ens for dem er imidlertid, at de ikke indgår som en del af det offentlige hjælpesystem, men tværtimod arbejder

⁵⁷ Indput 1983.

⁵⁸ Jvf. Mappe A1.

⁵⁹ Vi støtter os her til N.Peter Agger "Politisk terapi og alternative rådgivninger", 1980.

⁶⁰ N.P. Agger, 1980, s. 13.

indenfor de problemfelter, hvor de offentlige hjælpeinstanser ganske enkelt ikke har adækvat hjælp eller hjælp i det hele taget at tilbyde folk, der henvender sig. Ligesom rådgivningerne også karakteriseres ved deres direkte åbenhed, sådan at forstå, at man som bruger ikke behøver en officiel henvisning, men har muligheden for at kunne henvende sig lige fra gaden; samt det aspekt at terapeuterne/medarbejderne arbejder gratis, hvorfor hjælpen for brugerne for den overvejende del af rådgivningerne også er gratis. Brugere er herudover sikret anonymitet, dvs. der finder ikke journalføring eller anden form for registrering sted.

Typisk er der også en vis bredde i faggrupperne i rådgivningerne; psykologer, socialrådgivere, sygeplejersker, jurister, medicinere og professionelle terapeuter/rådgivere, og udgøres såvel af folk, der er færdige med studierne som af folk, der endnu er under uddannelse. Klassemæssigt tilhører den overvejende del af terapeuterne/medarbejderne det nye mellem-lag, kategoriseret over lønarbejdere ansat i det offentlige regi med intellektuelt arbejdsfunktionsområde indenfor reproduktions-/socialarbejdersfæren⁶¹.

Baggrunden for etableringen af de alternative rådgivninger er dels den samfundsmæssige problemophobning, der var afstedkommet af statens manglende sociale hjælpe- og behandlingsmuligheder overfor de problemer 70'ernes samfundsudvikling bragte med sig, herunder lavkonjunktur, massearbejdsløshed, reallønsudhuling samt generelle besparelser indenfor den sociale sektor. Dels også begrundet i socialarbejdernes forringede arbejdsbetingelser, der afstedkommes i og med det øgede sociale pres, hvorfor de ser de alternative rådgivninger, som en mulighed for at ændre på disse betingelser, ved muligheden for øget selvbestemmelse gennem etablering af en flad arbejdsstruktur.

En anden medvirkende faktor til de alternative rådgivningers "knopskydning" er, for det første 70'ernes gennemgribende fagkritik (kapitallogikken, positivisme-kritikken, kritikken af fænomenologien), for det andet venstrefløjens øgede klassekamp-saktivitet som medvirkende til at stadigt flere socialarbejdere går igang med etableringen af alternative rådgivninger med det perspektiv at ville tage sin faglighed på ordet i en konkret politisk praksis, hvor det gøres muligt for almindelige mennesker at se og forstå sig selv som samfundsmæssige/politiske individer, samt sammen med dem at udvide deres mulighedsrum i deres konkrete livspraksis, og hvor det er muligt også at arbejde for samfundsmæssigt overgribende handlemuligheder, og endelig for det tredje udviklingen af kritikformer af etableret praksis, blandt andet med indførelsen af anti-psykiatrien, der har en massiv grundlagsmæssig kritik af psykiatriens og af den borgerlige psykologis individualiserende, psykologiserende og idealiserende tilpasningsideologi.

Alment kan de alternative rådgivninger karakteriseres ved, at de strukturmæssigt har en vis lighed med græsrodsbevægelserne, idet de ofte er kollektivt ledet ud fra basisgruppedemokrati med stor vægt på kooperationsaspektet, og med et forholdsvis stort terapeut-/medarbejdergennemtræk grundet en relativ løs

⁶¹ Se fodnote 18, s.19.

arbejdsstruktur. Målsætningen for de enkelte rådgivninger er meget forskellig, men tenderer i retningen af et humanistisk livssyn, kombineret med en, for den overvejende del af rådgivningerne socialistisk grundholdning. Med hensyn til brugerfladen retter rådgivningerne sig mod de ubemidlede og socialt klemte dele af befolkningen, og problemområderne strækker sig fra decideret terapeutisk hjælp og rådgivning til konkret hjælp i forhold til øvrighedsinstanser. Skåret over en bred kam ligger rådgivningerne arbejdsmæssigt indenfor følgende tre arbejdsområder: 1 - juridisk og socialpolitisk arbejde; 2 - miljømæssigt og selvorganiseringsarbejde; og 3 - terapeutisk arbejde⁶².

Såvidt det "alternative univers". Og nu til det konkrete forsøg på at træde ind i dette felt.

Initiativet er udenfor universitetets rammer og retter sig bredt til alle faggrupper, der måtte have en interesse i, at starte en alternativ rådgivning op, og 50-60 interesserede fra forskellige faggrupper melder sig. Som vi læser kildematerialet er det, man i udgangspunktet kredser sig ind om, udelukkende af praktisk art og befinder sig på et umiddelbarhedsniveau. De "pinde" man i introduktionsfasen diskuterer ud fra er 1) hvad kan vi, hvad vil vi, 2) uadventede aktiviteter, 3) økonomisk og geografisk placering. Der ligger således ikke i udgangspunktet fra de forskellige faggruppers side en model eller en blot tilnærmelsesvis fagligt formuleret indholdsmæssig skitse til en nærmere definering af, hvad en alternativ rådgivning er/ kan blive/ skal være.

Ud fra perspektivet om nærmere at ville afklare de enkeltes motiver/bevægegrunde for, at ville opstarte et sådant projekt, afholder man et weekend-seminar og flg. dimensioner fremkommer.

En personlig dimension :

- at få perspektiver/praksisforhold ind i sin uddannelse
- at sidde inde med en oplevet afmagt overfor mange problemer knyttet til ens (social-) arbejde.
- at få (videre-) udviklet sine terapeutiske færdigheder
- ikke at ville gå glip af noget, der måske viser sig at være spændende

En samfundsmæssig dimension :

- at der er mangel på rådgivningsmuligheder
- at der er mangel på mening i det almindelige og ret pressede dagligdagsliv for stadigt flere
- at megen/det meste rådgivning er repressiv og elendig

Det viser sig imidlertid også på weekend-seminaret, at forestillingerne om en alternativ rådgivning er meget forskellige, lige fra tanker om dens konkrete udformning som: en workshop, et gratis døgncenter, et problemcenter, og til det at stå med, først nærmere at ville afklare sin målgruppe, samt klargøre sammenhængen for et klient-/brugerrelateret arbejde før man går igang.

⁶² Jvf N.P. Agger 80, s.21.

Til diskussionen om egen selvforståelse og det man som alternativ rådgivning skal kredse sig ind om, bringer en af Forum-folkene, K. Birck-Madsen, det standpunkt på bane, at en alternativ rådgivning ikke kun skal opfattes som et supplement til allerede eksisterende hjælpeinstanser, men netop ud fra det at ville arbejde "anderledes" med terapi og rådgivning, samt at der gående ud fra dette standpunkt åbner sig 2 veje:

- a · Gennem en analyse at udpege, hvilke menneskelige problemfelter, der er truende for et "ordentligt liv", men som ikke kan finde vej ind i de eksisterende hjælpeforanstaltninger.
- b · At man kredser sig ind omk. sin anderledeshed, - på den ene side fremhævelsen af det spirituelle moment i det menneskelige liv og på den anden side fremhævelse af det kritisk-politiske moment.

Det ender op i en generel stramning omkring mødeindholdet og -strukturen, en styringsgruppe foreslås for at bedre planlægningen af møderne, ud fra behovet om definering af målgruppe, en bevidst forholden sig til egne livsbetingelser, at søge oplysninger og erfaringer hos etablerede rådgivninger, at holde oplæg for hinanden om forskellige terapi-/rådgivningskoncepter, at tage en ideologisk debat om den samfundspolitiske målsætning med rådgivningen og konkret at søge fonde/få økonomisk dækning, med det perspektiv snarest at komme igang.

Intet af dette kommer rigtigt igang og i januar 1984 står man stadig med problemet om, at skulle definere sig selv, fritsvævende med en endnu abstrakt alternativ rådgivning, uden det ligger umiddelbart lige for, hvordan man skal handle sig ind i en overgribende struktur. Umiddelbart ser man at kunne begrunde sin funktion på 2 niveauer: - ift. det offentlige og ift. det privat-samfundsmæssige; hvor allerede eksisterende hjælpeinstanser vægter dette forskelligt. Følgende analyser gøres om de 2 niveauer sammenholdt med begrundelser for praksis:

At vægter man udelukkende at begrunde sig ift. det offentlige, så efterlades man i et praksiskoncept med 3 forskellige funktioner:

- a - at give forbrugeroplysning, så brugeren selv kan presse systemet. Et praksiseksempel: visse juridiske rådgivninger.
- b - at støtte brugeren og her prøve at vise, at det offentlige svigter, at opdyrke nye stillingsområder for socialarbejdere. Et praksiseksempel: Mødrehjælpen.
- c - at hjælpe brugere slet og ret. Et praksiseksempel: Kirkens Korshær.

At vælger man udelukkende at lade sig begrunde ift. det privat-samfundsmæssige, efterlades man i et praksiskoncept med 2 funktioner:

- a - nytænkning/nye måder at arbejde med gamle fænomener på. Et eksempel på en sådan praksisform er udbredelse af psykoterapi mod betaling.
- b - ny praksis. Eksempler på sådanne praksisformer er selvhjælps- og krisegrupper mv.

Ønsker man begge niveauer inkluderet i den konkret praksis, står man med flg. 2 muligheder:

- a - Galebevægelsen som eksempel på en bevægelse.
- b - at oparbejde rådgivninger, som forsøger at overskride det offentlige sociale systems behandlings- og rådgivningsformer i et socialistisk perspektiv. Et praksiseksempel herpå er den daværende Immervad Rådgivning i Århus.

Alment står man med at skulle definere sig selv ift. den allerede eksisterende struktur i søgningen efter et praksiskoncept.

Feb. 1984 søger gruppen nye medlemmer til en alternativ rådgivning i København. Det er uklart om der overhovedet kommer flere til. Perspektiverne, som man i udgangspunktet vil arbejde med, er følgende:

- En kritik af det offentlige systems undertrykkende symptombehandling.
- En kritik af det kapitalistiske liv, der systematisk producerer lidelse og afmagt.
- En kritik af eget nuværende liv, som man vil forvalte i en udadrettet, samfundspolitisk form.

Overfor dette har man målet om socialpolitisk frisætning af menneskelige ressourcer. Den faglige og politiske profil er endnu ikke trådt klart frem, med der arbejdes på dette gennem teoretiske oplæg om samfunds- og sygdomssyn og dels gennem rollespil. Man har nu fået en kælder som værested.

April 1984 kan man fejre et års fødselsdag i det tværfaglige projekt, stadig uden nogen alternativ rådgivning.

Historisk udleder vi af dette, at det tværfaglige samarbejde umuliggøres i det omfang de enkelte faggrupper ikke træder ind med et fagligt begrundet standpunkt i etableringen af en alternativ praksis, og at sådanne initiativer derfor går deres stille død imøde; sådan at forstå, at kender man ikke sit eget fags muligheder og begrænsninger, dvs. ikke er kompetent på eget fagområde, kan man heller ikke i fællesskab med andre udvikle kompetence indenfor nye praksisområder.

Okt. 1984 søges der efter nye medlemmer til en alternativ rådgivning på psykologistudiet gennem fagbladet Indput med begrundelse i, i mange år at have snakket om, at en kritisk psykologi kræver en kritisk praksisform, for at kunne leve op til sin egen logik: at udvide og udvikle handlerummet og -mulighederne for hver og een. Idéen er at starte en alternativ rådgivning op i Studenterhuset.

REGNBUEENS KONSTITUERING.

Initiativet til en rådgivning er nu flyttet over i Forumssammenhængen på psykologistudiet. Og som det fremgår af annoncen i Indput, så søges de kritiske psykologer på studiet "kaldt til orden" under deres egne visioner om at være "kritisk" på

praktisk måde.

Om det så var fordi annoncen stod midt i et stort referat, og derfor ikke blev set, eller om en sådan kalden til orden vakte modstand, skal vi ikke kunne sige. Men faktisk var, at der kun kom een tilmødet ud over indkalderen. Dette var dog ikke nok til en skrinlæggelse, og der indkaldtes til nyt møde i Indput, nu med et udarbejdet Introduktionsoplæg vedlagt⁶³.

Det næste møde blev velbesøgt. Der kom 14, hvoraf hovedparten blev hængende. Og var med til at åbne rådgivningen op for brugerarbejde knapt et halvt år senere. Hvorfor, må vi spørge, lykkedes det nu?

Vi ser flere begrundelser for dette. For det første indkaldes der på indholdsmæssigt funderet grundlag, idet der både fremlægges et konkret social-politisk og et psykologisk koncept som et konkret bud på, hvad der indkaldes til. Det er selve det alternative, der søges konciperet. Og det var åbenbart alternativt nok til, at selv om det i sin målsætning var politisk "snævert" - socialistisk - så blev det set, som en relevant handlemulighed for flere. For det andet er fremlæggelsen af, at der er et sted, et rum - Studenterhuset - at starte i, sikkert med til, at tanker og ideer hos eventuelle læsere kunne gøres konkrete. Man kan mao tage bestik af de problemer, man vil løbe ind i, hvis man går med. For det tredje er indplaceringen i Studenterhuset med til at afgrænse målgruppen, så det ikke er hele verden, der skal arbejdes med fra starten.

Samlet må det være i dét at kunne tænke rådgivningen i et bestemt socialt felt, dét at kunne se dens organisatoriske indbundethed på forhånd, også ud fra noget indholdsmæssigt

⁶³ Dette Introduktionsoplæg er det tidligere refererede bilag 5. Det skal tilføjes, at der på daværende tidspunkt var problemer med at få kritisk psykologiske indlæg i Indput. Officielt fordi de fyldte meget. Denne holdning ramte også Introduktionsoplægget, og først efter en længere disput i Indput med redaktionen, og en skarp debat på Indputs generalforsamling, lykkedes det endelig. Redaktionen gav sig og bragte det uden begrænsninger. Som kuriosum skal tilføjes, at en lignende problemstilling gentager sig for Regnbuen overfor Dansk PsykologNyt i 1990. Her er det et indlæg fra rådgivningen, der påpeger konkrete muligheder for at gå igang med et generelt arbejde for en "alternativ rådgivningsstrøm til psykiatrien", idet der på daværende tidspunkt næsten er et folketingsflertal hertil uden om regeringen. Dette indlæg lykkes det aldrig at få bragt. Begrundelsen herfor var den samme, som oprindeligt fra Indputs side: oplægget var for langt. Det fyldte 4 sider! Det er svært at vide, hvad man skal tænke sig, men afvisningen falder tidsmæssigt sammen med, at PsykologForeningen arbejder kraftigt med den interne autorisationsordning. Måske oplægget rodede op i en slags intern brødnid? Se endvidere Birck-Madsen 91.

fagpsykologisk, at vi finder grunden til, at det lykkedes at komme fra start. Dette skal vi fastholde med begrebet om den "konkrete målrettethed".

Betragter vi Introduktionsoplægget er den konkrete målrettethed dobbeltbestemt: der er en bestemmelse af "intern" og af "ekstern" identitet, og en lignende dobbelthed går igen i projektets selvforståelse af både at være et kritisk psykologisk projekt og et alternativt. I udarbejdelsen af projektet som sådan finder vi en udstrakt brug af tidligere erfaringer med det tværfaglige forsøg⁶⁴. Der er sket såvel en indsnævring som en funktionsafklaring af, hvad det går ud på. Centralt er: den eksplicit politiske fundering omhandlende at ville arbejde systemoverskridende, hvilket på den ene side fastholdes i den eksterne identitet, hvor der fokuseres på et bredt socialpolitisk opgør med de forhold i samfundet, der enten skaber, vedligeholder eller ikke fundamentalt løser menneskelige afmagtsproblemer, og på den anden side i den interne identitet, hvor der søges gjort op med, at medmenneskelig støtte på forhånd kan deles op i forskellige domæner, fx det sociale på den ene side og det psykiske på den anden side.

I Introduktionsoplæggets rådgivningskoncept er den politiske målsætning også bygget ind, idet det hedder, om det terapeutiske problem: "en skridtvis generobring af det sociale liv, som man er blevet udgrænset fra, men hvor det nu også indeholder ens eget perspektiv"⁶⁵. Og der refereres på dette grundlag til, at alle andre terapiformer kun repressivt kommer omkring dette problem, ved enten kun at arbejde biografisk eller kun med hvorfor det sociale er et problem for een. Herigennem rettes så samtidig en kritik af det traditionelle behandlings-system for kun at arbejde med psykiske problemer som tilpasningsproblemer til en given samfundsmæssig omverden, fremfor som udviklingsproblemer, der omhandler såvel den individuelle som den sociale side. Det hedder således:

"en subjektorienteret terapi må netop tage skaringspunktet mellem den vertikalt-biografiske og den horisontalt-sociale dimension alvorligt. Det er dette skaringspunkt, der kan komme koks i, hvorfor det også er begge sider som en enhed, der må bringes videre. Hvilket er en social kamp-proces".

Såtidig rettes der også en kritik mod de eksisterende alternative/socialistiske rådgivninger for at ikke at gøre op med skismaet mellem at arbejde med social-solidarisk målsætning og samtidig gøre brug af pragmatiske og eklekticistiske arbejds-midler/redskaber/teknikker. Som det hedder: "En blot kritisk brug af en terapeutiske teknik er ikke nok, da ingen teknikker i sig selv er neutrale"⁶⁶.

⁶⁴ Jvf sidste afsnit.

⁶⁵ Bilag 5, s.5.

⁶⁶ Bilag 5, s.4.

Der går nu et halvt år, før der åbnes op for brugerhenvendelser. I denne tid mødes rådgivningsgruppen jævnligt. Der diskuteres forskellige oplæg som de involverede forbereder mhp terapeutisk kvalificering (ikke mange er kommet på skrift!); der snakkes om hinandens problemer, og disse snakke analyseres; der inviteres folk fra andre alternative rådgivninger; der læses forskellige tekster, herunder specielt tekster fra den politiske del af den alternative rådgivningsbevægelse⁶⁷, og der arbejdes parallelt hermed med etablering af projektet i Studenterhus-regi.

I Studenterhuset er der andre folk, der allerede har gang i tanker om en rådgivning, men dette alene mht den social-økonomiske vejledningsside (SU, gældssanering, orlov). Der er dog ikke nogen interesse fra disse folks side i at ændre og udvide målsætningen til også at favne det psykiske. Diskussioner mellem de to grupper af folk ender i, at der planlægges to distinkte rådgivninger i Studenterhuset: een hvad angår det social-økonomiske og een der angår det psykologiske, fordelt over to ugentlige aftener: mandag og onsdag. Flere folk fra Regnbuen går aktivt ind i den anden gruppe, der kommer til at hedde Solstrejff⁶⁸. Der åbnes for brugerhenvendelser i Solstrejff d.20.maj 1985 og i Regnbuen to dage efter d.22.maj. Det er tanken, at de to grupper skal holde månedlige fællesmøder.

En sidste ting der skal nævnes ifm Regnbuens konstituering som alternativ psykologisk rådgivning i Studenterhuset er, at der eksplicit er taget bestik af, hvad Studenterhuset er for en størrelse. Dets historie og daværende situation beskrives, og der lægges op til, at Studenterhuset er et sted, man aktivt skal være videre medopbygger af. Heri findes allerede kimen til det senere så centrale standpunkt om, at det er vigtigt som psykologisk rådgivning også at arbejde med omkringliggende sociale strukturers udvikling⁶⁹. Det er denne akse, der igennem

⁶⁷ Galebevægelsen og Immervadrådgivningen.

⁶⁸ Solstrejff-rådgivningen bestod af folk fra Den Sociale Højskole og Politstudiet, samt fra andre, i kildematerialet, ikke nævnte fag. Hertil også flere fra psykologistudiet. Solstrejff lever dog kun eet år. Og den nedlægges - eller indoptages i Regnbuen - da der kun er folk fra Regnbuen tilbage i denne. Vi har så spurgt os frem, hvorfor den døde. Og svaret var, at "arbejdsmarkedet tog nogle rådgivere, og resten gik ind i den mørke specialeskrivningsproces".

⁶⁹ Gennem hele Regnbuens historie konciperes disse Studenterhus-strukturer som vægtige ud fra et forebyggelsesperspektiv: at gode sociale betingelser forhindrer opståelse af individuel afmagt. Man er således ikke bare ude efter gratis lokaler.

I Regnbuens tilgang til sin omverdenskontekst - at koble sig på, udvikle og forbedre i fællesskab - ligger en central akse, der senere har skabt mange konflikter ift nye grupper i huset, dels omkring det bare at bruge huset som "togkupé", dels det som gruppe at gå ind i Studenterhuset uden på nogen måde at tænke på eller respektere, at huset har en historie, og at det

Regnbuens udvikling udfoldes som det nuværende "socialpsykologiske arbejdsniveau".

3. REGNBUEEN SOM SPECIFIK PRAKSISFORM.

Vi skal i dette kapitel videreføre analysen af Regnbuens historie frem til idag. Det bliver - som nævnt i afsnittet om "Teoretisk og metodisk grundlag" (kapitel 1) - ikke en historisk-logisk analyse, men derimod et forsøg på bestemmelse af nogle centrale elementer/momenter/dimensioner til en sådan fremstilling. Sigtet er at fange centrale grundstrukturer, der har betydning for, at Regnbuen idag ser ud som den gør, og hvad dette kan siges at være begrundet i. Målet er ud fra historien, at bidrage til begrundede handletiltag overfor det aktuelle i rådgivningsgruppen.

Kildematerialet for denne historie fra 1985 og frem til idag er voldsomt. Og det kan endvidere være således, at centrale eller afgørende forhold, der har haft direkte betydning for, at praksis har taget en drejning fremfor en anden ikke direkte fremstår. Samtidig står vi uden nogen "forhåndsstrukturer" at gå til værks med, hvis præmisser kunne oparbejdes kritisk. Men vi står dog med de fire partielle problembestemmelser og det gjorde forsøg på at fremdrage det samlede for disse (jvf afsnittet om Problembestemmelse i kapitel 1). Her blev det gjort gældende, at aktuelle problemer synes at centrere sig omkring dels den kollektive reproduktion af den individuelle handleevne, dels problemet om almene kvalificeringskoncepter ift nye deltagere. Dette blev set som effekt af, at rådgivningens brugerarbejde var overgået til at finde sted primært ud fra egne praksiskoncepter - i modsætning til i starten og den første lange periode, hvor der for konkret rådgivningsarbejde kun var klare forestillinger - ud fra en kritik af den traditionelle psykologi/psykiatri, om hvad der ikke skulle gøres⁷⁰.

er historien som sådan, der skal udvikles - modsat at slås med de allerede fungerende aktivitetsgruppers medlemmer om de forhåndenværende krummer (lokaler, penge osv osv).

⁷⁰ At kunne reflektere på eget grundlag og ud fra fælles etablerede koncepter om, hvad der ligger til grund for givne individuelle klager, symptomer og handleberedskab kan ses som udtryk for "professionsdannelse" (jvf P.Elsass' overvejelser over det fælles sprogs betydning herfor. Elsass 92, s.409). Vi finder dog ikke, at der idag i rådgivningen er særlig stort overblik over de interne koncepter, de såkaldt særlige "mulighedstyper" (Holzkamp) for specifikke brugerproblemstillinger og deres overvindelse. Der findes dog flere udarbejdede, men de eksemplariske heraf er i papirer, der er udarbejdet ifm psykologerklæringer til offentlige myndigheder. Vi vil gerne give et indblik heri, og har indhentet tilsagn fra brugerside, se bilag 9.

Samtidig er det et selvstændigt projekt at udarbejde overblik

Vi skal opfatte ovenstående problembestemmelse som vores forforståelse af rådgivningens aktuelle funktionsstade. Men som sådan - qua vores egen deltagelse - er den forforståelse også et direkte virksomt element i rådgivningens egen selvforståelse.

Vores tilgang til vores empiri synes her at diktere os den videre vej, at det er Regnbuens egenbegribelse som terapeutisk rådgivning, vi skal bruge som ledetråd i analysen af dens udviklingshistorie. Det er mao dens "identitet", vi hermed kommer til at skulle stille os ind på⁷¹. Og et blik tilbage på Regnbuens konstituering trækker os også i denne retning, idet focus bevidst lægges på, hvordan man selv kan/skal arbejde både indadtil (intern identitet) og udadtil (ekstern identitet).

En nøgle for det videre kan derfor være, at vi vægter de dokumenter, der specifikt omhandler indkredsningen af selve arbejdets karakter, samt de praksisforandringer, der er væsentlige uoverensstemmelser omkring. Med dette "valg" løber vi imidlertid ind i et nyt problem. For det er tankeligt, at det er bestemte partsstandpunkter i og for rådgivningens historie, som vi således kommer til at skrive om, fx de partsstandpunkter, der har formuleret sig meget, eller de, der har været megen konflikt omkring på skrift. Og sådanne partsstandpunkter behøver langt fra at stå på det almene standpunkt. Vi vælger imidlertid at tage denne fare på os, og ser den også delvis overvindelig ud fra, at vi har gjort os vores egen problembestemmelse af det aktuelle at analysere ud fra, hvilket også gør det muligt at kigge kritisk på dominerende partsstandpunkters

over dette område, så det må vente.

⁷¹ Ved et elements identitet skal vi forstå den strukturelle placering og indbundethed, som det givne element, i kraft af sin iboende omverdensrelation, eksisterer igennem. Identitetsproblemer kan herudfra defineres som problemet om at stå i brydninger udadtil og indadtil, hvor den givne strukturelle indordning ikke (længere) er givet på forhånd. Vi vælger identitet som ledetråd fremfor at gå videre med selvforståelse, idet vi finder at selve forholdet mellem omverdenen, de ydre forhold, og de indre betingelser, synes at glide ud af selvforståelses-begrebet. I arbejdet med dette projekt har vi fået megen kritik, når vi har valgt at gøre brug af identitetsbegrebet. Det er blevet hævdet at være et tomt begreb mht analyse af praksisforhold. Men denne kritik håber vi at have overvundet ved at betragte identitet, som et forhold mellem en virksomheds yder- og inder-side. Selv ser vi mere problemet i, at det med identitetsbegrebet kan være svært at komme ud af en legitimeringsbestræbelse af eget partsstandpunkt ift vores genstand, idet det er "vores historie", der skrives. I begrebet om selvforståelse finder vi imidlertid den samme problematik.

indholdsbestemmelser⁷².

SELVE STARTEN PÅ BRUGERARBEJDET.

Et første blik på kildematerialet viser, at materialet fra den første fase af brugerarbejdet indadtil meget centrerer sig omkring, hvad Regnbuen er for en størrelse. Der er ikke mange brugerhenvendelser og -forløb, og man mener at det må være fordi, det er svært at finde frem til rådgivningen. Og hvem tør også binde an med en "helt ny sammenhang".

Der udkrystaliserer sig hurtigt forskellige modsigelsesforhold, blandt andet mellem et kritisk psykologisk standpunkt og et ikke-kritisk psykologisk, samt mellem en mande- og en kvinde-fløj. Men kampen udkæmpes primært om det psykologiske: er Regnbuen en kritisk psykologisk rådgivning eller er der også plads til andre stædeder indenfor det psykologiske univers? Striden synes ikke at finde nogen formel løsning - hvem skulle også kunne sætte denne igennem, idet der ikke var nogen ledelse. Der var dog to centrale principper, som der syntes at være grundlæggende enighed om: for det første handlede det ikke om rådgivernes personlige mening, men om at "arbejde på brugernes præmisser", og for det andet "det kollektive ansvar". Hvilket henlagde striden til en strid om, hvordan praksis skulle bevæges ud fra de begrundelser, der blev givet for det ene eller det andet standpunkt herpå. Det var således det "indholdsmæssige", fremfor det etikette-mæssige, der blev søgt vægтет. Det førte dog til, at flere af de ikke-kritisk psykologisk orienterede begyndte at sive. Om det er fordi de til stadighed kritiseres for at undlade at forholde sig til kritisk psykologi - hvor det fra kritisk psykologisk side gøres gældende, at man her forholder sig til de andres referencerammer gennem læsning mv - eller om der er andre grunde, det er ikke til at afklare⁷³. Men det kan omhandle problemet om supervision i rådgivningen. Nogen - og det er primært de ikke-kritisk psykologisk orienterede - ønsker "udefra kommende supervision", idet de ikke mener at kunne tage ansvar for rådgivningsarbejdet uden. Overfor dette står standpunktet, at "det ville være fedt, hvis færdige psykologer ville gå med i arbejdet, men på lige præmisser". Sidstnævnte standpunkt ønsker på ingen måde at have et have et sådant "udefra formidlet kompetenceniveau" i gruppen, idet dette ses at bryde med det alternative om at stole på egen kræfter. Til gengæld kræves så, at man kun går ind i

⁷² Alt andet lige vil det under alle omstændigheder være vigtigt, at der også kommer en analyse, hvor det tavse mindretal, de skjulte eksistenser, de af eller fra rådgivningsgruppen "gåede" personers standpunkter medinddrages - fx via interviews. Men dette får vente. En tanke til et videre arbejde hermed kan være at lægge dette projekt og dets resultater ud til diskussion med de formunne "usynlige skæbner".

⁷³ Det skal tilføjes, at vi ikke kan støtte os til nogen fællesmødebog fra denne periode. Den er væk! Så vi har spurgt os frem for de oplysninger, vi har manglet.

brugerproblemer, der kan "kigges ind i", dvs se sig selv som arbejdende med. Og dette også ud fra, at man bevidst fremstiller sit standpunkt og position - fx at det er mit første forløb - og grundlæggende arbejder åbent. Desuden blev det at arbejde to sammen set som en yderligere sikring af, at det blev brugerens problemstilling og ikke terapeuternes, der var på tale.

Mange af diskussionerne fra efteråret 85 tager deres udgangspunkt i et til gruppen udarbejdet oplæg om terapi: "Terapi - et fælles problem om afmagt, at det eksisterer og om dets overvindelse som en del af kampen for socialismen"⁷⁴. Det diskuteres gennemgribende over flere måneder, idet det hævdes at fremstille en samlet platform for, hvordan der kan gåes videre med den praktiske proces med at indholdsbestemme begrebet om det alternative.

EN FØRSTE HELHEDSMÆSSIG FORSTÅELSESPLOTTUM.

I oplægget "Terapi - et fælles problem om afmagt .." videreføres de oprindelige ideer til et nyt rådgivningskoncept. Men nu sker det på grundlag af reference til eksisterende terapi-praksis og de forskningsmæssige effektmålinger heraf, som ikke er til at råbe hurra af. Focus er "ikke så meget at tænke nyt om den gamle form, men at tænke om den gamle form på en ny måde"(s.4). Ud fra dette søges de traditionelle terapiformers manglende effekt begrundet i, at de kun har focus på "individet som privatindivid" og "ikke på individets livssituation, og den måde som den hidtil er blevet forvaltet på af subjektet"(s.5). Der nævnes nogle social-logikker - "marginalisering indenfor egen socialgruppe" og "udgrænsning af egen socialgruppe" - der kan føre til opståelsen af psykiske problemer. Og samtidig fremhæves det, at den kritiske psykologis overordnede begreber om almengjort/restruktiv handleevne ikke er tilstrækkeligt udviklede til at arbejde med i konkret praksis. Kritikken er at "de er udviklet uden overvejelser over specifik social situation". Der opfordres til udviklingsarbejde her. Og det felt, der slås an, det er at se rådgivningsarbejdet som en dobbelt proces: at nok er terapeut og bruger i deres udgangspunkt overforstillet hinanden (det asymmetriske), men de er stillet sammen om selve processen. Og det er som sådan arbejdet hermed, der kan give "det virksomme i terapi", nemlig den "strukturelt givne forening af divergerende kræfter (ressourcer, færdigheder, motivationsberedskab mm)"(s.11). Det drejer sig om "produktion af nye handlemuligheder i terapien overfor det problem, som en bruger er stillet afmagtig overfor at trænge igennem og finde håndtaget på". Der rettes en skarp kritik af traditionel rådgivning for at forblive i den "overforstillede" position ift brugere, hvad der skulle føre til, at terapi afvikler sig gennem en "herre-knægt logik", hvilket angiveligt ikke "kan producere sundhed, frihed, og lighed"(s.9). Traditionel terapi kritiseres derfor for at underprioritere eller helt forbigå kooperationsaspektet, og det hermed forbundne: at det er ud fra dette "fælles tredje", hvorudfra "processen udspiller sig, og hvorudfra mål på mål må tages"(s.12). I denne proces

⁷⁴ Mappe A3, aug 85. Vedlagt som bilag 6.

konciperes tre integrerede faser: problemudvikling, problemformulering og problemløsning⁷⁵, hvor hovedvægten for alternativer til bestående terapi ses at måtte lægges på problemudviklingen, hvis kooperationsaspektet skal komme til sin ret.

Såvidt et rådgivningskoncept. En nydannelse eller hvad? - hvilket vi kort skal dvæle ved, ved at kigge på andre alternative koncepter.

ET BLIK PÅ ANDET ALTERNATIVT ARBEJDE.

Vi skal gøre en afstikker til Immervadrådgivningens rådgivningskoncept⁷⁶, idet dette har stået centralt som inspirationskilde til udviklingen af Regnbuens egen praksis⁷⁷.

I forhold til Immervad⁷⁸ er det første, der springer i øjnene, at selv om både den og Regnbuen er eksplicit politisk bestemt, så gæses der radikalt forskelligt til værks. Som vi læser om Immervads praksis, så forsøges problemer først stillet op, og dernæst vurderet ud fra, hvad der er af politisk indhold heri. Dette indhold søges som introduceret til brugeren, og løser dette ikke op for ubehaget ved livet, så trækkes der forskellige teknikker ind, fx fra gestaltterapien. Problemet heri er, at Immervad kommer til at tænke sig til de problemer, som de arbejder med, i stedet for praktisk at have et skellet, der lader problemstillingen komme til sin ret, ved

⁷⁵ Disse "pinde" kommer fra R.Seidel 76.

⁷⁶ Vi har desværre ikke haft tid og mulighed for at undersøge, hvordan det står til med Immervadrådgivningen idag. Det vi har kunnet spore er, at den vist nok består som en underafdeling af Studenterrådgivningen (Århus), men uden nogen særlig udadvendt kritisk faglighed. En beskrivelse af, hvordan det idag reelt står til derovre, og om historien bag, finder vi vigtig for et kommende udviklingsarbejde indenfor det alternative område.

Egentlig skulle der også trækkes nogle tråde til Galebevægelsen, som vigtig inspirationskilde. Men vi finder ingen forsøg på nærmere at inddrage dennes platform gennem direkte referencer. Kun bevægelsens eksistens og vigtighed omtales i vores kildemateriale. Dette omhandler muligvis, at det har været en svær organisering at tage kontakt med, og dette ud fra at der i 80-erne var en større strid om, hvorvidt "behandlere" var velkomne eller ej. Denne problemstilling ligger for os at se i Galebevægelsens motto: "Handling i stedet for behandling", der kun giver en meget uklar plads til "kritiske" behandlere.

⁷⁷ Jvf Regnbuen oplæg i PsykologNyt 1988, hvori der opfordres til samarbejde de alternative bestræbelser imellem. Ud fra fællesmødebøgerne dengang kan vi ikke se, at der kom nogen henvendelser tilbage.

⁷⁸ Ud fra N.P.Agger 80.

at lade denne være bevægende for arbejdet. Dette går også igen i deres model for "eksemplarisk politisk terapi", der ses gående igennem følgende faser: problemformuleringsfasen, total situationsforståelse, kollektivisering af undertrykkelse, og vægt på handlingsaspektet (s.192). Den får selv følgende ord med. "Udviklingen af modellen afspejler en voksende erkendelse i rådgivningen af, at enhver terapi er en fremadskridende indlæringsproces, hvor det er nødvendigt at tage de indledende øvelser før de store spring. Denne forståelse udkrystalliserede sig blandt andet i et forløb, hvor terapeuterne gik alt for hurtigt frem (med gestaltterapeutiske øvelser. Vores indstik), hvilket resulterede i, at en af gruppedeltagerne måtte på et kortere ophold på et psykiatrisk hospital" (s.140).

Det centrale hos Immervad er vægtningen af den politisk bevidstgørelse af brugeren, og dette ud fra Radikal-terapiens sygdomsteori⁷⁹, hvor psykiske forstyrrelser opfattes som en form for fremmedgørelse, der er resultatet af en undertrykkelse af individet og en samtidig mystifikation af denne undertrykkelse. Løsningen herpå fra Radikal-terapiens side er: bevidsthed plus vrede plus kontakt lig med frigørelse. En løsningsmodel Immervad simpelt tager til sig og udfylder med den type bevidsthed, der omhandler eksistensen af et klassesamfund.

Ud fra ovenstående kan det siges, at Immervad må løbe ind i problemer omkring omsættelsen af deres teori til terapeutisk praksis på et meget grundlæggende niveau: har en bruger ikke allerede den relevante klassebevidsthed, så må den forsøges induceret i brugeren, nærmest for enhver pris; og har en bruger adækvat klassebevidsthed og samtidig lider under sit liv, så er der ingen løsninger. Problemet hos Immervad ser vi derfor i det forhold, at klasser ikke opfattes som et standpunkt, men udelukkende ses som et stædet, hvorfor det i terapien ikke kan åbne op for en nærmere bestemmelse af, hvordan en konkret bruger ser sit liv, men kun henvise en bruger til at forstå sig selv igennem andres øjne på sig. Og dette er vel nærmere et bidrag til fremmedgørelse, end det er en løsning herpå. Grundlæggende herfor finder vi, at Immervad har et koblingsproblem mellem teori og praksis: på den ene side at arbejde med brugerens kognitive struktur ift det sociale og på den anden side at arbejde med det emotionelle som et rent individuelt forhold; og begge suverant ud fra rådgiverens præmisser.

I forhold til Regnbuens rådgivningskoncept er forskellen - ud over, hvad man tænker psykologi som værende - at finde i, hvordan der går til værks med sine forudantagelser. I og med, at Immervad "glemmer" kooperationsaspektet i udviklingen af en problembestemmelse, så falder Immervad også tilbage på et rent traditionelt terapeutisk standpunkt. I forhold til Immervad skal vi også gøre den bemærkning - med Regnbue-ord - at der primært tænkes "rødt" i de traditionelle

⁷⁹ Radikal-terapien kommer fra USA, hvor den opstod som en borgerlig protestbevægelse: "Den udsprang .. ikke af de grundlæggende klassesamfund i USA, men derimod af den kriseagtige tilstand, der opstod i forbindelse med Vietnam-krigen. Og den fik derfor aldrig mulighed for at udvikle en egentlig strategi" (L. Karpatschhof 80, s.71).

former, fremfor rødt om dem⁸⁰.

REGNBUENS OVERGANG TIL PRAKSISFORM.

Med forståelsesplatformen (jvf bilag 6) som udgangspunkt finder vi den mulighedsbetingelse, der gjorde det muligt for Regnbuen at gå mere og mere bevidst reflekteret ind i de brugerproblemstillinger, som man hen ad vejen mødte. Og også samlet forudsætningerne for at kunne lære af arbejdet på alternativ vis. Samtidig forhindrede det i stor udstrækning - netop gennem udgangspunkt og fokus på kooperativ problemudvikling - at man trådte ud over sin kompetence, ved simpelt at anvende terapeutiske teknikker bare for at skabe bevægelse i problemstillingerne⁸¹.

For det følgende har vi fundet det hensigtsmæssigt at bestemme Regnbuens udvikling gennem udviklingen af centrale problemkomplekser, som vi vil beskrive gennem "faser" i tid og indhold. Ledetråden er det tidligere indførte begreb om 'identitet'. Dette har givet os følgende faser: 1 - Konstitueringskonflikten 1985-86; 2 - Det lange seje træk 1986-88; 3 - Striden om det "lukkede kliniske kollektiv" 1988-89; 4 - Projekt- og politiserings-årene 1989-91; og 5 - Kompetencestriden 1991-92.

Konstitueringskonflikten 1985-86.

For os at se starter rådgivningen, idet den overgår til konkret

⁸⁰ For den daværende arbejdsskitse til begribelse af og overvindelse af psykiske problemer, se bilag 7.

⁸¹ Vi er her stødt på diskussionen om, hvorvidt teknikker overhovedet har en plads indenfor Regnbuens praksis. Svaret er at de allerhøjest hører hjemme på eller under problemformuleringsniveauet, dvs når en given udgangssituation er blevet udviklet til en problemformulering gennem den kooperative proces, og løsninger til overvindelse søges. Senere - fra 1991 - knyttes spørgsmålet om teknikker til det fænomenologiske niveau, hvor de traditionelle terapiformer ses som havende et bestemt gyldighedsområde, omhandlende reelt eksisterende afsubjektiverede problemkomplekser. Sådanne procestyper griber vha Holzkamps begreb om "3.personsprocesser" (Holzkamp 83). Ud fra dette arbejdes der med fx psykoanalytiske problemkomplekser, gestaltterapeutiske ditto mv, som en brugers problem spontant bevæger sig igennem, og hvor det fra rådgiverside handler om at forholde sig med den middelbarhed, der sætter focus på, at der på dette niveau endnu ikke, fra brugerens side, er udviklet en subjekttagtig forholde sig til egne udviklingsopgaver, hvorfor den konkrete opgave netop omhandler dette. Focus for nærmeste udviklingszone er her etableringen af Kooperation.

praksis, med en konstitueringskonflikt⁸², omhandlende spørgsmålet om ekstern supervision eller ej, hvor begge parter argumenterede ud fra at ville sikre brugerens interesser på forsvarlig vis. En paradoksal konflikt⁸³. Denne konflikt kan bestemmes ud fra begreberne om inddefinering og uddefinering (jvf T.Mathiesen i afsnittet om Samfundsteoretisk ståsted i kapitel 1), som en særlig effekt af magtens - det etableredes - forsøg på at forhindre udviklingen af alternativer til det bestående. Af frygt for uddefinering og dermed marginalisering/isolation af ens arbejde - og dermed ens fremtidige karriere som psykolog - søger man at lægge sig op af noget etableret, på trods af at selve rådgivningens arbejde definerer sig igennem at være et alternativ hertil. Det er således gennem den implicitte trussel om uddefinering, at systemets magt kalder til orden med inddefinering til følge⁸⁴. Inddefineringen ophæver imidlertid netop det alternative aspekt, idet man således går med til at lade sig definere indenfor systemet.

Det reelle i konstitueringskonflikten er problemet om tilstrækkelig kvalifikation - og her er det en nærliggende tanke, at netop de gruppelemmer, der ser deres faglige identitet primært gennem humanistiske, psykoanalytiske eller eksistentia-listiske sigtelinier, må få dette problem ind på livet, idet der i Regnbuen netop endnu ikke er etableret et særligt supervisionsniveau. Heroverfor stod så konceptet om autonomi gennem kollektivt ansvar, med hovedvægten på supervisionen som et funktionelt organiseret gruppeniveau, dvs fællessupervision - og ikke individualsupervision.

⁸² Det er overhovedet karakteristisk for vores empiri - i hvert fald i denne periode - at det først er efter, at der er sket ændringer og problemet er forsvundet, at der vokser en forståelse af det frem. Dette kan referere til det forhold, som også N.P. Agger gør opmærksom på, at der er et stort gennemtræk i alternative rådgivninger. Men det må også medtænkes, at det i konfliktsituationer er svært at gennemskue, hvad det handler om - hvilket så også betyder, at gennemskues det ikke, så vil problemer selv afvikle sider af strukturen. Desuden må det også konstateres, at det er de tilbageblevnes vurdering, der formuleres.

⁸³ Ved paradoks vil vi forstå et "afmagtspostulat", jvf Witt-Hansen 85, s. 321f. En paradoksal konflikt er derfor en konflikt, der grunder sig i et for parterne ubegrebet magtforhold over dem, jvf T.Mathiesen.

⁸⁴ I denne periode modtager Studenterhusets bestyrelse da også et brev fra en studievejleder på KUA (Mappe A3/april 86), som klager over, at "der nu i vores allesammens Studenterhus (Vores fremhævelse) er opstået mere eller mindre selvbestaltede rådgivninger". Problemet der nævnes er, at en studerende har forvekslet Regnbuen med Studenterrådgivningen, og ikke - hvad også erkendes i klagen - at Regnbuen foregiver at kunne arbejde med alle problemer. Bestyrelsen giver Regnbuen brevet, og der skrives brev tilbage, hvor studievejlederen inviteres til et møde. Han dukkede aldrig op - gav end ikke besked tilbage!

Konsekvensen af denne konflikt bliver at rådgivningen - for at holde fast i sin alternativitet - i praksis søges uddefineret fra den etablerede faglighed⁸⁵. Men netop ved at holde fast ved det kollektive ansvar - som også med T.Mathiesen kan kaldes fælleshandling - bliver det muligt, at gå videre ud fra sig selv.

Det kommer dog aldrig til en fælles begribelse af denne formid-lede magtlogik i gruppen, idet folk siver uden at det, der kørte bag om ryggen, blev afdækket. Om også folk ville være sevet, hvis der havde været et supervisionskoncept indenfor rækkevidde er et åbent spørgsmål. Faktum var nemlig, at et sådant koncept først skulle udvikles.

Vi ser samlet problemet efter denne konstitueringskonflikt, som at rådgivningen kun havde een mulighed for overlevelse: kvalitativ faglighed. At tage hvert et skridt på reflekteret vis, uden at foregøgle allerede at sidde inde med en særskilt kompetence på området. Heraf nødvendigheden af åbenhed, på alle niveauer: mulighedsbetingelsen for udviklingen af indholdsmæssig kompetence. Det at stille sin faglighed til skue - ellers vil man som modmagt uddefinere sig selv, og selv blive til konkurrerende magt! At "gå på grænsen" mellem uddefinering og inddefinering igennem åbenhed og autonomi bliver hovedopgaven for det næste.

Det lange seje træk 1986-88.

I denne periode arbejdes der med at finde rundt i alle niveauerne i feltet for rådgivning. Flere af Regnbue-aktivisterne er samtidig blevet færdige med deres studier og andre bliver det efterhånden igennem perioden. Som følge af de første brugeres start i rådgivningen kommer det til en differentiering af strukturen. Nogen arbejder således med brugerarbejde og modtager supervision dels via hinanden, dels af de, der ikke har brugere endnu. Dette fører hen ad vejen til etableringen af to selvstændigt arbejdende supervisionsgrupper. Og rådgivningen får nu tre arbejdsniveauer: supervision, brugerarbejde og fællesmøde. Desuden går nogle fra rådgivningen - på opfordring - ind i en terapigruppe, der har etableret sig i Studenterhuset omkring "Selvtillid". Dette arbejde forløber over flere år. Og ender op i, at Selvtillidsgruppen når frem til at arbejde videre selv. Der foreligger en fyldig dokumentation af dette arbejde (Mappe A3/okt 87), der også bidrager til den interne teoriudvikling i Regnbuen, og til at Regnbuen senere selv starter en gruppe op - en "Problemafklaringsgruppe" - der stadig i 1992 er en del af brugerarbejdets organisering.

⁸⁵ Selv idag er der ikke et formaliseret samarbejde med en meget nærliggende institution som Studenterrådgivningen. Det er heller ikke muligt at komme i praktik i Regnbuen, dette på trods af at adskillige studerende på anvendt socialpsykologigrenen har henvendt sig til Regnbuen for at denne skulle gå ind med ressourcer til at supervisere på deres aktuelle praktikforløb andre steder.

I perioden tages generelt de problemer op til nærmere debat og analyse, som arbejdet stiller. Det gælder til eksempel: forholdet mellem rådgiver og bruger; forholdet mellem brugerens problemer og livssituation; forholdet mellem rådgiverfunktionen og gruppen; forholdet mellem terapi og socialt arbejde; samt selve problemet om en teori om terapi. Der udarbejdes supervisionsskitser; der afholdes - ved egne kræfter - weekender omkring afspænding, massage og meditation; og gruppen deltager med oplæg til forskellige sider, blandt andet på Kritisk Psykologiske Seminarer, i Arbejdsløshedsudvalget i Psykologforeningen og for en gruppe sygeplejelever; og en første folder om Regnbuen ser dagens lys.

Perioden er også karakteriseret ved skriftlige oplæg de enkelte rådgivere imellem om de vanskeligheder, der stødes på i samarbejdet. Desuden arbejdes der aktivt foregribende med at introducere Regnbuen for nye interessanter. Mapperne indeholder et hav af sådanne "situationsbeskrivelser", der er sendt til de nye på forhånd. Desuden gives forskellige interviews til studenterfagblade. Og der skrives udadtil i Dansk PsykologNyt for første gang i foråret 1988 om "Alternativ rådgivning"⁸⁶. Og i oktober 1988 afholder Regnbuen det første offentlige møde i Studentehuset, med særskilt invitation til andre rådgivningen⁸⁷.

Endelig skal vi nævne for perioden, at der er et stort brugerpres, og der lægges flere og flere forløb udenfor onsdag aften. Og alligevel afvises de fleste brugerhenvendelser. Det er i denne periode at begrebet "brugerstop" formuleres for første gang. Det er særligt folk fra den ene supervisionsgruppe i Regnbuen - heriblandt arbejdsløse - der prioriterer at lade brugerarbejdet "fylde" mere, hvilket også betyder, at en skævtrækning af arbejdet ureflektet begynder at sætte sig igennem: nogen har mange forløb til den fælles supervisionstid, andre få eller ingen. Ureflekteret fordi vi ikke har fundet nogen overvejelser over, hvad det kunne betyde for gruppen som sådan, og hvilke organisatoriske tiltag dette nødvendiggjorde på langt sigt.

Noget centralt for "det lange seje træk" er at man tilstedelighed søger at opretholde kontakt til det etablerede uden dog at opgive sin egen faglige autonomi. Dette var hverken let eller konfliktløst, idet det fælles uafklarede fra konstitueringskonflikten trækker sine tråde igennem hele denne periode. Dette træder tydeligst frem gennem de interne fællesmødebøger, der - ved siden af de faglige diskussioner - er fyldt med interessebrydninger. Der diskuteres motiver til at være i rådgivninger: kan man være der af private årsager; kan man gøre det alene, fordi man vil kvalificere sig til senere selvstændigt lønarbejde; er det for brugernes blå øjnes skyld? Omkring motivsnakken er der mange "pinde", der refererer til intrige-dannelser og angst, fx angsten for at være borgerlig! Nogle i gruppen kritiseres indadtil åbent for at spille "hvem-er-inde og hvem-er-ude legen. Skoletidens konkurrence om kammera-

⁸⁶ Dansk PsykologNyt nr.7, 1988.

⁸⁷ Mappe A3/okt 88.

ter"⁸⁸.

Inddefinering/uddefinering som konkret magtlogik sætter sig nu igennem internt i gruppen. Den sociale sikring søges generelt varetaget gennem akxen sympati/antipati og antager karakter af alliancedannelser. Dette peger på uklarhed og/eller splittelse på det mere kollektive niveau for arbejdets konceptionelle rammer og dermed for den videre retning. En sådan åben splittelse på interesser er svar at "finde" i vores kildemateriale, men vi finder det tydeligt, at arbejdsdelingen i gruppen er skæv, idet det primært er folk fra den ene supervisionsgruppe, der formulerer sig fagligt om arbejdet. Dette søges til gengæld forhindret fra den ikke-formulerende side gennem ytrings kontrol - at fylde for meget, andre kan ikke komme til, at formulere sig fra et partsstandpunkt, osv. Dette kan selvfølgelig have en sandhed i sig, men den er svar at finde i kildematerialet. Derimod findes der utallige opfordringer fra den formulerende side til andre, om også at formulere sig fagligt.

Vi skal formulere problemet som gruppen løber ind i på denne måde: at når det at udvikle sin faglighed på åben kollektiv vis støder på grænser, der ikke søges overvundet i fællesskab ved at blive begrebet som også personlige udviklingsopgaver af konfliktfuld karakter, så sætter en given ekstern kravstruktur kiler ind mellem folk. Man søger at kontrollere hinandens ytringer, i stedet for at udvide rummet for praksis. De objektive betingelser herfor er at finde på flere niveauer: for det første er det et skisma for de færdiguddannede, både at være aktivt arbejdssøgende og aktiv i rådgivningen, hvilket forårsager den skæve arbejdsdeling som konsekvens af det ståsted, man som færdiguddannet griber til, som handlesvar på det eksterne pres om jobkonkurrencen versus at arbejde sig igennem det alternative. Svaret på hvorfor mange færdige vælger at træde ud af Regnbuen i denne periode må primært findes i eksterne samfundsmæssige betingelsesstrukturer. Spørgsmålet må dog stilles om dette skisma kunne være foregrebet i arbejds-konceptet for Regnbuen ved, at der var blevet prioriteret kræfter på systematisk at opdyrke jobmuligheder indenfor Regnbuen for færdige; For det andet det skisma, at skævtrækningen i arbejdet finder sted uden at der ligger et, i fællesskab udarbejdet, supervisionskoncept - og hér foregriber vi den næste fase.

Striden om "det lukkede kliniske kollektiv" 1988-89.

I slutningen af 1988 kommer det til en større strid i Regnbuen, der som følge får, at fire-fem personer forlader gruppen.

Konflikten tager sit afsæt i supervisionsproblematikken, og har

⁸⁸ Mappe A3/dec 87.

som grundlag problemer i det direkte brugerarbejde⁸⁹. Et forløb afbrydes af et rådgiverpar, samtidig med at den ene umiddelbart ønsker at starte et nyt forløb op alene. Desuden vil vedkommende over i den anden supervisionsgruppe. Fra anden side i gruppen siges fra til indgåen i nyt brugerforløb, før der er bragt klarhed over, hvad det var for et problem, der blev renonceret på i det afbrudte forløb, og hvorfor⁹⁰.

Forud herfor går der en disput på fællesmødet omhandlende supervisionens status, og dermed hvad supervisionen skal sigte imod. Det er første gang at gruppen søger at finde ind i et fælles udarbejdet supervisionskoncept.

Som vi læser disputten fra dengang træder der to standpunkter om supervisionens status frem: et standpunkt der omhandler at snakke indadtil hen imod konsensus om, hvor "man" gør af de "svarheder", man som rådgiver støder på i det direkte arbejde; og et andet standpunkt, der går ud på, at ens "svarheder" må bevæges i det direkte brugerarbejde. Analyserer vi disse standpunkter kan vi tydeliggøre de heri implicit liggende funktionsbestemmelser af supervisionskonceptet.

Det første standpunkt fokuserer på rådgiverens varetagen af eget handlerum på en sådan måde, at det nærmest forbliver overforstillet brugerens, hvorved kooperationen om problemudviklingen umuliggøres. Det andet standpunkt fokuserer på tilvejebringelsen af den handleevne hos den superviserede part, der gør det muligt at brugerens langsigtede interesser varetages. Rådgiverens handleevne er nemlig brugerens betingelser i rådgivningssituationen. Og manglende konfliktvaretagelse fra rådgiverside derfor ensbetydende med manglende mulighedsbetingelser for, at en bruger selv kan komme til klarhed over sit forefundne betingelsesgrundlag, og at dette kan foregå gennem kooperation.

Disse divergenser antager umiddelbart antagonistisk karakter, men ved nærmere eftersyn er det første standpunkt underordnet det sidste. Derfor må årsagerne til den følgende konflikt begribes som et manglende kollektivt konfliktberedskab i rådgivningsgruppen. Grunden til at denne fase har fået navnet "striden om det lukkede kliniske kollektiv", er netop at disse niveauer, blindt overforstillet hinanden på antagonistisk vis, i praksis fremtvinger valget, om man vil være et lukket klinisk kollektiv, hvor gruppen som sådan danner norm mht, hvad man suverænt beslutter sig til at gøre overfor brugerproblemtil-

⁸⁹ Jvf også Dreier, der i artiklen "Zur Funktionsbestimmung von Supervision in der therapeutischen Arbeit" bemærker, at ønsket eller behovet for supervision ofte træder frem, når der fra terapeutside anticiperes afmægtighed overfor konflikter og belastninger.

⁹⁰ Se Fællesmødebog 3 og 4, perioden 31.8.88 til 15.2.19-89. Samt Mappe A3/nov-dec 88.

linger⁹¹.

Det mest overgribende standpunkt kan kritiseres for at blive elitært, i det omfang, det ikke bevidst tilsigter at tilvejebringe betingelserne for, at det mere underordnede kan varetages kollektivt. Kritikken fra det underordnede standpunkt går også herpå, men vi finder ikke kritikken berettiget ved læsning af det skrevne⁹² - men i praksis kan det ikke udelukkes, at kritikken er reel. Konflikten der følger kommer da heller ikke til at udspille sig om ovenstående divergens om supervisionens status, og de heri anslåede niveauer, men derimod igennem en meget personliggjort kamp om, hvem der bestemmer eller har magt i Regnbuen.

Dette kommer altså i stand, fordi nogle mere overgribende niveauer for gruppen som arbejdskollektiv ikke eksisterer som fælleshandling. Betingelsesgrundlaget for at det ikke er muligt at holde fast i problemet/konflikten på det niveau, hvor det stillede sig - det konkrete brugerarbejde - findes i de betingelser, der har fået lov at udvikle sig i den foregående periode, nemlig dannelsen af intrigestrukturer, der betyder at

⁹¹ Spørgsmålet om en sådan "normdannelse overfor brugere" er imidlertid ikke af ny dato, men kan føres heit tilbage til foråret 86 (Mappe A3), hvor en bruger afbryder et forløb. Herom hedder det fra den ene rådgivers side: "Hovedårsagen til at brugeren er sluttet opfattes som værende dét, at kontakten mellem brugeren og os er blevet tattere end brugeren synes om" (Citater er sløret). Det er altså et problem ved brugeren, der gøres til årsag for, at rådgiverne ikke kan arbejde med brugeren! Nu protesterer den anden rådgiver dog mod denne fremstilling af afslutningsårsagen. Men på et generelt plan kan vi ikke finde noget opgør med denne tendens til at gøre brugeren ansvarlig for egen inkompetence.

⁹² Et centralt udsagn er: "At træde tilbage til faglige standpunkter .. modsat personliggørelse af et fælles udviklingsproblem .. finder jeg er en betingelse for, at diverse afværgeformer kan tematiseres i deres overflødiggørelsesperspektiv. Dette kommer godt nok også implicit til at stille krav til hver enkelt, om et egearbejde med hin specifikke personlige. Dette er vel heller ingen skade - for den enkeltes egenaktivitet herom er nødvendig. Det, der derimod kan gøres til debat for en løsning, er hvordan og hvorledes den enkelte gives en hånd til dette biografiske og classesociale udredningsarbejde. Som gruppe skulle det være muligt at aflaste det eksistentielle tryk i et sådant arbejde - fremfor at skabe overtryk gennem abstrakt arbejde om egne konkrete afværgeformer. Dette forlanger vi vel ikke engang af vores brugere" (Mappe A3/nov 88). Det standpunkt, der her er genstand for kritik, fører logisk-historisk frem til spørgsmålet om, hvordan et subjekt sikrer sig mod at dets handlinger får "uintenderede konsekvenser", men hvis ikke dette ses som en særlig tilspidsning af privatformen for personlighedens modsigelsesproces, så ses menneskelig subjektudvikling alene som anticiperet kontrol/herskabs-bestræbelse. Jvf også J.Lund 93 om det okkulte.

fælleshandling knækker på midten, at man sikrer sig mod hinanden i stedet for med hinanden. Dette er blandt andet organisatorisk betinget, idet informationsudvekslingen mellem de to supervisionsgrupper ikke var sikret i strukturen, og dette fordi deres etablering nærmest kom istand som et ureflekeret handlesvar på omverdenspresset.

Konflikten "løser sig selv" ved, at de folk der bærer det underordnede standpunkt forlader gruppen, i protest. Tilbage bliver det problem at sikre en fremtidig foregribelse af sådanne "falske" antagonismer. Dette forudsætter, at det kommer til et bevidst arbejde med, at informationsformidlingen mellem de to supervisionsgrupper indarbejdes i rådgivningens arbejdsstruktur. Der eksisterer enkelte tiltag hertil, men ikke som en fælles arbejdsprioritering. De to supervisionsgrupper kører videre nærmest hver for sig.

Projekt- og politiserings-årene 1989-91.

Aktivistfrafaldet i Regnbuen fortsætter. Flere gamle træder ud, nok mest fordi det synes udsigtsløst at forestille sig, at det overhovedet er muligt at finde en levevej i rådgivningen. Men der kommer også nye til. I parentes skal det bemærkes, at det specielt er 87-årgangen på studiet, der begynder at melde sig under fanerne. Åbenbart en politisk årgang, der ikke viger tilbage for at gå ind på skræmtende områder! De er der stadig allesammen. Fra slutningen af 1990 er det også at Regnbuen for alvor får vokseværk, med de problemer som dette giver anledning til omkring arbejdsduelig gruppestørrelse, manglende formidlingsformåen overfor nye, når de optræder som gruppe osv osv. (Dette er nærmere kredset ind i kapitel 1).

Rådgivningen træder ind i en periode, der synes meget konstruktiv. Der vokser organisatoriske tiltag frem, der skal sikre mod at tidligere uløste problemer igen skal dominere. Der tages initiativ til en "udslusningsgruppe" for færdige - de kan ikke selv finde ud af det, de stakler - men de færdige kan ikke finde ud af at arbejde sammen herom! En gruppe om "spiritualitet på marxistisk grundlag" starter op. Ligeså indføres der en støttepersons-ordning for nye. Og der udformes for første gang en introduktionsmappe for nye⁹³.

Indholdsmæssigt gæder igang med udformningen af praksisportræt for Regnbuen. Et studie af Grundlegung (Holzkamp) påbegyndes. Og som nydannelse påbegyndes snak om "årsprojekter". Der går imidlertid et år før det første årsprojekt finder sin form. I mellemtiden udarbejdes allehånde teoretiske oplæg,

⁹³ Det er glædeligt at kunne læse følgende herfra: "På mange punkter er det som et sådant udviklingsarbejde til stadighed knækker over på midten. Enten indefineres projektet til at fungere på etablerede præmisser, hvilket også indbefatter en effektiv dokumentation af, at det er rentabelt (:markedsøkonomien, hvor der sættes kroner og ører på liv); eller også uddefineres aktiviteten, idet overhovedet dets sær egenhed bryder med etablerede kompetencestrukturer (:det hierakiske eller borgerskabets ene centrum, Christiansborg)" (Mappe A4/sep 89).

direkte med udgangspunkt i egen praksis. Fx: oplæg om "typiske brugerforløb", der skal bruges til teori om terapi og projekt "brugerdokumentation"; forskellige terapiforløb analyseres ned i detaljer, og der foretages analyser af samarbejdsrelationer mellem rådgiverpar; endvidere udarbejdes der en konfliktudviklingsmodel ifm oplæg til Galebevægelsen - en skitse der videreudvikles i et arbejdspsykologisk projekt⁹⁴; ligeså holdes der på opfordring oplæg for sygeplejeelever og for socialrådgiverstuderende, til hvem der også udarbejdes skriftligt materiale om psykiske forstyrrelser og disses sociale genese; der skabes en model for familie-sociologisk og livsbiografisk analyse, som også anvendes internt i gruppen. Det kommer i forlængelse heraf til en begyndende analyse af, hvordan brugerproblemstillinger kan køre videre indenfor rådgivningsgruppen⁹⁵ - en problemstilling der også er kendt indenfor det etablerede behandler-system - og som vi vurderer presset frem af, at Regnbuens brugergruppe er blevet "tungere". Det omhandler blandt andet: effekter af retspsykiatri/psykiatri, junk, voldtagt, selvmord i nære relationer og truende tvangsfjernelser af børn, hvor flere og flere sager involverer et direkte udadvendt arbejde til og for det meste mod det etablerede system. Udfærdigelse af erklæringer til forskellige sociale myndigheder etc bliver i denne periode en væsentlig arbejds-virkosmhed⁹⁶. Det er nu at begrebet om "uafviselige brugere" dukker frem som visitationsakse - en akse, hvori den skvæ arbejdsdeling er grundlag. Det er også typisk bagstopperne - de arbejdsløse - der bærer uafviseligheden. Senere - slutningen af 91 - bliver denne akse en kollektiv akse.

Overhovedet er perioden karakteriseret ved en stor teoretisk produktion, hvilket må ses ud fra, at kontakten til andre bevægelser og faglige grupper begynder at få en egenbevægelse. Regnbue-aktivister planlægger fx Kritisk Psykologisk Seminar i feb.89, hvor samarbejdet med andre bevægelser er omrejningspunkt⁹⁷. Dette seminar fik stor betydning for den videre praksisudvikling, særlig mhp politiseringen af praksis. Der sker en forandring fra, at denne praksis har været varetaget af enkeltpersoner til at blive et fællesanliggende - til et vist punkt! Dette giver sig også udslag i et stort praktisk arbejde med renovering af lokaler i Studenterhuset, for at skabe mere rum og bedre arbejdsbetingelser. Og det kommer til udviklingen af nye positionsmuligheder i gruppen, således at det er muligt at være i Regnbuen uden også at skulle arbejde med bruger-

⁹⁴ Vedlagt som bilag 8.

⁹⁵ Se Mappe A3/marts 89.

⁹⁶ Et eksempel på en sådan erklæring omhandlende "Social uddannelsesplan" (§43) er vedlagt som bilag 9. Den bringes selvfølgelig med tilsagn fra den berørte bruger.

⁹⁷ Det hedder i oplægget hertil: "Det er bare derudaf, denne gang, af tre strenge: - debat om kritisk psykologi ift Marx/eksistentialisme/Sartre; - bevægelsesdialog om befriede områder muligheder; - metode i psykologien med særlig vægt på det aktual-empiriske". Seminaret hed selvfølgelig "Befriet område", og var et jubilæumsseminar (Mappe D1/dec 88).

arbejde.

Et vendepunkt for perioden er det, som er kaldt "Vinteroffensiven 90", hvor rådgivningen inviterer fagfæller til samarbejde om udviklingen af nye alternative praksisområder. Det bliver et vendepunkt, fordi den konkret politiske orientering for første gang er bærende - hidtil har invitationer været til selve rådgivningsarbejdet snævert set. Følgen er også - selv om der kun dukker een op - at man begynder at se sig som et politisk arbejdskollektiv, snarere end en alternativ rådgivning. Overhovedet forholder man sig nu analytisk til sin samfundsmæssigt-politiske indplacering⁹⁸. Hvor Regnbuen hidtil primært havde haft en faglig "omverdensakse" - en så at sige vertikal akse - så kommer det nu til udviklingen af en politisk, en horisontal, akse.

Vi ser ovenstående overgang som udtryk for, at rådgivningen ikke længere er så sårbar overfor inddefinerings/uddefineringsproblematikken i forhold til faget, men at det bærende nu er egen faglig autonomi, og at det derfor er muligt at bringe politikken ind i praksis. Desuden ses kimene til en mere formaliseret omverdensstruktur⁹⁹. Der etableres fx to uddannelsesforløb for arbejdsløse i rådgivningen. Og en forsker fra Psykologisk Laboratorium - den tidligere nævnte Morten Nissen - tager kontakt angående rådgivningens indgåen som forsknings-empiri (jvf også Indledningen). Dette projekt er stadig igang, og går internt i Regnbuen under betegnelsen projekt "nissen". Parallelt hermed er det også at årsprojekterne går igang: der arbejdes med 'teori om terapi' på den ene side, og på den anden side med metoder til aktual-empirisk forskning.

Internt i gruppen er der imidlertid en konflikt under opsejling. Det er en konflikt, der tager sit afsæt på den personlige side, aktivister imellem. Og som ender med, hvad der er blevet kaldt "den store udmelding" i foråret 92. Flere aktivister har svært ved bare at holde synet af hinanden ud. Og hvad der vokser frem er problemet om, hvem der kan være i rådgivningen, specielt hvad angår motiver og kompetence. Karakteristisk nok er det ligeledes dét niveau, som nissen kommer med at ville diskutere på, som sin indfaldsvinkel til gruppens arbejde¹⁰⁰.

Vi er nu fremme ved den femte fase: kompetencestriden 1991-92. Denne fase og dens resultat igennem "den store udmelding" er nu

⁹⁸ For centrale papirer her se bilag 3 om "Vinteroffensiven 1990", samt bilag 10 for det mundtlige oplæg hertil. Det er en defensiv periode for socialismen rundt om i verden. Men fra rådgivningens side går man offensivt til værks. Bemærk begreberne "Bunddyret" og "DUR" for Dansk Undergrunds Rådgivning.

⁹⁹ I 1992 bliver Regnbuen blandt andre kontaktet af Rektorkollegiet om muligheden for at modtage en egyptisk gæsteforsker i psykologi. Han meldte desværre afbud i sidste øjeblik.

¹⁰⁰ Nogle i gruppen følte sig motiveret til at svare offentligt. Et oplæg udarbejdes til PsykologNyt nr.5 /1991. Se Birck-Madsen 91.

dét, der sætter sig igennem som den centrale akse for rådgivningens aktuelle problemsituation. Vi står derfor med et metodisk problem om, hvordan vi går til værks med vores "nede-fra kommende"-analyseresultater i forhold til det oprindelige billede af Regnbuens praksisfelt: i tid og rum er disse to analyseniveauer nemlig sammenfaldende. Ud fra dette må vi gøre det krav gældende, at der skal være en logisk forbindelse mellem den oprindelige problembestemmelse, ud fra fremstillingen af Regnbuens praksisfelt, og den, med den historiske fremstilling af Regnbuens praksisform, foretagne analyse af udviklingsforhold. Det er der, hvad det nærmere også vil vise - ellers ville der også være noget galt med vores analyse eller fremstilling¹⁰¹. Og denne logiske forbindelse skal i det videre påvises. Det er imidlertid ikke dette - dette interne check - der er det centrale, men derimod om en sådan påvisning, der er at se som en begrundelse for de præmisser, der skal lægges til grund for udledningen af nye handlingskridt og praksistiltag, samtidig åbner feltet op på en sådan måde, at konturerne af den mere overgribende retningsbestemmende form kan gøres til genstand for erkendelse. Og dette ud fra, at historisk udvikling af det forefundne må støde på denne form som nødvendig udviklingsopgave.

Videreførelse af analysen gennem den femte fase er derfor samtidig opgavens konklusion, idet perspektiverne for videre praksisudvikling af rådgivningen kommer herfra.

¹⁰¹ Vi mener at kunne huske, at Marx et sted i "Kapitalen" taler om, at det færdige analyseresultat ser ud som en "konstruktion a priori", altså en indlysende selvfølge. Vi får se om dette er tilfældet!

4. KONKLUSION OG PERSPEKTIVER: DEN AUTONOME INSTITUTION.

Med problemstillingen om motiver og kompetence til at være i rådgivningen, der vokser frem foråret 1991, slås en streng an, vi har mødt tidligere. Næmlig fra perioden 1985-86, hvor Regnbuen konstituerer sig i praksis. Men til forskel fra dengang er feltet for spørgsmålet kvalitativt forskelligt. Medens Regnbuen dengang ingen egentlig selvstændig brugerpraksis havde at begrunde sine egne praksistiltag i, men kun sin "konkrete utopi" om, at det måtte være muligt at arbejde "ordentligt" med medmenneskelige problemer, så er situationen i 1991 den, at der er praksisbegrundelser for, hvilke motiver og hvilken kompetence, der kræves som rådgiver. Der er dog intet fælles udarbejdet koncept hertil, men det oparbejdes konkret gennem deltagelsen i arbejdet, dels gennem fællesmøderne og særligt gennem supervisionsgrupperne.

Kompetencestriden 1991-92.

Medens rådgivningen ikke har vanskeligheder med at tage problemet om motiver og kompetence til arbejdet overfor "projekt nissen", så er der internt store problemer med, hvordan dette som fælleshandling skal udmøntes, og hvordan dette i sidste instans bestemmes. Samtidig har eksistensen af "projekt nissen" skærpet betingelserne for færdige psykologers indgåen i arbejdet, qua den igangværende bestræbelse fra PsykologForeningens side på en mere direkte udmøntelse af kravet om, at ingen kan arbejde uden autoriseret supervision. Der virker mao - endnu engang - en uddefinering/indefineringsslogik ind på gruppens arbejde. Men der svares - som nævnt - igen i PsykologNyt med, at den gældende autorisationsordning langt fra menes at sikre et kvalitativt arbejde med brugerproblemer, idet det gældende supervisionskoncept nærmest kun er formelt og omfangsmæssigt defineret.

Internt kommer det til konflikter mellem forskellige rådgivere om, hvorvidt de kan gå ind i brugerforløb eller ej. Der er fra dele af gruppen forsøg på at gøre dette til noget imellem de involverede parter liggende, som de må ordne indbyrdes. Men dette går der kraftigt imod fra andre dele af gruppen, som kræver at det forbliver et fællesanliggende, ud fra praksiskonceptet om "kollektivt ansvar". Der kommer en konflikt - som vi fra dette niveau i vores analyse kan se, som ligeledes værende meget aktiv i forbindelse med fase tre, "striden om det lukkede kliniske kollektiv" - hvor det igen fra een part i gruppen nægtes andre, på de foreliggende præmisser, at gå videre ind i brugerarbejdet. Den videre konfliktbearbejdning tager fra da af form af, at de enkelte konflikter må fastholdes som særskilte arbejdsgenstande, både på supervisionsgruppeniveau, og ved at tage fællessupervisionen op som kollektivt anliggende for fællesmødet på den organisatoriske side. Månedlige supervisionsfællesmøder søges indført.

Konflikterne involverer forskellige parter over lang tid, hvor der udskiller sig tre på hinanden følgende problemkomplekser, som er niveauer i samme logik:

Et første problemkompleks hvor aktivisters problematiserede kompetence fører til etableringen af en differentiering i funktionerne i det direkte brugerarbejde. Medens det hele tiden for nye, har været muligt at være med som "flue" i forløb, der godt må "summe med"¹⁰², gøres det nu muligt at komme med som "observatør", altså uden kompetence til at gribe ind, med det formål at kunne studere ændringsprocesser i sit eget befindende ved at knytte disse an til det, der indholdsmæssigt arbejdes med i forløbet. På dette niveau løses kompetencestriden, således at alle kan stå inde for det kollektive ansvar herfor.

Et andet problemkompleks udspiller sig som vedvarende konfliktudredningsbestræbelser på fællesmødeniveau, der som sådan ikke finder nogen indholdsmæssig løsning, men hvor det heller ikke kommer til videre indgåen i brugerarbejdet fra den problematiserede kompetences side, idet der simpelt nedlægges veto fra gamle aktivisters side. Fra den underkendte kompetences side argumenteres der gennem en dobbelthed: at kræve ligeværd - og hvem kan nægte dette - men på grundlag af en påberåbt særstatus må der tages særlige hensyn. Vetoet kritiseres for at være magt, og der stilles spørgsmålstegn ved retten til at fremføre denne "dom". Fra den "dømmende" side argumenteres der med - ud over det kollektive ansvar - at selv om rådgivningen ikke kan påberåbe sig PsykologForeningens etikregler, idet studerende ikke er omfattet af disse, så er de færdige psykologer i gruppen underlagt disse, og opfyldelse heraf er et ufravigeligt "must". Desuden fremføres det, at en argumentationslogik omhandlende ligeværd/særstatus ikke er tilstrækkelig til overvindelse af inkompetence - i alternativ forstand begrundet den i sig selv denne - og at kritikken ikke særskilt kan rettes mod en påberåbelse af etikreglerne, men mod det restriktive i den måde, som færdige psykologer arbejder i spændingsfeltet mellem at arbejde ud fra dem og kvalitativt søge at overskride dem. Det kommer ikke via fællesmødet til nogen løsning, og et ønske om skift af supervisionsgruppe fra den underkendte kompetences side, afvises som en strukturel omgåelse af problemet, men der tilføres nye ressourcer til supervisionsgruppen med henblik på at fortsætte konfliktløsningsbestræbelsen.

Det tredje problemkompleks bliver det centrale og afgørende. En brugerproblemstilling fra den ene supervisionsgruppe involverer tilfældigt den anden supervisionsgruppe. En oplysning fra en bruger om, at der muligvis ringer en psykiater, gives af det involverede rådgiverpar videre til fællesmødet med den besked, at hvis psykiateren ringer, så er beskeden, at brugeren ikke er interesseret i nærmere kontakt. Psykiateren ringer. Der tages imod hans henvendelse af en person, tilhørende den anden supervisionsgruppe, beskeden videregives, og det meddeles

¹⁰² Som "flue" er man principielt medrådgiver, men uden særskilt ansvar for at bevæge problemstillingen. Dvs at man kan blande sig på ansvarlig vis, men med risiko for at blive stoppet uden videre begrundelse.

desuden, at rådgivningsgruppen tager vare på problemstillingen¹⁰³. Telefonsamtalen refereres til det involverede rådgiverpar. Disse vender imidlertid nogle måneder senere tilbage til den person, der tog telefonen. Nu med den besked, at deres bruger ønsker en snak om, hvad psykiateren havde sagt. Derved kommer det for en dag, at væsentlige dele af telefonsamtalens indhold er blevet forholdt brugeren, hvilket vurderes som værende forkert. Det viser sig at informationstilbageholdelsen er sanktioneret eller legitimeret af den pågældende supervisionsgruppe, hvad der fører til, at den anden supervisionsgruppe ønsker en fællessnak mhp at kunne komme med ind i det konkrete brugerforløb, for her at kunne komme med den modtagne psykiaterinformation, og for at diskutere selve problemstillingen om tilbageholdelse af information. Det gøres gældende, at det opståede problem må ses og begrundes ud fra den brugerproblemstilling, der er på tale, men også at man mener, at det må gøres åbent for brugeren, at informationstilbageholdelsen herfra vurderes som fejlagtig og altså er omstridt. Dette finder sted.

Efterfølgende diskuteres problemet på flere fællesmøder. Og det kommer nu også for dagen, at der er vidt forskellige præmisser for det terapeutiske arbejde, de to supervisionsgrupper imellem. Præmisserne divergerer på det område, der omhandler det i kapitel 1 beskrevne koncept om "total åbenhed" på alle niveauer. Og det er netop eksistensen af dette koncept, som vi i vores analyse har påvist som værende afgørende for det at kunne "gå på grænsen" mellem uddefinering og inddefinering. De parter der enten ikke mener, at de kan leve op til konceptet "total åbenhed" eller som forsvare legitimiteten af informationstilbageholdelse forlader næsten alle i løbet af de kommende måneder rådgivningen, og "vetoet" har heller ikke længere nogen persongenstand. Samtidig med denne meget krævende konflikt internt i gruppen, er hovedparten af de folk, der i Regnbuen forfægter "total åbenhed", direkte involveret i et analogt problemkompleks udadtil i forhold til okkulte grupper i Studentarhuset i kampen for demokrati¹⁰⁴. Dette er meget belastende og ressourcekrævende, og der argumenteres fra denne side gennem lang tid om nødvendigheden af, at Regnbuen som gruppe aktivt involverer sig i sikringen af Studentehusets fremtid, dette også som en sikring af eget eksistensgrundlag. Denne argumentation mødes med passivitet og bliver brugt som eksplicit begrundelse for "den store udmelding".

KONKLUSION.

Med ovenstående initieres for os at se den almene akse, som er det gennemgående problemkompleks igennem hele rådgivningens historie som praksisform. Det skal være vores påstand, at havde

¹⁰³ Den fra psykiateren givne meddelelse omhandler, at Regnbuen skal være opmærksom på, at brugeren falder ind under en alvorlig diagnostisk kategori, der indikerer mulig tvangsindlæggelse.

¹⁰⁴ Jvf J.Lund 93.

standpunktet om "total åbenhed" valgt at gå eller havde renonceret og indgået kompromisser på dette grundlag, så havde Regnbuen indrettet sig som "lukket klinisk kollektiv" i et Studentarhus, hvor kampen om magten og rummet var dagens orden.

Nu er det svært at spå om den fremtid, der aldrig blev. Men hvad blev så tilbage? En politisk junta, med rådgivningsarbejdet efterladt i sin midte?

Inden vi går videre til det sidste om perspektiverne i og af praksishistorien, skal vi bemærke, at problemstillingen om kompetence direkte er indeholdt i den oprindelige problembestemmelse på det punkt, hvor der har manglet "en omfattende kollektiv reproduktion af den individuelle handleevne og af almene kvalificeringskoncepter overfor nye deltagere" (jvf s.27mf). Det er sider af samme overgribende sag: det kollektivt-personlige.

Med den oprindelige - ureflekterede - etablering af de to distinkte supervisionsgrupper helt tilbage fra starten, blev det muligt at individuelle problemstillinger om diskrepans mellem ord og handling og problematiseringen heraf, tilstedeværelse kunne gemme sig i den samlede struktur, fordi der ikke fandtes et direkte kollektivt organiseret arbejde om hver enkelt brugerproblemstilling, også omhandlende egen restriktivitet.

NY PRAKSISPROBLEMBESTEMMELSE.

Igennem de senere år og fra det punkt i Regnbuens historie, hvor omverdensgrænsefladen begynder at bevæge sig igennem forholdet til og arbejdet med andre alternative bevægelsesammenhænge, bliver det muligt at sætte en horisontal orienteringsakse for praksisudviklingen. I modsætning til før dette sker, hvor rådgivningen alene, nærmest af mangel på alternativer, måtte orientere sig indenfor det faglige magtkonceptets vertikale akse¹⁰⁵. Fra tidspunktet for horisontalt retningsbestemte opgaver og projekter kommer det også til et væsentligt skred i arbejdet. Dette kommer markant til udtryk i årsprojekterne, hvor det for første gang bliver muligt at planlægge, hvad det vil være vigtigt at strukturere sit arbejde igennem, fordi det kan begrundes, hvad man har brug for at vide noget om og kunne handle i forhold til frem i tiden.

Perioden fra da af og frem til idag, kan ses, gennem en særlig sociologisk begrebsnøgle¹⁰⁶, der omhandler at almene praksisinitiativer initieres igennem en aktør, der giver et projektudkast ud til andre aktører. Kommer der et kooperativt samarbejde igang, en arbejdsproces mhp et produkt, dannes der nu en

¹⁰⁵ Hvem superviserer supervisorerne, og hvordan får disse supervisorstatus, når man nu skal have været under autoriseret supervision, for at bliver supervisor?

¹⁰⁶ Tom Broch 89, s.28.

organisation, der har til opgave at danne de strukturer, som beslutningsprocesser skal forløbe igennem mhp de enkelte aktørers videre handling. I den grad at en organisation udvikler en målsætning ud fra de gennem organisationen skabte målsætningsprocesser, så overgår organisationen til en institution, og bliver dermed til dennes aktivitet. Set i forhold til Regnbuens praksisform, så er denne karakteriseret ved, at det indtil muligheden for gruppemæssig horisontal orientering nærmest var umuligt at sætte mål for arbejdet. Målsætningprocessen for arbejdet kommer til veje gennem arbejdet med konciperingen af årsprojekterne, og i perioden heromkring vokser en spirende konkret fælles målsætning frem i dele af gruppen. Men det er samtidig en proces, der i sin interne målsætning væsentligst forbliver indenfor sin egen fagspecifikke form. Det er fåtal af forhold, der formuleres til andet end egen faggruppe. Det er også en proces, der er karakteriseret af usamtidighed, idet "fraktioner" indenfor Regnbuen nærmest arbejder radialt for at udvide domænet for målsætningsprocesserne. Og dette fraktionsarbejde lykkes faktisk så "godt", at problemstillinger udenfor ift Studenterhuset og indenfor begynder at smelte sammen på et nyt organisatorisk niveau. På dette punkt kan vi sige, at der dannes en institution i organisationen: den politiske junta¹⁰⁷. Denne institution påberåber sig en bestemt legitimitet ift det oprindelige rådgivningskoncept, som det - viser det sig - både er at finde i det oprindelige udgangspunkt for Regnbuen, men som også viser sig at være organisatorisk udfoldet, og endog overlejret af dikotomien mellem de to supervisionsgrupper. "Institutionen" står dog samtidigt dybt forankret i det direkte brugerarbejde, idet nok 80% af brugerforløbene varetages her, så det måtte blive svært for "den gamle organisation" at forhindre at blive overhalet af udviklingen. Den kunne faktisk kun sætte halene i og bemærke de ændringer der skete, med mindre aktører herfra enten kunne se mulighedsbetingelsen for, at også deres fremtidige livssituation kunne varetages herigennem, eller at de selv aktivt organiserede sig om egne målsætnings-, beslutnings- og arbejdsprocesser.

Men uden et greb eller begreb om, at der med den politiske juntas forankring i det oprindelige grundkarakteristika - den totale åbenhed - slås en praksisproblemstilling an, der som kompleks har dybe rødder helt tilbage til, hvordan Regnbuen oprindeligt som kollektiv organiserede sig omkring den konkrete rådgivningspraksis, måtte det derfor logisk komme til, at alle målsætnings-, beslutnings- og arbejdsprocesser blev trukket ind mod en heraf sat præmisdefinition, der ikke kunne udarbejdes ordentligt som et fællesanliggende, fordi ingen - heller ikke den politiske junta - var klar over, at problemstillingen var så dybt forankret. Derved er den politiske junta den "aktive aktør" i, at de andre går.

¹⁰⁷ Det må være en formildende omstændighed, at begrebet er fire-båndens eget. Og skal forstås som et forsøg på politisk satire i praksis.

PERSPEKTIVER: HANDLETILTAG FOR DEN VIDERE PRAKSIS.

Dette stiller så den politiske junta med en særlig opgave for den fremtidige praksisudvikling i rådgivningen. For det første henviser den sig selv til at fortsætte brugerarbejdet ud fra konceptet om "total åbenhed", men samtidig med dette i en kollektiv handleevne, der bevidst kan arbejde med de forhold der bryder hermed på en sådan måde, at problemer herimellem - på denne specifikke grænseflade - ikke tabes, fordi et arbejde hermed er bygget ind i strukturen. Dette er den kollektive varetagelse af den enkelte. For det andet står Regnbuen med at måtte begrebsliggøre og praksissætte en kvalifikationsstruktur, der for nye gør det muligt på en ikke-individuel personbunden måde, at udvikle sig ind i arbejdet. Dette er samtidig opgaven om det bevidste generationsskifte. For det tredje må de nuværende kræfter anvendes bevidst til udviklingen af mere overgribende kollektive virksomhedsformer på de områder, hvor man er stødt på grænserne for "den konkrete utopi". Og det er omkring organiseringen af nye lønarbejdsformer, studenteraktivitetsformer, og særligt at arbejdet med det tværfaglige, kulturelle og sociale i Studenterhuset antager videnskabelig karakter. Dette er en social-psykologisk og en politisk-sociologisk opgave.

Vi håber her at have skitseret de nødvendige arbejdsopgaver for den nye konkrete utopi: den autonome institution - indholdsmæssig praktisk autonomi i en formaliseret og alment udviklelig omverdensstruktur.

LITTERATURLISTE.

- Agger, N.P.: "Politisk terapi og alternative rådgivninger", Modtryk 1980
- Agger, N.P. mfl: "Terapi som politisk praksis", Hans Reitzel 1977.
- Birck-Madsen, K: "Kollektive forformer ..", Forum Kritisk Psykologi nr.1 / 1987; "At svare igen med udvikling - en positiv historie om gruppen af kritiske psykologer", Sociologi 1988; "Arbejdsskitse til Solidarisk psykologi", Sociologi 90; "Psykologer, socialpsykologi og psykoterapi", PsykologNyt nr. 5 / 1991; "Psykiatrien ud af lægernes klør", oplæg høring Galebevægelsen 1991.
- Broch, T: "Strukturudfoldelse og organisationsfænomen", Sociologi, arbejdspapir 6 / 1989; "Formning og kvalitativ metode" i "Kvalitative metoder i dansk samfundsforskning", Tom Broch mfl (red.) 1987, Nyt fra samfundsvidenskaberne.
- Döpping, J: "Hvordan ser en subjektvidenskabelig socialpsykologi ud", Udkast nr.2 / 1992.
- Dreier, O: "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979; "Zur Funktionsbestimmung von Supervision in der therapeutischen Arbeit".
- Brødtker Sørensen, A: "Aktionsforskning om og i arbejdslivet", Tidsskrift for samfundsforskning 1992, s.213-230.
- Forum Kritisk Psykologi: "Leder", Forum Kritisk Psykologi nr. 5 / 1989; "Et hjerte der slår", Forum nr.6-7 / 1990.
- Elsass, P: "Sundhedspsykologi", Gyldendal 1992.
- Giddens, A: "The Constitution of Society", Polity Press 1984.
- Haug, F: "Dialektisk teori og empirisk metode" og "Om udnyttelsen af data", Udkast 1 / 1981; "Wozu widersprüchliche Begriffsbildungen?", Forum Kritische Psychologie 26 / 1991.
- Haug, W.F: "Individets borgerlige privatform og samfundets omverdensform" i Dreier (red.) 1979a; "Standpunkt og socialistisk perspektiv i kritikken af den politiske økonomi", Philosophia 1-2-3 / 1979b.
- Holz kamp, K: "Kan der være en kritisk psykologi indenfor rammerne af den marxistiske teori" i Dreier (red.) 1979; "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983.
- Karpatschof, L: "Fra internering til selvorganisering", Dansk Psykologisk Forlag 1980.
- Krurup, K: "Subjekt-subjekt forholdet som socialpsykologisk reduktionisme" i "Kvalitative metoder i dansk samfundsforskning", Tom Broch mfl (red.) 1987, Nyt fra samfundsvidenskaberne.

- Lund, J: "En konflikt om demokrati", Anvendt II projekt på socialpsykologisk gren, KUA 1993.
- Marx, K: "Økonomi og filosofi" i V.Sørensen: "Karl Marx. Økonomi og filosofi", Gyldendals Uglebøger 1974.
- Mathiesen, T: "Makt og motmakt", Pax 1982.
- Poulantzas, N: "Staten, magten og socialismen", Rhodos 1981.
- Pålshaugen, Ø: "Aktionsforskning: En nyttig vitenskap?", Tidsskrift for samfundsforskning 1992, s.231-251.
- Seidel, R: "Denken", Campus 1976.
- Séve, L: "Marxisme og personlighedsteori", Rhodos 78.
- Witt-Hansen, J: "Videnskaberne historie i det 20. århundrede. Filosofi", Gyldendal 1985.

OVERSIGT OVER BILAG:

- 1 - Oversigt over mappe-indhold i Regnbuen: Mappe A1-A5; B1-B2; C1; D1; E1-E2.
- 2 - AntiRacistisk Månedsbrev 1992.
- 3 - Vinteroffensiven 1990 -> se også bilag 10.
- 4 - Psykiatrien ud af lægernes klør 1991.
- 5 - Tanker til og om en rådgivning 1984.
- 6 - Terapi - et problem om afmagt 1985.
- 7 - Stikord til en afgrænsning af psykiske problemer 1985.
- 8 - Konfliktmodeller 1989-91.
- 9 - Eksempel på psykolog-erklæring 1992.
- 10 - Velkomst til Vinteroffensiven 1990 -> se også bilag 3.

MAPPE A1

ET FORARBEJDE:

AT BESTEMME SIG SAMFUNDSMESSIG.

MAJ 1981 - SEPTEMBER 1984

VORT KÆRE STUDIUMS FREMTID? / INDPUT MAJ 81
 KÆRE RUSTRÆNER / MØDE JUNI 81
 BREV STUDIENÅVNET VED MODERATE STUDENTER / FAG JUNI 81
 KÆRE FAGROD / MØDE JUNI 81
 DEN FAGLIGE-INDHOLDSMÆSSIGE UDVIKLING 1968-81 / RUS JULI 81
 FORSLAG TIL STUDENTERPOLITISK LINIE FOR EFT.ÅR. PSYK / FAG SEP 81
 FAGRÅDETS VELKOMST TIL DE NYE PSYKOLOGISTUDERENDE / SNAK SEP 81
 DEBAT: LIVSKVALITETER OG 80-ERNES EKISTENSLOGIK / AUG 81
 OM STUDENTERLIV - INDPUT TIL JEPPE / INDPUT NOV 81
 PRÆCISERING AF 1.STE GANG - INTRO 3 / PÆD SEP 81
 KÆRE FORHENVÆRENDE INTRO-3-ER / PÆD JAN 82
 EN ABSTRAKT ANMELDELSE AF KONKRET PRAKSIS / INDPUT MARTS 82
 OM MARXISTISKE UTOPIER. OG SVAR TIL MORTEN / INDPUT APRIL 82
 REFERAT AF STUD-MØDE / FEB 82
 PROGRAMFORSLAG TIL LIVSHISTORIEARB. - INTRO 82 / PÆD SEP 82
 BOFÆLLESSKAB PÅ LANDET / ANNONCE 82
 SØGES: SPECIALEGRUPPE OMKRING PSYKISKE KONFLIKTER / ANNONCE 82
 KRITISK PSYKOLOGISK FORUM - TERAPI / REFERAT MARTS 83
 FORUM KRITISK PSYKOLOGI - TERAPI / OPLÆG APRIL 83
 KRITISK I EN KRITISABEL VERDEN / FORUM NOV 83
 RÅDGIVNING SØGER NYE MEDLEMMER / PROJEKT AR FEB 84
 EN GRUPPE PÅ VEJ - ALTERNATIV RÅDGIVNING / PROJEKT AR SEP 83
 KRITISK PSYKOLOGISK SEMINAR OM TERAPI / SNAK 1.SEM SEP 84
 KROP - ENERGI - MASAGE / 1.SEM SEP 84
 KRÆV IKKE MINDRE END ALTING FOR ALLE / DIGT 1.SEM SEP 84
 EN EFTER WEEKEND TANKE / 1.SEM SEP 84
 REFERAT FRA 1.KRIPSY-SEMINAR OM TERAPI / FORUM 84

NØGLE FOR INDELING:

- E1- : FAGKRITIK/OPGAVER →
- D1- : FAGPOLITIK (fag/råd, pæd, Studenterhuset, Psykolog Foreningen, Socialistisk Forum, Kritisk Psykologisk Forum, div org.) →

1981 FORHISTORIE:

A1: AT BESTEMME SIG SAMFUNDSMESSIGT

F1- EKTERNE SKRIFTER →

HER!

1985 PRAKSISHISTORIE FOR RÅDGIVNING/TERAPI:

- B1- : KRIPSY-ARTIKLER →
- A3- : REGNBUESKRIFTER →
- C1- : INTERNE FAGLIGE NOTER →

1984 HISTORIE: A2: RIEN STARTER

MAPPE A2

ET FORARBEJDE:

HISTORIEN STARTER.

SEPTEMBER 1984 - MAJ 1985

ALTERNATIV RÅDGIVNING - FØRSTE ANNONCE VEDR RGB / SEP 84
 TANKER TIL OG OM EN RÅDGIVNING / STUDENTERHUSRÅDG./ RGB OKT 84
 PRAKSIS/ MØDER / MØDE NOV 84
 RÅDENSKAB ELLER SNÆVERSYNETHED. INDPUT SAGAEN I / INDPUT NOV 84
 REDIGER REDAKTIONEN II / INDPUT NOV 84
 STUDENTERHUSRÅDG. REF OG NÆSTE MØDE / RGB APRIL 85
 STUDENTERHUSRÅDGIVNINGEN, REFERATER, OPSTART / MAJ 85
 STUDENTERHUSRÅDG. SOLSTREJF / RGB APRIL 85
 STUDENTERHUSRÅDG. RGB - PERSPEKTIVREF / RGB APRIL 85
 TIL PROJEKTSTØTTEFONDEN / ANSØGNING VED RGB JUNI 85
 STUDENTERHUSRÅDGIVNINGEN / ANNONCE MAJ 85

NØGLE FOR INDELING:

- E1- : FAGKRITIK/OPGAVER →
- D1- : FAGPOLITIK (fag/råd, pæd, Studenterhuset, Psykolog Foreningen, Socialistisk Forum, Kritisk Psykologisk Forum, div org.) →

1981 FORHISTORIE:

A1: AT BESTEMME SIG SAMFUNDSMESSIGT

F1- : EKTERNE SKRIFTER →

1985 PRAKSISHISTORIE FOR RÅDGIVNING/TERAPI:

- B1- : KRIPSY-ARTIKLER →
- A3- : REGNBUESKRIFTER →
- C1- : INTERNE FAGLIGE NOTER →

1984 HISTORIE: A2: RIEN STARTER

HER!

MAPPE A4

MOMENTER I REGNBUEENS PRAKSISHISTORIE:

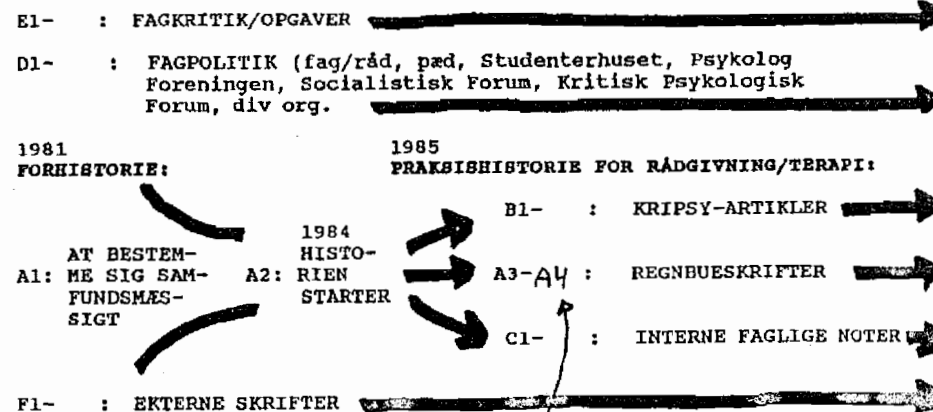
REGNBUESKRIFTER

APRIL 1989 - MARTS 1991

PROBLEMOFPATTELSE OM TERAPEUTISK ARBEJDE / OPLÆG GALEBEV. AP 89
 KONFLIKTOPFATTELSE I RGB / PAP GALEBEV. APRIL 89
 KONFLIKTOPFATTELSE - PRÆCISERING / DEC 90
 STEVNEMØDE - MÜNCHHAUSEN I RGB / FOLDER APRIL 89
 ALTERNATIV RÅDGIVNING PÅ KP GRUNDLAG / JUNI 89
 BRUGERDOKUMENTATION gange 2 / RGB
 REGNBUE-VUE - RGBS HISTORIE / OPLÆG RGB SEP 89
 INF. FRA RGB TIL SOC.STUD / RGB SEP 89
 TIL TO NYE I RGB - OG EN AF-VÆRGNING / OKT 89
 PROGRAM REGNBUE-WEEKEND OKT 89
 FAMILIESOC.ANALYSE + BIOLOGISKE UDVIKLINGSFORHOLD / RGB NOV 89
 OM REGNBUE - ET EKSEMPEL PÅ KRIPSY / OPLÆG NOV 89
 AMALIE - OM KRIT.PSYK / OPLÆG TIL GALEBEV. JAN 90
 LEDER FRA AMALIE NR 2,89 / GALEBEV 89
 ÅBENT BREV TIL SH OM PRAKSISUDVIKLING / JAN 90
 BREV NATHAN, FOLKETING VEDR SUNDHED ÅR 2000 / SH JAN 90
 TERAPIPROBLEMET - FÆLLESOPLÆG RGB / RGB FORÅR 90
 UNIVERSITETSAVISEN OM ALTERNATIV RÅDGIVNING / MAJ 90
 REGNBUEENS 5 ÅRS FØDSELSDAG / 22. MAJ 90
 SAMFUND, PSYK. FORSTYRELSE OG PSYKIATRI / OPLÆG RGB SEP 90
 OM REGNBUE - TVÆRSNIT IFM VINTEROFFENSIVEN / OPLÆG RGB SEP 90
 INDKALDELSE ENERGILEG / SH-RGB DEC 89
 ENERGICRUPPEN RGB / NOTER AUG 90
 OPLÆG OM RGB I FÆRDIGORGANISERINGEN / SEP 90
 OPLÆG I RGB OM FORSKELLEN TERAPI/RÅDGIVNING / RGB SEP 90
 SYMBOLER
 DET TREDJE NIVEAU - OPLÆG GALEBEVÆGELSEN / OKT 90
 KLAGE PSYKOLOGFORENINGEN VEDR TILBAGEHOLDTE OPLÆG / OKT 90
 KLAGE DP VEDR REDAKTØREN / JAN 91
 HEJ INGER - SUPERVISION / NOV 90
 TIL AU VEDR. NØDHJÆLPSGRUPPEN / NOV 90
 REGNBUE-ROD - EN KOLD TYRKER / NOV 90
 VINTEROFFENSIVEN 1990 / RGB 90
 REGNBUEFÆLLESMØDER / OKT 90
 VEDR REGNBUE - KONFLIKTER / NOV 90
 OPLÆG TIL VINTEROFFENSIVEN / NOV 90
 STIKORD TIL "UDVIKLING OG TERAPI" / SEMINAR NOV 90
 PRAKSISBEGREBER / RGB NOV 90
 OPSUMMERING AF RGB FOR 89 / RGB JAN 90
 S - NY BRUGER I RGB / SUP.GR. RGB FEB 91
 NOTER TIL SUPERVISION DREIER / FORÅR 91
 TIL SOCIALMINISTERIET / ANMODNING RGB JAN 91
 TIL SAMFUNDSFORSKNING / ANMODNING RGB JAN 91
 TIL FORSKERAKADEMIET / ANMODNING RGB JAN 91
 TIL ARBEJDSFORMIDLINGEN OA - UTB/UDY / RGB JAN 91

VEDR UTB/UDY / JAN 91
 OPSUMMERING AF RGB FOR 1990 / JAN 91
 NY REGNBUESTRUKTUR ? / RGB MARTS 91
 NY FOLDER / FOLDER MARTS 91

NØGLE FOR INDELING:

MOMENTER I REGNBUENS PRAKSISHISTORIE:

REGNBUESKRIFTER

FORÅR (APRIL) 1991 - MARTS 1992.

MORTEN NISSEN: PROJEKT/PSYKOTERAPI/BRUGERRÅD/DEBAT / RGB FORÅR 91
 BRUGERRÅD OG PROBLEMRÅD VEDR MORTEN / RGB JUNI 91
 PSYKOLOGER, SOC.PSYKOLOGI OG PSYKOTERAPI / GENERALFORS. FORÅR 91
 OM ANDRE RÅDGIVNINGER: UNGD. OG SR / MARTS 91
 OM GRUPPER/NØDHJÆLP / RGB MARTS 91
 ANALYSEPAPIR TIL SAMARBEJDSRELATIONER / MARTS 91
 KONKRET ANALYSE K OG H / SUP. RGB MARTS 91
 REGNBUE 3'DIE HALVEG MAJ 91
 OPLÆG FRA RGB TIL STUDENTERHUSET / MAJ 91
 INSPIRATION OG FREMTIDEN - EN MØDERÆKKE / RGB, FORUM JUNI 91
 FONDE OG FONDSAFSLAG / RGB JUNI 91
 INDSTIK: AT VENDE KONFLIKTER / RGB JUNI 91
 NOTE TIL "INDSTIK AT VENDE KONFL" / RGB JUNI 91
 MENNESKELIG SAM-ARBEJDE / OPLÆG RGB SEP 91
 KONFLIKTER SOM MODSIGELSER / RGB SEP 91
 REF AF FÆLLESMØDE - OM PROBLEMAKSER / RGB SEP 91
 INDSTIK TIL FÆLLESMØDET OM PROBLEMAKSER / RGB SEP 92
 REF FORMIDLINGSGRUPPEN / SEP 91
 OM RGB - EN RESSOURCEOVERSIGT / DEC 91
 SPIRI / EFTERÅR 91
 PROJEKTGRUPPE INDELING / RGB 91
 ANSØGNING OM KOPIER TIL RGB / SH OKT 91
 REGNBUE - UDVIKLING ELLER INDSNÆVRING / SEP 91
 RUNDSPØRGE ANGÅENDE ET "BRUGERRÅD" / RGB OKT 91
 HØRING OM PSYKIATRIEN UD / GALEBEV. NOV 91
 MANUAL FOR NYBEGYNDERE UDI HOLZKAMP-OVERSÆTTELSER / RGB NOV 91
 RETSGRUPPENS LILLE TJEKKEDE / UNDERGRUNDEN
 EX. PÅ OPBYGNING AF PSYKOLOGVURDERING / NOV 91
 TIL KØBENHAVNS KOMMUNE VEDR PSYKOTERAPI - OG SVAR / NOV 91
 JULEFROKOST / DEC 91
 TERAPI - SUBJEKTIV VERDEN / JAN 92
 TIL OG FRA SOCIALMINISTERIET - ØKONOMISK STØTTE / DEC 91
 HVAD KRÆVES AF EN RGB-ROD SOM STØTTEPERSON / RGB DEC 91
 KONFLIKTER TIL FÆLLESMØDET / JAN 92
 FÆLLESMØDET - KONFLIKTER / JAN 92
 BREV TIL NY RGB-ROD / JAN 92
 ÅBENT BREV TIL SUP.GRUPPE II / RGB JAN 92
 ET KONKRET SCENARIUM UDI KONFLIKTER / OPLÆG SUP RGB JAN 92
 INDSTIK VEDR KONFLIKTER / RGB JAN 92
 TIL SAGEN - OM KONFLIKTER / RGB JAN 92
 BESVARELSE AF AKTIVITETSGRUPPEBRUG AF SH / SH FEB 92
 KONFLIKTEN TIL FÆLLESMØDET / SU RGB FEB 92
 ONDSKABEN - DET FORDREJEDE GODE / RGB FEB 92
 INDBYDELSE TIL BRUGERRÅD / EFTERÅR 91

ANNE / SUP RGB 92
 EN PIGE / TEGNING
 INVITATION ÅBEN HUS - INTERNT / RGB MARTS 92
 EN BEVIDSTHEDSMODEL / JAN 92
 KULDEN - STJERNEENERGI / SUP. STROFE JAN 92
 VEDR. KOMPETENCE GANGE 2 / SUP MARTS 92
 ALMINDELIGE STATUTTER / KLASSEKAMPEN
 REGNBUEFÆLLESMØDER / APRIL 92

NØGLE FOR INDELING:

- E1- : FAGKRITIK/OPGAVER →
- D1- : FAGPOLITIK (fag/råd, pæd, Studenterhuset, Psykolog Foreningen, Socialistisk Forum, Kritisk Psykologisk Forum, div org.) →
- 1981 FORHISTORIE: →
- 1985 PRAKSISHISTORIE FOR RÅDGIVNING/TERAPI: →
- B1- : KRIPSY-ARTIKLER →
- A1: ME SIG SAM- FUNDSMES- SIGT →
- A2: RIEN STARTER →
- A3-AS : REGNBUESKRIFTER →
- C1- : INTERNE FAGLIGE NOTER →
- F1- : EKTERNE SKRIFTER →

HER!

TEKSTER I EN KRITISK PSYKOLOGI

JANUAR 1990 - NOVEMBER 1992

SANSELIGHEDEN - I.UDKAST MED TEGNING / SEP 88
 DER FØLER JEG MIG HJEMME / SANG, DIGT
 SANSELIGHEDENS LOGIK / ANNONCE TIL SOCIOLOGI SEP 88
 SANSELIGHED 1 / ART. FORUM KP NR 4/ 88
 SANSELIG ANTAGONISME 2 / ART. FORUM KP NR 5/ 89
 SANSELIG VIRKSOMHED 3 / ART. FORUM KP NR.6-7 NOV 90

LEDER REFLEKS FORUM 5 / FORUM 89
 SUNDHED ÅR 2000 - MASSAKREN PÅ SUBJEKTET / ART. DP FORÅR 90
 ET HJERTE DER SLÅR - LEDER FO 6-7 / ART. FORUM KP NR 6-7 NOV 90
 AT VÆRE SIN EKSISTENS BEKENDT / NOTE FORUM KP NR 6-7 NOV 90
 SUNDHED I TIDEN - BETÆNDT! / ART FORUM KP 6-7 NOV 90

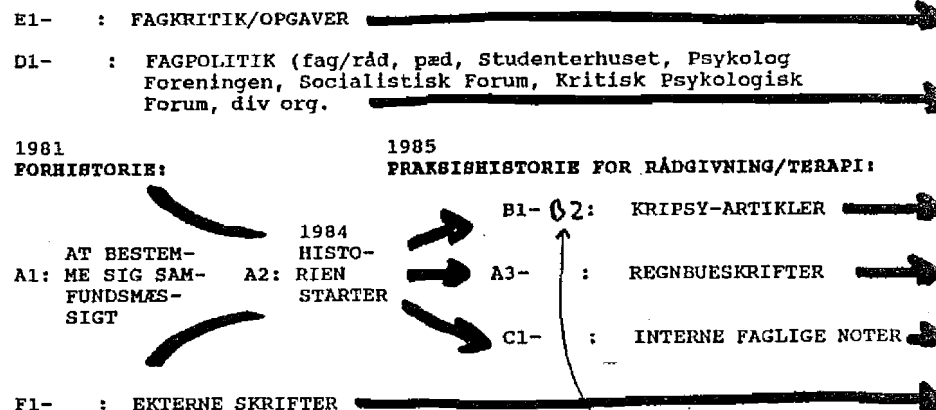
SAMFUND, PSYK. FORSTYRRELSER OG PSYKIATRI / OPLÆG RGB SEP 90
 HOMO-TRIPLEX - SYNÅLEJOMFRUEN / SKRIFT FORUM KP/DP AUG 90
 ARBEJDGRUPPE OM SOLIDARISK PSYKOLOGI / SOC.FORUM SEP 90
 PSYKOLOGER, SOCIALPSYKOLOGI OG PSYKOTERAPI / ART DP FORÅR 91

INTROOPLÆG TIL KRITISK PSYKOLOGI - AFVÆRGE / OPLÆG FEB 91
 REFERAT VEDR. SOLIDARITET OG AFVÆRGE / FEB 91
 TRE OPLÆG OM FÆRDIGORGANISERINGEN TIL SAMME / MAJ 91

SKITSE TIL PROB OM DE MENNESKELIGE BEHOV / OPLÆG SEP 91
 INDLEDNING TIL BEHOVENES PROBLEM / DISK SEP 91
 MENNESKELIG SAM-ARBEJDE / OPLÆG RGB SEP 91
 FINDES DER ET MENN. BEHOV FOR SOCIALISME / OPLÆG SOC.FORUM OKT 91
 VOKSENLIVET, ARBEJDET OG PROBLEMERNE / OPLÆG HILLERØD OKT 91

PSYKIATRI UD - KRISECENTRE OG BOFORMER / OPLÆG GALEBEV. NOV 91

NØGLE FOR INDELING:

HER!

"VERFREMUNG"

AT VISE DET KENDTE SOM FREMMED OG ANDERLEDES
 OG DERVED VÆKKE TIL EFTERTANKE.

BRECHT

INTERNE FAGLIGE NOTER

JANUAR 1986 - MARTS 1992

FORLØBSBESTEMMELSE VEDR. D / REF BR. RGB JAN 86
 UDTALELSE VEDR. KOLLEGEPLADS / BR. RGB MARTS 87

AT ARBEJDE LIVSHISTORISK / SUP GR. OKT 86

SELVTILLIDSGRUPPEN I RGB - HEJ INGE / REF BR. RGB OKT 87
 OM GRUPPER - NOTER VEDR SELVTILLIDSGRUPPEN / REF BR. RGB OKT 87
 SELVTILLIDSGRUPPEN I RGB / REF BR. RGB NOV 87
 REF FRA SELVTILLIDSGRUPPEN / REF BR. RGB NOV 87
 REF FRA SELVTILLIDSGRUPPEN / REF BR. RGB DEC 87
 REF FRA SELVTILLIDSGRUPPEN / REF BR. RGB JAN 88
 REF FRA SELVTILLIDSGRUPPEN / REF BR. RGB FEB 88

MUDDER, SPLITTELSE OG PRIVAT UDHÆNGNING / RGB FEB 88

KÆRE HY - NOGET TRUER. HVAD? / SEP 88

KÆRE SUPGRUPPE - GRUPPETERAPI / BREV FEB 89
 PROBLEMAFKLARINGSGRUPPEN - EN OPSUMMERING / SUP BR. FEB 89

M.B.SAGEN - NORDVANG + SOC.FORVALTNINGEN / SUP BR. RGB SOMMER 89

OPSTART BRUGERFORLØB - KONFLIKT S, I, K, 3 STK / SUP EFTERSOM 89

HEJ JØRN - KONFLIKTER / SUP. RGB OKT 89

SUSAN - FØR-KULTURELLE VÆRDIER / FAG.BREV JAN 90
 ET SVAR SUSAN / FAG.BREV OKT 90
 CHARLOTTE - EMPATI / FAG.BREV JAN 90
 DORTE - ARTIKKEL FEEDBACK / FAG.BREV JAN 90

UDTALELSE VEDR JD / SUP BR. RGB JUNI 89
 UDTALELSE JD / SUP.BR. RGB JAN 90

OPSUM BRUGERFORLØB H. / SUP BR. RGB JUNI 90

UDTALELSE VEDR. MI / SUP. BR. RGB AUG 90
 ERKLÆRING FOR MI / SUP BR. RGB AUG 91

OPSUM TIL CA / SUP. BVR. RGB DEC 88
 ERKLÆRING CA / APRIL 89
 UDTALELSE TIL PSYKIATER / SUP BR. RGB NOV 89
 BREV CA - EN KONFLIKT / SUP BR. RGB JAN 91

BRUGERBREV SI / SUP BR. RGB JAN 91

S - NY BRUGER I RGB / SUP.GR. RGB FEB 91
 OPSUMMERINGSNOTER TIL S / SUP BR. RGB FEB 91

GI - BRUGEROPSUM / SUP BR. RGB APRIL 91

FORLØBSNOTER HA / SUP.BR. RGB JAN 91

FORLØBSNOTER VEDR P GANGE 2 / SUP. BR. RGB JAN 91

OPSUMMERINGSNOTER TIL C - NR.4 OG 5 / APRIL 91

DET VANDRENDE HERBERG - EN DISPOSITION / RGB SEP 92
 INDSTIK: KRYPTIK, SKRIG, PSYKOFARMACA, BREV A / OKT 91

BREV FRA OG TIL P, 3 STK - NY ROD I RGB / RGB OKT 91

DIGTE TIL U / SUP. BR EFTERÅR 91

OPSUMMERING/ERKLÆRING I TILFÆLDET I GANGE 3 / 1990 -92

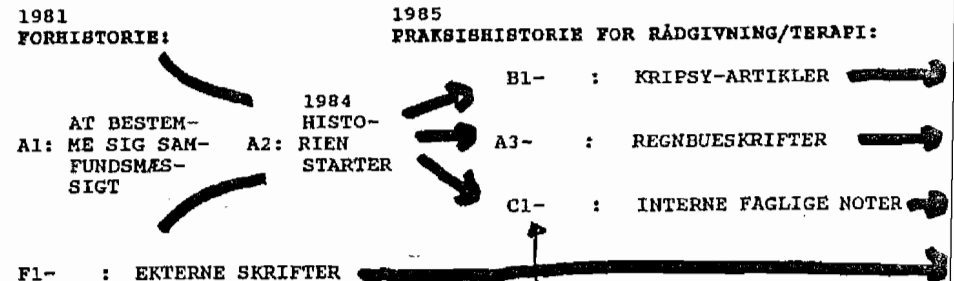
TILFÆLDET J - TO SUPGRUPPER / MARTS 92

EN BRUGERPROBLEMSTILLING V. gange 4 / BR.SUP MARTS 92

UDTALELSE TIL J. / BR. SUP MARTS 92

NØGLE FOR INDELING:

- E1- : FAGKRITIK/OPGAVER
- D1- : FAGPOLITIK (fag/råd, pæd, Studentarhuset, Psykolog Foreningen, Socialistisk Forum, Kritisk Psykologisk Forum, div org.)

HER!

MAPPE D1

FAGPOLITIK

FAGRÅD / PÆDAGOGIK / STUDENTERHUSET / KRITISK PSYKOLOGISK /
FORUM / SOCIALISTISK FORUM / PSYKOLOG FORENINGEN /
KOLLEKTIV

OKTOBER 1983 - MARTS 1992

INTERNATIONALE / SANG
OVERORDNET FORSTÅELSESRAMME FOR KRIPSY / PRAKTIK OKT 83
MØDE MED EN ARBEJDSPLADS / PRKTISK DEC 82
FORSIDE TIL TIDSSKRIFTET KONKRETUM / JULI 84
REFERAT AF STORMØDE VEDR. PIZZA-POCK / KOLL. JULI 86
ANBEFALET BREV TIL PIZZA-POCK / AUG 86
STROFER OVER INGENTING; TIL NOGET / KOLL. SEP 86
HUN OG HAN PÅ FULDMADE-TRIP / KÆR. SEP 86
KLAGE TIL DEKAN VEDR. SPECIALET / JAN 87
HJÆRTELYST - RÅDMANDSGADE 7 / AVIS JAN 87
FOR EN OPHEVELSE AF DET NUVÆRENDE PRINCIP / KOLL. JAN 87
RÅDMANDSGADEKOMPLEKSET - EN PERSONLIG DRØM / KOLL. JAN 87
THERAPISPEC / ANNONCE FEB 87
MANDEGRUPPE SØGER FLERE APRIL 87
VEDR. EJVIND RIISGAARD / FORUM KP AUG 87
KÆRE DIG! / FORUM KP AUG 87
KOLLEKTIVANNONCE / KOLL. MARTS 87
STUDENTERGRUPPE VEDR. BIBLIOTEK I STUDENTERHUSET / SEP 87
FABRIKSLITTERATUR - RØDT BIBLIOTEK / SH SEP 87
TIL INFORMATION VEDR BØGER / FORUM KP SEP 87
KOLLEKTIVE DRØMME OM ET KREATIVT LANDSTED / KOLL. DEC 87
REF FRA FORUM-MØDE / FORUM KP JAN 88
FORUM SØGER AKTIVISTER / PSYKOLOGNYT FEB 88
ADRESSELISTE BESTYRELSEN / SH 88
FORUM FOR SOCIALISTISK DEBAT OG ANALYSE 1 + 2 / SOC.FO JAN 88
FORUM SØGER AKTIVISTER / FORUM KP/ PSYKOLOGNYT FEB 88
LILLE BREV FORUM-GRUPPEN PLUS TIL FÆRDIGORGANISERINGEN / APRIL 88
KÆRE FORUM-LÆSER / ANNONCE MAJ 88
ORGANISERINGSMØDER I KP-RÅD / JAN 88
1. MAJ SANGE
HVAD DER KAN UNDFANGES I FRIHED KAN VOKSE / INDPUT MAJ 88
BREV FORUM-GRUPPEN - DET ER SVÆRT / JUNI 88
REGNSKAB FORUM / SEP 88
SERVICE FOR LÆSEREN; INFORMATION FRA OS / FORUM KP NR 4 OKT 88
BEFRIET OMRÅDE - SEMINARINDKALDELSE 10.KP / DEC 88
GRÆSRODSTRÆF - INDKALDELSE / DEC 88
FORUM OPSÆTNING / JAN 88
BERLIN TUR-RETUR / SOMMERUNI APRIL 89
ANSØGNING TIL SOC. INST / MAJ 89
ANSØGNING ALMENE FOND, PLUMS FOND MV / SH MAJ 89
BREV BIBLIOTEKSTILSYNET VEDR STØTTE / FORUM KP MAJ 89
INTERNATIONALE ADRESSER
CIRRICULUM VITAE / ARBEJDE SEP 89
FAGLIGE LIVSLINIER / ARBEJDE APRIL 87
JOBANSØGNINGER PSYK / OKT 89
12. SEMINAR - INDKALDELSE PLUS BREVE / SEM NOV 89
KOLLEKTIV - RØDT / ANNONCE
DEMOKRATI - SOC.FORUM, GLÆNØ / SEMINAR MAJ 90
FONDSSØGNING - ALMEN FOND / SH FEB 90
FRENTIDSVÆRKSSTED - SOCIALE LIVSFORMER / KURSUS MARTS 90

BREVE FRA UNI 1983-90 / JUNI 90
PAP SH VEDR. STYREFORM / GAMMELT
STUDENTERHUSETS SITUATION OG FREMTID / SEP 90
BREV HUSGRUPPE, BEST, NATHAN VEDR STUDENTERHUSET / SEP 90

BREV OM JOBTILBUD - MO / NOV 90
POTTENS UDFORDRING / DEC 90
BREV UTE VEDR FORUM / JAN 91
BREV JOHAN P.H - STUDENTERHUSET JAN 91
TIL BIBLIOTEKSTILSYNET VEDR STØTTE / FORUM KP FEB 91
REGNSKAB PLUS OVERSIGT FORUM 1989 OG 90 / FORUM KP FEB 90
TLF I STUDENTERHUSET / SH MARTS 91
STUDENTERHUSET - OG 1. MAJ / RUSHANDBOGEN EFTERÅR 91
MØDEINDKALDELSE SOC.FORUM / SEP 91
SOMMERLEJR OG ERFARINGER HERMED / SEMINAR EFTERÅR 91
TIL SH-GENERALFORSAMLING VEDR REPRÆSENTANTSKABET / SH OKT 91
HOLD FASTERE OM MIG / DIGT
PROGRAMMER FOR SEMINAR OM PSYKISKE PROB / HILLERØD EFT 91
FORUM KP / REKLAME OKT 91
BREV SR / SH NOV 91
HISTORIEN OM STUDENTERHUSET / SH DEC 91
ØKONOMISK OVERSIGT SH / SH DEC 91
VIL VI HA' DETTE I VORES HUS - PROB NAZI / NOV 91
VEDR SMS-PER / JAN 92
VOTERINGSMØDET I SH VEDR. PELLE / SH JAN 92
DET DER MED LUND / DEC 91
STUDENTERHUSET - OPLÆG TIL FAGENE/FAK / SH DEC 91
BREV MO OG SR / SH JAN 92
BIBLIOTEKSTILSYNET - STØTTE TIL FORUM NR 8 / FORUM DEC 91
CROWLEY / KLASSEKAMP
TEMAER SOCIALISTISK FORUM / SOC.FORUM FEB 92
BEKÆMP FASCISME OG RACISME / DEMO NOV 91
PRAKTIKEVALUERING / PRAKTIK JAN 92
DET YDERSTE HØJRE I BRD / MARTS 92
ANNONCER
HVOR MEGET SKAL DER TIL, FØR DET ER ALVOR ?
TIL BEST: MISTILLESVOTUM / SH MARTS 92

NØGLE FOR INDELING:

- E1- : FAGKRITIK/OPGAVER →
- D1- : FAGPOLITIK (fag/råd, pæd, Studenterhuset, Psykolog Foreningen, Socialistisk Forum, Kritisk Psykologisk Forum, div org.) →
- 1981 FORHISTORIE: →
- 1985 PRAKTIKSHISTORIE FOR RÅDGIVNING/TERAPI: →
- A1- : ME SIG SAM-FUNDSMÆSSIGT →
- A2- : 1984 HISTO-RIEN STARTER →
- A3- : REGNBUESKRIFTER →
- C1- : INTERNE FAGLIGE NOTER →
- F1- : EKTERNE SKRIFTER →

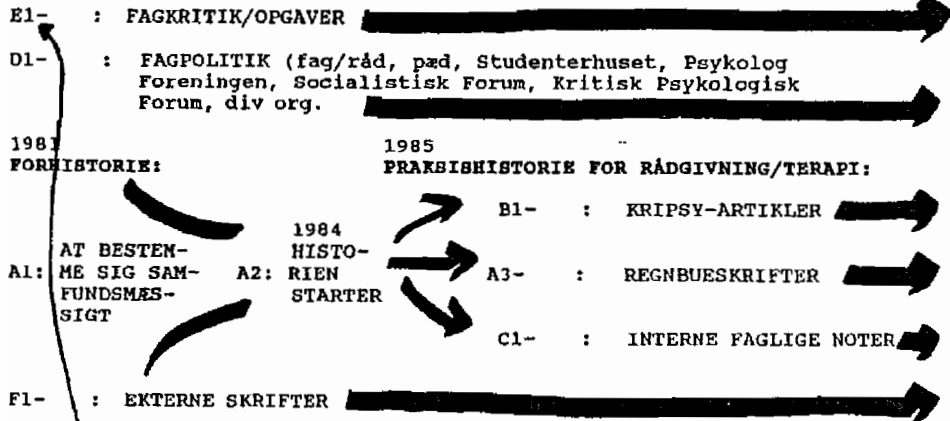
HER!

MAPPE E1

FAGKRITIK / OPGAVER
DECEMBER 1977 - JANUAR 1980

- Kvindekamp - klassekamp / intro dec 77
- Metodeopgave - psykisk sygdom og sundhed / lab maj 78
- Forsøg med Sachorov-klodser / o-lab jan 79
- Karl Marx' og Dahrendorfs syn på mennesket og historien /
s-lab marts 78
- Skoletræthed som indivisualitetsudtryk / s-lab juni 78
- Om evnebegrebet / p-lab august 78
- Om motivation / p-lab jan 79
- Hen imod en marxistisk opfattelse af personlighedspsykologien /
vinteren 1979 - 80

NØGLE FOR INDELING:

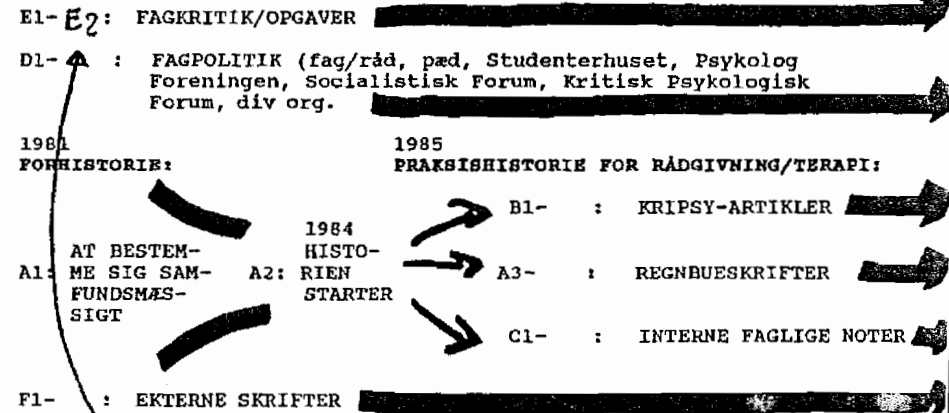

MAPPE E2

FAGKRITIK / OPGAVER
JANUAR 1982 - JUNI 1986

- Udvikling og pædagogik / udv. og pædagogik jan 82
- Selvbestemmelsebegrebet i kritisk psykologisk belysning /
klinisk psyk. maj 82
- Projektarbejde som integrationsfaktor og kapitalkritik /
pædagogisk psyk. juni 82
- Grundlagsproblemer for os i arbejdspsykologien /
arbejdspsyk. juni 82
- Subjektiviteten mellem teori og praksis / soc.psyk jan 85
- Samfundsmæssiggørelse som selvudviklingen af kollektiv og
personlig historie / almen psykologi juni 1986

NØGLE FOR INDELING:

AntiRacistisk Månedsbrev, December -92.

Om månedsbrevet:

Dette er så det første antiracistiske månedsbrev. Det er lidt tyndt, ikke bare grundet at månedsbrevet er i en opstartsfase, men også grundet decembers lave aktivitetsniveau.

Som beskrevet i brevet "Nyt fra AntiRacistisk Netværk" er formålet med dette månedsbrev at formidle informationer og kontakter til gavn for det antiracistiske arbejde. Hvis I derfor har informationer, forespørgsler etc., som I ønsker formidlet videre, så send dem til nedenstående adresse.

I de næste par månedsbreve vil vi forsøge at bringe en oversigt over danske og relevante udenlandske og internationale blade omhandlende racisme- og fascisme-problemer, indvandrers/flygtningespørgsmål etc., så hvis I har oplysninger om nogle sådanne blade, så send dem til os (helst med oplysninger om indhold, hvor ofte det udkommer, hvor og hvordan det anskaffes).

Hvis I har kendskab til antiracistiske grupper eller organisationer, der bl.a. arbejder aktivt mod racismen, så fortæl dem om månedsbrevet, sådan at de kan kontakte os, hvis de er interesserede i at få dette tilsendt.

Nyt fra antiracistisk netværk

- En avis med artikler om racisme og bekæmpelse heraf, samt informationer om en række antiracistiske organisationer er ved at være færdig.
- Der er nogle tusinde klistermærker (dem med spirillen) til overs fra demoen d. 7. november i København. Disse sælges af netværket til antiracistiske organisationer for 2 kr/stk. De kan så sælges videre af organisationerne, evt. lidt dyrere, så også disse organisationer får økonomi ud af det.
- AntiRacistisk Netværk beholder foreløbig adresse hos Studerende Mod Racisme/Studentarhuset.
- D. 30 januar afholdes store antifascistiske demoer i Tyskland i anledning af 60-årsdagen for den nazistiske magtovertagelse. Der bliver sandsynligvis arrangeret bustransport fra Danmark.

Nyt fra organisationerne:

"FællesInitiativet mod Racisme:

Fællesinitiativet mod racismes asylgruppe er en gruppe, som udelukkende arbejder med flygtningeforhold. Udadtil sker det ved udgivelsen af et mindre nyhedsbrev om dansk og international flygtningepolitik. Nyhedsbrevet kan fås ved henvendelse til Fællesinitiativet på telefon 31 35 12 12.

Ved indgangen til 1993 arbejder vi i asylgruppen med:

- Indsamling af oplysninger om Iran. Oplysningerne formidler vi videre til pressen, politikere, humanitære organisationer, advokater og andre, som kan have indflydelse på flygtningepolitikken. De danske myndigheders behandling af iranske flygtninge ligner mere og mere en ny palæstinensersag. Trods alle kendte oplysninger om fortsat voldsom undertrykkelse, bliver iranske asylansøgere afslået asyl, og dermed er der endnu en gang foretaget voldsom administrativ stramning af udlændingeloven. Ca. 30 iranere har fået udrejsfrist. En del af dem er på 4. uge (14. december) i sultestrejke.

- Oplysning (gennem nyhedsbrevet, ved møder, indlæg i aviser etc.) om flygtninges forhold, om myndighedernes åbne og skjulte stramninger af loven, om EF's harmoniseringspolitik etc.

- Konkret hjælp ved sagsbehandlingen til flygtninge fra forskellige nationaliteter (og hjælp til flygtninge under jorden)."

"Foreningen Demos.

Foreningen Demos blev stiftet i 1979 med det formål at videreføre de politiske erfaringer, som vi fik i arbejdet med De Danske Vietnamkomitéer og i forlaget Demos, der blev stiftet i 1969.

Vi arbejder på socialistisk og antiimperialistisk grundlag og er uden fast tilknytning til nogen af de eksisterende grupper og partier på venstrefløjen.

Vi bruger foreningen til at bekæmpe højrekræfterne og samarbejder med andre grupper om at ændre samfundet i socialistisk retning.

Vil du hjælpe os, så ring eller skriv til os når du støder på oplysninger om højrekræfters skadelige virke i dit område.

Foreningen Demos; Postboks 1110; 1009 København K; Tlf: 31 35 12 12; Giro: 5 68 61 64.

Henvendelse: torsdag mellem 15 og 23."

Næste månedsbrev udsendes midt i januar.

Venlig hilsen

AntiRacistisk Netværk c/o SMR; Studenterhuset; Købmagergade 52; 1150 København K.

NYT FRA ANTIRACISTISK NETVÆRK.

Hvad er AntiRacistisk Netværk?

ARN er et koordinerende og informationsformidlende forum for antiracistiske organisationer. Vi startede i maj -92, og består for nuværende af

- Fællesinitiativet mod Racisme. (FIR)
- Demos/dokumentationsgruppen.
- Demos/antirepressionsgruppen.
- Fairplay/INDSAM.
- Studerende Mod Racisme. (SMR)
- Aktive Modstandsfolk.
- AntiFascistisk Aktion. (AFA)
- Studerende Mod Racisme på N. Zahles Seminarium.
- Fagforeninger mod Racisme.
- SOS-racisme.

Derudover har vi løbende kontakt til Stoppa Racismen/Malmö.

Netværkets arbejde har bestået i gennem månedlige møder at udveksle informationer og erfaringer, samt koordinere arbejdet. Der har fra starten været enighed om at respektere de forskellige grundholdninger og politiske analyser, som de enkelte grupper arbejder udfra. Dette betyder dels, at vi som netværk ikke stræber mod at blive en organisation, men nøjes med at finde sammen om de projekter, alle kan stå inde for, dels at uenigheder grupperne imellem forsøges udredt internt, således at vi ikke gennem offentlig kritik underminerer hinandens arbejde.

Netværket har indtil nu ikke arbejdet struktureret på at vokse, og består således kun af de grupper, der er kommet i kontakt med hinanden gennem det daglige arbejde. Særligt gennem netværkets første større fælles aktion - demoerne omkring krystalnatten - er vi dog kommet i kontakt med en lang række forskellige organisationer, som har udtrykt interesse for et samarbejde fremover.

Dette drejer sig i første omgang om 15-20 organisationer af forskellig art og geografisk placering. Vi har valgt i første omgang at kontakte disse - hvis andre ønsker tilknytning, kan de rette henvendelse til netværket.

Da vi ønsker at bibeholde netværket som arbejdsdygtigt forum, ønsker vi ikke, at alle disse organisationer deltager i de månedlige møder, hvorfor vi istedet forsøger at udvikle en struktur i to niveauer: dels de månedlige møder, hvor primært københavnske antiracistiske organisationer deltager, dels et landsdækkende informationsnet med udgangspunkt heri. De månedlige møder vil således kunne fungere som informationsformidlingspunkt, idet

oplysninger og forespørgsler vedrørende møder, aktioner, analyser, informationsmateriale etc. kan samles og formidles. Herudover kan netværket have en funktion ift. oprettelse af lokale netværk i provinsen, samt ikke mindst formidle kontakt organisationerne imellem omkring fælles arrangementer.

Dette vil i praksis sige, at vi forsøger at starte et lille "antiracistisk månedsblad".

Da vi endnu ikke kan overskue arten og omfanget af dette nye aktivitetsniveau, må der tages forbehold for ændringer i formen. Således er det bl.a. ikke endeligt afklaret, hvorledes den nødvendige sekretariatsfunktion skal organiseres. Foreløbigt benyttes SMR som postadresse. Ligeledes er økonomien omkring postudsendelserne stadig uafklaret, hvorfor det på et tidspunkt kan blive nødvendigt, at portoudgifter opkræves af de tilknyttede organisationer.

Endeligt skal det gøres klart at så omfattende en informationsformidling indebærer risiko for at informationerne lækker, hvorfor form og indhold må udformes herefter. Således vil vi så vidt muligt undgå at bringe privatadresser og -telefonnumre, samt sårbare informationer omkring arrangementer. Såfremt der fra organisationerne tilsendes oplysninger, der ønskes videreformidlet, bedes det således fremgå, om konkrete detaljer skal udelades i månedsbrevet.

Vi håber ikke, at denne henvendelse virker alt for forvirret, men projektet er i en opstartsfasen, og den videre udvikling er afhængig af, hvilke reaktioner denne henvendelse afstedkommer.

Hvis jeres organisation har spørgsmål, ønsker tilknytning til månedsbladet og/eller har informationer eller forespørgsler til netværket, så skriv til :

AntiRacistisk Netværk, c/o SMR, Studenterhuset, Købmagergade 52, 1150 København K.

Og så vil vi da lige benytte lejligheden til et formidle et par meddelelser:

- Aktive Modstandsfolk arrangerer planlægningsmøde d. 10/12 omkring et arrangement i anledning af 50-årsdagen - d. 29/8 -93 - for samarbejdsregeringens tilbagetræden. (Kontakt: Aktive Modstandsfolk, Nygårdsvej 52, 2100 Kbh. Ø)
- SMR afholder høring i Studenterhuset d. 24/11 kl. 19⁰⁰ m. titlen "Kvinde og indvandrer"
- "Socialistisk Information" afholder seminar om racismens udbredelse og bekæmpelse heraf d. 21 og 22 november. Tilmelding hos S.I./SAP, Nørre Allé 11A, 2200 Kbh. N.
- Der arrangeres fælles transport til Lund d. 30/11 til demonstration mod den fascistiske hyldelse af krigerkongen Karl XII. Moddemonstrationen er bredt indkaldt, og transport arrangeres bl.a. af "Rebel", Nørrebrogade 14B, 2200 Kbh. N. (Tlf.: 35 37 84 45)

Næste møde i Netværket afholdes i Studenterhuset d. 7/12 kl. 19⁰⁰.

kærlig hilsen Anti-Racistisk Netværk v. Jesper Lund 99

ANTIRACISTISK NETVÆRK

FællesInitiativet mod Racisme (FIR)

Demos-butikken
Elmegade 27, kld.
2200 N

Demos/dokumentationsgruppen

Demos-butikken
Elmegade 27, kld.
2200 N.

Demos/Antirepressionsgruppen

Demos-butikken
Elmegade 27, kld.
2200 N.

Studerende mod racisme (SMR)

Studenterhuset
Købmagergade 52
1150 K

Aktive modstandsfolk

Nygårdsvej 52
2100 Ø

Antifascistisk aktion (AFA)

1407 Christiania

Studerende mod racisme på N. Zahles

seminarium
c/o Studenterrådet
N. Zahles lærerseminarium
Nørre Voldgade 5-7
1358 K

Fagforeninger mod racisme

Att. Jesper Viehe
JBF
Hestemøllestræde 5, 1464 K

Fairplay 91

c/o INDSAM
Blegdamsvej 4
2100 Ø

INDSAM

Blegdamsvej 4
2100 Ø

SOS-Racisme

Åboulevard 18
2200 N

Sverige:

Stoppa Rasismen/Malmö

Davidshallsgatan 23
211 45 Malmö

Provinsen:

"Unge mod racisme og fremmedhad i

Nykøbing Falster"
c/o Stine Liv Johansen
Snebærvej 20
4800 Nykøbing Falster.

Stop Racismen

c/o Jens Dalsgaard
Rantzausgade 45 kld.tv.
9000 Aalborg.

SMR/Aalborg

c/o Esben Paulsen
"Studentersamfundet"
Fibegerstræde 4
9220 Aalborg Ø

?????? Århus

Nikolaj Ringsted/Sydafrikakomiteen
Anholtsgade 4^{tv.}
8000 Aarhus C

TILKNYTTET MÅNEDSBREVET:

Arbejdsløshedshuset

Istedgade 114
1650 Kbh. V
(31 83 17 02)
[tilmeldt]

"Vi vil ikke mere - mod den syge nye verdensorden"

c/o A-huset
Istedgade 114
1650 Kbh. V.

REBEL

Nørrebrogade 14B
2200 N
(35 37 84 45)

Internationale Socialister (IS)

Nørrebrogade 54
2200 N.

SAP

Nørre Allé 11A
2200N

SFU/SFU-København

Blegdamsvej 24
2200 Kbh. N.

Dansk Center for Menneskerettigheder

Studiestræde 24¹
1627 K

DKPml

Griffenfeldsgade 26
2200 Kbh. N.

47-samarbejdet

Tycho Brahes Allé 37
2300 Kbh. S.

Enhedslistens antiracistiske udvalg

Studiestræde 24
1455 Kbh. K.

VS

Rosenørns Allé 44^a
1970 Frederiksberg C.

VINTEROFFENSIVEN 1990

EN PRAKTISK PSYKOLOGISK IDE.

I sidste INDPUT fortaltes "Om Regnbuen": et fagpolitisk rum for alternativ psykologisk rådgivning. Vi fortalte også, vi havde en idé.

→ Voldtaget uageset

IDÉEN.

Ideen går ud på at bruge rummet, der i forvejen er bygget op i Regnbuen omkring psykologisk teori og praksis, og i fællesskab med flere at udvide og bruge det bredere i forhold til alle de andre opgaver indenfor og udenfor det psykologiske fagområde, der også har betydning for livet. Dette er i sig selv nødvendigt, når en samfundsmæssig studenterverden skal kunne tage sine fag på ordet for videre arbejde.

IDAG.

Som gruppe arbejder vi heller ikke kun snævert med psykologisk rådgivning, omend dette er vores samlende akse. Hver især er vi for tiden energiske på forskellige faglige og politiske felter, der spænder fra krop til parti og bevægelser, og fra social- til sundhedspolitik. Men meget af dette arbejde er så omfattende, at vi til stadighed ikke kommer rigtigt igennem, i betydningen almene samfundsmæssige forandringer. Der er næppe det område, af psykologisk og sociologisk karakter, vi ikke har bevæget os ind i og tilkæmpet os en handleevne i forhold til - for så at gå videre til næste område! Heri ligger at vi støder på overgribende udviklingsbarrierer, generelle magt- og undertrykkelsesdimensioner, der kun via et mere kooperativt og tværarbejdsdelt fællesskab lader sig trænge tilbage respektivt overvinde.

Alt dette er ikke kun negativt. Vi når noget relevant i det daglige og har ophobet en erfaring, en kollektiv pulje, der er andres ejendom i samme grad, man ønsker videreudvikling af det samfundsmæssige liv.

SAMFUNDSMÆSSIG OPLØSNING OG OMSTRUKTURERING.

Hvad det i bund og grund er for en opgave, det hele handler om, er dog svært at kredse ind i den nuværende politisk-økonomiske situation, så først et par ord om denne.

Konstateres kan ret enkelt, at alle samfundsmæssige forhold omkring os er i opløsning og igang med en begyndende omstrukturering. Den tilkæmpede "velfærds"-stat er under pres, og arbejdsmarkedet har generelle strukturproblemer. På den ene side foregår en centralisering, gående ud af den danske nationalstat mod harmonisering af arbejds- og socialforhold på EF-niveau; på den anden side eksperimenteres der hjemligt med nye sociale-, sundhedsmæssige-, uddannelsesmæssige- og arbejdsmarkedspolitiske tiltag. Og hvad der binder det hele sammen er udviklingen af det "frie marked", af en overregional markedsøkonomi. Samlet er det langt fra småjusteringer, der er kommet ind i den samfundsmæssige dagsorden.

101 C

Problemet er bare, at markedskræfternes frisættelse, sekundært af liberalismens aktuelle triumftog igennem den offentlige debat, ikke

løser de grundlæggende opgaver omkring omsorg for hinanden, for naturen og for frihed til at leve et værdigt liv, medens det er der. Tværtimod sker der en underkendelse heraf, hvorfor de fælles-kulturelle problemer også vil finde uisolatoriske og asociale løsninger i konkurrenceevnens og prisme-kanismens navn. Det er da også nedrivningen af det fælles-kulturelle, der primært synes at sætte sig igennem aktuelt. Det er derfor nødvendigt ikke bare at kritisere kapitalismen, men at arbejde med alternativer.

De eksisterende politiske organer - på arbejdsmarkedet som indenfor stat, amt og kommune - står endvidere også i den situation, at de er ved at miste grebet om de faktiske udviklingsprocesser. Dette kan bl.a. aflæses af, at det ikke synes muligt for dem at gennemføre bare småre-former indenfor udvalgte samfundsmæssige områder. Hermed ikke samtidig sagt, at eksisterende politiske organer ikke gør alt for at fastholde hidtidig magtbasis, endsiige udvide denne, men mere at de er isoleret i forhold til de menneskemasser, som de prøver at være talerør for. Der er faktisk meget, der taler for, at samfundsenheden idag står i en før-revolutionær situation, idet det på den ene side ikke længere synes muligt for magtens organer at styre, samtidig med at det på den anden side også er sådan, at alle folkelige kulturer endnu ikke har fundet sammen om fælles at sætte mennesket og ikke systemet i centrum - men det sidste kan der jo arbejdes for! Og arbejdes der ikke for dette, så vil nye, mere uhyrlige, magtbastioner bare erstatte de gamle perforerede.

EN REVOLUTIONÆR OPGAVER.

Det er en gammel hemmelighed - fra Psykologisk Laboratorium / arbejds-psykologigangen, Poul Vidriksen tesen - at oprør har det med en cyklus på 25 år, og at der er stærke lighedstræk med faser i individual-historien under borgerlige livsbetingelser. Det vil da være bevægelsesammenhænge med interne aldre på 3-7 år på bagen, dvs sammenhænge på egne ben og på vej videre ud i verden, der vil komme i front.

Anvendes dette på det nuværende, så handler det kommende om unge folkelige oprørskulturer - kulturer for solidarisk helhedsliv - på vej frem mod mere eller mindre åbne konfrontationer med fraktioner indenfor stat og kapital i 1992-93. Men modsat tidligere må det være muligt at lære af den historiske erfaring, at "revolutionære" ikke primært skal søge at gribe magten ved at sætte sig i spidsen for oprørsbevægelserne, idet man gør sig og bliver som sin historiske modstander.

Alternativer hertil er sikkert flere, omend forbund fra neden er uomgængeligt heri, idet kraften til fornyelse kun kan komme fra liv, der selv er solidarisk i det brede. I det mindre kan det være at styrke fagligheden, samt kvaliteten i det politiske arbejde, hvor man allerede er, ved bevidst at handle i et videnskabeliggørelsesperspektiv, hvor der med videnskab forstås ubetinget fremme af det almene arbejdes standpunkt. En strategi på dette grundlag er da at være vidende om, at den nuværende opløsnings- og omstrukturingsproces vil tage stadigt større omfang i den nærmest kommende fremtid, men fremfor perspektivet om magt i hierarkisk forstand, så focus på de brudflader, der viser sig, og greb om hvordan disse kan overvindes og løses i fælleskab, de berørte parter imellem. Dvs horisontal udvikling af fælles-kulturelle samfundsmæssige processer. Fra den anden side kan man så sige, at i den grad dette ikke lykkes, så vil den historiske værdi af hvert enkelt menneske blive et simpelt økonomisk anliggende, i lommen på kliken af (nye) jordbesiddere og produktionsmiddel-ejere, hvilket vil gøre alt det barbariske omkring feudalismens opløsning til rene solstråle-historier.

Der må derfor idag nødvendigvis gribes bredere, for at kunne gribe bredden i den opgave, der stiller sig. Vi må derud, hvor det er muligt at nå det imellem os, hvor vi vokser ved at trænge den historisk pånødede afmagt tilbage. Og så huske at historiens losseplads for fejltagelser samtidig er erkendelse om, hvordan der ikke skal sættes på handlinger. Fremtiden er dermed åben - og det må den også være for at livet kan finde sig selv heri.

EN KONKRET MODEL.

En måde - forhåbentlig en model til duplikering af andre, der er i drømmen om visioners opfyldelse - er at se sig værende med i følgende projekt: en cirkelstruktur, hvor kanten er givet ved, at een eller flere personer arbejder med et emne eller projekt, praktisk-teoretisk ud af gruppen, men som moment af en gruppekollektivitet indadtil, og i perspektivet en større forenet organisering af fælles livssammenhænge, på tværs af den nuværende parcelering af hverdagslivet, der kun kan at isolere os fra hinanden.

Modellen med randpunkterne/emnerne på følgende sider er et spejlbillede af den nuværende Regnbue-struktur. Nogle af punkterne er allerede selvvirkssomme som praksisprojekter, andre er gamle ideer, som det endnu ikke er lykkedes at få sat skub i, praktisk, i vores hverdag.

RÅDGIVNINGSPROJEKTER: Det er ikke kun studerende, der søger Regnbuen. Mange andre grupper/bevægelser bruger os, ligesom der over tid er specifikke ensartede problemkomplekser til stede. Et målrettet arbejde tilbage mod en styrkelse af den sociale kontekst, som brugergrupperne kommer fra, kunne være en fremadrettet og forebyggende aktivitet. Kunne eventuelt hvile på fondsmidler - eller det kan gøres som moment i den rådgivningsmæssige "parallelstruktur", der skal vægtes som alternativ til psykiatrien. Perspektiv: opbygningen af en satellitrådgivnings-sammenhæng.

KRITISK PSYKOLOGISK FORUM: Det er Forum-møderne på psykologi, i Dræberen, hvor der ligesom i sidste semester holdes møde hver anden onsdag.

SEMINARER: De sidste 6 år har der været afholdt halvårslige weekendseminarer om kritisk psykologi. Det er oplagt at gruppen aktivt prioriterer ressourcer til det fortsatte arbejde med disse seminarer for studerende og færdige. Næste seminar afholdes d.8.-10. februar 1991 med det foreløbige tema "Solidaritet og afværgeformer i praksis".

KOLLEKTIV: Det er enormt besværligt at få nogle fælles bolig-mæssige betingelser, når det er fattigrøve, der tænker på det. Så at være flere på tanken kræves; eventuelt i den udvidede form, hvor det er muligt indenfor en større ramme af flere forskellige kollektiver, små lejligheder mm, over tid at kunne flytte rundt ud fra behov og interesser - uden samtidig også at skulle flytte alt i fysisk forstand. Det kan kombineres med et:

FAGLIGT VÆRKTED: Et sted, hvor der kan arbejdes, og hvor man har al sit habengut, som kan deles med andre. Et miljø til studier og andet, hvor man ikke behøver købe den samme bog alle sammen, og hvor man direkte kan støtte og trække på hinandens viden og erfaring; eventuelt også et sted, hvor der som erhverv arbejdes med psykologisk virksomhed. Kan kombineres med:

EN SOCIALPÆDAGOGISK ENHED: Et behandlingskollektiv, hvor det her og nu er muligt at tilbyde, fra øjeblik til blik, et sted at VÆRE FRIT med sit pres, sin krisekamp. Har sammenhæng med:

LANDPÆDAGOGISK KOLLEKTIV: Ved Kolding har een af os hjemme på en gård. Der er familiepleje nu, men også en masse yderligere muligheder for at bygge stedet videre til meget mere.

KROP, SPIRITUALITET, EKSTISTENTIEL FRINED:

Dette efterår har der i Studenterhuset kørt en teori-praksis-gruppe hver tirsdag omkring opmærksomheds- og bevidsthedslogikker, afspænding og massage. Teoretisk har det været centreret om konceptet 'at sanse med hele sit personlige rum'. I kritisk psykologisk forstand er det et udforsket område, men perspektivet i det er ikke så tosset endda, idet arbejdet hermed synes at give momenter til, hvad man kan kalde personlig fagpsykologisk praksistræning. Bevægelsesaspektet omkring det kropslige kniber det dog med at få integreret i arbejdet - vi mangler endnu viden her.

STUDENTERHUSET - er Regnbuens umiddelbare fagpolitiske ramme. At styrke og virke med husets udvikling - tværfag, det kulturelle og det sociale - er også en integral del af rådgivningsarbejdet, idet det er, når sociale muligheder for et ordentlig liv med hinandens kikser, at der kommer private "psykiske" problemer.

FORUM KRITISK PSYKOLOGI, teori & praksis: Det er bladet, der laves på Studenterrådet/Krystalgade, og som lige er udkommet med et dobbeltnummer: FORUM nr.6-7. Det kniber dog generelt med kræfter til bladarbejdet, men har vi ikke stadig brug for et blad mellem os? Eventuelt også i den form, hvor det udkommer hyppigt, månedlige noter o.a.

BRUGERDOKUMENTATION:

Dette er en intern fortløbende arbejdsopgave i Regnbuen, der går ud på at almengøre, ud fra terapeutiske enkeltforløb, dels hvordan terapeutiske processer typisk bevæger sig, når konflikter løses sig op, dels hvad det er for sociale og menneskelige betingelser, som dette implicit kræver - respektivt hvilke der generelt skal undgås udviklet, idet de ellers fører berørte i fornyet konflikt og afmagt.

FORMIDLING: I rådgivningen holder vi ofte oplæg for andre faggrupper og bevægelser, enten inde hos os selv eller ude. Desuden ligger der allerede masser af viden omkring teoriudvikling og rådgivning, som funktionelt kunne gives tilbage til faget, enten i form af alternative undervisningshold og/eller under Psykologisk Laboratoriums finansiering. Det samme gør sig gældende ift formidling gennem Folkeuniversitetet.

BEVÆGELSE SARBEJDE: Vi prioriterer at arbejde med andre bevægelsesammenhænge i den ganske undergrund. To gamle ideer ligger og venter: 1 - at besætte et statshospital, gøre det til "Befriet område"; 2 - at finde, på eksakt vis, det springende svingningspunkt i herremændenes sidste bastion, Christiansborg, og med den lille seismolog-hammer gi' det nådesstødet.

SOMMERLEJR OG TEMADAGE:

Gruppen af uddannede psykologer (:Færdigorganiseren) mødes to gange om året til temadage og en enkelt gang 3 arbejdsdage i internat omkring udvalgte emner, primært relateret til psykologisk erhvervspraksis. Desuden arbejdes der her i forhold til vores fagforening, Dansk Psykolog Forening. En gammel ide om et "Fagligt Selskab" i dette regi vil passende kunne tages op igen, måske centreret om 'Grundlagspsykologi'.

TVÆRFAG:

Alle videnskabsområder har brug for en adækvat psykologi, ligesom psykologien/psykologer kun er eet moment i en større samfundsmæssig arbejdsdeling. At opbygge nyt - in casu socialismen - kræver ud over teoretisk samarbejde også et praktisk. Idag arbejder Socialistisk Forum, Gruppe 89 - en gruppe af økonomer, politologer, sociologer, psykologer osv osv - hermed gennem seminarer og arbejdsgrupper om centrale samfundsmæssige temaer, pt. hverdagsliv, teknologi, økonomi, kvindekamp, psykologi. Næste møde er i Studenterhuset, 1.sal tirs d.11.december kl.19,30, hvor der vil være indledende oplæg om "Grundlæggende værdier i socialismen og om den subjektive faktor i hverdagen", samt om "Læren af den øst-europæiske udvikling".

PROBLEMET.

For ikke så længe siden, under en ekstra arbejdsdag, stod vi overfor at forestille os den fremtid, vi ville gå imøde. Og her samledes vores opmærksomhed omkring det tidligere nævnte om "udviklingsbarrierer". Det var klart at vi ikke kunne løse stadigt flere af vores opgaver bare ved at løbe hurtige i den gamle form. Men samtidig lå også den erkendelse, at vi i høj grad arbejdede kun med det hele, hele tiden og fælles.

Vi har taget dette med som problemet om en mere bevidst og differentieret arbejdsdeling, hierarkisering af mål, samt prioritering af korte og langsigtede perspektiver; - Og alt det foregående er også søgt skrevet ud fra denne problembestemmelse. Men hvad det er, dette nye standpunkt, der her igennem søges fremmet, har vi kun småpraktiske meninger til. Nogen konkrete målforestillinger ift hvilken retning det skal gå, har vi heller ikke.

Ligeså er det begrænset med erfaring, viden og begreber, som vi indtil nu har om udviklingen af en sådan 'social differentieringsproces'; men det er dog en opgave som også psykologien må interessere sig for, befordre og løse ud fra sit standpunkt, selv om det snarere er sociologiens/samfundsvidenskabernes primærrområde. Indlysende er imidlertid også selv at trække på, inddrage kategorier og kompetence herfra, idet psykologien er henvist til gjorte almene udviklingsbestemmelser som følge af sociologiens kraft som menneskelig subjektiv faktor, hvilket er begrundet i at psykologien altid er bag de sociale strukturer, omend den samtidig har en evne til at hæge fast, søge udvikling af og igennem den "naturligt sociale medmenneskelige omverden".

Desværre ligger der for sociologien/samfundsvidenskaben, at der kun sparsomt arbejdes med udledning af kategorier, ud fra hvordan samfundshistorien overhovedet har udviklet sig ud af naturhistorien og videre frem. Dette betyder, at givne kategorier har en ubegrundet status mht genstandsrelevans og almenhedsmodus - men her har den kritiske psykologi en metodologi at trække på for videre tværfagligt arbejde.

REGNBUEGEN.

Det er også muligt bare at gå med i selve Regnbuens interne akse omkring personlig vejledning/rådgivning/terapi. I så fald må du kunne afse en aften om ugen, 6 timer, og lidt forberedelse hjemme. Du kan være 1. ste semester studerende, eller gammel faglig rotte, bare du har en interesse i ja, livet, og i at koble dig på praksis'sen, gøre den bedre, mere almen, udvikle den videre. Ligeså kan du gå med i gruppen, tilknytte dig fællesmødet, uden at involvere dig i det direkte brugerarbejde. Du kan også gå med for at skrive om det, fremme andre opgaver eller for at lære os at kende.

FORSLAG.

Vi har et forslag om en arbejdsdag om ovenstående i Studenterhuset / Købmagergade 52 for alle interesserede. At starte

lørdag d. 24. nov kl 12:

- forslag til dagen
- generelt om aktive arbejdsniveauer
- evt gruppearbejde
- plenum

Du behøver ikke give besked, om du kommer. Men ved du, at du gør det, må du gerne ringe.

Mange hilsener Regnbuen 33-13.65.92, onsdage 20,45 ->

Inger 33-11.36.21	Birgitte 31-83.35.81	Karsten 31-85.37.47
Kalle 31-81.37.88	Anne 31-10.31.89/	Inge 31-81.27.98/
	31-87.47.15	33-32.80.85
Leif 33-11.09.19	(aften) Jesper 36-30.34.37	
Aino 31-20.45.19/	Lillian 75-55.80.11/	Suzanne 42-18.33.39
46-73.28.10	31-54.89.90	31-24.18.89
Jørn Bo 31-29.02.78	Helle 42-36.18.38	Jette 31-83.03.90

Kære INDPUT-læsere!

Som moment i tiden har vi en idè.
Først vil vi fortælle, at vi eksisterer.
Det gør vi med nedenstående "Om Regnbuen".
I næste nummer af INDPUT fortælleres om idèen.

Vel læst.

OM REGNBUEEN.

- En lille fortælling om en alternativ psykologisk rådgivning fra 80-erne ind i 90-erne.

AF REGNBUEEN, Studentarhuset / København.

I foråret 1990 er der i Folketingets socialudvalg sat fornyet focus på den store gruppe af mennesker, der har det psykisk dårligt. Det drejer sig skønsmæssigt om 400.000, hvor det synes at stå klart at psykiatrien ikke, ej heller den distrikpsykiatriske udvikling, kan løfte opgaven på bare nogenlunde forsvarlig måde. Kvaliteten af psykiatriske løsninger ufortalt kan der herindenfor kun støttes op omkring en ottendedel, dvs 50.000, hvilket har fået et flertal i socialudvalget (d.22.maj 1990) til at vedtage et forslag om oprettelsen af rådgivningscentre og behandlingsinstitutioner for voksne med psykiske lidelser. Det er endnu meget uklart, hvordan dette vil blive udmøntet i praksis, men foreløbig efterlyses et større samarbejde mellem amt og kommune.

Siden da har den psykiatriske faggruppe været oppe på mærkerne. At der overhovedet er tanke om oprettelsen af et sådant "parallelsystem" til psykiatrien ses som udtryk for (jvf eksempelvis Per Vendsborg 90), at der hos mange, politikere og i den brede befolkning, råder usikkerhed om, hvad psykiske lidelser er, for disse behandles nu engang bedst af psykiatrien, særligt nu hvor distrikpsykiatrien så småt er på vej ud i lokalsamfundene (jvf Sundhedsministeriet 88 og Dansk Sygehus Institut 88). Set fra den menneskelig psykologis standpunkt er dette modargument mod rådgivningscentre udenfor psykiatriens gebet nu ikke så indlysende endda. Det minder mere om brødnid, og om at den, der sidder på magten, også har retten til at definere sin egen uundværlighed. Det er da heller ingen hemmelighed, at psykiatrien er en falsk videnskab, der anvender andre fags metoder uden selv at have nogen faglig-indholdsmæssig kompetence hertil.

At der overhovedet er en voksende bevidsthed om psykiske problemers art og voldsomme omfang er et fremskridt. Men ligeså vigtigt er det at gøre sig klart, hvad det egentlig er for en opgave, som det drejer sig om at løse. Hvis psykiske problemer, indenfor et behandlingsmæssigt parallelsystem, også her hæftes til den enkelte som individuel skæbne, vil det bare resultere i nye isolerede behandlingstilbud, der heller ikke grundlæggende arbejder med fremskaffelsen af bæredygtige sociale strukturer - menneskeverdige bo- og arbejdsforhold - hvorindenfor mennesker kan leve og udvikle deres liv med andre i vores fælles helhed. Resultatet af en negligering heraf, dvs af den sociale verdens konflikter som grundlag for psykiske problemer, bliver for det første en accept af de eksisterende samfundsmæssige marginaliseringsprocesser, der med hastige skridt skaber stadig flere problemer for de få og de mange (bistandsklienter, arbejdsløse, førtidspensionister mfl). For det andet fås endnu et selvkrøende og teknisk behandlingssvæn - a lå psykiatrien - der heller ikke langsigtet fører os ud af problemet, men som tværtimod skærper det. De såkaldt psykiske "sygdomme" kan da også ses som skabt af psykiatrien selv (jvf S.Bach 89 og K.Michelsen 89).

Indenfor den alternative rådgivningsbevægelse, der er blomstret lidt op igen med Socialministeriets SUM-midler, har man længe været klar over, at psykiske problemer er et svar på utålelige livsbetingelser. Og rådgivningsarbejdet retter sig derfor også ind mod en langsigtet forbedring heraf. Det synes imidlertid svært også fra denne kant grundlæggende at udvikle arbejdet - i perspektivet overflødiggørelse af ydre-støtte til fordel for fællesarbejde - hvor især ressourcemangel og bureaukratiske arbejdsmarkedsregler stiller sig som stadige og uovervindelige skranke. Men en fremtidig strategi på området kunne være, at amter og kommuner også blev pålagt at støtte op omkring de alternative støttemuligheder, der allerede eksisterer på græsrodsplan. I det følgende skal vi fortælle lidt om en alternativ rådgivning, der har overlevet 80-erne. Og vi gør det med det klare sigte at inspirere andre til at tage deres "sag" i egen hånd.

HISTORIEN BAG.

For snart 7 år siden fandt en gruppe psykologistuderende sammen. Som fællesnavn havde man en kritik af de etablerede psykologiske teorier for at reducere det levende menneskelige liv til en usanselig maskine, udleveret til fremmede interesser. Den samme kritik fandt man gældende overfor de sociale måder, hvorpå det etablerede samfund mødte menneskelige problemer: fremfor medmenneskelig støtte til greb om og udvikling af livet, så blev der givet trøst, manipulation, tvang og eventuel hjernemedicin. Det blev derfor et selvfølgelig udgangspunkt for os at arbejde med den nye forskningsretning - Den Kritiske Psykologi - som ikke er en psykologi om objekter ("de andre") men for og med os som handlende subjekter (Litteratur til eksempel: O.Dreier 79 og K.Holz kamp 83). En tredje fællesnavn var, at man som studerende var træt af, på det universitære elfenbenstårn, kun "at kunne snakke" om livet, tolke og fortolke tekster, ikke meget forskelligt fra middelalderens skolastik.

Sådan var tingene dengang - og sådan er de overvejende også idag, gående mod det værre for flere.

EN START.

Samlet fandt gruppen dengang ud af at bevæge sig ind i Studentarhuset. Perspektivet var at yde et positivt bidrag til, hvordan man i praksis kunne arbejde alment-menneskeligt med psykologiske problemer. Onsdag aften den 22. maj 1985 åbnede vi udadtil for de, der ville kunne bruge vores faglige arbejdsenergi. Siden har vi været fast i Studentarhuset onsdag aften - og på mange andre tidspunkter - kun afbrudt af korte sommerferieperioder.

Vi er gennem tiden blevet brugt af et utal af forskellige personer. Nogle har haft studieproblemer, kærestekoks, eller har stået isoleret, ukendt af nogen. Andre igen har håret de mere barske undertrykkelsesformer i form af incest, voldtægt eller selvmords/mordforsøg mv med sig. Fælles er endvidere sociale processer af marginalisering og udstødning fra arbejds-, studie- og boligbetingelser.

Et rådgivningsforløb kan strække sig fra nogle uger til flere måneder. Nogle også op til et år og halvandet. Der er ingen tidsgrænse på, hvad der heller ikke er muligt, når den berørtes problem er udgangspunkt og slutpunkt for arbejdet.

UDGANGSPUNKTET.

Da vi startede på rådgivningsarbejdet sad vi med en meget gennembearbejdet analyse af, hvordan der i teori og praksis ikke skulle arbejdes, hvis det skulle være på de berørtes, brugernes, præmisser. Dette fandt vi blandt

andet ved at undersøge, hvordan det etablerede system arbejdede. Kun lidt havde vi selv til, hvordan vi så ville og kunne arbejde. Alt dette gjorde vi selvfølgelig åbent - ligesom vi sidenhen har fastholdt en total åbenhed omkring, hvad der styrer vores arbejde i relation til den enkelte.

Siden hen har vi fået mange flere "brikker" til, hvordan det mere præcist er muligt at arbejde målrettet fremad. Det meste ligger desværre kun i vores egne mapper som interne analyser, oplæg mm, men noget har vi taget os tid til at offentliggøre, blandt andet i PsykologNyt (1988, nr. 7) og i tidsskriftet "Forum for Kritisk Psykologi".

TID OG RESSOURCER: ET STADIGT PROBLEM.

Vi er ikke så offensive og udadvendte, som vi gerne ville være. Vi mangler altid ressourcer; og det går ud over både forebyggende initiativer og praktiske bidrag til generel overvindelse af de sociale begrænsninger - manglende rum, uforenelige interesser, utilstrækkelige ressourcer - der altid i sidste instans skaber psykiske problemer.

Med jævne mellemrum - og det handler det også om for tiden - er der stop for nye brugere. Vi søger da at henvise til relevante steder; men står hyppigt i den situation, at det er umuligt - og vi går da ofte alligevel ind i et forløb. De manglende henvisningsmuligheder kan handle om, at de er prøvet - eller at man har så mange dårlige erfaringer med det etablerede, at der kun er steder som dette tilbage.

For det meste kører vi også selv på de allersidste ressourcer, og det kan ingen være tjent med !!

GRUNDE.

I den tid vi har eksisteret som rådgivningsgruppe, har vi oplevet opbygningen af et mere og mere levende samfund. Bare det at kunne mærke sit eget liv og drage omsorg for det basale, er ved at være en fremmed evne. Til grund herfor støder vi hele tiden på den allestedsnærværende systemmæssige vækstoptimering og topstyring med hinanden som konkurrenter - også internationalt - om at sikre sig selv til egen private niche, hvilket kvæler - ud over kloden - også lysten til at være menneske med hinanden og sammen.

Det synes således at være et Sisufosarbejde at vende denne nedadgående sol ved at opbygge sociale strukturer, der fremmer liv - fremfor stadig flere isolerede skæbner - men vi kan ikke finde noget alternativ. Kan man idag i det mindste - i stedet for resignation og udbytningen af andre - holde dette op for sig som "usminket sandhed", så må det lykkes en dag - i dag eller i morgen. Og så kan menneskelig energi ikke være spildt.

ET ARBEJDSKOLLEKTIV.

Som gruppe fungerer vi som et arbejdskollektiv: det basale ved vores virksomhed er et fælles anliggende og et fælles ansvar. Herudover arbejder vi sammen to og to, såvidt muligt en af hvert køn og med forskellig klassebaggrund.

For tiden er vi 12 i gruppen; halvdelen er nye, de fleste af os er psykologistuderende og resten færdige psykologer.

Udadtil er det et frivilligt og gratis arbejde på den berørte brugers præmisser. Indadtil omhandler det også fagpolitik, en fri ramme til at arbejde ordentligt med problemer - ellers ville det heller ikke være muligt at almengøre mod kvalitativt nyt, til brug for andre.

Gruppen er endvidere åben for at andre kan koble sig på den fælles praksis.

PSYKISKE KONFLIKTER.

Det er ikke nogen tilfældighed, at vi er i Studenterhuset - for her er et sted, hvor det er legitimt at insistere på fagligheden og på perspekti-

vet af fælles samfundsmæssig nytte af ens aktivitet. I huset fås derfor også et teori/praksis-forhold, der åbner for nyt.

Selv om vi arbejder professionelt med vores fag, så er det ikke en terapifabrik vi søger at opbygge. Tværtimod søger vi at medvirke til en folkelig kultur, hvor mennesker på tværs af køn, klasser og grænser har et socialt liv, der muliggør og støtter, at man selv kan løse og udvikle problemer på en levende måde. Dette arbejder vi med ved at engagere os i det vi møder på vores vej, samt forfølge de lidelsesfyldte problemstillinger derud i de sociale strukturer, hvor de eksisterer som fælles og individuel afmagt. Her møder vi så også i fuldt flor den typiske stats- og privatform for liv, og den inkompetence hver enkelt herigennem nagles til. Men fremfor fornyet underkastelse, så søger vi at trænge afmagten ud af de givne sociale kollektiver - for det at leve under fremmedbestemte betingelser og alene at måtte sats på sig selv, dæt om noget er grunden til psykiske konflikter. Psykiske problemer opstår da også, når man udleveres til de givne betingelser og frakobles kontrol over væsentlige tilværelsesomstændigheder - hvad der desværre finder sted mere og mere overgribende idag.

DRØMME

Vi drømmer derfor umiddelbart om friere betingelser til at arbejde mod tvang - og for strukturer, hvor mennesker kan bruge deres spontane kraft til at ville hinanden og arbejde for det fælles liv ud over alle grænser. Dette kræver, at det er muligt at løfte bredere og i fællesskab. Og derfor håber vi konkret på, at andre fag går i gang med deres faglige aktivitetsgruppe i Studenterhuset, samt i alle andre mulige frirum, og at vi får en stadig bredere tværfaglighed grupperne imellem - fra neden.

Desuden ville vi kunne bruge, at der fandtes en økonomisk understøttelsesform: SU-klip, et projekt borgerløn eller andet.

Referencer:

Bach, K.: "Anti-psykiatri eller ikke-psykiatri", Amalie 4-5, 1989.

Dansk Sygehus Institut: "Psykiatrien under omstilling - Samordning og integration af det samlede tilbud til mennesker med psykiske lidelser", DSI-Rapport 88.06, 1988.

Prejer, O. (red.): "Den kritiske psykologi", Rhodos 1979.

Holzkamp, K.: "Grundlegund der Psychologie", Campus 1983.

Michelsen, K.: "Synålejomfruen og lægevidenskabens menneskeopfattelse", Munksgaard 1989.

Sundhedsministeriet: "90-ernes psykiatri - oplæg til temaplanrunde", 1988.

Vandsborg, P.: "Distriktspsykiatri og rådgivningscentre", Information 29. august 1990.

Pt består Regnbuen af: Anne, Jørn Bo, Jesper, Suzanne, Helle, Birgitte, Kalle, Karsten, Jette, Leif, Aino, Inge, Inger og Lilian.

Og vi kan træffes i: Studenterhuset, Købmagergade 52 I. sal, 1150 København K. Tlf: 33 13 65 92, onsdage klokken 17.15 -18.15.

I næste nummer af INOPUT vil vi fortælle om den idé, som vi forestiller os kan bringe arbejdet videre. Det er en idé, der lægger op til, om du kunne tænke dig at være med, med de interesser du har i udviklingen af vores fag.

Kalle Birck-Madsen
Nørrebro/Blågård
16. November 1991

PSYKIATRIEN UD AF LÆGERNES KLØR - HVORDAN KRISECENTRE OG BOFORMER.

Jeg skal sige noget om "Hvordan krisecentre og boformer", og det i det perspektiv, der er lagt for denne høring, nemlig "psykiatrien ud af lægernes klør".

Det vil falde i 5 dele:

- 1 - en indledning, med fokus på det held, der idag meget skal til for at få ordentlig støtte ved problemsituationer.
- 2 - om strukturel magt, som et aktuelt bestemmende samfundsforhold.
- 3 - om det indholdsmæssige perspektiv - den kliniske diagnose - der hersker indenfor området af psykiske problemer.
- 4 - om fundamentet for at bryde med det bestående i retning af, hvordan man kommer igang med "hvordan krisecentre og boformer".
- 5 - en afslutning.

Men inden de 5 dele skal jeg nævne to pejlemærker for oplægget:

For det første om forholdet til psykiatrien. Det er sådan idag, at det er nærmest umuligt at lave noget fælles arbejde, hvis også det skal være bredt, idet der altid er en splittelse mellem de, der vil arbejde sammen med psykiatrien, og de der ikke vil vide af det. Det, der vil komme herfra, er at psykiatrien er en falsk videnskab, en negativ magt, hvor det eneste samarbejde, der er muligt går på de enkelte psykiatere, men kun i samme grad som disse står af på psykiatrien som en overgribende behandlingsform.

For det andet ift den psykiatriske magt. Enhver magt har en begrænset tid. Det gælder også psykiatrien. Og jeg vil citere Gandhi for følgende:

"Når jeg fortvivler, så husker jeg på, at igennem hele historien har sandheden og kærligheden altid sejret. Der har altid været tyranner og mordere og et stykke tid kan de synes uovervindelige - Men til slut falder de altid. Tænk på det altid."

Historien på området vil sikkert vise, at en systemisk psykologi erstatter den psykiatriske magt, indenfor de næste 10-20 år, for så selv at blive erstattet af en eller andet strukturel sociologi som magt ud i en lang fremtid. Men for at dette kan gå i den rigtige retning, må man stille sig uden for magten - om den så er psykiatrisk, psykologisk eller sociologisk - for magten kan ikke humanisere sig selv. Der må altså et alternativ til, der kommer udefra - og et håb er at det også kan komme fra en sammenhæng som denne.

Men nu til selve oplægget.

I - INDLEDNING.

I starten, da jeg sad med dette oplæg, sad jeg med, at alt hvad der kunne siges allerede var sagt; og at alt hvad der skulle gøres allerede var søgt gjort. Og alligevel er betingelserne og mulighederne for at få ordentlig støtte, når man kommer i krise eller bliver stillet i uoverskuelige problemsituationer, stadigvæk enten fraværende, elendige, socialt skævfordelte eller ekstremt undertrykkende. I et skøn¹ fra 1990 regnes med, at 450.000 danskere står med problemer, der kan kræve støtte for overvindelse, medens psykiatrien idag kun kan tage vare på de 50.000 - og her er kvaliteten ufortalt. Man skal faktisk være heldig, hvis der sker noget, at man så kan få en støtte, der reelt også er løsning på de problemer, man står med, en løsning, der også er en løsning på lang sigt, således at problemerne ikke bare hænger og melder sig igen senere.

En sådant "held" kan kredses ind.

Det er for det første baseret på, om man tilhører en privilegeret gruppe, der kan købe sig frem, enten via aftenskole, det brogede terapimarked eller gennem et fremvoksende liberalt psykologerhverv. Her kan man få, hvad man vil have, bare man kan betale for det. Det siges tit at penge ikke er alt, men i denne sammenhæng synes de nu at være det. Og jeg skal citere Marx² for følgende betragtning: "Hvad jeg ejer i kraft af penge, hvad jeg kan betale, dvs hvad pengene kan købe, det er jeg - pengenes ejermand - selv", og jeg kan være "hæslig, men jeg kan købe mig den skønneste kvinde, altså er jeg ikke hæslig, thi hæsligheden har penge gjort til intet". Det at lade problemløsning være bestemt direkte ud fra privatøkonomi er derfor en noget tvivlsom affære - det bliver let til en slags maskare, som samfundet tilbyder den problemramte, til at skjule et blåt øje over for sig selv og andre.

Heldet er for det andet bestemt ud fra, om man tilhører en særlig gruppe - unge, kvinder, studerende - hvortil der er en særlig institutionel sammenhæng, der beskæftiger sig med netop denne gruppes problemer. Her handler det også om, om der er et rimeligt forhold mellem udbudet af støttemuligheder, og det antal personer, der har brug for dem - og dette er der langt fra idag. Det typiske er lange ventelister.

For det tredje er heldet bestemt ud fra, om der er en støtteinstans til netop dét problem, man er stillet med; det kan være et alkoholproblem, et stofproblem, en ulykkesituation eller andet - men også her vil der typisk være småt med pladsmuligheder, med mindre man kan købe sig frem, eller at den virksomhed man er ansat på, hvis man har et arbejde, skulle have et samarbejde og en overenskomst med en behandlergruppe.

Det fjerde, som heldet kan være bestemt af er, om der er en særlig frivilligt baseret sammenhæng indenfor rækkevidde, og dette vil typisk være forskellige græsrodsbevægelser eller alternative sammenhænge, som også arbejder med støtte til mennesker i krise og nød. Her er der generelt også for få ressourcer ift størrelsen af den gruppe, der søger dem.

¹ Den politiske opposition i Folketinget, bestående af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Centrum Demokraterne.

² Marx: "Økonomi og filosofi", s.87 i V.Sørensen: "Karl Marx. Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter", Gyldendal 1973.

Herudover er der tre andre muligheder: via det sociale system kan man komme videre til psykolog, men det er småt med muligheder; eller man kan via egen læge henvises til psykiater og få en behandling et nærmere antal gange; og som den sidste mulighed de distriktspsykiatriske centre, de psykiatriske skadestuer eller de psykiatriske afdelinger. Her vil der groft sagt altid være noget at hente, hvis man kan eller vil nøjes med en mere eller mindre påtvungen medicinsk behandling, og en eventuel seng, hvis man skulle være så heldig frit at kunne vælge.

En ren kvantitativ betragtning fortæller derfor hurtigt, at der er for få ressourcer indenfor det sociale og sundhedsmæssige område, at der med andre ord må ske en resourceoverførsel fra andre samfundsmæssige felter. Men de nuværende politiske styrkeforhold og den økonomiske krise med en stadig større arbejdsløshedshær gør ikke dette til et sandsynligt perspektiv - og det har det heller ikke været længe. De senere år har da også været præget af forskellige forsøg på omorganiseringer:

- Indenfor psykiatrien i retning mod det distriktspsykiatriske, men en udbygning heraf er slet ikke sket i samme takt, som man har nedlagt sengepladser og hele psykiatriske afdelinger. Resultatet heraf er en stadig større gruppe af, hvad der er kaldt "psykotisk hjemløse", og en lignende større gruppe af "psykisk syge", der evt på nervemedicin sygner hen i isolation under kummerlige forhold;
- Indenfor det sociale område har det de senere år handlet om - blandt andet via forsøgsmidler fra SUM-puljen - at aktivere ledige og bistandsklienter, hvor man går væk fra den passive støtte. Her er man reelt nået så langt, at man - mest fremskredent i Nordjylland - har indført tvangsarbejdet for at kunne oppebære sin sociale ydelse³. Slogordene er "Brug for alle" og "Det aktive liv" - og det i en situation, hvor udstødningen fra arbejdsmarkedet er større end nogen sinde, og hvor der ikke lyder een røst fra samme side om, hvad i nuværende samfundsform, der betinger dette. Man retter derfor "bager for smed". Det er min opfattelse her, at nogen - de i forvejen ressourcestarke - vil kunne bruge det, og hen ad vejen gøre alt for at komme ud af det sociale system, i en skarpt konkurrence med fæller, medens andre, sikkert hovedparten, vil havne i psykiatrien, på gaden eller under to meter jord, i graven - og dette ud fra, at tvangsarbejde, til en i forvejen for lav modydelse uden og et reelt perspektiv bagefter, skærper personlige problemer ud imod det eksistentielle, der omhandler at måtte tage en sindssyg verden ind i sig, eller totalt at nægte at ville have noget med denne verden at gøre.

Det er derfor ikke alene et kvantitativt spørgsmål om ressourcer. Det er også et spørgsmål om kvaliteten af dem og i hvilket perspektiv, de anvendes. Og tages kvalitetsmål og perspektiv op ift de nuværende udviklingstendenser indenfor det sociale og sundhedsmæssige område, så tegner der sig et ganske bestemt billede, der er temmelig sigende, ikke bare for en national udvikling, men også for en international.

³ Dette tvangsaspekt smager af samme forhold, som da arbejdsløse, som fagforeningskrav, under krigen skulle rejse til Nazi-Tyskland for at tjene til livets ophold.

⁴ Se til eksempel "Sociale signaler 2", SUM Formidlingssekretariat, oktober 1991.

II - DEN STRUKTURELLE MAGT.

Der er for det første en behandlingstendens, på grundlag af en diagnostisk indfaldsvinkel, der med distriktpsykiatrien kommer tættere på borgeren; og der er for det andet en tvangsmæssig aktiveringtendens, udgående fra det sociale system, og mod et arbejdsmarked og et uddannelsessystem, der i forvejen har for få pladser at tilbyde. Kan man ikke se eller klare perspektivet i noget af det, eller er man ikke heldig at finde andre muligheder, så er der den varige hjælp, førtidspensionen, tilbage. Og dette svarer til en statslig etablering af det 2/3-dels samfund, der i årevis er snakket om er under opbygning. Så hvad der idag sker indenfor det sociale og sundhedsmæssige område er blot en effektivisering af, hvordan man finder de stærke til det nuværende arbejdsmarkedet og uddannelsessystem, samtidig med at man får siet de svage fra på en hurtigere måde.

Hertil må så også lægges den disciplinering, som den etablerede del af befolkningen må pålægge sig selv, for at undgå en eventuel udstødning.

Der er næppe nogen, der i et humant perspektiv vil forsvare udviklingen af et 2/3-dels samfund. Så man må spørge hvorfor det kommer. Og her vil jeg godt inddrage en amerikansk økonom - Robert Reich⁵ - der ikke bare taler om et 2/3-dels samfund, men om udviklingen af et globalt 20%'s samfund: at i og med internationaliseringen, hvor nationale virksomheder har løsrevet sig fra "hjem-nationen", så er befolkningsgrupperne indenfor samme nation ikke længere i samme båd, om de nogen siden har været det, for nu bestemmes forholdet mellem grupperne af deres forhold til de globale produktionsmidler, hvad der også kan kaldes den "ny tids klassekamp". I dette samfund sker der en opdeling af befolkningen i tre grupper:

- En gruppe, de 20%, kaldet "symbol-analytikere", som vil være knyttet til virksomheder med global aktivitet. Det er "mange af dem som kalder sig forskere, designere, ingeniører, konsulenter, management, specialister, forelæggere, journalister og universitetsprofessorer. Karakteristisk for kategorien er, at dens folk for globale virksomheder identificerer problemer, løser dem og vejleder den globale økonomis elementer i indgåelse af nye frugtbare forbindelser. Deres indtægter bygger på talent,

⁵ Denne tendens er også blevet opfanget i en "systemterapeutisk" behandlingsform, på kommunalt og amtskommunalt plan, hvor man ifm familie- og revalideringsarbejde alene satser på at få folk ud af systemet. Perspektivet er aktivering af det private netværks ressourcer (se til eksempel M.Egelund og P.Friese: "Mennesker mødes", Akademisk Forlag 1991), eller at den enkelte accepterer allerede givne tilbud - og er dette ikke muligt, er der ikke noget at hente fra det offentlige. De enkeltes personlige liv er her ligegyldigt - det er deres eksistens som problem man interesserer sig for at skaffe af vejen. Det er endvidere sigende, at på trods af en generel statslig tendens til kun at tilføre midler til arbejdsformer, der samtidig kan dokumentere en klar behandlingseffekt, så er der indenfor systemterapien ingen tilgængelige evalueringer, andet end uhyre spredte bemærkninger om enkeltsager, der syntes at have lykkedes - på kort sigt!

⁶ Jørgen Dragsdahl: "Nationernes kappestrid er forældet af global økonomi", Information 13. aug. 1991.

og niveauet sættes af den globale efterspørgsel. Det er dem, der skaber de store værdier, og det tjener de fint på";

- Den anden gruppe er de traditionelle arbejdere, der står for den rutineprægede produktion. Deres udkomme er også bestemt af global konkurrence, idet deres beskæftigelsesmuligheder er bestemt ud fra, om deres arbejde kan gøres billigere i andre lande;

- Den tredje gruppe er de folk, der står imellem her; det er de folk, der kan tilbyde tjenesteydelser fra person til person. Taxachauffører, tjenere, sikkerhedsfolk, personale i institutioner mv: "Disse er ikke i global konkurrence, for deres indsats skal ydes på stedet. Deres indtægt er knyttet til symbol-analytikernes, som betaler for tjenesteydelserne. Men som sandelig også ønsker udgiften holdt nede".

Selve dynamikken mellem de tre grupper bestemmes af, hvorvidt den bedst stillede femtedel investerer i helheden, fx omkring uddannelse og sociale- og sundhedsmæssige forhold, men jo mere de er knyttet til den globale økonomi, "desto mindre interesse har den i flertallets levevilkår. Toppen sørger for selv for, at dens afkom kan gå i gode skoler". Udgangen herpå kan nemt være, blive, og det ses også allerede, at symbol-analytikere vælger at beskytte sig selv, familie og ejendom bag "regimenter af sikkerhedsvagter, top-moderne alarmsystemer og masser af fængsler".

Vender vi på ovenstående grundlag tilbage til udviklingstendenserne indenfor det sociale- og sundhedsmæssige område, så er det som sådan ikke ond vilje eller andet snusk, der ligger til grund herfor. De er tværtimod en slags objektiv effekt af den nuværende økonomiske og strukturelle udvikling indenfor kapitalmarkedet og de statslige overbygninger.

Men de er een ting mere. Som det er idag er det Social- og Sundhedsstyrelsernes ansvar, at borgeres muligheder for social sikring ved sociale begivenheder eksisterer, og at der forefindes støtteinstanser ved personlige anliggende, herunder sygdom, samt at der sker en varetagelse af det på en kvalificeret og en menneskelig værdig måde. Et sådant ansvar, i denne brede betydning, lever ingen af dem op til på noget alment samfundsmæssigt plan. Tværtimod har de begge lagt sig i røven af det 20%'s samfund, som Robert Reich har beskrevet som værende under udvikling. Og det har de kunnet gøre, fordi de som socialgruppestruktur selv tilhører gruppen af de 20%. De kan nemlig vedblive med at fastholde deres særlige statsbureaukratiske position ved at satse aktivt på dette 20%'s samfund - og når de som enkeltpersoner eller deres "nære kære" skulle støde på problemer er de heller ikke længere kun henvist til det offentlige system, nu hvor der både er privathospitaler og et liberalt marked for psykologbi-stand under udvikling. Det er i denne sammenhæng også sigende, at den forebyggelsesplan, der kom for 2 år siden, bestemmer sundhedsproblemet i Danmark som bestående i for megen røg, druk og mad⁷. Ikke et ord om, hvad det er for sociale betingelser, der gør at det bliver stadig svarere for hver enkelt at tage vare på sin egen eksistens i et "sundt" perspektiv⁸. Det, der derimod blev trukket frem, var at det er hver enkelts private ansvar at gøre noget ved det - som om mennesker ikke allerede søger det virkelige liv indenfor de betingelser, de nu engang har at arbejde med! Man kan derfor også sige, at det perspektiv, som Sundhedsministeriet lægger på befolkningens sundhed på dette generelle forebyggelsesniveau,

⁷ Regeringens Forebyggelsesprogram: "Dokumentationsdel og Programdel", Sundhedsministeriet 1989.

⁸ Jvf undertegnede i "Massakren på subjektet", I, II og III, Dansk PsykologNyt nr.2, 5 og 6 / 1990.

er en effekt af deres eget private anliggende med at sikre en udvikling, hvor der er plads til deres særinteresse.

Et lignende element genfindes i en nylig redegørelse fra Sundhedsstyrelsen om "Forebyggelse af psykiske lidelser"⁹. Her gentages - og det er gammelt - at man skal lære at tolerere psykisk sygdom, og dette sker bedst, hvis man får viden om deres fremtrædelsesformer (s.41). Redegørelsen afsluttes i overensstemmelse hermed med følgende svada: "Nedbrydning af fordomme og en øget accept af psykiske problemer vil også i sig selv være et betydningsfuldt element til fremme af den psykiske sundhed" (s.52). Så vil det også være lettere, som det er formuleret i anden sammenhæng¹⁰, at lære at "tåle nogle af de skuffelser, som det indebærer at have en psykisk syg i sin nærhed". For det første må man spørge, hvorfor skal man ikke have viden om årsagsforhold - men dette bliver klart, når man kigger i redegørelse: her hævdes det, at psykiatrien hviler på erfaringer med årsagsforhold (s.13), men ingen steder fremlægges en afdækning! For det andet: hvorfor skal man lære at acceptere, at det er enhver private ansvar, at man har det som man har, hvor normalt eller unormalt, det er. Problemer, der lides under, må søges løst af alle, der måtte være vidne til det. Så det er snarere Sundhedsstyrelsen selv og dennes platform, der kan ha' det noget svært med tolerancen - og dette vil de så prække hele befolkningen på. En sådan løsning vil da også skærpe problemerne bredt set.

En ekstra ting her. Og det er, at dette problemfelt ikke bare er et isoleret anliggende indenfor Social- og Sundhedsstyrelserne, at de handler ud fra egne interesser. Eksempelvis kendes det også fra Udenrigsministeriet - Tamilsagen er aktuel - og indenfor Justitsministeriet, hvor man har Trevis-samarbejdet mellem de forskellige politietater i Europa, der går ud på at få ryddet ethvert besat hus inden det åbne marked træder i kraft i 1993. Det er noget nyt, at statsapparater handler selvstændigt, og dette peger hen mod en ny statsdannelse, hvor staten har selvstændigt gjort overfor dets økonomiske grundlag, hvad der af en fransk politolog - Poulantzas¹¹ - er kaldt udviklingen af en "autoritær etatistisk statsform"¹².

Så meget om den mere strukturelle side af problemet, der ikke må glemmes, når selve problemstillingen - krisecentre og boformer - skal fremmes. Den er nærmest forudsætningen for, at kritikken af det eksisterende rettes det rigtige sted hen, og ikke som det for nylig er sket, at kritikere af

⁹ Sundhedsstyrelsen: "Forebyggelse af psykiske lidelser", Redegørelse april 1991.

¹⁰ Fx i præsentationen af redegørelsen, s.4-6, Vital nr.3, oktober 1991.

¹¹ N. Poulantzas: "Staten, magten og socialismen", Rhodos 1978.

¹² Jvf også undertegnede mht overvejelser over forholdet mellem stat og produktivkraftudvikling under senkapitalismen i "Eksisterer der et menneskeligt behov for socialisme?", Forum oktober 1991.

psykiatrien op gennem 70-erne og 80-erne¹³ nærmest er blevet beskyldt for, at det er deres ansvar at det psykiatriske område i dag skranter: at der er nedlagt mange sengepladser, uden at udviklingen i distriktspsykiatrien er fulgt med¹⁴. En sådan kritik vender problemstillingen på hovedet, idet den mere handler om, at specielt Sundhedsstyrelsen ikke har været dens opgave voksen, lige såvel at den psykiatriske kompetence på området, der er Sundhedsstyrelsens grundlag for beslutninger, ikke har ret meget at bidrage med, når der skal tænkes fremad, strukturelt. Spørgsmålet er også, om der er noget indholdsmæssigt, der kan bruges.

¹³ Eksempelvis B.Karpatschof: "Fra den store indespærring til den store udstødning", Amalie nr.5 / 1991.

¹⁴ Eksempelvis B.Brun: "Sct.Hans hospital", Dansk PsykologNyt nr.20 / 1991.

¹⁵ Antal sengepladser indenfor det psykiske system er i perioden 1980 til 1990 faldet fra 11.200 til 6.800.

III - DET INDHOLDSMÆSSIGE PERSPEKTIV.

Jeg skal nu vende mig mod det indholdsmæssige omkring "Krisecentre og boformer". Og starte med at kredse ind, hvordan den bestemmende ramme for, hvordan der idag arbejdes med menneskelige problemer tager sig ud.

Dette bringer os tilbage til psykiatrien, og til dennes diagnose-indfaldsvinkel. Dette går ud på at skelne mellem normalt og unormalt, hvor det sidste samles i etiketten "sjælelig abnormalitet". Ved nogen typer vil det være tydeligt, synligt eller forståeligt, at der er ydre grunde, ved andre mener man ikke at kunne finde nogen, og så må det være noget indefra kommende, noget arveligt.

Det, der gøres på denne måde, er man sætter sig for at bestemme et individ frit svævende i luften, et individ der reagerer på noget i omverdenen eller på noget i sig selv. Når man derfor diagnosticerer på dette grundlag, lige meget på hvilken måde, om det sker under inddragelse af objektive betingelser, subjektive faktorer, biografiske hændelser, familiemæssige forhold eller andet - sker der derfor en ekstra fremmedbestemmelse af individet overfor dets problematiske livssituation. Individets problem bliver gjort til individet selv - og det er det allerede i forvejen, når man står orienteringsløs og personligt berørt over ikke at kunne finde udveje. Der finder en fordobling af afmagt sted. Man ser slet ikke mennesket som et subjektivt væsen, der søger at løse egne problemer i en bestemt social sammenhæng, og vil slet ikke have med at gøre, at det er disse problemer, der som uløste optager individet på en måde som det lider under. En diagnostisk indfaldsvinkel, i den psykiatriske betydning at der kan ikke behandles før den er stillet, medfører derfor en yderligere isolation af individet overfor dets sociale problemstilling. Og for mange vil netop dette være dråben, der gør at man isolerer sig endeligt overfor den omverden, der åbenbart hverken kan og vil forstå eller gøre noget som helst ordentligt - en omverden der på dette tidspunkt endog kalder sig behandlere, og som har samfundets stempel for at udøve deres virke.

Man kan med en reference til "Det nye testamente" sige, at psykiatrien - i modsætning til budskabet heri - aktivt beskæftiger sig med at smide, ikke bare den første sten, men sten på sten, ikke efter ludere, men efter de, der brænder sammen og som ikke længere kan overskue og udholde, hvad det hele måtte handle om for een.

Enhver psykologi, der gør det samme som psykiatrien - det ikke at ville se medmennesket i ethvert mennesket, mennesket som et aktivt og handlende væsen, der søger at udvikle eller kommer overens med sit sociale liv - vil gøre det samme som psykiatrien. Og dette gælder desværre det meste tilgængelig psykologi idag, og dette er også grunden til, at psykiatri og psykologi på ganske mange punkter ikke bare er hund og kat, men endog kan arbejde ganske godt sammen, fra område til område og fra sag til sag.

Som perspektiv på ovenstående kan man sige, at det problemløsende, det helbredende, indenfor psykiatrien og den traditionelle psykologi, det kommer fra de personer, der enten ikke lever helt op til deres forpligtigelser eller som personligt bryder med den strukturelle magt, der ligger i og omkring deres arbejde. Så det er mulighederne for sådanne brud der generelt må fremmes, hvad der også vil kræve opbygningen af et

kollektivt subjekt, der kan tage over¹⁶. Det er her det største problem ligger.

Det er også manglen på et sådant kollektivt subjekt, der indtil nu har betydet, at utroligt mange forsøg på at bryde med psykiatrien, indenfor og udenfor, altid enten er gået i sig selv igen, eller også har de indstillet sig på et nichearbejde, hvor de afstår fra grundlæggende forandringer udenfor deres eget felt.

¹⁶ Et kollektivt subjekt kan ses som et samfundsmæssigt kollektiv, der viser vej; og kollektivet er det, hver enkelt gør af menneskelig interesse

IV - ET FUNDAMENT.

Et er kravet om et kollektivt subjekt, der kan tage over, for således at bryde med det psykiatriske overherredømme, samt gøre op med den objektiverende tankeform omkring menneskelig eksistens, der ikke bare er udbredt her, men som går langt ind i gængs psykologi idag. Et andet er om der også er et fundament for et sådant kollektivt subjekt. Er der overhovedet et grundlag, der ud fra eksistensen af psykiske problemers egenart kan begrunde, at man skal gå denne vej, og hvordan skal man gå. Hvis ikke dette kan komme fra en løsning af problemet selv, er det sagen uvedkommende, lige meget hvad man måtte mene.

Psykiatrien har indtil nu formået - godt hjulpet til af den statsform, som den er begrundet i - at undgå at tage stilling hertil. Til gengæld har den en genindlæggelsesprocent på 75, og dette er ikke engang underligt for psykiatrien selv, idet det tidligere åbent er blevet indrømmet - i Betænkning nr. 809/1977 - at man kun kan symptombehandle. Når man så alligevel søger at ville årsagsbehandle, må man derfor gå udenfor sit eget område og her specielt til den psykoterapeutiske praksis, der hviler på psykologien.

Kigger man på effekten af psykoterapi, ud fra effektforskning, så finder man imidlertid, at det i mange år var et åbent spørgsmål, om den overhovedet havde større virkning end den spontane bedring, der kan indtræffe over tid. Men der synes idag at være enighed om, at psykoterapi trods alt virker bedre end ingen terapi. Nogen hævder en bedring for 8 ud af 10, men dette er langt fra gennemgående i effektundersøgelser. Det viser sig også, at der ikke er den store forskel på effekten af forskellige typer terapi, kun at nogen typer klarer sig bedre overfor specifikke problemer end andre, fx adfærdsterapi overfor fobier, men også at dette tenderer at udviskes over tid.

Hvad man imidlertid har fundet som gennemgående, det er, at en afgørende faktor for udfaldet af terapien synes at komme fra den, der modtager den: at jo bedre man fungerer, personlighedsmæssig og jo bedre uddannelsesmæssig baggrund, jo bedre klarer man sig. Dette vil så også sige at de "rige bliver rigere", medens de dårligst stillede får tilsvarende mindre udbytte. Ligeledes gælder, at bevæger man sig væk fra psykoterapi med lette og middelsvære psykiske og psykosomatiske lidelser til sværere former for forstyrrelser, at så er der megen ringe belæg for psykoterapiens virkning overhovedet¹⁷. Til dette billede skal tilføjes en svensk undersøgelse fra starten af 80-erne, der meget klart viser, at uafhængig af symptom-billede og problemstilling sker der en visitering af individer fra mellemlag og overklasse til psykoterapi, i den udstrækning dette overhovedet findes, medens arbejderklassemedlemmer overvejende modtager en ren medikamentel behandling med nervemedicin¹⁸.

Så psykiatrien synes at have videnskaben med sig! Og den forsværer sig da også med næb og klør mod, hvad der måtte fremsættes af alternativer til sig selv. I sidste omgang gik det ud over forslaget om opbygningen, i socialt regi, af en parallel rådgivningsstreng til psykiatrien, et forslag da det var fremme i 1990 heller ikke kunne opnå flertal ved en folketingsbeslutning, men det var lige ved.

¹⁷ Jvf Esben Hougaard: "Dodo-kendelsen" i psykoterapiforskningen", I og II, Agrippa nr.2 og 3, 1989.

¹⁸ R.Eliasson & Pår Nygren: "Psykiatrisk virksomhed", og "Nærstudier i psykoterapi", Prisma 1981 og 1983.

Argumentet fra psykiatrisk side var - ikke overraskende - at psykiatrien indeholder den mest omfattende uddannelse og erfaring mht psykiske lidelsers natur og baggrund, samt for deres behandling¹⁹ ²⁰. Dette argument er imidlertid en tautologi, idet psykiatrien har haft et ressource- og behandlingsmæssigt magtmonopol siden sidste århundrede overfor hele området. Det andet argument der ofte trækkes frem er, at oprettelsen af en sådan rådgivningsstreng vil trække ressourcer væk fra arbejdet med tunge problemgrupper til fordel for arbejdet med lettere lidelser, hverdagsproblemer. Dette er på det seneste blevet kaldt "hamrende uetisk" af Steen Borbjerg, der er formand for "Danske psykiateres og børnepsykiateres Organisation"²¹.

Dette andet argument kan der være noget om, hvis ikke det var for, at den måde man idag prioriterer forskning på næsten udelukkende går i biologisk retning - neurofysiologisk/-psykologisk - på trods af at det slet ikke kan afvises, at der udelukkende er sociale grunde, ikke bare til lettere forstyrrelser, men også til de psykotiske og skizofrene former²². Den mest bæredygtige hypotese idag er også, at der er en glidende overgang mellem lettere og sværere psykiske problemer: at de af natur udspringer af samme "kilde" - sociale misforhold²³ - hvor det er manglende opsamling/løsning af lettere problemer, der gør dem kronisk sværere. Så på dette punkt kan der af indholdsmæssige grunde ske en overflytning af midler fra neuroforskning til en socialpsykologisk forskning omkring psykiske problemers opståen og overvindelse, uden at det går ud over nogen faktiske klientgrupper²⁴. Det viser sig endda, at psykiatrien end ikke tager forskning, der er af betydning for sig selv alvorligt. Fx er det blevet fremholdt, at ting der er indlært i benzodiazepinpåvirket tilstand ikke kan huskes og anvendes under normale omstændigheder, og at stoffet blokerer udviklingen af tolerance over for angstprovokerende situationer; og ligeledes at personer der bearbejder problemer under benzodiazepinpåvirkning, ikke kan bruge denne bearbejdning, når de holder op med at tage

¹⁹ Jvf fx Per Vendsborg: "Distriktspsykiatri og rådgivningscentre", Information 29. august 1990. Se også Dansk Sygehus Institut: "Psykiatri under omstilling - samordning og integration af det samlede tilbud til mennesker med psykiske lidelser"; DST-Rapport 88.06, 1988. Og Sundhedsministeriet: "90-ernes psykiatri - oplæg til temaplanrunde", 1988.

²⁰ For et alternativ hertil se "Regnbuen - en lille fortælling om en alternativ rådgivning fra 80-erne ind i 90-erne", Forum 1990.

²¹ Jvf Dansk PsykologNyt, s.563-64, nr.16 / 1991.

²² Det kunne være oplysende men nogle konkrete tal på, hvordan og til hvad psykiatrien bruger sine ressourcer, også hvad tid angår. Hvem har dem?

²³ For dette begreb, se undertegnede "Problemer og problembestemmelse - om misforhold, der har betydning for et alment arbejde med problemer", Forum feb. 1990.

²⁴ Dette må dog ikke føre til, at der ikke arbejdes for en generel ressourceforøgelse til hele området. Argumentet er ikke bare profylaktisk i negativ forstand - en tidligere opsparing af problemer - men at den erfaring, der indhøstes med problemløsning i enkelt-sager, må give tilbage til de sociale strukturer i form af en social udvikling, så ikke andre af samme bliver individuelle bærere af lignende fremtidige former for afmagt.

stoffet. Dette er fra undersøgelser, der er nogle år gammel, og senest gentaget i en rapport fra Social Forsknings Institutet i 1990²⁵. Men dette har man ikke hørt meget om fra psykiatrisk side, selv om det er en udbredt behandlingspraksis.

Det afgørende argument for at bryde med psykiatrien synes dog stadig at mangle. Og dette er ikke tilfældigt - for dette kan kun findes i en overvindelse af selve udgangspunktet for psykiatrien, nemlig i dens praktiske skelnel mellem udefra og indefra kommende faktorer for udviklingen af psykiske problemer. En sådan skelnen, der er en skelnen mellem arv og miljø, der kan stå i et rent udelukkelsesforhold til hinanden, er falsk, og dette ud fra, at hvad man kan lære at takle og arbejde med, dét er selv arveligt bestemt²⁶. Mennesket - og det gælder også alle mulige andre organismer og dyrearter - er ikke bare biologisk med en omverden som en hat, der kan tages på, af eller tabes. Den biologi vi har er selv af samfundsmæssig natur, hvilket vil sige at alle mennesker har de samme grundlæggende træk for at fungere menneskeligt, dvs være og blive subjekt for udviklingen af et samfundsmæssigt liv. Omvendt er det heller ikke muligt at fungere menneskeligt uden samfundsmæssige udviklingsmuligheder til rådighed. Selvfølgelig er der forskel på konstitution, men de problemer, der kan belaste og overbelaste een er grundlæggende bestemt ud fra arten af de samfundsmæssige handlemuligheder, der individuelt og kollektivt er tilrådighed for at vende disse på et givent historisk tidspunkt. Og det er også fravær af relevante handlemuligheder på det samfundsmæssige plan, der gør at man kommer i strid med sig selv med udviklingen af psykiske forstyrrelser til følge. Her bliver man bærer af afmagt, hvilket også er en indefra kommende instans, en slags "subjekttab" - omend oprindelig udgået udefra, fra det sociale²⁷.

Når psykiatrien derfor starter med at skelne mellem udefra og indefra, mellem arv og miljø, så starter den også med aktivt at se bort fra den sociale (natur)historie, der har ført et splittet og adskilt individ med sig. Og ligemeget hvad man så søger at gøre fra og med dette startpunkt, så vil det være umuligt at få den sociale historie med ind i sit problemarbejde på en "indvendig" måde. Det er ganske lig den gamle fabel, hvor en nøgle er tabt i mørket, men der ledes under lygtepalen, for her er der lys!

²⁵ Kirsten Thue Skinhøj. "Nogle hovedtal om befolkningens brug af sove- og nervemedicin", s.62, Arbejdsnotat 1990:7.

²⁶ Jvf Ute Holzkamp-Osterkamp: "Motivationsforschung I", Campus 1976.

²⁷ En diagnostisk indfaldsvinkel hertil, til afmagt, vil umiddelbart give, at der stødes på magt - og hvad er magt andet end fortætning af styrkeforhold (Poulantzas), der låser de involverede sider til strid om herredømmet. Kun en omfattende eksistens-anskuelser, fra et standpunkt udenfor magt-afmagt - ikke en eklektisk sammenføjning af delelementer af noget ydre somatisk, ydre psykisk og ydre socialt, der er psykiatrien pamflet - vil derfor kunne gøre sig håb om at trænge frem til de udviklingsforhold, der som uudviklet lader magt-afmagt reproducere sig selv, uden at en løsning behøver at kunne realiseres. En medicinsk indfaldsvinkel hertil gør omvendt psykiateren til en social junkie, idet der skabes en sanktioneret individuel sygeliggørelse af sociale magtstrukturer.

Dette er måske lidt et teoretisk argument mod psykiatrien. Og historien tro vil det sikkert ikke have nogen større gennemslagskraft. Og praksis viser jo også noget andet, her særligt den psykoterapeutiske effektforskning. Der er bare det ved denne effektforskning, at rammerne for den overvejende, for ikke næsten at sige totalt, selv er domineret af den psykiatriske tankeform. Det er også primært forskning, på grundlag af terapi sat i værk indenfor psykiatrien, eller indenfor en tilsvarende overbygningsinstans på grundlag af psykologiske teorier, der selv har en diagnostiserende indfaldsvinkel, dvs hvor man starter med at bestemme, hvad det er for et problem, der skal behandles. Derfor er det også klart, at psykoterapi af denne art løber ind i det samme som psykiatrien: jo større subjekttab, den stilles overfor, jo mindre kan den gøre; og jo mere subjekt den anden kan være for sit eget liv, jo mere kan den gøre. Den etablerede psykoterapiforskning bliver dermed lige så negativt selvberkræftigende som psykiatrien, bare på en anden, en subjektivistisk, måde²⁸.

Så det eneste, der kan bryde hermed vil da også være rammer, der i praksis tillader det problemramte menneske, der hvor det er i sin egen proces, selv at kunne være aktiv for og i sin problemløsning, som denne allerede tager form ud fra den historie, som den er en følge af, og dette med den støtte udefra, der kræves for at trænge igennem sin egen social afmagtssituation²⁹. I diagnostisk forstand, hvis man overhovedet skal tage et sådant ord i sin mund mere, handler det derfor om, at det først er, når problemet er løst, at det er muligt at sige noget om, hvad det egentlig var for noget, det hele handlede om, dengang - for vidste man det til at starte med, var der jo ikke længere noget problem at stå afmægtig med.

Psykoterapi-forskning eller forskning om rådgivning på et sådant grundlag findes ikke tilgængelig idag - og det handler naturligt om, at det kollektive subjekt, der kan og skal bære den fremad ikke rigtig har sat sig sammen endnu. Men det kan der jo rådes bod på - for der findes steder og personer, der arbejder mod den beskrevne fordobling af personlig afmagt, i det alternativ der er den berørtes eget liv.

²⁸ For de konsekvenser denne kritik må få for en videnskabelig udformet psykoterapi, se "Terapi - et problem om afmagt", Forum/Regnbuen 1986.

²⁹ Psykologisk rådgivning/terapi ud fra et sådant standpunkt kræver en overvindelse af den traditionelle psykologis væreform: at der kun eksisterer private mennesker, der kan stå i et ydre forhold til hinanden. Den typiske rådgivningspraksis, hvor problemer er problemer med den anden - der fuldstændiggøres i det psykoanalytiske koncept om ping-pong fra psyke til psyke - kræver etableringen af en menneskelig psykologi, hvor mennesket først er givet i kraft af medmennesket. En sådan psykologi vil have begrebet om "sanselig virksomhed" som udgangspunkt; og rådgivningspraksis vil handle om udviklingen af problemer, der falles kan handles på, problemer der tager parti for den berørtes standpunkt.

V - AFSLUTNING.

Det at skabe et reelt alternativ til psykiatrien kan dog siges at løbe panden mod en cirkulær problemstilling af lignende art, som psykiatrien lige fra sin start og til idag betjener sig af til at fastholde magten over området: Det er ikke muligt at skabe et praktisk alternativ, før man har vist at det fungerer som alternativ, og man kan ikke få det til at fungere før det i praksis er muligt at arbejde inden for selvsamme alternativ.

Som det er idag er det den problemstilling, der bringer enkeltindivider, isoleret fra hinanden, ind i psykiatrien³⁰. Det er mao et spørgsmål om strukturel udvikling på de punkter, hvor enkeltpersoner kan stilles alene med deres problemer, således at der er og forefindes et samfundsmæssigt alternativ for den problemramte. Så den opgave, der løser afmagts- overvindelse i kollektiv forstand, er samtidig løsningen af den problemstilling, der kan udvikle alternativer til psykiatrien. Det hele står og falder derfor med opbygningen af en sådan alternativ struktur. Opbygningen heraf er dog ikke i første omgang et behandlingsanliggende, men derimod et anliggende om etableringen af en nærmere bestemt social sammenhæng, som det er muligt at øve indflydelse på, arbejde videre med ud fra de interesser og færdigheder man har, en sammenhæng der kan bruge een, men også hvor det er muligt at gå ind i en specifik behandlingsproces, hvor der særligt kan løse op for det, der overvælder een.

Som social sammenhæng må den indeholde aktivitets- og bomuligheder, som man kan være med til at henvise sig selv til, lige såvel som at kunne være sin egen henvisende faktor til den art rådgivningsproces, man har brug for. Den sociale sammenhæng bliver hermed en art "totalt miljø", der har en særlig opgave overfor at gøre hinanden selvhjulpne på egne præmisser, hvad der kræver ikke bare opbygningen af netværk, men af sociale fællesskabsforhold³¹.

³⁰ I sin tid kom psykiatrien til veje ved, at den daværende lægevidenskab vandt en (del)sejr over det juridiske statsapparat, ikke fordi psykiatrien kunne henholde sig til en påviselig fremadrettet behandling med positivt resultat til skue - det kunne den ikke! - men fordi det samfundsmæssige ansvar skulle placeres for en ny gruppe af mennesker, der ikke syntes at kunne tilpasse sig eller tilpasses den nye, kapitalistiske, struktur, der var under udvikling, nu da de feudale arbejds- og familiebånd var gået i opløsning. Psykiatrien og juraen har siden tilpasset sig hinanden, så vejen frem kan ikke være en juridisk sejr over psykiatrien, men det må være det menneskeliges sejr over netop den og de strukturer, der med statistisk afbildelig gentagelse stiller enkeltindivider i afmagt overfor at udvikle alternativer til et truende subjekttab, en problemstilling, der starter med tab af handleevne på et personligt betydningsfuldt enkeltområde.

³¹ Terminologisk og forskningsmæssigt vil der derfor være brug for 'fællesskabsbegreber', hvor forsøg på forbund om udvikling, individuelt-personlighedsmæssigt og socialt-strukturelt - og ikke tilpasning - er i centrum. Netværk/netværksbegreber, her overfor, reducerer ofte dette sociale liv til bytte- og rollerelationer mellem mennesker i et ydre forhold til hinanden, hvorved almen problemløsning som et i grunden ligeværdigt og kollektivt anliggende forsvinder ud af synsfeltet/praksis. For nærmere om forholdet mellem netværks- og fællesskabsbegreber se "Netværkste-

Skal ovenstående struktur placeres ift den aktuelle social- og sundhedsmæssige politik, så er den et demokratisk alternativ hertil - og en faglig udfordring til Sundhedsstyrelsens forslag om oprettelsen af et overordnet organ for "psykiatrisk profylakse"³².

En sådan struktur kan ikke have nogen på forhånd given magtbasis, deponeret hos udvalgte faggrupper; ikke fordi der ikke er et alternativ til den psykiatriske magt, hvad psykologien umiddelbart vil være på den menneskelige inderside og sociologien på den tilsvarende yderside, men fordi den givne magtbasis må være under demokratisk indholdsmæssig udvikling med den tilsvarende brugergruppe³³. Kun således er det også muligt, at brugere og eventuelle pårørendes egne erfaringer, forslag og perspektiv på løsningstiltag kan blive en integral del af hele processen, fremfor som idag at være en nærmest forstyrende faktor i "ekspertisens egen private selvforståelse". En sådan struktur må kunne skabes, om ikke andet så på frivillig basis, der hvor man kan blive enige om at starte og finde stedet i den nuværende struktur at handle ud fra.

På bare kort sigt er dette ikke nok, men det kunne være dét brud med det nuværende, der afgørende kan vende udviklingen bredt set. Hertil må dog tilføjes, at dette ikke kan komme i stand på grundlag af forsøgsmidler med en evalueringsklausul, men alene ud fra, at strukturen kan oppebare midler ud fra en selvfølgelig agtværdig indsats, men dette kræver så også, hvis det skal blive virkeligt, et parallelt arbejde med en politisk udvikling af et tilsvarende økonomisk demokrati over de generelle samfundsmæssige produktionsmidler.

En lønform til at starte med kunne være en "projekt borgerløn" for samtlige involverede. Og stedet at starte kunne være et lokalområde, dette var knyttet til. Og som sådan er opgaven at skabe dét, som det at udvikle sig ud af et problem, en krise, kræver: et samfund at udvikle sig ind i.

ori - teori eller brokkasse"/Morten Ejrnæs og Jens Guldager, Den Sociale Højskole 1988.

³² Sundhedsstyrelsens redegørelse om "Forebyggelse af psykiske lidelser", april 1991.

³³ Et nyligt initiativ på området kan findes i "Rundspørge angående et "brugerråd" - Til brugere og rådgivere i Regnbuen", Forum/Regnbuen oktober 1991.

TANKER TIL OG OM EN RÅDGIVNING.

Oplæg til mødet om en "Alternativ Rådgivning", man d.22.okt 1984, kl.11-12³⁰.
--oOo--

Indhold: a - en idé; b - forhistorie; c - nu-historien; d - en overordnet for-
støttelsesplatform og intern/extern identitet; e - terapi som selvmodsi-
gelse og modsigelser i terapi som praksisform.

AD a - en idé.

Ideen er at gå ind i arbejdet omkring Studentehuset i Købmagergade, og her spe-
cielt i forhold til etableringen af en "Alternativ Rådgivning" (AR). Og der er
her to muligheder. 1 - enten at gå ind i den eksisterende forberedelsesgruppe om-
kring en rådgivning, og arbejde for at dennes målsætning
om "Vejledning og rådgivning, hovedsagelig vedr. SU- og
gældssaneringsproblemer, i samarbejde med Studenterråd-
givningen og den centrale studievejledning" ændres og ud-
vides til også at favne det "psykiske", dvs. individ som
subject.

2 - eller at arbejde for egne lokaler i Studentehuset - evt.
at dele de lokaler i Studentehuset, som den nuværende
rådgivningsgruppe allerede har fået tilsagn om. Og så
sats på muligheden for en svævert samarbejde mellem de
to rådgivningsgrupper.

Hvilken en af mulighederne, der skal sættes på må afhænge af, hvad vi kan nå
frem til på dette møde, og ud fra hvordan den eksisterende rådgivningsgruppe i
Studentehuset stiller sig til det.

Nu er det begrænset, hvor mange informationer der er kommet frem fra Studente-
husarbejdet. Så derfor kort følgende: Allerede i 1976/77 optrådte Studentehu-
set i Studenterrådets arbejdsprogram, men først gennem forskellige aktioner gen-
nem årene og hårdt benarbejde af forskellige selvbestaltede grupper/personer ly-
kkedes det i 1983 at få stillet den gamle Rundetårns-pop i Købmagergade 52 til rå-
dighed som Studentehus. Endvidere lykkedes det at få igennem i Konsistorium, at
Universitetet stiller huset til rådighed med alle faste udgifter betalt, samt
tilskud til anskaffelser, ombygning mv. Der blev holdt stiftende stormøde i Stu-
denterhuset i juni, hvor bla. husets vedtægter blev vedtaget, men disse er end-
nu ikke tiltrådt af "højere myndigheder" (Konsistorium og Direktoratet for de Vi-
deregående Uddannelser (DVU)), hvorfor arbejdet ligger delvis stille. For før de
er kommet endeligt tilsagn er der ingen kroner til ombygning og drift. Men der
sker sandsynligvis noget allerede her i efteråret.

I Studentehuset eksisterer der allerede nu forskellige aktivitetsgrupper, der
har arbejdet over længere tid: en rådgivningsgruppe, spise/værtshus, biograf, AV
grafisk værksted, finværksted, keramikværksted og sekretariat/information.

Studentarhusgru- kan kontaktes på 01-42.55.93 (Jens), 01-35.04.00 (Bent) el-
ler 01-23.02.03 (Bo).

Studentehusets formål er "at skabe et tværfagligt, studentsocialt og -kultu-
relt tilbud til de studerende ved København Universitet", så ved at gå med i ar-
bejdet kan man styrke en idag noget trængt studenterbevejelse.

Det vides ikke i skrivende stund, hvordan rådgivningsgruppen i Studentehuset
forholder sig til et initiativ som dette, da der ikke har været gennemført mø-
der i rådgivningsgruppen i lang tid. Men der kommer et næste møde ons d.7.nov,
kl. 19³⁰ i Studenterrådets lokaler Krystalgade 16.

AD b - forhistorien.

Historien bag at der idag snakkes - eller kan snakkes - om en rådgivning inden-
for Kritisk Psykologisk Forum er det gamle dogme om, at en kritisk teori (psy-
kologi og samfundsvidenskab) kræver en kritisk funderet praksis: at det altså
ikke er nok at forvante eksisterende systemsatte praksisformer blot på baggrund
af en kritisk viden - men at de store udfordringer/nødvendigheder for opnåelsen
af et 'blødt liv i en smuk kamp' ligger i at sprænge rammer i perspektivet det
levende arbejdets standpunkt, som mao er et arbejde for et samfund, der er base-
ret på integrationen af arbejde, kultur og videnskab for hver enkelt.

Ideen om en rådgivning er ligeså gammel så Forum selv, og deler historie med
forslaget om en praksisgruppe for kritisk psykologisk studentpolitik - som
altså stadig ligger og venter på at blive grebet på ny.

Endvidere eksisterer der indenfor Forum et andet gammelt dogme: at den konkrete
praksis udvikler sig afhængig af den/de teorier, som den søges bevæget og udvik-
let igennem. Der findes altså ingen teoriløs praksis, da man altid går til prak-
sis med en eller anden forforståelse. Denne forforståelse kan ligeledes være me-
re eller mindre bevidst for en selv og den kan være indfanget i en ren overila-
debestemmelse af forholdene - og facit bliver let en reproduktion af de proble-
mer, der skal løses - i stedet for et problemudviklingsarbejde, hvor gamle be-
grænsninger i livsudfoldelsen overflødiggøres og nye muligheder dukker op.

Forum har som en struktur i bevægelse haft problemer med at tage den praktiske
konsekvens af "dogmerne" - hvorfor Forum-arbejdet har humpet lidt frem og til-
bage med den skide dårlige konsekvens, at erfaringerne ikke er blevet samlet kon-
tinuerligt, brugt og videreudviklet i fællesskab.

AD c - nuhistorien

er at der er kommet en ny struktur bestående af praksisgrupper (ikvindegruppe,
mandegruppe - og dette forsøg på en rådgivningsgruppe), temadage og seminarer
(jvf Indput nr 30, s.26-28). En lækker struktur - men den stiller store krav til
hver enkelt om at prioritere arbejdskraft til de eksisterende praksisgrupper og/
eller lave nye, idet temadage og seminarer for at blive konkret brugbare og ud-

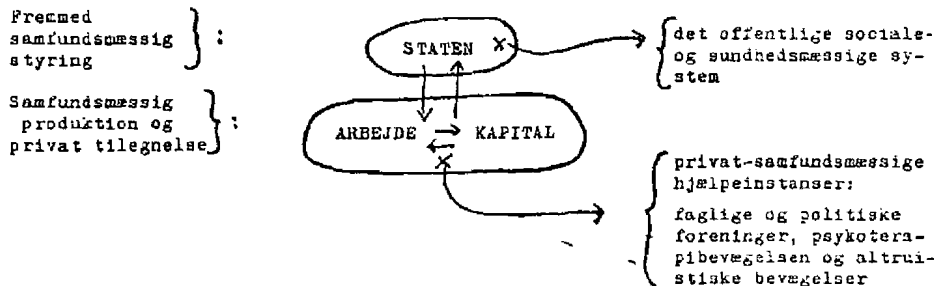
viklende må tematisere fælles praksisproblemer. Dette er i dag så meget mere vigtigt, idet de fleste af os henter de væsentligste momenter til faglig inspiration fjernt fra KUA - (Frei Universität/Vestberlin) - men vi gør det enkeltvis, og det er mere eller mindre tilfældigt når den "ukendte nødvendige" bog dukker frem for een. Måske kunne nogle af disse problemer løses ved at etablere et lille tidsskrift til indlæg, oplæg, oversættelser, osv osv, således at vi kunne realisere en debat- og praksis-kultur. Under alle omstændigheder vil der blive stillet forslag om et sådant tidsskrift med navnet "Konkretum" på næste temadag for Forum.

AD d - en overordnet forståelsesplatform og extern/intern identitet.

Enhver struktur, der ønskes etableret, skriver sig ind i en allerede eksisterende og selvkrørende sammenhæng. En afklaring af forholdet til Jenne vil derfor være af afgørende betydning, for det arbejde, der kan laves. En rådgivning er en sådan struktur, og endvidere vil der være to niveauer at relatere denne til. For det første hvad det er for en type samfundsmæssigt arbejde, der praktiseres - eller ønskes udført - det vil jeg kalde extern identitet. For det andet hvad der specifikt karakteriserer netop den måde, som dette "typiske arbejde" søges bevæget på - hvad jeg vil kalde intern identitet.

EXTERN IDENTITET:

Der findes tusinder af overordnede modeller for virkeligheden. Jeg vælger en socialistisk - det kunne jo være rart! I en sådan model vil der være to niveauer: et statsligt fremmed-samfundsmæssigt niveau, og et samfundsmæssigt produktions og reproduktionsniveau - som staten ved hjælp af forskellige magtformer forsøger at styre, således at det hele forbliver indenfor kapitalistiske produktionsprincipper. Skematisk således:

I modellen er indtegnet på den ene side det offentlige sociale- og sundhedsmæssige system, og på den anden side privat-samfundsmæssige hjælpeinstanser. Deres fælles akse er reproduktionsproblemer, som forvaltes med forskelligt perspektiv for øje. Mht det offentlige er det nogen lunde entydigt, hvad det drejer sig om:

næmlig social integration med de mål enten at genskabe arbejdskraft, genskabe konsumkraft eller slet og ret at kontrollere. Metoderne hertil er enten opbyggende (kvalifikation, støtte, økonomisk hjælp, rådgivning mv) eller indskrænkende (forskellige tvangsformer), og endvidere anvendes symbolske (snak-snak) eller fysiske midler (piller mv). MÅLgruppen er alle, der ikke kan tilgås sig. Heroverfor er der så de privat-samfundsmæssige hjælpeinstanser, som ikke blot er en negation af ovennævnte, men som begrundes sig i forhold til det offentlige og det private på forskellig måde.

- Hvis en hjælpeforanstaltning udelukkende vægter at begrunde sig i forhold til det offentlige, så efterlader det rum for tre forskellige funktioner:
- a - at give forbrugeroplysning, så brugeren selv kan presse systemet. Det er for eksempel visse juridiske rådgivninger.
 - b - at støtte brugeren og her igennem prøve at vise, at det offentlige svigter; at opdyrke nye stillingsområder for socialarbejdere. Den nye mødrehjælp og krisecentre er eksempler herpå.

Hvis man vægter at begrunde sig i forhold til det privat-samfundsmæssige slet og ret, så er der umiddelbart to funktioner:

- a - nytænkning/nye måder at arbejde med gamle fænomener på. Eksempelvis udbredelse af psykoterapi mod betaling.
- b - ny praksis - fx. selvhjælpsgrupper, krisegrupper mv.

Hvis begge niveauer søges integreret i den konkrete praksis, så er der to muligheder.

- a - en bevægelse, fx. Galabevægelsen og kvindebevægelsens rådgivningsgrupper.
- b - at oparbejde rådgivninger, som forsøger at overskride det offentlige sociale systems behandlings- og rådgivningsformer i socialistisk retning. Immervad-rådgivningen i Århus arbejder på denne måde. Der ligger i denne mulighed, at en rådgivning ikke overlever med mindre den knyttes til andre organisatoriske strukturer - et geografisk område, fagforeninger, beboerforeninger eller andre bevægelser - hvorfor den således bliver en del af a-eren.

Et blik udover eksisterende alternative/socialistiske rådgivninger viser idag eksistensen af et skisma mellem en social-solidarisk målsætning, og en eller anden form for pragmatisme/eklekticisme mht brug af arbejdsmidler/reduktioner/teknikker. Og en blot kritisk brug af en terapeutisk teknik er ikke nok, ja ingen teknikker i sig selv er neutrale.

Den Kritiske Psykologi har mange ansatser til en subject-orienteret terapi, men stadig megen lille praksis at trække på mht. en videreudvikling af denne. Da det er et kollektivt project/problem er det et åbent spørgsmål, hvor langt vi når ved at blive ved med at arbejde forskellige steder og isoleret fra hinanden - der for vel også dette oplæg!

INTERN IDENTITET.

Ved at satse på studentarhuset skriver vi os ind i en bevægelse, der har brug for kræfter - og inspiration. Og omvendt. Hvis målgruppen er andre studerende, så vil der ikke være så langt for os til de sociale strukturer, som den enkelte kammerat har tabt håndtaget på - så er spørgsmålet hvordan dette findes igen og vidst reflekteret. Her er det fundamentalt ikke at gentage/reproducere det borgerlige dogme om en adskillelse mellem det psykiske og det sociale - hvor problemer i det ene klares af socialrådgivere, medens psykologer tager sig af det andet - for så gøres det, der er grundlag for problemet, til grundlag for den støtte der tilbydes (man lægger sig i forlængelse af problemet - i stedet for at gå bag om det og igennem det).

AD e - terapi som selvmodsigelse og modsigelser i terapi som praksisform.

Terapi er at bearbejde sig selv med sig selv via specifikt udviklede samfundsmæssige midler (teknikker og terapeuter). Og i denne forstand er terapi en selvmodsigelse - og et produkt af undertrykkelse - idet mennesket alcent producerer sig selv (behov, interesser, mål osv) gennem sit livtag med andre og med naturen gennem den samfundsmæssige Kooperation, dvs igennem noget fælles tredje.

Dette stiller problemet for terapi som praksisform: et skridtvis generobring af det sociale liv, som man er blevet udgrænset ^{fra}, men hvor det nu også indeholder ens eget perspektiv.

Forskellige terapiformer kommer (repressivt) omkring dette problem. Enten arbejdes kun biografisk - konsekvensen er at man ændrer sig selv først og fremmest, og så prøver man bagefter om denne nye "personlighedsprofil" så duer til det sociale liv. Eller der arbejdes kun med, hvorfor det sociale er et problem for een - konsekvensen er her at man overtager andres (undertrykkende) forventninger og krav og gør dem til sine egne.

Disse to terapitendenser har endvidere hvert sit primære praksisbagland: den biografiske (:den vertikale) indenfor terapibevegelser, hvor man teoretisk trækker på "dybdepsykologien" og "transcedens-meditationen". Og den horisontalt-sociale indenfor det offentlige behandlingssystem, hvor det er psykiatrien og adfærdsterapien som korttidsterapi, der er teoretisk fundament.

Heroverfor må en subjectorienteret terapi netop tage skæringspunktet mellem den vertikalt-biografiske og den horisontalt-sociale dimension alvorligt. Det er dette skæringspunkt, der kan komme koks i, hvorfor det også er begge sider som en enhed, der må bringes videre. Hvilket er en social kamp-proces.

Nu finder terapi ikke sted i et socialt vakuum.

Finder terapi sted indenfor det offentlige, så vil det være begrænset, hvor megen vægt, der kan lægges på den biografiske dimension, som desværre for en bru-

ger er det stykke liv, som man har at have sin subjectivitet i: når der ikke er nogle samfundsmæssige handlemuligheder, der kan gribes, eller der ikke er kræfter til at gribe dem, dogmatiske eksistens, så bliver biografien central for een. Endvidere: uden samfundsmæssige handlemuligheder, der kan overtages motiveret, så bliver verden personaliseret - hvorfor det bliver personer i det biografiske bagland, der bliver væsentlige for een - selv om det ikke er her det centrale koks befinder sig.

Terapibevegelsernes aktivister sætter netop af her - tager så at sige konsekvens af, hvordan man oplever og lider under ikke at ^{have} samfundsmæssige handlemuligheder der er subjectivt brugbare for een her-og-nu. Til gengæld sker der det at det horisontalt-sociale udgrænses til fordel for en dykken ned i biografien - med et efterfølgende hip til kosmos. Til gengæld kan aktivister i terapibevegelser kun overleve på lang sigt ved at gøre det til et erhverv: kroner og ører på bordet. Og her sættes netop den distance, der gør at kun biografien bliver et ikke-konfliktfyldt område at arbejde med - for terapeuten! Hvem vil betale for at få lov at kæmpe klassekamp på mikroniveau!

Dette stiller fundamentalt spørgsmålstegn ved, om terapi i en solidarisk form kan finde sted i en privatform: dvs som et møde mellem en privat terapeut og en privat klient. Som terapeut vil det kun være muligt at overleve en begrænset tid - med mindre det gøres til et rent lønarbejde, men så sættes til gengæld en altafgørende barriere for selve arbejdet, og arbejdslogikken bliver ren subjectiv ændring = tilpasning. Så kan man selvfølgelig sige, at når man har tilpasset sig nok, så gøres der oprør - og det må man så håbe! Indtil ^{da} snak om frihed!

Her overfor ligger der oplagte muligheder både for brugere og rådgivere, at rådgivning finder sted i bevægelseareal. Der er ikke de begrænsninger at slås med, som der er inden for det offentlige (hermed ikke sagt at der ikke skal arbejdes indenfor det offentlige - det skal der i allerhøjeste grad, men dels er det nogle andre problemer end de her fremhævede, der er omdrejningspunktet for arbejde og dels er ideen om en rådgivning et studenteprojekt), og selve rummet for rådgivning/terapi er ikke så snævert, som terapibevegelsernes mikro-ingenting.

Det var blot det jeg ville sige -
hej/ Kalle

TERAPI - ET FELLES PROBLEM OM AFMAGT, AT DET EKISTERER OG OM DETS
OVERVINDELSE SOM EN DEL AF KAMPEN FOR SOCIALSIMER.

social
irksomhed

Overskriften henviser til to indlysende forhold: for det første at terapi er en virksomhed mellem flere, og at det foregår i en social sammenhæng indenfor en bestemt kontekst, i dag den kapitalistiske; og for det andet at terapi er en måde at arbejde med samfundsmæssigt og individuelt stillede problemer på, hvor måden disse problemer gribes på har betydning for den samlede og langsigtede problemløsningsproces for alle.

Disse to forhold er ikke specifikke for terapi - de gælder for al social virksomhed. Og man må derfor spørge, hvad der er særligt for den type virksomhed, der kaldes terapi. Vi stiller spørgsmålet om, hvad terapi er.

1. HVAD ER TERAPI EGENTLIG?

Her viser det sig, at der er næsten ligeså mange svar, som der er personer, der forholder sig hertil. Uendeligheden heri understøttes også af forestillingen om, at hver må/skal finde sin helt egen form - tp såvel som bruger - fordi terapi er en individuel virksomhed, hvor det afgørende er den helt private, individuelt-personlige kompetence hos tp overfor et ligelædes helt individuelt og unikt problem hos brugeren.

I praksis sker der imidlertid en indsnævring af svar. Og man kan tale om almengjorte terapisystemer og -former, hvor et terapisystem er den overordnede behandlingsmetode - fx individualterapi - og terapiformen er teknikken - fx samtale (system og form svarer til begreberne strategi og taktik, og de kan slå over i hinanden afhængig af niveauet, hvorpå der arbejdes på).

Ligeledes finder man i praksis terapi indsnævret til spørgsmålet om en given terapisystem og -form overfor et givet problem - altså reduktion af terapi til teknik. Dette viser sig ved at behandlingssteder kan specialisere sig i bestemte terapisystemer/-former. Fx modsvarer anstaltspsykiatriens diagnoseapparat, at man skal tage imod alle typer af brugere; Stolpegårdens gestalt- og gruppeterapi modsvarer, at man her frit kan vælge, hvilke brugere man vil arbejde med - de skal "pause" til terapisystemet/-formen.

Der findes i praksis også en anden tendens, der går den modsatte vej: at en given teknik blæses op til verdensanskuelse, fx gestaltterapien:

reduktion
af terapi
til teknik

Terapi som
det, der
virker!

den per-
sonlige
kontakt

Det "ube-
stemte" i,
hvad terapi
er!

Eksekurs til
lægevidenska-
ben

at leve i nuet, være sig selv, være uafhængig osv osv. I forskellige healing-systemer ligger der også denne tendens, men pga deres kun "indvendige" proceskarakter må disse føre til en skarpt adskilt funktion: ren tilpasning og konformitet udadtil, på arbejdet osv, og så liv, udvikling og frigørelse hjemme, i fritiden, i weekenderne osv.

Snævert knyttet til problemet om den tætte relation mellem teknik og problem, er spørgsmålet om det virksomme i terapi. Og her viser sammenlignende effektundersøgelser mere eller mindre samstemmende, at terapi trods alt virker bedre end ingen terapi, samt at der ikke er væsenforskel på de forskellige terapiformer. Dette er direkte en ugyldiggørelse af forestillingerne om, at jo bedre en teknik og et problem tilpasses hinanden, jo bedre terapi.

Det, der der imod virker - i følge effektundersøgelserne - er mere de fælles forhold, der gør en situation terapeutisk: at tp tror på sit arbejde, er åben, følsom, har interesse i brugeren - alt i alt altså den personlige kontakt.

Det, der i hvert fald kan hives ud af ovenstående, er, at den ubestemtehed, som mange mener overfor terapiens teoretiske og praktiske side - eksempelvis personificeret i gamle, garvede og erfarne terapeuter - må placeres på et meget lille sted. Ikke som en desavuering af disse personer, men snarere som et åbent problem om, at man især indenfor området af psykisk koks stadig står helt på bar bund mht, hvordan der skal arbejdes og hvordan dette kan begrundes, hvis der bevidst skal gives et ordentligt bidrag til en langsigtet forbedring af livsbetingelserne og livsfylden heri.

Det "ubestemte" ved terapi som social virksomhed kan også aflæses af den stadige udvikling af nye teknikker, der kan tages som et eksempel på, at det er uklart, hvor håndtaget på en terapipraksis egentlig sidder.

Så terapi fungerer i dag mere som trøst - i bedste fald! - end som ydende reel udviklingsstøtte.

Problemstillingerne indenfor psykoterapi minder meget om dem indenfor det lægevidenskabelige område: - i århundrede har man bestræbt sig på at udvikle specifikke teknikker til specifikke "sygdomme" - kausal behandling - men der er nu tendens til at opgive denne til fordel for at arbejde med syndromer, men stadigvæk som noget iboende det enkelte in-

divid (jvf U.J.Jensen 83); - at lægevidenskabens bidrag til udvidet sundhedsproduktion er lig nul eller negativ (:åbent indrømmet i Betænkning nr. 809, hvor det dog formuleres så blødt, at der ingen indici er for at øgede bevillinger medfører større sundhedsproduktion), hvilket også fortæller, at sundhed mere er knyttet til generelle samf. forhold end til den videnskabelige behandling af sygdomme; - at psykiatrien kun råder over symptombehandling (:åbent indrømmet i Betænkning nr. 826), hvorfor der også kan konstateres en psykologisering af psykiatrien (satning på visse former for psykoterapi) som en stok ved siden af psyko- og elektrokemien.

Ventiler til omformning af protest

Så ud fra dette kan man sige, at den store aktivitet og satsning på lægevidenskaben i dets nuværende form måske ikke er meget andet end det humane udtryk for et inhumant og undertrykkende samfundsmæssigt system. Eller måske: ventiler til omformning og tilpasning af protest til det bestående.

Positiv eller alternativ terapi?

Det må overhovedet være et åbent spørgsmål nu, om det er umagen værd at lægge kræfter indenfor vores område? Men svarer man ja - så må man også stille krav om at overvinde de begrænsninger, som området i teoretisk og praktisk forstand hæmmes af. Man må have noget nyt at tilbyde - ellers kan man lige så godt overlade det til alle de andre "kvaksalvere", og i stedet kaste sig ud i partipolitik og glemme sit fag helt og aldeles. Omvendt ligger så også, at problemerne omkring sygdom og psykisk koks eksisterer ved at ramme de særligt undertrykte, hvilket selvfølgelig må tages grandalvorligt - også i den praktiske overvindelse heraf.

Nu er det at overvinde begrænsninger ikke noget nyt. Og der kan udskilles fem faser indenfor det humane eller psykologiens område: 1 - udviklingen af psykoanalysen i slutningen af sidste århundrede, som et opgør med psykiatrien. Idag er psykoanalysen psykiatriens anden stok. Ved århundrede-skiftet var der ligeledes en kraftig spirituel og magisk strømning, der især rettede sig mod den etablerede lægevidenskab. Kluge koner og mænd fik en ny renaissance - ligesåvel som de har fået det idag med "naturmedicinen". 2 - udviklingen af socio- og gruppeterapi i 50-erne (Maxwell Jones), hvor man inddrog alle behandlingsgrupper og medpatienter i behandlingen (terapeutiske samfund). 3 - 60-erne og 70-ernes antipsykiatriske strømning på den ene side, og importen af østlige meditationsformer på den anden side, 4 - 70-ernes øgede klassek. og kvindeskampaktiviteter, der betød at terapi blev

reduktionen

det personlige

reduktionen modsvarer orienteringsløs-
hed.

set som den politiske praksis, som det også er. Og 5 - idet 80-erne også har sit svar på "kulturens ubehag": på den ene side udbredelsen af krop- og bevidsthedsterapi, og på den anden side udbredelsen af selvhjælpsgrupper, Galabevægelsen - og som en midterform: prøve at klare sine problemer via aftenskoler.

Og spørgsmålet er nu dels hvor alt dette fører hen, men dels også om der overhovedet ligger positive muligheder, der endnu ikke er blevet grebet? Teoretisk selvfølgelig ja - eksisterende teori om terapi er i en miserabel tilstand, og består mest i bortforklaringer af, at ethvert problem også er et socialt og dermed fælles problem - men også i praksis et ja? Selvfølgelig! Da det ikke kan være en ny terapiform, som vi søger, så drejer det sig derfor heller ikke så meget om at tænke nyt om den gamle form, men tænke om den gamle form på en ny måde.

2. PROBLEMET I TERAPI SET SOM EN SOCIAL VIRKSOMHED.

Dette kan indkredses på mange måder. Og som een af disse kan vi gribe fat i det forhold, at terapi på den ene side eksisterer, men på den anden side eksisterer uden nogen synderlig effekt for en udvidet langsigtet livsbemestring. To momenter blev her trykket frem:

For det første reduktionen af terapi til teknik. Problemet er her, at mennesket - i hvert det "syge" menneske - opfattes som værende skruet forkert sammen inden i, eller som indeholdende et fremmedlegeme. Konsekvens: at den teraperede reduceres til en anøbe, og terapi bliver en form for psykisk gensplejsning - altså ren manipulation af ens psykiske tilstand.

For det andet var det det moment, at det virksomme i terapi var den personlige kontakt. Dette kan man sige er indlysende, når det drejer sig om mennesker, så problemet om terapi som social virksomhed er slet ikke løst ved at fremhæve dette. Kravet om at være personlig er ligeså umuligt at leve op til, som kravet om at være spontan - tager man kravet på sig kan det kun virkeliggøres ad teknisk vej, hvorved man saver sin egen gren over! Et begreb herfor er personlig instrumentalisme - og dette er alt andet end livskraft og engagement i den fælles virkelighed.

Men eksistensen af disse to momenter siger noget om det centrale i terapi:

For det første at siden det overhovedet er muligt for terapeuter at reducere terapi til teknik, til manipulation af een som organisme,

så må man som bruger være orienteringsløs i en eller anden grad i forhold til, hvordan man er indbundet i det sociale liv, samt hvordan man takler dette.

det personlige modsvarende isolation.

For det andet at tiden personlig kontakt - empati - virker eller er det egentligt virksomme, så må man som bruger stå isoleret i forhold til andre mht det, der er vigtigt for een. Dvs stå alene med sit livs skæbne, og dette i en situation, hvor man ikke kan dele tanker, følelser, handletilskyndelse, utopier, drømme, visioner osv osv, som optager een, med andre. Og dette nok særligt med de andre, som det drejer sig om.

Overforstillet sit sociale livsgrundlag.

Disse to momenter - orienteringsløsheden og isolationen - kan sammenfattes til: at man som bruger af terapi er overforstillet (eller overforstående) sit sociale livsgrundlag; man er henvist til det sociale, udleveret, står uden kontrolmuligheder og kræfter - og mao: man har tabt håndtaget på sit liv - og dermed også på sig selv - i den sociale sammenhæng, som man er indbundet i, hvor denne sammenhæng ikke kan eller ikke vil gribe fat i een på en måde og med et perspektiv, der modsvarer hvor man står og de interesser man har i livsfylde.

Og det der bringer een i terapi er, at det bliver mere og mere lidelsesfyldt at måtte inødegå en stadig forringelse af ens livskvalitet uden at kunne handle op med det i formentlige situationen. Så det at komme til terapi er en aktiv handling - og skal forstås som sådan. Så enhver snak om modstand, det ikke at være beredt mm, er i bedste fald en overfladeforklaring, i værste fald en bortforklaring af ensens kerne fra terapeutens side.

problemet ikke individet!

Problemet er derfor først og fremmest ikke individet - men individets livssituation, og den måde som den hidtil er blevet forvaltet på af subjektet. Og dette er specielt problemet om forholdet mellem livssituationens krav og perspektiv og forvaltningsmåderne heraf.

Overordnet grundlag for manglende "effekt".

Det kan derfor nu heller ikke undre at effekten af terapi (og lægevidenskaben) er så lille. Terapien er nemlig ikke kun oppe imod et fritstående individ med et såkaldt "intrapyskisk traume" - men oppe imod en bestemt lidelsesfuld livssammenhæng for den enkelte i et undertrykkende samfund.

Der er da også en klar sammenhæng mellem individuelle problemer på den ene side, og livssituation, gruppe og klasseforhold på den anden side; psykosier mest udbredt i arbejderklassen og i marginalgrupper, neuroser imellem, hvilket har været kendt alt for længe til ikke at

være blevet taget alvorligt. Tvært imod kan det vises, at det ikke så meget er symptomer, der bestemmer valg af terapiform/-form, men individets klasseforhold (jvf Eliason & Nygren 81 og 83), således at arbejderklassen behandles med piller og elektrochock, mellem-laget med samtalerapi. Dette kan kun beskrives som groft svineri: at terapiformer eller terapitilbud som opium lægger sig i forlængelse af, at det der er et socialt problem gøres til den enkeltes individuelle problem - i forvejen er det blevet til det en gang!

Men her udoover viser den snævre forbindelse mellem problemstilling, psyko-fysisk ubehag og Klasse-, køns- sociallags-karakter, at terapi ikke drejer sig om et fritstående individ - men at det jo kan gøres til det!

social livssammenhænge.

Når terapi således drejer sig om individet i en social livssammenhæng - en livssammenhæng, der ligger udenfor den terapeutiske situation - så bliver det også nødvendigt med begreber for de sociale livssammenhænge, hvor det at reagere med psykisk koks bliver en funktionel mulighed. Psykisk koks, symptomer kan nemlig kun ses som specifikke bearbejdningsformer af bestemte samfundsmæssige mødeløser.

En afklaring heraf kræver en større historisk analyse - som jeg springer over. Og jeg vil postulere to grundlæggende konfliktsituationer. 1 - marginalisering indenfor egen socialgruppe. De andre vil noget andet end een selv; de andre giver aktivt deres eget lort videre - hvilket ofte støttes af det samfundsmæssige perspektiv, der ligger for gruppen. Det drejer sig især om individer i (højere) mellem-lag, ⁹⁸uddannelsessøgende.

2 - udgrænsning af egen socialgruppe. Problemet er her, at der simpelthen ikke er plads til een - livsrummet er for snævert for dem, der deler det. Der intet at flytte rundt med - ikke engang et valg mellem bajere og en biftur! Det ⁹⁹hjemmegående husmodre, enlige mødre ¹⁰⁰, kvinder over 40, arbejdsløse unge som midaldrende, pensionister mv.

Terapiens mål

Alt i alt kommer terapi derfor til at handle om en skridtvis generobring af det sociale liv, som man er udgrænset fra, men nu i en form og med en struktur, hvor det også indeholder ens eget livsperspektiv. Dvs et sted, der kan tage imod een, bruge een, og hvor man kan bruge andre til at erobre mere og mere af verden og een selv i denne. Så terapi adskiller sig ikke fra andre typer af samfundsmæssigt arbejde på dette punkt - blot er udgangspunktet specifikt, idet enkeltpersoner a

blevet individuelle bærere af problemer, der retteligt er fælles problemer - hvis man da overhovedet kan tage dette ord i sin mund i et klassemøde!

I den kritiske psykologi findes -for ovenstående begreberne restriktiv og almengjort handleevne, men de er udviklet uden overvejelser om en specifik socialsituation, så selv om det er perspektivbegreber, så vil det være problematisk direkte at anvende dem i forbindelse med terapeutisk praksis - også fordi terapi så bliver gjort til et spørgsmål om anvendt psykologi. Terapi kan i Krit.Psyk beskrives som reetablering af "tabt" menneskelig udviklingsevne - og dette er også bedre end "intrapyskisk manipulation" - men jeg synes stadig, der mangler noget.

Spørgsmålet er nu, hvad ovenstående får af konsekvensen for opfattelsen af terapi. Kan vi se den gamle form på en ny måde - eller er det blot en ny terapiteknik, der kommer til syne.

3. KATEGORISERING AF TERAPISYSTEMER OG -FORMER, SAMT IBOENDE KRITIK HERAF.

katagoriser- ring Når terapiens problem er bestemt som i det foregående - at man som bruger af terapi er udgrænset, overforstillet sit sociale livsgrundlag, altså mangler på håndtag - så vil der træde to problemaakser frem i terapi - både for brugeren og for terapeuten. Det er så at sige akser, som ens tanker spontant bevæger sig i og/eller hopper vilkårligt imellem:

det horisontale For det første er der en horisontal akse: det er forholdet mellem een selv, og det sociale, som man står i. Det sociale er et problem for een. Psykiatrien har rendyrket denne akse med begrebspæret normal/unormal.

det vertikale For det andet er en vertikal akse: det er forholdet til sig selv, man er et problem for sig selv, og man lider under at eksistere. Dybdepsykologien (Freud med gutter og efterplabere) har rendyrket denne akse ud fra begrebspæret bevidst/ubevidt (det rationelle/irrationelle), og i de senere år dette rent indvendige biografiarbejde blevet suppleret med transcendens-meditationen, idet man ikke vil nøjes med et kronisk grab om egen jeg-styrke, men tvært imod vil opbygge den igen til fordel for kosmisk styrke.

Terapiens problem er derfor det dobbelte problem: det sociale som problem og een selv som problem for sig selv, hvorfor det at reducere te-

terapi til den ene eller den anden akse enten vil betyde abstrakt frigørelse (:rendyrkning af den vertikale akse, hvor man først og fremmest ændrer sit forhold til sig selv, for så bagefter at prøve om denne nye "personlighedsprofil" passer til det sociale), eller blind tilpasning (:rendyrkning af den horisontale akse, hvor man først og fremmest ændrer sit forhold til det sociale, for så bagefter at prøve om denne nye "virkelighedsopfattelse" er det normale, og dermed lykkebringende).

Ovenstående reduktion kan siges at være mulig qua at der netop er koks i den indre sammenhæng mellem akserne. Og som sådan er akserne derfor også de to væsentlige tankeformer, som man spontant tænker i, når man tænker om terapi. Dette gør dem dog kun forståelige, ikke brugbare; de er og forbliver i rendyrket form nødvendig falsk bevidsthed. Her overfor må en subjekt-orienteret terapi netop tage skæringspunktet mellem den vertikalt-biografiske og den horisontalt-sociale akse som sit udgangspunkt. Det er dette skæringspunkt, der kan komme koks i, hvorfor det også er begge sider som en enhed, der må bringes videre; integreres på ny måde - om man vil. Og dette kræver andet end en psykologisk teori - evt suppleret med sociologiske overvejelser over årsager til sygdomme - det kræver en teori om terapi set som en social/samfundsmæssig virksomhed.

konkret kritik

Konsekvensen af at reducere terapi til den ene eller den anden akse viser sig også i forskellige dogmer om terapi:

- terapi ses som en terapeuts anvendelse af en teori(:psykologisk/eller psykopatologisk) på en bruger. Terapeuten tolker og styrer processen ud fra hypoteser om, hvordan brugeren er skruet sammen indvendigt, eller ud fra hvad der menes at være brugeren's egentlige problem. Målet er selvfølgelig at skrue brugeren sammen på en anden måde, at få brugeren til at overtage ens udpegning af, hvad der er det centrale - at terapeuten besidder en kompetence på forhånd i forhold til brugeren - enten teoretisk viden eller fri for traumer - hvorfor brugeren's udsagn om sin verden kan dequalificeres på forhånd; terapeuten kender sandheden bag!
- at terapirummet er et "herre-døme frit" rum - eller et rent kontrolrum.
- at sandheden ligger inden i individet - hvorfor denne må graves frem, eller hvis det er noget "arveligt" så dulmes i stedet for.

Det kommer også til at betyde, at en tolkning af livets koks udskif-

tos med en (ift det sociale eller biografiske) vilkårlig anden; at terapien reelt styres af lukkede eller skjulte mål (nogle terapiformer virker til eksempel ikke, hvis brugeren kender argumenterne for at stille mål op!); at det væsentlige arbejde for en bruger kommer til at ligge efter terapiens endelige ophør; kathasis-ekstase eller frygt herfor.... At forvalte sit terapeutiske arbejde via rekurs til een af akserne har imidlertid også nogle konsekvenser for terapeuten: at ens egeninteresse ikke kan holdes adskilt fra - eller åbent medreflekteres - terapien, og sympati/antipati (gode/dårlige patienter!) bliver centrale bemestringsformer for terapeuten. Dette betyder også at terapeuten giver sig selv alle kort i hånden til at tilskrive brugeren sine egne motiver, begrænsninger mv, hvorved terapeuten ureflekteret udnytter brugerens orienteringsløshed og behov for "privat" kontakt; til gengæld må terapeuten så gøre, at ethvert resultat/produkt af terapien tilskrives hans/hendes formåen - og akserne almagt/afmagt bliver den styrende form for terapeutens subjektivitet.

Rekurs til een af akserne betyder at terapeuten forbliver indenfor terapiens form, reproducerer så at sige problemet i en forskuppet form, og terapeuten kommer til at stille sig overfor brugeren: brugeren har problemer med det sociale, eller brugeren har problemer med sig selv - brugerens liv bliver til et privatliv for terapeuten. Denne måde at forvalte et arbejde på * at se sig som stående overfor sin arbejdsgegenstand - må føre til konfliktskyhed i ustrukturerede situationer eller i nye situationer - eller i situationer, hvor magtforholdene ikke er klare. Konsekvens: kronisk sårbarhed, der kun kan bearbejdes terapeutisk/supervisionært. Erhvervs sygdommen for terapeuter - der lader sig indfange af terapiens umiddelbare form - kan derfor beskrives som manglende evne/motivation til at fungere i og udvikle samfundsmæssige strukturer, der ikke er hierarkisk opbygget - hvorfor de tvært imod altid må organiseres i noget/nogen over og anden /andet under.

Ovennævnte kan opsummeres på følgende måde: at når man tænker om terapi kun i den ene eller anden akse, så tænker man også sig selv som stående overfor den anden - den andens koks bliver den undens private koks - og terapi, hvor der reelt er asymmetri mellem terapeut og bruger, bliver derfor styret gennem en herre-knægt-ligtk: mig som over, dig/andre som under - og det er i hvert fald et mirakel, (hvis der på lang sigt kan produceres sundhed, frihed og lighed her igennem.

herre-knægt-
tankeformen
som skjult
tankeform

Det tabte:
kooperationen

Om "gode"
grunde til at
tabe det væ-
sentlige.

Det, der tabes i ovenstående, eller det som man ikke forholder sig til, er, at man - som terapeut og som bruger - ud over at stå overfor hinanden og stå forskelligt (asymmetrien) faktisk også er stillet sammen i situationen, og dermed også sammen om processen.

Det er næppe tilfældigt, at kooperationsaspektet tabes i det meste terapi. Det har dels en lang historie, de eksisterende rammer for terapi lægger ikke op til det; men det tabes - eller forbigås - nok primært fordi det er et farligt, krævende, omfangsrigt mm. Det kræver at man tør kæmpe med andre, stole på andre og det kræver at der kan gås imod konformitet og kompromisser. Det - kooperationsaspektet - er et reelt konfliktfyldt aspekt, idet en bevidst takling af det afslører om man står alene i verden eller ej; så næsten hellere leve på læggen at man gør det, eller på håbet om at man ikke gør det.

Det har imidlertid også nogle mere sociologiske grunde:

- 1 - at vi lever i en privatform med konkurrencen som det evigt konkurrerende til fælleskabet og solidariteten.
- 2 - det er generelt overklassen og mellemlaget, der producerer teori.
- 3 - socialarbejderens/terapeutens samfundsmæssige position er reproduktionsområdet - dér hvor det først sneer bagefter.
- 4 - socialarbejdere/terapeuter tilhører mellemlaget - og har ofte også denne som klassebaggrund.

Disse grunde spejler sig i det meste teori og praksis, der produceres, hvor man kan sige at der ligger en skjult kode til grund, nemlig den binære kode, hvor der tænkes i verden gennem abstrakte poler: ånd/materie, person/sag, indre/ydre, over/under, herre/knægt osv osv. Og desværre findes denne kode også i megen marxistisk videnskab - selv om det egentlig kun er marxismen, der kan stille dette problem!

Når man tænker i den binære tankform, så forbliver man i privatformen. Og det centrale indhold, der peger fremad - den mulige fælles kraft - forsvinder som dug.

konkret

Og hvad betyder så alt dette/for en terapi, der så at sige må tage brugerens standpunkt - individet i livssituationen - modsat sin egen afmagts standpunkt som sit udgangspunkt.

Modellerne på foregående sider er primært opstillet vha Krit.Psyk.-begreber - men hermed kommer der også en svagthed frem, idet den Krit. Psyk. endnu kun råder over psykologiske kategorier - der godt nok indeholder det samfundsmæssige for individet i sig - men endnu ikke over kategorier (eller har kun få af disse), der spejler kooperativ praksis på grundlag af psykologiske og sociologiske kategorier. Disse må udvikles.

(Derfor er der også terminologisk og indholdsmæssig inkonsistens mellem modellerne og de foregående sideres overvejelser over terapi som social virksomhed, idet det kooperative aspekt smuldrer ud af begreberne i en eller anden grad).

Det centrale punkt i et sådant begrebsudviklingsarbejde ligger i dannelsen af kategorier, der kan reflektere den indre dynamik i det "fælles tredje", idet det er her igennem at alt foregår - om man så vil det eller ej - og så kan man ligeså godt forholde sig bevidst hertil.

Begreber til det "fælles tredje" vil være en indholdsmæssig specificering af de tre problem-faser - problem udvikling, -formulering og -løsning - hvor det i modsætning til traditionel terapi ikke kommer til at dreje sig om almengørelse af specifikke (tekniske) tilgange til individet løstrevet set, men primært om begreber for strukturel almengørelse, dvs begreber for typiske måder at vende en ulidelig livssituation på. Og dette kan på nuværende tidspunkt kun ^{vores} Leori-praksis-problem: tentativ begrebsudvikling, opsummering af praksis herigenem, korrektion af begreber, opsummering af praksis på ny osv osv.

Et krævende arbejde - men vel egentlig også spændende og udfordrende. Og så har det praktisk værdi for at flere kan være sammen på en anvendelig måde - eller hvad?

Kampen for socialismen kan derfor siges at være ivoende terapi - den skal ikke tilføres udefra eller fra oven; tvært imod skal den udvikles indefra ved at gribe de kim, der peger fremad, og dette i modsætning til blot at nøjes med at arbejde med de repressive kapitalisme-specifikke kim, der også er i enhver form.

Specielle problemfelter:

Kompetence-aspekter hos tp: erfaring med kooperation; distance til egne terapi-erfaringer i den forstand, at de kan begrundes i deres sammenhæng med eget livsgrundlag;

Målaspekter: handleskridt tages ud fra det, som man i fælleskab ikke fælles forståelse af, hvordan hænger sammen; nye må sættes ud fra gamle mål - dette fordrer total åbenhed fra tp's side om det der er virksomt i situationen; fællesopsummering af processen; enhver afslutning må indbefatte handlevejledende foreslåinger - eller enighed om, at det måske ikke er muligt nu;

Anvendelse af teknikker: først når der er en problembestemmelse - og dermed en bestemmelse af, hvad der søges opnået.

Diskussionspunkter:

- konsekvensen af ovenstående terapiopfattelse er, at tilgangen til brugere altid er den samme, og at der først senere differentieres i bestemte problemtyper. Er dette realistisk at arbejde med?
- målaspektet i terapiopfattelsen er lidet udviklet. Har du ideer til, hvordan det kan udvikles videre i konkret forstand?
- kritikken af trad. terapi er ret bastant. Er den også rimelig? og muliggøres en konstruktiv erfaringsudhævning herfra?
- En meget stor "nisse" for den nuværende stand af terapeutisk og teoretisk viden placeres omkring dimensionen "mellemlag". Konsekvens: mellemlag hytter mellemlag! Forudsat dette er rigtigt, hvordan så gøre konkret op med egen klasseposition og egen baggrund?
- at finde sine ben i et nyt arbejde er altid usikkerhedsskabende. Hvordan minimerer vi denne usikkerhed? Og hvad er egentlig mest usikkerhedsskabende: at lære at arbejde med ivoende begrænsninger, og senere søge at overvinde disse - eller at starte fra neden af, på en frisk, men dermed også kun med begreber på et forholdsvis højt abstraktionsniveau (et abstraktionsniveau, der dog i logisk forstand indeholder også de lavere)?
- når teknikker gives så lille en plads til fordel for arbejdet med konsekvenserne af ændrede brugerhandlinger (afdekning af indholdet i handlerum, og af egne biografisk bundne "egenskaber"), bliver der så overhovedet plads tilbage til anvendelsen af teknikker? og hvor er denne plads?

LITTERATUR:

U.J.Jensen: "Sygdomsbegreber i praksis"/Munksgaard 83; R.Eliason & P.Nygren: "Psykiatrisk virksomhed I"/Prisma 81 og "Nærstudier i psykoterapi"/Prisma 83; E.Hougaard: "Psykoterapi som non-spezifisk behandling"/Psykologisk Skriftserie no.6, vol.8/83; N.P. Agger mfl: "Terapi som politisk praksis"/Reitzel 77; N.P. Agger: "Politisk terapi og alternative rådgivninger"/Rodtryk 80; R.Seidel: "Denken - psychologische Analyse Entstehung und Lösung von Problemen"/Campus 1976; O.Draier: "Den Kritiske Psykologi"/Rhodos 79; Autorenkollektiv: "Psychiatrie und politik"/Das Argument nr.70/1973; W.F.Haug mfl: "Die Camera obscura der Ideologie"/Argument Sonderband nr.70/1984 (Campus Verlag); I.Andersen mfl: "Søren - en terapi på kritisk psykologisk grundlag"/Udkast nr.3-4/1982.

Nogle stikord til nogle områder kunne tages op i.f.m. teori-delen på Kritisk-psykologisk seminar.

1. Afgrænsning af vores opfattelse af hvad psykiske problemer er:
 - a. Hvad er psykiske problemer.
 - b. Hvad betinger deres opståen på det individuelt-biografiske og samfundsmæssige niveau. Hvordan forbinder vi de to niveauer.
 - c. Hvordan fremtræder psykiske problemer, - individet bliver bærer af samfundsmæssigt bestemte modsigelser, som f.ex. isolation, manglende kooperative integrationsmuligheder, bestemte klasseforhold, socio-økonomiske rammebetingelser
2. Afgrænsning af vores opfattelse af virksomhedsfeltet 'terapi' og/eller 'rådgivning':
 - a. Hvad er terapi egentlig for en virksomhed, - Alment kan den bestemmes som en virksomhed der har samme grundstruktur som enhver anden specifik menneskelig virksomhed, d.v.s. er karakteriseret af
 1. at være en formålsrettet virksomhed
 2. som udøves gennem Kooperation
 3. omkring en fælles sag med et bestemt mål som f.ex. at udvikle bestemte handlekompetencer
 - b. Men hvorved adskiller terapi sig så specifikt fra anden form for menneskelig virksomhed? Det kunne f.ex. være gennem:
 1. terapien 'genstand', som kunne bestemmes som subjektivitet eller 'problemfyldt subjektivitet', problemfyldt menneskelig praksis
3. Afsubjektivering, afindividualisering og afpatologisering som noget af det alternative ved rådgivningen i Regnbuen på mål-niveauet:
 - a. Mål: praktisk at vise og formidle hvorledes bestemte samfundsmæssige modsigelser, som f.ex. isolation ligger bagved den individuelt problemfyldte subjektivitet og livsrealitet, subjektiv lidelse, bearbejdningsformer af livsrealitet, manglende livsfylde, etc. der fremtræder som f.ex. konflikter i.f.t. sansligt-vitale og produktive behovstilfredsstillelse, der resulterer i negative emotioner, som f.ex. angst, depression, mangtende identitetsfølelse, aggression m.m. og manglende orientering d.v.s. en rent associativ kognitiv bearbejdning af den modsigelsesfyldte livsrealitet - Dette kunne kaldes afsubjektivering.
 - b. Terapeutisk-pædagogisk og/eller rådgivningsmæssigt at vise og formidle at 'psykiske problemer' fremtræder individuelt som det enkelte individs egne private problemer med sin intrapsyriske tilstand men at de i virkeligheden er begrundet bestemte samfundsmæssige modsigelser indenfor en bestemt livspraksis som har udviklet sig historisk, d.v.s. indenfor bestemte sociale kooperative, kommunikative, interaktionelle rammer. Dette kunne kaldes afindividualisering.
 - c. At vise og formidle at bestemte individuelle psykiske særegenheder eller reaktionsdannelser, som f.ex. vedvarende negative emotioner, angst, forvirring, orienteringsløshed, aggressioner, depressioner kognitive bearbejdningsformer, associativ tænkning, orienterende erkendelse, stress, psykosomatiske reaktioner m.m. ikke er indi-

viduelt-patologiske former, men for det givene individ højst formålsrettede og udviklingslogiske forsøg på at komme overens med den konfliktfyldte livsrealitet, d.v.s. individets forsøg på at tilpasse sig f.e.x. isolerende betingelser, at ophæve manglende kooperations- og kommunikationsmuligheder. Altså udtryk for individet måde at 'svare' på menneskelige, inadækvate livsrammer. Disse reaktionsdannelser er altså ikke 'patologiske', som sådan fremtræder de kun ud fra en be-adfærdsnorm: 'normal-unormal'. I deres subjektive betydning fr individet er de ikke patologiske. Dette kunne kaldes afpatologisering.

4. Nogle stikord til nogle arbejdsprincipper for rådgivning i Regnbuen.
 1. En radikal partitagen for brugeren.
 2. Opbygning af et konkret tillidsforhold.
 3. Demokratisk rådgivning, dvs. fuldstændig åbenhed og mulighed for kritik af rådgivningen fra brugerens side, en fælles arbejdsproces med en målbevidst og solidarisk dialog, henimod en flad struktur i relationen bruger/rådgiver.
 4. Verifikation. Åben blotlagelse af kendsgerninger også f.ex. egne manglende erfaringer eller forvirring som rådgiver og falsk bevidsthed. Gennem Kooperation og dialog søge at forstå de givne modsigelser og deres mystificering, fordrejning etc.
 5. Tilstræbe en absolut entydighed i egne handlinger, ord og forslag.
 6. Løsning af magtspørgsmålet mellem bruger og rådgiver gennem klargørelse af fælles interesser og hele tiden at have spørgsmålet i focus for at undgå magtmisbrug. Formidle en viden om at brugeren er ligeså værdifuld som jeg selv og at vi i den aktuelle situation kan formidle en viden til hianden: rådgiver sin viden til gavn for brugerens forståelse af sin situation og brugeren sin specifikke viden om sin egen situation til gavn for rådgiverens større indsigt i psykologiske sammenhænge og dermed i udviklingen af forholdet mellem teori og praksis.
 7. Arbejde henimod at finde egnede forbundspartnere for brugeren til støtte for brugeren også udenfor rådgivningssituationen
 8. Kontinuerlig evaluering af rådgivningsforløbet, hvor målestokken for om det 'virker' er om brugeren rent faktisk udvider sin personlige handleevne og selvbestemmelse gennem konkrete forandringer og anælgninger af sit konkrete liv.

Jørn

Rådgivningsgruppen Regnbuen
Studenterhuset
Købmagergade 52, I
1150 København K.
33-13.65.92

SOCIALCENTRET
MATTHÆUSGADE 17
1666 KØBENHAVN V.

ATT: VIVI CHRISTENSEN

København 4.april 1992

UDTALELSE VEDR. I [redacted] CPR [redacted]

På given foranledning, omhandlende social uddannelsesplan, skal vi hermed udtale følgende om I [redacted]:

I [redacted] henvises til rådgivningsgruppen Regnbuen sidst på efteråret 1989. Hun findes af en medstuderende - fra enkeltfags HF på Nattergalevej - der ser hende som værende på vej ud, hvor hun er ved at miste den sidste rest af kontakt til både sig selv og hendes sociale liv. Forud herfor går en nylig henvendelse fra I [redacted] side til en kommunal/statslig rådgivningsinstitution, som hun har måttet opgiva at bruge, idet de ikke kunne kontakte hende, dér hvor hun havde mulighed for at yde kontakt.

I [redacted] gør brug af henvisningen; og kontakter selv Regnbuen efter kort tid. Fra vores side finder vi ressourcer - en faguddannet psykolog og en psykologistuderende - der kan gå ind uden nogen form for forvisitation eller tidsbegrænsning på arbejdet med hendes 'sag'. Her bagefter, retrospektivt, vil vi mene, at vi gjorde ret så, idet det første år - af de nu over to år vi har fulgt I [redacted] -omhandlede alene det at få kontakt som medeksisterende i I [redacted] univers, samt konstant at søge at afbøde den ene 'katastrofe' efter den anden: I [redacted] bliver gravid uden at se sig selv som den gravide; at skulle til eksamener uden at se sig selv som den aktive part heri; at mangle et sted, et bord, en hverdag, at kunne sidde og læse og skrive, uden at se dette som andet end sin egen afmagt. Og først idag, for ganske nylig, kan I [redacted] møde os - og dermed verden og mennesker omkring hende - med en direkte øjenkontakt, der varer ud over flygtige skræmte blikke.

Der er grunde til, at vores arbejde med I [redacted] liv og livssituation, har måttet antage ovenstående form. I [redacted] mor starter selv med at fornægte sin graviditet med I [redacted] indtil 6.måned; Ingers fader lyves systematisk død - indtil I [redacted] ved et tilfælde i teenagealderen hører ham refereret i en samtale mellem moderen og dennes søster; en efterfølgende kontakt til faderen modarbejdes af moderen, mens I [redacted] i selve forbindelsen til faderen kan se sig selv som kun værende til besvær, idet hun ved sin blotte eksistens ripper op i en fortid, han - bla på grund af psykofar-

maca-misbrug - har svært ved at vide af på anden måde end skiftevis irritation og dårlig samvittighed. En sådan livshistorieproblematik har også kun kunnet finde sted qua at moderen lige så systematisk har isoleret I [redacted] fra hendes egen sociale ramme - ellers ville løgner kunne blive åbenbar. I [redacted] har således ingen støtte fået overhovedet til at træde i skranken for sit liv med andre, herunder andre børn, og I [redacted] kan da også fortælle om en skolehistorie uden venner, hvor hun moppes og kun tåles når andre ikke har noget bedre at foretage sig. Desuden har I [redacted] her et væsentligt socialt brud lige bag sig, idet moderen vælger at flytte til en lille provinsby, lige da I [redacted] skal starte i skolen, hvilket også betyder at I [redacted] afhængighed af moderen fra da af bliver næsten total.

Den I [redacted] vi møder i det første år i rådgivningsforløbet er da også en I [redacted], der på spørgsmål om, hvordan hun har det, svarer med, hvordan moderen skal forstås og forklares. Hende selv? "at være en sø, som er frosset til is, og selv skøjte rundt ovenpå". Hvad vil du? "Gerne ned af korset, føler mig naglet hertil".

Det er fortid nu. Vi har set en I [redacted] tage kontakt til stadig større dele af de sociale betingelser om hende, og til hvad hun selv har inden i sig. Vi har set en kvinde, der bliver sig selv bevidst om, at livet også godt må handle om hende selv; og dette fra det helt elementære såsom at anskaffe sig et spejl og at turde/måtte kigge sig selv ind i det, til senere at erkende, at der jo er et samfund om hende, som hun for egen skyld må bevæge sig ud i. Og vi har sidst opdaget hende som tagende konflikter op om børns menneskelige rettigheder i den børnehave, hun indtil 1.april har arbejdet i. Som vej hertil har I [redacted] valgt at måtte bryde den direkte kontakt til begge forældre - ellers var en begyndende følsomhed for farlig. Lige såvel har I [redacted] i samme periode formået at afslutte fag på HF enkeltfag. I [redacted] er - vores bestemmelse - nu for første gang i sit liv ved at gøre sig sine egne tanker om en fremtid, hun kan se sig selv velkommen i, en fremtid om noget der nytter for hende og for andre.

I [redacted] er en intellektuelt dygtig pige, der hidtil har været meget begrænset af både den manglende kontakt til en menneskelig omverden som til sig selv som følede væsen. I [redacted] er også et meget poetisk og kreativt menneske, men dette som et potentiale, hun stadig vægrer sig ved at indrømme omhandler hende selv. Men det er her - vores vurdering - at I [redacted] aktuelle udviklingskraft kommer fra. Hun handler også som så: et gå-på-mod hele tiden til at ville vinde sig selv i det nye, men altid ukendte, samfundsmæssige, som hun indtil nu kun har haft så smertende dårlige erfaringer med.

I [redacted] er dog stadig meget sårbar i menneskelig kontakt og varen, og det er derfor vigtigt, at der for det kommende - nu hvor hun er stoppet i børnehaven, fordi ungdomsgarantien udløb - er en anden social ramme at kunne vokse videre med.

127

Overhovedet dét at få et selvudtryk som person, hvilket for de fleste er en umærkelig selvfølge, der fås som gave allerede i de tidlige leveår, er for I [redacted] nu det omhandlende næste skridt. Dette kan selvsagt kun gøres sammen med lige andre i trygge ikke-præstationsbundne sammenhænge.

Vi kan derfor kun støtte, at der findes mulighed for, at I [redacted] kan komme på den af hende selv valgte og fundne højskole i den ramme af 12 uger, der er mulighed for (Rønshoved Højskole, jvf brev af 10.marts 92 v/ Laurits Kjar Nielsen). Her vil hun kunne få erfaringer med at indgå i ligeværdige relationer med andre om et fælles projekt; samt finde sider af sig selv, i en forholdsvis sikret ramme, som hun aldrig har turdet at give sig lov til at opdage og mærke.

Til slut skal vi nævne, at vi finder den uddannelsesplan, som Nørrevold Enkeltfags-HF v/ Eckhard Lorenzen (3.feb 92) har udformet både realistisk og relevant, som det perspektiv Inger kan vende tilbage fra højskolen med.

Endelig må vi henlede opmærksomheden på, at det omtalte højskoleophold starter op allerede d.20.april, så tiden er knap for det, der skal gøres. At denne tidsramme er nærværende er primært vores ansvar, idet vi først nu har kunnet finde tid til denne udtalelse.

De er meget velkommen til at kontakte os for nærmere.

Med venlig hilsen

Cand.psych. Kalle Birck-Madsen
33-15.05.20 / Institut for Kultursociologi
31-81.37.88 / privat

Stud.psych. Anne Jønsson
31-10.31.89

VELKOMST

Regnbuen 24.11.1990

Vi skal starte med at byde velkommen til denne faglige arbejdsdag i Regnbuen, og indlede med at sige, at vi har planlagt et lille bitte indstik til dagen, sammen med noget mere om de aktive arbejdsniveauer, der allerede er beskrevet i oplagene til idag.

Men allerførst hører en præsentationsrunde til; en runde om hvor, man kommer fra, hvad man har af interesser og andet på hjertet.

En måde at gå videre på er, at vi fra Regnbuen fortæller det vi har forberedt; holder en lille pause, og at vi herfra snakker os frem mod nogle centrale emner eller modsigelser i arbejdet og i vores liv, og evt så går i grupper herom. Først til de enkelte områder:

Studentarhuset; Forum Kritisk Psykologi; Brugerdokumentation; Formidling; Bevægelsesarbejde; Sommerlejr og temadage; Tværfag; Rådgivningsprojekter; Kritisk Psykologisk Forum; Seminarer; Kollektiv, fagligt værksted, social-pædagogisk enhed, landpædagogisk kollektiv; Krop, spiritualitet, eksistential frihed, også kaldet Andegruppe; samt om at være ny i Regnbuen.

Måske vi skulle køre videre rundt mht, hvad andre fremmødte ellers har gang i, inden vi går over til det sidste vi har, som er en slags perspektivering af det at være, hvor vi nu engang er havnet.

Omkring det generelle så er der lavet to indlæg til Indput, der beskriver dels arbejdet i Regnbuen og dels hvad det er for en samfundsmæssig kontekst, vi oplever at handle i for tiden; og så er der til idag kopieret to gamle oplæg, som tidligere er holdt for sygeplejerelevener respektiv i Galebevægelsen. Disse sidste oplæg handler specifikt om, at det er svært at finde bare nogen gode grunde til at støtte det psykiatriske system, men også at det at opbygge et parallelsystem eller en ordentlig kulturel levesammenhæng ved siden af, et slags tredje niveau af noget fælles-menneskeligt, er noget af en opgave, som ikke kan løses fra den ene dag til den anden - men samtidig er det også den opgave, der skal løses med udgangspunkt i hver dag man står op til, og går i seng efter.

BILAG 10

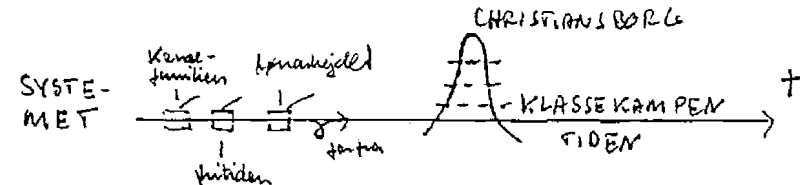
2

På en arbejdsweekend for nylig tog vi fat på vores aktuelle personlige situation og uklarheder, og søgte at perspektivere det, vi stod med. Og det, der kom ud heraf, er, hvad der følgende kort skal søges fremlagt.

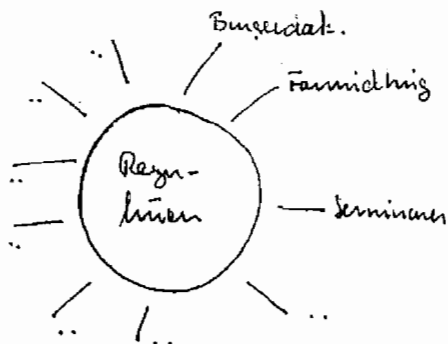
Starten blev taget i, at vi lever i et system, der kører hen over hovedet på os, ved at det definerer vores liv dels ud fra et profitmotiv dels ind i nogle kasser, der som sådan så, let ingen selvbestemmelse tilbyder. Disse kasser benævner vi kernefamilien, fritiden og lønarbejdet.

Imellem disse kasser er der en masse modsigelser, ligesom der er mange og forskellige typer af organisationer, der går på tværs, fx fagforeninger, kvindebevægelser, studenterorganisationer, ældreorganisationer, vælgerforeninger, partier, dyrenes ve og vel, frimarkesamlernes forbund osv osv.

Dette system er som sådan vores givne grundlag, idet det er herfra vi får vores midler som SU, arbejdsløshedsunderstøttelse o.a., hvor størrelsen og måden er afhængig af de generelle politiske konturer og kampe.

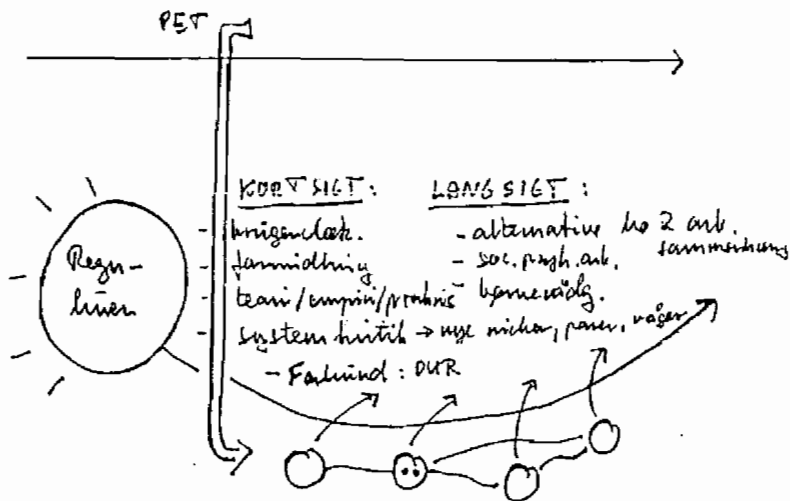

Ved siden af dette har vi så selv skabt os et andet udgangspunkt, et autonomt og total selvbestemt område for vores eget personlige, faglige og sociale liv; så at sige et område, der er defineret som værende udenfor systemet, omend det samtidig er et område, der lever i et af systemets porer. I sin tid kom dette i stand ud fra, at man kunne se sig selv udenfor det etablerede borgerlige samfund, og at man bestemt ikke havde lyst til at gå ind i dette, ej heller havde nogen interesse i at bidrage til den fordømmelsesproces og tomhed - i form af det private egocentrerede materielle begær, også efter hinanden - der er styrende akse heri, og som kommer fra den historiske udvikling af privatejendommen og fra staten som undertrykkelses- og udbytningmekanismer.

I dette autonome liv har vi så vores arbejdsprocesser, dels om aksen rådgivning, dels omkring hvordan det er muligt sammen at skabe en ordentlig kulturel sammenhæng, der med nogle ord fra et tysk projekt af lignende art hviler på forstand, følelser, fælleshed ("Leiblichkeit") og medmenneskelighed ("Zwischenmenschlichkeit") (R.Zech mfl: "Politik und Subjektivität", Expressum 1989).

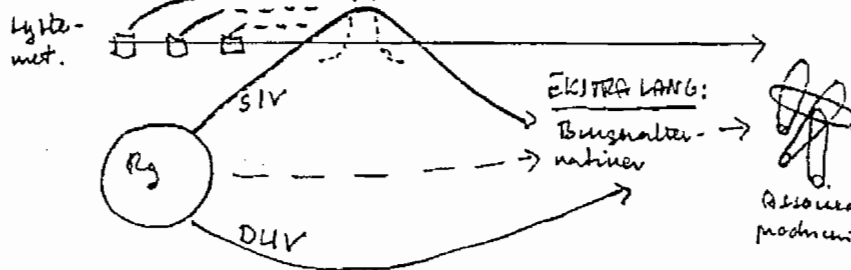
I dette spektrum har vi så formuleret - forsøgsvis - noget omkring på kort og på lang sigt, ligesom vi systematisk forholder os nedad, horisontalt, til den undergrund, der automatisk sættes af et system, der med en stat hviler på tvang. Fremfor at gøre som PET, der systematisk leder "derne" for at slå ting, der kan vokse, ned endnu engang, håbende at det så aldrig igen rejser sig, så prioriterer vi at støtte og arbejde med dette område, som også er vores eget rum. Denne sidste streng kalder vi DUR for "dansk undergrunds virksomhed".

Problemet ved alt dette er, at det hverken er muligt at leve indenfor det borgerlige system, eller simpelt at leve udenfor - for griber man ikke ind i de generelle samfundsmæssige processer, så udleveres man for det første til egne livsbetingelser, og for det andet så afskærer man sig fra at skabe almene forandringer, også i egen langsigtede interesse.

Selve det at snakke om at være udenfor respektiv indenfor systemet - eller det borgerlige samfund - er mao en slags 'ustabil modsigelse', idet man er begge steder på een gang uden også reelt også at have noget grundlag for at kunne udvikle livet fuldt nogen af stederne. Og dette er vel også den reelle grund for, at når man presses, viger man næsten automatisk tilbage for konflikter, for et opgør kunne betyde at man også mister den bitte del, man i det mindste har tilkæmpet sig. At dette samtidig er resignation overfor den virkelige udfordring, etableringen af et bæredygtigt fremtidigt grundlag, tages så med i købet - selv om det er at smide barnet ud med badevandet. Der er mao aktuelt ikke længere nogen retrætepunkter, andet end deltagelse i fremtidens historie.

Ud fra dette må der snakkes om en dobbeltstrategi, der har fixpunkt i det, som det hele drejer sig om; og med et begreb fra Marx er dette udviklingen af "de associerede producenters skaben egen samfundshistorie". Dette - så at sige ekstra lange - perspektiv er også det perspektiv, hvori en undergrundsstrategi (:DUV / dansk undergrunds virksomhed) og en systemstrategi (:SIV / systemintervenierende virksomhed) skal og må mødes konkrete skridt for skridt på nyt fælles land.

Hvad der hermed er kommet frem, har vi døbt "bunddyret".

INTRODUKTIONSOPLEGG TIL DEN KRITISKE PSYKOLOGI.

Oplægget vil falde i to dele. Først om det generelle, det almene, der som historisk tradition karakteriserer den Kritiske Psykologi som denne aktuelt er i udvikling og bevæger sig; og dernæst nogle, overvejende prøvende, tanker til, hvad emnet for dette seminar om "Solidaritet og afværgeformer" kan være i teoretisk forstand, når man står overfor et fælles konkret arbejde hermed i praksis.

Oplægget giver primært en funktionel bestemmelse af den Kritiske Psykologi, snarere end det afdækker det indholdsmæssige i de centrale psykologiske grundkategorier, der idag bærer dens aktual-empiriske forskning og politiske praksis. Der refterer derfor endnu - her i "springet" mellem kapitalismens urolige dødsåndedræt og socialismens konkret-utopiske fundering - en tidssvarende opgave at løse: at udvikle den Kritiske Psykologi som 'kritisk almenpsykologi', for også tværfagligt bevidst at bidrage til etableringen af den fællesejendom, der befrier menneskene fra den hidtidige klassekamps ræddenskab.

Indholdsfortegnelse:

I. GENERELT OM KRITISK PSYKOLOGI s.2

- Det nye venstre og den traditionelle psykologi s.2
- 1 - Ideologikritik s.4
- 2 - Teoriudvikling s.5
- 3 - Praksisbestemmelser s.7
- 4 - Kategoriel politisk empirisk fase s.7
- 5 - Fagpolitik som strukturel psykologisk hegemoni (s.9): Interne udviklingsforhold i den kritiske psykologi; Strukturel personlig udvikling; Eksterne udviklingsforhold for den kritiske psykologi: Det videnskabelige; Psykologien som fag; Psykologien som profession; Samlet om den etablerede psykologi.

II. SOLIDARITET OG AFVERGEFORMER s.21

- Restriktiv og almengjort handleevne.
- Om solidaritet og afværgeformer.
- Den etiske udfordring.
- De to niveauer i arbejdet: det kollektivt-samfundsmæssige og det individuelt-strukturelle.
- Opsummering og perspektivering.

REFERENCER s.27

I: GENERELT OM KRITISK PSYKOLOGI.

At skulle sige noget generelt om den Kritiske Psykologi (KP) handler om at trække det ud af selve traditionen, der er fælles gods og som forener de forskellige bestræbelser mht psykologien som fag, profession og videnskab.

Sådanne fælles-forhold kan ikke bare tages ud af luften, efter forgodtbefindende. Man er nødt til at gå ind og kigge på, hvornår den kritisk psykologi opstod, og hvad dens begrundelse var for ikke bare at kalde sig "psykologi", men netop "kritisk" psykologi. Herigennem får man en bestemmelse af selve udgangspunktet. Men en bestemmelse heraf er ikke nok - for så snart noget, et "væsen" stiller sig på egne ben får det også sin egen historie, der ikke bare simpelt er indeholdt i det gamle, men som i sig selv producerer nye træk, egenskaber, fænomener og forhold ved sig selv og sit forhold til andre genstande, andre væsener. Udgangspunktet er mao selv grundlag for videre bevægelse. Man kan - eller skal - derfor også kigge efter de forhold, der er fælles for den bevægelse, der forstår sig selv som "kritisk psykologisk". Man er kort sagt nødt til at undersøge selve historien, hvis man vil udtale andet end allerede givne mening, fordom eller synspunkt om, hvad der karakteriserer den kritiske psykologi.

Og netop dette - den historiske synsvinkel - er også et generelt træk ved den kritiske psykologi. Og det var også sådan, at den kritiske psykologi blev til som videnskabelig disciplin.

DET NYE VENSTRE OG DEN TRADITIONELLE PSYKOLOGI.

Historien starter i slutningen af 60-erne, hvor "det nye venstre" som politisk kraft vokser frem¹. Det var en kraft, der gik imod at krig, blind vækst og produktion for forbrugets skyld, og at undertrykkelse og udbytning mv kunne og skulle være essensen af samfundsmæssig livsform. I bevægelsen herom når man - blandt meget andet - frem til, at det ikke er muligt at komme videre uden et generelt opgør med den fremherskende psykologi, idet denne alene anskuer mennesket som isoleret privatindivid under fremmedbestemte livsbetingelser.

¹ Dette skal ikke forstås derhen, at det er "det nye venstre", der skaber den Kritiske Psykologi, men kun at det nye venstre blev den kritiske psykologis virkeliggørende mulighedsbetingelse. Der ligger heri et alment-psykologisk paradoks: med arbejderklassens opståen i slutningen af sidste århundrede opstår objektivt muligheden for den kritisk psykologi; men det er først da denne bevægelse som klasse er ved at tage terræn som samfundsmæssigt subjekt, at den kritiske psykologi lader sig koncipere (For nærmere se Intro-oplæg feb 1989).

Der blev som sådan dengang stillet grundlæggende spørgsmål ved den givne reproduktionsform. Den selvfølgelig hvorigennem noget totalt forrykt bare gentog sig blev gjort til genstand for udforskelse. Dette var i sig selv ikke nyt - historien de sidste par hundrede år indeholder utallige kulturoprør, der stiller spørgsmål ved, om den herskende orden nu også er den eneste mulige. Nyt var imidlertid, at kritikken af det givne lod sig føre ned på det individuelle plan i et sådant omfang, at det fælles også her lod sig øjne: ikke bare at være privatindivider, der overfor hinanden kun kan have en instrumentel interesse, men at være privatindivider i fællesskab. Til dette problem ydede den etablerede, den gamle, psykologi ikke noget. Tværtimod stod den i vejen for, at man overhovedet sammen kunne nærme sig problemet på begrundet måde, idet den væsentligst var idealistisk og spekulativ, mekanisk og statisk.

Skematisk er det følgende psykologiske teorier, der åbenlyst bliver utilstrækkelige:

	statisk	spekulativ
mekanisk	behaviorismen	humanismen/ eksistentialismen
idealistisk	psykoanalysen	kommunikations-/ informations-teori

De materielle forudsætninger herfor skal søges i den udvikling, produktivkræfterne gennemgår op gennem dette århundrede, hvor det væsentlige nok er overgangen til innovativ brug af viden og ny teknik direkte i selve produktionsprocessen i tiden efter 2. verdenskrig. Centralt er, at dette trækker en typisk fritstilling af individet med sig, en fritstilling der også er forudsætningen for en tilsvarende individuel kvalifikationsproces af de enkelte individer til mere højteknologisk produktion og Kooperation. Dette i sig selv stiller også krav til en ny psykologi, og hvad der produktionsmæssigt kræves er en plastisk og bevægelig teori om mennesket i mennesker.

Man kan overfor de nye samfundsmæssige krav forholde sig på to måder: Enten prøve at revidere og reformere sine psykologiske koncepter i forhold til den nye samfundsmæssige kontekst, og det gøres udbredt også dengang, hvor en "sociologisering" tager form. Da der samfundsmæssigt ikke er tale om et brud i de grundlæggende produktionsmæssige betingelser, men nærmere om en indre udvikling heraf, hvor staten kommer til at spille en mere afgørende rolle, så kan der også stoppes herved, men det bliver med teorier, der

kun spejler statsliggørelse af af den individuelle produktionsproces, ikke hvordan samfundsformstendenser lader sig sætte igennem med alment-udviklede individer som deres almene bærere.

Eller man kan drage selve grundlaget for disse teorier i tvivl. Eksempelvis at forhold som krig skulle være udtryk for et indre, næsten cyklisk vågnende, instinkt i mennesket (:adfærdspsykologien), så at sige behovet for at skulle pisse sit territorium af på andre med jævne mellemrum; - eller at man først bliver rigtigt menneske, når man reproducerede de givne (borgerlige) normer, fx kun at kunne blive kvinde, når man havde født børn (:psykoanalysen).

Det nye venstre gør det sidste. Selve grundlaget forkastes - og det må også gøres - idet ingen af de traditionelle koncepter siger noget om de involverede selv som mennesker med visioner om basale forandringer, ligesåvel som teorierne heller ikke spejler, at det er muligt at forandre verden og sig selv heri. Selve denne opgave i slutningen af 60-erne er således også, set ud fra et mere sociologisk præget standpunkt, ny. Hidtil havde oprør, kampe og overhovedet overvindelse af det givne primært været standsmæssige og klasse-mæssige projekter centreret om at være et gruppesubjekt, men nu blev problemet overhovedet at danne og udvikle en gruppe, et fælles subjekt, hvor man ikke bare som hidtil, som stand eller klasse, stillede sig op overfor andre særinteresser med sine nye særlige krav, men at blive et samfundsmæssigt kollektiv, der samtidig kunne varetage hver enkelt samfundsmæssige liv. Der lå mao en ny og fælles opgave at løse set fra det enkelte individs standpunkt mhp en omformning af de generelle samfundsmæssige forhold, der gjorde een selv og hinanden fremmed overfor det egentlige liv.

1 - IDEOLOGIKRITIK.

Det, der fra dengang fører frem til den kritiske psykologi idag, er den ideologikritik, som den traditionelle psykologi udsættes for. Det er en kritik, der går på, at der uerkendt tænkes i de borgerlige former fremfor over dem. Og det er netop også denne særlige kritik-indfaldsvinkel, der fører over i den historiske fremgangsmåde, for kun via denne er det muligt at tænke om de former, i hvilket alt til at begynde med tænkes spontant (W.F. Haug 79).

Det er imidlertid ikke tilstrækkelig kun at hæfte sig ved det historiske - for i den ideologikritiske fase indgik også andre strømninger, end hvad der senere er blevet til Kritisk Psykologi. Og af betydning er her forsøget på sammentænkning af psykoanalysen og marxismen. Denne bestræbelse - Freudo-Marxismen og indenfor psykologien specielt hos Lorenzer - kan dog, og blev dengang, kritiseret for ikke at ville føre den historiske fremgangsmåde til bunds ved at se også selve psykologiens egen virksomme genstand som historisk funderet og produceret. Det kan altså ikke være nok bare at historisere psykoanalysens vokabu-

larium; og psykoanalysen kan derfor heller ikke danne et 'psykologisk a priori' - som det senere blev argumenteret med fra den danske freudo-marxisme-fløj (jvf B.Steen Nielsen 78) - fordi den er "borgerlig videnskab på sit højeste stadi, og som sådan både fordrer og muliggør den en marxistisk-proletarisk ophævelse"(s.22). Tvært imod må psykoanalysen selv ansues som historisk produceret under bestemte - nærmere borgerlige - samfundsmæssige forhold. Og udgangspunktet for en virkelig psykologi må derfor også komme fra (studiet af) det virkelige menneskes livsvirksomhed - og ikke fra hvordan dette som tids- og klasse-type er hypostatiseret i et teoretisk koncept, højborgerligt eller ej, og ligeså hvad angår "rene" proletariske. Den ideologikritiske bevægelse ender da også op i en splittelse først i 70-erne, hvor der fra kritisk psykologisk side siges fra til yderligere debat om psykoanalyse eller ej som grundlag for en psykologi om det virkelige menneske under borgerlige livs-betingelser.

Et tredje moment, der er centralt i udgangspunktet for en kritisk psykologi er, at ideologikritik i sig selv ikke er nok til at nå en virkelig psykologi om mennesket. Ideologikritik er altid en kritik under den form, hvorunder kritikken udøves; og på en sådan grund er det kun muligt at karakterisere det "falske liv" som det eksisterende, og det "sande liv" som det utopisk-fremtidige. Skal kritikken derfor få andet end skolastiske, men praktiske konsekvenser, så må kritikken gribe til selve det indhold i formen, der også i sidste instans peger ud af den, dvs som etablerer et nyt indhold, en ny materiel kvalitet. Ligeså må kritikken - for ikke at gøre sig selv udviklingsløs, idealistisk - selv være virksom i denne praktiske udviklingsproces. I positiv forstand vender man sig derfor mod den kulturhistoriske skole - Vygotski, Luria og Leontjev - idet denne søger at arbejde ud fra et grundlæggende koncept om psykens egen virksomme udviklings-historie.

2 - TEORIUDVIKLING.

På denne grund går man så igang med studiet af, ikke det ideologisk bestemte menneske, men det virkelige menneske som det empirisk er givet under dets konkrete omverdensbetingelser. Focus er begrebet om den "empiriske subjektivitet" som indbegrebet af det konkrete, individuelle menneskes virkelige livsvirksomhed (Holzkamp 73). Det er studiet af psykiske enkeltfænomener - lagttagelse, sprog, bevidsthed, indlæring, motivation, for at nævne nogle centrale - der først og fremmest tages fat i. Analyserne funderes i en bestemmelse af den nuværende sociologiske form, hvorunder man arbejder, samtidig med at de tager deres udgangspunkt i en fænomenologisk før-bestemmelse - via den "fænografiske metode" (Holzkamp 73) - af den psykologiske genstand, der stilles til debat (jvf også Marx' at "mennesket er nøglen til abens anatomi"). Selve analyserne gennemføres på grundlag af en omfattende historisk-logisk rekonstruktion af de naturhistoriske former og udviklingsformer, der går forud for deres opståen som

specifikt psykiske funktionspotentialer på det menneske niveau. I vid udstrækning er det overhovedet disse historisk-funktionelle analyser, som det drejer sig om at udarbejde, idet disse alene kan sige noget indholdsmæssigt begrundet om de psykiske enkeltfunktioner. Man benytter sig af princippet om 'kritik og videreudvikling' af traditionelle koncepter, samtidig med at man så søger at oparbejde et eget teoretisk og metodisk grundlag - en historieteori om menneskets naturlige væsen - for en Kritisk Psykologi. Det er i årene 1971-72 til 76-77, og det bringes specielt videre med afholdelsen af den første kongres om kritisk psykologi i Marburg i Tyskland i 1977.

En central dimension i denne 2.fase er kooperation om at gøre dette nye psykologiske paradigme til en bestræbelse på at udvikle en psykologi indenfor den marxistiske teori (Jvf også Holzkamp i Dreier 1979). Det er i denne forbindelse Sève's fortjeneste fra slutningen af 60-erne med bogen "Marxisme og personlighedsteori", at han meget tydeligt viser, at der både er plads til, men også brug for en psykologi på marxistisk grundlag. Nu vi er ved Sève, så skal nævnes, at den Kritisk Psykologi også skylder Sève den væsentlige distinktion mellem udgangspunkt og grundlag, som også er anvendt i indledningen til dette oplæg.

Kooperationsaspektet omkring kritisk psykologisk teoribygning er væsentlig af andre grunde end de, at området er så omfattende at ingen enkeltperson - eller forsker - kan overskue det hele. Det er væsentligt også ud fra, at det drejer sig om praktisk almen-gørelse af den psykologiske genstand i virkeligheden, og dette er ikke muligt med mindre at ens bestræbelse antager overindividuel karakter som sagsligt samvirke de involverede og berørte imellem, altså i form af at udgøre en kollektiv subjektiv faktor. I denne forstand - idet kravet kommer fra selve den psykologiske genstand - må den kritiske psykologi leve op til sit eget projekt, sin fagpolitiske intention, ved at blive produktivt kooperativ, almengjort arbejde. Hvis den kritiske psykologi ikke selv kan betrede dette samfundsmæssige niveau, ja så er der noget galt, forkert og utilstrækkeligt i dens grundlagsmæssige udformning og anvendelse.

Under betingelser af klasseantagonismer og statsformer er ovenstående "projekt" en opgave af politisk - og i sidste instans økonomisk art. Det er en opgave, hvis løsning derfor også nødvendigvis må betrede de "store grundlæggende modsigelsers domæne" som modsætningen mellem hånd og ånd, mellem by og land, mellem mand og kvinde og mellem produktion og reproduktion, som disse konkret skærpes og tilspidses som indre modsætninger i et ellers forenet folk under borgerligt-kapitalistiske betingelser.

Indholdsmæssigt er det meget det metodiske, der er til debat, både indadtil og udadtil. Indadtil handler det om de meget komplekse udviklingsforhold, der skal begribes i overgangsfeltet mellem dyr og menneske, hvor man støder på "hønen og ægget"-problemet: at mennesket har skabt samfundet og samfundet mennesket. Løsningen er nok enkel - at se det som en udviklingsproces fra samme punkt - men selve den historiske rekonstruktion er ej lige til. Udadtil er det spørgsmålet, om det overhovedet er muligt, respektivt væsentligt, at lave en sådan analyse, hvad der

fra alle sider benægtes - undtagen fra reduktionister, der ikke ønsker at se forskellen på mennesker og dyr, netop den forskel, der er den afgørende forskel: at dyr tilpasser sig omverdenen, medens mennesker skaber sin omverden som handlende subjekter - ikke ud af den blå luft, selvfølgelig, men under forefundne historisk udviklede betingelser.

3 - PRAKSISBESTEMMELSER.

I perioden efter 1977, hvor man kan sige, at den kritiske psykologi har fundet en første paradigmatisk form, begynder en praksisvending. Man går bevidst udenfor sin egen faglige og politiske sammenhæng, for sammen med andre, at studere, analyse og berige kategorierne, men også at bevæge og udvikle selve det praktiske felt, hvori der handles. Det er områder som "automation og kvalifikation"(PAQ), fascismearbejde, ideologikritik på ny (PIT), børn, kvinder osv osv. Det er stort set alle områder. Selv mænd bliver der skrevet om fra nu af.

Dette varer ved til 1982-83, som er et vendepunkt i mere end en forstand.

4 - KATEGORIEL POLITISK EMPIRISK FASE.

I begyndelsen af 80-erne begynder det at knage indenfor kritisk psykologisk teoriudvikling, idet det viser sig at flere enkeltteori-koncepter, med tilsyneladende samme kategorielle udgangspunkt, konflikter voldsomt. Det fyger i luften med gensidige beskyldninger for ideologiske standpunkter - dvs standpunkter hvor man tager parti for givne partsinteresser, og ikke for sagen - og man ekskluderer hinanden fra den Kritiske Psykologi med jævne mellemrum. Det er specielt indenfor ideologiområdet og indenfor kvindeteorier. Striden drejer sig om, hvad man skal gøre ved den afmagt, som man selv eller andre tilstadighed handler sig ind i, hvor der så at sige er to bud herpå: det ene er at se det som et fælles problem indefra og fra et arbejderklassestandpunkt (Ute Osterkamp, FKP 8/1981 og 11/ 1983"); eller at se det som problemet om oparbejdelse af sin egen individuelle og sociale historie, hvor man sammen med andre søger at gøre op med sin egen "underkastelsestendens" de specifikke samfundsmæssige forhold (R.Nemitz, FKP 9/1981; W.F.Haug, FKP 11/1983 og F.Haug DA 124/19-81).

At striden bliver så uforsonlig må også ses i den omstrukturingsproces, som den daværende venstrefløj og arbejderbevægelse løber ind i samme periode. Det lykkedes aldrig det "nye venstre" at forbinde sig organisatorisk med arbejderbevægelsen, ligesom arbejderbevægelsen i kraft af selve arbejdets udvikling havde tabt terræn mhp. at være den "almene klasse" for almen udvikling. Og det er nok meget "krydset" herimellem, der frustrerer: det er fra forskellig side at udvikle noget, der går tilbage, i betydningen at tabe sin sociale kraft til forandring af de samfundsmæssige betingelser, hvor man både har brug for hinanden, men hvor man også konkret, med sin kritikform, trækker

"luften" ud af hinandens bevægelsesmæssige position, ved ikke at ville anerkende den andens standpunkt som moment i en almen-gørelsesproces af også ens eget. Det er en politisk strid, mere end det er en faglig, men samtidig må det også konstateres, at det fagligt-indholdsmæssige grundlag må stå for svagt, eller på punkter være kategorielt udfyldt, til at være grundlag for en bevidst kooperativ afklaring.

Det er nok ikke for meget at sige, at hvis ikke "Grundlegung der Psychologie" (GdP) var kommet i 1983, at så ville den Kritiske Psykologi have gået en mere omtumlet periode igennem, end det har været tilfældet. GdP tilbød dog ikke så meget det manglende faglige grundlag, som kontroverserne havde som blindt omdrejningspunkt, men den tilbød en metode til fremtidig afklaring, nemlig den afgørende skellen mellem historisk empirisk arbejde mht. kategorial-udvikling, og aktual-empirisk forskning mhp udviklingen af specifikke enkeltteorier. Da GdP desforude var en opsummering af Kritisk Psykologisk teoriudvikling indtil da, men på en sådan måde, at de uafklarede sociale punkter - hvori striden bundede - mere blev præsenteret som problemfelt, af betydning for psykologien, snarere end fremstillet som en vedtagen "psykologisk" sandhed, så blev det også muligt at holde ud at være uenige om at være uenige. Det gælder specielt forholdet til og opfattelsen af de aktuelle sociale strukturers dynamik, hvor et centralt stridspunkt er opfattelsen af stat og klasser, både historisk mht de første classesamfunds opstående, men også hvad angår idag, samt hvad dette betyder for psykologiske problemstillinger i deres totalsamfundsmæssige formidlingsproces². Det er problemer, der langt fra har fundet nogen færdig løsning; og en grund hertil må søges i, at med stat og kapital overlejres formidlingsforholdet mellem individ og samfund med et yderligere komplekst og imaginært niveau, der ret beset kun kan skrælles af, gennembrydes teoretisk, samtidig med at en socialistisk samfundsform konkret lader sig syne frem.

Siden dengang først i 80-erne, hvor man stadig kunne snakke om og praktisere klassekamp, og op til idag hvor dette er tabu på trods af - eller måske nærmere som følge af - at der føres klassepolitik som aldrig før, er der umiddelbart et stort spring. Den kolde krig er slut, muren er faldet - men alene til fordel for ny "varm vold" andre steder. Som sådan kører det gamle lort videre i de samme primitivt forskubbete former som hidtil.

Indenfor den Kritiske Psykologi er der selvfølgelig også sket forandringer - men, som udenom os, ikke på nogen grundlæggende

² Det drejer sig om, hvorvidt og hvordan der er en samfundsmæssig-historisk fase for genesen af privatejendommen, klassedannelser og af staten; eller om disse "fremmede magter" opstår i og med selve samfundshistorien som dennes første form. For analyse, der peger på det første standpunkt som det mest adækvate, se undertegnede 86 og 87.

måde, på et punkt nær; og det er at den kritisk psykologi som fagpolitisk bevægelse synes at have overvundet sig selv ved at det er blevet muligt bevidst at handle sammen med andre på grundlag af en helhed af historiske referencer - hvilket også er stik modsat, hvad der ellers verdenshistorisk udspiller sig. Det er en noget upræcis bestemmelse - og sikkert heller ikke den eneste mulige - hvilket kan handle om, at en ting, et fænomen, altid skal have nået en vis udviklingsgrad, før det kan gøres til genstand for refleksion som netop dette særlige fænomen. Men alligevel er der meget, der taler for, at ovenstående bestemmelse kan have noget relevant og væsentligt over sig.

5 - FAGPOLITIK SOM STRUKTUREL PSYKOLOGISK HEGEMONI.

Det, som den kritiske psykologi, står i idag, skal på ovenstående grund benævnes "fagpolitisk som strukturel psykologisk hegemoni", hvor hegemoni skal forstås som overherredømme uden en suveræn og uden magtreferencer. Strukturel hegemoni er derfor at forstå som en tilkæmpet kompetence på et givent område, som er tilstået, men ej forlangt og krævet, fordi det er indholdsmæssigt bestemt, snarere end kun funktionelt.

En sådan bestemmelse kan synes ude af trit med virkeligheden, når man undtager vores egen samlede praksis - og selv når denne inddrages, kan bestemmelsen synes skudt forbi, for er vi ikke alle sat i pres under de samfundsmæssige nødvendigheder. Er det ikke mere de traditionelle psykologiske koncepter, med en tilsvarende liberal markedøkonomi og en destruering af "vel-færdsstaten", der er udbredt opbakning omkring, snarere end det er strukturel almengørelse af en kritisk psykologisk praksis?

Men selv, når man inddrager disse ydre forhold - og ikke kun kigger på den kritiske psykologi indefra - er der alligevel grundlæggende forhold, der taler for strukturel psykologisk hegemoni som aktuell udviklingsform for den Kritiske Psykologi i 90-erne.

I det følgende skal først de interne forhold, dernæst de eksterne, der karakteriserer dette, trækkes frem.

Interne udviklingsforhold i den kritiske psykologi.

Det første man kan lægge mærke til er, at den Kritisk Psykologiske bestræbelse er vendt tilbage til sit udgangspunkt: menneskets empiriske subjektivitet. Det var her man startede, omend man dengang fandt denne alene ideologisk bestemt. Men modsat dette, hvor der fra et standpunkt udefra gribes ned i mennesket - hvad den kritiske psykologi også måtte gøre i starten, fx, hvor er det egentligt menneskelige? - så er det idag muligt fra det menneskelige standpunkt selv at gribe efter egen subjektivitet. Det arbejdende menneske, det menneskelige subjekt eller den konkrete samfundsmæssige personlighed optræder ikke længere i

flertal, men som enkeltvæsen, som individ i 1. person.

"Grundlegning .." af Holzkamp har befordret denne overgang, idet kategorianalysen her føres helt frem til det enkelte individ i dets samfundsmæssige kontekst, medreflekterende at dette individ selv har en historie, en biografi, hvorudfra det handler, uden samtidig at at være kausal-determineret heraf, og dette i kraft af menneskets grundlæggende 'bevidste mulighedsforhold' til dets sociale og naturmæssige betingelsesgrundlag. På dette grundlag er det også muligt at se sig selv - og andre - som et produkt af almene udviklingsforhold, uden samtidig at skulle se bort fra eller gøre vold på det særlige, der karakteriserer een som netop "mig". Tværtimod er det muligt herfra at komme til en større forståelse af netop "mig", idet det, der begrunder mine livsyttringer i deres individuelle egenart, selv er et særligt udviklet menneskeligt forhold, så at sige et særligt svar på særlige, men også generelle og specifikke, samfundsmæssige livsforhold, der er af fælles betydning. Dette betyder igen, at det er muligt at have kontakt til andre, uden at disse samtidig som "generaliseret anden" skal være een lig eller sættes som pol, som een der ift til "mig" har diametralt modsatte interesser, hvilket igen betyder, at det er muligt for individer i en gruppe, en masse, at have en indholdsmæssig funderet virksomhed sammen. Dvs samvirke ud fra indsigt i nødvendigheder - og de heraf givne fælles muligheder.

For det andet har denne bevægelse tilbage til sit udgangspunkt - der er at se som selve psykologiens genstand - medført, at den kritiske psykologi har overskredet sin egen doktrin om ikke at være en konkurrerende skole, men en forskningsmæssig bestræbelse, der sigter mod en afklaring af de grundlæggende forhold for den psykologiske videnskab, forhold der stiller sig som uomgængelige problemer for enhver psykologisk bestræbelse. Hidtil har man dog samtidig været stillet i en position, hvor andre psykologiske skoler har været det, man er trådt op imod, for selv at kunne komme på banen. Som følge heraf har det heller ikke været muligt at få øje på det konkrete menneske, som andre teorier og koncepter indeholder. Disse - og dermed "deres" individer - er i vid udstrækning blevet målt med kritisk psykologiske alen, for herefter at blive forkastet, ikke bare på deres teoretiske forståelse, men på deres personlige væsentlighed. Og dette har i vid udstrækning også ramt de, der selv har søgt at tilegne sig den kritiske psykologi. Selv i "fællesskabet" har man været fremmed for hinanden - og har som følge heraf også kæmpet en masse fremmede kampe. Når den kritiske psykologi har så mange bestemmelser af selvfjendskab, infight, magt mv handler det også om, at den forskningspraksis som fællesskabet omkring kritisk psykologi har tilbudt selv har været splittet og isolerende. Af disse grunde har det ligeledes været svært at få øje på - eller overhovedet begrebsliggøre - trinene i en positiv fælles udvikling, hvilket omvendt er det eneste der kan overvinde de gamle begrænsninger og den hidtidige menneskelig fornærdning heri.

For det tredje har denne 'venden tilbage til udgangspunktet, for herudfra at handle i overensstemmelse med sit eget selv', gjort det muligt at tage hele den empiriske virkelighed ind, også den

der i sin tid blev forladt og forkastet som ikke-kritisk-psykologisk kompatibel. Holzkamp nævner selv Lewin; - Og for egen regning skal jeg inddrage Marx' ungdomsskrifter, der også for nylig er fundet frem igen af Ute (FKP 26 / 1990).

Marx taler i sine ungdomsskrifter om menneskets venden tilbage til sig selv. Ikke som følge af et tidligere syndefald - ud fra skemaet uskyldighed, synd, genopstandelse - men ud fra en kommen til bevidsthed om, at menneskets væsenkræfter, arbejdet, er faldet fællesskabet af hænde ved at træde op som magt over det. At mennesket mao var blevet underkastet sin egen virksomhed; og som følge heraf blevet fremmed for sig selv. Løsningen fandt Marx i en indoptagelse af dette "frasatte" gennem udviklingen af en egen organiseret empirisk samfundsmæssig magt, der kun er mulig som et synligt og gennemskueligt fællesskab. I forbindelse hermed taler Marx om, at "et væsen først optræder selvstændig, i det øjeblik det står på egne ben, og det står først på egne ben, i det øjeblik det skylder sig selv sin tilværelse" (Marx i "Økonomi og filosofi"). For mennesket må dets bevidste kilde idag derfor være at sanse hinanden i perspektivet imødekommende åbenhed.

Strukturel personlig udvikling.

Man kan nu overveje - og det skal gøres - om den Kritiske Psykologi, ud over et udgangspunkt som historisk bevægelse, har skabt et grundlag, der samtidig selv skaber en almen psykologisk bevægelse. Og det samme kan man også gøre for sig selv og om sig selv.

Der er tre ting her, det er vigtigt at huske på. Det ene er, at udvikling altid er uafsluttet proces; og at det derfor ikke kan dreje sig om at nå et mål alene for målets skyld, at realisere et fikspunkt eller noget andet statisk, men kun om at befordre udviklingsprocesser i adækvate retninger, dvs at gennemsætte almene udviklingstendenser. Det almene, der er det væsentlige grundforhold ved udvikling, er da også selv et udviklingsforhold. For det andet er strukturel samfundsmæssig udvikling og individuel-personlig to sider, der både betinger og forudsætter hinanden. De kan derfor heller ikke tænkes uden hinanden. Som følge heraf må det - for det tredje - siges, at det er det overindividuelle som det samfundsmæssigt sagelige, der er den grundlæggende praktiske analyseenhed. Det kommer fra, at menneskelige relationer ikke bare bærer hinanden abstrakt, men altid gennem en "tredje sag", i sidste instans den samfundsmæssige produktion (jvf F.Haug 79), hvilket også Marx betoner stærkt i ungdomsskrifterne på følgende måde: mennesket bliver kun menneske i kraft af medmennesket for samfundsmæssig produktion. Omvendt kan det så siges, at antager denne enhed ikke almen-gørende karakter, så splittes menneskene og bliver til privatindivider under givne fremmedbestemte betingelser.

Man kan nu spørge til, hvad der indenfor den Kritiske Psykologi

har betinget en historie, der på punkter er en særlig reproduktion af den "splittelses-historie", man har afgrænset sig fra, samt hvad der har muliggjort, at det har været muligt - på trods heraf - at gå videre. Hvorfor har man altså ikke - hidtil - fælles kunnet arbejde sig til at være 'organiseret empirisk samfundsmagt'? (jvf tidligere). Formuleret således spørges også til et springs almene karakter på samfundsformsniveau³.

Ud fra at splittelses-historien har taget form af konflikter mellem individer i arbejdsdelte strukturer, så må der specifikt være tale om tab af et område af samarbejdsmuligheder mellem "mig" i min betingelsesstruktur og den anden i sin på et mere generaliseret niveau. Et sådant tab kan komme i stand, når det ikke er muligt fælles at reflektere, hvad enkeltstående menneskelig virksomhed er i sit forhold til samfundsmæssigt arbejde generelt, dvs når der mangler et indholdsmæssigt bestemt - eller et sådant ikke er fællesejendom - koncept om praksisform for hvert enkelt udtryk af menneskelig arbejdsvirksomhed. Kernen i konflikter er derfor, at forskellige krav til almengørelse - hvad forskellige typer af særligt arbejde stiller - ikke lader sig reflektere på et selvstændigt niveau med andre som krav og muligheder set fra min betingelsesstruktur til din, altså til den "generaliserede anden"; og ligeså omvendt: når det ikke er muligt at være bevidst foregribende subjekt for fælles transformations- og udviklingsprocesser, ud fra der, hvor man måtte være, befinde sig, specifikt indenfor den totalsamfundsmæssige struktur, så må usamtidigheden herimellem på et tidspunkt blive så omfattende, at det ikke længere er muligt at se og reflektere de involverede menneskelige virksomhedsformer som gensidigt supplerende arbejdsprocesser, af såvel kort- som langsigtet betydning for enhver som "generaliserede anden". Omvendt er det også først muligt at reflektere over praksis forskellig fra hinanden, og gøre dette fælles, når man både har almene psykologiske bestemmelser, der kan åbne virkeligheden fra netop hvert enkelt eget standpunkt og perspektiv, og har begreb om de sociale former der handles i, altså teorier om hver enkelt praksisform, og disses alternativt-fælles udviklingsform. Måske er det fra et sådant standpunkt, at det bevidst vil være muligt foregribende at skabe "de "gode" sociale processer", som efterlyses i seminaroplægget.

Et andet element heri - som også kun kan forstås ud fra et praksisformsbegreb - er, at man inden for Kritisk Psykologi har undladt at agte, at betingelser der muliggør ens virksomhed også samtidig er den betingelsesgrund, hvorpå og hvorunder man

³ Der findes "spring-bevægelser" - fx Hegel/Marx eller bevidsthedsfilosofi contra praksisfilosofi - der, alle samlende betydningsstrukturer til trods, udviser antagonistiske formidlingsformer, så længe springet ikke er fuldbyrdet. På tale kan være, at partielle livsprocesser - reelt som symbolsk og som opblussende sole - antager en dødens bevidste omformning.

fremtidigt handler.

Vender vi tilbage til konceptet, at det er efterkrigstidens fritstilling af individet, der er den Kritiske Psykologis mulighedsbetingelse, så må man også, hvis man søger at gribe denne mulighed for Kritisk Psykologisk virksomhed, samtidig have for øje, at det "land" hvorpå man handler og handler sig ind i selv har dette karakteristika. Man er selv den form, hvorunder ting sker. For dengang drejede det sig om at se, at arbejderklassen - og de partier der forholdt sig hertil - ville tabe hidtidig indvundet terræn, og at der skulle nye sociale bevægelsesmæssige sammenhænge til.

Konflikten tidligere mellem Haug'erne og Ute blev så at sige både født af et manglende praksisformsbegreb, såvel som den er begrundet heri - både for dem selv individuelt, men også kooperativt set, hvor generaliserende produktionsmæssige forhold tidstypisk har været udenfor bevidst fælles bestemmelse og kontrol. Principielt ville de med praksisforms-begreber kunne have nået til erkendelse om, hvis de havde skuet langt nok - eller andre kunne have fortalt dem det - at de både havde brug for, men også var nødvendige for hinanden. Men uden dette kunne man så heller ikke indfange opgaven at arbejde bevidst og foregribende med et fælles alternativ til det gamle betingelsesgrundlag. Personalisering og lateralisering vil da også blive overlevelsensmåde (jvf Holzkamp FKP 26 / 1990).

Omvendt er det nok meget dette - at skue videre i egen form og ud af den, set fra sit eget standpunkt, medreflekterende, gennem perspektivvekslen, at andre i andre former, også kan - og egentlig også må - gøre det samme, der idag er blevet muliggjort med den Kritiske Psykologis teoretiske og empiriske udviklings-sammenhænge. Og for ikke at gentage de dårlige historier fra tidligere, må denne 'bevidste skuen fremad' mod mulige og nødvendige nye strukturelt-individuelle udviklings-sammenhænge tages som en fælles opgave. Der ligger heri, at utopi-begrebet må løsnes fra dets idealistiske og spekulative brug som omfattende noget muligt, men endnu ikke virkeliggjort (Ernst Block) til at omfatte konkret udbygning af det eksisterende gennem etablering af praktiske socialistiske livsformer. Og dette kan gøres ved at undersøge og begrebsliggøre det felt, hvorpå man idag handler på baggrund af den Kritiske Psykologi som almene psykologi.

Set herfra kan man tale om, at 'fritstilling' som specifik kapitalistisk udviklingstendens skaber en udviklingsgrund af forening og isolation: på den ene side bliver vi hinanden lig i at være eksproprieret fra (i betydningen: have råderet over) vores arbejdsydelse, hvilket forener som pøbel; på den anden side isoleres vi og gøres nøgne overfor hinanden, når den sagslige forbundethed trækkes ud af vores betingelsesstrukturer. Vi får samlet en slags splittelse i "anden potens", der som en desorienteret overlast rejser det oprindeligt problematiske ved at trække ethvert fast betydningsindhold ud af det sociale fællesskab. Det indholdsmæssige - det "fælles tredje" (jvf tidligere) er gået tabt i en slags selvkørende funktionalisme af at gøre menneskene enten abstrakt forenede eller abstrakt isolerede, og med begges som vandrende omkring et koncept af "centersuveranitet", hvor man enten 'vender sig fra' i formen fisionsgrupper

eller 'til' gennem fusionsgrupper. Men mest af alt er det den oprindelige indholdsmæssige splittelse på det individuelt-samfundsmæssige plan, der her viser sin pseudoform: privatformen for liv hvor det samfundsmæssige sætter sig igennem bag om ryggen på individet, henvisende det sin plads under den givne sociale struktur, der er ukontrollabel og ydre, omend oprindelig udgået herfra.

Kooperation i ovenstående "Camera Obscura"-verden (Marx) - virkeligheden stillet på hovedet - er at leve i en forenethed med andre uden sag, eller personligt stille sig isoleret overfor hinanden som selve sagen, hvor dét, der taler og virker, er 'uformidlede modsigelser' i individernes fælles betydningsfulde livsbetingelser, modsigelser, der så længe de ikke er blotlagte, også aktivt kan forhindre en afklaring af den sag, der definerer, at man er sammen i netop denne - og ikke en anden - situation, position eller sammenhang, og dette til fordel for en proces, hvor der gæses op i, hvad den ene gør ved den anden, og andre lige så. De uformidlede modsigelser tenderer da at udtynde givne "fælles sager" yderligere, og kan i sidste instans kun overleves gennem yderligere tilbagetrækning fra hinanden respektivt gennem indgåelse i "skabnesfællesskaber", hvor den oprindeligt producerede afmagt individuelt naturaliseres som "livsløgn" - man ved man er involveret på en mere eller mindre skæv måde, men man undlader at gøre noget ved det - og gruppemæssigt gennem formaliserede samværsformer, hvor man indretter sig efter hinanden i den givne struktur ud fra ikke at træde andre over tærne eller selv blive trådt på.

Ovenstående fremmedbestemte udviklingsproces af det sociale fællesskab, der er at se som menneskelig indretten sig under centersuverenitet, i sin mindste form den enkelte selv, medfører derfor nødvendigvis en ideologisk praksisform som det uundgåelige resultat, et resultat hvorfra det oprindelige "split" kan producere nye former for konkurrence, infight, isolation mv mellem potentielt ligestillede individer, men nu i skindet af en egentlig 'naturlig måde' at omgås hinanden på - for der er jo ikke andre muligheder, nu hvor det materielle grundlag selv er ideologisk produceret. De forskellige betydningsstrukturer vil dermed ikke længe kunne være tankens og handlingens redskab for fælles omformning og udvikling af de fælles livsbetingelser, men de vil som ideologiske værdier henvise til, hvad der tillades gjort (:det moralske empirativ), og dermed også til, hvad der emotionelt overhovedet bør føles. Det bevægelige forhold mellem

⁴ Værdier, der er ideologisk besat, vil være betydningsstrukturer og/eller elementer heri, der virker gennem de enkelte subjekters ufrivillige, men spontane forhold hertil. At gå ind i en opløsning heraf, i perspektivet et "mulighedsforhold" (GdP) - den menneskelige mulighedstype - vil da være ikke bare et kognitivt arbejde vedrørende en teoretisk gennem-brydning af, at en bestemt "værdi", i dets eksisterende teoretiske, praktiske og empiriske udlægning, er af fremmedbestemmende historisk art, men det vil også være en 'emotional praksis', idet værdier altid

kognition, emotion og handleevne-relationen er her revet fra hinanden og erstattet af en ideologisk karakterstruktur, der nedsænker individet i sig selv som dets egen spændetrøje - fremfor alment at virke for individets personlige udvikling som udvidelse af dets råderet over fælles relevante livsbetingelser med andre.

Det er således overvindelsen af den eksisterende sagslige splittelse, os som individer imellem, og skaben historie herudfra, der er selve den Kritiske Psykologis almene opgave; og i den grad dette lykkes bliver den Kritiske Psykologi til almen psykologi per excellence. Dette er også en overgang fra centersuverenitet som dominerende samfundsmæssig anordning, der kalder mennesker til orden under fremmede forhold, til etableringen af plurale centra - formidlet gennem strukturel hegemoni - der som flerhed har et indholdsmæssigt samarbejde ud fra de krav, som totaliteten af den samfundsmæssige produktionsproces stiller for udviklingen af den 'frie og alsidigt udviklede personlighed' (Marx). Den Kritiske Psykologi er da også kun kritisk, fordi dens genstand er kritisk, i krise, og når dette overvindes, ja så falder det givne kritiske selv væk, hvad der omvendt netop fordrer det almene standpunkt som bevægelsens retningsbestemmelse.

F.Haug (FKP 26/1991) har søgt en bestemmelse heraf. Og hun finder tre elementer for en sådan teoretisk-empirisk praksis: for det første drejer det sig om et grundlag af fællesejendom; for det andet at udviklingen af produktivkræfterne må indeslutte deres videnskabeliggørelse; og for det tredje om den politiske revolution som den fuldstændige omvæltning af samfundsanordninger og dets aktører.

Anvendes ovenstående målbestemmelse på den Kritiske Psykologis historie, så må man sige at forudsætninger for et direkte arbejde hermed er blevet udviklet. For det første er splittelsen os hver især imellem - og som den Kritiske Psykologi også selv har været med til at reproducere (af de tidlige nævnte grunde) - ikke længerede det dominerende træk ved kritisk psykologisk virksomhed. Ligeså heller ikke ift andre, der ikke forstår sig selv kritisk psykologisk. For det andet er demarkationslinierne mellem det at være indenfor/udenfor og oppe/nede - der altid følger i kølvandet på splittelseslogikker - heller ikke længere determinerende anordninger.

Eksterne udviklingsforhold for den Kritiske Psykologi.

At tale fra et Kritisk Psykologisk standpunkt af 'strukturel psykologisk hegemoni' er ved første øjekast - som tidligere nævnt - en tvivlsom affære. Det er jo ikke det, der er under hastig

griber fat i individers sansekerner og dermed i følestrukturer. Tids- og proces-aspektets materielle karakter vil da - fremfor hidtidig døds-stivhed - stille sig som fornyet handleevne-opgave at varetage specifikt og konkret.

udvikling rundt om os. På den anden side træder noget nyt aldrig til at starte med frem som et massefænomen (jvf F.Haug 81/Udkast).

Selve standpunktet skal da også revideres derhen, at det er en mulighed indenfor rækkevidde, hvis det er muligt at skue tilstrækkeligt langt frem ift de betingelser, der samfundsmæssigt indbinder psykologien som fag, profession og videnskab. Fra et sådant standpunkt vil det så også kunne gøres begribeligt - og begrundeligt - hvad det er muligt at gøre for hver "mig", for og med de grupper, der er, samt hvad man må gøre.

Jeg skal starte med det videnskabelige.

Den Kritiske Psykologi er uden tvivl - selv om den er over 20 år gammel - det eneste grundlæggende nye indenfor psykologien som videnskabelig disciplin. Hvad der ellers foregår af forskning er psykologiske enkeltdiscipliners stadige ajourføring af sig selv på et ahistorisk og eklektisk grundlag. Vel er billedet også her forandret de sidste 20 år, men det er en formæssig forandring fra det 'akademiske' til det 'psykotekniske', fra almen dannelse til erhvervsmæssig uddannelse - og psykologien er på dette grundlag tilbage til sine opståelsesbetingelser i slutningen af sidste århundrede, blot er vægten flyttet fra forskning indadtil til påvirkning udadtil. Man må derfor også tale om en "erodering" af den psykologiske disciplin, idet den er ved at tabe sin egen historie i kraft af, at denne ikke synes at lade sig videreudvikle.

Aktuelt synes psykologien som universitetsanliggende også kun at overleve i kraft af et villigt beredskab til at lade sig erhvervskvalificere, hvor den uddannelsesmæssige og forskningsmæssige struktur bygges op omkring umiddelbar brug af psykologisk viden". Dette er i sig selv ikke problematisk, men det bliver det, når den grundlæggende samfundsmæssige struktur er grundlæggende forkert set fra et menneskeligt og medmenneskeligt

⁵ Der synes at tegne sig et skift i den traditionelle psykologis udviklingsretning. Sociologiseringen fra 60-erne, hvor det psykiske søges forklaret gennem tilbageføring til specifikke samfundsmæssige forhold, er afløst af en "kulturliggørelse" af psykologien, hvor det "abstrakte menneske" - der ikke eksisterer, jvf Sève 78 - tematiseres mhp dets dannelsesproces som samfundsbærer. Et sådant "idealmenneske" eksisterer dog kun i de elfenbensbårne forskeres egen fantasi om civilisatorisk betydningsfuldhed. Det er en tendens, der ikke kun lader sig betragte indenfor psykologien. Overhovedet humaniora og hele det samfundsvidenskabelige område griber stadigt dybere efter det i individet, der overlever det samfundsmæssige - og hvis ikke dette skulle være kulturindividet, hvad så! Kulturindividet er dog en lige så "utilladelig abstraktion" (Marx) som begrebet om det abstrakte menneske.

udviklingsstandpunkt. At det heller ikke er nok bare at bruge viden er en anden sag, der senere skal vendes tilbage til. Klinisk Institut udgår ikke nogen undtagelse herfra. Man tager velvilligt imod kliniske "tilfælde", men nøjes med en basal brug heraf til karieremæssig videreuddannelse, i ånden at være et partial-humanistiske supplement til psykiatrien - hvilket nok også er grunden til at Klinisk Institut fra tid til anden hænger i en tynd tråd. Det, der nemlig kræves fra det etablerede samfund, er nye mere effektive behandlingsformer i bred målestok, og på dette område ydes absolut ingenting.

Psykologien som fag, som producent af viden.

Nok bruges psykologisk viden i stor - og stadig større udstrækning - indenfor det private erhvervsliv og indenfor statslige og arbejdsmarkedsmæssige organisationer, men det er til menneskelig strukturtilpasning: hvad skal man tage højde for hos arbejderne, når man ønsker at ændre en arbejdsstruktur, hvordan finder man den rigtige mand til den rigtige post osv osv. Det er omkring denne læst, at man også kan nøjes med bachelor-psykologer, omend sådanne for at blive i job må søge videre kvalificering indenfor andre mere teknisk betonende områder. En ny slags mellemledere er under udformning.

Psykologien som profession.

Den gamle tredeling - arbejds-, pædagogisk- og klinisk psykologi - har fået en lillebror, der sikkert nok skal vokse sig stor: de privatansatte og de selvstændige. Det er også på dette sidste område, at der er de virkelige muligheder for ekspansion - de andre områder vil med velfærdsstatens udtynding gå tilbage. Den nye studieplan med de mange grene er også udtryk for, at nye professionsområder tilbyder sig respektivt kræves fra omgivelserne side.

Af særlig betydning for professionen er de seneste tiltag til en egentlig markering af psykologisk kompetence: indførelsen af en intern autorisationsordning og en tilsvarende bestræbelse på at få beskyttet begrebet "Psykolog" under en sygesikringsordning. I sammenhæng hermed skal også nævnes tendensen til at søge etablering af "faglige selskaber" - sammenslutninger omkring specifikke teoretiske/praktiske arbejdssemner - som nu er begyndt at dukke op rundt om i Psykologforeningen. Det er positivt, at psykologer idag aktivt synes at organisere sig på et fagligt niveau, men man må ikke glemme, at der for det første er meget stands-ånd over det, der foregår nu. Det handler om, at psykologien/psykologer aldrig rigtig, i højborgerlig betydning, har været accepteret som 'akademisk virke', hvor tendensen til fritstilling trækker en deklassering med sig, der dog i anden omgang kan undgås og imødegås via satsning på en "ny" stands dannelse. For det andet er det organiseringer, der væsentligst er defensivt båret, altså båret af forsøg på fastholdelse af en allerede udviklet faglighed. Der lægges derfor op til fornyet konkurrence psykologer imellem, med mindre det gøres muligt at arbejde med niveauet over i form af den almene psykologis almene

gennemslag.

Bestræbelserne ift en sygesikringsordning har hidtil ikke båret frugt. For det første vil en sygesikringsordning - fri adgang til psykolog - slå bunden helt ud af de offentlige kasser; for det andet er der ikke tilstrækkelig uddannede psykologer hertil; og for det tredje er det et konfliktområde ift den psykiatriske faggruppe, hvor Sundhedsministeriet har lagt op til, at psykiaterne og psykologer først skal finde en enighed, blandt andet omkring en fælles psykoteraeutisk uddannelse, før der kan gås videre (jvf forslagene hertil i DPS 89 og DP 89). De udkast, der har været hertil, og som for tiden er lagt på is, har i store træk fulgt den klassiske diagnostik fra Kraepelin, som psykiatrien bygger på, suppleret med den psykodynamisk/psykoanalytisk behandlingsfilosofi. Ved siden af dette søger PsykologForeningen så at få Sygesikringen "Danmark" til at gå ind i området. Alt i alt vil det ende med, at psykologien for alvor, på det kliniske område, 'bygger sig ind' som psykiatri: visitation og diagnostisk-dynamisk bestemmelse af det "sygdoms-inficerede individ", og eventuel henvisning til et nærmere bestemt antal behandlingsgange hos enten psykolog eller psykiater. Herudover vil der så parallelt være et privat område, hvor man for et beløb mellem 500-1000 kroner kan købe sig til en psykologtime. Som det siges idag: ej gå under en kr. 510,50 for vi skal konkurrere på kvalitet, ikke på kvantitet. Alt andet vil være uværdigt og med til at svække vores omdømme (PsykologNyt nr.23, s.821 / 1990).

Det er at lavtlønnede, bistandsklienter, pensionister mfl, samt alle de der ikke privat (kan) forsikre(r) sig, er udelukket fra det private marked - det er næsten at vente i en nyliberal tid. Hvad værre er, at psykiatriens visitation stadfæstes og udbredes videre på det psykologiske område, idet denne er uforenelig med den menneskelige psyke, der netop går i konflikt, når det ikke er klart for nogen, hvad det lidelsesfulde problem handler om. Det ved man også først bagefter, og som fremtidig brugbar form kun som "social diagnostik".

Denne "delen kunder mellem psykologer og psykiatere" er imidlertid også dybt problematisk, idet psykiaterne aldrig har haft og aldrig kan få nogen indholdsmæssig kompetence på det alment-psykologiske område i kraft af deres biokemiske og social-medicinske indfaldsvinkel. Men omvendt er det dem, der idag har en formaliseret kompetence på området i kraft af den tidligere etablering af psykiatriske anstalter til de mennesker, der hverken har kunnet eller vil tilpasse sig flere urimeligheder - for så at få den værste: psykiatrien selv.

Ligesom den psykologiske disciplin er ved at erodere, vil den anvendte psykologi indenfor det kliniske område også gøre det. På den ene side vil der blive brug for flere testere (bachelors?) - det var også sådan den kliniske psykologi fandt vej ind i psykiatrien - men nu som visitører på gadeplan. På den anden side vil der blive opbygget en markedsorienteret og hierarkisk styret psykoteraeutisk uddannelsesstruktur, som mere eller mindre vil

leve af at uddanne og manipulere hinanden for statslige subsidier.

Ved siden af dette vil så være distriktspsykiatrien, der - i den grad som den opbygges særskilt fra psykiatriske afdelinger (som fx i Viborg Amt) - muligvis ad åre kan overgå til psykologiske rådgivninger. Men dette vil næppe blive tilfældet, idet psykiatergruppens strukturelle magt er stor, bundet som den er til varetagelse af det borgerlige samfunds beskyttede livsnerve.

Derimod kan man sige, at netop opbygningen af psykologiske rådgivningscentre - en parallel rådgivningsstreng ved siden af psykiatrien - er en mulig almenhed. For det første er der pt et politisk flertal herfor. For det andet har psykiatrien selv givet bolden op hertil i kraft af en ret stabil tendens til, at psykiatrien bestemmes som varetagende de "psykisk syges problem" (DSI Rapport 88.06, 89.09 og Sundhedsministeriets temaplanrunde 1989-90). Opgaven er derfor at modvirke en (somatisk) sygelig-gørelse af mennesker, der står i psykiske konfliktsammenhænge. Men hertil kommer nu også en kamp indadtil i den psykologiske faggruppe, idet det må imodegås at psykologien primært bygger sig op som et liberalt erhverv, udgående fra selvtilstået og hierarkisk funderet psykoteraeutisk kompetence-forlangende. Det er tidligere nævnt, at der er for få psykologer til den aktuelle problemmasse, men problemet er slet ikke så voldsomt, hvis det vil lykkes at bryde med det restriktive psykoteraeut-koncept, der består i steril egenerapi og behandlergruppens afskærmning sig mod brugerne, klienterne eller patienterne.

Ovenstående skal ikke forstås derhen, at man skal overlade de "psykisk syge" til psykiatrien, men kun at man fra et standpunkt udenfor psykiatrien må forlange humanisering, dialog og brug af relevant psykologisk viden af psykiaterne. Mao at psykiatrien aktivt bruger den almene psykologiske viden, der er om psykiske problemer, også i deres arbejde. Samtidig må psykologien - og her specifikt rådgivningscentre - opbygge deres indfaldsvinkel således og så omfattende, at en overgang til psykiatri/psykisk sygdom ikke kan finde sted.

Samlet om den etablerede psykologi.

Den etablerede psykologi har ikke rigtigt længere noget at tilbyde, om den overhovedet har haft det, overfor de opgaver, som udviklingen af det menneskelige stiller fra hvert vores standpunkt. Den kan allerhøjest, hvad den også er begrundet i, passe sig til og underlægge sig dominerende sociale strømninger. Og dette vil fremover ikke være nok i en verden, der bliver mere og mere psykisk, i kraft af hverdagslivets stigende parcellering. Brugbare tolkninger vil lige så godt kunne komme fra anden side - desværre nok fra politisk reaktionær side. Her vil den traditionelle psykologi så stå som humanismens bannerfører - men den vil være tandløs for gennemsætningen af et virkeligt humanistisk samfund. Denne kritik kan synes unfair mod en humanistisk tradition, men kræver denne nok af sig selv på det punkt, hvor det kan blive nødvendigt også at slå for det brede grundlæggende liv for os alle sammen?

Den traditionelle psykologi - og dens bærere - går mao en skarpet intern konkurrence og afmagtssituation i møde. De gamle herindenfor skal nok klare sig - på nær de, der hænger yderligt i stillingsstrukturer, der mest af alt vil få brug for - ja en ordentlig psykologi til at rejse hovedet med.

Og her kommer den kritiske psykologi så ind på ny.

II: SOLIDARITET OG AFVÆRGEFORMER.

Det er tanken i det følgende at gå specifikt ned i emnet. Ikke mht at skabe en teori om "Solidaritet og afværgeformer", men kun at skitsere nogle grundlæggende forhold, der kan have betydning for en orientering indenfor området. En egentlig teoridannelse er også kun mulig på grundlag af en rekonstruktion af, hvordan selve feltet "Solidaritet og afværgeformer" hidtil er betrådt og konciperet indenfor den Kritiske Psykologi. En sådan skal ikke ydes her.

Udgangspunktet skal tages i arbejdets dobbeltkarakter, som dette er udviklet begrebsligt hos Marx. Og grunden hertil er, at det er denne dobbeltkarakter i dens kapitalistiske udviklingsbestemmelse, der overhovedet skaber problemet med ikke som samfundsmæssigt kollektiv at kunne gribe og udvikle virkeligheden sammen, men som tidligere nævnt splitter os overfor praktiseringen af den fælles handlen til fælles fordel.

Kigger vi først på arbejdets dobbeltkarakter af at være produktion af brugsværdi og bytteværdi, så er problemet med det borgerlige samfund, at bytteværdien har selvstændiggjort sig som kapital, der har fået lov at blive såvel formål som eget motiv. Det brugsværdiskabende er i denne form sekundært, selv om det stadig er bærende for bytteværdien. Modsigelsen kan stilles op på følgende måde: uden brugsværdi ingen bytteværdi, men så snart bytteværdien er der, så underkendes brugsværdien. En almen overvindelse heraf er at se derhen, hvor den værdiskabende aktivitet ophører med at være samfundets regulerende bestemmelsesmoment (jvf F.Haug FKP 26 / 1990). Dette vil så også sige, at det værdiskabende i form af kapital, i ren eller afledede former, ikke kun skal undgås, men derimod fremmes nyttigt for den langsigtede udviklingen af produktionens brugsværdiskabende side, herunder reetablering af menneskets forhold til naturen, hvilket er den nødvendige genetablering af menneskets egen natur som naturligt samfundsmæssigt væsen. Dette betyder igen, at demokratiske indflydelse på kapitalforhold er en uomgængelig nødvendighed, både i produktions-, udvekslings-, distributions- og i konsumtionssprocessen, som er de fire procestyper, som det totalsamfundsmæssige strukturerer sig igennem på samfundsniveau (Marx 74). Der må mao skabes en fælles planlægning af selve samfundets reproduktionsform, og det i retning af samfundens selvbestemmelsesproces - snarere end i kapitalens egen valoriserings-imperativ, der tvinger den til at "slå ned", igen og igen og fra oven og sig selv nok, der hvor der for en tid er ekspropriationsmuligheder af jordens fællesskaber.

Restriktiv og almengjort handleevne.

Går vi fra det samfundsmæssige, under formen af bytteværdiens overherredømme, til det individuelle, så støder vi på en analog modsigelse på handleevne-niveau: forholdet mellem restriktiv og almengjort handleevne. Det er vigtigt - som F.Haug også har gjort

opmærksom på - at se dette som en modsigelsesfuld begrebsanordning indenfor det restriktive alternativ, idet det restriktive henviser til den selvskadende karakter omkring konfliktløsning gennem anerkendelse af bestående herskabsforhold. En overvindelse af det restriktive kræver derfor ikke en eller anden partitaget for en normativ forlangt selvdisciplin, fx at undgå at falde ned i det restriktive, men det kræver først og fremmest en retning mod en ny form, hvorunder den søgte overvindelse af udleverethed ikke længere er bestemmende moment. Som modsigelsestype kan vi sige, at vi står med en "urolig modsigelse", idet det netop drejer sig om en klar utilstrækkelighed i en utilstrækkelig situation, hvor det urolige kommer fra, at det vanskeligt er muligt at fastholde form-indholds-spændingen som kontinuitet: det nye er der ikke endnu, og det gamle truer hele tiden med at falde væk!

Om solidaritet og afværgeformer.

Emnet eller begrebsparrat "solidaritet og afværgeformer" kan - som modsigelsesforhold - anskues som ovenstående handleevne-modsigelse. Stedet er bare ikke det alment individuelle og samfundsmæssige niveau, men formidlingsniveauet - dvs niveauet af interaktive forhold, interpersonelle relationer og kooperative processer - mellem os som individer indenfor de borgerlige forhold. Trækkes bestemmelsen med fra tidligere, at den form vi står i idag, er formen af betinget fremmedbestemthed, hvilket er en egentlig dynamisk begrænsende sammenføring af forening og isolation, så kan man sige, at det man reelt-indholdsmæssigt har sammen er overlejret af noget andet, der har sit eget liv, hvilket også betyder, at det 'oprindeligt indholdsmæssige' selv bliver bestemt heraf. Set herfra kan man sige, at solidaritet og afværgeformer er een, af sikkert flere, former, hvorigennem forening og isolation bevæger sig. Kan man derfor finde dennes - og de typiske andres - reproduktionslogik og finde hvad der bryder ud herfra, så har man også samtidig fundet en murbrækker ned i den mere grundlæggende fremmedbestemt, som livet leves ovenpå.

Set fra det enkelte individs standpunkt må man stå i en situation, hvor ens stressberedskab er fremme som subjektiv følelse. 3.persons-processer, der ligeså kan være af mere eller mindre dynamisk ubevidst karakter, hvor bestemte ting enten passivt eller aktivt ikke får plads i den bevidst formidlede kontakt til andre og ens omverden som sådan, dominerer. Man står med et forsvar, der både sikrer een mod at tabe sin handleevne, ligesom dette - desværre - også i større eller mindre grad forhindrer een i en ren indholdsmæssigt-funktionel afklaring af interesser. Det er derfor ikke muligt bare at "skrælle" et forsvar af, for at finde den "rene" vare inde bag ved. Man finder allerhøjest en "vrangside", som man kan være lige så fremmed overfor, som overfor det forsvar man måtte have. På den anden side er denne vrangside det, der måtte have, når et forsvar også er der. Og alene af denne grund kan det være vigtigt at udstyre sig med evnen til at tage imod chock, når man søger at bevæge sig ud af det gamle "beskyttelsesrum". Man er her slet ikke den man tror

man er. At udholde en vrangsside er derfor et vigtigt handleberedskab at sætte sig op til; det kan være at ville se sin skæve side, mærke når man flygter, dukker sig, eller at være sin egen akavethed. Men herudover også at udholde dets eksistens som et formidlingsforhold mellem mig og andre. Altså ikke flygte fra isolationen til foreningen med andre, idet denne på det foreliggende grundlag er sat som ligeså indholdsmæssigt ubestemt og imaginær på det nye grundlag, hvis platform først skal skabes, udvikles. Det er derfor også muligt at tage fat på den forening, man måtte have med andre, for herigennem at nærme sig, hvad der får lov at isolere sig bag om ryggen på een.

På det interaktive niveau vil de specifikke forsvarsformer - som altså er en fastholdelse af det liv man kender, indtil det er muligt at udvikle det videre - vise sig ved det, der ikke finder vej ind i den bevidste "intersubjektive forholdemodus" (Holzkamp 90). Set fra den enkeltes eget standpunkt vil det være de forhold, der spontant berører een, uden at disse også får lov at blive fastholdt. Sådanne blindt virkende eller tabuerede "pletter" kan endda danne fælles værdsatte komplekser som bestemte 'indforståetheder' om, hvad livet er, når det har værdi. Sanktionerede fjendebillede skriver sig ind på et sådant plan, ligesåvel som 'meninger om andre', som er overleveret fra anden side end de berørte selv, hører hjemme her. Som "pletter" må også regnes fascinationsstrukturer som gentagelsesaksler, man blindt sanser med uden at kunne have bevidsthed på. Det er længslen efter ens egen halvdel, som man får øje på gennem, hvad den anden kan være for een. Dermed ikke sagt, at sådanne processer ikke kan være "sammenføjning af de gode, de fede", men kun at det saglige indhold, der er det fremtidig afgørende, kun ligger som en potentiel mulighed, der kræver videre arbejde for udvikling.

Om det "frasatte" mødes i den ene eller den anden form, så er perspektivet med deres indoptagelse alene i den retning, hvor man kan forholde sig frit til hinanden. Det er at mødes der, hvor man spontan har et frivillighedsforhold sammen - for kun her er der rum for at forstilletheden, de 3.tredje-personsprocesser der tvinger een ned i det gamle, selv kan få bevidst formidlingskarakter. Men de får det ikke af sig selv - kun gennem konflikt! - hvad det følgende fortæller. Desforuden må medtænkes (jvf tidligere), at dette også kræver etableringen af en ny social form for menneskelig sameksistens, idet de netop er begrundet i, at den hidtidige, den gamle, på restriktiv vis var selve deres begrundelse.

Den etiske udfordring.

Om der gribes fat i isolation eller i forening, så er det i begge tilfælde greb på et interaktivt, interpersonelt eller kooperativt niveau, hvorpå andres konflikter også bevæger sig. Dette skaber en særlig konflikt mellem de involverede "generaliserede andre", idet man ikke kan gribe efter hinanden som almene individer, idet man først når det alment menneskelige, når man har grebet hinanden på almen vis.

Konflikten kommer fra, at almenførelse af det enkelte individs livsvirksomhed nødvendigvis må antage overindividuel karakter, for kun således er det muligt grundlæggende at ændre på de samfundsmæssige forhold, der fastholder og eventuelt aktivt fastlåser livsvirksomheden til udfoldelse under betingelserne. Men dette kræver en "griben ud efter" medkollektivist, som selv er splittet i deres livsvirksomhed. Når almenførelse er en bevægelse "indenfra og ud", det er det særlige indhold i den gamle form, der bryder med formen, så mangler der mao et "sted", hvorfra man i sikkerhed, i retning mod det nye, kan gribe fælles. Dette stiller den enkelte overfor opgaven alene at måtte soge ud af sin aktuelle betingelsesstruktur, omend det samtidig kun vil være det fælles greb om det udviklelige i denne, der overvinder den. Som sådan, under klassemæssige betingelser, står den enkelte derfor med en "uroelig modsigelse" imellem sig og sin samfundsmæssige omverden. Og det må voxe at kontakte denne - egentlig se som etisk udfordring at der er erfaring at gøre, og at kun ukueligheden holder een i kontakt hermed (se L.Lauritsen 1990).

Smutter dette, dvs det ikke er muligt at holde modsigelsen - og det heri udviklelige, det begrænsende, det mystificerende, det imaginære mv - i bevægelse som genstand for sit eget selv, så kastes man da også ned i det gamle, til en af dets to usanselige sider: enten indenfor betingelserne hen imod en ny niche, hvor man kan være i sikkerhed til næste flugtforsøg stiller sig som opgave, eller ud af dem, med andre der gør det samme, men her bliver det standpunkt, hvorpå man mødes, en "luftig" affære. Hvad der alene kan forhindre, at den etiske udfordring smutter, udebliver mm, er da også satsningen på gammen at skrive historie - og som det formuleres af de radikale New York-er marxister: hver enkelt må gøre verdenshistorie (Holzman mfl 88). Teori har i denne sammenhæng til opgave at sandsynliggøre på begrundet vis, hvor og hvordan dette alment er muligt.

De to niveauer i arbejdet: det kollektivt-samfundsmæssige og det individuelt-strukturelle.

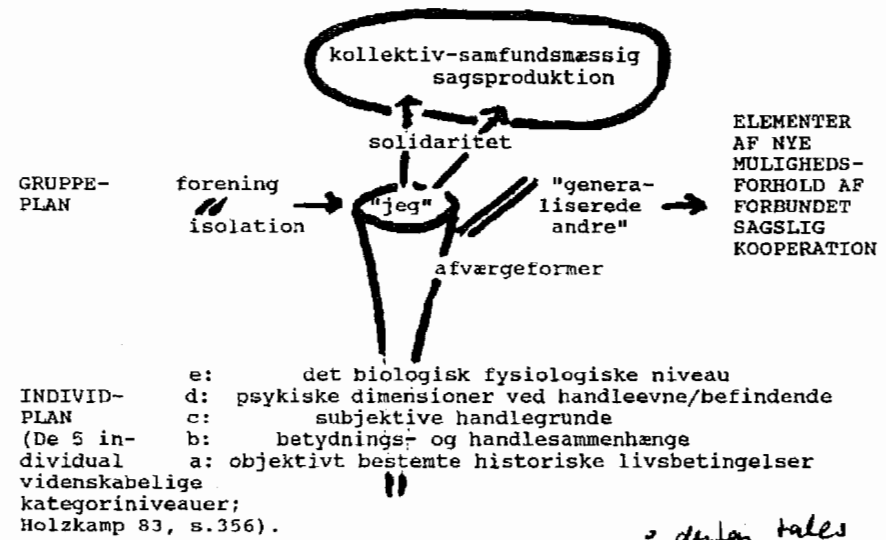
Samlet må der opereres på to niveauer: et personligt-kollektivt niveau indenfor det totalsamfundsmæssige, der handler om selve sammenhængen, og hvad denne er i kraft af dens arbejds-genstand indadtil og udadtil; og et andet strukturelt-individuelt niveau, omhandlende den enkeltes her indenfor. På begge niveauer må man tale om forskellige typer af noget uudviklet, der eventuelt som fastlåstheder dynamisk kan forhindre en fælles åbning og forbundethed om almenførelse af de samlede involveredes livsvirksomheder. Sådan er det i det store, og sådan kan det være i det små. Men det kan også være og gøres til genstand for menneskelig virksomhed.

Opsummering og perspektivering.

På det personligt-kollektive niveau er der blevet talt om modsigelsen mellem forening og isolation. Og modsigelsen mellem solidaritet og afværgeformer er blevet bestemt som en af de

former, hvorigennem et almentgørende arbejde hermed kan finde sted fra hver "mit" standpunkt ift andres.

Schematisk således:

Den må derfor tales mid i det.

Det sagsligt-indholdsmæssige er her repræsenteret som fraværende respektivt som imaginært sammensat. Sagen er altså at udvikle sagen. Og her må det være muligt at tale om en mellemtilstand, som en åben produktion af sagen mindst må resultere i: en tilstand hvor man ikke er fremmed for hinanden - og dette ud fra, idet det ikke er muligt at tænke fra et subjektstandpunkt alene. *da*

Sagen, i denne betydning at være genstand for fælles arbejde, kan da bestå i samlet at studere, hvad denne "sagsløse" sag kaster af sig, når den gøres til genstand for praksis af hver enkelt og af gruppens virke herom. Og dette vel vidende, at sagsløse sager ikke findes på et menneskeligt niveau.

Som sådan er ovenstående at se som en bestemmelse af en betydningsstruktur for arbejdet med solidaritet og afværgeformer. Og her er det vigtigt at bruge denne som redskab for tanken, ikke som sit eget subjekt: dvs middelbar brug i overensstemmelse med genstanden, der først og fremmest er fremmed, endnu uden for formidlet greb, samt at se det hermed producerede i sit betingelsesgrundlag hos hver især. Perspektivet er sagen i den form, der bæres af frivillighed mennesker imellem i frihedens og

arbejdets billede; det er overvindelsen af hittidig abstrakt forening og isolation i retning fælles mulighedsalmengørelse.

Hist. om afværgesformer:

Holzcamp 73: magisio.
fællesmedlemskab.

Ute 76-76: uiker

Holzcamp 81-82: selektuel/
uiskommunikabel

Holzcamp 83: selektuel/

REFERENCER:

- Birck-Madsen, K: Terapi, samfundsform, subjektivitet, Kua 1986; Kollektive forformer..., Forum nr.1 / 1987.
- Dreier, G: Den kritiske psykologi, Rhodos 1979.
- DP: Dansk Psykolog Forening - forslag til uddannelse i psykoterapi, samt rapport om drøftelserne med Dansk Psykiatrisk Selskab, februar 1989.
- DPS: Rapport fra Dansk Psykiatrisk Selskab vedrørende videreud dannelsen i psykoterapi, bestyrelsen 6.3.1989.
- DSI-Rapport: Psykiatrien under omstilling, 88.06; Forsøgsvirksomhed i primær sundhedstjeneste, 89.09.
- Haug, W.F: Individets borgerlige privatform og samfundets omver verdensform, i Dreier 79; Hält das Ideologische Subjekt Einzug in die Kritische Psychologie, FKP 11, 1983.
- Haug, F: Opfer oder Täter, Das Argument 124/1981; En kritisk-psykologisk analyse af sociale relationer og samfundsmæssige forhold, i Dreier 79; Dialektisk teori og empirisk metodik, Udkast 1/1981; Wozu widersprüchliche Begriffsbildungen?, FKP 26/1990.
- Holzcamp, K: Sinnliche Erkenntnis, Athenäum 1973; Kan der være en kritisk psykologi indenfor rammerne af den marxistiske teori, i Dreier 79; Grundlegung der Psychologie, Campus 1983, Über den Widerspruch zwischen Förderung individueller Subjektivität als Forschungsziel und Fremdkontrolle als Forschungsparadigma, FKP 26/1990.
- Holzman, L&Polk, H(red): History is the cure, Practice Press 1988.
- Intro-oplæg / Kalle, Claus, Anne, Inge, februar 1989.
- Lauritsen, L: Etik mellem afmagt og magt, Paradigma 4 / 1990.
- Marx, K: Økonomi og filosofi, i V.Sørensen: Karl Marx, Gyldendal 1973; Indledning til grundrids, Rhodos 1974.
- Nemitz, R: Antwort auf Osterkamps Kritik, FKP 9, 1981.
- Nielsen, B.S & Nielsen, E (red): Socialisationsforskning. Sankapitalisme og subjektivitet, Borgen Basis 1978.
- Osterkamp, U: Die Funktion der Psychologie für die Arbeiterbewegung, FKP 8, 1981; Ideologismus als Konsequenz des Ökonomismus, FKP 11, 1983; Individualität als Verantwortungslosigkeit gegenüber anderen?, FKP 26 / 1990.
- Seminarindkaldelse/oplæg: Solidaritet og afværgesformer i praksis, Det 14'ene kritisk psykologisk seminar, Indput 1 / 1991.
- Sève, L: Marxisme og personlighedsteori, Rhodos 1978.

referat fra det 14'ende kritisk psykologiske seminar om

**solidaritet og afværge-
former i praksis**

afholdt på Hillerød Børnehaveseminarium d. 8-10 feb. -91.

Hillerød Børnehaveseminarium viste sig at være et nærmest perfekt sted at holde seminar; ikke blot var faciliteterne gode (svømmehal, gymnastiksal, kantine, køkken etc), men også arkitekturen var velegnet. Og så er sådan nogle pædagogstuderende jo så kreative, så der hang, stod, sad og lå underlige skulpturer overalt. Faktisk var vi så glade for stedet, at den nye planlægningsgruppe allerede har booket stedet til næste seminar.

Vi var i planlægningsgruppen på forhånd lidt nervøse for at der ikke skulle dukke så mange op. Dels er emnet tæt på vores eget liv, hvilket ikke mindst må være skræmmende for de, der ikke kender de andre seminardeltagere; dels lægger emnet og formen ikke op til at man kan få en viden "serveret", som man umiddelbart kan overføre til studiebrug. Der dukkede da også "kun" 22 op, hvilket er lidt færre end sædvanligt. Men netop det relativt lille antal deltagere passede fint til formen (vekslende smågrupper og plenum) og gav en god stemning. Det gjorde det også nemmere at tage fælles beslutninger om såvel struktur og indhold som det praktiske.

INDHOLDSREFERAT: SOLIDARITET OG AFVÆRGE.

(Pga. arbejdsformen blev emnet belyst fra mange forskellige vinkler, så det følgende indholdsmæssige referat er desværre ikke dækkende for alt, hvad der blev diskuteret. Ikke mindst de praktisk/erfaringsmæssige sider er glædet i baggrunden. Referatet er "efterstruktureret" og "strammet op", så det kan danne basis for en videre snak om emnet.)

Ved ordet "afværge" forstås her et eller flere subjekters handlinger rettet mod undgåelse af modsætninger, der kan aktualisere eller fremme handleevnebegrænsninger.

I det følgende tages udgangspunkt i funktionaliteten af afværge i sociale sammenhænge. Den afværge, der ikke umiddelbart kan forstås udfra den sociale situation kan kaldes "intrapsykisk", men det må understreges, at "den sociale afværge" selvfølgelig også har intrapsykeiske aspekter.

De modsætninger, der afværges i det sociale kan analytisk skelnes som:

1): Modsætningen mellem den måde, som subjektet oplever sig selv og den måde, subjektet ønsker, at andre skal opleve vedkommende. Altså typisk afværge af hændelser og erkendelse, hvorudfra subjektets individuelle indgåen i det sociale vurderes at komme i fare.

≡ indpasse sig

2): Modsætninger indenfor fællesskabet, hvis blotlæggelse vurderes at ville true det fællesskab, der trods disse skjulte modsætninger er til stede.

Fællesskabet kan reagere på den (umiddelbare) trussel om blotlæggelsen af modsætningerne ved at personliggøre modsætningerne til blot at være mellem fællesskabet og det individ, der forsøger at blotlægge modsætningerne i det fælles.

Afværgeren kan antage mange ind- og udadvendte fremtrædelsesformer, men nogle typiske er: selektiv perception/realitetsudklamring, at hindre indsigelser (ex. ved at virke overbevisende eller ved at formulere sig "tåget"), uholdbar stædighed, at undgå "farlige" situationer, at skubbe problemet over på andre, at fremstille sig selv som sårbar. Afværgeformerne kan også vise sig på gruppeniveau, og vil da typisk (også) være i form af kollektive tabuer, ydre eller indre sydebukke, konformitet, "rygklapperi" etc., og kan da hænge sammen med gruppestrukturer præget af centrering af magt ("centersuveranitet") eller usikkerhed på, hvad man egentlig er sammen om.

Afværgens centrale funktion er bevarelse af en begrænset handleevne fremfor faren ved forsøget på at overskride begrænsenheden. Faren kan subjektivt ses som havende udgangspunkt i ens egne "personlige" begrænsninger (manglende ressourcer, "fjelsomhed", skammen (=s genstand), etc.) eller i mere situationelle aspekter (fælles "uheldige egenskaber", manglende materielle muligheder etc.).

Karakteristisk for den situation, hvori afværgeren opstår, og som afværgeren reproducerer, - "den begravede modsætning" - er manglende udvikling. Både på det individuelle og det fælles niveau optræder stagnationens gentagelser, "tvangshandlinger" og kedsommelig forudsigelighed. Derudover sker meget menneskerne imellem indenfor konfliktens begrænsende former - hvori man er adskilt - fremfor over og igennem modsætningen/forskellene hhv. den i fællesskab afklarede genstand.

Et fællesskab, der er præget af sådanne "begravede" konflikter kan karakteriseres som "pseudo-solidarisk", idet de "officielt" erklærede fællesinteresser for den enkelte blot fungerer som dække for de individuelle interesser. Herved har de andre subjekter tendentielt kun interesse for den enkelte ved deres "brugbarhed" ift. dennes individuelle interesser.

Dette karakteristiskum indebærer en (igen: tendentielt) manglende interesse i den andens udvikling og velbefindende; da udviklingen af det fælles ikke (umiddelbart) er den enkeltes interesse, og mere "diffust": det er ikke til at få øje på den anden som et "medmenneske". Herved oplever den enkelte ikke den tillid og velvilje, der er det nødvendige grundlag for at stå frem med egne svagheder og tvivl.

For at indkredse de muligheder subjektet har for selv at forholde sig til egen afværge er det nødvendigt at præcisere en skelnen mellem afværge og afværgeform.

diff

Ved afværgeform forstås en selvstændiggørelse af afværgeren, således at selve afværgeren kommer i stand uden subjektets bevidsthed herpå; så at sige bag om ryggen på subjektet. En sådan selvstændiggjort form peger tilbage mod en historie, hvor subjektet har befundet sig i "låste" situationer, hvor selvstændiggørelsen har haft en funktion hhv. der ikke har været rum for (bevidstheden om) et mulighedsforhold. Selvstændiggørelsesprocessen kan måske forstås som udviklet gennem "angsten for angsten". Ved den selvstændiggjorte afværge afværges også de muligheder, der eventuelt måtte ligge i situationen; vurderet udenfor "formen" måske endda temmelig nærliggende muligheder.

Hvor afværgeren ikke har antaget selvstændig form fremtræder den for subjektet som en handling, og derved også som en handlemulighed. Hvadenten der fra subjektets standpunkt anes andre muligheder eller ej, er det herfra muligt at forholde sig til andre muligheder; at realisere, opføre eller skabe dem.

Da afværgeren, og især dens selvstændiggjorte former, ofte umiddelbart fremstår som et personlighedstræk, ligger det lige for en udenforstående at betragte afværgeren som begrundet i den afværgende som person, hvilket umiddelbart fører mod en usolidarisk forholdsmåde præget af overbærenhed, nedvurdering, udgrænsning eller kontekstløs kritik, hvilket kan stille subjektet overfor opgaven at "skamme sig", "tage sig sammen", "lade være med det" etc.

Hvis en eller flere udenforstående finder den enkeltes afværge hindrende for udvikling og arbejde, eller en gruppe oplever sig som begrænset af fælles afværge, og ønsker at bidrage til opløsning af afværgeren, er tre veje at se:

- 1) At tage problemet om afværgeren op som et fælles problem på en solidarisk måde, dvs. en måde hvor subjektet anerkendes. I dette tilfælde vil det betyde at anerkende afværgens subjektive begrundethed - hvadenten denne hovedsageligt ses at ligge i subjektets historie eller i selve situationen.
- 2) Så vidt muligt at overflødiggøre afværgeren gennem at fremstille handlemuligheder, såvel i disses indholdsmæssige som "relationelle" aspekter. "At give rum".
- 3) For erkendelse af "hvad der er på tale" gælder at "historien er måden at tænke om de former, hvori der spontant tænkes". Denne historie kan være på flere niveauer: samfundsmæssigt, gruppe-mæssigt eller individuelt, og kan ses som "den store historie" (den relevante skabelses- og udviklingshistorie) eller "den lille": den enkelte hændelses/situations forløb.

Som det berøres i dette sidste punkt om historien, er der også niveauer af afværgeform, som vi har udfra det fælles samfundsmæssige grundlag. Fænomener som splittelse mellem kognition og emotion, samt "den borgerlige privathed". Disse afværgeformer stiller sig på den ene side i vejen for fælles arbejde og udvikling, men udgår på den anden side samtidig derved et individuelt og fælles problem og en udviklingsopgave.

3 - ikke-gelig-heds-muligheder

Ovenstående kan (mis)forstås sådan, at man i enhver gruppesammenhæng skal arbejde på at ophæve alle modsætninger fællerne imellem. Udover at det ikke er muligt, er det vigtigt også at iagttage at udvikling sker gennem modsætninger, og snarere sker gennem disses bevægelse/afklaring end deres ophævelse. Og at det ikke er muligt at klare "det hele" i enhver gruppesammenhæng. Snarere er det vigtigt at afklare, hvad man kan sammen - og hvad man ikke kan, således at den fælles arbejdsstand kan afklares. I afklaringen af, hvad man ikke kan, er det vigtigt at medtænke de (evt. foreløbige) begrænsninger, der ligger i gruppens grundlag, fx. fremmedbestemte rammer og/eller krav til produkter.

Hvis solidaritet skal være et grundforhold i fællesskabet, er det nødvendigt, at der ikke blot arbejdes på et abstrakt mål eller produkt, men også på det der ligger "nærmere" eller "imellem": udviklingen af den enkeltes befindende og handleevne. (indholdsreferat slut)

Om søndagen blev der meldt tilbage fra "arbejdsgrupperne": Regnbuen: kører derudad. Der er nu 18 i gruppen, og nye er selvfølgelig velkomne. (Jørn Bo: 31290278)

Forum: mødes hver anden uge, mødeindkaldelser kommer løbende i Input. Mød op. (Jesper L.: 36303437)

Bladgruppen: "bladgruppen er død, bladgruppen længe leve". Det betyder vist nok at det overvejes at køre bladet ("FORUM for kritisk psykologi - teori & praksis") videre i en anden form - ideer og arbejds kræfter hertil er velkomne. (Torben: 39274911)

Biblioteksgruppe: Foreløbig Karsten, Frede og Helle er begyndt at samle opgaver og tekster sammen til et "bibliotek" i Studentehuset. Hvis nogle ligger inde med opgaver omkring den kritiske psykologi, så kom ud af busken. (Karsten: 31853747)

Derudover er der fostret en ide om at beskæftige sig med børnerådgivning på kritisk psykologisk grundlag. Ideen er stadig "løs", men hvis nogen er interesseret, så kontakt Anne (31-103189).

Og så har en ny opfindelse set dagens lys: "den etiske komité". Denne skal stå til rådighed for at konflikter og problemstillinger i og omkring arbejdsgrupperne tages op på frugtbar måde. Torben og Inge påtager sig hvervet indtil næste seminar.

I den afsluttende evaluering gav deltagerne udtryk for, at de havde haft et rigtig godt seminar, og at den åbne form uden de store forkromede oplæg er værd at gentage. Hvordan formen bliver næste gang, er op til den nye planlægningsgruppe, der består af: Pernille, Aino, Kalle og Anne. Ideer til næste seminar, der afholdes d. 4-6 Okt. -91, er velkomne.

Tak for et godt seminar på "den gamle" planlægningsgruppes vegne; Jesper L.

MENNESKELIG SAM-ARBEJDE.

- om en personlig konflikttype.

Når mennesker indgår i en social sammenhæng er de virksomme med deres person ift selve sagen for deres møde. Hvad der stilles krav om er bestemt af sagens særlige egenart igennem det perspektiv, der sættes herpå af de involverede. Her igennem gives den enkelte samtidig et særligt mulighedsrum.

FRA MØDE TIL ORGANISERING.

Person-sag er således en væsensakse i menneskelige møder. Men det er ikke den eneste. For det første finder møderne sted indenfor en allerede given kontekst. De indgår mao i en større social struktur. Væsentlige determinanter er dermed sat på forhånd. For det andet vil de enkelte møder selv udvikle den givne kontekst og sociale struktur i den grad, at de gribes bevidst af menneskelige praksis i perspektivet arbejdsvirksomhed. Hvad der var det umiddelbare udgangspunkt for menneskelige møder transformeres nu til grundlag for samfundsmæssigt arbejde, hvor selve den kollektive organisering af praksis - møderne bliver til overgribende sag - overlejrer det enkelte individs indgåen, ligesåvel som den kooperativt sagslige udvikling nu kun vil være middelbart bestemt af de enkelte personers bidrag hertil. Samtidig er det vekselvirkningen herimellem - mellem de enkelte personers sociale perspektivsættelse på sammenhængen og selve sammenhængens evne/kapacitet til at håndtere disse - der er det afgørende medie for videre udvikling, idet det er her det afgøres, om det kommer til etablering af et alment dueligt standpunkt overfor selve sagen, altså mht arbejdsvirksomhedens genstand, og til et tilsvarende almengørende perspektiv på den samfundsmæssige kontekst herom, eller om det kommer til en restriktiv indretten sig i det givne.

NÅR DEN GIVNE FORM SELV ER RESTRIKTIVT FUNDERET.

Da forholdet mellem det almene og det restriktive under klasse-mæssige betingelser er en ontologisk form, så er det generelt nødvendigt, når perspektivet er det almene, at reflektere praksis igennem et anti-ideologisk forhold. Dette indbefatter to metodiske ledetråde: for det første at det kun er muligt at gå fremad, når det undlades at abstrahere fra den problematiske herkomst af det givne; for det andet at det kun er muligt at eksistere menneskeligt i en samtid, når det samtidig kommer til en afsløring af de allerede eksisterende forholds pseudo-karakter af almen menneskelighed (undertegnede Forum 6/7, s.61). Smutter dette forhold - eller det bevidste arbejdet hermed - i et arbejdskollektivs virksomhed vil sammenhængen være blind for,

hvordan det hidtil eksisterende ideologiske reproduceres i dets eget grundlag.

Da ideologi kan ses som "ideel samfundsmæssiggørelse fra oven" eller "fremmed samfundsmæssighed" (jvf PIT/AS 40: "Theorien über Ideologie", særligt kap.10) vil udvikling indenfor det ideologiske generelt tage form af flertalsbeslutninger eller implicite overenskomster om, hvad der er rigtigt, og om hvad og hvem der har magten til at afgøre dette. En sådan sammenhæng vil være gennemskåret af en kompetence/inkompetence-struktur, der tilstedelighed reproducerer sig, uden samtidig at behøve at kvalificere sig overfor dens sagslige bidrag, ligesåvel som kritik heraf kan nøjes med et pro eller contra eksisterende forhold. Netop magtens fremstilling - herre-knægt-forholdet og de oppositioner, der specifikt er heri - er så at sige det legitime grundlag nok. Allerede eksisterende kompetence/inkompetence-forhold, byggende på mere eller mindre naturlige forskelle i udgangspunkt - fx at være ny/gammel, gæst/fastboende - går ikke fri heraf. De tenderes opsuget i og bestemt ud fra den mere overgribende ideologiske struktur, idet de ellers truer denne netop i kraft af deres iboende potentiale til at stille spørgsmål ved den herskende orden. Udvikling vil da ikke længere være kollektiv og personlig udvikling af fælles sagsforhold, men stagnere til, hvad typer af centersuverænititet tillader. Alt i alt vil udvikling således blive bestemt gennem ideologiske faktorer som "tilvending til værdier som fravenden sig interesser"(PIT, s.185).

I den grad også striden mellem værdier og interesser forsvinder, på sidstnævntes bekostning, så vil selve sammenhængen overgå til en ideologisk struktur. Og til at være en institution i negativ betydning. Den vil da alene virke hæmmende på udvikling, samtidig med at den lever af de forandringer, der skabes fra anden side.

PRAKSISUDVIKLING.

Praksisudvikling under nuværende betingelser kan derfor siges at indeholde ideologiske faktorer, der må opløses og indoptages som udvikling af selve praksisformens funktionsmåde. Det gælder så at sige om at udvikle kollektiv handleevne, der hvor værdier har erstattet interesseudvikling. Samtidig er praksisudvikling generelt bundet til at kunne løse historisk udviklede problemstillinger, ellers falder praksis selv væk, overhalet af historien eller allerhøjst repræsenteret som et æstetisk særligt vedhæng hertil.

UDVIKLINGSPROCESSER.

Ved kollektive udviklingsopgaver, presset frem udefra og/eller initieret indefra, må man åbent møde problemet om ideologiske faktorer. Det gælder også når nye tilknytter sig Regnbuen. Der må stilles spørgsmål begge veje, og det uafklarede må udvikles. Det er ikke nok at sige, at man/du må ikke må tilpasse dig. Som værdi

er det selvfølgelig det modsatte af tilpasning, men formen hvorunder det slås an - indordning under et bestemt koncept - er der stadig. Dette aktualiserer det indholdsmæssige arbejde med sagen ud fra konceptet, dvs forskning, ellers må der blive indgået studehandler om, hvordan verden nu er beskaffen. Og det ideologiske sniger sig ind.

At træde ind i en udviklingsproces, ligesom det at træde ind som ny i rådgivningen, er at træde noget nyt og noget endnu ikke bestemt i møde. Det kræver en åbenhed såvel som en villighed til at stille spørgsmål ved hidtidig omgang med det givne. Den enkelte nye vil være stillet delvis alene med dette som en art eksistentiel opgave, men eksistensen af nye stiller samtidig gamle overfor en lignende opgave på gruppeplan. Ellers vil "den fælles sag" tendere en udtynding: enighed i ord, men hvor dybt stikker det egentlig, når det kommer til stykket. Udviklingsprocesser kræver mao et særligt arbejde med person-sag aksen for alle de involverede, lige såvel som aksens ved konflikter - mellem den enkelte og gruppen eller i gruppen de enkelte imellem - om udviklingsretningen kan aktualisere denne som et særligt stridspunkt i den berørtes skikkelse. Det er spørgsmål som: hvor skal vi hen, har vi fællesinteresser og kan vi finde ud af at arbejde sammen; hvad vil jeg egentlig, og er det også her det skal foregå, og hvordan gøres det osv osv. Det arbejde hver enkelt stilles med i ovenstående forstand kan kaldes en kvalifikationsopgave: det drejer sig om at udvide sin handleevne samtidig med at selve genstanden herfor selv udvikles som kooperativt sagsforhold. I sammenhænge hvor interessekonflikter råder vil kvalifikationsopgaver generelt antage konfliktkarakter, idet det netop ikke er synlig og forudsigelig, hvad der skal kvalificeres til, og opbakningen herom er ej heller entydig. Snarere tværtimod: der både gives og fratrækkes udviklingsstøtte, idet udvikling ønskes initieret med et bestemt mål til støtte for givne partsinteresser.

REGNBUEEN SOM VÆRDI

Regnbuen har fra første færd ikke søgt værdien som målestok, men praksisudvikling som sandhedskriterie. Derfor er der heller aldrig blevet stillet krav til regnbue-aktivister om en a priori bestemt teoretisk, faglig eller personlig forholden sig: kritisk psykolog, socialist eller andet. Det der derimod er blevet krævet er det almene som perspektiv og standpunkt, dvs at løse problemer/modsigelser i det perspektiv, hvor samfundsmæssiggørelse antager selvsamfundsmæssighed. Dette er en opgave, der kun kan løses i fællesskab, og derfor kan kravet kun indfries ved at "koble sig på praksis", og man er med i gruppen i samme grad som det kommer til etableringen af indholdsmæssigt funderede samarbejdsrelationer, der bevæger arbejdet i almen retning. Dette kan det så også kun komme til, når hver enkelt forholder sig til det allerede eksisterende faglige grundlag for Regnbuen. Og centralt er dette idag "kritisk psykologi".

Igennem tiderne er det kommet til mange konflikter. Men dette må ses som ganske "naturligt", idet det er en stor del af vores

arbejde at have med konflikter at gøre. For det første kommer vores brugere med dem; for det andet står vi selv med dem helt fremme, idet vi i arbejdssituationer er vores eget arbejdsredskab; og for tredje ligger der som grund herom de klasse- og statsmæssige betingelser, der lever af interessekonflikter og vold.

I den grad Regnbuen bliver bedre til at løse konflikter - ikke tildække modsigelser eller bortforklare ting og sager - bliver vi mao også bedre til vores arbejde. Dette kræver, at der kan arbejdes med de problemer, både teoretisk og praktisk, der ligger til grund for konflikter, idet konflikter kan ses som problemer der er faldet de involverede af hænde og som stiller sig i kraft af modstridende mål eller målforestillinger.

KVALIFIKATIONSOPGAVER SOM AUTORITETSKONFLIKTER.

En særlig konflikttype synes at stille sig igen og igen. Den starter med "fejlhøring", der bortforklares. Den, der hører fejl, kan så sidde tilbage med en nærmest privat tvivl om, hvad der løbes fra hos den anden, eller er det en selv der ikke kan klare noget ufærdigt eller en potentiel uenighed. I den grad det er kollektiv fejlhøring, der ikke lader sig udrede mht dens betingelsesgrundlag hos de enkelte efterlades ligeledes en "usamtidighed". Der er noget, der skurrer eller har mislyd, men når det søges grebet er der ikke noget. Der indfinder sig da en tilsyneladende enighed, men nu blot på kollektivets præmisser. I begge tilfælde begynder man at "føle noget" uden egentlig selv at ha' følt det til ende. Det er en "følelsesvished" (Ute: "Emotionalitet, kognition, handleevne"), der ikke kvalificeres nærmere - eller måske skubbes den som ubehag ned i underbevidsthedens land.

1. trin.

Alt ånder "stakket" fred. Der hersker en given konsensus omkring udviklingsretningen på den foreliggende sag, hvorom tingene drejer. Men det kommer til en art forstillethed, hvor ens identitet ikke længere er givet ud fra ens placering i en fælles udviklingsbestræbelse, hvad der også gør den bevægelig, i overensstemmelse med sagens foranderlighed, men som nærmere låser en til "den man er". Det indholdsmæssige i sagen kan da træde tilbage, og de personlige standpunkter på sagen få forrang. Fra en abstrakt forening slår bemestringen af udviklingsforhold over i en tilsvarende abstrakt isolation, og det kommer til en modstilling de enkelte imellem. Kvalifikationsopgaven - udviklingen af de enkeltes person-sag forhold formidlet gennem det "fælles tredje" - kan nu ikke længere spontant varetages som udviklingsopgave af en samlet gruppe, og subgrupper vil da arbejde videre med hver deres "snit" på den fælles sag, men under påberøbelse af, at netop deres snit er selve sagen, dvs den

legitime sag, hvorunder andre må indordne sig. Dette krav vil herefter blive stillet gensidigt, indtil det fælles i sagen er blevet udrettet. Problemstillingen er blevet kaldt "kampen om rummet", hvorved der er blevet forstået spørgsmålet om, hvem der har ret til at være i gruppen. Stillet op således tabes imidlertid det forhold, at der kan være forskellige, eventuelt gensidigt udelukkende, målforestillinger tilstede, og at en løsning heraf måske kun kan findes som en strukturel differentiering. En differentiering, der må reflekteres gennem grundlaget for det sted, man er, i dette tilfælde Studenterhuset med de særlige opgaver dette stiller for en husgruppe.

Men der er det rigtige i "kampen om rummet", at hvis kun den ene part formulerer sine målforestillinger - og står ved dem uden at afvise dem som "fejlhøringer", misforståelser eller andet hos andre - at da vil det være en simpel kamp om, hvem der skal indordne sig - eller skride. Her er det at kvalifikationsopgaver, individuelle som fælles, kan slå direkte over i autoritetskonflikter, der nærmest aktivt spærrer for videreudvikling, endsige udredning af det sagslige indhold som det er repræsenteret i hvert enkelt forhold til arbejdet med sagen. I "kampen om rummet" gemmer der sig derfor det forhold, at den føres for selve den sociale integrations skyld.

"Kampen om rummet" kan også komme i stand på anden led, idet den kan sætte af fra de problemer, den enkelte biografisk kan stå med ift autoriteter og ift social integration. I den grad strukturen i rådgivningen ikke kan varetage kvalifikationsopgaver mht arbejdets indhold - rådgivningsarbejdet, formidling, praksisudvikling mv - da vil arbejdsstrukturen af den enkelte kunne trækkes imod pro eller contra centersuveranitet, upåagtet om centersuveranitet er en faktisk bemestringsmåde for gruppen eller ej. De aktive vil "rammes" heraf - de passive "påføres" skyld.

2. trin.

I den grad kvalifikationsopgaven ikke kan fastholdes i dens sagsaspekt, dvs som formidlet via rådgivningens praksis som et arbejde for og med andre, så vil det sociale, selve kooperativiteten, også løsrive sig fra sit grundlag. Ikke bare ift arbejdets genstand, men også i forhold til den sociale kontekst, som arbejdet finder sted igennem. Dette i sig selv skaber også en bevægelse fra periferi mod et centrum for sammenhængskraft. Det kan blive i form af en suveræn (Sartre) eller i form af visse udtalte hemmeligheder om, hvorfor man er der (Freud). (Se også Forum 6/7, s. 63-64 for disse to civilisationskoncepter).

Dette vil imidlertid betyde indoptagelsen af classesamfundenes duale eksistensform som funktionsgrundlag i selve rådgivningens eksistensform. Nederst det materielle - nærmest opfattet som en pløjemark uden særlig mening for praksis - og ovenpå det ideelle i form af ord, hvis betydningsstrukturer får selvstændigt liv. De viser kun tilbage til sig selv. Kritisk psykologi, socialisme eller alt andet, der har et givent a priori, vil danne norm, netop i kraft af at have positiv værdi; ligeså for negative værdier - psykoanalyse, adfærdsterapi, systemterapi - der så kan

bruges som skældsord. Da værdier skifter - og i en sådan form skifter ud fra opportunitet, idet sagen, som de refererer til, er tabt - vil det være muligt at handle så at sige "mod bedre vidende", for hvis bare man har værdien på bjergtet i orden, kritisk psykologi oa, så kan man blindt handle adfærdsterapeutisk, psykoanalytisk, systemisk mm uden nogen sinde at komme til klarhed over, at det er det man gør. Fremfor reinterprætation på grundlag af bevidst udviklet praksis vil man være blindt hildet de problemstillinger, der typisk lader sig overvinde på kort sigt fx systemisk, men bemestring alene restriktivt på lang sigt. Egentlig kan problemet slet ikke stilles i denne form, for en tilvenden sig værdi fremfor interesser er allerede i sit udgangspunkt en færdig form.

Når forholdet mellem det materielle og det ideelle rives fra hinanden kan det kun sættes sammen igen immaterielt og komplekst, dvs fra en forskubbet form til den næste. Man handler derudad og selvfølgelig i det Godes - det almenes - tjeneste. Af og til kan det så konstateres, at man fejlede. Det man gjorde var ikke godt nok, det var måske endda helt forkert. Men hva'. Ens bestræbelse var jo båret af det rigtige, og jeg må fremover passe bedre på! Her vil det være vigtigt med en psykoanalytisk eftertanke: at ens virksomhed som sådan er instrumentelt båret på det berørte handleevnepunkt, idet tredje-persons-processer (Holzkamp) her kører med een. Så spørgsmålet er: hvad, hvor og på hvilken måde instrumentaliserer jeg mig selv og mit eget liv? Og hvad gør jeg personligt for at overvinde dette? Og hvordan sætter jeg mig op til at bringe disse processer ind dér, hvor det gik galt? Det sidste er at måtte handle på den etiske fordring: at man i samvær med andre altid har del af andres liv i sine hænder (K.E. Løgstrup: "Den etiske fordring").

Hvis ovenstående forbigås af den involverede eller berørte renoncerer på det passerede - det fastholdes ikke af nogen af parterne at der er et problem, der er bredere end den konkrete handling - så vil den manglende kontakt i form af usamtidighed, tvivl, skurkenhed, mislyde oa, der trådte frem eller som manifesterede sig mellem de berørte parter, egentlig øges, idet kontakten til "noget" er taget uden også at blive realiseret som et forhold i og imellem mig og den anden/de andre. Man bliver derfor, fra nu af, gruppe eller gruppemedlemmer alene på et forestillingsplan af at være såvel sammensvorne som rivaler. Ens intentionaltet lammes som fri bevægelse. Og udgangen er dannelsen af en intrigestruktur. I den grad der stadig tør huskes i en intrigestruktur og det kritisable for een bringes ind, vil det da være den, der bringer gammelt problematisk ind, der starter med at skabe problemerne. Der var jo ikke (længere) nogen, det var nemlig den implicite overenskomst, nu man valgte at blive med "gode miner" overfor den anden. Og med mindre den etiske fordring igen huskes, stilles man overfor at søge kontrol over omstændighederne ved at holde andre væk fra at "inddrage belastende" materiale. Dette kan også sikres på anden måde, fx ved at gøre sig sårbar overfor kritik - eller ved at stemple andre som nogen der går på een, altså stemple nogle som nogen der netop stempler andre, eventuelt stempler personer helt ud af gruppen. Der gås faktisk på een, men der er en grund, den grund man tidligere flygtede fra at handle på.

3. trin.

Nu bliver selve kontrollen over rummet vigtig: hvem tegner og fortæller, hvem snakker med hvem, og hvem styrer hvad. Det autoritative kan søges bragt ind igen, men det bliver nu en i autoritetsform, hvor man 'søger at fylde sig selv ud i den'. Det er nemlig ikke længere muligt at være den som sin egen udviklingsfigur. En "aktiv lås" er sat på skinner - og man fanges mere og mere af den struktur, man tilstedelighed bygger op omkring sig.

I en sådan form må overhovedet eksistensen af empiriske facts søges ugyldiggjort som bidragende til udredning af den bredere kommunikations- og begrundelsessammenhæng for selve den måde som problemet er kommet i stand på - og har andre del i sådanne problematiske facts, vil det nærmest være "usolidarisk" at bringe dem ind, for det kan betyde at alt, hvad man ikke har gjort eller alt hvad man har gjort, også hvad angår andres placering og delagtighed heri, trevles op. Der dækkes således over hinanden uden at dét, der dækkes over, indgår i en bevidst fælles formidlingsammenhæng. Den skyldige og de medskyldige kan så vælge at danse om totempelen i skøn samdrægtighed. Sådan startede psykoanalysen - og den endte i den individuelle analyse med bevidstgørelsen herom, dog kun i aspektet en fantastisk fantasi, uden grund i noget reelt forefundet. Glemte er at det foregik indenfor en kollektiv sammenhæng, der satte det hele i gang ved at være fælles utilstrækkelig - og at denne kollektive proces ikke kan gå videre som almen form for een uden at man selv bidrager med sit "empiriske jeg".

I en rådgivningssammenhæng er det at kunne gøre sig sin personlige udviklingsopgave åben til fælles gruppemæssig debat og kritik uomgængelig. Det ligger i vores praksis med brugere som et metodologisk princip og som kravet til os selv om den totale åbenhed mht til dét, der styrer vores arbejde. Gruppemæssige konflikter kan aktualisere dette som et særligt problem i retning mod handlingslammelse for den enkelte, når person-sag-forholdet konkret identificeret som et privat anliggende, det ikke synes muligt at ændre på, samtidig med at omstændigheder ikke længere lader sig bemestre på den gamle måde. Dette er så også et punkt, der indeholder "en samlet sum af sværheder", idet den faktiske konflikthemstring på gruppeplan samtidig fortæller om selve karakteren af de enkeltes psykoterapeutiske handleevne; men det vel at mærke på det berørte punkt, idet der ellers initieres et overmenneske-koncept eller en opdeling i A- og B-mennesker afhængig af, hvem der har været i psyko-analyse eller ej. Der er næppe nogen lette løsninger her, men det er en fortløbende opgave, der ikke kan afvises, når man involverer sig i rådgivningspraksis på et niveau, hvor det fortælles at det ikke er tricks eller selvtilskreven kompetence, der styres med.

1.2.3.4

Ringene er sluttet. Problemstillingen kom overhovedet i stand, når man står i et interessefelt og undlader at tage stilling til

problemer af betydning for sagens udvikling, upåagtet at dette fører til personkonflikter. Man anlægger et standpunkt "over" parterne (jvf Ute s.302-307 i "Emotionalitet, kognition, handleevne"), hvilket hele tiden står i fare for at krakelere, hvis det ikke følges op af en tilsvarende strukturkomplementering: en adskillelse af interesseparterne i distinkte sammenhænge af at være for eller imod een.

Den traditionelle psykologi har også dette "over" som sit dictum: den gode psykolog er den psykolog der har gode relationer til alle! (Dreier). Det er også den psykolog, der i praksis sætter grænser op for, dels hvad han/hendes "arbejdsmateriale" må kontakte udenfor de direkte konfrontationstider (fx ingen privat kontakt mellem medlemmer af samme terapigruppe), og dels overfor kollegaer omkring, hvad de kan stå i af forskellige positioner indenfor en given sag (fx at samme psykolog ikke kan være terapeut for både barn og mor/far i distinkte forløb). Disse begrænsninger overfor "materialets egen bevægelsesfrihed" må derfor ses ud fra, at standpunktet "over" egentlig ikke er tilstrækkelig professionelt set - og at dette også erkendes af psykologen, men alene restriktivt som en utilstrækkelighed i sagen, ikke i konceptet for psykologens tilgang til praksis med sagen.

TIL SLUT.

At ovenstående problemtype kan gentage sig i Regnbuen må også handle om, at Regnbuen er sårbar overfor brugere og rådgiveres egne problemer med social integration og autoritetsproblemer. Hertil ligger så, at den kritiske psykologi idag har meget få teoretiske refleksioner over disse problemstillinger, dét har til gengæld psykoanalysen og den humanistiske psykologi - og tanken er derfor nærliggende at når der stødes på disse problemer, at der så også spontant handles humanistisk og psykoanalytisk. De erklærede problemer, der ligger i disse koncepter, bidrager dog ikke til at arbejde systematisk med et alment perspektiv i selve fænomenet - og så længe dette ikke er udfoldet i praksis må det vel siges, at en Regnbuens akilleshæl nu er blottet, fra et personligt standpunkt på sagen.

EFTERSKRIFT.

Sidst jeg skrev et lignende indlæg ("At løfte eget standpunkt"/ 15.11.88) førte det en skærpelse af konflikten med sig, også imellem andre parter. Så det problem, der slæses an, må ses som en genstand i historien, det er værd at komme efter. Det er også en konflikt, der har en egenart af individuation i sig - at kaste sig ud for at blive kastet tilbage til sig selv - idet bare dens benævnelse placerer een i midten af selve interessekampsfeltet, hvor det er så let at bidrage til dets fortsatte intrigante reproduktion i samme grad man ikke tier. Men at vælge tavsheden er vel at vælge den gamle sikkerhed, også for andre, uden at denne længere synes at udgøre et produktivt mulighedsforhold. "

UDGANGSPUNKTET FOR SOCIALISME-BEHOVET.

I vores arbejde i gruppen er vi, blandt andet, stødt på problemet om, hvad der bevæger det menneskelige individ til det ene eller til det andet.

FINDES DER ET MENNESKELIGT BEHOV FOR SOCIALISME?

- til problemet om de menneskelige drivkræfter under kapitalismen. Skitse til en anti-ideologisk platform for det moralsk-etiske.

Problemet om der findes et behov for socialisme hviler på en refleksion over det nuværende arbejde med det socialistiske "projekt" indenfor Socialistisk Forum, Gruppe 89. Men problemet er meget bredere, hvad det følgende også vil vise.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

- Om selve gruppen.
- Udgangspunktet for socialisme-behovet.
- Et blik ud af Forum.
- Globalitet uden kommunisme!
- Et alternativ: socialismens problem.
- Problemet med kommunismen.
- Et problem for marxismen.
- Det socialistiske behov!
- Det moralsk-etiske.

OM SELVE GRUPPEN.

Om selve gruppen er at sige, at den er en sammenhæng, der har sat sig for at undersøge og arbejde med, hvad socialistisk teori og praksis er eller skal være under senkapitalistiske samfundsmæssige betingelser. I Forums snart tre årige historie er dette problemkompleks så blevet vendt og drejet på vidt forskellig måde indenfor vidt forskellige områder. Der har hertil været afholdt jævnlige debatmøder og tilbagevendende konferencer. Og fra at være en lille initiativgruppe, udsprunget af en kritisk sociologitradition, har gruppen bevæget sig hen imod en, stadig lille, tværfaglig sammenhæng, der søger at rejse problemer af betydning for et fortsat socialistisk arbejde. Tre strenge har her været gennemgående: for det første det nødvendige i at gennemtænke det socialistiske projekt på ny, specielt ud fra de erfaringer, som oktoberrevolutionen i Sovjet har forlenet en socialistiske praksis med; for det andet at den danske venstrefløj siden starten af 80-erne er blevet vældig decimeret, både mht socialistiske initiativer og nytænkning og mht dens samlede organisatoriske platform; og for det tredje spørgsmålet om, hvordan der konkret kan arbejdes praktisk videre med et frigørelsesperspektiv.

I første omgang blev det rejst som et spørgsmål om, hvad immaterielle behov/værdier var for noget - for eet er at mennesker handler ud fra at fremskaffe midler til den rent fysiske overlevelse, men hvad handler det om herudover, og hvad er egentlig drivende for hvad. Dette er også en debat, som Ejvind Larsen har rejst i flere artikler i Information, sidst i forbindelse med en kritik af udkastet til et nyt principprogram for Socialdemokratiet. Med reference til, at satsningen på fortsat økonomisk vækst er uproblematisk, genkalder han sig Grundtvig og Nexø's holdninger: "Grundtvig kaldte det for undertrykkende, ufolkelig, ukærlig 'madstræv'. Nexø kaldte det for mangel på forståelse for, at kampen for brød og ånd ikke er faseopdelt, så man først skal sikre brødet, og så kan ånden altid komme bagefter, men at kampen for brød først er en sand frigørende kamp, når den indeholder åndelig selvstændiggørelse, og at ånd uden brød simpelt hen er pjat"¹. Selve dualiteten mellem ånd og materie er også et problem, som Ejvind Larsen har taget stilling til: han afviser den adskillelsetænkning, som med Descartes har været gennemgående i nyere vesteuropæisk historie, for at vende tilbage til den tænkning i poler, i binariteter eller dikotomier, som Aristoteles udformede i antikken, og hvor der i stedet for en adskillelse opereres med en sammenhæng mellem ånd/sjæl og krop/materie². Det er dog ikke nogen løsning på problemet bare at tænke mad og ånd, eller ånd og krop, sammen, idet det duale verdenssyn fra Descartes, og som også implicit ligger allerede i den Aristoteles' kosmosfilosofi - virkeligheden som bestående af noget materielt og noget ideelt - tages med i købet som a priori givne ontologisk eksistensakse. Det er vanligt at lade dette forhold forblive ubehandlet, for at tage fat på spørgsmålet om, hvad der kom først: det materielle eller det ideelle - hvilket er den traditionelle før-marxistiske filosofis udgangsproblem og grundlag - hvor man afhængig af valg bliver henholdsvis materialist eller idealist. Det problematiske består i, at det først er med det antikke slavesamfund, at det er for nogen - og det er for filosofferne, der er uden for den materielle produktion - at det bliver et problem, hvad der kom først. Som uproblematisk, og hvis ikke man overvinder problemet, vil man derfor tage en herre/knægt-akse med sig i sin tænkning om menneskelig samfundsmæssig eksistens³.

¹ Ejvind Larsen: "Forsvar for selvstændighedssocialismen", Information/Kronik, 14.-15.sep. 1991.

² Ejvind Larsen: "Pinseliljen - en fejludviklet tørv", Information 18.-19. maj 1991.

³ W.F.Haug: "Zur Dialektik von gesellschaftlicher Basis und politischem Überbau im Sozialismus", Das Argument 106/1977; og "Die Camera Obscura der Ideologie", Argument Sonderband 70 / 1984.

I Forum var der flere forskellige standpunkter, der gjorde at problemet blev aktuelt, og det i den form det fik, gående på det immaterielle. For det første eet, der gik på at mennesket egentlig er et egoistisk væsen, som man dog med lidt snilde kan "lokke til socialisme", sådan nærmest ud fra en rationel diskurs⁴. For det andet lå der i debatten i Forum et standpunkt, der opererede med et specifikt religiøst behov⁵, en behovsproblematik der ellers ikke har spillet nogen synderlig rolle i sammenhænge til venstre for Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti. Og for det tredje havde der også længe kørt debat om, hvorvidt en vej frem var at satse på udviklingen af en socialistisk moral og et dertil hørende værdisæt⁶. Begrebet om immaterielle behov/værdier tjente derfor til at indkredse dette nyt område i socialismearbejdet. Netop ved at kigge ud over den eksisterende horisont måtte det blive mere klart, hvad det var for forhindringer der stod i vejen for realiseringen af socialismen respektivt hvilke nye muligheder for et fortsat socialismearbejde, som dette kunne give anledning til.

I anden omgang blev ovenstående besvaret med, at immaterielle værdier/behov var menneskets selvfremmedgørelse under bestemte betingelser⁷. Og at det hidtidige argumentationsgrundlag for at bevæge sig ind på det religiøse område og på området af socialistisk moral og værdisæt var en tilbagevenden til den Kant'ske fornuft som det første, til samfundskontrakten som et samfunds sammenhængskraft hos Rousseau for det andet, og for det tredje til psykoanalysens overjeg som den egentlige kulturbærer hos Freud, og som den psykiske instans, der holder menneskets primitive drifter i ave og tæmmer dem ved at kultivere dem⁸. Nu er der selvfølgelig ikke i sig selv noget forkert i at vende tilbage til disse tre teorikoncepter, men der er det at indvende, at alle kun bevæger sig indenfor de samfundsmæssige rammer, hvor mennesket er privatborger. At bruge dem til at skrive fremtid med vil da være at naturalisere den kapitalistiske privatform som mediet for enhver menneskelig psykologi og sociologi.

Skal man tage konsekvensen af dette svar på problemet om immaterielle behov/værdier, kan man sige, at det meget klart afviser en bestemt måde at gentænke og videreføre det socialistiske projekt på fremover.

⁴ Jørgen Lindgaard Pedersen - citeret efter hukommelsen.

⁵ Morten Ougaard: "Hvad kan man lære af sammenbrudet i øst", nov. 1990.

⁶ Ernst Dahl: "Socialistiske værdier", feb. 1990.

⁷ Kalle Birck-Madsen: "Skitse til problemet om de menneskelige behov", sep 1991.

⁸ Kalle: "Indledning til diskussionen af behovenes problem", sep. 1991a.

Nu kan ovenstående selvfølgelig diskuteres, men det fjerner ikke grundlaget for den reflektion, der angår, hvordan det kan være, at man i en organisatorisk socialismesammenhæng, som dette Forum også er, vender sig mod det immaterielle i form af en afsøgning af ideelle grunde til at fastholde eller udbygge selve socialismen projekt. Enten i den form, at de formodes at mangle i det socialistiske grundlag, eller at det socialistiske grundlag har brug for en overbygning, der skal begrunde, at det har noget at tilføre fremtiden. Er socialismen da ikke nok i sig selv, kunne man spørge. Og hvis den ikke kan stå alene, hvorfor netop forsøget på at redde socialismen på denne måde. Eet er at afvise denne vej at gå for socialismen; et andet er hvis den socialistiske bestræbelse ikke selv kan svare herpå, så sættes som fraværende nogle samfundsmæssige standpunkter, der kun kan vende tilbage som strid, dvs som arnested for konkurrence og magtkamp om den 'korrekte linie og almenhed', hvilket også er en komplettering af den nuværende "miserable tilstand" (Marx), fremfor en udvikling heraf. Samlet må der derfor spørges: hvorfor egentlig dette 'behov for socialisme', som vel ret beset er det, der kommer til udtryk i den seneste bestræbelse på at bevæge arbejdet indenfor dette område?

For at svare herpå må vi vende blikket ud af Forum, og prøve at finde det samfundsmæssige grundlag, som problemet alment synes at rejse sig på.

ET BLIK UD AF FORUM.

Der er det at sige, at fra gruppens start og til idag er der en revolution i mellem, kulminerende med Sovjetstatens opløsning som kommunistisk magt og et foreløbig forbud mod, at kommunistpartiet dér udøver sit virke. Hvis ikke det allerede var tungt i 80-erne at informere sig samfundsmæssigt med det socialistiske projekt, så synes man nu at stå overfor en korsvej. Og man kan spørge, om det er dette - ret forudsigelige, men i hastighed nok uventede - sammenbrud for kommunismen, der har aktualiseret, at behovet for socialisme træder frem som problem.

Eet er at mange for længst har opgivet troen på, at der var kommunisme i øst, og også aktivt har bekæmpet denne forestilling. Et andet er, hvad kommunismens fald får af betydning for en fortsættelse af det socialistiske projekt. Er det overhovedet værd at bevare. Og hvis ikke må man hellere søge sig noget andet, medens ret tid er. Der er dog også den mellemvej, at kan man se problemerne ved en vildt ekspanderende markedsøkonomisk udvikling, så vil socialismen kunne hente sin berettigelse i en bestræbelse på at afbøde de værste sociale følgevirkninger heraf. Men kommunismen, den synes at være død! Første nummer af den nye ugeavis for venstrefløjnen indeholder da også en nekrolog: "Kommunismen var ædt op indefra af mangel på evne til at fange virkeligheden, som den var. Religiøsitetten brød sammen i det øjeblik, virkeligheden fik en chance. Achillesehælen i kommunismen var altid forestillingen om, at der var socialisme i Sovjet. For herved skandaliserede kommunisterne socialismen. Og hermed skabte de et problem for alle andre socialister. Alene af den grund var

kommunismen et problem, dens fortjenester ufortalt. Og derfor vil den være et problem for socialismen lang tid efter sin død⁹.

Spørgsmålet er dog om socialismen kan fastholdes og genrejses ved at tage afstand fra den kommunistiske idé - for socialisme og kommunisme er så tæt knyttet, at falder det ene væk trækkes den anden med. Og holder man fast i socialismen uden det kommunistiske perspektiv, så er man tilbage til socialismen alene som et bolværk mod de sociale følgevirkninger af markedsmekanismens frisættelse. Det er der nu ikke noget ondt i, men forbliver socialismen her munder den ud i humanisme, hvad der blot er et andet ord for "utopisk socialisme", som frigørelse blev tænkt før Marx kom på sporet af kapitalismens hemmelighed og transhistoriske mission. Skal humanismen også være "virkelig" humanisme, må den derfor fremover blive revolutionær! Det er derfor at vente, at den kommende debat om samfundets/samfundenes udvikling fremover, i et frigørelsesperspektiv, vil forskyde sig til at spørge om humanisme kontra socialisme, fremfor som hidtil mellem socialisme og kommunisme. Og det er også, hvad der er ved at ske, både på den hjemlige politiske front, hvor socialdemokratiet stort set synes afskåret fra stille andet op end at forsvare, at de socialt dårligst stillede ikke skal bære yderlige omkostninger i en genoprejsning af økonomien; og på området af skridtene frem mod en europæisk forbundsstat, hvor blokken af socialdemokratier søger at organisere sig stærkere i et europaparlament med focus på den "sociale dimension"¹⁰. Det vil være nærliggende her - og også i partier til venstre for socialdemokratierne - af overbevisning eller af taktiske grunde at nedblånde kommunismeperspektivet.

GLOBALITET UDEN KOMMUNISME!

Når kommunismeperspektivet afvises er det dog som om, at socialismen bliver fattigere. Den kan nemlig ikke længere gøre krav på at være alternativet til kapitalismen, idet den går ind på lige fod med liberalismen og konservatismen som et supplement til deres sociale samvittighed, og dermed lader den sig også fint passe defensivt ind til den "gamle klassekamp", den kamp, hvor to strukturelt modstillede grupper - arbejdere og arbejdsgivere, proletarer og liberalister overfor hinanden med konservativer ved statens ror - kæmpede om den nærmere fordeling af merværdien, hvilket også er en kamp der meget er knyttet til den industrielle samlebåndproduktion med stabile markeder, der kun ændrede sig langsomt (Fordismen). Med arbejdets udvikling, her særligt af den automatiserede produktion, der er karakteriseret ved ikke at

⁹ Morten Thing: "Nekrolog over kommunismen", Den Røde Tråd nr.1, okt. 1991.

¹⁰ Jvf også Lars Olsen: "Europa på vej mod to-partisystem", Information 19.-20. okt. 1991.

kunne virke uden en reel inddragelse af den menneskelige faktor¹¹, overskrides den strukturelle modstilling, uden dog at trække den økonomiske med sig, hvad der ikke kan betyde andet end at grundlaget for den "gamle klassekamp" radikalt forandres. Det handler om, at det bliver af indre produktionsmæssig betydning, hvordan kvaliteten af arbejdshandlingerne samt viljen til at gennemføre dem udvikles i det lange løb, og dette blandt andet ud fra: for det første de stadigt stigende omkostninger til maskiner og anlæg, og dermed de større omkostninger som følge af arbejdstilbageholdelse; og for det andet at den nødvendige viden for gennemførelsen af produktionen også ligger i den praktiske realisering heraf, fx hos mellemledere og teknikere, der har været med til at bygge produktionsanlægget op og få det til at fungere, også på de punkter, der ikke var taget højde for i de oprindelige planer. Samlet handler det om, at der ikke længere kan ske en fuldstændig detail-styring fra oven og en styring uafhængig af arbejdsstyrkens specifikke personlige kvalifikationer, når produktionsprocessens automatisering, skal realiseres¹².

Alt dette betyder ikke, at den "gamle klassekamp" helt forsvinder, men den henvises til randområder, hvor automatiseringen endnu ikke er ført igennem. Så socialisme forbundet hertil betyder lønkamp indenfor de udviklede områder af produktionen og perspektivet om "det gode arbejde", en tankegang der også i de senere år er vokset frem¹³, indenfor de mere udviklede dele af samme. Og vi er tilbage til en reformstrategi, der ikke afgørende kan - og vill! - stille spørgsmål ved de samfundsmæssige ejendomsformer, der hvor det er på tale, nemlig til at gribe - eller som greb om - de bestemmende indre modsigelser i selve produktionsprocessen. Samlet kan man på dette punkt sige, at socialdemokrater og socialister både genoptager en klassekampstænkning, som produktivkraftsudviklingen allerede har - eller er godt igang med globalt - at overhale og glemmer klassekampen, der hvor de som politiske og faglige personer selv er placeret indenfor et national-bureaukrati.

Det har altså sine konsekvenser at "rense" socialismen for dens kommunistiske "ånd", idet perspektivet som beskrevet hos Marx: reetablering "af den individuelle ejendom på grundlag af den

¹¹ Jvf Frigga Haug: "Arbejdspsykologien mellem kapital og arbejde", i Ole Dreier: Den kritiske psykologi, Rhodos 1979; og Projektgruppe Automation und Qualifikation: "Widersprüche der Automationsarbejde", Argument 1987.

¹² Dette forhold kendes også for små virksomheder - eller endog for bare kollektive hobby-værksteder - hvor de små "tandhjul mellem delene" - hvem der bruger hvad på hvilken måde, hvilke reskaber, der er sårbare for hvilken brug, hvordan skader udbedres hen af vejen i respekt for andres fortsatte brug af samme mm - kun holdes sammen ved fælles kraft, ejere og brugere imellem.

¹³ Helge Hviid: "Det gode arbejde", Fremad 1991; samt Ernst dahl & Wilfred Gluud: Anmeldelse: "Det gode arbejde på vej?", Solidaritet nr.13, 1991.

kapitalistiske æra's landvindinger: kooperationen og fællessejet til jorden og til de gennem selve arbejdet producerede produktionsmidler"¹⁴, ikke kan stilles som en integral del af selve det socialistiske projekt.

Ift problemet om et menneskeligt behov for socialisme, kan man her yderligere spørge, om det træder frem, fordi det af humane grunde ikke kan opgives på grund af blikket for de sociale konsekvenser af den nuværende markedsøkonomiske udvikling - med tanke på hvad der skete ved overgangen mellem feudalisme og kapitalisme: ulvehungeren selv til børns arbejdskraft - og også overhovedet for at forestille sig bedre arbejdsbetingelser indenfor de kapitalistiske produktionsbetingelser, men samtidig lader det sig ikke længere realisere, når det kommunistiske perspektiv opgives. En socialisme her er en socialisme i krise! Og i en krise, der forstærkes, jo mere produktivkræfterne udvikles globalt.

Nu er markedet ikke den eneste verdenshistoriske aktør. Dets internationalisering trækker med en naturlovmæssigheds præcision en ændring af de statslige overbygninger med sig. Og her er det nærliggende - med Poulantzas¹⁵ - at tale om opbygningen af autoritære, etatistiske statsmagter, hvor der sker en reel selvstændiggørelse af stater fra deres økonomiske grundlag, således at særskilte statsapparater selvstændigt begynder at handle ift hinanden i et forsøg på at sikre helheden i den givne privatøkonomiske orden. Nu inddrager Poulantzas ikke specielt problemet om vækst og økologi, men det vil være nærliggende at prøve at kredse dette ind fra en sådan position. Og dette ud fra, at det er et reelt problem, for snart alle, uden at nogen overhovedet synes at kunne stille noget op overfor det. Hermed ikke sagt, at der ikke er nogen meninger, for det er der, men det er meninger, der pudsigt nok - fra højre til venstre - meget trækker på samme hammel: at vi må ændre vores levemåde, og dette kræver en ny etik, fx i form af en ny religion, hvor vi nedsætter vores grådighed efter materiel velstand, og finder værdi ved livet på anden led¹⁶. Dette er af Edvind Larsen også blevet kaldt den "eventyrlige sandhed"¹⁷.

Så det er altså ikke kun kriseramte socialister, men også topkapitalister, der søger tilflugt til det moralsk-etiske område for at finde pejlemærker for en fælles global fremtid. Man kan

¹⁴ Marx: "Kapitalen", s.1061, 1.bog 4, Rhodos 1970.

¹⁵ Nicos Poulantzas: "Staten, magten og socialismen", Rhodos 1978.

¹⁶ Jvf fx interview med Harald Agerby: "Vækstens endeligt - et spørgsmål om tid" af Jørgen Steen Nielsen, Information 14. okt. 1991.

¹⁷ Edvind Larsen: "Sådan døde Tordenskjold", Information 19.-20. okt. 1991.

næsten fristes til at sige, at endelig har tingene udviklet sig derhen, hvor alle 'ismer' har mulighed for at gå sammen om et fælles projekt. Og dette kunne også være det sidste ord her, hvis ikke det var for, at det ikke er bevidstheden, der bestemmer ens væren, men den måde, der produceres på. Man kan være uenig her, men det ugyldiggør ikke det problemfelt, som en amerikansk økonom, Robert Reich¹⁸, just har sat focus på: at i og med internationaliseringen, hvor nationale virksomheder har løsrevet sig fra "hjem-nationen" er befolkningsgrupperne indenfor samme nation ikke længere i samme båd, om de nogen siden har været det, for nu bestemmes forholdet mellem grupperne af deres forhold til de globale produktionsmidler, hvad der også kan kaldes den "ny tids klassekamp". Medens vi herhjemme længe har snakket om udviklingen af et 2/3-dels samfund, så snakker Robert Reich om et 20%-samfund, opdelt i tre grupper: een gruppe, de 20%, kaldet "symbol-analytikere", der er knyttet virksomheder med global aktivitet. Det er "mange af dem som kalder sig forskere, designere, ingeniører, konsulenter, management, specialister, forelæggere, journalister og universitetsprofessorer. Karakteristisk for kategorien er, at dens folk for globale virksomheder identificerer problemer, løser dem og vejleder den globale økonomis elementer i indgåelse af nye frugtbare forbindelser. Deres indtægter bygger på talent, og niveauet sættes af den globale efterspørgsel. Det er dem, der skaber de store værdier, og det tjener de fint på". Den anden gruppe er de traditionelle arbejdere, der står for den rutineprægede produktion. Deres udkomme er også bestemt af global konkurrence, idet deres beskæftigelsesmuligheder er bestemt ud fra, om deres arbejde kan gøres billigere i andre lande. Den tredje gruppe er de folk, der står imellem her; det er de folk, der kan tilbyde tjenesteydelser fra person til person. Taxachauffører, tjenere, sikkerhedsfolk, personale i institutioner mv: "Disse er ikke i global konkurrence, for deres indsats skal ydes på stedet. Deres indtægt er knyttet til symbol-analytikernes, som betaler for tjenesteydelserne. Men som sandelig også ønsker udgiften holdt nede". Selve dynamikken mellem de tre grupper bestemmes af, hvorvidt den bedst stillede femtedel investerer i helheden, fx omkring uddannelse og sociale- og sundhedsmæssige forhold, men jo mere de er knyttet til den globale økonomi, "desto mindre interesse har den i flertallets levevilkår. Toppen sørger for selv for, at dens afkom kan gå i gode skoler". Udgangen herpå kan nemt være, blive, og det ses også allerede, at symbol-analytikere vælger at beskytte sig selv, familie og ejendom bag "regimenter af sikkerhedsvagter, top-moderne alarmsystemer og masser af fængsler".

Så vidt Robert Reich, og en problemstilling, der langt fra lader sig løse med en global moralsk-etisk fordring på tværs af distinkte lag og klasser. Men pudsigt er det netop satsningen på udviklingen af en sådan moralsk-etisk fordring, som dette Forum også har slået ind på. På punktet om, hvordan der konkret skal arbejdes med lighed og frihed indenfor samme nation, på trods af forskellige udgangspunkter mht lønformer og integrationsmulig-

¹⁸ Jørgen Dragsdahl: "Nationernes kappestrid er forældet af global økonomi", Information 13. aug. 1991.

heder ud fra specifikke kvalifikationer, vil man altså ikke kunne bidrage til med noget som helst, der ikke allerede er sagt af andre grupperinger af "borgerlige intellektuelle": hvad der forstås ved frihed og lighed er et individuelt anliggende! Kigger vi på konsekvenser heraf kan vi derfor nu sige, at i en sådan logik må socialismen så, side om side med andre 'ismer' som liberalisme, konservatisme, nationalisme, for blot at nævne nogle, træde op i en slags solidarisk kappestrid om de virkelige verdens sjæle, og dette alt imens vækst-toget kører for fulde drøn derudad. Man kan endog tilføje, at den socialdemokratiske udgave af socialismen aktivt bidrager hertil, idet fastholdelsen af den "gamle klassekamp" på de ikke automatiserede områder er med til at tvinge en automatisering igennem, upåagtet spørgsmålene om, hvordan der skal produceres, hvad der skal produceres, og til hvem. Hermed bliver man så medproducent af arbejdsløsheds-hæren - og den onde cirkel med øget velstand for nogle og dybere fattigdom for flere får endnu en tak, hvad der så kræver endnu større fordringer til humanismen, men som efterlader færre muligheder for også lokalt at gøre noget ved det. Samtidig lilles den bedre stillede del af arbejdsstyrken ind i, at livet jo må gå sin internationale gang, nu hvor der ikke regionalt kan gøres noget ved det!

ET ALTERNATIV: SOCIALISMENS PROBLEM.

Det er altså ingen løsning - hverken af overbevisning eller af taktiske grunde - at nedblænde eller udrense kommunismeperspektivet. Tværtimod må man nærmest sige. Og dette må også betyde, at der er eller må være et andet alternativ. Ikke for at hævde eksistensen af en eller anden "human naturlov", der som en anden Gud kan komme det nødstedte menneske til hjælp, men simpelt hen for at kunne gribe ind i realiteten, en realitet, der er historisk udviklet, hvorfor den også må kunne ændres af den historiske vej. Men alternativet må komme fra sagen selv, ellers er det uvedkommende.

Sagen aktuelt i dette tilfælde er socialismens krise, som denne tidligere er bestemt: på den ene side at søge at overleve ved en pragmatisk-humanistisk satsning under frasigelse sig den kommunistiske idé; på den anden side lader humanismen som virkelig globalitet sig ikke realisere uden det kommunistiske perspektiv. Som en præcisering af begreberne skal socialisme associeres til begrebet "samfund" og kommunisme med begrebet det "almene"¹⁹.

Kigger vi først på produktivkrafternes udvikling under kapitalismen, så kan disse anskues at have udviklet sig derhen, hvor en reel samfundsmæssiggørelse af den samfundsmæssige produktionsproces kan komme på tale. Dette ud fra, at automationen trækker og

¹⁹ Jvf W.F.Haug: "Standpunkt og socialistisk perspektiv i kritikken af den politiske økonomi", Philosophia nr.1-2-3, s.24, 1991.

fordrer den tidligere beskrevne indre forbindelse mellem person og arbejde med sig. Herfra kan man sige, at den nuværende samfundsform på punkter har passeret - eller er midt i - sin egen revolutionære proces, idet den på det mest vitale område, sin egen fortsatte akkumulationsproces globalt, er afhængig af udformningen af den menneskelige faktor som personlighed. Dette betyder også, at den politiske decentralisering sættes på dagsordenen af selve de kapitalistiske udviklede produktivkræfter. Dette betyder så også omvendt, at kapitalismen kan overleve i den grad den selv formår at fastholde den "gamle klassekamp", fx ved at lede alle problemer ind i et rent økonomisk fordelingsfelt.

På det statslige - eller på magtens - område kan man tale om et tilsvarende revolutionært forhold: at med kommunismens fald som statsbærende magt i Østblokken og Sovjet - hvad der meget har været Gorbatsjovs fortjeneste som magtens mand, der var drivende i afgivelse af magt (Enzenberger) - er der mulighed for, at kommunismen kan genopstå i folkenes skikkelse, dvs i gestalten af de forenede nationers samvirke på grundlag af de folkeslag, de nu engang historisk udgør. Set herfra - med Kina og Cuba sat i parentes - kan den nuværende verdenshistoriske situation ses som udgangsbetingelserne for det kommunistiske projekt, som det er beskrevet hos Marx: "Kommunismen er empirisk kun mulig som de herskende nationers handling på een gang og på samme tid, hvilket forudsætter den universelle udvikling af produktivkraften, og det hermed sammenhængende verdenssamkvem"²⁰. Hertil kan vi nu tilføje, at præmisserne herfor vokser frem af demokratisering af de allerede givne magtstrukturer og undladelse af opbygning af produktionsstrukturer, der kræver magtcentralisering som basis. Som det formuleres af Peter Zinkel Nagel: Vi "ved nok en del om, hvad vi i hvert fald ikke bør gøre. det er svært at forestille sig, at diktaturer, børser,, våbenfabrikker, atomkraftværker, industrialiseret landbrug kan formindske magtkoncentrationer. Måske kan det redde os, at vi alle ved hvad opgaven går ud på. Og at ingen af os ved hvordan den skal løses"²¹.

Ud fra dette kan det hævdes, at det ligger i den nuværende form for verdenshistorie at orientere sig mod overtagelsen af de statskapitalistiske magter i det perspektiv, hvor alle mennesker er med som sammenhængende bevægelse. Og det er også det, som nogle New York'er marxister - der forøvrigt er statsligt understøttet i deres sociale arbejde - allerede har formuleret som diktum: hver enkelt må skrive verdenshistorie²². Det skal bare huskes, som metodisk og teoretiske ledetråd, at den form, hvorunder der handles selv er såvel del af problemet som løsning herpå. Og her er vi så tilbage til det tidligere problem om, hvad der nærmere karakteriserer den nuværende form. Vi er dog ikke helt tilbage, for med det foregående er der et teoretisk skellet, der kan danne udgangspunkt for nærmere empiriske undersøgelser af

²⁰ Marx 73: "Den tyske ideologi", Rhodos.

²¹ Peter Zinkel Nagel: "Logik og politik", Information 18. okt. 1991.

²² Holzman mfl 86: "History is the Cure", Practice press 1988.

klasseforholdene lokalt og regionalt, og for statsforholdene nationalt og internationalt. Og dette som forudsætning for at kunne præcisere sine indgreb i den aktuelle realitet i overensstemmelse med dennes egen udviklingslogik.

PROBLEMET MED KOMMUNISMEN.

Ud fra det foregående er der som sådan ikke noget "marxistisk" nyt. Der er endvidere ikke nogen af Marx' grundlæggende bestemmelser af kapitalismens udvikling, der er draget i tvivl af kapitalismens egen udvikling som verdenshistorisk forhold. Problemet angår derfor mere brugen af de Marx'ske bestemmelser. Og her nok specielt den simple overtagelse af dem til at måle eller bringe orden i de givne empiriske forhold, fremfor at anvende dem kritisk til at trænge frem til de konkrete praktiske udviklingsforhold.

Men hvad stiller man op med de negative erfaringer, som kommunismen i øst har udstillet, og som mange har taget som parallel til nationalsocialismen i Hitler-Tyskland. Man stiller vel det op, at det at udvikle kommunismen som en religion, som et lukket system der ikke kan tage kontakt nedad og samfundsmæssigt at arbejde herudfra, netop ikke er det, der er meningen med socialismen. Og een ting mere: det er netop det, der adskiller den marxistiske "praksisfilosofi" fra andre filosofier. Det er faktisk det at opfatte socialismen, som religion - som en isme, blandt andre og overlegen andre - der har miskrediteret kommunismen som praksisform, og som har forhindret at socialismen har kunnet blive sin egen opgave voksen. Grunden til de negative erfaringer med kommunismen, må altså søges i socialismen, og netop dér hvor man givet op overfor at udvikle socialismen som andet end pragmatisk humanisme (jvf sidste afsnit) eller som sin egen religion, sin egen isme, hvor kommunismen indføres af tankens kraft, og ikke på grundlag af en videnskabelig udvikling af virkeligheden almene grundforhold. Det er altså socialismen som videnskabelig praksis - udvikling af virkelighedens principper ud fra virkeligheden selv (Marx) - der ikke er blevet fastholdt indenfor og af socialismen selv. Dette må nødvendigvis pege hen på et centralt problem i marxismen - at den ikke har vandtætte anti-ideologiske skodder - idet den har kunne bruges som det legitime grundlag for magttænkning. I positiv forstand handler det om, at en indre videnskabelighed må modsvares af en ydre videnskabelig omgang med den givne genstand, lige som en genstands videnskabeliggørelse kun kan finde sted gennem en almen udvikling af genstanden selv - ellers vil der være tale om "gemenitet": en tillempling af sagen med argumenter og midler der er sagen fremmed, hvad der som effekt fremmedgør sagen fra det menneskelige fællesskabs omgang hermed.

ET PROBLEM FOR MARXISMEN.

Socialismens problem er, på ovenstående grund, at den ikke har formået at fastholde og udbygge sin videnskabelighed i sin praktiske tilgang til virkeligheden. Den har ladet sig bruge eller er uforvarende blevet brugt som religion. Den er med nogle

andre ord blevet opfattet som dogme, hvad der væsentligst skyldes, at den er blevet opfattet med før-marxistiske briller, dvs set som en idé, en filosofi, der søger virkeligheden, og ikke som et begrundet og begrundelig svar på en allerede givne samfundsmæssig kontekst: den kapitalistiske.

Nu kan man ikke løse problemet ved at beskyldte marxismen for, at det alene er dens problem, at socialisme og kommunisme er blevet opfattet ud fra det bestående systems egen form: dvs som endnu en ny privatejendomsvariant, en eksklusiv gruppe eller særskilt stammeplatform for magttænkning. Men man må kunne kræve, at marxismen kan gøre rede for de samfundsmæssige forhold omkring, at det kan finde sted, når nu budskabet er et andet. Stillet op således er problemet, at mennesker i et bestemt sociale systemer kan omgås forhold imellem sig på en "ikke adækvat" måde. To betragtninger hertil.

For det første er det ikke kun en problemstilling isoleret for socialismen og kommunismen; uret, det at handle forkert eller fejle, begås også "aktivt" i kærlighedens navn; og utallige er de religionsstridigheder, hvor mennesker myrder løs på hinanden. Det er et spørgsmål om "uret i rettens navn", og svaret herpå må selv indeholde uretten som pol, idet man ellers sætter sig uden for den allerede givne problemstilling.

Det svar Marx giver er klart: det er når det ikke er muligt at få øje på medmennesket i hinanden²³, at det specifikt menneskelige, den sanselige virksomhed som kollektivt forhold²⁴, udebliver som samfundsmæssigt grundforhold; og herudfra er problemet de historisk udviklede betingelser, der betyder eksklusion af hinanden fra det menneskelige fællesskab. Og følges denne tråd, er det de stridigheder og splittelser mellem mennesker, der ikke følges op af en overgribende udvikling af de forhold, der stiller sig som uoverstigelige forhindringer for en fælles-menneskelig²⁵ løsning heraf. Videre: det er ikke det, at forhold stiller sig som uoverstigelige, der i sig selv er problemet. Den menneskelige eksistens er ikke uendelig. Men det er de forhold, som det smutter at gøre til genstand for fælles refleksion. Det er mao de opgaver, der ikke i tide stilles op eller konciperes som genstandsrelevante for de problemer, der i forvejen arbejdes med, og hvorigennem man kun delvis når hinanden som personlige individer.

Med dette havner man i en konfliktmodel, hvor det afgørende ikke er interessemodsigelser mellem mennesker i sociale systemer, men

²³ Marx: "Økonomi og filosofi" i Villy Sørensen: "Karl Marx. Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter", Uglebøger 1973.

²⁴ For en psykologi, opbygget i perspektivet af det marx'ske begreb om "sanselig virksomhed", se undertegnede i "Sanselighed I", "Sanselig antagonisme II" og "Sanselig virksomhed III" i Kritisk Psykologisk Forum nr.4/1988, 5/1989 og 6-7/1990, samt "Et hjerte der slår", s.20 i samme nr. 6-7/1990.

²⁵ For dette begreb, se undertegnede: "Kollektive forformer - fortid, nutid, fremtid" i Forum Kritisk Psykologi nr.1/1987. Og for en kritik heraf Ejvind Riisgaard: "Lyksalighed?!", Forum Kritisk Psykologi nr.6-7/1990.

nærmere hvad det er for sansforhold, der systematisk forsvinder mellem mennesker, og hvilke sociale betingelser, der betinger, at dette sker. Det er selvfølgelig stadig sansforhold indenfor et konfliktfelt, men løsningen af disse konflikter må håndteres i retning en overvindelse af både private og offentlige retsmål, hvor der sanktioneres individuelle domme ud fra det oprindelige grundlag.

Dvs i et perspektiv, hvor sociale strukturer, samfund, indrettes, så tingenes værdi som menneskelige betydningsforhold af relevans for hinanden er givet i kraft af selve den fælles omgang med dem. At brud på det fælles er upåagtsomhed, fordi der ikke tidligere fælles blev taget hold om betingelserne på tilstrækkelig måde. Perspektivet heri er at vende det hele om, så ikke det private, men det samfundsmæssige er grundlag for ret og uret.

For det andet kan man anskue problemstillingen ud fra, at den opstår når menneskelige interesser får lov at selvstændiggøre sig selv overfor eller i forhold til andre interesser i et eksklusivt udelukkelsesforhold. Man får kun øje på sit eget livskrav og netop de krav hos andre, hvorudaf der springer en fællesfordel. Ift behovens problem opstår dette, når man har måttet give op og står i en situation, hvor det ikke kollektivt er muligt at udvide sin råderet over betingelserne som den bevidste omverdenskontrol. Dette genereres idag ud fra, at behovenes eget problem under kapitalismen hele tiden støder på de samfundsmæssige grænser for en organiseret overtagelse af kontrollen med den samfundsmæssige produktion. Og grundlaget herfor er at menneskelige behov er givet som "subjektive nødvendigheder" for produktivt at bidrage til den samlede samfundsmæssige livssikring, idet det ellers ikke er muligt at opnå en individuel handleevne på samfundsmæssigt niveau. Dette kan også formuleres derhen, at den bevidste kontrol over de samfundsmæssige og individuelle livsbetingelser fremstår for individet som en emotionel begrundet subjektiv drivkraft (jvf note 7 og 8).

Når man som menneske står i en situation, hvor man må orientere sin behovsbefrielse ud fra sig selv, så er det også, at man står i og med en personlighedstruktur på dette punkt, der er centreret i det immaterielle: behov melder sig, først de nedre, de materielle, og så "opad" mod de mere ideelle, der angår livets mere historiske mening og betydning. Dette er samtidig også omvendt: livet opretholdes ud fra en ideel stræben efter at fastholde selvsamme liv, og sat under pres må det gøres, sikres, for enhver pris. Man er altså i en menneskelig tilstand med 'et behov for livet selv' som første behov, i modsætning til at livet er givet, og dets betingelser er det første (jvf også Marx).

Søges dette behov realiseret via markedet, så bliver det behovsbefrielse "gennem forestillingen om, hvad der må være ens behov" (note 7, s.17), idet det først er når en brugsgenstand er udvekslet og konsumeret i en eller andet forstand, at dets kvalitet kan klarlægges. Dette kommer fra, at det kun er brugs-værdiforventningen, der kan være styrende for udvekslingen. Er der ingen alternativer hertil må levestilstanden og selve dens principper også fastholdes som 'dogmer'.

Søges behovet derimod imødekommet gennem det umiddelbart sociale, ved at mennesker mødes og deler hinandens ytringer, så bliver udgangen en anden. Man bliver fælles i bevægelsen, og søges denne

bevægelse fuldstændiggjort som verdensanskuelse, vil den træde op som modmagt til den givne materielle magt, som man er ser sig udelukket fra. En undertrykt befrielsesstræben har sat sig kollektivt i bevægelse og en 'isme' kan siges at være født. En isme er dermed også at se som et dogmes forlængelse ind i fremtiden.

Postmodernismen som kulturstrømning i 80-erne var faktisk den bevægelse, der først så dette problem klart. Men den løste det kun abstrakt, hvorved den ikke løste problemet, men derimod genindsatte hvert enkelt isme som det naturlige medie for livet sammen. Ud fra det tidligere sagte om samfundsmæssige ændringer under senkapitalismen, så er opkomsten af postmodernismen et indicium på, at de nuværende betingelser er præ-kommunistiske, men også at hvis disse betingelser anskues i isme-form, så bliver udgangen en blind kommunisme, ligesom liberalismens "usynlige hånd" fra Adam Smith hidtil har været det for den kapitalistiske epoke. Alene af denne grund er marxismens opgave indenfor socialismen og kommunismen væsentligere end nogen sinde.

Ovenstående to betragtninger kan samles i det forhold, at manglende muligheder for fælles refleksion over udviklede interessemodsigelser, fører til successivt forskubbende og forskubbende problemløsningsforsøg mellem poler, hvor kun undergangen af den ene eller den anden tillades som en løsning, der ikke er nogen løsning: under magt vil livet være givet i sin underordning; ved kapital som første behov, behov for livet selv. I begge tilfælde sker det under suspension af, at livet er givet som et menneskeligt a priori.

Og ud fra dette kan den nuværende senkapitalistiske epoke bestemmes som epoken for isme-kompleksitet - en epoke der selv føder behovet for et nyt globalt etisk-moralsk værdisæt, nu hvor den gamle sammenhængskraft, repræsenteret gennem "den kolde krig" mellem nationerne og ud fra klassernes strukturelle modstilling indenfor produktionsprocessen, er under ophævelse. En nedblanding af kommunismeperspektivet vil i denne form da også blot føre til, at striden gentager sig på socialismeperspektivets område. Det kan også siges at skulle kommunismen have en hemmelighed kan det være den, at socialismen må ophæve betingelserne for enhver isme, inklusiv sine egne doktriner.

DET SOCIALISSTISKE BEHOV!

Trådene er ved at kunne samles mht spørgsmålet om der findes et behov for socialisme. Ud fra at ismer må se som dimensioner ved en generel samfundsmæssighed, der er fremmed og i splid med sig selv, vil der findes et socialismebehov i den grad mennesket endnu er fremmed og i splid med sin egen historiske fremtid, dvs når formen for globalt tilhørsforhold konkret er fraværende eller uafklaret. Dette gælder også andre isme-behov, idet menneskelig praksis herudfra altid er praksis i global strid eller konkurrence med anden menneskelig praksis, hvad der skaber, såvel som det er betinget af, gensidigt usikre sociale situationer og sammenhænge. I en isme kan det derfor siges, at livet kun er givet som idealitet, ikke som praktisk materialitet. Dette er så også forudsætningen for, at der kan begås "helligbrøde" i socialismens navn. Og at det nærmest naturlovmæssigt må følge efter og begås

i kommunismens navn, siger sig selv. Heri er der imidlertid intet særligt for socialismen og kommunismen - enhver isme deler dette problem. I enhver isme er derfor allerede forefundne/foretagne overgreb mod mennesker indbygget som identitet mellem udgangspunkt og grundlag.

Hvad der er særligt er imidlertid, at legitimiteten fra marxismen har kunnet hentes uden at det er kommet til en afsløring af selve 'helligbrøden'. Dette peger hen på det tidligere nævnte, at der har manglet et tilstrækkeligt anti-ideologisk fundament i marxismen, men også at det ikke er nok bare at stille videnskab op overfor det religiøse. Uden en klar egen 'religiøs' forholden sig til det religiøse selv vil marxismen ikke kunne være et alternativ til den nævrende form for religiøsitet, der henter sin "åndelige aroma" fra isme-kompleksiteten, som alternativ eller som et supplement til de givne ismer, dvs fra området af den totale samfundsmæssige idealitet og ikke ud fra den praktiske materialitet. De "evige spørgsmål" skal derfor ikke ind i "socialisme-kampen", ud fra forestillinger om den "menneskelige natur", som Ejvind Larsen ender op med som perspektiv, men de skal med i livet som nærværende praktisk omgang med hinanden, som denne sammen kan udvikles til at stå under fælles kontrol. Enhvert "evigt spørgsmål" må derfor begrunde sin egen legitimitet i den praksis, der udtaler det. Altså identitet mellem det indre og det ydre - og ikke mellem udgangspunkt og grundlag, der netop er en suspension af den historiske bevægelse.

Indtil nu har der - udenfor den kommunistiske magtblok - kun kunnet tales om kommunismen som en negativ samfundsmæssig bestemmelse; dvs kommunisme opfattet som fravær af humanitet. Men har der netop ikke være humanisme indenfor den magtblok, som kommunismen har opbygget, hvor inhumaniteten så sniger sig ind dér, hvor magtblokken lukker sig omkring sig selv - og derved kun kan udvikle sig i sin fjendes billede. Var der fx frihed i vest, da den "kolde krig" rasede! Og er der fx religiøsitet i den danske folkekirke idag, når dele heraf vil sætte fysisk magt op imod anderledes tankende hudfarver.

En tanke kan her være, at brugen af åndelig magt må mødes med åndelig modmagt, af fysisk magt med fysisk modmagt, osv. Det er da sammenblandingen af forskellige niveauer i konkret praksis, og praksis med udgangspunkt i sammenblandingen, der er arnestedet for det umoralske og det uetiske. Princippet heri er at lade det onde møde sig selv, og det går under (Bob Marley).

DET MORALSK-ETISKE.

Opgaven er derfor ikke at konstruere et nyt etisk-moralsk værdisæt, fx en demokratisk moral som kollektiv norm - hvem kan forevrigt tillade sig dette på andre menneskers vegne - men at lade det givne bestemme sin egen religiøse form. Det givne er overhovedet den umiddelbare kontakt, der er mellem mennesker, der lever i en naturlig historisk sammenhæng. Det moralsk-etiske kan derfor kun komme fra, hvad denne kontakt og omgangen hermed som samfundsmæssig kraft puster af værd ind i livet, som det allerede a priori er givet.

HOMO-TRIPLEX-MENNESKET: SYNÅLEJOM-FRUE OG MÜNCHHAUSEN-SYNDROMET.

Knud Michelsen: Synålejomfruen og lægevidenskabens menneskeopfattelse. Munksgaard 1989. 199s. 178 kr.

En replik til en anbefalelsesværdig god bog / Kalle Birck-Madsen.

I 1984 kom en ret så radikal kritik af den lægevidenskabelige antropologi. Den var at finde i en lille artikel "Rachel Hertz' gåde", skrevet af Knud Michelsen (KM) i tidsskriftet Kritik (1). Udgangspunktet var en konkret sygehistorie fra 1826, omhandlende en stakket kvinde, der gennem en årrække fik udskåret 389 synåle, først antaget som slugt i vildelse, senere afsløret som stukket ind udefra, af hende selv, og som et bedrag fra kvindens side overfor den læge, der over en periode på næsten tyve år havde søgt at helbrede hende for en udsøgt mængde af klager, symptomer, gener, lammelser mv.

KM anfægter med stor styrke, at "synålejomfruen", som tilfældet blev døbt i folkemunde, er et lægeligt, psykoanalytisk eller psykiatrisk behandlingsansvar. Tværtimod ses det som skabt af en blindt ekspanderende lægevidenskabelig antropologi, der ser normalitet i sygdommens billede. Så modsat den gangse diagnose "hysteri" placerer KM problemet i forholdet mellem patient og læge, men på en sådan måde, at det ikke drejer sig om syge mennesker, men om mennesker, der ikke kender andre udveje på deres problemer. Lægen må derfor indrømme sin faglige uformåenhed, idet det kun gør ondt værre at gøre kulturelle problemer til sygdomme, der alligevel ikke kan behandles. I offensiv forstand må de humanistiske videnskaber ind i billedet.

Sådan lød det i 1984. Og i 1989 genoptager KM den gennem udgivelsen af bogen "Synålejomfruen og lægevidenskabens antropologi". Der argumenteres nu ud fra en bredt anlagt historisk analyse af lægevidenskaben og specielt psykiatriens udvikling og antropologi de sidste 200 år. Analysen er eminent og ikke til at komme udenom, hvis vi skal komme på højde med den nuværende situation, hvor det står klart, at på trods af et veludviklet sundhedsvæsen, så er sygeligheden større end nogen sinde og sundhedsvæsenets bidrag til forbedring af den generelle sundhedstilstand så lav som aldrig tidligere (jvf 2).

MÜNCHHAUSEN-SYNDROMET.

Fra autoritativ lægelig og psykiatrisk side vil bogen sikkert blive mødt med tavshed eller uforstand, som det skete med KM's lille oprindelige analyse. Af svar hertil var der kun (ubegrundede) håb om (3,4), at mere præcis diagnostik og fremtidig udvikling af specifik psykoterapeutisk bistand ville løse problemet - ubegrundede fordi man allerede siden 50-erne har søgt at gå denne vej, bl.a. gennem en udvidelse af hysteri-kategorien til diagnosen "soma-tisk overbehandling" eller "Münchhausen-syndromet", opkaldt efter den eventyrlige løgner. Heller ikke på denne måde synes det at have været muligt at udvikle duelig behandling, snarere kun afmægtig og halehængs-agtig diagnostik (for eksempler 5,6).

I vid udstrækning kan man derfor om den aktuelle lægevidenskabelige indfaldsvinkel sige, at den reproducerer det problem, den har sat sig for at løse - og at den gør det i stadig mere skærpede og for-skubbede former. Med mellemrum kan sensationspressen da også afsløre, at enkelte skæbner har været behand-let så og så mange (hundrede) gange uden at fejle noget - omend lægerne stadig mener at der fejles noget, der stadig er deres anliggende! I den anden ende af dette spektrum er der f.eks. Arnold Juklerød-sagen fra Oslo, hvor psykiaterne ikke længere vil behandle, men heller ikke opgive den diagnose (:hys-terisk kvæulantforrykthed), de hævder han lider af! I midten af ovenstående billede findes, som en historisk parallel til "synålejomfruen", Freuds "Dora", en 18-årig kvinde, der af sin fader ønskes behandlet for en art seksuel hysteri, han selv indbinder hende i gennem ægteskabelige intriger. Dora afbrød hurtigt behandlingen og netop efter en episode, hvor også Freud tilskriver hende den seksu-elle lyst (og ulyst), som hun netop ikke ville finde sig i, at andre skulle pådutte hende. Som det er bemærket hertil, kommer Freud gennem sin "analyse af Dora til på et bevidsthedsmæssigt plan at fuldbyrde den voldtægt, som ..(en anden havde forsøgt).. at gennemføre rent fysisk" (7,s.198). Det mest bemærkel-sesværdige er imidlertid, at også sådanne Freud'ske analyser synes at fundere den historiske legitimi-tet, hvormed læger, psykoanalytikere o.a. som auto-ritet bevæger sig ind på problemet med diagnoser om, at "det er den anden, der fejler noget"! Synålejom-fruens nåle kan have haft lignende afmægtigt budskab (En terapeutisk rekonstruktion af området er at finde i (8)).

Den tavshed og uforstand, der indtil nu er kommet KM's standpunkt til del fra medicinsk og psykoana-lytisk side, kan derfor skyldes, at KM har ramt den

tabuerede akilleshæl hos nævnte parter - netop det sted, der kan få hele den etablerede lægeviden-skabelige antropologi til at synke i grus uden at efterlade sig nogen spor, end ikke et fnug. Kejserens "gamle" klæder, om man vil.

Nu skal det ikke nægtes, at "Münchhausen-syndromet" er der som fænomen. Faktisk er det meget mere om-fattende end den lægevidenskabelige indfaldsvinkel selv udsiger. Ivan Illich (9) har forlængst peget på en - fra 50-erne af startende - ny overgribende epidemi, iatrogenesis, lægeskabte sygdomme. Og overhovedet kan psykiske "sygdomme", som er psyki-atriens gebet, og som den takler ved en genindlæggel-sesprocent på 75 (Sic!), ses som skabt af psykiatrien selv - netop i kraft af psykiatriens diagnosticering af noget i det enkelte individ - sjælen eller psyken - der ses at eksisterer uden sammenhæng med det somatiske og uden en samtidig social indbinding (En fortrinlig begrebslogisk analyse heraf findes i (10)).

Det er derfor svært at konkludere andet end det af lægevidenskaben skabte "Münchhausen-syndrom" er Münchhausens eget positive kunstnummer i videnskabe-lig iklædning: at hive sig selv op med hårene! Dette kan man faktisk ikke, men en afvisning heraf er samtidig at miste problemet af syne, så hvad gøres?

DEN HISTORISKE FREMGANGSMÅDE: FRA SYNDROM TIL DILEMMA.

En vej frem er at tale om et Münchhausen-dilemma, idet der ikke findes nogen virkelighedsansats, der ikke er formidlet af den daglige erfaringsverden. Formuleret således er problemet et andet: hvordan kan vi indhøste viden om de former, i hvilke alt til at begynde med tænkes spontant (jvf 11, s.162). Og løsningen herpå er som bekendt den historiske frem-gangsmåde, idet opgaven består i en bestemmelse af overgange, om udviklingen af det ene til det andet.

Den historiske fremgangsmåde er også KM's analy-seredskab på fænomenet, der - ud over at være "synålejomfruen" - bredes ud til at være hele den nuværende paradoksale situation med et misforhold mellem objektiv og subjektiv sundhedstilstand, hvor der søges læge som aldrig før, samtidig med at for-ventninger ikke kan undgå at skuffes.

HOMO TRIPLEX: ET INDIVID IBOENDE TVANGSMEKANISMER UAFHÆNGIG AF BEVIDSTHED OG VILJE.

Af særlig relevans er, at KM herved - blandt meget andet - kommer på sporet af en særlig menneskelig figur - "Homo Triplex" - der går som en rød tråd igennem hele hans historiske analyseområde. Homo Triplex er et individ, der ikke bare er i sine sansers vold eller styret af sin fornuft (det Kant'ske imperativ), men som samtidig indeholder en tredje instans, der ikke umiddelbart er tilgængelig for mennesket selv. Denne tredje instans er så blevet givet forskellige navne: på "synålejomfruens" tid "den højt specialiserede organiske funktion" (Howitz), og efter århundredeskiftet bliver den benævnt med "det ubevidste" (Freud) - blot for at nævne to. Denne instans udgør så at sige en tvangsmekanisme uafhængig af bevidsthed og vilje, der kan bringe individet i konflikt med sine omgivelser og/eller sig selv, og som gør det legitimt for omgivelserne at ty til sanktioner respektiv behandling. Dette, egentligt retmæssigt "syge", menneske danner da norm for mennesket qua menneske, hvad der for KM er den sejrrige lægelige antropologi, der således via dette også får indbygget en slet uendelighed i sygdomsbegrebet.

I starten af 1800-tallet, hvor de "afsindige" - oprindeligt "gale" - var et juridisk anliggende udgjorde Homo Triplex en murbrækker for, at lægerne kunne gøre krav på specifik kompetence uden at komme i konflikt med datidens religiøse orden - for hævdede man at afsind var en sygdom i sjælen, ja så vanrygtede man samtidig den kristelige Lære om U dødeligheden. Man havde derfor brug for et organisk/fysiologisk grundlag, hvad Homo Triplex tilbød. Freuds model, med det ubevidste som grund, kunne yde det samme for sin tid, da det vidste sig, at det organiske grundlag for hysteri ikke lod sig udrede, samtidig med at man havde brug for at konsolidere og udvide sit område. Siden da, hvor religionen helt har mistet sin rolle som dominerende norm, har afsind som sindssygdom, sygdom i sjælen, stille og roligt og uden anfægtelser kunne træde helt frem. Det er fascinerende at følge KM's analyse af dette ideologiske hamskifte fra synd og skyld til naturlig og naturvidenskabelig tvang som det menneskelige eksistensfaktum. Særlig er også den pointe, at psykiatrien i behandlingsøjemed aldrig har haft brug for sit somatiske fundament, idet dette alene har tjent som standsmæssig kompetenceargument overfor andre grupper. Det kan da også opgives fra samme øjeblik, hvor sindssygehospitaller oprettes under lægeligt overherredømme, for fra da af er selve institutionen begrundelse nok. Med psykofarmakaens opfindelse er man endog kommet et skridt videre, idet det nu er

muligt via den biokemiske psykiatri at inducere et somatisk grundlag (s.135), hvilket så i trangstider kan benyttes som vifte udadtil, overfor rivaliserende faggrupper.

REFLEKSIV PSYKOLOGI SOM ET BEGRÆNSET ALTERNATIV.

Hvad der med ovenstående lægelige antropologi er fremme er mennesket på knæ, og hvem der skal bestemme herover. Hvad der forsvinder er det levende menneske i dets sociale omverdensbetingelser, samt den tvang heri, der kan overbelaste det, gøre det skrantende, rådvildt og orienteringsløs. KM's alternativ er som nævnt en opprioritering af den humanistiske videnskab; og specielt fremhæves med Kierkegaard en eksistensfilosofi, der kan fuldbyrde det brud med den lægevidenskabelige antropologi, der - fremfor selvskabte sygdomme af ubehandlelig art - kan sætte den menneskelige normal-eksistens i centrum. Samtidig argumenterer KM med Foucault mod den enhedspatologi, der lader fysiske og psykiske sygdomme komme ud på eet - og dermed til fordel for en genoptagelse af psykiske og somatiske problemstillingeres adskilthed!

Med disse alternativer forsvinder, forunderlig nok, hele grundlaget for KM's analyse. Så præcist som KM har afdækket en repressiv historisk logik, ligeså meget placerer han sig selv i den, idet han gør "Homo Triplex"-figuren til sin egen tankeform: i stedet for sjæl, lukket inde af krop og socialitet - et "lille kraftløst subjekt" som hos Howitz og Freud - så Eksistens som stort kulturelt Subjekt, omfattende soma og kultur. Vi synes her at blive gidsel for en humanistisk Münchhausen - og dermed slet vidne til en ny simpel kompetencestrid mellem en nu dominerende naturvidenskabeligt funderet lægevidenskab og en ønsket fænomenologisk humaniore-bestræbelse!

EN PSYKOLOGISK MÜNCHHAUSEN!

Vi står overfor en "blindhed hos KM", der også må have været blindt i den hidtidige omgang med vore genstand, Münchhausen-syndromet. Og det vil være en skæbnens ironi - hvad KM også med rette advarer imod - at gentage dette fra psykologiens standpunkt i form af en psykologiseringstradition, modsat den hidtidige somatisering. Her er m.a.o. et vigtigt budskab til den psykologiske faggruppe - omend lidt sent, for også psykologien har stille og roligt de sidste årtier indrettet sig på sin udgave af Homo-Triplex-mennesket. Siden 70-erne har det eksisteret gennem O-

P-S-opdelingen (:organisme-/personligheds-/social-psykologi) på KUA; og med den nye studieplan gjort til den differentierende akse i grunduddannelsen. Nu består denne ikke af andet. Samtidig er der skabt en overbygning af specialiserede erhvervs-grene, hvor også Sundhedsgrenen (12) har valgt at strukturere sig på analog måde med en bio-psyko-social indfaldsvinkel! Den samme "Tre-verdens-ontologi" - der også findes hos Popper og Habermas - er nyligt (13) endvidere blevet formuleret i sin helhed som psykologiens grundlag.

Så en psykologisk Münchhausen er allerede en realitet. Denne kan fremdeles historisk så søge at nakke såvel humanisten, medicineren og det religiøse med en mere væsentlig lovmæssighed, der dominerer over deres! Dette skal ikke gøres her. Derimod skal der spørges til, hvad der bryder denne restriktive og cirkulære tankeform. Dermed også et svar på, hvad KM forbigår.

KLASSEKAMPEN.

Det er vanligt på kanten af den offentlige debats tolerancetærskel at tale om klassekamp, denne umoderne og bagstræberiske størrelse, men det er alligevel underfundigt så præcist enhver videnskabelig analyse af et specifikt samfundsmæssigt udviklingsforhold løber sammen i dette, snart kollektive, tabu. Således også hos KM, der selvom han abstraherer fra generelle klasseinteresser - han nøjes med standsmæssige og faglige - ender op med problemet om, hvilken særinteresse - og dermed ideologisk magt - der skal dominere området. Det "omstridte" viser dog altid vej til et realhistorisk forhold, som det er den egentlige opgave at befordre en løsning af. Münchhausensyndromet må da være selve problemet om Homo-Triplex-menneskets stadige eksistens og samfundsmæssige reproduktion.

Den nedlukning af sindsygehospitalerne, som vi lige har kriseret for at eksistere, men som lange har været på vej - mest fremskreden i Italien med Lov nr. 180 fra 1978, der udelukker nyindlæggelser på psykiatriske hospitaler - må da være den aktuelle samfundsmæssige grund for, at en ny kompetencestrid kan dukke op og tage form hen over hovedet på den art hvileløse skabner, som dette handler om, og som enten frivilligt skal have lov at tvangsmedicinere sig selv i usle boliger (:distriktspsykiatrien), eller må vandre ubehandledede og udmattede rundt på gader, stræder og overpissede trappeskakte (:eksistensfilosofien). Erfaringer med denne art udvikling viser samtidig, at selvmordsraten stiger markant (14) - men her kan psykologien så tilbyde sig

med psykologisk terapi overfor dem, hvor det er muligt, at det muligvis kan "betale" sig. Autorisationsproblemet for den psykologiske faggruppe er da også trådt ind på den samfundsmæssige arena.

FORUD DILEMMAET: AT MISTE SIT MULIGHEDSFORHOLD.

At blive i ovenstående problemkompleks med Homo-Triplex-tankeformen vil da være at gå fra Münchhausens-dilemmaet til selve syndromet. Det omstridte bliver individet, hvor man afhængig af specifik særinteresse nøjes med at gribe i det, som nøgen eksistens, på gentagen fremmed måde. Der må derfor gæes modsat, nemlig efter en udvikling af de grundforhold, der låser (betingelser/fremmedbestemmer) det i dets forhold til sine omverdensbetingelser. Forud for Münchhausen-dilemmaet går altså, at individet allerede har mistet mulighedsforholdet (15) overfor egne relevante tilværelsesomstændigheder, hvorfor også at se dette som et syndrom omhandlende individet som privat-individ vil være aktivt at begynde at stjæle også de sekundære mulighedstyper, der endnu måtte være intakt.

Münchhausen-syndromet omhandler derfor ikke isolerede enkeltindivider, men peger overhovedet på deres eksistens som masse, i klemme mellem ideologiske magter og klasse- og kønsmæssige særinteresser. Dets udbredelse fortæller således om et samfund i grundlæggende splid med sig selv, idet det ikke formår at befordre værdige udviklingsmuligheder for stadigt flere. Den fremvoksende systemiske terapi i den psykologiske faggruppes arbejdspraksis er da også et slet symptom på, at heller ikke den psykologiske videnskab er blevet sin opgave voksen.

SLUT.

Marx skriver et sted, at bevidstløse historier først tager form af en tragedie, for bagefter at gentage sig som en farce. Forskellen ligger i, at man i farcen kan komme på sporet af, genopleve eller mærke dét, der i første omgang fandt sted helt uden bevidst forholdet-sig til den historiske situations egen udvikling. Det er dog først opnåelsen af frivillighed mennesker imellem, der kan bryde denne kollektivt betingende afmagt overfor sig selv, idet denne oprindeligt er sat i værk af menneskelig udnyttelse af livets fællesskab.

Med KM kom vi på sporet af en sådan konkret historielogik, i skikkelsen Münchhausen-syndromet med dets

mange forklædninger: medicinske, humanistiske og psykologiske - alt sammen skåret med Homo-Triplex-tankeformen som grundfigur. Den konkrete afdækning heraf, af denne kollektivt betingede afmagt, der låser os til det umiddelbare, vil derfor kunne bringe os på forkant med udviklingen - for så længe historien foregår blindt, dvs uden kollektivt funderet udvikling, vil Münchhausen stadig dukke op igennem sine uløselige iklædninger, skabt af os selv.

REFERENCER:

- (1) Michelsen, K: "Rachel Hertz' gåde", Kritik nr. 69, s.52-88, 1984.
- (2) Birck-Madsen, K: "Massakren på subjektet I, II og III", PsykologNyt nr.2, 3 og 6, 1990; "Sundhed i tiden - et betændt problem", Forum Kritisk Psykologi nr.6-7, 1990.
- (3) Welner, J: "Hvad, når man gennemskuer", Kritik nr. 69, s.89-100, 1984.
- (4) Dam, H: "Synålejomfruen", Medicinsk Forum nr. 3, 1986.
- (5) Tolstrup, K; Gjørup, S; Jørgensen, V & Theilgaard, A: "En hysterisk patienttype med symptomet "somatisk overbehandling", Ugeskrift for læger 1959; 121:1516-1525.
- (6) Nordin, H & Dalsgaard Nielsen, J: "Münchhausen's syndrom", Ugeskrift for læger 1984; 146:1491-1493.
- (7) Behrendt, P: "Mellem humaniorer og medicin", Kritik nr.69, s.183-199, 1984.
- (8) Birck-Madsen, K: "Sanselig antagonisme", Forum Kritisk Psykologi nr. 5, 1989.
- (9) Illich, I: "Grænser for lægevidenskaben. Lægevidenskabens nemeses: Undergravning af sundheden", Gyldendal 1977."
- (10) Bach, S: "Antipsykiatri eller ikke-psykiatri", Amalie nr.4/5, 1989.
- (11) Haug, W.F: "Individets borgerlige privatform og samfundets omverdensform" i "Den kritiske Psykologi", Ole Dreier (Red.), Rhodos 1979.
- (12) Carlsen, M: "Et bio-psyko-socialt helhedssyn på sundhed og sygdom", PsykologNyt nr.4, 1988.
- (13) Katzenelson, B: "Psykens verden, i verden. Et naturevangeliem", Aarhus Universitetsforlag 1989.
- (14) Gústafsson, J: "Ti år "uden" psykiatriske hospitaler. Erfaringer fra italiensk psykiatri", Nordisk Psykologi nr.1, s.37-59, 1990.
- (15) Holz kamp, K: "Grundlegung der Psychologie", Campus 1983.